ATTİLA İLHAN KURTLAR SOFRASI

ADAM

Attila İlhan

KURTLAR SOFRASI

ADAM

Attilâ İlhan

●

Kurtlar Sofrası

©
Bu kitabın yayın hakları
ADAM YAYINCILIK A.Ş.'nindir.

Birinci Basım: 1963
İkinci Basım: 1975
Adam Yayıncılık'da Birinci Basım : Şubat 1982

Kapak Düzeni : Sait Maden

181.01.001.127.25

ADAM YAYINCILIK VE MATBAACILIK A.Ş. VALİKONAĞI CADDESİ AKKAVAK SOKAK 4/3 TELEKS:23790 R

Attilâ İlhan

●

Kurtlar Sofrası

Roman

ADAM

Cengiz'e

PERŞEMBE / CUMA

MAHMUD takip edildiğini Beyazıt'ta fark etti. Kapalı tramvay durağının gölgesine sindi. Omzunun üzerinden baktı. Kaypak, durmadan yer değiştiren bir karanlığın ortasında adamı gördü: Şaşkın, onu birdenbire gözden kaybettiği için de kaygılı, etrafına bakınan. Sonra göz göze geldiler. Adam yerin dibine geçti. Gitti, kaldırımlara serilmiş akşam gazetelerinden otlamaya başladı. Gazete okuyacak adam mı, bu? Hırpani. Yüzü fena halde dağınık. Kaşıyla gözü, ağzıyla burnu birbirini tutmuyor. Mahmud önce gazeteye telefon etmeyi düşündü; İrfan'ı, olmazsa Ragıp'ı bulmayı, Beyazıt'tan itibaren ardına birisinin eklendiğini söylemeyi, sonra vazgeçti:

— Telaşlandırmaya değmez, dedi. Çocuk muyum? Saraçhane'ye kadar nasılsa bir çaresini buluruz.

Neredeyse, yağmur. Birtakım öfkeli, ne yapacağını bilmeyen kalabalık bulutlar. Üniversite kapısında saatlerin biri on biri yirmi geçiyor, öbürü buçuk. Saatine baktı, buçuğa beş var. Güldü. Kendi kendimize ölçülü biçili bir zaman tutumu tuttuğumuzu söyleyip övünüyoruz. Avuntu! Tam buçukta durakta olmalıyım. Kâtip Rıza beni görmeye, oraya gelecek. **Sezai Yazmacı'nın adresini bir getirirse, seyreyle sen gümbürtüyü!**

Vezneciler'e döndü. Ardındaki de. Şöyle bir elli adım kadar gerisinden. Çıtır çıtır çıtırdayan, adeta elektrikli bir rüzgâr. Şapkasını tutmasa, uçacak. Ya bu rüzgâr bu delidolu, bu homurtulu bulutları dağıtır, gökyüzünü siler süpürür; ya da bulutlar bütün heybetiyle bu rüzgârın gırtlağına çöküp

boğar. Hiç beklenmedik bir anda Mahmud, jilet gibi parıldayarak geçen bir Fatih tramvayına atladı. Caddede, bir izmarit gibi yapayalnız bıraktığı adam, arka sahanlığın camlarında, ezildi büzüldü, ufaldı gitti:

— ... düşündüğüm doğru; telaşlandırmaya değmez! Budalanın biri.

Kimseler yok. Rüzgârın altında, Haliç'e kadar upuzun, eli kolu bağlı bir Atatürk Bulvarı. Islık ıslığa, iki üç gece otomobili. Her iki kapalı durak da, iyice terk edilmiş ve yalnız, duvarlarında tükürülmüş yazılar ve rüzgâr karanlığını sindirmeye uğraşıyor. Gerçekten kimseler yok. Oysa olması lazım: Kâtip **Rıza Girgin'in, sakaldan diken diken çenesi, parmak uçları aşınmış mor mürekkep lekeli elleriyle,** oralarda bir yerlerde, **cıgara üstüne cıgara eritiyor olması lazım,** Mahmud'u bekliyor olması. Saat buçuk mu buçuk. **Saraçhane** mi Saraçhane, günlerden **perşembe** mi perşembe. Peki neden yok? Neden gelmemiş? Bekleyeceğiz.

On bir otuz sekiz. Fatih tarafından, kafayı çekmiş öğrenciler sökün ediyor. Üç beş kişilik grup. Ağızbirliğiyle asfalta kusuyorlar. On bir otuz dokuz. Gelen giden yok. On bir kırk üç. Yine yok. Atlattı da gelmeyecek mi, yoksa gelemiyor mu? Öyleyse niye telefon etmedi? **Gazetenin telefonunu defterine elimle yazdım. Paranın yarısını aldı.** Daha ne isteyebilir? On bir kırk beş. Yağmurun eli kulağında. Rüzgârın burnu kırıldı; dayak yemiş bir köpek gibi cami avlularına, sokak aralarına, kuytulara sokuluyor. Kâtip Rıza hâlâ meydanlarda yok. Amma iş! On dakika daha beklerim, gelmezse vazgeçerim. Al bakalım, yine sarhoşlar; ağızlarına yüzlerine karanlıktan dağınık dağınık, kaçıcı bir şeyler bulaşmış. İlkin Kızılderililer gibi tek sıra halinde, sonra elele vererek, Vezneciler'e devriliyorlar. Buçuğu yirmi bir geçe bir taksi peydahlanıyor: Haydi dolmuş, Taksim! Bir iki, beklemeden gidiyor.

Yirmi beş geçe saçları fena halde kıvırcık, ceketsiz, cıgarasını avucunda içen bir it boy gösterdi. Bir iki etrafına bakındı, doğru Mahmud'un üstüne geldi. Boynuna kirli bir mendil

bağlamış. Nefesi ucuz tütün ve müthiş rakı: — ... affedersin ağbiy, Mahmut bey mi?

— Tamam! Ne olmuş?

— ... bir şey olacağı yok. **Kâtip Rıza gönderdi beni, seninle bir dalgası varmış, aşağıda Sadri'nin kahvesinde bekliyor, Unkapanı'nda.** Oraya kadar benimle bir zahmet...

Mahmut, Beyazıt'da ektiğini düşündü. Herifi ve dediklerini şöyle bir tarttı: Mutlaka yalan! Bir dolap dönüyor ama dur bakalım! **Ya bu herifler Kâtip Rıza'yı bir köşeye sıkıştırıp iyice benzettiler, şimdi onu yem diye kullanıp beni benzetmeyi kuruyorlar, böylece bir taşla iki kuş vuracak, hem Rıza'dan, hem benden kurtulmuş olacaklar; ya da kendini daha pahalıya satabilmek için, Kâtip Rıza böyle bir dümen** buldu. Her iki halde de, iş çatallaşıyor. Demin gazeteye telefon etmeliydim. Hiç değilse haberleri olurdu.

Yan yana karanlıkta yürüyorlar. Mahmut tetikte, kirpiklerinin ucuna kadar dikkat kesilmiş, adamın her hareketini kolluyor, önüne düşüp sırtını ona vermemeye gayret ediyor. İçinde korkuya da, cesarete de benzeyen, saklı bir duygunun, telsiz işaretleri gibi, kesik kesik yanıp sönüşü:

— Ne olursa, **Bizans Kemeri'ni geçtikten hemen sonra olur.** Orası daima **daha boş, daha kimsesiz ve daha çıplak.**

Yağmur serinliği, ıslak bir kadın eli gibi, yüzünde dolaşıyor. Uzakta, tam alnının hizasında, Beyoğlu'nun yangın kızıllığı. Mahmud'un hesabı, şu: Bu it, taş çatlasa beni, tek başıma haklayamaz, muhakkak öbürlerine götürüyor. Bir **pusuna getirip** hepsi birden üzerime çullanacaklar. Onun için kıl üstünde durmalıyım. Öbürleri kaç kişi olursa olsun, ne yandan parlarsa parlasın, ilk saldırışlarında bu iti kıskıvrak yakalayıp, üstlerine vurabilmeliyim. Ve o kargaşalıktan faydalanıp...

Sonra yine o saplantı:

— ... ne olursa Bizans Kemeri'ni geçtikten sonra olur. Yağmur elini biraz çabuk tutsa, belki işime yarayacak.

İki kişiydiler. Haksız bir kavgaya giren, parayla adam dövmeye kalkışan bütün bıçkınlar gibi, yüksek sesle küfrede-

rek, gecenin ve İstanbul'un aynı noktasından fırlayıp, Mahmud'u sardılar. Mahmud küfürleri yedi, bütün dehşetiyle yedi, onu biraz da bu kurtardı. Yanı başındakinin hızla arkasına geçip, sımsıkı kollarını tuttu, gelenlere doğru itti. Adam umduğundan hafifti. Sendeledi. Öbürlerinin ayağına dolaştı. Birisi düştü. Ötekisi, başı tıraşlı, badem bıyıklı ve çarpık omuzlusu, bir leylek gibi takır takır küfrediyor; hem de kafasını eğmiş, körleme saldırıyor. Kapıştılar. Mahmud omuzlarını kapayıp, dirseklerini dikerek, herifi tutmaya uğraşıyor. Gözlerinin önünde, sağdan soldan, yukarıdan aşağıdan, belirip kaybolan bir badem bıyık. Midesinin üzerinde ve göğsünde acı bir ağırlık. Öbür ikisi doğrulmadan, bunun işini bitirmeliyim. Bitiriyor da. Omuzlarından yakalıyor ve dizkapağıyla apışarasına kaskatı vuruyor. Adam gık demeden ikiye katlanıyor, buruşuyor; çimenlerin üzerine yığılıyor. Hayvan! Asıl tuhafı, diğerleri üstüne gelmiyorlar artık, birbirlerine bakıyorlar bir an; sonra geceyi bir yerinden yarıp, karanlığa girip, savuşuyorlar.

Mahmud, önce niçin kaçtıklarını anlamadı. Sarhoşları sonra gördü. Yine, Kızılderililer gibi tek sıra halinde, bu tarafa geliyorlardı. Saldırganları, bu çocukların ürkütüp kaçırdığını, o zaman buldu çıkardı. Aynı anda yağmurun ince ince başlamış; şapkasının, omuzlarının ve ellerinin ıslanmış olduğunun farkına vardı. Saatine baktı: Sıfır, on.

Fakat, Kâtip Rıza'yı muhakkak bulmalıyım. Bulamazsam bütün bu yarı gece oyunu boşuna oynamış, bu fırıldakların hepsi boşuna dönmüş olacak. Kapanı o kurmadıysa, zaten onu da bir tarafından çeldiler, ayağından bir kazığa bağladılar. Göz göre göre, elimden kaçıracak mıyım? Ara, tara, bul, buluştur, parasını ver; son dakikada, parmaklarının ucu adrese dokunmuşken, üç astarsız külhanbeyi çıksın, uyuşuk bir yağmur altında, seni tekrar ilk başladığın noktaya, sıfırın yanı başına iletsin? Yenir yutulur şey mi?

Hem benim anladığım, bu kombinezon, Kâtip Rıza'nın kuracağı kombinezon değildir. Öteki herifler buluşmamızı öğrendi ve adresin elime geçmesine engel olmaya karar ver-

di. Budala mı bunlar? İş nereye varacak, gözleri görüyor. İyisi mi dediler, Kâtip'i aradan çıkarırız, gazeteciyi bir güzel ıslatırız, olur biter. Belki onu, daha ininden çıkmadan kıstırdılar, iflahını kestiler; belki de, bana yaptıkları gibi, bu civarda yolunu bekleyip, defterini dürdüler. Birinci halde, işimiz yaş! İkinci halde bir ümit kapısı açılıyor: O iki hergele, palas pandıras kaçarken, Kâtip'i buralarda bir yerde bırakmış olabilirler; başında bir adamla ya da yalnız iyice paketlenmiş olarak. İyisi mi, hem Unkapanı'na doğru, hem Aksaray'a doğru, bütün kuytulara göz atmalı. Bakarsın bir sokak arasında...

Yağmur, silinip silinip gidiyor. Karanlık bir fısıltı, o kadar, Mahmud bir boy yukarıya çıkıyor; gölgeleri dağıtıyor, duvar diplerini karıştırıyor, bodur ağaçların arasına ve arkasına bakıyor. Bir şey bulamayınca, bu defa öteki yana iniyor; sağ kulağında, balık kılçığı gibi jelatinli ve küstah bir bekçi düdüğü, solunda Haliç'ten savrulan bir motor uğultusu; etrafını kollaya kollaya, Zeyrek Durağı'nı geçiyor. Sol üstünde Bizans duvarlarının nemrutluğu. İç karanlığında korkuya benzer bir duygu, yepyeni bir örümcek ağı gibi, pırıl pırıl. Sonra bütün bir yaşamayı, elle tutulur herhangi bir sonuca bağlamaksızın öğütebilecek, sıkıntılı bir tartışma:

— ... nereye kadar müspet bir iş, nereden itibaren bir serüven bu? Neden kendimi, durup dinlenmeden, kendime karşı sınayıp duruyorum?

Ya da şöylesi: — ... niye tuttuğum bütün kurtuluş yolları, beni önünde sonunda, gerilimli bir senaryoyu yaşamaya götürüyor?

İşte, al sana: Üç kopuk, bir adres ve bir gece yarısı. Şapkasının altında, bir kavga sonrasının sızılarını dolaştıran, eğik ve kendinden emin bir Mahmud! Buradan tutup bir cinayet romanına, daha ilk yarısından insanı heyecandan boğuveren bir gangster filmine rahatça girebilirsin: Bu, bir manada ve bütün manalarda, toplum şartlarına sığamayan bir adamın, her dakika kendini aşmak istemesi değil de, ne? Aksiyondan söz açıldı mı, sonunda dönüp dolaşıp, önceden

kestirilemeyecek bir yerde serüvene bulaşıyoruz. Bir kere bulaştık mı, maksat ne kadar beşeri ve müspet olursa olsun, İrfan'ın her zaman dediği gibi, gerilim ve terör ön plana geçiyor. Şüphesiz İrfan'ın dediklerini yüzde yüz ciddiye almak bir hata olur, fakat...

Kâtip Rıza'nın ağzını mendille, ellerini bir kayışla bağlamışlardı; büyük duvarın dibine, şöylece uzatıvermişler. Başında üç kişi duruyor. Mahmud, bodur ağaçların arkasına saklandı; bu üç adamın arasından; durağa, onu karşılamaya gelen kıvırcık saçlı iti, Vezneciler'de tramvaya atlayıp ektiği öbür hergeleyi tanıdı. Üçüncüsü, arkasını dönmüştü. Konuşuyorlar. Kıvırcık saçlı it, kelimeleri, kulağı rahatsız eden bir hızla, birbirine dolaştırıyor; öbürlerini, partiyi kaybettiklerine, inandırmak istiyor. Çünkü bir adam bu. Gösteriş. Bir sürü laf. İş, ufak büyük bir sorumluluk yüklenmeye geldi mi, kaytarıcı.

— ... herif öküz gibi dövüşüyor, anlıyor musun, Rahmi'ye bir sağ koymuş ki sülalen görmemiş. Yalan mı lan, söylesene!

Sözü daima aynı şekilde bağlıyor:

— Kâtip'i alıp tüyelim.

Öteki, arkası dönük, onun suratına bile bakmıyor. Fikri başka. **Bir kere gazeteciyi elden kaçırmalarına içerliyor.** Ama asıl tutulduğu, Rahmi'yi armut gibi, herifin elinde bırakmaları. Gazeteci bu, yakaladığı gibi elbette yukarıya, Karakol'a götürecek; orada aynasızlarla elele verip, iyice bir tozunu alacak. Ondan sonra, işin yoksa **Kılçık Nazım'a laf anlat!** İşi, bildiğince halletmeye karar veriyor. Bu da, Mahmud'un işini adamakıllı kolaylaştırıyor: Arkası dönük, kopuk ve ilk takipçi, vakit geçirmeden, Rahmi'yi toplamaya gidiyorlar. Kıvırcık saçlı iti, Kâtip'in başında bırakıp.

Mahmud'un gözünde Rahmi'nin hiçbir önemi yok. Artık içyüzünü iyice bildiği, kirli uyuşmaların öne sürdüğü, bir taş. Eksik, bir bakıma yoksul bir kukla. Onca asıl önemli olan, Kâtip Rıza'nın cebindeki adres. Mademki o burada sosis gibi bağlı, ıslak duvarların ve yapışkan karanlığın al-

tında eziliyor; öbürleri istedikleri kuvvetle istedikleri yöne gidebilir, istedikleri Rahmi'yi ve bilmem kimi kurtarabilirler. Fark etmez! Mahmud'un yapacağı basit; bir kulpunu bulacak, kıvırcık saçlı iti çıt çıkarmadan zararsız hale getirecek. Tereyağından kıl çeker gibi, Kâtip Rıza'yı çekip alacak. Çabucak bir hücum planı hazırlıyor. Harekete geçmeden saatine eğiliyor. Sıfır, elli.

... Üç çeyrek sonra ikisi, Mahmud ve herhangi bir parça bohçasından farkı olmayan Kâtip Rıza, Beyazıt'ta, Acem'in sabahçı kahvesinde, gecenin yorgunluğunu kulaklarında keskin bir çınlama, dudaklarında çay sıcaklığı olarak yaşıyorlar. Saat sabahın ikilerine doğru koşturuyor. Ayaklarının dibinde, şehrin kaymak bağlamış uykusuna sırtı dönük kahve; can sıkıntısını ve yabancılık duygusunu, uykusuzlukları ve parasızlıkları emip duran bir sünger sanki. Burada uykuya, zamana ve İstanbul'a karşı savaşılıyor.

Kâtip'in sesi titrek ve yorgun. Çayını anlamadığı belli. Kahveyi, şu karşısında oturan Mahmud olduğunu, anlamadığı belli. **Kısa zamanda hızla yer değiştirmiş olması, beklemediği anda beklemediği şeylerle karşılaşması, yaşama temposunu altüst etmiş.** Düzenini bulamadıkça, hiçbir şey anlamayacak.

Boş boş bakıyor: — ... Bulvar'dan yukarı çıkıyordum. Birisi cigarasına ateş istedi. Etraf karanlık, fark edemedim. **Meğerse onlar orada iki kişi pusu...**

Aklının almadığını ikide bir tekrarlıyor:

— ... **nasıl korkmazlar, nasıl cüret edebilirler? Karakola iki adımlık bir yerde?**

Sonunda aynı yere bağlanıyor: — ... dinim gibi biliyorum, efendim: Sezai'nin parmağı var bu işlerde. Ne iblistir o Sezai, bir ben bilirim bir de Allah. **Kârına zararına bir yerde bir şey dönmesin, kokusunu alır hemen.** Neredeymişsin çıkar gelir.

Mahmud cigarasının üzerine eğildi. Burada durdu. Onu ilgilendiren her şeyden önce, bu: Sezai Yazmacı'nın adresi. Ancak bu adres ve bu adam yoluyla, birbiriyle ilgisi yokmuş

gibi görünen şeyleri, birbirine bağlayabilecek. Sezai Yazmacı'dan itibaren, **arsa spekülasyonu ve inşaat yolsuzluğunun, son perdesi açılıyor.**

Kâtip Rıza, iç cebinden yıpranmış bir defter çıkardı. Gözbebeklerinde, dövülmüş bir karabiber rengi ve acılığı. Biraz Mahmud'a, yarıdan fazlası kendine: — ... bu dünya, dedi, eden bulur dünyası. Gün Sultan Süleyman'ın günüyse, katiyen mağrur olmayacak, öyle mi? Yarın Sultan Selim'in günü gelir, onun esamisi okunmaz. Kur'an'da bile böyle yazılmış bu, efendim. **Dün Sezai'nin günüydü, bana madik attı;** bugün benim günüm...

Diken diken çenesini avuçladı: — ... gözümün önünde hissemi iç eder mi? **Dört bin lira benim için bir servet.** Ama o ve onun gibiler...

Mahmud gizli gizli gülümsedi:

— Sultan Selim'in, diye düşündü, vicdan azabı. Ya da daha meraklısı ve akla gelmeyeni: **Kâtip Rıza'nın intikamı.**

Kısaca: — Adres? diye sordu.

— **Gazi Bulvarı, 79/2. İzmir.**

— Bu kadar mı?

— Daha ne olsun?

— Ya bulamazsam?

— Bulacaksın. Burada tutunamayıp, **partinin ilçe başkanlığından atılınca, İzmir'e kaçtı.** Kim bilir orada kimlerin canını yakıyor? Efendim? Ama ben de, onun canını yakıyorum. Eee, eskiler ne demiş, kazma kuyuyu...

Kirpiksiz, buruşuk gözlerinin dibinde, ansızın kükürt sarısı bir ışık beliriyor; adeta maddesi olan, elle tutulabilecek, sipsivri bir ışık. O anda yüzünün anlamı darmadağın oluyor; çenesi ağırlığını ve önemini kaybediyor. Gözleri daha ön taraflara geliyorlar.

— ... yok efendim, yok; ben canımı sokakta bulmadım. Kim durur artık İstanbul'da? **Yarından tezi yok, ilk postayla Mersin'e...** Ben aslen oralıyım, peder merhum bir tarihte...

Mahmud'un, bir eli midesinin üstünde. Uzak, utangaç bir gök gürültüsü gibi belirip kaybolan bir sancı. Rahmi'nin

yumruğundan, besbelli. Vartayı ucuz atlattık. Her an biraz daha eskimesine rağmen, Kâtip Rıza karşımda ve Sezai Yazmacı'nın adresi not defterimde: Gazi Bulvarı; 79/2. İzmir. Şu halde iki yoldan biri: Ya Cezmi'ye telefonla talimat vereceğiz, gidip bu anka kuşunu kafesinde kıstıracak; ya da bu onun kıvıracağı iş değildir, biz başladık biz bitirelim diyerek, İzmir'e gideceğiz. Patron, hiç şüphesiz: — Sen, diyecek, git! Ariz amik tahkik et!

Doğrusu da bu, ama şu sırada İstanbul'dan ayrılmam, gazeteyi bırakmam doğru mu? Hele Ümid'i bırakmam? Al bakalım, buna ne buyrulur? Kendini ne kadar genel, ne kadar herkes sayarsa saysın; ne kadar ben nihayet toplum örgüsünün bir ilmiğiyim derse desin; adam toplum adına bir yola çıkmaya kalkıştı mı, ilk önce iç hesapları ayağını çeliyor. İrfan olsa, gözlüklerinin ardında irileşmiş ve beşeri manalarını kaybetmiş, gözlerini devire devire:

— ... sen, diyecek, sentez yapmıyorsun, düpedüz uyuşmaz şeyleri yan yana koyup, uyuşturmaya çalışıyorsun. Üstelik yanlış bir gayret seninkisi. Çünkü en basit hesap, dolayısıyla mantık kuralını görmezlikten geliyor; ancak aynı türden olan şeyler toplanabilir. Sen ise kediyle köpeği uzlaştırmak peşindesin.

Garson resmen uykusunda dolaşıyor. Çay diyor, kahve diyor; rüya hesapları görüp, müşterilerine, paranın üstü diye, cılk ve sönük insan gözleri, yıldız kırıntıları dağıtıyor. Masanın birinde, nargilesinin marpucunu, kılıç yutan Hint fakiri gibi hançeresine dayamış, bıyıkları fevkalade serbest bir Kürt bekçi. Ötekisinde, parmak uçları yenmiş mürettipler. Berikinde, Mahmud'un nokta nokta ıslanmış, geniş kenarlı şapkası. Ve Kâtip Rıza. Kapının dışında yine öylesine, yine geldim gittim bir yağmur.

Mahmud için, Kâtip Rıza için, vakit ilerledikçe, çay bardaktaki yerini bırakıp, midedeki yerini aldıkça; gece, başlangıçtaki olağandışı özelliğini elinde tutamıyor: Bulvarın sırlı karanlığı, Bizans Kemeri'nin dönemecindeki sokak kavgası, usul usul gerçek nispetlerini terk ediyor; bir düş yumu-

şaklığı, bir istek belirsizliği edinip, geceyle doğrudan doğruya ilgisi olmayan, bir yerlere çekiliyor. Sanki bunları yaşamadılar, birisinden duydular. Ve o birisi, yalan söyledi.

Tam on beş gün var, sonra çıkıp geleceksin. İstemeyerek yaptığımı biliyorsun. Ayaklarına düşeyim. Beni döv. Önünde, parmağımı bile kımıldatmadan, durayım. Beni iyice döv. Elinin tersiyle vur. Boşyerlerime, kulağımın tozuna, boyunlarıma vur. Ya da, yine sen bilirsin, sana bunu yaptım, bir yılını harcadım diye, Tarlabaşı'nın olmadık bir yerinde, ufunetli sokakların kaypak karanlığı içinde, beni öldür. Zarar yok! Affet, yalnız! Öleyim, ne olacak? Zaten herkes ölüyor: Herkes, şaşılacak bir şekilde bir punduna getiriyor ve ölüyor. Beni de sen öldür. Duyulsun. Gazeteler yazsın. Gazetelerin birinci sayfalarında, eli yüzü kanlı resmimi görsünler.

— ... bu, desinler, Bekir! Parlak Bekir: Namık vardı ya hani, o vurmuş dün gece yarısı.

Tam on beş gün. Sonra, birdenbire sen. Saçların dimdik. Simsiyah kaşların, gözlerine karışmış. Sakalların sivri sivri. Bak, her şeye razıyım; beni dövsen de, öldürsen de, rezil de etsen, hepsi kabulüm; yalnız n'olur affet! İstemeyerek oldu, böyle bir şeyi aklımdan bile geçirmiyordum. Anla bunu.

Asıl korktuğum da bu. Asıl beni öldüren. Geceleri uykularımı parçalayıp, yatağımın ve gece saatlerinin eşiğine, dimdik diken. Dövmezsin. Öldürmezsin. Kılıma bile dokunmazsın. Aramızda bu meselenin adı bile geçmez. Sanki ben o değilim, sen o değilsin; sanki ben bir sözümle seni satmadım; sanki bir yıl, duvarları yumruklaya yumruklaya:

— ... ulan Allahım, bu rezilin bana yaptığını, yanına bırakacak mıyım? diye, kendini yemedin.

Hani bazı kibritler ümitsizdir, yanmayacak dersin; tam bir başkasına davranacağım sırada, zırdeli parlayıverir, şaşırırsın. İşte bunun yanıma kalacağını bilmek, beni öyle bir çılgınlığın eşiğine götürüyor. İstiyorum ki gel, gel ve yanıma bırakma! Susma, küfret! Kaşlarını simsiyah yıkıp, gururlu

gururlu gülümseme! Bir bıçak göstermiştin bana, Gülhane Parkı'nda; sırıtkan, kız gibi bir bıçak; işte onu al, kulağımın dibine sıkı sıkı sapla.

Yoksa dayanamayacağım. Geleceğini; canavar düdükleri gibi kıvrana kıvrana uzaklaşan, bozuk ve beyhude bir yıla rağmen, hiçbir şey olmamışçasına, oturduğum masaya oturacağını tasarlamak yetiyor. Hiçbir şey demeyeceğini, hiçbir şey yapmayacağını, dinim gibi biliyorum. Affetmeyeceksin de! Kahrını var ya kahrını; mideni, ciğerlerini sarmış, gizli, kalleş ve amansız bir kanser gibi içinsıra taşıyacaksın.

İşte bu yüzden uykularım kaçıyor. Kendimi durup durup, o kahveden ötekine; ötekinden Tophane'ye, Tophane'den Galata'ya atıyorum. Onun için İstanbul böyle pis pis suratıma tükürdükçe, içimden, bütün parmaklarımı birer birer kırıp koparmak; saçlarımı pervanelere vermek, dişlerim titreye titreye otomobillerin, tramvayların altına uzanmak geliyor. Düşün ki yalnız on beş gün. Bugünü saymazsan, on dört. Demek on dört gün sonra...

Üstelik, Athena. Dudaklarının, koyu menekşe bir kalemle, yalnız sınırlarını çiziyor. Gözleri yeşil ve yeşil dönüyorlar. Nereye baksam, Athena. Bana yüz vermiyor. Görmüyor bile beni. Ben ne yapsam, ne kadar onun etrafında vızıldasam, ne kadar saçlarının rüzgârını toplasam, boş! Fırlak ağzını karanlığa yamyassı yapıştırıyor; kirpikleri birbirine dolaşık, göğsü yüksek, kalçaları bereketli; kendisi için, seyircileri için, Kılçık Nazım için dans ediyor. Aslında ben kim, Athena kim?

Neden, Athena? Durmaksızın? Bir tel var, içimde bir yerimde; onun simsiyah, dümdüz omuzlarına inen saçlarından bir esinti, alnındaki kırkmalardan; fırlak, etli ağzından bir ses uçuyor ve bu teli, vakitli vakitsiz ürpertiyor. Tir tir titriyorum. Hep Athena artık. Önümsıra, yanımsıra, içimsıra. Gece olsun, yine yarı çıplak, başı kıçı belirsiz cazın önüne çıksın; cıgara dumanları, rakı, votka ve bol dumanları altında, kırbaçlanıyormuş gibi; bir terli, bir dehşetli zenci tarafından, şakır şakır dövülüyormuş gibi; kendini oradan

oraya savursun, kırılsın dökülsün! Ben onu göreyim. Ağzım açık, susayım.

Beni sevmiyor. Ben onun yanında sıska bir kediyim. Canı her istediği zaman beni; benim her şeyimi; çarçur edilmiş yirmi yılımı, korkularımı; gizli ve keyif verici zehirler gibi titreyerek ektiğim, büyüttüğüm, kullandığım hayallerimi, küçük parmağının çengeline takarak istediği yere götürebilir. Yapmaz ama. Aklından bile geçirmez yapmayı. Beni sevmiyor. Sevmeyecek. Oysa ben, o içimde parıldadıkça, Ayasofya'ya bir omuz versem, denize kaydırabilirim. O bana bir kere gülümsesin diye beynimi kafatasımdan boşaltır, geri kalan ömrümü kafasının içi rüzgârlı bir gölge olarak yaşayabilirim. Tut ki yaptım, tut ki Athena bana gülümsedi; çevresi mor mor çizilmiş fırlak ağzında, uykulu bir gülümseme belirdi. Neye yarayacak.

Hâlâ işsizim. İş bulacağım da yok. Zehra olmasa sokaktayım. Otelden attılar. Altı aylık borcum birikmiş. Soğuk. Rutubet her yanımdan iliklerime işliyor. Gözbebeklerim ufalıyor. Hayal kuruyorum. İstanbul eşekçesine üşüyor ve yağmur tükürüyor. Kahveler nemli kumaş, muşamba ve ıslak cıgara kokuyor. Zilli'nin, Yüksekkaldırım'daki kahvesine düşüyorum. Beni orada artık kimse sevmiyor. Yüzüme bile bakmıyorlar. Sana yaptıklarımdan sonra, içeriye aldıklarına şükür. Sen tam on beş gün sonra, sırtında yine eskisi gibi o siyah muşamba, kaşların gözlerine bulaşık, ağzından burnundan buğular salıvererek kapıdan gireceksin:

— Ulan Zilli, diyeceksin, adamın dudakları soğuktan birbirine yapışıyor:

Zilli, fincanlarını, kaşıklarını güldürecek. Ya ben? Ben gözlerimi camlardan ayıramam. Korkarım. Sadece camlar. Yağmur. Bir de, ne; ensemi bir alev gibi yalayıp geçen, Athena!

Yarın Rıdvan'la buluşuyoruz. Hani şu, kravatlı köpekle. Ellerini iç ceplerine, yan ceplerine, kıç ceplerine sokup çıkaran, düşük gözlerini kaydırarak havlayan. Yok, marangozluk etmiyor şimdi. Film artisti oldu. Herkes şaştı bu işe. Bazı film-

lerde, kötü adamların yardakçısı olarak meydana çıkıyor ve mahalle sinemalarında, törenle ıslıklanıyor. Dün gece rastladım. Yeni bir film çevirecekmiş. Oyuncu lazımmış:

— ... parlak bir çocuk, dedi, arayıp duruyorlar. İstersen yarından sonra gel, seni yazıhaneye bir götüreyim.

Pis ellerini, yeniden bütün ceplerine soktu, çıkardı:

— ... bir tutarlarsa, dedi, işin iş! Film Antalya'da çekilecek. Hiç gittin mi sen Antalya'ya? Ben gittim bir kere, filmlen; öyle güzel yer ki!

En mükemmeli bu: Antalya'ya gitmek. Dün geceden beri, tabii, büyük sinema artistiyim. Giyiniyor, kuşanıyor, gala gecelerine gidiyorum. Millet benden imza alabilmek, elime olsun dokunabilmek için birbirini çiğniyor. Afişlerde, adam boyu harflerle isimlerim; yanakları cırlak boyalarla boyanmış resimlerim. Dördüncü filmimden sonra, bir gece Beyoğlu'nda bir yerde Athena'yı kıstırıyorum. Beni görünce taş kesiliyor. Gülmesi donuyor. Dudaklarını yine çizmiş. Ama garip bu ya, siyah bir kalemle çizmiş bu sefer. Hem kaşlarını da kırmızıya boyamış. Suratına tükürüyorum:

— Haydi ordan sen de pis çengi!

Tam iki hafta. On beş gün. Bugünü sayma, on dört. Günler de iyice kısaldı. Gözlerini kapatıyorsun, bir açıyorsun ki elektrikler yanmış; bütün Yüksekkaldırım'da, bir sahne dekoru yıkılırmış gibi, dükkânlar örtülüyor, sergiler toplanıyor. Seyyar satıcılar, birer ikişer kayboluyorlar. Yalnızlık. Kaputları sırılsıklam, askerler. Üstü başı pis, dişleri çürük, sesleri yırtıcı orospular. Sıkıntılı pencerelerden, saçları bigudili Yahudi kadınları, memelerini sarkıtıyor.

Athena, neredesin? Bir gece, ya da bir sabah; sırtında kazak, ayağında pantolon, prova yaparken dön ve bana gül, o kadar. Yalnızca gül. Ben derhal, oracıkta diz çökeyim, tapınayım:

— Athena, diyeyim, Athena!

Athena bana hiç gülmeyecek. Sen gelecek, beni hiç affetmeyeceksin. Suçluyum, biliyorum. Ama istemiyordum, aklımdan geçirmiyordum. Bu kadar yıllık münasebetimiz, ba-

na ettiğin bunca iyilik, sendeledikçe elimden tutuşun, alnımın ortasında yazılı. Hiçbir vakit unutmadım. Nankörüm belki. Belki aşağılık herifin biriyim. Onun için gel ve yanıma bırakma! Böyle bir gece, bulutlar gürül gürül sabaha doğru akarken, ayağıma keskin bir yokuşta çelme tak; ya da etime iki çelik mermi göm, ödet bunu bana, burnumdan getir. Yoksa gelip masama oturmana, yaptığım kalleşlikten sonra, kaşlarını yıkıp, gururlu gururlu gülümsemene, dayanamayacağım.

Ümid, şair Turgut'un bıyıklarını, inatçı bir sinek gibi teninde duyuyor. Burada, hafif nemli toprağın üstünde, ağaç karanlıklarının arasında dans etmek isteyen, o. Neden istediğini kestirmek de zor değil. Yüzü ışığa döndü mü, açık mavi gözleri cam diriliğiyle parlıyor, renkleri de değişiyor biraz, acı bir tirşeye dönüyor. Fakat asıl bıyıkları; kırçıl, kalabalık, çok. Arada bir esiveren, şu sarışın erkek kokusu yok mu? Ümid kadınlığının, mıknatıslı ışıklar kusan bir kobra yılanı gibi uyandığını, kıvrım kıvrım ayağa kalktığını, mertçe kabul ediyor. Aman, öpecekse öpsün!*

İçisıra başka, bir bakıma daha ağır bir tartışma:

— ... çapkınlığının hiçbir rolü yok. Zaten çapkınlık, ne? Erkeklik dersen, Mahmud daha mı az erkek? Peki, ne? Lise aşkları yaşını geçeli çok oldu.

Turgut'un bıyıkları, bu defa ağzına sokuluyor. Ümid, başını hafifçe eğiyor, o kadar:

— ... öpecek. Öpsün diye bekliyorum. Beni Mahmud da öptü. O hatta birçok sebeplerden, daha ciddi bir adam, daha sağlam bir erkek. Bu... üfff!.. bu aylak ve *vicieux*: Gözleriyle, ahlaksız dudaklarıyla, bıyıklarıyla, durmaksızın kirli ve karanlık bir şeyler ima ediyor. Yoksa beni tutan bu mu?

Halil'in bir sözünü hatırlıyor:

* Ümid için bkz. "Bıçağın Ucu", "Yaraya Tuz Basmak".

— ... sen İstanbul için artık fazla alafrangasın, orası sana fazla hafif ve alaturka gelecek, sen oraya ağır ve yabancı geleceksin.

Haydi, öpüştüler. Ümid uzamasına fırsat vermedi. Turgut'un dudakları sırnaşık, yapışkan, fazlaca ıslak. Karanlıkta, yapraklardan tek tük süzülen yağmur damlalarının altında, dansa devam ediyorlar. Şair Turgut, yeniden harekete geçmeyi düşünüyor:

— ... pekâlâ öpüştük, sesini çıkarmadı. Hazır tarafı anlaşılan. Yine de ürkütmeye gelmez. Bakarsın!..

Burnunu Ümid'in kulağına yaklaştırıyor. Yarı fısıldayarak:

— Bu gecenin, diyor, tabiatı başka, dokuması değişik: Herhangi bir İstanbul gecesinden farklı. Siz Paris'ten bir gece getirdiniz, müzikle dolu bir sonbahar gecesi. Onu yaşıyoruz artık. Yarın sabah yeniden kendimizden tiksineceğiz. Her şeyimizden.

Ümid, kendi kendine: — İşte bu, diyor, asıl yeni olan!

Turgut: — Hangisi? diye soruyor.

— ... İşte bu; bir yerli film aşkından kurtulmuş olmak. Ya da, ne bileyim, alaturka bir *Jeune premier*'den belki. Her insan kafasının kuruluşuna uygun, bir *romantisme*'in tutsağı! Başka bir *romantisme*, isterse büyük ve milli olsun, benim için bayrağı, *vulgaire*.

Turgut böyle bir söz beklemiyordu. Şaşırdı:

— Bunlar, dedi, bana değil.

Ümid: — Siz değil, dedi, kendimle konuşuyorum. Bir ressam var, bir de gazeteci: Üçümüz konuşuyoruz. Siz yoksunuz. Hayır varsınız, varsınız ama ses ve fikir olarak değil, boşlukta kapladığınız yer olarak varsınız: Ağaçlar gibi.

İçinden tamamlıyor: — ... Halil'in dediği doğru. Mahmud bütün önemine rağmen, benim için alaturka ve *vulgaire*. Şair Turgut, bütün önemsizliğine rağmen, alımlı ve çekici. Partiyi kaybediyorsun, Mahmud!

Birdenbire: — Burası soğuk, dedi. Gidip bir şey içelim.

Gittiler. Yağmur, geceye yenilmişti. Evrenin dipsiz bucaklığından, püskürme, krom ışıltılı yıldızlar, karanlığı kütür kü-

tür deliyor; ıslanmış, göğüs geçirip duran ağaçların, üzerine sarkıyordu. Bazıları, insanın sırtını üşütecek kadar yakındı. Cazı ve salonu aydınlatan ışıkları söndürüverseler; yeri gökten ayıran, ona evrenin koynunda taşıdığından başka ve uydurma bir anlam veren sınırlar, göz açıp kapayıncaya kadar silinecek; dünya, diğer yıldızların arasında, kendine ait olan yeri alacaktı. Ümid bir ara, evrenin derin sessizliğini duyar gibi oldu. Ansızın cazı susturmak, dans edenleri dağıtmak; ışıkları söndürüp, karanlıkta bir başına, sadece kalbinin atışını ve sessizliğin akışını dinleyerek, sabaha kadar oturmak hevesine kapıldı.

Bak, gör işte: Kendini nasıl ötekilerden ayırıyorsun, nasıl onları bir yana itiyor; kendince zamanın her lokmasına yarı bir tat vermeye uğraşıyorsun. Uyuşamayışın bundan. Onlar böyle bir kış başlangıcı gecesini, incecik yağmuru görmüyorlar. Sen görüyorsun. Onlar küçük flörtlerini kesip biçiyorlar. Onlara var mı caz, var mı dans etmek, var mı Ayten'in tuvaleti, Gülümhan'ın belinin inceliği; var mı bu mevsim gösterilecek filmler, Taksim Gazinosu'ndaki defile, Perihan'ın düğünü, Dior'un kış modelleri! Sana bıraksalar ışığı kısacak, gökyüzünün derinliklerinden düşmüş, düşmekte olan bir meteor gibi sabaha akacaksın.

— ... küçümsemeye imkân yok! Sizi bu kadar uzun boylu meşgul edebildiklerine göre, demek hâlâ hayatınızda bir yer tutuyorlar. Kendi kendinize konuşuyorsunuz. Ve onlarla konuşuyorsunuz.

Ümid kibritinin alevini üfledi:

— Evet, siz! Bir ressam ve bir gazeteci, hani: içinizde yer tutan.

— Tuhaf değil mi? Birisinin eksikliğini duyuyorum, ötekinin fazlalığını. Eksik olan gelip boşluğunu doldurmuyor, fazla olan gidip yerini boşaltmıyor. İkisinin arasında kötü, sevimsiz bir yerdeyim.

Arkasını için için sürdürüp götürüyor: — ... Mahmud'la boşuna vakit kaybedip durdum; o beni kafasının alacağı kadın yapmaya uğraşıyordu, ben onu kafamın alacağı erkek

yapmaya uğraşıyordum. Gerçeği daha başlarken görebilmiş olsaydık, iki yılımız boşuna harcanmış olmayacaktı.

Sonra yine Halil, kadife gözlerini büyük büyük eğmiş, paletinde bir eflatun tutturmaya çalışıyor; donuk, sızlayan bir eflatun:

— ... seni kıskanıyorum, bir bakıma: Dönmeye karar verebildin. Daha önemlisi, dönebiliyorsun. Ben? Benim için, imkânsız! Bitti! İçimden geçirebilirim belki, hiçbir zaman yapamam. İstersen kız, bağır, ayıpla! İtiyatlarını teşekkül etti artık. Kemikleştim bir kere. Hem orasıyla bağdaşamadıktan sonra, dönmem neye yarar ki gözüm? Sen mesela, emin misin bağdaşabileceğine? Kâmuran'ı düşün, Oflazoğlu'nu! Gitti, İstanbul'da iki ay barınamadı, döndü. Beş yıl Paris'te yaşadıktan sonra, sen İstanbul için fazla alafrangasın, orası sana hafif ve alaturka gelecek. Sen...

Mahmud halbuki, küçük parmağındaki bakır yüzüğü çeviriyor, gizli gizli gülümseyerek:

— ... sen, diyor, hem kendini beğenmişsin, hem egoistsin Ümid! Kibirlisin, çünkü daima kendini başkalarından ayırıyorsun. Egoistsin, çünkü başkalarıyla olan münasebetlerini, isteklerine göre ayarlıyorsun. Gururunla kendini memleketinden kopar, egoistliğinle zevkine uygun başka bir memleket seç ve orada yaşa; bu, işin kolayı.

Elini avuçlarına alıyor. Biraz daha yavaş: — ... işin tuhafı, diye sürdürüp gidiyor, ad koyamadığım bir sorumluluk duygusu taşıyorsun, sen. Seni İstanbul'a çeviren, bu. Ama burada, bir yandan memleketini yabancı gözüyle görmekten kurtulamıyorsun, bu sana tersine bir özlem çektiriyor; öte yandan, buna benzer bir ruh halini, daha kötü şartlar altında yaşayan çevrenden tiksiniyorsun, bu da kötümserleştiriyor. İstanbul sana hafif ve alaturka gelecekmiş, laf! İstanbul sana ağır ve başa çıkılmaz bir vazife gibi geliyor.

Alkol ve uykusuzluk, Turgut'un gözlerindeki diri maviliğe açık, örümcek örümcek bir kan kırmızılığı işlemiş. Kulağının dibinde:

— ... sizinle, diyor, aynı zamanda Paris'teymişiz.

Ya da: — ... Montparnasse'da bir oda uydurmuştum, diyor, gara iki adımlık bir yerde. Fakat bilir misiniz, bazen Paris'e gitmekle yanlış bir iş yapmış olduğumu düşünüyorum. Evet, iyi yaşadık! Çok şey de gördük. St.-Germain-des-Près'nin en müthiş günlerine yetiştik. Elimizde yine de bir şey kalmadı. Dönüp geldik kös kös. İşimizi ona göre düzenleyip, kapağı Amerika'ya atabilseydik...

Öbür taraftan Ümid'i, bütünüyle, gözlerinin içine yerleştiriyor. Gülümhan bu kızı tanıyamamış. ya da yanlış tanımış. Keleşoğlu'nun kızı, Ümid. Paris'te yıllarca kalmış Flörtçü diyorlar. Yok canım, bunların dışında, bu kızın manevi bir ağırlığı var; onu, bütün dış uyumuna rağmen, şuradaki, çevresindeki kızlardan daha güçlü, daha imkânsız kılan bir ağırlığı. Kollarının arasında tutuyorsun, dans ediyorsun, öpüyorsun hatta, ama o daima senin dışında kalıyor, baş eğmiyor. Ezilmiş sayamıyorsun onu bir türlü. Bizim kızların çoğunu bir kere öptün mü, parti dörtte üç kazanılmış demektir. Bu kıza işlemek kolay olmayacak. Olmasın, uğraşmaya değmez mi? Koskoca Keleşoğlu, milyoner. Bırak onu, değişik bir kız; uzun ve ince, esmer. Yüzünü burnu bozuyor, gözleri ve ağzı kurtarıyor. Hiçbir zaman, hiçbir sebeple profilden bakılmayacak! Daima karşısından. Daima gözlerine, gözlerine; iri, hafif çekik, rengi belirsiz.

Ben, güzel bir kız sayılmam. Gianna'ya rastlamasaydım, o bana bir genç kız için güzelliğin, her şeyden önce bir iç kuruluş meselesi olduğunu anlatmasaydı; hâlâ daha kendimi, Dame de Sion'a giden, çelimsiz kara kuru kız saymaktan, şüphesiz kurtulamayacaktım. Güzellik dedik mi biz, ya aklımız detay güzelliklerine takılır, göz güzellikleri, ağız güzellikleri, burun güzellikleri aranırız; ya da ölçülü güzelliklere saplanırız, yüzde bir simetri, vücutta bir orantı hesaplar dururuz. Fransa'ya gitmeden önceki halimle ben, her iki bakımdan da beş para etmezdim. Sonra Gianna'yı tanıdım. O bana, bambaşka sorular üzerine kafa yormayı öğretti: Sen kimsin Ümid? Sen ne biçim bir kızsın, hangi kişiliğin insanısın Ümid? Ümid, başkalarına özenmeyi bırak, kendini ara! Yapayalnız, yaprak

yaprak dökülen bulvarlarda dolaşarak Port-Royal'e uzanır, kendimi ve iç güzelliğimi bulmaya çalışırdım.

Tabii yine Gianna, beni tuttuğu gibi ilk rastladığı berbere sokup, saçlarımı oğlan çocuğu kestiren; kaşlarımı, kuş gibi inceltmekten vazgeçiren; az ve hafif boyanmayı; kişiliğimi sözlerimle, hareketlerimle, sesimle kurmayı öğreten. Daha daha, çok paralardan az paralara, incik boncuk ışıltılarından basit ve sade çizgilere; sözün kısası, kuklalıktan gerçek kadınlığa doğru bir sokuluş. Ben hâlâ güzel bir kız sayılmam. Birçokları beni, yeter derecede 'kadın' bulmuyorlarmış. Yalan! Aradıkları kadın değil bir kere. Onlar etli butlu, süzgün gözlü 'dişiler' arıyor. Ben o değilim; alaturkası da değilim: Lepiska saçlarını gerdanıma döküp mehtap gibi sırıtmıyorum; alafrangası da değilim; bir bulut gibi salına salına dolaşmıyor, burun yırtan parfümler dağıtmıyorum. Ben katı ve sağlamım.

Bıyıkları bütün bütün ağzında, Turgut büfede, aynı içki şişesine, Gülümhan'la birlikte uzanıyor. Gülümhan'ın aydınlatmayan, fazla hesaplı kitaplı gülümsemesi uzun sürmüyor. Uçuyor hemen. Yüzünde tekrar, o uzun ve çekik, o örtülü wamp çerçevesi:

— Yağmuru nasıl buldun Turgut?

— Kararsız, hızlı ve güzel.

— Eğleniyorsunuz ya?

— Şüphe mi var?

Bıyıklarını kızın çıplak omuzlarına yıktı: — ... sana, dedi, bir şey diyeyim mi: Ümid'i anlattığın gibi bulmadım. Değişik bir kız.

Birtakım saçları azalmış, dudakları pembe, kibar çocukları geliyor, Gülümhan'ı çeviriyorlar. Ellerini tutuyor, kollarına giriyorlar. Kız gitmeden uzun kirpiklerini dört tarafa saçıyor, kendinden emin:

— ... değişiktir, diye cevap veriyor, hayli!

Sonra caz ansızın ayaklandı. Turgut, kanlı sarhoş gözleriyle, bu parıltılı ayaklanmaya, damga damga katıldı. Ümid'in elindeki içki bardağını almak için uzanıp sordu:

— Dans ediyor muyuz?

Dans etmek mi? Al beni kollarının arasına; çığlıklarını, ucu sivri kazıklar gibi gecenin ensesine çakan, bu zırdeli cazın havasına girelim, orada öp! Öp ve sus! Allah belanı versin! Gülümhan beni anlayamaz! Anlaması da gerekmez! Ben kendimi mükemmel anlıyorum. Mahmud beni mükemmel anlıyor, fakat kabul etmiyor. Mutlaka bir taraftan tutup, çekiştirmeyi iş ediniyor. Halil de anlıyor beni, anlıyor ama o da hep dışımda kalıyor. Ne kadar sokulsam, ne kadar hayatının çemberi içine girsem; bir de bakıyorum, o yine ne yapmış yapmış, hayatı ile benimkisinin arasına bir perde çekivermiş. Halil, ilgisiz. Beni anlıyor ama ilgilenmiyor. Gidiyorum, reddetmiyor. Gitmiyorum, çağırmıyor. Mahmud, tersine: Anlıyor ve beğenmiyor, değiştirmeye çalışıyor: Üstüme geliyor hep! Gülümhan anlamaz. Anlayamaz. Sen de anlayamazsın. Bıyıklarını diken diken yüzümde dolaştırırsın, kolun belime dolanır, belki karanlıkta bir şeyler hissettiğin olur, fakat sen de beni anlayamazsın.

Ümid, tekrar nemli ve soğuk ağaçların altında baş başa dans ettiklerinin, ancak farkına vardı. Ufak ufak başı dönüyordu. Karanlığın cömertliği, gecenin serinliği, ara sıra yaprak uçlarından akıp gelen damlalar, içini değiştiriyordu. Deminden beri gözleriyle konuşup durduğu yıldızlar, telaşlı gece bulutlarının tuzağına düşmüş, kaybolmuşlardı. Gözbebeğini ısıtacak, bir tek fakir yıldızı bile olmayan, kötümser bir Ümid! Kırçıl, sarı bıyıklarını uzatıp uzatıp dudaklarına değdiren, diri ve çakmak gözlü bir adamın kolları arasında, kötümser. Eğer Turgut sahiden dedikleri gibi şairse, onun ve herkesin yanında, ne kadar *détatchée* olduğumu anlamalı. Ben bir köprünün üstündeyim; köprünün bir ucunda Mahmud, bir ucunda Halil, Halil'i tutmak için ona gitsem, uzaklaşıyor. Mahmud beni tutmak için bana gelse, uzaklaşıyorum.

Kendi kendine itiraz etti: — ... Mahmud beni hiç mi ilgilendirmedi? İlgilendirdi elbet, hem de fazlasıyla! Bu iki yıllık münasebeti nasıl açıklarım? Kendi halime bıraksaydı,

belki tutulacaktım ona. Erkek diye alırsan, pekâlâ hoşlandığım bir erkek; kıvırcık siyah saçları, bitmez tükenmez omuzları.

Yüksek sesle soruyor: — ... öyle değil mi?

Turgut bıyıklarını, sinek gibi omzunda dolaştırıyor:

— ... öyle, diyor. Hiç kimsenin hiç kimsede hakkı yok. Hepimiz, istediğimiz gibi çürümek hürriyetine sahibiz. İyisi mi, her çeşit ukalalığa boş vermeli.

Ümid, gülümsedi: — Bu, dedi, biraz Halil.

— Hayır, Rocky! Yolunuz Montparnasse'a düştüyse...

Oysa Ümid, şimdi yalnız kalmalı: Gülümhan bu adamı, karşısına boşuna çıkarmadı. O ve öbürleri, hepsi, hatta Maide, bir an önce Mahmud'dan silkinmesini istiyorlar. Aykırı geliyor Mahmud. Tesadüfün yardımı olmasaydı, Ümid böyle bir adama, İstanbul'da yaşadığı ve yaşayacağı çevre içinde, şüphesiz hiçbir vakit rastlamayacaktı. Ümid'in dünyasının bittiği yerde, Mahmud'un dünyası başlıyor. Ümid kendini Mahmud'a bıraktı mı, yolunu izini kaybediyor. Belki de bu yüzden Gülümhan, Suzan, Peri ve ötekiler, bu iki yıllık serüvenin manasını ve gelişmesini anlamıyorlar. Anlayamıyorlar. Eğer Ümid Paris'e gitmeden, oradan bildiklerinin dışında bir şeyler görüp öğrenmeden Mahmud'u görseydi, muhakkak iki ay bile tahammül edemezdi. Paris ondan bir şeyler almış, bir şeyler vermiş, bir şeyleri de değiştirmişti. Bu yüzden, bir tarafıyla, fena halde Mahmud'a eğiliyordu. İlk gördüğü günden beri. Ama öbür tarafı isyan ediyor, karşısına böyle bir Turgut çıktı mı, farkında olmadan dört elle sarılıyor. Zaman zaman duyduğu tiksintiyi andıran duygunun sebebi işte bu.

... Sabahı beklemeden döndü. Turgut birlikte gelmek istedi. Razı olmadı. Kendi kendisiyle didişmekten, içi boşalmıştı. Yorulmuştu. Yolda hiçbir şey düşünmediğini sanıyor; halbuki kendini, bir karar vermeye hazırlıyordu. Nitekim, Bebek'e yaklaşırken, kaçınılmaz bir kazayı önlemeye çalışıyormuş gibi hızlı, beklenmedik bir fren yaptı. Otomobil çığlık çığlığa durdu. Gecenin sessizliği, rüzgârda gerilmiş bin-

lerce tel gibi, birden uğuldamaya başladı. Ümid bir cıgara yaktı. Bir müddet sessizliği dinledi. Mahmud'u terk etmeye karar vermişti.

Ragıp patronun yanından çıkar çıkmaz, beneklenmiş camların önünde durdu. Bir cıgara yaktı. Yağmuru görmemişti. İçin için:

— ... dinime imanıma, dedi. İşler kızışıyor iyice!

Yukarıdan, mürettiplerin iri iri konuşmaları işitiliyordu.

— ... ah keratalar, bir dakika boşlamaya gelmezler; hemen dalga!

Sekreterlik odasından, iç telefonla Başmürettip'i buldu:

— ... İhsan baba, yine orada ne kaynatıp duruyorsun? İki'yi bağladınız mı? Âlâ! Bir'den bir miktar yer istiyorum: Fransız Kabinesi düştü düşecek, radyodan takip ediyoruz. Ha, başmakale dizildi mi? Patron görmek istiyor provasını, çocukla gönderin.

Anadolu Ajansı'nın gece bültenlerini gazetelere dağıtan memur, saçları yağmurdan ıslanmış, gözleri uykulu, kapıdan giriyor; getirdiği haberleri, her defasında yaptığı gibi, tek kelime söylemeden, masanın üzerine bırakıyor. Ragıp bültenin ilk sayfasına şöyle bir göz atıyor, kapıdan çıkmak üzere olan adamın ensesine:

— Bre, diye bağırıyor, bu ne çalışkanlık böyle? Bizim radyolcular İtalya'daki grevi yedi'de aldı, yedi'de! Siz daha yeni veriyorsunuz.

Bir kâğıdı buruşturdu, attı: — Ajans değil, ömür törpüsü!

Bitişik odada, sekreter yardımcıları burunlarını özetlenecek haberlere, hurufat cetvellerine eğmişler; floresan lambaların donuk aydınlığını çürüterek, çalışıyorlar. Ragıp bir şeyi bir kere bulup çıkardı mı, mutlaka gidip bir başkası ile paylaşacak. Elinde bülten, kapıda peydahlanıyor:

— ... duydunuz mu, diyor, daha yeni veriyorlar grevi? Hiç de vermeyebilirlerdi ya!.. Bunun adı ne? Ajans! Böyle Ajans'ın...

Yardımcılardan birisi, galiba Salih, yay gibi gerilmiş bir esnemeyi dişlerinin arasına sıkıştırmış, tutuyor. Kırmızı kalemle önündeki haberin üzerine iri iri çiziktiriyor: "Tek sütuna, on sekiz siyah" Ragıp'ın çalışma tutumuyla uyuşamıyorlar. Mahmud ağbiy başka. Hatta İrfan! Ragıp çok konuşuyor, çok gürültü ediyor: Heyecanlı ve dağınık.

— ... Mahmud aradı mı, ben yukarıdayken?

— Aramadı.

— Yok be! Telefon ederim demişti.

İçisıra sürdürüp götürüyor: — ... bu gece nöbeti bana devretmesi boşuna mı? Yine bir şeyler çeviriyor olmalı. Kokusu yakında çıkar.

Salih birdenbire bilinmez hangi cebinden, bilinmez hangi hareketiyle bir cıgara, ama bir tek cıgara çıkardı: Parmaklarının ucunda upuzun, kızlığı bozulmamış bir tebeşir gibi bembeyaz.

— İçerideki, diyor, neye gelmiş peki?

— Kim içerideki, Sadık Bey mi?

— Evet! Necdet'in dalgasını konuşmuyorlar mı?

Ragıp az önce düşündüklerini tekrarlıyor:

— ... tevkif ederlerse, yeniden 1946: Öfkeli ve korkutucu.

Salih'in dediğini duymamış gibi, iç telefona eğiliyor; Klişehane'den bir iki lüzumsuz şey soruyor. Öteki, gözlerinin akı büyümüş, daha alçak, daha yumuşak ve saygılı bir sesle:

— ... ne dersin, diye sorusunu tamamlıyor, tevkif ederler mi?

Ragıp odasına dönerken, kapının eşiğinde duruyor:

— Ne olur, diyor, ederlerse!..

Oysa, masanın başına oturur oturmaz, içinde bir anafor: Korkuya, aynı zamanda telaşa benzer bir anafor, işin içine galiba bir miktar merak da karışıyor. Akşamdan beri elini ayağını tutan, onu doğru dürüst bir iş sahibi etmeyen huzursuzluğun altında yoksa bu mu var? Necdet'in yazdığı her satır doğru. Taş gibi doğru. Yarın onu tevkif ederlerse, yeniden 1946'ya dönüyoruz. Yarın Necdet'i, öbür gün Hasan'ı,

daha öbür gün Ragıp'ı! Tekrar, mahkeme mahkeme dolaşacak mıyız?

Benim çetrefil siyasete aklım ermez. Gazeteciyim ben, duyduğumu, gördüğümü yazarım. Yediğim ekmeği, aldığım parayı çalmamış olmam için, doğruyu duymak, gerçeği görmek zorundayım. Ben sustum mu, korkuyorum demektir. Çirkin olan bu. Ama bugün fıkrasını yayınladığımız adam; iki haklı çıkması, üç yerinde tenkidi yüzünden, yarın cezaevini boylayacak olursa, korku düpedüz içime girmiştir. Evini barkını düşünmek, herkesin boynunun borcu! Kim, ardında iri iri hıçkıran ana gözleri, bütün bütün ufalmış çocuk avuçları koyup, sonu adamakıllı şüpheli bir serüvene atılmak ister? Ben işsiz kalmamalıyım. Ben, işimi namusumla gördüğüm için, belaya çatmamalıyım. Beni dokuz köyden kovmamalılar.

Ragıp, önündeki klişelere dibi delik, içi boşalmış gözlerle bakıyor. Bıyıkları sanki daha kararmış. İçindeki korku, telaş ve merak karması anaforun daha daha altlarında bir yerde, Mahmud'un kim bilir ne zaman, hangi tartışma gecesinde söylenmiş paldır küldür sözleri:

— ... sen bir iki seçimle her şeyin küt diye yoluna gireceğini mi sanıyordun? Yok be Ragıp! Asıl çekişme, bundan sonra başlayacak. Bu gelenler, gidenlerden farklı olmadıkları, hatta belki daha kötü oldukları için, bütün ettikleri vaatlerin altından kaymak isteyeceklerdir. Bak göreceksin, nasıl bütün kuvveti, avuçlarına almaya uğraşacaklar! Sen, ben, karşılarına dikilmezsek, bunca gayreti, bönce bir iyimserliğe harcamış olmaz mıyız?

Öbür tarafta Avukat Sadık, gazetenin sahibi ve başyazarı Hüsnü Faik'le, uzadıkça uzayan, dolaştıkça dolaşan bir tartışmayı bağlamaya çalışıyor. Masanın üzerinde karmakarışık, o günkü gazeteler: *Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Dünya*, *Vatan*, *Yeni Sabah*. Ve *Birlik*'te, etrafı kırmızı kalemle çevrilmiş bir fıkrayı göstererek:

— ... sizin gazetenizde, diyor, böyle bir zamanda bu fıkranın çıkmış olması, göğüs kabartıcı bir şeydir. Sizi şerefim-

le temin ederim ki, bu böyle Üstadım. Hem Necdet yazısını kaleme alırken, nihayet sizin çizdiğiniz istikameti gözönünde tutmadı mı? Aynı kanaatte değil misiniz siz? Yazının bugün adli bir takibata mevzu teşkil etmiş olması, mücerret, fikri ve siyasi kıymetini azaltmaz ki! Benim anlayamadığım nokta, sizin endişeniz, aşağı yukarı yirmi yıldır tanışırız, bu müddet zarfında hiçbir vakit...

Ben, başmuharrir Hüsnü Faik, kendimi daha eski tanırım: Bildiğim kadarıyla sözünü sakınmaz, memleketini ve hürriyetini seven bir adamdır. Gazetemi yıllarca türlü musibete karşı durup, türlü teşebbüsat-ı hainaneyi kıvırıp bükerek çıkarmış; hiçbir an, hiçbir sebepten, eğilip bükülmemişimdir. Yeni nesiller, cumhuriyetçi olmanın mana-yı hakikisini, layıkıyla ihata edemiyor. Öyle meş'um devirler oldu ki, bu ülkede cumhuriyetçilik, düpedüz kahramanlıktı. Biz o zaman da cumhuriyetçi idik, o zaman da hakimiyet-i milliye'ye taraftar idik. Sonra, rica ederim, 1945'de diktatörlüğe ilk başkaldıran gazetelerden birisi de, *Birlik* olmadı mı?

Peki, Sadık Bey kardeşim, siz ya da Necdet, Mahmud veya İrfan, nasıl olur da beni, benim gibi bir hürriyet mücahidini korkaklıkla itham edersiniz? Ben mi korkağım? Hayır, asla! Ben nihayet teenni ile hareket ediyorum. Bu da hakk-ı tabiimdir. Bunca yıllık mazii olan muteber bir gazeteyi, maceraya atamam. Babıâli, eski Babıâli değil. Her şey değişiyor. Matbuat. Matbuatın karakteri ve fonksiyonu. Her şey. Dün gazeteyi sattıran başmakaleydi: İçinde asgari iki fikir yazısı bulunmayan bir gazete çıkarmaktan hicap duyardık. Bugün gazetelerimizden, başmakaleyi sepetlemeye uğraşıyoruz. Bu buhran içinde müstehcen neşriyata, din istismarına, adi magazinciliğe düşmeden; resmi ilan temini sadedinde, gazetenin haysiyetini iki paralık etmeden. *Birlik*'i yaşatabilmek ne demektir, bunu düşünüyor musunuz? Biz bir kere fikir ve aksiyon gazetesi kalmak istemekle, kendimizi tehlikeye atıyoruz. Ayrıca muhalefeti taşkınlığa vardırıp, bir de bu taraftan gazetenin hayatıyla oynamaya hakkımız var mı? Diyorsunuz ki Necdet'in fıkraları, Mahmud'un yolsuz-

luklar mevzuundaki neşriyatı, hakiki gazeteciliğin icabat-ı asliyesindendir, kabul ederim, fakat...

Avukat Sadık ne kadar yaşlanırsa yaşlansın, kısa kıvırcık saçlarına ne kadar ak düşerse düşsün; gözleri daima çocuk; hep birtakım yaramaz ışıklarla dolup taşıyor. Her hareketinde, ancak çocuklarda görülen bir canlılık, bir kıpırtı. Uzun aralıklı eğri ve doğrularla değil; kısa ve kesik, birbiriyle kesişen hatlarla çizilmiş sevimli fakat inatçı bir itiraz:

— ... anlatamadım galiba? Meselemiz sizin korkup korkmamanız, hatta gazetenin hayatı meselesi değil; meselemiz, arz edebiliyor muyum, tarihi bakımdan en doğru düşünceyi savunup savunmayacağımız. Hatta şöyle diyelim; risklerine rağmen, savunup savunamayacağımız? Şimdi şiddet temayüllerine karşı, şahıs ve zümre tahakkümüne karşı, hakimiyet-i milliye esasına müstenit demokrasiyi mi teklif ediyoruz? Etmeliyiz. İrticaa karşı, batılı bir yaşama şeklini mi teklif ediyoruz? Etmeliyiz. Mademki *Birlik*, neşir hayatı boyunca, bunların müdafaasını deruhte etti. Basıldı. Aldırmadı. Mahkemeye verildi, kapatıldı. Yılmadı. Yine de vazifesine devam etmeli. Siz, Mütareke'den bu yana, daima iş başındaydınız, yine de öylesiniz; ufacık bir fark görünüyor, yalnız: Evvelce mesuliyetinizi endişesiz taşıyordunuz, halbuki şimdi endişeleniyorsunuz. Şartlar eskisinden daha ağır olmadığı halde. Her girdiğiniz cidalden, muzaffer çıktığınız halde.

Sustu. Özür dilermiş gibi usulca ilave etti:

— ... anlayamadığım bu.

Hüsnü Faik, beyaz kaşları alnına yükselmiş, gazetelerin üzerine eğildi. İçinden, çok gizli bir yerinden:

— Yoksa, diye düşündü, çok mu ihtiyarladım?

Sonra aynı şeyi, birkaç saniyede bir milyon kere düşündü. Ansızın Avukat Sadık Bey'e müthiş bir şekilde hak vermeye başlamıştı. Kendisini müdafaasız, aciz ve yenilgiye uğramış hissediyordu. Avuçlarında uzayıp giden, ince soğuk bir ter. Yazıhaneyi kıvamlı bir sıvı gibi dolduran sessizliğin ortasında, limandan çıkıp gelen, özlemlerle dolu bir vapur düdüğü.

Avukat Sadık geçen gece Mahmud'un dediklerini hatırlıyor:

— ... patron mücadeleyi genişletmek zevkini kaybetti. Benim anladığım bu. Karşı tarafın kendisine bıraktığı sahada gidip geliyor. Onların izniyle, onların izin verdiği kadar. Buna da teenni diyor. Bana sorarsanız, muhalefetin evcilleştirilmesi bu. Bizi kendilerine göre terbiye etmek istiyorlar. Oysa biz yeni bir terbiye ile geliyoruz.

Sonra Necdet'in, parlak dişlerini büsbütün aydınlatarak, söylediklerini:

— ... Allah Allah, hapse girecek olan ben değil miyim? Bir kere kalem erbabı 'içeri' düşmeye başlamasın, sonu çabuk gelir bu oyunun. Hiç mi tarih okumamışlar?

Hüsnü Faik, artık o bahsi açmıyor. Son aylarda kim bilir kaçıncı defa olarak, bir iç yetersizliğinin üzerine aldığı görevi yerine getirmesini zorlaştırdığını fark ediyor. Başmakalesinin tahsilini yaparken, aklı hep başka yerde. Hep heyecanlı anlarında olduğu gibi.

— Ben, diyor, asker çocuğuyum. Eski Kuva-yı Milliye'ciyim.

Ya da ağır ağır, gizli gizli: — Çok mu ihtiyarladım, diyor.

Ötede radyoculardan biri, Ragıp'a ikiye katlanmış bir kâğıt getiriyor: "Fransız Kabinesi Düştü, Aşırı solcular, solcular ve merkez partileri hükümet aleyhinde oy verdiler. Fransa'da yeni kabine buhranı başlıyor." Ragıp haberi okur okumaz, klişe arşivini aradı:

— ... çabuk bana Fransız Başbakanı'nın bir klişesini bulup gönderin: Pire gibi ama, pire gibi.

Ellerini cebine soktu. Haberi anlamadan, bir daha okudu:

— ... Fransız Kabinesi Düştü. Aşırı...

Kafasını başka bir şey kurcalıyordu:

— Yarın Necdet'i tevkif ederlerse, yeniden 1946.

CUMARTESİ

TELEFONDA, Niko'nun kayıp sesi: — İbrahim Bey, Napoli'den konuşmak istiyorlar, sizinle.

Camlarda, sarsıla sarsıla yağmur. İbrahim, ağır buldog yüzünü yukarıya kaldırıyor. Öteki sesiyle;

— Mordohay, diyor. İnce fare dişleri, sabırsız parmaklarıyla, Mordohay! Fındık kabuğuna bile girsem, peşimi bırakmayacak.

Elini alnından geçiriyor. Islak. Sarsıntılı bir yağmur öğlesinde, İstanbul'da neden böyle acı acı terlediğine şaşıyor. Telefonda uzaklaşıp yakınlaşan ıslıklar. Uzak ve yarım, İtalyanca ve Fransızca konuşmalar. Farkında olmadan akıcı bir İtalyancaya takılıyor. Birdenbire Napoli. Mordohay'ın yazı masasında, yayvan ve geniş beyaz şarap bardağında ıslanmış kirazlar. Mordohay'ın sabırsız elleri:

— ... şaka mı ediyorsun İbrahim? Tam zamanını buldun. Olmaz böyle şey. Gaetano ile konuştum. Eğer para dümeniyse diyor, üç bin, üç bin; dört bin, dört bin! Daha ne olsun kuzum? Sana ayrıca mektup yazdı.

İbrahim'in cevabı kısa ve kesin:

— Hayır Mordohay.

— İyi ama, iki gözüm...

— O kadar! Beyhude uğraşmayın. Beyhude uğraşmasın Gaetano.

Yine pazarlık; hem de bu defa daha aşağıdan, daha bayağı, daha çamurlu bir pazarlık: — ... haydi diyelim ki beş bin olsun: Ayda beş bin, temiz para; her türlü masarif biz-

den. Çocuk olma be! Bak ben sana söylüyorum: Ayda beş bin, temiz para. Çocukluk etme!

— İstersen yüz bin olsun! İş, parada değil! Bu benim, doğrudan doğruya içime ait bir mesele. Bak nasıl, doğrudan doğruya ve içime: Ben istersem sizi ve elbirliğiyle kurduğumuz örümcek ağını bir kenarda bırakır, içimde uğuldayan bir meselenin, halline girişebilirim. O kadar. Yakamı bırakın benim. Ellerinizi silin ve unutun.

Telefonu kapatınca, bir zaman kendisini yerli yerinde; odasında, geniş ve yaylı koltuğunda bulamıyor. Üç dakikalık bir Napoli konuşması, kulaklıkta hınzırca vızıldayan ıslıklar, nasıl becermiş, zamanın ve uzayın özünü ve anlamını değiştirmiş. İbrahim, beyazı bol gözlerini büyük büyük açıyor, oteldeki odasını aşağı yukarı Napoli'den, Mordohay'ın bürosundan seyrediyor. Mordohay yanı başında, bir türlü sığışamadığı koltuğunda sanki. Sabırsız fare dişleriyle Yahudi tırnaklarını kemiriyor. Ya da beyaz şarapta ıslanmış kirazların üstüne, Venedik storları arasından, pırıltılı dört beş pala gibi ansızın düşen, sımsıcak bir güneş.

— Bunu onlara nasıl anlatacağım? Düne kadar anlaşıyorduk, çünkü aynı dili konuşuyorduk. Dünden bu yana konuştuğumuz dil değişti. Anlaşamıyoruz artık. Onların söyledikleri bana işlemiyor, benim söylediklerim onları tutmuyor. Boşluğa konuşuyoruz. Anlamaya ve önlemeye çalışacaklarına, olduğu gibi kabul edebilseler. Tut ki öldüm...

— Mordohay bu gece uyuyamaz. İmkânı yok.

Ya da: — ... 47 Eylül'ünde, Napoli'de. İkimiz!..

İbrahim, oturduğu yerde, iri ve ağır. Buldog suratında yuvarlak gözleri, beyaz beyaz parlıyor. Yüzünün genişliği, vücudunun hantallığı, çizgilerine iyice sinmiş; zaten gizli bir mahzunluğu bütün bütün saklıyor, gözden kaybediyor. İşte böyle! Dişlerinin arasında yaprak cıgaraları tüten, mahzun bir İbrahim!

Bitişik odada, yere bir şey düşürdüler. Bir şey daha düşürdüler. Önce sağır, kof bir gürültü; devrilen bir koltuk, halının üstüne savrulan bir sandalye gürültüsü. Arkasından du-

vara çarpıp, tuz parça dağılan bir sürahinin, zilzurna gülüşü. İbrahim asıl bu ikincisini işitti ve artık hiçbir şeyle ilgilenemeyeceğini, dakikasında anladı. Şimdi onu bitişikteki gürültü çekiyordu. Duvarın arkasında yırtık, sinirli ve çapraşık bir erkek sesi. Yağmurlu bir otel öğlesinde, musluk hırıltılarının, zil çınlamalarının dışında, yalnız olmadığını, başka insanlarla acı ve tuzlu bir kaderi bölüştüğünü, bu sesle birlikte bir kere daha duymak:

— ... inadına yapmıyor musun, inadına? Ha, söyle, evet de! Beni çileden çıkarmak, küçük düşürmek için mahsus yapmıyor musun? Evet desene, söylesene be!

Peki ama kiminle konuşuyor? Belki de bir kadın. Belki değil, muhakkak bir kadın. İbrahim burun deliklerinden, sarımsı ve ağır puro dumanları salıveriyor; yağmurun ve içinin karanlığını aralayıp, bitişikteki çekişmeyi ve bu çekişmenin insanlarını kuruyor. Daha dün boşalmıştı bu oda. Kimseler kalmamıştı. Geceleyin tutulmuş demek. Birbirini doğraya doğraya yaşamaya çalışan, bir kadın ve bir erkek tarafından tutulmuş. Mordohay oralardan telefon kablolarını kemirip, benim kulağıma doladursun; burada, burnumun dibinde bilmediğim bir kadın, bilmediğim bir adam, yine ve hiç bilmediğim bir kozu paylaşıyorlar. Bana gelince gariptir, bu defa ben bütün kozların dışındayım. Daha doğrusu bu defa benim kozum yalnızca bana ait, kimseyle paylaşılmayacak bir koz.

Tekrar sağır ve kof bir gürültü. Tekrar kadının ciddi, kararlı fakat bir türlü anlaşılamayan sesi. Erkeğin delik deşik küfürleri. Kavga ettiklerine şüphe yok: Erkeğin sesi yükseliyor:

— ... kime güveniyorsun peki sen? Bana inanmıyorsan, güvenmiyorsan; söyle bakalım kime güveniyorsun, inanıyorsun? Dürnev'e mi? Yoksa Uysal'a mı? Ha, ha! Eğer ben olmasam bunlar çiğ çiğ yerdi seni, derini yüzüp...

Eğer o olmasa!.. Kim peki, o? İbrahim, ister istemez, duyduğu sese göre bir adam uyduruyor; sıska ve uzun. Saçları lüzumundan fazla düz, tarak tutmuyor; konuşurken başını

salladıkça ip ip yüzüne dökülüyor. Yanakları çöküktü. Lacivert bir elbise giymiş. Kruvaze. Sık sık, çarmıha geriliyormuş gibi, kollarını iki yanına açıyor ve o zaman birden İsa'ya benziyor. İncecik, bir de kelebek kravat. İbrahim, sonra ötekini tasarlamaya çalışıyor. Fakat nedense kafasında çizmeye çalıştığı kadın, bir türlü belirli bir yüz, bir renk kazanamıyor; fena halde silik bir gölge gibi hacimsiz ve akıcı, çırpınıp duruyor.

Bu arada yine Niko'yla telefonda buluşuyorlar.

— Saat bire geliyor İbrahim Bey! Yemeğimizi yukarıya gönderelim, yoksam inezeksiniz?

— Göndermeyin Niko, iniyorum.

— Gulaş seversiniz?

— Kim sevmez? Yanında siyah birayla, biliyorsun.

Kapatmadan, deminden beri içinde kendiliğinden düşünüp verdiği bir kararı, aşağıya tekrarlıyor:

— ... Niko, diyor, beni telefonla arayan olursa dışarıdan, burada yoğum; anladın mı, oteli terk ettim ve adres bırakmadım.

Niko gülüyor: — Ya, diyor, Napoli'den ararlarsa İbrahim Bey?

— Yine yoğum Niko. Asıl o zaman yoğum.

— Başüstüne.

— Ha, bir de mektup gelecek, İtalya'dan; benim adıma. Onu yok diye çevir; adres bırakmadım ve gittim.

Yılların verdiği alışkanlıkla, Niko'nun aklından geçen her ihtimali çıplak bir saniye aydınlığında hesaplayıp, uydurma bir sebep dolduruyor: — ... anlarsın sen bu işleri Niko, bir kadın sevmiştim zamanında. Şimdi ayağıma dolaşıyor.

Niko bir daha gülüyor telefonda. Daha içten bir gülüş:

— Anlarım İbrahim Bey, diyor, ben bu işleri.

Oysa yemeği unutmalıyım. Ne yapıp yapıp Mordohay'la, yağmurun küstahlığıyla, bitişikteki çekişmeyle oyalanmalı, yemeği unutmalıyım. Şişmanlıyorum. Fevkalade rahat ve kolay şişmanlıyorum. Vücudumun her tarafında, her gün, ye-

ni yeni ve yumuşak yumuşak etler, yağlar peydahlanıyor. Belim kalınlaşıyor. Yanaklarım sarkıyor. Hantal bir adam oldum. Şişman ve hantal. Hiç değilse görünüşüm bu. Kafamda tasarladığım hareketleri, bir türlü tasarladığım şekilde gerçekleştiremiyorum. Daima ağır, daima aksak. Elimin, kolumun, ayaklarımın hareket imkânları, ölü bir noktada duruyor. O noktadan öteye hareket ve hız, sadece içimde tasarı olarak kımıldayabiliyor. Dışında ise, asap bozucu bir pelte yumuşaklığı ve hareketsizliği.

Evet, gulaş! İri iri ve temiz sarı patatesler. Salçanın, şarap mı ne kokan, kırmızı aydınlığı. Kalın camlı bardaklarda, bir su aygırı gibi ihtişamla hışıldayan, siyah bira. Köpük köpük. Islak yeşil bir salata, cilalı siyah zeytinler de düşünülebilir. Beyaz kolalı örtüler üstünde, bir çatal bıçak ve tuzluk kalabalığına katılıp, karın doyurmanın, boğaz ıslatmanın utandırıcı hazzı! Bunu unutmak, bundan vazgeçmek, benim için ne kadar zor! Bütün bir hayat programını bir çelmede yıkıp, başka bir hayat programı düzenlemeye kalkışabiliyorum da; bir sabah kahvaltısı etmemek, bir öğle yemeği atlamak yolunda giriştiğim bütün meydan savaşlarını, it gibi kaybediyorum. Gelsin ondan sonra, yol üstündeki aynalardan, utana utana kaçmalar! Öğle sonraları gâvur eden: — Şişmanlıyorum, neden yine bir domuz gibi tıkındım pişmanlıkları! İşin kötüsü gerçekten kilo alıyorum. Gerçekten ve inkâr kabul etmez bir şekilde şişmanlıyorum. Oysa benim içim, bu gövdenin içi mi? Ben on sekiz yaşımdan yirmi beş yaşıma kadar tığ gibi bir çocuktum. Gayet rahat yüzer, grekoromen çalışırdım. Benim on sekiz yaşım...

Yemeğe inmek üzere dışarı çıkar çıkmaz, bitişik odanın kapısına bakmadan edemeyecek. Yarı yarıya merak ve alışkanlık. Üstelik kapı, ardına kadar açık unutulmuş. Odada aynı yağmur karanlığı. Halının üstünde, pırıl pırıl cam parçaları. Devrilmiş, bacakları yukarıda iki sandalye. Yalnız, musluktan inatla lavaboya dökülen suyun ıslığı duyuluyor. Açık bırakmışlar.

— Birini mi aramıştınız?

İbrahim kadını görmemişti. Sesini duyunca şaşırması lazımdı. İbrahim olduğu için şaşırmadı. Sesini içine sindirdi, ufaladı ve eritti. Gözleri halının üzerinde titreşen cam parçalarında, usulca:

— Hayır, dedi. Bundan sonra arayacağım.

Yemeğini unutmuştu. Şimdi yeniden ürkütücü bir neon aydığınlığı ortasında Mordohay'ın yazıhanesini, şarap bardağında ıslanmış kirazları görüyordu. Omuzlarıyla manası iyice anlaşılmayan bir işaret yaptı.

— Musluğun, diye sordu, böyle akıp durması şart mı?

Halbuki kadın onun gelmesiyle, musluğun bir köşede kendi başına akıp durmasıyla, doğrudan doğruya ilgili değildi. Koltuğuna gömülmüş, başını arkasına vermişti. Gözleri kapalıydı. Bir eliyle omzunu tutuyordu. İbrahim'e cevap vermedi. Belki lüzum görmedi. Belki, kim olduğunu bilemediği bu iriyarı yabancının, bir an önce defolup gitmesini; kendisini, yoğunluğu ve sıkıntısı gittikçe artan yağmur karanlığı içinde, odasında yalnız bırakmasını bekliyordu.

İbrahim musluğu kapadı. Islık kesilir kesilmez, başka bir odada bulunuşunu büsbütün yadırgadı. Artık iskarpinlerinin altında çıtırdayan cam kırıklarından; bir de, daha müthişi ve mükemmeli, koltuğunda yorgun bir sfenks gibi oturan, sarışın kadının gizli uğultusundan başka, herhangi bir şeyi işitmenin imkânı yoktu.

Kadın gözlerini açmadan soruyor:

— Daha burada mısınız, siz?

— Git demediniz ki!

— Kimseye git ve gel demiyorum: Kimisi geliyor gitmiyor, kimisi gidiyor gelmiyor.

İbrahim en ağır gözleriyle kadına baktı. Yüzü, saçları damla damla ıslak. Yüzünü yıkamış ve kurulamadan oraya gelip oturmuş. Musluğu bile kapamadan. Sağ gözü arada bir hafifçe seğiriyor. Dudakları boyasız ve uzak mavi. Biraz biraz:

— Beni, diyor, yalnız bırakır mısınız?

Daha uzak bir sesle, bir de rica: — ... lütfen!

İbrahim önce hemen bırakıp gitmeye hazırlanıyor:

— Tanımadığım bir kadın, boyasız, ayışığı mavisi bir çift dudak, benek benek ıslanmış bir kraliçe yüzü! diyecek ve gidecek. Fakat kadının dövülmüş olması ihtimali içinde birden parlıyor ve gidemiyor.

— Size, diyor, vurdu ha?

Kadın, gözleri hâlâ kapalı, başıyla: — Evet! diyor.

Kirpiklerinin ucunda parlak damlacıklar. Gözyaşları mı, yoksa su mu, anlaşılmıyor. İbrahim daha yakından, daha sıcak bir sesle:

— ... size, diyor, size ha! Utanmadan!..

Sonra: — ... kocanız mı? diye soruyor.

Kadın nedense gözlerini açmıyor. Yine başıyla bu defa:

— Hayır, diyor, kocam değil. Hiçbir şeyim değil. Bana vurdu.

İbrahim işte o arada, yağmurun dinmiş olduğunu duydu. Kadın dümdüz taranmış sarı Jeanne d'Arc saçları, boyasız yüzü ve kapalı gözleriyle ciddi ve güzeldi. Şakaklarında ve elmacık kemiklerinde çelik mavisi bir renk alan cildi, donuk donuk parlıyordu. İbrahim ona kendiliğinden, dumanlı bir çift mavi göz yakıştırmıştı. Belki bu yüzden o ıslak fakat parıltısız siyah gözlerini açınca şaşırdı. Biraz da rahatsız oldu. Kadının gözleri yüzünün donukluğunu açmıyor, kapatıyordu.

İbrahim elinde olmaksızın öfkelendi:

— ... bu şişmanlık beni rezil ediyor. Bir fil gibi soluyorum. Vücudumda bel diye bir şey kalmadı. Halbuki ben...

Elleri ceketinin ceplerinde, kadına bakmadan:

— Biraz kolonyamız olsaydı, dedi. Bileklerinizi ve boynunuzu ovabilseydik. Ya da ferahlatıcı bir içki. Arzu ederseniz ben...

Kadın eliyle odanın içinde bir yeri gösteriyor. Sesi bu defa daha sağlam, daha çatlaksız ve çürüksüz; daha kendine hâkim bir kadın sesi:

— Orada bir şişe olacaktı. Bir de bardak.

Zehir gibi gülümseyip ekliyor: — ... kırılmadıysa?

İbrahim bardağı uzatınca: — Siz, diye soruyor, içmez misiniz?

— Ben yalnız bira içerim.

— Yalnız bira mı?

— Evet, yalnız bira; siyah, bazen de beyaz.

Bir anda kendini, ıslak bir havlu gibi sırılsıklam tere batmış hissederek, yarı mahzun, yarı mütebessim bitiştiriyor:

— ... onun için böyle şişmanlamış olacağım.

Kadının üzerinde lastik gibi gerilmiş; sinirli ve yapmacık bir neşe. Artık hep gülümsüyor. Yağmurun yağıp yağmaması, İbrahim'in yaz kış siyah bira içerek kilo alması, otelleri öğle üstleri kuşatan gurbet yalnızlığı umrunda mı? İbrahim durduğu yerden onu içine sindiriyor. Deminki çekişmeyi kendi kendine sürüp götürdüğüne; o düz ve ibrişim saçlı adama, az önce bulup söyleyemediği en yıldırıcı karşılıkları şimdi bulup söylediğine hükmediyor.

— Küfretmesini bilir misiniz? diye soruyor. Yüksek sesle, arka arkaya: Erkek gibi.

Kadın elbette onu duymuyor. Dudakları içkinin çizgisinde.

İbrahim: — Küfretseniz, diyor, yürütüyor, açılırsınız.

Daha sonra hiç düşünmediği bir şey:

— Size yardımım dokunabilir mi, herhangi bir şekilde?

Halbuki, hayır! Ben hayatımı, yeniden ve bambaşka çizgiler üzerinde kuracağım. Böyle bir otel serüvenine bulaşmamalı; bir Tepebaşı otelinin, iki yataklı bir odasında, kim olduğu belirsiz silik suratlı herifler tarafından dövülen bir kadına, metelik vermemeliyim. Çekmemeli beni. Ben bundan, buna benzer nice serüvenden çıkıyorum. Her birisi tehlikeli kokuları, yapışkan ve boğucu zehirleriyle içimin bir köşesini yıllarca karartmış ve kirletmiş. Şimdi ben, içimin aydınlığına gidecekken; Gaetano'nun, Mordohay'ın, en önemlisi Seyit Sabri'nin kuyruğunu düğümlemiş; ellerimi ve vicdanımı, birdenbire, şaşılacak bir kolaylıkla boşaltmışken; bıraktığım yerden ve dakikadan itibaren, tekrar eski ve büyük pisliğe bulaşacak mıyım?

Beni ilgilendirmez. Beni hiç ilgilendirmez. Yapabileceğim

hiçbir şey yok. Hiçbir yardımımın dokunmasını düşünmüyorum. Kapıyı açık bulunca girmemeliydim. Alışkanlık. Kötü ve kirletici itiyat. Hatta, keşke yemek yeseydim; yarım kilo daha ağırlaşmak, iki sağlam çizgimi daha bozmak pahasına aşağıya inip, gulaşın ve siyah biranın başına çökmüş olsaydım; tek, bir yüzü pul pul ıslanmış, gözleri ışıksız siyah, içkisi dumanlı sarışına takılmasaydım! Benim kendi kendime verilmiş bir sözüm, izzetinefsime karşı kazanılacak bir bahsim var. İyisi mi, uzun etmeden, çıkıp gitmeliyim.

Hayır iki gözüm, benim size hiçbir faydam dokunamaz. Dokunması da gerekmez. Ben kendi kendimi saçlarımdan kavramış, seneler önce kaydığım tiksindirici ve bozuk bir çamurdan, çürük bir bataklıktan kurtarmaya çalışıyorum. Benim önce kendime faydam dokunmalı. Önce içimi, gelecek günlerle ilgili olarak kurduğum mutluluk hayallerimi kurtarmalıyım.

— Affedersiniz, kimseyi rahatsız etmiyorum ya?

Bu da kim? İbrahim bütün buldog yüzüyle o yana döndü. Hesapta olmayan bir adam: Kısa bir boy, geniş bir alın, kuvvetli gözlükler. Besbelli sırılsıklam miyop. Ayaklarında, kalın ökçeli kauçuk pabuçlar. Sesi hiçbir hecede, hiçbir kelimede, bir önceki ya da bir sonrakinden farklı olmayan, hep aynı hiza ve yükseklikte, yavan ve yavaş bir ses. Dudaklarında ve ellerinin kımıldanışında devamlı bir özür dileme hali:

— ... odama çıkıyordum, kapıyı açık görünce...

Kadın, katı ve kırıcı gülüyor. Yeni geleni bardağıyla İbrahim'e gösterip, gülüyor:

— Tevfik Bey, diyor, daima ve her yerde, bir gölge gibi, böyle sessizce peydahlanır. Belki kendisinden bahsedildiğini duymuşsunuzdur. Uysal Tevfik derler:

Uysal Tevfik: — Aysel Hanım, diyor, rica ederim!

Sesinin tonundan, ağırlığından, hatta kullandığı kelimelerden, ne düşündüğünü; bu sözleri niçin, hangi maksatla söylediğini anlamak müşkül. Ayrıca İbrahim'i en çok tutan, kadının adını öğrenmiş olması. Aysel'miş demek. Saçları kı-

vamlı sarı, gözleri parıltısız siyah, bir otel Aysel'i. Hani o sıska, o ince herifin dövdüğü bu kısa, hareketleri şüpheli herifin kolladığı.

Sonra, içisıra bir hesap: — ... bütün bunlar birbiriyle yakından ilgili; su götürmez; Aysel, Aysel'i döven adam, Uysal Tevfik! Aralarında gizli bir bağ olmalı. Adam kadını dövüyor, bir kere neden dövüyor; yarım saat geçmeden öbürü meydana çıkıyor, neden çıkıyor? Bir leş kokusu alıyorum. Burnuma, hay Allah kahretsin, yine bir leş kokusu geliyor. Daha ne kadar gelecek? Yetmedi mi?

Başka bir hesap daha: Bütün bütün saklı bir hesap:

— ... gulaş, siyah bira! Altın gibi parıldayan patatesler. İster misin, Niko yemekten vazgeçtiğimi sansın da...

Kadın ve Uysal Tevfik, öyle suç ortağı gözlerle bakışıyorlar ki İbrahim, yabancılığını ve lüzumsuzluğunu ve en müthişi şişmanlığını kaskatı duyuyor. Şimdi çıksa, onlar öfkelerini karanlık şemsiyeler gibi açacaklar. Besbelli. Aralarında, evvelce de konuştukları acı bir meseleyi, didiklemeye girişecekler. Gerçekten öyle oluyor. İbrahim'in merhabası kapının ardından kaybolur olmaz, Uysal'ın sessiz öfkesi bir ok yılanı gibi yaylanıyor:

— Bıktım bu sizin kavgalarınızdan. Kaç kere söyledim, üstüne varma diye şu Dündar'ın...

İbrahim Dündar'ı, aşağıda, otelin salonunda buluyor. Daha doğrusu, bir koltuğa upuzun uzanmış, sıska, kürdan gibi ensiz ve ibrişim saçlı bir yabancıyı, Dündar zannediyor. Ötede, caddeye bakan camların önünde, geçkin, çok boyalı bir kadın, arkası dönük bir adam, seslerini yükseltmeden, aralarında konuşuyorlar. Sonra hep yağmur karanlığı. Yağmur sustuğu halde susmayan; yapışık nemli ve sıcak, yağmur karanlığı. O kadar ki Niko, yarı lokanta yarı bar olarak kullanılan kısmın ışıklarını yakmış.

Niko, İbrahim'i gördü mü, yüzü buruşuyor. Bu, onun gülmesi:

— Kimi aradınız efendi? diyor. İbrahim Bey'i mi? Gitti efendim İbrahim Bey, diyor. Dün gece adres bırakmadan gitti.

En kayıp sesiyle aynı şeyi Fransızca tekrarlıyor:

— *Sans laisser adresse!*

İbrahim, ihtiyar Rum'un yoksul şakasını, mertçe kabulleniyor:

— Gitti mi? Vay anasını! Nasıl bir adamdı bu? Şöyle yayvan suratlı ve şişman mı? Durmadan bira içen?

Niko garsona, gulaşı getirmesini söylüyor. Ondan sonrası İbrahim için tadılmamış vücut hazları, ince hayvan zevkleriyle dolu, bereketli bir çalışma. Niko, karşısındaki sandalyeye oturmuş, yokmuş gibi hafif ve saydam, adeta dini bir saygıyla, onun hünerli ellerini seyrediyor; çatal ve bıçağın düzenli, ayarlanmış, hiç aksamayan işleyişini. Etin kesilişini. Patateslerin dağılışını. İbrahim yemeği ile baş başa kalınca zaten Niko'yu, etrafını saran bütün ufak tefeği silkip atmıştır. Bir lokma ekmek. Beyaz, efendice çiğnenmiş, besleyici bir lokma ekmek. Üç yudum siyah bira; utangaç meyankökü renkleri saklayan. Daha daha, et ve patates. Protein. Nişasta. Azot. Şöyle yuvarlak bir kalori hesabına kalkışırsak...

Evet, şimdi bir puro. Yeni yeni hazlar umduran. Esmer, tıknaz bir puro. Ve bütün bu hırsızlama mutlulukların ense kökünden eksilmeyen, bütün yasak zevklerin ardı sıra dolaşan, o karanlık pişmanlık duygusu:

— Böyle hayvan gibi tıkınarak mı kilo vereceğini umuyorsun sen?

Ya da daha küçük, daha pis dilenci hesapları:

— ... o dördüncü dilimi yemesem de olurdu, pekâlâ; mademki ekmek en fazla şişmanlatıyor. Mamafih, akşama hiçbir şey yemezsem...

Purosunu hırsla çiğniyor. Kocaman, tombul elini, alnından geçiriyor: Islak. Kahve için salona geçiyorlar. Her zaman olduğu gibi Niko, dün gece yarısından sonra, barlardan çözülmüş alkol kalabalığıyla başının nasıl derde girdiğini anlatıp duruyor. Sesinin kısıklığı yüzünden, ne anlatırsa anlatsın, ne kadar önemsiz şeylerden söz açarsa açsın, hepsi ilgi çekici, karışık ve esrarlı manalar kazanıyor:

— ... baktım herif ben diyor memurum; eh dedim memursan memursun vre, ne yapacayiz sanki, otel kompledir diyorum, ha olsaydı bos yataklar, ben sana deseydim yer yok, anlarım.

Üşümüş gibi avuçlarına hohlayıp, ara sıra:

— Otelcilik, diye ufalanıyor, insan tezgâhtarlığı.

Oysa İbrahim, doğru dürüst karın doyurmuş olmanın verdiği yumuşak rahatlıkla, yemek yemiş olmanın verdiği keskin rahatsızlık arasında çırpınıyordu. Niko'nun yarım yamalak Türkçesinden kulağına bir rakam çalındı:

— ... haydi be, dedim, siz ikiniz de yirmi ikiye çıkın; ama ne var, sakın şamata etmeyin, bitişikte İbrahim Bey yatıyor, eğer ki uyandırırsanız...

İbrahim içindeki tartışmayı düğümledi.

— Kimmiş onlar, diye sordu, geceleyin gelenler?

— Dört kişi; iki kadın, iki erkek! Artistiz ne dediler ya, pek gözüm tutmadı. Ankara'dan geliyorlarmış. N'aparsın, idare edeceksin!

İbrahim öteki sesiyle tekrarladı:

— Ankara'dan geliyorlarmış.

Burnuyla, hâlâ maroken koltuğa uzanmış duran, sıska ve ibrişim saçlı adamı gösterip, sordu:

— ... bu mu, dedi, yirmi ikide yatan? Hani kızla beraber?

— Yok be İbrahim Bey, İngiliz, o: *Anglezi!* Sizin bitişikte yatan, na öteki; hangisi var pencereden bakıyor, madamın yanında işte o.

İbrahim'in yukarıda duyduğu sese göre içinden tasarladığı adam başka, pencerenin önünde geçkince fakat makyajı fevkalade düzgün bir kadınla usul usul konuşan iriyarı, paytak ayaklı adam başka! Bu gösterişli, düpedüz hınzır, düpedüz yakışıklı kötü adam! O ses halbuki sinirli hırçın, güvensiz.

İbrahim dişlerinin arasından dumanlar bırakıyor:

— Yaa, diyor, demek bu!

Niko: — ... bir o, bir yanındaki madam, bir kadın; diye hepsini teker teker sayıp döküyor: — ... bir de kısa Mösyö

var, gözlük takıyor. Epsi bu kadar. İkisi yirmi iki numarada, sizin yanınızda, ikisi yukarıda, otuz.

İbrahim bu defa, geçkin kadına bakıyor: İlerlemiş yaşına rağmen, vücudunu ve güzelliğini, elinden geldiğince korumuş. Gözlerini hiçbir zaman sonuna kadar açmıyor; daima kuvvetli bir ışığa, ya da güneşe bakıyormuş gibi kısık tutuyor. İbrahim öbür sesiyle: — Merhaba, diyor, Dürnev Hanım! Kadın şimdilik susuyor ve yanındakini dinliyor. Otelin kapısı açılıyor. Birtakım insanlar giriyorlar. Holde, bütün yeni gelen müşteriler gibi, yüksek sesle konuştukları işitiliyor. Niko'yu çağırıyorlar. Gidiyor Niko. Yalnız kalınca İbrahim, yaprak cigarasının gizli ulumasını, daha yakından, daha açıkça işitiyor. İbrişim saçlı İngiliz uyuyor mu ne? Öbürleri hâlâ pencerenin kör aydınlığına eğilmiş, harıl harıl konuşuyorlar. İbrahim hiçbir sebep yokken, yine öteki sesiyle:

— Umrumda mı, diyor, sanki?

Niko işini bitirip hemen döndü. Arkasından postacı geldi. Otele bir sürü mektup getirmişti. Zarfların üzerinden isimleri birer birer okuyup, Niko'ya teslim ediyordu. Salonda kimse yerinden kımıldamadığı, herkes kendi işiyle meşgul göründüğü halde, yine de postacıyla ve okuduğu isimlerle ilgilenmekteydi. İbrahim'in, postacıyı görür görmez kestirdiği gibi, sonunda ona da bir mektup çıktı; Napoli'den postaya verilmiş, zarfı büyük ve ince, bir uçak mektubu. Niko adını duyar duymaz, şaşı şaşı ona baktı. Sonra en kayıp sesiyle postacıya:

— Gitti bu adam, dedi. Otelden gitti. Adres de bırakmadı.

Mahmud'un asıl anlamadığı, Acenta'daki Hilmi'nin bile uçakta yer bulamaması: — ... ağbiyciğim sen canımı iste, al; bilirsin beni, ama şerefsizim yer yok, haftaya pazartesiye kadar bütün uçaklar dolu. Umum Müdür'ün tanıdığı bile...

Mahmud Havayolları'ndan, Denizyolları İşletmesi'nin Danışması'nı buldu: — İzmir'e, dedi, ilk vapur ne zaman?

Kalın ve yorgun bir kadın sesi:

— ... on beş dakika sonra sürat postası, dedi, kalkıyor. Galata Rıhtımı'ndan. Hiç yer kalmamıştır. Bu akşam Bandırma'ya kalkacak vapurda, belki bulabilirsiniz.

Mahmud içisıra hesapladı: — Bu akşam hareket, yarın sabah Bandırma, yarın akşam İzmir! Bütün bir gün kaybedeceğim.

Bu ona, dayanılmaz bir şey gibi geliyordu. Bu yüzden: — Nedir bu yolların kalabalığı, diye aldı götürdü. Bir şeyden mi kaçıyorlar, bir şeye mi yetişmek istiyorlar?

Sonra gidiyor, iç bunaltan bir kuyruğa girip, yatağını ayırtıyor. Fakat bambaşka yerlerde, bambaşka işlerin hesabını tutmakla, pazarlığını yapmakla meşgul. Bir kere, Ümid! Saat dörde kadar her şeyi bitirmeliyim; bilet almayı, hazırlanmayı ve her şeyi! Saat dörtten sonra, artık Ümid! Onun yaşayışıyla, düşünceleriyle ilgili her noktada, o derece rahat, serbest, insafsızca konuşabiliyorum da, onu ne kadar sevdiğimi, benim için ne kadar ciddi ve önemli olduğunu söylemeye gelince, niye taş kesiliyorum? Ayıbıma mı gidiyor yoksa? Halbuki söylemeliyim. Bunu beklediğini seziyorum. Dün gece telefonda ne dedi:

— ... yorgunum. Bir şeylerden yoruldum. Kendimle uğraşmak istemiyorum, bir müddet. Yoruyor beni bu!

Bu, şu demek olamaz mı: — ... yorgunum, senden yoruldum!

Ümid'i yoruyorum. Muhakkak! Kendine, çevresine, yaşadığı her ana, isim koymasını isteyip duruyorum. Böyle yetişmemiş. Maddi bakımdan olsun, manevi bakımdan olsun, kolay yaşamış. Bu tartışmalarımızı üzerine yaslayabileceği, dinlendirici ve güven verici, bir duygu temeli aranacak, elbet. İkimizin arasında, böyle bir temel atılmış da. Ne var ki ben söyleyemiyorum. Susuyorum. Onun ince, uzun ve çetrefil varlığının yanı sıra oturuyor, bir ağaç gibi susuyorum. Utanıyorum belki. Bir kadına, onun için neler duyduğumu söylemek, bana, umumi bir yerde, onun yanı başında soyunmak gibi ters ve utandırıcı geliyor.

Yağmur dinecek. Akşama bütün gökyüzü silme yıldız. Şaşırtıcı bir İstanbul bu: Karaköy'de bir metal, kumaş, cam ve lastik kalabalığı şimdi, ne şimdisi, iki gündür, durup durup doyasıya ıslanıyor. Akşama, ıslak bir kış karanlığı hepsini ufak ufak kendi içinde eritecek. Ay da olur mu acaba? Mahmud cıgarasının üzerine eğiliyor; Boğaz'da, henüz kurumamış camlarından ölü mavi ay ışıkları dökülen bir deniz kahvesi kuruyor: Ümid dirseklerini yine masaya dayamış; uzun parmaklı artist ellerini boynu hizasında tutuyor; parmakları açık, birbirine dokunmaksızın, aşağı aşağı:

— ... yorgunum, diyor, bir şeylerden yoruldum.

Yalnız Ümid mi? Necdet'in tevkif edileceğini, aşağı yukarı hepimiz bildiğimiz halde, neden bir tuhaf olduk? Bir aksiyonda, başkalarından fedakârlık istemekle, bizzat fedakârlıkta bulunmak bir mi? Katiyen! Patron korkuyor mu? Belki. Ragıp mutlaka korkuyor. İrfan sosyalistliğinden kalma komitacılığıyla, Necdet savaş yıllarında turancılık olaylarına karışmışlığıyla ayakta durabiliyor. Her zaman düşündüğüm gibi, mütarekedeki Darülfünun talebelerinin, ilk inkılap militanlarının aksiyoncu geleneğini yürütemedik. Gençlik henüz kendisini, talebe dernekleri bürokrasisinde harcıyor. Korkmak niye? Necdet'in tevkifi *Birlik*'e bir adım geri attırabilirse, maddi ve manevi baskı, derhal iki misli, üç misli çoğalmaz mı?

Necdet'in gülüşünü şimdi çok uzaklarda kalmış, iyi, vazgeçilmez bir şey gibi hatırlıyor. Söylediklerini. Tevkif edilir edilmez:

— ... bu defa gönlüm rahat; yazdığım ve inandığım her şeyin, doğrudan doğruya tarihi olduğunu biliyorum. Kabahat işlemiş çocuk şüphelerinden uzağım. Kendimi suçlu saymıyorum, sanki bana karşı suç işliyorlar.

Jandarmaların arasında giderken, yarı şaka yarı ciddi:

— ... şimdi, deyişi, saçlarımı kesecekler. Kırk yılda bir kere uzatmaya niyet etmiştim.

Mahmud, Necdet'in sözlerini gazetede Hüsnü Faik'e tekrarlıyor, Avukat Sadık, donanmış bir gemi gibi pırıl pırıl ev-

rak çantasını dizlerinin üzerine almış; gözbebeklerinde yaramaz çocuk şeytanlıkları, son cümleyi birkaç kere tutup tutup bırakıyor:

— ... sanki bana karşı suç işliyorlar.

Hüsnü Faik bir şey demedi. Sustu. Daha doğrusu Necdet'in, sadece Cezaevi'ndeki rahatını sağlamak için gerekli şeylerle ilgilendi. Gazetenin aynı yolda yayına devam edip etmemesi konusunda hiçbir şey söylemedi. Pencerenin kustuğu yağmur karanlığını dağıtmak için, yazıhane lambasını yakmıştı. Yüzünün yarısı aydınlıkta, yarısı karanlıkta. Konuşmadığı zaman olduğundan yaşlı, ölüme çok yakın görünüyordu. Mahmud küçük parmağındaki bakır halkayla oynayarak, bir yandan gazetenin 'dönmesi' halinde ne yapacağını, bir yandan da Sezai Yazmacı'yı yakalamak için İzmir'e gitmesi gerektiğini ne şekilde anlatacağını tasarlıyordu. Yağmur sıkıntısı, odayı ikiye bölen ışık çizgisi, Necdet'in tevkifi, sanki onun İzmir'e gitmemesi için başlı başına birer sebepti.

Korktuğuna uğramıyor. Hüsnü Faik, elini göğsüne koyuyor, en gazeteci sesiyle: — ... mademki, diyor, adresi ele geçirdin, git! Cezmi bir başına bu işi başaramaz! Git, fakat gecikme!

Sonra nedense sesi birdenbire düşüyor:

— ... e mi, diyor oğlum?

Dışarıda Avukat Sadık, kocaman şemsiyesine sığınıp gitmeden, gazetenin kapısı önünde Mahmud'un omzuna vuruyor:

— Sen, diyor, siyasi bir mücadele geleneğinin yokluğundan bahsettiğin sırada belki de haklıydın: Söylediklerinde yüzde yüz haklı bir muharriri, göz göre göre tevkif ediyorlar, kimse tınmıyor. Bu çıkmazdan kurtulmak için, acaba ne yapmalı? Kuva-yı Milliye devrimciliğiyle demokrat sosyalizmi bağlayabilirsek, mümkündür ki...

Bir de devlet: — ... mamafih bu meseleyi, bir türlü konuşamadık seninle, ama şöyle etraflıca, adamakıllı. Boş bir gününde gel bize de...

Boş bir gün mü? Hangisi? Haftada iki defa Ümid'le ge-

çirdiğim birkaç saati saymazsam, ben tek başına yaşamıyorum: İstanbul'un içinde, her yerindeyim; en önemsiz, en iki kuruşluk muhabirimle Adliye'de dava kovalıyorum; teleks ve telefoncularımla Ankara ve yurt haberleri alıyorum; radyocularımla dünyayı dinliyorum; bir gazete olarak yaşıyorum ben. Kim bilir? Ümid'le aramıza da, belki gazete giriyor: Ümid'in karşısında onu seven, onu isteyen bir adam gibi davranamıyorum; bir haberler, olaylar, çatışmalar düğümü gibi düğümleniyorum. Onu da yaşadığı sorumsuz, cilalı ve kaypak yaşamadan, anaforuma çekmek ister gibiyim. Gibiyim ne? Çekmek istiyorum. Onu seviyorum çünkü: Mademki seviyorum, mademki o saçma sapan çevresine, budala dostlarına rağmen benimle olan münasebetini yürütüyor, onu kendi hayatıma katmak istemek hakkımdır benim. Eğer o beni olduğum gibi seviyorsa, yaşantımdan koparmaya kalkışamaz. Ben, işte o aksiyon içinde benim; bunun dışında mutlaka hızımdan, ağırlığımdan, hacmimden kaybeder; rengi ölmüş, porsumuş ve yitik bir varlık haline düşerim. Bilmeli bunları Ümid, anlamalı!

Güneş çıktı. Üsküdar'ı ansızın sevindiren, bir yağmur sonrası güneşi. Araba vapurlarından birisi Kabataş'a geliyor, öbürü gidiyordu. Kemah plakalı bir ağır kamyona bitmez tükenmez balyalar yüklemişler; ayrıca, yükü branda beziyle sarmışlardı. Islanmış simitçiler ve gazeteci çocuklar kaldırımlarda titreşiyordu. Mahmud Dolmabahçe'de dolmuştan indi. Önce kulenin saatine baktı: 04.03. Sonra kendi saatine: 04.01! İçin için güldü: — Kendi kendimize ölçülü biçili bir zaman tutumunu tuttuğumuzu söyleyip övünüyoruz, avuntu!

Ümid, hiç yapmadığı bir şeyi yapıyor, on beş dakika gecikiyor. On beş dakika sonra ise, arabanın direksiyonunda; ellerinde siyah eldivenler, ayağında siyah pantolon, boynunda yeşil üstüne sarı noktalı bir eşarp; kirpiklerinin arasından, yolu yiyor. Başı ağrıyor zaten; iki gecedir uykusuz, gözlerinin önünden durup durup örümcek ağlarına benzer pırıltılı bir şeyler açılıyor. Kulaklarında edepsiz, laf dinlemez ve

uzak bir lodos ışığı. Bir de, ne: Halil, Paris'te, Dôme'de oturmuş, ufak ufak, bir kadeh Martell yudumluyor:

— ... olmaya çalıştığımız değildir, diyor, önemli olan; olduğumuzdur. Ben bir vakitler, unutulmuş Anadolu kasabalarında resim öğretmenliği yapmayı düşünürdüm; şimdi İstanbul'a bile dönemiyorum. Şahsi zaaflarımız, sonunda sosyal sorumluluklarımızı siliyor.

Yeşil kadife gözlerini eğerek:

— ... *c'est la vie*, diyor, hayat bu!

Ümid, ökçesiz pabucunun burnuyla gaza dokundu. Hafif sağ yapıp, askeri bir kamyona yol verdi. Yanı başında Mahmud. Koskoca. Pörsük gözlerini kısmış, cıgarasının üstüne yıkılmış. Konuşmuyor ve gülmüyor. Hele bu susması yok mu? Yanardağ sessizliği gibi bir şey. Daha ne kadar tahammül edeceğim? Geçen gece karar vermedim mi, bu iş bitecek diye. Bitecek, bitecek!

Yemekte Mahmud, bir ara suçlu suçlu gülümsedi:

— Bu gece, dedi, yolcuyum. Vapurda zar zor bir yatak uydurabildim.

Ümid: — Nereye? diye sormadı. Yalnız: — O iş için mi, dedi, hani?

— Evet, o iş için. Arada bir adam var demiştim, Sezai Yazmacı adında, hatırlayacaksın; onun adresini geçirdim elime nihayet; bir yakalarsam...

Bana ne? Denize bakıyorum; isteksiz bir yağmur sonrası denizi, yüreği soğumuş. Ötede tükürülmüş, eğri büğrü ve bulanık iki gemi ölüsü. Şarap genzimi yakıyor. Oysa dün gece Turgut...

— ... mesele sandığımdan çapraşık. Büyük şirketler karışıyor işin içine. Öbürleri, gazetede açıkladıklarımız, paravana. Asıl bunların ipini çekenler...

Ümid birdenbire onu yanı başında, bu kadar yakında bulunca ürktü. Az önce tamamen kaybetmişti: Turgut'un omzuna yaslanmış, kırçıl bıyıklarının, saçları arasında dolaştığını duyuyor, garip bir şiir dinliyordu. Sonra birdenbire, bu: Mahmud. Büyük şirketler, bilmem ne?

— Mahmud, dedi, ben...

Adam sustu. Gözlerini arayarak:

— Bir şey mi var, dedi, yoksa?

Sonra: — ... Ü! dedi.

Bunu istemiyordum. Dememeliydi. Acı bir şey! Neden herkes gibi adımı söylemiyor, Ümid demiyor.

— Evet, dedim, Mahmud.

Garson Sotiri ansızın peydahlandı; insanı şaşırtan bir ustalıkla, çıt çıkarmadan tabakları, bardakları topluyor. Çıplak kafası pırıl pırıl. Üff, bir cıgara yakmazsam olmayacak. Mahmud çakmağına davrandı:

— Neyin var? dedi.

— Neyim yok ki?

Yine dirseklerini masaya dayamış. Uzun parmaklı artist ellerini, boynu hizasında tutuyor. Eşarbında, yeşil üzerine sarı noktalar. Bir, üç, beş. Kavgacı bir sesle konuşmuyor. Aksine yumuşak, dinlenmiş ve kararlı bir sesle; kelimeleri cıgara dumanına karışarak, konuşuyor. Mahmud'un kulaklarında, yine telefondaki ses: — ... bir şeylerden yoruldum.

— ... ben düşündüm ki Mahmud, bunu, bu aramızdaki münasebeti... arkadaşlığı demek istiyorum, beyhude uzatıyoruz. Alıştığımızdan devam ediyoruz galiba, ihtiyaç duymadığımız halde. Adeta bir tik.

Adam cıgarasına eğildi:

— Yine, dedi, o mesele.

— O mesele, dedi Ümid ve ekledi: — ... manasız bir şey; sen varsın, ben varım; ikimiz ayrı ayrı, tıkır tıkır işleyen iki saat gibiyiz; iki ayrı ayarla işleyen! İki ayrı zamanı gösteriyoruz. Yan yana geldik mi, her şey birbirine karışıyor. Sen bana fazla geliyorsun, ben sana eksik. Bitirsek artık bunu.

Boğazı kurumuştu. Artık deniz de yoktu, gitmişti sanki. Ümid orada iki şarap şişesinin, filtreli ağızlığının arkasında, balerin pabuçlarının üzerinde, bir huni gibi yapayalnız kalmıştı. Gözlerine duman kaçıyordu. Mahmud'a bakmadan konuşmuştu. Onu görmüyor, yalnız yıldırım düşmüş bir çınar gibi elektrik kokuları içinde, yanında hissediyordu.

Mahmud: — Seni, diyor, sevdiğimi biliyorsun.

Ayıp, ağıza alınmaz bir söz etmiş gibi kızarıp susuyor.

Beni seviyormuş. Beni sevdiğini biliyormuşum. Bilmiyorum. Bilsem de ağrıtıcı bir sevgi bu, yorucu. Beni boşlukta kapladığım yerde ve kapladığım şekilde sevmiyor: Beni kendisine, kendi tasarılarına ekliyor; değiştiriyor adeta, yeniden icat ediyor; sonra bu gayretini seviyor.

— Mahmud, diyorum, bunları konuşmasak!

Sonrası çok hızlı geçti. Uzatmadılar. Mahmud bunu, hele bu akşam ve bu kadar çırılçıplak, beklemiyordu. İşlerini ayarlamıştı. İzmir'e gidecek, aradığı adamı bulacaktı. Gazetenin bu karanlık günlerinde, yeni açıklamalar yapmayı, ortalığı altüst etmeyi düşünüyordu. İşte tam bu sırada Ümid, yeni bilenmiş bir ustura hainliğiyle, karanlıkta beliriyor; sevincini, heyecanını parça parça doğruyor. Olur mu böyle şey? Büyük usta. Yalnız elleri, ortada duruyorlardı; bir gazeteci için fazla iri ve tüylü, bir işçi için fazla zarif elleri. O küçük parmağındaki bakır yüzüğüyle.

Ben de sustum. Hava soğumuştu. Gece, soğuk ve ıslak, boynuma ve ellerime yapışıyordu. Bir sıcaklık arıyordum. Buradan kurtulmak, Mahmud'u defetmek, evimde olmak, odama dönmek istiyordum. Soğuğun avcunda, insana garip gelen bir şekilde irileşmiş, yıldızlar da susmuştu. Tarabya, ağzını dilini kaybetmişti. Kıyı boyunca, nokta nokta titreşen sokak lambaları dilsizdiler. Şimdi, bu donuk ve tuzlu gece sessizliğinin altında, ezim ezim eziliyorum.

Nihayet Mahmud cıgarasını ezdi. Gözlerini saklaya saklaya:

— Vapuru, dedi, kaçırmamalıyım.

Kalktılar. Dışarıda karanlık cam gibi parlıyordu. Eli ayağı çarpılmış bir otobüs, İstinye'ye geçti. Aşınmış bozuk paralar gibi yüzleri belirsiz birtakım insanlar, sönüp yandılar. Ümid, çarşının kalabalığını ve ışıklarını atlar atlamaz, gaza dokundu. Motor onu tanıdı ve gülümsedi; kendini salıverdi. İki yanlarından ıslıklar geçiyordu.

Mahmud, bir kere olsun dönüp yüzüne bakmıyor. Elle-

rini seyrediyor. Manasız bakır yüzüğünü. Konuşmuyor da, ya da kim bilir, içinden konuşuyor: Böyle doğrudan doğruya duygularına ait meselelerde, bir yerden sonra iradesini ve kendi üstündeki kontrolünü kaybediyor. Kafasında, ilgili ilgisiz binlerce cümle, bir anda, binlerce havai fişek gibi renk renk yanıyor ve sönüyor. Bir anda hepsi var ve hepsi yok. Düşüncelerinin dağınıklığı onu bir kerpiç hareketsizliğine götürüyor. Bir mermer sessizliğine. İçindeki deliler cümbüşüne rağmen, ne dudaklarında bir kelime, ne alnında bir çizgi. Mahmud belki de, duygu hayatındaki beklenmedik değişikliklere, hemen uyamıyor. Kovalayamıyor onları. Her yeni durum, iç hayatının düzenini, bir çırpıda dağıtıp bozuyor. Ve dış hareketsizliğiyle bu iç curcunası arasındaki karşıtlık, bir zaman için onu serseme çeviriyor.

— ... nasıl böyle kesip atabiliriz? İki yıllık bir aşktan sonra? Belki aşk değil, fakat ne?.. İzmir'e gitmeden vazgeçmeliyim. Hemen vazgeçmeliyim. Gazete ne olursa olsun! Ümid'le oturup uzun uzun konuşmalıyız. Ona benim için ne kadar önemli olduğunu... Budalayım ben. Tabii, tabii; budalayım; yoksa bugüne kadar, yani iki yıl... İyi ama Sezai Yazmacı'yı kaçırırsam üç aylık çalışmam mahvolmaz mı? Ümid nihayet bana ve yalnızca bana ait bir mesele, halbuki nüfuz ticareti ve büyük şirketlerin vurgunculuğu meselesi!.. Çocukların yüzüne nasıl bakarım sonra? Necdet tevkif edilirken de ne dedi. Necdet'in yüzüne nasıl bakarım? İki ayrı ayarla işleyen, iki ayrı zamanı gösteren iki saat mi? Neden ikimiz aynı yol üstünde buluşmuş olmuyoruz? Yok canım, asabi biraz, uyuyamamış galiba! Daha önce de böyle buhranlı saatlerimiz olmadı mı? Bitirsek bunu, bitirsek bunu, bitirsek bunu! Nasıl bitiririz, nasıl? Bileti iade ederim, yarın için bir randevu... Sezai Yazmacı'yı kaçırırsam... yok yok, bu mesele nihayet bana, yalnızca bana ait bir mesele...

Ümid de içine eğilmişti. Mahmud'un uğultusunu dinlemiyordu. Verdiği karara rağmen, zamanı, akşamı, iki yanlarından akıp giden kıvılcımları hâlâ onunla paylaşmak, yü-

reğini tüketiyordu. Ne kadar çok dinledim ben Mahmud'u? Bana ne nüfuz ticaretinden, büyük şirketlerin vurgunculuğundan! Ben kendimle ilgiliyim. Şimdi odamda oluversem? Yalnız. Büyük bir bardak viskim olsa. Plastik kapaklı, gıcır gıcır bir romanım. Fransızca. Turgut, telefon tellerini arşınlaya arşınlaya, geliverse. Fincan gibi mavi gözleri. Sarkık, kırçıl ve kumral bıyıkları. Üff, neden gitmiyor bu Mahmud? Burnuyla geceyi yarıyor. Omuzlarını boşluğa yerleştiriyor. Beni sürüklemek istiyor. Ben kendi havasında, tıkır tıkır işleyen bir saatim. Zamanımı yaşıyorum. Ne işim var bu adamla? İki yıl yetmedi mi? Gitsin, artık! Bir geminin, bir gece vapurunun güvertesine şişmiş yüreğini dayayıp, gözlerini sulara damlata damlata gitsin! İstemiyorum. Saçmalıyor. Bıktım ondan; kısık, gizli sesinden; pörsük gözlerinden bıktım!

Her ikisi de, içlerinden, kendileriyle hesaplaşıyorlardı. Arabanın hız kadranı, Merih'e açılmış ufak bir pencere gibi, gizli ışıklarla parlıyordu. Arnavutköyü'nden kurşun gibi geçtiler. Beşiktaş'a yaklaşırken Ümid, yüksek hatta küstah bir sesle:

— Mahmud, dedi, senden bıktım artık!

Hepsi o kadar. Halbuki ona, böyle kaba davranmasam da olurdu. Biliyorum. Bu derece küstahça konuşmam, iki yıllık bir sevgiden sonra damdan düşercesine bıktığımı söylemem, ne de olsa kabalıktı. Kendimi mazur göstermek istemiyorum. Ne derlerse desinler! Ne derse desin! Ben buyum işte. Tophane'de onu, parmaklıklı rıhtımın önünde bıraktım. Selamsız ayrıldık. Cihangir'den döndüm. Bir cıgara yakmak istedim. Cıgaram kalmamıştı. Büsbütün asabım bozuldu. Yok gazetenin geleceği için fedakârlıklara katlanmalıymış, yok büyük şirketlerin partiyle çevirdiği fırıldaklar için... Saçma!

Kapıda Anahit. Ümid'i görür görmez sırıtıyor:

— ... kazandık, diyor, küçük hanım; bu sefer.

Ümid darmadağın soruyor: — Neyi kazandık, Anahit?

— Maçı. Gollerin hepsini Aram yapmış.

Anahit için yalancıktan seviniyor. Aram onun dalgası. Birkaç yıldır konuşuyorlar. Futbolcu. Kızın bütün paralarını çekiyor.

— ... kimse yok mu evde?

— Yok. Sizi Suzan Hanım aradı, yedide. Görseniz çok şaşacaksınız; saçlarını sarıya boyatmış. Doğrusu bu kadar olur. Sonram Nazım Bey geldi, küçük hanım. Beyefendi ile kavga yaptılar. Beyefendi Nazım Beyi azarladı, ayıptır söylemesi, eşek herif dedi.

Oysa ben bu işi çok daha kibarca, daha doğrusu insanca halledebilirdim: İki satır bir şey yazar, gazeteye gönderirdim. Senden, demezdim, bıktım artık. Bahaneler uydururdum. Küçüklü büyüklü bahaneler. Babamı öne sürerdim, Sıtkı Ocakcılar'la evlenmemi istediğini. Hatta Turgut'u sürerdim öne; diri mavi gözlerini, sarkık ve kırçıl bıyıklarını. Kusura bakma derdim, ben, derdim, o değilim, hani o seninle Taksim'deki pastanede uzun uzun konuştuğumuz, değilim. Sen de benim adamım değilsin, onun için bırakalım kalsın bu rüzgâr, bu yelken düşsün, bu gemi dursun! Sen çek git, ben çekip gideyim; birbirimize gölge etmeyelim. Olsa olsa Mahmud birkaç kere telefon eder, birkaç kere ararda, çıkmazdım; cevap vermezdim. İnadına Turgut'u koluma takar, bütün Boğaz'ı, bütün Beyoğlu'nu yeni flörtüme şahit ederdim.

Yapamadım. Yapmayı bile şimdi akıl edebiliyorum. O, şu saatte biliyorum gece vapurunda güvertede, pörsük gözlerini gaz lambalar gibi kısmış, İstanbul'u gözlüyor ve beni düşünüyor.

Hepsi bu.

Kılçık Nazım, suni ipek kaşkolunu parıldatarak kapıdan çıktı. Yine genzinden boğazına, ığıl ığıl bir şeyler akıyordu. Saatine baktı, çenesini kaşıdı: — ... Ulan, dedi, Haygaz nerdesin?

İçisıra: — Soğuğa bak be, diye düşündü, parlıyor yahu!

Haygaz, daima gevezeliğe hazır:

— Evet, dedi, patron! Emret!

Kılçık, arabanın kapısını usulca kapatıyor. Kısaca:

— Uç, diyor, Garaja...

Vay anasını, amma dolaştık bugün: Garaja, yok bilmem Beyoğlu'na, haydi oradan Ayazpaşa'ya, tekrar Garaja, Sirkeci'ye, tekrar Garaja, bir daha Ayazpaşa'ya! Sağımızda ıslak bir İstanbul, solumuzda karınca gibi vasıta, dön baba dön! Kırmızı ışık, yeşil ışık. Trafik polisi. Hele Bankalar Caddesi'nde kuyruğa girmiyor muyuz; dakikada bir fırt, saatte üç metre sekmiyor muyuz, ulan ölüm be; çek bir tabanca, arabanın dört lastiğini hastalıklı birer öküz niyetine vur; bir kurşun da beynine sık, sen sağ ben selamet! Tez canlı adam mısın, boş ver şoförlüğe, git soba tamircisi ol, eskici ol, ne bileyim...

Kılçık omzuna ilişti:

— Dalga geçmesene, dedi, dokan biraz. Acele işimiz var.

Hızlandılar. Bir cıgara yakmak istedi. Paketin arkasına gelişigüzel çiziktirilmiş bir iki satır: "Lehmann Şirketi'nden Amerikalı Freddy Mills, Tokatlıyan'da. Asım Taga ile aralarındaki münasebetin mahiyeti?". Yani sinek uçsa, duyar bu bizim Keleşoğlu; ne yapar, nasıl yapar anlayamazsın; dakikasında duyar: Kim kiminle hangi iş için kumpas kuruyor, hangi şirket hangi işe para yatırıyor, git sor, kelimesi kelimesine söylesin.

Keleşoğlu koltuğunda bir iğde çekirdeği gibi dikine oturuyor; işaret parmağını gökyüzüne uzatarak:

— ... Asım, diyor. Amerikalı'ya bir teklif yapacak. Mutlaka. Amerikalı'nın cevabını öğreneceksiniz. Daha mufassal malumat edinirseniz, makbulüm. Lakin esas itibariyle...

Kılçık: — Pera Palas'ta olsaydı yaştı bu iş, diye düşündü. Park Otel'de de iş yok. Olurdu belki ama zor olurdu. Bak Tokatlıyan, zararsız.

Keleşoğlu'nun her hareketinde, her sözünde iyice hesaplanmış bir kesinlik, insanı elinde olmadan sinirlendiren ağırbaşlı bir küçümseme hali. Kalk ağzına iki tane ekle, dişlerini leblebi gibi yutsun!

— ... adını unutabilirsiniz, bir kenara kaydedin: Lehmann Şirketi'nden, Amerikalı Freddy Mills...

Hele öteki işin arkasını alalım, bir punduna getirip Tokatlıyan'a düşeriz. Olmazsa, aç telefonu, Garson Yılmaz elinin altında, sabaha kadar; oğlum Yılmaz sen misin, ben Nazım, Kılçık Nazım, merhaba gözüm! Bana bak, bir hacetimiz olacak bizim, oraya bir coni inmiş; ha şu günlerde, adı falan feşmekân; bu coni'yle tüccarın biri bizi makasa alacaklar, çakıyor musun dalgayı, onun için artık hangi kılından tutarsan tut, bir dümen uydur; aralarında ne geçerse, bak ama anlıyor musun, ne geçerse diyorum, satırı satırına bize bildir; pişman olmazsın ha! Ulan inek, bilmez misin Kılçık ağbiyni? Hıyarlof!

Garajın yazıhanesinde, tebeşir beyazı floresan aydınlığı. Paldır küldür girdiler. Tıkayıcı, keçe gibi kuru ve tozlu bir sıcaklık, boğazlarına sarıldı. Kâtip Yavuz, pek pek yirmisinde, tepeden tırnağa sivilceli bir çocuk; cıgara küllerine, makine yağlarına bulanmış; duvarı boydan boya yiyen, pırıltılı bir kamyon lastiği afişi önünde, noktasız bir ünlem işareti gibi anlamsız ve şaşkın bakınıyordu. Kılçık'ı görür görmez, telaşla ve korkuyla:

— ... gitti, dedi. Olmaz dedim. Nazım ağbiy kızar dedim, dinlemedi gitti. Siz de gelemediniz bir türlü.

Kılçık kendini maroken koltuğa attı:

— Eee, diye sordu, n'oluyorsun?

— Hiç ağbiy. Gitme, dedim, dinlemedi: Kasadan yüz paps aldı, iki gün sonra buradayım, dedi, tüydü. Ben parayı vermek istemedim. Nazım ağbiy dedim, duyarsa kızar, tınmadı.

Al bakalım, iş yine çatallaşıyor: Sabri daha iki kere telefon etmiş, gazeteciyi aramış; birincisinde yine bilmiyoruz demişler; ikincisinde ağız değiştirip, bu gece demişler, İzmir'e gidiyor. Bu gece mi, bu gece. Ulan bizim maksadımız, bu deyyusun İzmir'e gitmesini önlemek! Bereket Sabri'nin kafası işler; partaldır martaldır, şöyle bakarsan fındık beyinlinin biri dersin ama; ortalık karıştı mı bin bir fırıldak çevi-

rir, yine de sıyrılmasını bilir. Bakmış biz ortada yoğuz, herif göz göre göre ipi kıracak; yapışmış telefona. Acenta'ya bir telefon, bu gece İzmir'e kalkan vapur var mı, yok demişler ama Bandırma'ya kalkıyor bir tane; garanti bu vapurdadır diye düşünmüş Sabri, kasadan yüz paps destelemiş, yallah vapura! Kâtip olacak bu sivilce kumkuması da, yüz paps yürüdü diye bozulacağımdan korkuyor. İnek arabası. Hıyarlof!

— ... o kadar ısrar ettim ağbiy, makbuzsuz vermem dedim...

Kılçık başka şey düşünüyor: — ... Sabri'yi yakalamalıyım. Derhal. Vapura binmeden, yola çıkmadan yakalamalıyım. Yoksa garanti bir falso yapar, tutamaz kendini; iş yumruğa bindi mi elinde değil, bir daha, bir daha derken bakarsın herifi bir seksen cansız uzatmış, sonra ayıkla pirincin taşını...

Keleşoğlu ışıkları yakmıyor. Oda düpedüz karanlık. Islık çalar gibi dişlerinin arasından; keskin, dikine, adamı yerle bir eden sözler söylüyor:

— ... size, diyor, defaatle tekrar ettim.

Karanlıkta, yüzünün ve gövdesinin bütün çizgileri silinip kayboluyorlar. Yalnız yılan ıslığı gibi bir ıslık, örümcek örümcek ışıldıyor:

— ... defaatle, diyor, İzmir'e gitmesine mâni olacaksınız dedim; gayri kanuni müdahale yok, vurup kırmak istemiyorum. Siz kalkmış bana hesabını göreceğiz diyorsunuz. Vaziyet zaten hayli muğlaktır, bir de böyle bir hal ihdas ederseniz, fazlasıyla içinden çıkılmaz bir...

Kılçık ve Haygaz, gözbebeklerinde birer yudum floresan bulaşığı, Garajdan fırlayıp Sabri'nin peşine düştüler. Gece it gibi soluyordu. Haygaz kafasını hafifçe sağa eğmiş, bütün gözleri açık ve mika gibi parlak, caddeleri ve sokakları kesip biçiyor; en kısa ve kestirme yoldan, mümkün mertebe kırmızı işaretlere takılmadan, Tophane'ye inmeye uğraşıyordu. Motor kızmıştı. Garajdan beri, sağ ön tekerleğin oralarda, dinine yandığımın bir şey tıkırdıyor, kıyasıya asabını bozuyor.

Tophane'de kısa bir duraklama oldu. Yanları sıra duran, başka bir arabanın şoförünü, Haygaz tanırmış. Bandırma vapurundan haber sordu; nereden kalkıyor, kaçta kalkıyor, öğrenmek istedi. Boşuna koşuyorlarmış. Çoktan hareket etmiş vapur. Rıhtıma geldiler, bomboş. Birbirine sırt çevirmiş iki siyah ve ihtiyar mavuna. Öteki Gümrük'e doğru, bütün ışıkları fena halde sönük, ama nasıl sönük, karanlık bir şilep.

Kılçık gözleriyle denizi kucakladı. Sarayburnu, Haydarpaşa vs.

— Vay anasını, dedi, yetişemedik!

İçinden tamamladı: — ... işimiz Allaha kaldı.

Hızını alamamış ve elleri boş, rıhtımda dikilirken, sabahtan beri bir şey yemediğini hatırladı. Karnı nasıl aç, kurt gibi. Bu defa daha sakin, daha edepli olarak, karanlık birtakım yollardan Beyoğlu'na çıktılar. O Galatasaray'da indi ve Haygaz'a, saat bire doğru barın kapısında bulunmasını söyleyip, savdı. Keleşoğlu'yla atışmışlardı. Sabri'ye yetişememişti. Yine de keyifliydi, ama; kanlı, az pişmiş bir bonfile tasarladı; kırmızı bir Kavaklıdere ve hardal. Elleri trençkotunun cebinde, ışıklara yürüdü.

Yalnız, daha doğrusu bir şarap şişesiyle baş başa yenmiş, bir akşam yemeği. Beyoğlu'nun akşam müşterileri, çapaklı kirpikleriyle masalarda. Beyaz garsonlar. Küflü cıgara dumanı. Votka ve limon. Sonra, bir şarap bardağının arkasından, savrulup gelen, Athena! Kılçık, dudaklarında Allahın belası bir gülümseme, genzinde akıntılar; içisıra: — ... *elâ pedimu!* diyor ve kızı, kulaklarının arkasından öpüyor. Küt, kaldırıp apartmanına, yatağına götürüyor; küt, onun pis ve dağınık, daima da rutubetli odasına götürüyor; her defasında daha obur, daha iştahlı; her defasında daha kaypak ve hınzır, fırlak dudaklarını eziyor, göğüslerini avuçluyor.

Bu artistlik dalgasını halletmeli. Ulan bir sene oluyor be, iyi idare ettik! Şimdi yeni bir kolpa bulmalı, bir zaman da böyle götürmeli. Nasıl olsa kimse bunun yüzüne bakmaz, heriflerin ellerinde ne gacolar var, iyisi mi bir dümen çevirip, işi yoluna koymuş gibi görünüverelim, olsun bitsin! Ma-

demki derdi bu. Kaç gecedir, lafı evirip çeviriyor, oraya getirmiyor mu? Yok sinema artisti olursaymış, yok film yaparsaymış, bilmem ne anasının örekesini alırmış! Korkuyor be! Korkmasa aleni söyleyecek:

— ... oğlum, diyecek, seninle böyle mi konuşmuştuk? Hani sen beni yıldız yapıyordun; tanıdığın patronlara, sinemacılara takdim ediyordun? Ulan bir yıl geçti; ne fol var, ne yumurta. Bugün yarın diye uyuttun durdun beni. Belki Sulhi'yle otursaydım, çocukcağız, ne yapar yapar bir çaresini bulurdu.

Bulurmuş! Bok bulurdu çaresini, o kürdan kılıklı hergele! Sulhi kim be, hıyarlofun biri. Onunla kalsaydın, tekmil çürüyecektin, anlıyor musun, tekmil! Beter olacaktın, sırf! Şimdi öyle mi ya? Sana kalk evime gel orada yaşa diyorum, hanım ol diyorum istemiyorsun; bırak şu Beygir Kâzım'ın barını, bırak şu çengiliği diyorum, mırın kırın ediyorsun; neymiş Sulhi olsaymış, ıvır zıvır...

İki gündür düşünüp durduğunu yapacak; vur gecenin içine git, Tarlabaşı meyhanelerinde, bulanık gözlü rakı kadehlerinin, yoksul fasulye pilakilerinin eteğinde, Rejisör İhsan'ı ara, koca kafası bir karpuz gibi damar damar kütürdesin; kirpiksiz, patlak gözleri dört dönsün; yağmurluğunun eteklerini uçursun: — Oooo, desin, Allah ömürler versin Kılıç bey!

Kılçık, ona: — Boşver, desin, Allahı karıştırma aramıza.

Öteki: — Bir kadeh, desin, susuz?

Kılçık: — Susuz, diye tekrarlasın, safi zehir.

Oralardan ağzı burnu rendelenmiş kopuklar, hırsız bozması figüranlar, cılız operet artistleri Kılçık'ın rakısına köpekler gibi baksınlar. İyice Beyoğlu. Midye dolması. Rus salatası ve tarama. Yassı ve kirli tabaklarda hiç bitmeyen, beyaz fildişinden balık kılçıkları: Buradan tut Yeniköy'e kadar, Kavaklar'a kadar balık kılçığı: Rumeli Kavağı'na kadar uskumru; Anadolu Kavağı'na kadar palamut!

Rejisör onu dikkatle dinledi. Bir yandan da, şaşılacak bir süratle, tuzlu fıstık yiyordu. Hayatında başardığı en önemli

iş, sanki buymuş; film çevirmek, onu bunu kazıklamak, karısını ve çocuğunu terk etmek değilmiş de, fıstık yemekmiş; hem de hızlı hızlı, birbiri arkasına yemekmiş gibi, kısa ve küt parmaklarını durmadan kımıldatıyor, bir değirmen gibi fıstık öğütüyordu. Kılçık susunca patlak gözlerini suratına yapıştırdı:

— Kolay, dedi. Yani maksat, karı kaçmasın! Tamam mı?

— Şimdilik, tamam.

— İyi ya, al getir; şişirelim. Bu ne güzellik filan diye keseriz. Önümüzdeki filmde deriz, en esaslı rollerden birine, ha nasıl?

— Ne zaman getireyim.

— İstediğin zaman. Bu hafta geceleri çalışıyoruz. Mecidiyeköyü'nde. Bütün gün Şirket'teyim. Al, getir.

Git git fikir değiştirdiler. Kılçık Athena'ya esaslı bir ümit vermek istiyordu. Onu geceleyin, doğrudan doğruya Mecidiyeköyü'ne götürecek, bunlar çalışır film çekerken dumanı üstünde takdim edecekti. Ölürdü kız. Garanti. Rejisör sarhoştu; rakı kıldan ince; fakat misina gibi keskin ve küstah, iç damarlarında kıpırdanıyor; alkolün rahatlığı ve sınır tanımazlığı, Kılçık'ın oyununu, onun için de çekici, oynanması keyifli bir hale sokuyordu. Kılçık Nazım'ı öteden beri tanırdı; filmlerde araba gerekti mi, telefona sarılıyor, ondan istiyordu. Kılçık bir kere bile onu kırmamış, boş çevirmemişti: Ford Ford, Plymouth Plymouth, elinde ne varsa göndermişti. Eh, buna karşılık bu kadarcık bir şey yapmışız çok mu?

— Getir dedi, yarın gece getir; sabaha kadar çalışacağız. Mecidiyeköy'ünde, hani likör fabrikası var ya, hah, onu geç...

Oldu bu iş. Daha daha, lüzumsuz şeyler konuştular. Rejisör Kılçık'ı ilgilendirmeyen şeyler anlattı. Öbürleri; figüranlar, oyuncular, kısa ve kesik küfürler kesip biçerek, taş gibi ağır, yenilmez, yutulmaz el şakaları yaparak, onu dinlediler. Rakı şişede, kadehte ve hepsinin yüreğinde ulu bir bayrak açmıştı. Ulu ve parlak siyah, elişi siyahı bir bayrak. Yaşadıkları hayatı tepeden tırnağa karartıyor, yalnız bu ke-

paze karanlığa o zehirli parlaklığını haince yansıtıyordu. Kılçık şöyle bir üç çeyrek daha oyalandı ve kalktı. Çıkmadan önce Rejisör'e:

— Yarın gece değil mi? diye tekrar sordu.

— Yarın gece.

— Kaçta gelelim?

Rejisör gururlu: — Kaçta gelirseniz, dedi. Sabaha kadar oradayız.

Sokakta, gittikçe serinleyen gece, demirden bir duvar gibi karanlık ve soğuk, Kılçık'ın önüne çekildi. Abanoz'un köşesinde, polis görevli iki jandarma kol geziyorlardı. Sakızağacı Caddesi'nde ışıklar ve ölü gözlü pencereler elele tutuşmuş titriyordu. Ağa Camii'ne gelince birdenbire hatırladı:

— ... yuh be! dedi. — ... Athena'nın dalgasına düştük. Tokatlıyan'a gidip Yılmaz'ı görmemiz lazım. Neydi o Coni'nin adı: Freddy...

Ah şekerim, çok heyecanlıyım, çok! Düşün bir kere, kendini bir an için benim yerime koy, heyecanlanmaz mısın? Aaa elbette! İsmi Freddy Mills, fakat ben sadece Fred diyorum. Ay görmelisin, Ümid! Mutlaka görmelisin! Tabii canım, babamla beraber geldiler. Biliyordum geleceklerini. Hatta sana uğradım akşam: Anahit söylemedi mi? Senin de bulunmanı istiyordum. Upuzun bir adam. Sportmen. Bir konuşması var... ah *darling!* Onu görür görmez dilim tutuldu sanki. Babamın İngilizcesi malum; iş bana düştü; konuştukça açıldım, açıldıkça konuştum.

Ay görmelisin, mutlaka görmelisin: Hakiki bir *yankee!* Türk kızları müthiş *sexy* oluyormuş, dedi. Ben mi? Seni kâfir seni, aklına hemen neler geliyor! Vallahi bilmem, çok *sexy* imişim, galiba. Hah, hah, hah! Dur bak ne diyeceğim, inanmazsın ama Marylin Monroe'ya benzetti beni. İyi ki saçlarımı boyatmışım. Yaa, görsen, herkes çok yakışmış diyor. Acele karar verdim. Çok iyi yapmışım.

Kim, Fred mi? Ne bileyim ben? New-York'da oturuyor-

muş. *Bussinesman.* Babam iş yapıyor onlarla. O da kalkmış gelmiş. Zengin tabii. Ay deli olacağım şekerim: Düşünsene, sahici bir Amerikalı; yakışıklı, zengin, üstelik çirkin de sayılmaz. Hayatımı baştanbaşa değiştirebilir bu. Aaa, tabii! Neden olmasın cicim? Bakarsın evlenirmişiz. Buralarda kör kör yaşamaktan kurtuluvermişim. Muazzam adam. Çipil çipil bakıyor. Sarışın. Bütün gece piposunu içti durdu. Benim de güzelliğim üzerimdeydi ki sorma. Yemek için giyinmişim. Babam bile, Suzan seninle iftihar ediyorum kızım, dedi. Ay, dur bak ne diyeceğim: Freddy bana Suzan demiyor, vallahi, ilkin hep Süzn dedi. Sonra Suzzy dedi, kestirip attı. Bir Amerikalı kızdan hiç farkım yokmuş. İri iri gülüyor. Adınızın bile, diyor.

Yemekten sonra, salonda oturduk. Onlar, babamla Freddy, biraz siyasetten bahsettiler. Bilirsin benim hiç aklım ermez böyle şeylere, sıkılırım: O derhal anladı, sözü evirdi çevirdi bana getirdi; biraz kendinizden bahsedin, dedi. Düşünsene cicim, ne demek bu? Çocukluğumdan bahsettim. Kolej'den bahsettim. Bu defa ben ona kendisinden bir şeyler anlatmasını söyledim. Gayet kibarca, benim anlatacak şeyim pek yok demesin mi?

Olmaz olur mu canım? Dehşet adammış. Harpte yüzbaşıymış. Deniz piyadesi. Bir sürü nişan almış. Japonlara esir düşmüş. Kamplarda hani. Kaçmış filan. Yaa, uzun uzun konuştuk. Babam sıkılmasına sıkıldı tabii, sıkıldı ama pek üstümüze varmadı. Kim? Aa elbette, iş için. Beraber iş yapmayı düşünüyor. Hah hah hay! Konuşamadılar ki! Freddy benden başka hiçbir şeyle ilgilenmedi. *Do you hear me darling?* Vallahi billahi. Ay sen de olacaktın, onu nasıl sevecektin, bilsen. Hayır cicim değil, şeytan çarpsın ki öyle kazık gibi, bön *yankee*'lerden değil; kocaman bir çocuk. Yoo haksızlık etme! Bilirim bilirim, sen zaten sevmezsin Amerikalıları, ondan böyle diyorsun, şüphe yok! Ama görür görmez bana hak vereceksin, cicim! Diyorum ya, görür görmez!

Biraz önce gittiler. Babam götürdü. Freddy, Tokatlıyan'da kalıyormuş; Park Otel'i istemiş ama yer bulamamışlar, ne

yapsın? Onlar gider gitmez ben de telefona koştum. Sen ne yapıyorsun? Yalnız mısın? Ha kuzum, neredeydin akşamüstü? Kiminle kiminle? Mahmud'la mı? Hah şöyle. Ay ne sinir herifti o? Darılma ama şekerim, sen de az körlerden değilsin hani? Ben olsam, böylesine iki sene değil, iki gün dayanamazdım. Turgut mu? Hani şu sarışın? Gülümhan'ın partisinde tanışır gibi olmuştuk. Amerika'ya gitmek istiyormuş. Yaa, vallahi bilmem, şairmiş, iş varmış diyorlar. Yarın mı? Ne vakit? Akşamüstü! Dur bakayım, saat dört buçukta Alev'le randevum var. Maksud'a gideceğiz. Saat altıya doğru, peki! Arabayla gelir seni alırım. Yalnız, tabii. Baş başa ikimiz, hem *I have a word to tell you...*

CUMARTESİ / PAZAR

TÜRKÂN, kız Türkân! Neredesin? Akşam, saat beşten sonra, Eminönü Halevi'ndeki bale dersinden mi çıkacaksın; bale pabuçlarını koltuğunun altına sıkıştırıp, iki sıra örülmüş saçlarını uçura uçura, Babıâli'ye mi ineceksin? Yoksa biraz gayret edersem, seni Beyoğlu Halkevi'ndeki İngiliz Dersanesi'nin kapısında mı tutabilirim? Etrafında, kadife dudaklı akşam çocukları mı olur; yoksa yalnız başına beni, benimle ilgili herhangi bir şeyi düşünerek, Taksim'deki kapalı tramvay durağına yürür müsün?

Türkân, kız Türkân! Neredesin? Ben, İbrahim; hani yıllarca önce Mecidiyeköyü'nde, Şişli'de, Maçka'da ve Beşiktaş'ta, sokak sokak, kaldırım kaldırım yaşadığın, haylaz üniversiteli. Deniz kahvelerinde yanında saatlerce oturup konuşan, elini eline dokundurmayan. Yüzün, nasıl bıraktıysan öyle, gözlerimin dibinde tertemiz duruyor. Saçlarını yine iki sıra kurdelelerle örüyorsun. Bazen de yumuşak, dağınık topuzlar yapıyorsun. Hangi güneş ışığının, hangi ampul aydınlığının altından geçsen, kahverengi kızıl parlıyor. Yine gözlerin bir kırlangıç sürüsü gibi dağılıyor. Her tarafıma.

Sen hep o'sun, hep oradasın, hep Türkân'sın! Ben İbrahim'im, ama bundan on yıl önce, sana ortaklaşa hayatımız için, hayaller kurup besleyen İbrahim miyim? Bu soruda sevgi, saygı ve korku birbirine karışıyor. Bak Türkân ben, sonra o sana dediğim gibi, hayatın ölüme ve paraya en yakın yerlerini yaşadım. Yıllarca yaşadım. Bu bir yandan hayatımı bozdu, bir yandan beni. Şimdi yarı yarıya ölüm balçığı ve para çamurundan yoğrulmuş, şişman, şişmanlığından

utanır bir adamım. Evet, yabancı sayılmam; sayılmam ama, o bildiğin eski İbrahim de değilim; başkasıyım.

İbrahim kendisini Mordohay'dan, Gaetano'nun mektubundan kurtarmak istedi mi, işte böyle ilk gençlik yıllarına uzanıyor ve bir tramvay durağı kalabalığından Türkân'ı bulup çıkarıyor. Haydi ondan sonra Türkân. Olmadı mı, ayağında bale pabuçları, omuzlarında bir piyano örgüsü, ortalarda fırdönen bir başka Türkân! İbrahim için nedense bu hep böyle olmuştur; en akıl almaz transfer dalaveraları, en kurnazca hazırlanmış döviz fırıldakları arasında yoğrulurken bile, vicdanı ve herhangi bir şekilde elleri onu rahatsız etti mi, hemen Türkân'ın aydınlığını tutmuş; yalancı ve geçici de olsa, bir temizlik duygusuna kavuşmuştur. Bir de her zaman Türkân'la karışan, Türkân'la birlikte gelip giden, büyük müzik dinlemek fırsatını bulunca. Bach mı, Haendel mi, Haydn mı? Kim olursa olsun! Hatta sırasında ince, tentene gibi örülmüş bir Mozart, ya da zarif bir Rossini, ona yalnızlığını ve temizliğini getirebiliyor.

Bunu bir türlü anlamayan Seyit Sabri ne diyordu:

— ... senin gibi bir oturuşta üç kişinin yemeğini gövdesine indirebilen bir adam, nasıl olur da müzik gibi ince şeylerden zevk duyabilir?

Eğer buzlu bir viski bardağının serinliğine yaslanmışsa, daha samimi, daha cana yakın:

— ... azizim, senin ruhun sanatkâr ruhu! Çocukluğunda fırsat bulabilseydin, belki büyük bir müzisyen olurdun.

İbrahim'in buldog yüzü dakikasında kararıyor:

— ... çocukluğumda fırsat bulamadım, diye öteki sesiyle alıp götürüyor, çocukluğumda fırsat bulamadım ve böyle döviz kaçakçısı oldum. Beethoven'i dinliyor, dolar'ın Napoli piyasasındaki fiyatı ile İstanbul fiyatı arasında ne fark olduğunu hesaplıyorum.

Seyit Sabri bakımlı ve sütbeyaz ellerini masanın camına yapıştırıyor. Onun içini bozan, yaşama sevincini puslandıran daha başka şeyler, daha değişik, bütün batılı centilmen görünüşüne, sürgündeki kral hallerine, buzlu ve buzsuz

viskilerine ve röleve şapkalarına rağmen, iyice doğulu bir adam, o:

— ... kadın dedin mi teni peynir beyazı olacak, saçları da topuklarında. Öyle güneşte yanmış, kesik saçlı oğlan bozmalarına, ben kadın mı derim?

Hatta bir ara, Hacca gidip geliyor. O gün bugündür, az buçuk kır düşmüş ama müthiş Hıristiyan, bir de çene sakalı. Otomobil pencerelerinde, lokanta aynalarında, yazıhanesinin camında, gözucuyla kendini profilden görmeye uğraşır durur. Akşam evine iş konuşmaya mı gidersiniz; geniş pencereleriyle bütün Haliç'i kucaklayan çalışma odasında, sizi sürgündeki kral ağırlığıyla kabul eder. Sırtında, küçük cebine marka işlenmiş, lacivert ropdöşambr. Boynunda kirli sarı eşarp. İnce ince kıyılmış gülümsemeler:

— ... Middle West-Rubber'den beklediğimiz cevap geldi. Tahmin ettiğimiz gibi yüzde üç buçukta ısrar ediyorlar. Yarın sabah bir kere Gaetano ile, bir kere Vekil'le konuşayım diyorum. Biz yüzde üçe bile eyvallah demeye hazırdık. Filhakika Vekil'le son konuşmamızda...

Ya da çok bilenmiş, ucu jilet gibi keskin kelimelerle kesip biçtiği, bütün bütün çetrefil ve şüpheli birtakım işler:

— ... Bordeaux'da kalan sekiz bin doları The Chase Bank'taki şahsi hesabıma geçireceğim. Buna Mordohay'ın itiraz edeceği muhakkak. Muhakkak ya, geçen defa Lawrence-Giacomo işinde senin de bildiğin gibi...

Mordohay ve Seyit Sabri nasıl bir araya gelir, nasıl, ne yoldan aynı işe sokulur, beraber çalışırlar? Siz bunu anlayabiliyor musunuz? Ben anlayamıyorum. İzah da edemiyorum. Bu iki adam arasında, ilk günden beri her sahada meydana çıkan karşıtlıklar, çelişiklikler, bana daima, bugün değilse yarın, daha olmazsa öbür gün, işlerin adamakıllı çıkmaza gireceği hissini vermiştir. Daima bu iki ayrı karakter, ayrı ne demek, bu her bakımdan birbirine zıt karakter yüzünden, günün birinde paşa paşa kodesi boylayacağımı sanmışımdır. Nasıl sanmam? Siz olsanız, sanmaz mısınız?

Bir kere, Mordohay'ın evet dediğine, Seyit Sabri'nin evet

dediği görülmemiştir. Hiçbir zaman. Seyit Sabri'nin baş eğdiği bir fikre başkaldırma ise, Mordohay'ın adeta vazifesidir. O kadar mı? Birisi nasıl kıpır kıpır, koltuğunda ve dünyadaki yerinde kendisini rahatsız hisseder; oysa öteki iğneli beşikte bile oturmuş olsa, bir bulut kadar rahattır. Birisi nasıl küçük hesapların, buçuk liretlerin, yüzüne bakılmaz pfennig'lerin, yoksul kuruşların; öteki nasıl, daima birkaç sıfırlı küstah çeklerin, büyük bonoların adamıdır. Mordohay'la iki çift lakırdı etmek zorunda kalsanız, kendinizi gerek sosyal, gerekse entelektüel bakımdan, hiç değilse size eşit bir kimse karşısında mı bulursunuz; Seyit Sabri, sakallarını tel tel gözünüzün camına batırarak, size mutlaka kapıcı muamelesi edecektir. Ama birincisi Yiddiş ve İbranice dahil altı dil konuşurmuş; konuşmakla da yetinmez, bütün bu dillerde yayınlanan kitapları bulur buluşturur, ipekböceği sabrıyla okurmuş; ikincisiyse yarım Fransızcası ve İngilizcesi ile gittiği ve gideceği herhangi bir yabancı ülkede, yemek listelerinden ve uçak tarifelerinden başka, hiçbir şeyi okumak külfetine katlanamazmış; bu neyi halleder, ha! Söylesenize neyi değiştirir?

Bir akşam, Çiftehavuzlar'daki yazlık köşkün bahçesinde, Seyit Sabri sakallarını okşayarak, en kılçıklı tavrıyla:

— ... eğer, dedi, Mordohay olmasaydı, biz bu işi bu derece büyütemezdik. Allah var. Fakat bir başkasının onu bana karşı kullanmayacağını bilsem, şimdi hesabını keserdim. Neden mi? Ne bileyim ben? Şeytanlarını almıyor herifi. Bak, yirmi beş yıldır beraber iş yaparız, yirmi beş yıldır ısınamadık.

Arkasından bir de çözümleme denemesi: — ... kötü bir iş yapıyorsun öyle mi? Artık bunun su götürür tarafı kalmamıştır; sen de bilirsin, âlem de bilir. Mordohay öyle mi ya? Kötü bir iş yapıyor, öylesine yapar ki, görenler kötülüğünden şüpheye düşer. Görmüyor musun, herif döviz kaçakçılığı yapıyor resmen, ama nasıl yapıyor, Yardımsevenler Cemiyeti hesabına hayır işlermiş gibi. Efendim?

Seyit Sabri bazen kaşlarını çatıyor; kutsal, fakat henüz gökten inmemiş bir kitaptan okurmuş gibi:

— Para kazanmak isteyen adam, diyor, para kazanmaktan başka hiçbir şey düşünmemeli.

Bir akşamüstü, onun bu düşüncelerini, ben Napoli'de Mordohay'a söyledim. Şaşılacak bir rahatlıkla tırnaklarını yiyordu. Ceketinin omuzlarına kepekler dökülmüştü. Hiç bozulmadı. O zamanlar, ne de olsa, tecrübesizdim. Seyit Sabri'nin soğuk sakallarından sarkan katı gerçekleri kendime daha yakın buluyordum. Mordohay'ın benzerleri, yeryüzünde olmasa da olur gibime geliyordu. O, beyaz şarapta ıslanmış kirazlarını, o ara keşfedilmiş yepyeni bir gezegen gibi dikkatle süzerek:

— Sen bakma onun böyle demesine, dedi. Hep aksilik eder, nasıl ama, her işte bir bozukluk çıkarır; ama ne var, kalbi tertemizdir. Çocuk gibi.

Kimin kalbi tertemiz, kimin kalbi çocuk gibi? Seyit Sabri'nin mi? Anlayamadım. Benim bunca yıldır gördüğüm ve bildiğim şudur ki, Seyit Sabri'nin hesapları, sadece kendi çıkarı üzerine kurulmuştur; eğer beni tutuyorsa, küçümsenmeyecek paralar döküyorsa, bu, benim gayretimin kazanç şansını daha artıracağını bildiğindendir. Mordohay bunu görmüyor mu? Nasıl görmez? Görür ama sorduğum vakit güler, Yahudi ve çalışkan ellerini, başka birisine ait eğreti ve rahatsızedici bir şeymiş gibi silkeler:

— ... tertemizdir, diye silkeler, onun için bakma konuştuğuna!

Mordohay, belki sırf içinden böyle geldiği için, belki de birbiri ardına ekleyerek okuduğu kitaplardan böyle öğrendiği için bunları söylüyordu. Orasını iyice anlayamadım. Yalnız sonraları Napoli'de ve Viyana'da olsun, döndükten sonra İstanbul'da olsun, durmadan tadına bakmak zorunda olduğum beşeri şartlar ağırlaştıkça, Mordohay fare dişleri, sabırsız parmaklarıyla, beni rahatsız etti durdu. Yalnız Mordohay değil şüphesiz. Onun kadar, büyük müzik de! Uçsuz bucaksız deniz enginlerinde, yalnız ve Allah'a ait balinalar gibi, nefes alıp veren senfoniler. Daima en ümitsiz anlardan, en ümitli anlara doğru uzanan konçertolar. Daima

ve birbirinin ardı sıra. Boccherini, Vivaldi, Scarlatti. Bir de Türkân. Her sabaha karşı yatağımda bir uçurum boşluğuna düşüyormuşum gibi eksikliğini duyduğum. Her çapkınlık gecesi, her kucakladığım kadının içinde aradığım.

Türkân, kız Türkân! Şimdi burada, yağmur sonrası soğuklarına sarınmış bir Beyoğlu kalabalığında seni aradığımı biliyor musun? Zaten kaç gündür bütün kadınlar, Türkân. Bir vitrine eğiliyorum, bir sinema kapısında duruyorum; bütün örülmüş saçlı kızlar, Türkân. Mordohay telefon tellerinden sızıp, Gaetano uçak postalarına sığınıp, bana ulaşmaya çalışadursunlar: İşte ben burada, ben yani İbrahim Cura, şişko ve şişmanlığının hamalı; seni, yani eski aydınlığımı aranıyorum.

Asım Taga, bir Amerikan barın önünde, böyle tünemekten hoşlanır mı? Ne münasebet! İnsan ne zıkkımlanacaksa, rahat bir koltuğa çökmeli, öyle zıkkımlanmalı. Viski zıkkımlanmalı. Ya da gecenin bu vaktidir, Beyoğlu delirmiştir deyip, olmadık bir şeyler, şampanyalar filan zıkkımlanmalı. Ama böyle madeni ayaklı bir iskemlenin üzerine, papağan gibi tüneyerek değil. İnsancasına. Asım Taga söyleyeceklerini için için ısıtıyor; kafasından hepsini satır satır, kelime kelime İngilizceye çeviriyor:

— ... eğer Lehmann Tractor's Company, diyor, biraz anlayışlı davranabilse, memleketimizin giriştiği sınai kalkınma hamlesi, bizim için de gayet kârlı bir kazanç menbaı olabilir. Eminim bundan.

Freddy Mills, bardağını avuçluyor. Upuzun bir Amerikalı. Kızıla çalar sarı: — ... nereye gitsem aynı şey, diyor içisıra: — ... Pire'de, Muratis de hemen hemen aynı sözleri söylüyordu. Hemen hiçbir garanti vermiyorlar, hem de beraber iş yapıp, kârımıza ortak olmak istiyorlar.

Gözüne bir kadın ilişiyor; karşıya camın, biraz da gecenin dibine oturmuş; omuzları çıplak bir kadın. Kaşları kıl gibi incecik. Freddy Mills kadına dalıyor. O kadar az ki böyle kadınlar! Oysa onun zamanının, onun eski 14. Avenue'yü

yaşadığı günlerin kadınları, çokluk böyle platin saçlı ve ince bir kalemle çizilivermiş, uçucu kaşlıydılar. Jean Harlow, bütün reklamlarda ve afişlerde, bulut bulut platin saçları, alnında birer virgül gibi incecik kıvrılıveren kaşlarıyla görülüp kayboluyor; kolej öğrencisi ve beyzbol hastası başka bir Freddy Mills'in, uykularını haram ediyordu. O gün bugün, herhangi bir yerde saçları böyle açık, kaşları böyle ince bir kadın görmesin; ellerini cebine sokuyor ve 14. Avenue'ye, gençliğinin ilk yıllarını yaşamaya gidiyor.

Asım Taga bir kibrit çaktı. Bir puro dumanladı:

— ... ben, diye devam etti, eski kafalı tüccar değilim. Zamana uymasını bilirim. Şimdiye kadar başardığım işler de gösterir ki...

Neler başarmış olabilir Asım Taga? İkinci Dünya Savaşı yıllarına meteliksiz girip, birkaç yüz binlik çıkmış olabilir. Vurguncu diyebilirler. Ne derlerse; onu ne kadar Milli Korunma Mahkemeleri'ne vermeye çalışırlarsa çalışsınlar; o dürüstlüğü ve şahsi gayreti sayesinde bütün düğümleri çözmüş, bütün engelleri aşmış olabilir.

— ... ben, diyor, memlekete de hizmet ettim. Diktatörlüğün yıkılması için, o zaman, ölümü göze alıp mücadeleye atıldım. İstanbul'da Demokrat Parti'ye ilk kaydolanlardan birisi benim. Bugün borsa ve piyasada sarsılmaz bir mevkiim varsa...

Ya da başını iki yanına çeviriyor: — ... evet, milletvekili de olabilirdim. Geçen seçimde bunu bizzat Adnan Bey teklif etmişti. İstemedim. Memleketin kalkınmasına karınca kararınca hizmeti tercih ettim.

Asım Taga'nın ithalatçılığı, Lehmann Tractor's Company'nin Türkiye Umumi Mümessilliğini alması, bankacılığı filan sonraki iş. Gülüyor. Ellerini havalara savuruyor. Dişlerini parıldatıyor:

— ... bu ülkede, diyor Freddy Mills'e, üç yüz traktör yoktu. Sizin ve bizim sayemizde, şimdi on binlerce var. On binlerce.

Freddy Mills bardağını avuçluyor:

— Marylin Monroe, diyor, ne de olsa kötü bir Jean Harlow'dur, kaba ve cahil. Savaştan sonra zevkimiz daha mı kabalaştı?

Gecenin bitimine zambak gibi oturmuş kadına bakıyor. Sarışın bir zambak. Yalnız mı acaba bu ince kaşlı kadın? İngilizce bilir mi acaba? Asım Taga'ya dönüyor. Bu herif Muratis'in aynı. Hepsi birbirinin aynı. Durmadan çene çalıyorlar. Esaslı hiçbir garanti veremiyorlar. Maksatları belli: Kârımıza ortak olmak! Sonra:

— ... artık gitse, diye kuruyor. Şu kadınla belki de...

Sırıtıyor: — Mister Taga, diyor, böyle güzel bir gecede, işten bahsedilir mi rica ederim?

Eliyle kadını gösterip tekrarlıyor:

— ... böyle güzel bir gecede.

Asım Taga: — Evet, diyor, bahsedilmez.

Her şeye, bütün söylediklerine, Suzan'ın akşamki güzelliğine rağmen, Amerikalının ona pek kulak vermek niyetinde olmadığını, mükemmel anlıyor:

— ... ne itoğlu it bunlar, diyor.

Dönerken otomobilde yeni hınzırlıklar tasarladı... Bu coni'nin zayıf tarafı galiba kadın. Suzan'la nasıl ilgilendi? Camların dibinde oturan orospuya nasıl bakıyordu? Dur sen, biz sana gösteririz Mister Mills, biz seni yola getirmesini biliriz. Biz, Asım Taga: Taga İthalat Şirketi'nin patronu, İstanbul Ekonomi Bankası'nın kurucusu. Dur sen, hele bizim kız biraz daha süslensin püslensin, hele sen birkaç gün daha İstanbul'da kal. Görüşürüz.

Sonra Banka'nın İdare Heyeti toplantısında konuşmaya başlıyor:

— ... hepinizin malumu olduğu üzere, meşhur Lehmann Tractor's Company ile, memleketimizde bir traktör montaj fabrikası kurmak hususunda tam mutabakata varmış bulunuyoruz. Hükümetimiz kalkınma hamlesine, bizim de...

İdare Heyeti'ndeki havayı düşünüyor.

— ... Taga mı, diyorlar, üstüne yoktur.

Ya, diyor, biz Taga! Biz bu anlaşmayı behemehal yapma-

lıyız. Lehmann'la anlaştık mı, sırtımızı aşağı yukarı Morgan Bankası'na dayadık demektir. Sırtını, Wall Street'e söz geçirebilen, koskoca Morgan Bankası'na vermiş, bir Asım Taga! Bu hem İstanbul Ekonomi Bankası'nın kredisini yükseltir, hem şirketin. Dur sen, hele dur, Almanya'dan ucuza traktör getirmeye kalkışırlar, ha? Belçika'dan getirmeye teşebbüs ederler, ha? Hele bir Freddy Mills'le uyuşalım, hele montaj fabrikası projesi tahakkuk etsin...

Eve yaklaşırken Amerikalı'ya vereceği konferansı düzenliyor:

— ... yabancı sermayeyi teşvik kanununu partimiz getirdi. Bu kâfi bir garantidir. Biz İstanbul Ekonomi Bankası olarak, geniş ölçüde sermaye iştirakini düşünüyoruz. Size gelince, yapacağınız nihayet...

Oysa kadın hâlâ orada, gecenin bitiminde duruyordu. Omuzları çıplak ve yaldızlı. Gözkapakları gölgeli. Ağzı buğulu. Kirpikleri lacivert. Yalnızdı. Arkasında sadece gece vardı. Freddy Mills, onu ve geceyi beraberce kucaklıyor, bir İstanbul çapkınlığı kuruyordu. Piposunu doldurmuştu. İçkisi soğuktu. En önemlisi Taga'yı sepetlemişti.

Şimdi kadın dönüp ona bakacak. Saçları toz toz omuzlarına dökülecek. Dudakları titreyecek. O vakit Freddy usulca kalkıp yanına gidecek. Böyle başlıyor bu. Nerede olursa olsun! Paris'te, Cenova'da ya da Atina'da. Daima böyle başlıyor. Hepsi de çatpat İngilizce konuşuyorlar. Ne var ki, hiçbirisinin böyle karanlığa savrulan açık ve platin rengi saçları, ürperip duran incecik kaşları yok. Freddy Mills oturduğu yerde kadını seyrediyor. Bir şarkı hatırlıyor. Tuvaleti pul pul gümüş, elleri uzun bir şarkıcı kadın, kulağına eğilmiş, adeta fısıldayarak bu şarkıyı söylüyor.

... turned the gold
the magical moon, blue moon
now I'm no longer alone...

Kadın dudaklarına bir cıgara iliştirdi. Kibrit aranıyor. Freddy Mills'e bakıyor ve aranıyor. Nihayet bir kibrit. Bir

tek kibrit. Ondan sonra böyle bir kadınla dumanlı, terli ve parfümlü bir gece. *The magical moon.* Manikürlü tırnaklar. Koyu ve kızıl. Buğulu gözler. Dudaklar. Dudaklar. Dudaklar.

Kadın cıgarasından büyük bir soluk alıyor. Gülümsüyor.

— *Thank's!* diyor.

Freddy Mills: — Hollywood, diye düşünüyor.

— İstanbul, diyor, harikulade bir şehir. Siz Türkler...

Kadın cıgarasının içine giriyor. Uzun tırnaklı ellerini uzatıyor:

— Adım Güner, diyor, *I am glad...*

Freddy Mills: — Sizi, diyor, kime benzettiğimi bilseniz. Kendi kendine diyor: — *Blue moon*, diyor ve fısıltıyla ilave ediyor, *The magical moon!* Kadın dumanlara bürünüyor: — Kime? diye soruyor.

Freddy Mills: — Oturabilir miyim, diyor, benim adım Freddy...

İrfan gözlüğünü aranıyordu. Oysa kalın mercekli, bağa gözlüğü gözündeydi. Camlarının arkasından, adamakıllı irileşmiş gözleriyle bakıyor; bir, parmaklıkların gerisinde kabahatli okul çocukları gibi usul usul gülümseyen Necdet'i; bir, İzmir'e doğru yola çıkmış Mahmud'u seçer gibi oluyordu. Gözlüğünü araması bundan mı? Aslında gözlüklüyken o, etrafını aslında olduğu gibi; masayı masa, kalemi kalem, daktiloyu daktilo olarak görür. Böyle bir gece, Babıâli'nin üzerinde soğuk yıldızlı karanlıklar uçuşurken, şeytan bilir hangi sebep araya giriyor; masanın yerine Necdet'in gülümsemesini, daktilonun yerine Mahmud'un pörsük gözlerini oturtuyor.

İrfan büyütücü adamdı. Kafasının içinde de mercekler taşıyordu. Onun için Mahmud'un İzmir'e gitmesi, Necdet'in tevkif edilmesi; herhangi bir yolculuk, bir tevkif kararı olarak kalmıyor; derhal pusulasını serseme çeviren, mıknatıslı ve yanlış bir akım haline geliyor. Gözlüğünü aranıp; ceple-

rini, yazıhanesinin üstünü, çekmecelerini altüst edip, çarpına çarpına:

— Fasarya, diyor, bütün bunlar. Aldatmaca. Bana istedikleri kadar hasta desinler. Bildiğimden şaşmam. Topu hayalperest bunların.

Birdenbire gözlüğünü, bütün saltanatıyla her zamanki yerinde, burnunun üzerinde bulup çıkarıyor. Bozuk deli gülüşüyle:

— ... patronda iş yok, diye kuruyor. Kaç kere söyledim, uysallıkla dedim, iş olmaz bu memlekette. Ulan seni yakmak istiyorlar be, üstüne bir bidon benzin döküp, bir kibrit çakıp, yakmak! Sen hâlâ kuzu gibi boyun büküyorsun, bekliyorsun.

Mahmud aklına geliyor. Gizli gizli gülümseyerek:

— İrfan, yine mi? diyor.

İrfan'da bir telaş. Dudaklarını kemirmeye başlıyor. Yüksek sesle:

— Bırak Allah aşkına Mahmud! Bırak gözünü seveyim! diyor.

Tefrikalar hazır. Makaleler, fıkralar dizilmiş. Ajans bültenleri dökülüyor: Associeted Press, United Press, Nafen, Anadolu Ajansı, Marmara Ajansı... vs. Nerede çocuklar? Nerede bu işin adamları? Hey orada kim var? Sen misin Salih? Al şu bültenleri, bir göz atıver.

Koridordan bir ses, telefona soruyor:

— Avni Bey, iki gözüm, hani resimler gelecekti? Eroincilerin?

İrfan bir çay bardağı alıyor karşısına. İçine atıyor kendini. Sıcacık. Kaşığın parlak, ışıl ışıl sapına sarılıyor. Şekerli ve renkli sıvı, saçlarına yapışıyor. Kaşığı tuta tuta çıkmak, burnunu olsun bu çay denizinden çıkarmak istiyor. Kayıyor kaşık. Elleri kayıyor. Ayakları erimiş şekere gömülüyor.

— İmdat, diye düşünüyor, imdat!

İç telefonda Mürettiphane: — ... İrfan Bey, ben İhsan! Magazin için verdiğiniz yazı uzun, sizin mizanpaj planına uymayacak, onun için...

İrfan, Başmürettibe nişan aldı. Bir mermi olsa, vuracak. Neden bir Başmürettip İhsan baba yaşıyor; her gece, hemen hemen aynı saatte iç telefona sarılıp: — ... İrfan Bey, diyor, verdiğiniz yazı...

Koridorda deminki iri ses, hâlâ eroincilerin peşinde. Burnunu çekiyor:

— ... Avni Beyciğim, ben *Birlik*'ten Şevki! Bugün tutulan eroincilerin...

İrfan ellerini yavaş yavaş uzatıyor ve nihayet kaymadan bardağın kenarlarını tutabiliyor. Şimdi ağır ağır kendini yukarı çekecek. Tamam.

Telefonda patron: — ... İrfan sen misin? Ha, merhaba evladım. Ankara'da yeni bir şey var mı, haber olarak?

İrfan'ın dudakları dişlerinin arasında.

— ... yeni bir şey yok, diye için için ağlıyor: — ... ne garp cephesinde, ne de şark cephesinde. Herkes rahatça öldü. Yeni bir şey yok. İki satırlık bir fıkra için, Necdet'i tevkif ettiler. Cezaevi'ne yatağını gönderdik. Yeni hiçbir şey yok.

Hüsnü Faik: — Morali nasıl, diye soruyor, Necdet'in?

— Necdet'in morali, diyor İrfan, mükemmel!

Sonra: — ... tevkif'in uyandırdığı yankıları, diyor, epeyce şişirdim. Birinci sayfada, üç sütun üzerine. Hak, adalet filan. Basın hürriyet... vs.

— Sakın ha! Delirdin mi sen? Hiç lüzumu yok diye konuşmadık mı? Tek sütuna koyun, çerçeve yeter. Necdet'i nasıl olsa kurtaracağız. Yazıda hakaret kastı tespit edilemez. Sadık Bey'le uzun boylu tetkik ettik.

İrfan gözlüğünü yeniden kaybediyor. Necdet Cezaevi avlusunda, kocaman bir dolmakalemin sırtına, ata biner gibi binmiş; pırıltılı, zilli kahkahalar atıyor. Şarkı söylüyor bir de:

... eşeğin gözünden ayna yapmalı
eşeğin gözünden ayna yapmalı
ayna gibi dağlar, ayna gibi bağlar
deh eşeğim deh, deh
çüş eşeğim, çüş!

İrfan: — Korkak, diyor, bu bizim patron; ödleğin biri. Şimdi susulacak sıra mı? Anlamam böyle şey.

Hüsnü Faik: — Mahmud'un gidişi, diyor, bildirildi mi İzmir'e?

— Evet, Cezmi'ye söyledik. Karşılayacak.

— Âlâ. Bir fevkaladelik olursa, beni ara. Evdeyim. Anlaşıldı mı?

Bir fevkaladelik olursa! Nah kafaya bak! Bir gazeteci, bir fıkra yazarı, durup dururken tevkif edilmiş, o hâlâ bir fevkaladelik olursa diyor. Ne olabilir? Üçüncü bir savaş kopar; bu savaşta insanlar birbirlerini yer. Ama gerçekten, yemekteymiş gibi, çatalla bıçakla peçeteyle oturup, yer; bir genç kız, başka milletten bir genç kızın budundan bir ızgara yaptırır, yanında kırmızı şarap ister; bir geçkince, iştahı yerinde milyoner kadın, porselen dişlerini ışıldata ışıldata, okul kızlarının memelerinden yapılmış, vitaminli, limonlu ve zeytinyağlı bir salataya çatal uzatır. Bu mu fevkaladelik? Ama ötede Necdet, dolmakalemini koynuna almış, cezaevindeki yatağında döner durur; uyusun ister ama uyuyamaz, bir türlü uyku tutmaz çocuğu!

Ümid, yuvarlak ve seyrek yazısıyla, başını bir kere bile kaldırmadan, üç dört sahife doldurdu. Kendini, yazdığı mektuba öylesine vermişti ki; Gianna İtalya'da değilmiş de, orada balkona açılan camlı kapıların önündeki koltuktaymış gibi, yazdıklarını ara sıra yüksek sesle söylüyordu:

"... düşündüğümden başka türlü yaşıyorum: Kafam, yaşadıklarıma yabancı. Yabancıdan fazla bir şey, belki asi, belki düşman! Yine de evvelce edinilmiş alışkanlıklar, hatta içgüdü, düşüncemi yeniyor. Sana bahsettiğim gazeteciyi terk ettim. Onunla hemen hemen her hususta anlaşmıştık..."

Kısa bir duraklama. Son cümleyi karalıyor. Düzeltiyor:

"... Onunla her hususta anlaşabilirdik. Bunu hissediyordum. O, Paris'teyken, senin daima benim için düşündüğün adamdı. Halbuki ben hâlâ daha Halil'in sancısını çekiyorum. Fakat dediğin gibi, düşüncelerimizi bir yaşama şekli haline getirmek zorundayız. Aksi halde bölünüyoruz..."

Yazarken elinin biri yine havada, uzun parmakları alnını gölgelemiş. Radyoda bir böcek çıtırdıyor. Çok kısıldığı için, ince ve dinlendirici gece müziği, dışarıdan bir yerden geliyormuş gibi, yarım yamalak duyuluyor. Işık olarak, yalnız, yazı masasının lambası. Pelikan dolmakalemini, ellerini, kâğıtlarını, bir de filtreli ağızlığı ile çakmağını aydınlatan. Camlarda, köpekler gibi havlayan, bir sürü yıldız. Gözlerinden durmaksızın, Gianna'nın geniş ve acıtıcı beyaz yüzü geçiyor. Fildişi beyazı mı, sabun beyazı mı, krem beyazı mı?

"... Kabalığım belki de zaafımı bildiğimden. Ondan bir an önce kurtulmak istiyordum. Beraber oluşumuz, onun daima böyle sessiz ve karanlık yanımda yürüyüp gidişi, bir bakıma beni bozuyordu. Bilmem ki nasıl anlatmalı? Birbirine uymayan bir etekle bir bluz giymiş gibiydim. Halbuki şimdi kafamı bütün ağırlığıyla oyuna giriyor ve..."

Durdu. Bir cıgara yaktı. Ağızlığına iliştirirken, içisıra:

— ... önceden, diye aldı götürdü, düşünmemiş miydim? Düşünmüştüm. Ama nasıl düşünmüştüm? Turgut'un varlığını duymak, sorumsuz yaşamaya duyduğum utandırıcı eğilim...

O dakika kendini, çözemeyeceği bir çapraza dolaşmış; beceriksiz ve zavallı buluyor. Sırtında yıldız gecesinin ve Keleşoğlu Apartmanı'nın sessizlik yükü, eziliyor. Tam o sırada Boğaz'dan yine bir şilep uğultusu. Kalkıyor; koyu renk basit bir pijama. Düz, ökçesiz terlikler. Abajurun aydınlık dairesinden gecenin benekli lacivertine giriyor ve kayboluyor. Bir an sadece cıgarasının ışığı. Sonra balkonda, elleri cebinde, uzunca boylu bir oğlan çocuğu silueti. Fakat basbayağı soğuk.

Mektubuna içinden devam etsin mi?: "... ve pişman oluyorum. Hatta galiba, daha ayrılmadan pişman olmuştum."

Ya da: "... pişmanlık mı bu, bilmiyorum; belki de önemli bir şeyin değerini, ancak kaybettikten sonra anlayabilmek sersemliği."

Evde hâlâ kimseler yok. Hâlâ daha yalnız. Anahit belki yatmıştır. Babasını aramıyor Ümid, fakat Maide olmalı. Şu-

raya gelmeli, yanına; onunla konuşmalı. Bu meseleyi mutlaka konuşmak istiyor, birisiyle. Tek taraflı olmayan, karşılıklı bir konuşma. O söyleyecek, öbürü de söyleyecek. Gianna o kadar uzaklarda olduğu için, şimdi birdenbire Maide. Nerede kaldı Maide? Yeşil çuhalı bir masanın başında, elleri titrek, gözleri yorgun ve kıpkırmızı, yine talihini mi deniyor? Yine kırmızı fişler, beyaz fişler mi? Kartların plastik yumuşaklığı, kâğıt liraların çıtırtılı rezilliği mi? Yoksa bir yerlerde, pavyonun birinde, midesi altüst olmuş, suratı yemyeşil, hâlâ içiyor mu? Ümid'in beklediğini belki bir ara hatırlıyor:

— ... Ümid, diyor, bekleyecekti beni. Bu, son.

Arka arkaya, daha dört 'son' bardak içiyor ve yerinden kımıldamıyor. Sabaha doğru onu iyice darmadağın getirecekler. Kapıda salonda bağırıp çağıracak. Vazoları düşürecek. Halının üzerine çıkacak, Birçok geceler olduğu gibi, Anahit uyanıp, ona sade kahve hazırlayacak. Üff, neden gelmiyor Maide? Neden bütün uyanıklığı parmak uçlarına toplanmış, tir tir titreyerek kartları karıştırıyor: — Artık dönmeliyim, geç oldu! deyip deyip, daha birkaç yüz lira kaybediyor? Oysa geliverse, kapıdan ilkin sesi duyulsa:

— Ümid, yattın mı? dese.

Ümid: — Hayır, diye karşılık verse, yatmadım. Gelsene Maide!

Bir vakit baş başa otursalar, Maide hemen dese ki:

— ... yine bir sürü cıgara içmişsin!

Ya da: — ... Hayatım, neden bu kadar çok cıgara içiyorsun?

Ümid başını onun omzuna dayasa:

— Sus, dese, Maide, sus!

— ... n'oldu peki? Anlatsana!..

Ne anlatabilir? Aptallık etmek önemsiz bir şey; önemli olan, aptallığın farkına vardıktan sonra, onu mazur görmeye ve göstermeye çalışmak! Düşüncenin iç gelişmesini hiçe sayıp, dıştan, avutucu yalanlara ve böbürlenmelere sarılmak çıkar yol mu?

— Mahmud'la münasebetimi kestim. Bunu yaparken bir kâbustan kurtulacağıma inanıyordum. Şimdi aptalca bir iş yaptığımı sanıyorum.

İçinden tamamlıyor: — ... münasebeti kesmek neye yarar? Onun var olduğunu ve bir yaşama şeklini temsil ettiğini bildikten sonra! Aklıma geldikçe yine huzurumu kaçıracak.

Zihninden Gianna'ya yazdığı mektuba birkaç satır daha ilave ediyor: "... yanıldığım nokta, Mahmud'u doğrudan doğruya temsil ettikleriyle karıştırmam olamaz mı? Ben sandım ki onu hayatımdan kovarsam, bana vazife gibi gelen bazı sorumluluklardan da sıyrılabilirim. Halbuki o gidiyor, ona ait her şey üzerimde kalıyor."

Maide yanağını viski bardağının soğukluğuna dayayıp, kesik kesik:

— Tabii, diyor, hayatım! Mahmud kimdi, alt tarafı fakir bir gazeteci. Açıkçası, bu. Ama kafalıymış, kabiliyetliymiş, ne işine yarar? Sana senin layık olduğun şeyleri veremezdi ki.

Maide'nin cildi bozuk. Kaşları kötü alınmış. Dudakları incecik. Konuşurken çenesi hemen hemen hiç kıpırdamıyor. Bu yüzden ne kadar heyecanlı olursa olsun; söyledikleri ne kadar büyük bir karışıklığı deyimlerse deyimlesin; kısa kesik konuşması, çehresinin hareketsiz sarılığı, ona, kendine ve hareketlerine hâkim, soğukkanlı bir kadın hali veriyor:

— ... hayattan ne koparabilirsek, yanımıza kalan o. Hiçbir şeye fazla kıymet vermemeli. Günde en az on kere, kendimizi herkes tarafından terk edilmiş hissetmiyor muyuz, kaderiyle baş başa bırakılmış, yapayalnız? Eee!

Ümid ona, onun hayatı alışına biraz şaşkınlık, biraz da tiksintiyle bakıyor. Onu sahiden sevip sevmediğini bir türlü kestiremiyor. Uzun zamandır elini her uzattığı yerde görmeye alışmış. Üvey annesi. Ama o kendisine asla 'anne' dedirtmemiş, adıyla çağırtmış, taa başından beri anne gibi olmaktan çok, abla gibi hareket etmek yolunu tutmuştur. Sarhoş. Salondaki bibloları kırar. Kumarbaz. Gider neresi olduğu bilinmez bir yerlerde, binlerce lira kaybeder, gelir kocasının

ayaklarına kapanır, hıçkıra hıçkıra ağlar. Olsun! Ümid sırasında ona kızmış, sırasında iğrenmiş, ama belki de bir boşluğu doldurduğu için, daima aramıştır. Şimdi burada olsa, onun saçlarını okşayıp:

— Ümid, derdi, hayatım! Haydi yat artık. Düşünmeye değmez bunlar.

Ümid cigarasını söndürür, gülümserdi:

— Sahi, derdi, değmez. Havada bulut! Biliyor musun, Suzan telefon etti; bir Amerikalı bulmuş, uçuyor.

— Amerikalı mı? Ne şans, ne şans?!

— Adamla evlenebileceğini sanıyor. Güya Marylin Monroe'ya benzetmiş Suzan'ı. Düşün bir kere, aydede suratını, kısacık boyunu.

Birden kurşun gibi Mahmud aklına geldi: Gözleri gizli kıvılcımlarla ısınmış, şapkasının altında büyük susuyordu. Üzülüp üzülmediğini anlamak imkânsızdı. Omuzlarını geceye vermişti. Ağzının hemen ucunda daima hazır olan gülümsemesi, tamamen silinmişti. Yalnız kendisinin değil, Ümid'in ve bütün insanların hayatını ilgilendiren bir karara hazırlanıyor gibiydi.

Ümid Maide'yi, Gianna'yı ve her şeyi unutuyor. Artık Mahmud. Öylesine sahici, öylesine gerçeğe yakın ve kuvvetli ki, odanın kapısını açsa, sanki eşikte belirecek; şapkasını çıkaracak, güven verici bir sıcaklık halinde odayı dolduracak. Ümid bu defa kendini, radyoya vermeyi deniyor. Kadrana eğiliyor. Kopuk kopuk opera aryalarının, propaganda konuşmalarının ve ajans bültenlerinin arasında bir istasyon arıyor; ona Paris'ten bir musette orkestrası, puslu Seine rıhtımları, herhangi bir bulvar kahvesinin terasında okunmuş bir şiir kitabı havası getirecek, bir istasyon: — ... *İci, Paris-Inter!..*

Birkaç dakika sonra kendisini tekrar divana uzanmış, bütün gözleriyle orada olmayan bir Mahmud'a bakarken yakalıyor. Mahmud, tapınıyormuşçasına cigarasının ateşine eğilmiş, pörsük gözleri ağır:

— Ü, diyor. Ümid! Seni seviyorum.

Ümid kovmaya çalışıyor onu. İstemiyor. Tahammül ede-

miyordum, diye düşünüyor, ondan bıktım: İyisi mi gitsin. İyi oldu gittiği. Gitmiyor Mahmud. Parmağındaki bakır yüzüğü çeviriyor.

— Bırak beni, diyor Ümid, sen ve ben ayrı ayrı...

Ya da: — Senden, diyor, bıktım!

Öbürü gülümsüyor: — ... yalan, diyor, bıkkınlık değil bu. Korku belki. Benden korkuyorsun. Nasıl yaşamak gerektiğini gösteriyorum sana. Çok şeyler istiyorum. Tembelsin ve korkuyorsun. Kendinden başkasını düşünmekten korkuyorsun. Ben galiba onları temsil ediyorum gözünde. Benden korkuyorsun.

Ümid çırpınıyor: — Bırak beni, bırak! Cehenneme kadar yolun var.

Mahmud omuzlarıyla karanlığı açıyor. Daha da irileşti mi ne:

— ... ben cehennemimin farkındayım ve ondan kurtulmaya çalışıyorum. Asıl cehennemde olan sensin. Sonuna kadar kalacak olan.

Ümid bir cıgara aranıyor, bulamıyor. Dudağının boyasını tazeliyor:

— Ben, diye çırpınıyor, ben...

— Sen, Ü: Benim sevdiğim kız; gözlerinin rengini bilmeyen! Yorgun argın. Avrupa görmüş, kitaplar okumuş.

— ... fakat senin!

Mahmud aldırış bile etmiyor; onu unutmuş adeta. Gözleri derinleşmiş; kara ve kıvırcık saçları, saklı bir elektrikle çıtırdamaya başlamış:

— ... yalnızlığın saadeti diye bir şey yoktur, diye sürüklüyor. Olamaz da. Saadet bir dengedir, onun için de kalabalığa ihtiyacı vardır. Ben kendimi öteki insanlarla bir düşündüğüm zaman saadetimin neye bağlı olduğunu daha iyi anlıyorum. Sürüsünden ayrılan koyun yoktur artık, kaybolmuştur. İsterse gelmiş geçmiş koyunların en güçlüsü olsun.

— ... peki ama, ben?

— Sen, sürüden ayrılan koyunsun, Ü!

Saçma! Nereden nereye? Onu neden unutmuyorsun,

Ümid? Gece ilerledi. Sen yatmıyor ve onu unutmuyorsun. Maide gelmiyor. Baban da gelmiyor. Hiç bu kadar gecikmezdi oysa. Radyo, bir konser salonundan, soluk soluğa bir Wagner bulmuş getirmiş. Yıldızları kovuyorsun, gitmiyorlar. Bir cıgara daha mı? Haydi canım, uzatma o kadar. Kalk şu ışığı söndür, radyoyu kapat. Anahit sütünü, komodin üzerine koymamış mı? Maide gelmeyecek anlaşılan. Belki babanla buluştular bir yerlerde.

Kalktı. Camların önünde durdu. İçin için:

— Mahmud, dedi, saçma!

Saçma mı?

PAZAR

İRFAN uyandı. Gözlerini açar açmaz: Bugün pazar, diye düşündü, neden böyle erken uyanıyorum? Uyuyamam da artık. Gördün mü?

Odası uykuyla dolu. Gri bir aydınlık, cama sıvanmış. El yordamıyla gözlüğünü bulup takınca, her zamanki odasını tanıyor, kirli yatağını, hasır iskemleleri, bir köşeye üst üste yığılmış tozlu kitaplarını ve dergilerini, aksak masasını, duvardaki çıplak kadın resimlerini.

Evgeniya yatakta dönüyor, bütün örtüleri toparlıyor. Allah belasını versin. İrfan telaşlandı. Hırçın hırçın:

— Hey, dedi, Evgeniya!

Kadın oralı olmadı. Hiç tınmaz, âdeti bu; uykusuna sımsıkı sarılır, kıçını ve memelerini yayar, mutlu bir işkembe gibi gülümser. İrfan doğruldu, bir ayağını yere indirdi. Kadını sarsarak, bu defa daha hırçın:

— ... Evgeniya, diye bağırdı. Kalksana be! Leş gibi ne şişip duruyorsun, burnumun dibinde?

Pis Evgeniya! Rezil Evgeniya! Haydi geliyorsun, buruş buruş vücuduna, üst dudağındaki bene, benin üstündeki üç kıla aldırmıyorsun; gecedir, gecenin bir geç vaktidir deyip, İrfan'ın koynuna giriyorsun; bari uzatma bu işi, sabah olunca kalk ve git! Sabah oluyor, Evgeniya uykusunda mutlu bir işkembe gibi gülümsüyor.

— İrfanaki, diyor, nanakimu!

Ah bu camlardaki gri aydınlık! Ah Mahmud'un, İrfan'ı bir kenara çekip söyledikleri:

— ... İrfan be, seninkisi düpedüz çocukluk. Düşünsene

yahu, kim bu Evgeniya? Cahil, pis, pasaklı bir kadın. Yaşlı da üstelik. Ben senin yerinde olsam, doğrusu ya çoktan...

İrfan kravatını bağladı:

— Evgeniya, diye uludu, kalk ve defol.

Evgeniya, onun ev sahibesi. Bu oda, onun. İrfan, pansiyon kalıyor. Evgeniya kırk bilmem kaç yaşında. Kocası Hristo, savaş sıralarında Yunanistan'a gitmiş. Teselya'da vuruldu demişler. Kimisi İtalyanlara tutsak oldu demiş. Evgeniya bütün kiliseleri dolaşıp mumlar adamış, dualar etmiş; kocası gelsin diye, bu böyle. Ölüler gelmiyor ama, günün birinde kitap okumaya ve politikaya meraklı bir üniversiteli, pansiyon olarak geliyor; geceleri gözlüklerini buğulandıra buğulandıra, kalın, sıkıntı verici kitapların üzerine eğiliyor. Arkadaşlarıyla tartışıyorlar. O, alabildiğine dudaklarını kemirip:

— ... ulan siz eşeksiniz be, diye bağırıyor, sahici eşeklersiniz siz! Bize demir bir disiplin, nefes aldırmayan bir otorite lazım. Vuracaksınız, kıracaksınız. Gerekirse öldüreceksiniz. Bu memleket başka türlü adam olmaz.

Evgeniya, kapıların arkasından onu dinliyor. Hayran.

— Ne kadar çok laf! diye düşünüyor.

Ya da: — ... ne kavgacı çocuk?

Günün birinde yattılar. İrfan o dakika tiksindi. Kendini bir cesetle yatmış hissediyordu. Evgeniya'nin her sözü, ona gösterdiği en küçük ilgi, aklını başından alıyor, sokaklara uğratıyor; ama yalnız ve bekâr gecelerinin arkasından Evgeniya çıkıp geliverince bir türlü kovamıyor, yine yeniliyordu. Bu yüzden kendinden de tiksinmeye başlamıştı. Hiç kimseyle geçinemiyordu. Bozuk deli gülüşünü parlatıyor:

— ... hayır Mahmud, diyordu, hayır! Asıl yanılan sensin. Eminim bundan. İyi bir mahsul için önce batakları kurutup tarla yapmazlar mı? Tohum sonraki iş. Bataklığa tohum ekemezsin. Bu memleketi yüceltmek mi istiyorsun, temizleyeceksin: Nerede bir mikrop görürsen, vuracaksın! Nerede bir asalak önüne çıkarsa, ezeceksin!

Mahmud gülümsüyor: — ... sen, diyor, bataklığı kurutmuyorsun ki, ortadan kaldırıyorsun. Yok ediyorsun. Bu tu-

tumla, üzerine tohum ekebileceğin bir karış toprak kalmaz elinde. Halbuki, asıl olan tarlanın varlığı. Mahsul vermesi için, önce var olması, var olmakta devam etmesi şart!

İrfan dudaklarını yiyip bitiriyor:

— ... bu haşeratla, diye yırtınıyor, hiçbir şey kuramazsın: Çürümüş bunlar, çürümüş! Kimisi hâlâ Osmanlı, kimisi tatlısu frengi, kimisinin ne olduğu belirsiz! Yalnız tıkınmayı ve birbirinin gözünü oymayı bilirler. Hepsi, kurtlar gibi, yalnız kendini düşünür.

Mahmud: — ... geleceğin Türkiye'si, diyor ve usulca, bağırmaksızın diyor: — ... bu insanlardır, İrfan! Onların çağlarını yaşamaktan başka kabahatları yok. Çağlarını ve şartlarını.

Bir vakit susuyor. Sonra dostça gülerek:

— ... bana bak, diyor, farkında mısın? *Nihilisme* ile *Terrorisme* arasında bir yerdesin sen. Tehlikeli bir yerde.

İrfan: — ... ben, diye tepiniyor, yedi kat yerin dibindeyim. Kömür yiyip kömür içiyorum. Gözlerim eşek gözleri, dilim karıncayiyen dili. Beynimi kaybettim, bulamıyorum. Herkes birbirinin gözünü oymaya çalışmışken, mutluluk bir hayaldir: Katıksız, yüzde yüz bir hayal! Çünkü ilk fırsatta Ahmed gidip Mehmed'in gözünü oyacaktır.

Sonra duvarı yumruklayarak, avazı çıktığı kadar bağırıyor.

— Evgeniya! Kalk, defol git! Gözüm görmesin!

Evgeniya titreye titreye odadan çıkıyor:

— ... ah vre, diyor, nanakimu.

İrfan savruldu gitti. Yeni, işsiz güçsüz birtakım bulutlar, cami kubbelerinin üstünde boğum boğum dönüyordu. Pazar insanları Divanyolu'na çıkmışlardı. Bir tramvay geçti: Yedikule-Bahçekapı. Belediye'nin karşısındaki kahveye girdi. Garson'a: — Ahmet, dedi, benim çay?

— Şimdi ağbiy?

Suratını buruşturdu. Paçalarını sıvadı. Pabuçlarını usulca çıkardı. Çayın içine girdi. Çay sıcak ve rahattı.

— ... yeter be, diye ansızın karar verdi, yeter artık! Her

İrfan, kalbi pır pır elinde, sordu: — Eeee, ne sövüp duruyorsun, dedi.

— ... nasıl sövmem yahu? Bilet koçanlarında Mahmud'un ismini bulduk: On sekiz numaralı birinci mevki kamaranın ikinci yatağı ayrılmış.

Sustu. Tehditkâr tehditkâr etrafına bakındı:

— ... ama, diye kükredi, Mahmud'un başına bir kaza gelirse... dinime imanıma, bu işi yapanın ciğerlerini takımıyla sökmezsem...

İrfan telefona uzanıyor.

Hüsnü Faik, telefonu kapadı. Elleriyle yüzünü örttü: — Mahmud, dedi, ben sana demiştim evladım; ayağını tetik bas demiştim.

Mahmud gözlerine başka bir aydınlık aradı: — ... peki ne yapsaydık? diye itiraz etmek istedi: — ... herkesin gözü önünde bunca yolsuzluk dönerken?

Hüsnü Faik, bembeyaz saçları darmadağın, kaşları daima bir şeye şaşmış gibi alnında:

— Mahmud, dedi, evladım!

Mahmud onu dinlemiyordu: — ... göçmen evleri inşaatında, çeşitli yolsuzluklar dönmüş. Kanunsuzluk paçadan akıyor. İhale'den, hatta şartname'den tut, şimdi parmağını dokundurur dokundurmaz unufak dağılan evlere kadar, hepsi hileli. Biz bunu görüyorsak, biliyorsak, millete duyurmayacak mıyız? Bizim vazifemiz bu değil mi? Onların...

Hüsnü Faik Mahmud'u, kendi gençliğine benzetiyor. Mütareke'de *Birlik*'i bir zaman düşman işgali altında çıkarmış, açıkça Ankara Hükümeti'ni desteklemişti. Darülfünun talebeleri, işsiz zabitler, her makalesini adeta içiyorlardı. Mustafa Kemal bir savaştan ötekine giriyordu. Çelik rengi gözlerini, çıplak bir bozkır gökyüzüne uçurmuştu:

"— ... bu ovada, diyordu, şimalden ve cenuptan birbirini veyleden avcı hatlarımızın, güneşin son şuaatıyla parlayan süngüleri, her an, her dakika ileride görünüyordu. Düşman mevaziini..."

Hüsnü Faik, Mustafa Kemal'in arkasındaydı. Ona ısrar-

la bakıyor, söylediklerinden hiçbir şey kaçırmamak için, büyük bir kulak halinde yoğunlaşıyordu. Kalpaklı bir Mustafa Kemal'di bu, bıyıkları ağzına sarkan:

"— ... güneş mağribe yaklaştıkça, ateşli, kanlı ve ölümlü bir kıyametin kopmak üzere olduğu, bütün ruhlarda hissolunuyordu. Biraz sonra cihanda büyük bir inhidam olacaktı. Ve beklediğimiz halâs güneşinin tulû edebilmesi için, bu inhidam lazımdı. Zulmetler içinde, bir inhidam vuku bulmalıydı. Hakikaten semanın karardığı bir anda, Türk süngüleri düşman dolu sırtlara hücum ettiler. Artık karşımda bir ordu, bir kuvvet kalmamıştı..."

Hüsnü Faik ellerini kalbinin üstüne koyuyor:

— Evet Paşam, diyor. Biz o inhidamın içinden geldik.

Mahmud trençkotunun yakalarını kaldırmış. Geniş kenarlı fötr şapkası hâlâ başında. Israrla:

— ... yazacağız, diyor. Haber vereceğiz. Bu herifler iğrenç menfaat ağları kurmuşlar. Bunu bulduk, çıkardık, yazacağız. Gölge adamların arkasındaki asıl suçluları bulacağız. Siz, Hüsnü Faik Bey, bundan nasıl çekinirsiniz?

Mustafa Kemal kaşlarını çatıyor:

"— ... birbirimizi irşat ve halkı tenvir etmekte, diyor, yalnız fayda vardır. Bundan asla zarar gelmez. Fakat aksinden çok zarar görüleceği tecrübelerle sabittir."

Hüsnü Faik, *Birlik* gazetesinin sahip ve başyazarı. Kırk yıllık Babıâli adamı. Odasında, telefonunun başında, ihtiyar ve öksüz. Yukarıda soysuz bir gökyüzü. Dolmabahçe Sarayı'nın üstünde martılar. Şimdi sırtlarında partal elbiseleri, ceplerinde bitmez tükenmez bozuk paralarıyla, çatal sesli müvezzi çocuklar, İstanbul'un her yanında onun gazetesini satıyorlar. Sakalları cam gibi parlayan fabrika işçileri, yorgun memurlar, çetrefil üniversiteliler geliyor, on beşer kuruş veriyor, birer gazete alıyorlar.

Ben Hüsnü Faik, daima teceddütün ve Demokrasi'nin taraftarı oldum. Mütareke yıllarında işgal, tahammül edilmez, ezici ve öldürücü bir diş ağrısı gibi memleketi sarmışken de bu böyleydi, bilahara de böyle oldu. Asla taviz vermedim.

En vahim anlarda bile, biz birkaç gazete; *Birlik*, *Yenigün*, *Akşam*, *İkdam* vesaire, Anadolu'daki hareketin müdafaasını deruhte etmekten çekinmedik. On altı Mart'ı takip eden buhranlı günlerde İngilizler, *Yenigün* matbaasını ve bizim matbaamızı bastılar, beni ve Yunus Nadi'yi aradılar. Kara Vasıf Bey'le, binnetice Kuva-yı Milliye'yle irtibatımız olduğunu; hatta o meşum gün Meclis-i Mebusan'da Hüseyin Rauf'u Anadolu'ya kaçırmak için nasıl çırpındığımızı şüphesiz istihbar etmişlerdi. Saklandık, bulamadılar. Ankara'ya iltihak etmeye muvaffak olduk. *Birlik*, İstanbul'un istirdatına kadar orada ve bin bir meşakkat içinde çıktı; daima Mustafa Kemal Paşa'nın ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin çizdiği yolda, ateşli bir hakimiyet-i milliye taraftarı olarak, neşriyat vazifesine devam etti.

Cumhuriyet'in ilanını müteakip, Hüseyin Rauf, Ali Fuat ve Karabekir Kâzım, Terakkiperver Fırka macerasına girişip, mürteci unsurlar ve eski ittihatçılar tarafından desteklenince; onlarla işbirliği halinde bulunan *Vatan*, *Tanin*, *Tevhid-i Efkâr* gibi gazetelerin karşısına, cumhuriyeti inkılapçı manasıyla müdafaa etmek için, yine biz çıktık. Onlar kelime üzerinde oynuyorlardı. Dillerinin altında dolaştırdıkları, halifenin riyaseti altında meşruti bir Osmanlı hükümetini devam ettirmek tasavvuruydu. Halbuki biz millet hakimiyetine müstenit bir cumhuriyetin, bizzat Gazi'nin ifadesiyle siyaseti milli, halkçı ve iktisatçı bir devletin tesisine tevessül etmiştik. Bu arada bir inkılap mücahidi olarak *Birlik* de üstüne düşeni yaptı. *Birlik*, bu! Tarihi bir gazete bu: Bu gazetenin bir muharririni, Rahmetli Münif Sabri'yi,* Damat Ferid katlettirmedi mi? Mustafa Kemal'in ölümünden sonra, Kuva-yı Milliye Hareketi'nin, tarihi ve tabii seyrini takip etmesine imkân bırakmayıp, rejimi, yarı faşist bir dikta kılığına sokanlar, bizim neşriyatımızı kaç kere tatil ettiler. Ben, Hüsnü Faik, kaç kere mahkemelere sevk edildim, kaç kere beraat ettim...

Kapı vuruluyor. Solgun, tertemiz bir kadın.

* Münif Sabri için bkz. "Dersaadet'te Sabah Ezanları".

— Baba, diyor, uyandın mı?

— Çoktan, telefonu duymadın galiba. Gazeteden aradılar, bilmem ama herhalde bir şeyler dönüyor. Mahmud'un buradan hareketini tespit ettik, halbuki İzmir'e varmamış.

— ... acaba son yazdıkları?

Hüsnü Faik omuzlarını kaldırıyor:

— Bilinmez ki!

Kadın: — Demek, diyor, Mahmud!

Ve gözleri dalıyor. Hüsnü Faik'in içi kararıyor; kızının, bu solgun ve narin kadının, Mahmud'a gizli yakınlığını biliyor çünkü. Bir Mahmud vardır: Uzun boylu, omuzları çarpıcı, gözleri pörsük, sesi gizli bir Mahmud; bazı akşamlar çıkar gelir babasıyla beraber yemek yer, iki kadeh rakı içer, konuşurlar. Selma piyanoda babası için Tamburi Cemil Bey'den mi, yoksa Tatyos Efendi'den mi olduğunu kimsenin bilmediği, bir şeyler çalar; kendisini sinema yıldızları için terk eden rejisör kocasını, aydınlık mavi gözlü oğlunu ve kendi kaderini düşünür. Hüsnü Faik:

— Telaşa mahal yok, dedi, Selma.

Sordu: — ... Süleyman daha uyuyor mu?

Selma gülümsedi: — Uyuyor, dedi, kahvaltını getireyim mi baba?

— Getir. Kalkınca Süleyman'ı da getir; dedesine günaydın desin.

Selma çıkar çıkmaz, yine Mahmud. Parmağındaki bakır halkayı çeviriyor:

— ... gördünüz mü, diyor, bizim yazıların uyandırdığı alakayı? Şimdi sorumluları arayacağız; münakaşalara giren, ihaleyi kazanmış görünen, Kolaylık Yapı İnşaat Şirketi, uydurma bir şirket. Kukla. Asıl vurgunu vuranlar başkaları. İşin ucu Parti'ye dayanıyor. Bunu biliyorum. İzmir'deki herifi kıstırabilirsem, meselenin tamamı aydınlanacak. O zaman Savcılığın, res'en, neşriyatı ihbar telakki ederek...

Hüsnü Faik: — Evladım, diyor, acele ediyorsun biraz.

— Acele ediyorum. Başka türlü yapamam. Başka türlü yapmaya, zannederim imkân yoktur.

— İyi ama insan, biraz da kendini düşünmemeli midir? Birbiriyle çarpışan kuvvetler arasında yaşamıyor muyuz? Ezilemez miyiz?

— ... çarpışan kuvvetler arasında değiliz; benim bildiğim, çarpışan kuvvetlerden biriyiz. Ezilmemiz mümkündür, ama...

Mahmud'un sözünü Mustafa Kemal Paşa kesiyor. Elinin birini cebine sokmuş. Saçları sımsıkı taralı. Gözlerinde yine o çelik mavisi:

"— ... esas kıymeti, diyor, kendine veren ve mensup olduğu millet ve memleketi ancak şahsiyetiyle kaim gören adamlar, milletlerinin saadetine hizmet etmiş sayılmazlar."

Elini cebinden çıkarıyor. Tane tane devam ediyor: "— ... bütün insanlığın, diyor, varlığını kendi şahıslarında gören adamlar bedbahttırlar. Besbelli ki o adam, fert sıfatıyla mahvolacaktır. Herhangi bir şahsın, yaşadıkça memnun ve mesut olması için lazım gelen şey, kendisi için değil, kendisinden sonra gelecekler için çalışmaktır. Makul bir adam ancak bu suretle hareket edebilir..."

Daha sonra pencerenin önünde durup, ağır ağır aydınlanan Ankara göklerine bakıyor:

"— ... hodbinlik, diyor, şahsi olsun milli olsun, daima fena telakki edilmelidir."

Hüsnü Faik: — ... bu hodbinlik değil, Paşam! diye itiraz edecek oluyor. Hodbinlik değil, teenni! Biz bütün kuvveti elinde bulunduran birtakım zevata taarruz ediyoruz. Foyalarını milletin gözleri önüne sermek istiyoruz. Bizi elbet boş bırakmayacaklardır; yıkmaya, perişan etmeye çalışacaklar...

Mustafa Kemal bir cigara yakıyor. Ciddi ciddi gülümsüyor:

"— ... her taarruza karşı daima mukabil bir taarruz düşünmek lazımdır. Mukabil taarruz ihtimalini düşünmeden ve ona karşı emniyete şayan tedbir bulmadan hareket edenlerin akıbeti, mağlup ve münhezim olmaktır."

Mahmud: — Oysa, diye kuruyor, yenilmek ne demek?

Çünkü biz milletiz. Her şeyi bilmek istiyoruz. Bizi düşünmelerini istiyoruz, hesaba katmalarını.

Mustafa Kemal yumruklarını sıkarak: "— ... asırlardan beri, diye kükrüyor, Türkiye'yi idare edenler çok şey düşünmüşlerdir. Fakat yalnız bir şeyi düşünmemişlerdir: Türkiye'yi! Bu düşüncesizlik yüzünden Türk vatanının, Türk milletinin düçar olduğu zararları ancak bir tarzda telafi edebiliriz. O da Türkiye'den başka şey düşünmemek!.."

Bu arada kapıdan Selma'nın sesi duyuldu:

— Süleyman, ceketini giy diyorum sana!

Kapı açıldı. Sarışın mavi gözlü, bacak kadar bir oğlan. Hüsnü Faik'in yüzü aydınlandı:

— ... her şeye rağmen, dedi. Yaşıyoruz.

Süleyman, lekesiz mavi gözlerini kocaman kocaman açmış, dedesine bakıyordu. Onun gülümsediğini görünce, şımardı:

— Günaydın, dedi, dede!

Selma, elinde tepsi, kapıda göründü:

— Sırtına bir şey giymek istemiyor, üşüyecek.

Süleyman kafasıyla dedesine sokuluyor:

— Üşümem, diyor, ben!

— Üşümez benim oğlum, diyor dedesi. Çocuğun saçlarını okşuyor. Kızına: — ... sütünü içti mi bu? diye soruyor.

Süleyman: — ... çukuy çukuy bahçeçik oynaysak, diyor, içeyim, yoksa içmem.

Selma: — Sabah sabah, diyor, dedeni rahat bıraksana!

Hüsnü Faik, tül perdelerin arkasından bakıyor: Dolmabahçe'de martılar, martıların üstünde gök çırpınıyor. Adeta her şey, fena halde bozuk deniz, gittikçe garipleşen Üsküdar, Boğaz'dan dönen vapur çırpınıyor ve kendini yerden yere vuruyor. Hüsnü Faik torununu alıyor kucağına; onun ufacık ellerini avcuna alıyor: — ... çukur çukur baahçeçik! diyerek oyununa başlıyor. Süleyman, kocaman mavi gözleri önemli ve ciddi, yarım yarım tekrarlıyor:

— ... çukuy çukuy baahçeçik!

— ... ortasında havuuuzcuk! diyor Hüsnü Faik.

Süleyman: — ... oytasında havuuuuzcuk! diye tekrarlıyor.

Dedesi: — ... tavşan gelmiş, diyor, su iiiiçmiş!

Süleyman tavşanı düşünüyor; havuz kenarına gelen kırmızı gözlü, beyaz tavşanı: — ... tavşan delmiş, diyor, su iiiiçmiş!

Dedesi teker teker parmaklarını indiriyor:

— ... bu demiş vuralım!

— ... bu, diyor Süleyman, demiş vuyalım!

— ... bu demiş pişirelim!

— ... bu, diyor Süleyman, demiş pişiyelim!

— ... bu demiş yiyelim!

— ... bu, diyor Süleyman, demiş yiyeyim!

Havuzun başında bir çocuk elinin bütün parmakları oturuyorlar; garip, ayrı düşmüş bir tavşanı vuruyor, pişiriyor, yiyorlar. Gözleri bir şey görmüyor. Açlıktan çıkmış gibi, titreye titreye bitiriyorlar beyaz tavşanı. Tam o sırada, küçük parmak çıkıp gelmez mi? Hüsnü Faik, Süleyman'ın küçük parmağını avcuna indiriyor, yaşlı ve hüzünlü sesiyle:

— ... bu da mektepten gelmiş, diyor ve çocuğu gıdıklıyor: — ... hani bana, hani bana? demiş! diyor.

Gıdıklandıkça gülüyor, kırılıyor Süleyman:

— ... hani bana, hani bana demiş! diyor. Hani bana, hani bana...

Sonra Selma çocuğu aldı götürdü. Hüsnü Faik daha bir müddet kendi kendine oynadı: Dünya bir çukur bahçecikti; kimileri bir tavşan bekliyorlar; ömürleri boyunca gözleri kanlı, dudakları ıslak, elleri titrek heyecanla bekliyorlar; bir kere de tavşanlarını yemeye oturdular mı, etrafındakileri artık görmek istemiyorlardı. Herkes: — Hani bana, diyordu, hani bana? Herkes oyundaki gibi birbirini gıdıklayacak yerde kuyusunu kazıyor, gülecek yerde bağıra çağıra kavga edip: — ... hani bana, diyordu, hani bana?

İbrahim saat dört! Ya, o kadar oldu mu? Kalkıp bir sinemaya gitmeli. Nasıl olsa bugünü de harcadık, piç ettik; iyisi mi sinemaya giderim, avunurum. Avunur musun? Sine-

mada avunabiliyor musun sen? Geçmişinde yaşadığın ne varsa, orada, siyah üstüne beyaz, suratına çarpmıyorlar mı? Yok canım! Meseleyi neden o tarafından alacakmışım? Ben sinemaya devamsız üniversiteliler, kolejli âşıklar gibi gidiyorum. Her yalnız genç kızı Türkân belleyip, her saçı fiyakalı taranmış delikanlıyı kendim sayarak gidiyorum. Eskiden nasılsa, öyle. Yerinde duramayan bir sonbahar rüzgârı, İstanbul'u hallaç pamuğu gibi dağıtıyor; hâlâ yağmur hevesleri gösteren tombul bulutları mı istersen; şarkılı deniz kahvelerinin sararmış afişlerini önüne katıp koşturan delimsirek anaforlar mı istersin; ne istersen iste, hepsi var: İşte ben eylül-ekim imtihanlarının verdiği can sıkıntısından bunalmış, yine her günlük bu iş böyle yürümez öfkeleriyle tıklım tıklım dolu, Melek Sineması'nın sokağında bir aşağı bir yukarı yürüyorum. Sinemaya susamış bir mevsimbaşı kalabalığı. Her zamanki herkes. Az sonra, iki kırk beş der demez, film başlayacak. İki kırk beş der demez, film başlıyor. Bense hâlâ sokakta, bir aşağı bir yukarı, Türkân'ı bekliyorum.

Peki, gelmedi mi Türkân? Ne demek, gelmez olur mu? Beş dakika kadar gecikti sadece: Galatasaray'daki Hatay Pastanesi'nin önünde Selma'yı gördüm, dedi, hani gazetecinin kızı; ona takıldım dedi ve özür diledi. Bana sorarsan ağız bu. Kadın aklı. İlk randevuya biraz gecikerek gelecek ki, sonraki itibarı ona göre olsun. Fakat orada olacaktın da görecektin, nasıl tebeşir beyazı bir suratla geldi, nasıl gülümsediği zaman dalga dalga utanıyordu. Hatta salonun karanlık rahatlığına yaslanır yaslanmaz, fısıldayarak:

— Midem bulanıyor, dedi. Yemeği çok hızlı yedim de, yetişebilmek için.

O zamanlar, heyecanlandı mı, Türkân'ın böyle tozlu bir mide bulantısına tutulduğunu, öğrenmemiştim. Dediğine inandım:

— Rahat değilsen, dedim, çıkalım.

Türkân gerçi rahat değilmiş; ömrümde ilk defa, üstelik örtülü örtülü de sokulan bir erkekle sinemaya gelmiş olmak,

içini buruyor, boğazını kurutuyormuş ama hiçbir şekilde çıkmayı da düşünmüyormuş. Bunu sonraları, bana kendisi söyledi. Dağınık bakışları etrafımda bir kırlangıç sürüsü gibi uçuyordu. Bense yeni yeni cıgara içmeye başlamıştım; bunun Türkân'ı rahatsız ettiğini sanıyor, sıkılıyordum. O ilk defa beraber gittiğimiz sinemada, gözlüğünü takıp takmamak için, kendisiyle uzun boylu çekiştiğini de o gün söylemişti. Türkân hafif miyoptu. Sinemada olsun, tiyatroda olsun, gözlüğünü takmadı mı, oyunu renkleri silinmiş, sınırları karışmış olarak, ince mavi bir sis arkasından seyrederdi. Öbür yandan gözlüğün yüzüne hiç gitmediğini, biçimini ve güzelliğini bozduğunu sanıyordu. İşte bu iki ayrı ve karşıt gerçek, daha sinemaya gelmeden yolda, belki sinemada yanı başımda, nihayet kararını verip gözlüğünü takıncaya kadar, aklını kurcalamış durmuştu.

Doğru söyle, gözlüğünü takınca yadırgamadın mı sen? Birdenbire o bildiğin dağınık bakışlı, örgülü saçlı kız kayboluvermiş de, yerine kim olduğu belirsiz, düşüncende yer etmemiş bir başkası peydahlamış gibi olmadın mı? Bilmem! Hiç hatırlamıyorum. Bunu bana Türkân da sormuştu. Ona da cevap veremedim. Zira galiba o anda ben Türkân'la beraber olmanın, ilk defa baş başa bir film seyretmenin tadını çıkarıyordum. Haa, sonra şu da var: Daha o sabah fakültede güz dönemi imtihanlarının ikincisine girmiş, birincisinde olduğu gibi, bunda da çakmıştım. Türkân başından beri bu imtihanlara bana aykırı gelen, tepeden tırnağa tertemiz bir sevgiyi küçük hesaplarla kirletiyormuş duygusunu uyandıran bir ilgi gösteriyordu. Ona bu ikinci rezaleti nasıl söyleyecektim? Mazeretim filan yok! Düpedüz, iki kelime bir gerçek. Bütün yıl fakülteye uğramadım. Hiçbir derse çalışmadım. Çalışmadığım için de kaldım. İşte Türkân, buna benzer sözlerimi işitince, bir tuhaf oluyor; benim bir türlü göremediğim, içimde arayıp arayıp bulamadığım, bambaşka bir İbrahim'e:

— Neden çalışmıyorsun? diyordu. Aptal bir çocuk değilsin ki sen?

— Doğru aptal bir çocuk değilim. Zaten ondan çalışmıyorum.

— Olur mu böyle şey? Herkes böyle düşünseydi sonra ne yapardık? Sınıfta kalırsan zararı kime? Sana.

Kafam bir yandan da bu imtihan dalgasına takılmıştı. Belki bu yüzden, onun gözlük takmasına değişik bir mana vermedim. Veremedim. Onu gözlüklü olarak da, ilk gençlik yıllarımın kaçınılmaz prensesi saydım. Ayrıca film iştahlı karanlığımıza avuç avuç piyano aydınlıkları dökülüyordu. Bir yerde müzik oldu mu, orada dur ve Türkân'a bak! İşte o zaman Türkân, asıl Türkân! Bunu bildiğim için de artık filmin sonuna kadar ne mide bulantısı, ne gözlükler, ne sınıfta kalmış olmanın utancı! Yalnız karanlığa çizilmiş Türkân'ın profili. Yalnız Türkân'ın ıslak dudakları. Yalnız Türkân'ın elleri.

Sinemadan çıkıncaya kadar konuşmamışlar. Konuşmadıkları da iyi. Çünkü İbrahim, iki kelimecik olsun söylemek üzere bir defa dudaklarını aralarsa, artık hiç susmayacak; sinemayı, filmi, piyano aydınlıklarını bir tarafa kovalayıp, saatlerce konuşacakmış. Ne konuşacakmış? Hani yan yana oldukları zamanlar içinde bir med dalgası gibi kabardığını duyduğu 'bir şeyler başarmak' tutkusu var ya, işte onu! Büyük belalara uğramak, büyük fedakârlıklara katlanmak, yine de bir Tevrat adamı gibi zafere dönmek hayalleri! Halbuki konuşmamışlar. İçlerini, kaçak bir alkol sıcaklığıyla ısıtan duygu ve düşünceler, yine içlerinde kalmış. Yalnız, ışıklar yanınca İbrahim:

— Miden, demiş, nasıl? Hâlâ bulanıyor mu?

Türkân fena halde mahcup ve o kadar da yumuşak:

— Hayır, diye cevap vermiş, geçti.

Filmi usulünce bitirip, haydi Beyoğlu'na dönmüşler. İşte Türkân. Bakışları çil yavrusu gibi dağılmış; birkaç misli daha iyi, birkaç misli daha aydınlık! Selma'yla Erenköy Lisesi'nden arkadaşmışlar. Selma, sinemacılığa hevesli bir çocuğu seviyormuş da, evlenmelerine engel olur diye babasından korkuyormuş, İbrahim'e ne bunlardan? Oysa Türkân, için için İbrahim'le ilgili, hem de şöyle böyle değil, adamakıllı il-

gili bir cümle tutuyor; söylemek isteyip isteyip, her seferinde vazgeçmiyormuş. Fakat Şişli'de tramvaydan inip, Mecidiyeköyü'ne doğru yürümeye başladıkları anda, birdenbire değişik bir sesle:

— Sabah, diye soruyor, ne oldu?

İbrahim'in gözleri boşalıyorlar:

— Ne sabahı?

— İmtihan canım?

Başını eğiyor, kirpiklerinin altından ekliyor:

— ... Kaldın değil mi?

— Kaldım, diyor İbrahim: Kafasını bir öküz gibi dikiyor, inatla ve ısrarla: — ... kaldım diyor, bundan sonra da kalacağım. Her imtihanda mutlaka çaresini bulup kalacağım. İyi mi?

— İyi, diyor Türkân.

Sonra hiçbir şey demiyor. Sonra, yol boyunca sıra sıra uzanmış ağaçlar. Sonra iyice ihtiyarlamış, iyice sarkmış bir gökyüzü. Tramvay Deposu'nun önünde bekleşen biletçiler, vatmanlar! Sonra yanaşıp duran bir sonbahar akşamını, ansızın kayıp ve soluk soluğa bir kış akşamına çeviren, beklenmedik bir rüzgâr ıslığı. Hayırlı akşamlar İbrahim!

— Ağbiy, saat kaç affedersin?

Bu kim? İbrahim bütün buldog yüzüyle o tarafa döndü. Omuz başında Türkân'ı mı görmeyi bekliyordu ne, onun yerine kasketinin altında parlayan bir it görünce, dehşetli bozuldu. Saat elbette beş buçuğu geçmişti. Artık eski günleri yaşamak için bile, sinemaya gidilemezdi.

Turgut, Fransız Konsolosluğu Resim Galerisi'nden çıkınca, saatine baktı: Beş. Kapıda bir cıgara yaktı ve Ressam Eşfak'la tutuştu:

— ... ne demek, sadece dekoratif bir değeri olabilir? Asıl resim bu azizim! Aslında, çevremizde her gördüğümüz şey, bir şekil ve renk düzeninden ibaret değil mi? Biz tutmuşuz, bunların her birine, ayrı ayrı isimler vermişiz: Kimisine

armut demişiz, kimisine elma! Tamam mı? O halde ressam, ne diye bu isimlerle ve onların yansıttığı şekillerle bağlı olsun? Onu serbest bırakırsak renkler ve şekiller evreninin düzenini...

Eşfak sinsi sinsi gülümsüyor. Susuyor. Elli tuval içinde, bir tek nonfigüratifi olmayan bir ressam bu Eşfak. 'Yeniler' grubuyla başlamış; grubun öteki ressamları birer ikişer işi, ya para getiren resme ya da nonfigüratife döktükleri halde, o bildiğinden şaşmamış.

— Benim için, diyor, ilkin yapacağım resmin gerçeklik değeri gelir. Ben, istersen, insanların, hatta sabit de değil, tarihi manada değişen ve çevrelerini değiştiren insanların ressamıyım.

Laf! Turgut, Beyoğlu'nun üzerine karanlık bir büyü gibi bulaşan kış akşamına bakıyor, gönül rahatlığıyla sövüyor:

— Eşfak değil, Eşek!

Sonra, nereden nereye, Paris'te St-Germain-des-Pres'de bir kahvede, herhangi bir masaya ilişip, garsona bir martini-cin söyledi. Rocky uzun kumral saçları omuzlarında, bal rengi gözleri yorgun:

— İki olsun, dedi.

Turgut'a döndü: — ... mademki paran var.

Turgut: — Elbette! dedi, Rocky.

Rocky: — Hayat, dedi, saçma; *absurde!* Hiçliğimizi yaşıyoruz. Bunaltımızı belki de. İntihar da, akla yatkın bir hal şekli değil. Çünkü, öldüğümüz andan itibaren, bunalımımızın dışına çıkıyoruz, bu saçmalığı duyamıyoruz.

Rocky'nin saçları kumral ve uzun. Omuzlarında. Gözleri bal rengi.

— ... insanlar yaşamanın bayağılığını belki biliyorlar. Fakat ölmek? Ölmek de bayağı bir şey. Tiksinti verici. Belki adiliğin derecesi değişiyor, o kadar. Aşk bile, aşk; iki insanın birbirini sevmesi, aslında birbirinden tiksinmesidir. Dikkat et.

Turgut: — Martini-cin, diyor, yudum yudum.

Camlara güneş vurmuş. Pırıl pırıl. Bir caz fırtınası, belki

Lionel Hampton, kahveyi sarsıyor; kadehleri, içki şişelerini titretiyor; orada oturanların birbirine iyice sokulmuş kızların, oğlanların ağzına tadına erişilmez bir zehir bulaştırıyor. Rocky'nin bal rengi gözlerinde, yoğun bir umutsuzluk, başa çıkması güç, paralayıcı bir yeniklik.

— ... mutlak olarak alırsak medeniyet bir manasızlıktır. Vahşilere vurgunum. Hayvanlara sonra. Son derece, tabii.

Turgut kadehinden bir yudum alıyor:

— Medeniyet, diye düşünüyor, bir manasızlıktır. Eşfak olacak bu serseri de, karşıma geçmiş bana, tarihi gelişmeden söz açıyor. Hödük! Astarsız eşek! Hangi ilerleme be!

Paris'teki günler: Montparnasse'daki odası. Dupont. Uzun saçlı, cinsiyeti belirsiz ressam. Rocky. Işıklar oraya buraya tükürüyor; bir vapur bir limandan kalkıyor başka bir limana gidiyor; uzak bir ülkede Çinliler mi, Hintliler mi ne, savaşıyorlar; o, Turgut, daima parası az, tutkuları yüksek, eksik şair, Paris'ini; Paris'te boy boy sanatçılar, zazou'lar, öğrenciler arasında geçmiş birkaç ayını yaşıyor. Bir de şiir, dudaklarında; hiçbir şekilde söyleyemediği. Dünyayı tersine çeviren. Bunu belki Ümid'e okuyacak. Onu şarap rengi bir karanlığın ortasında, keskin pırıltılı bir pergele benzetecek ve okuyacak. Bir pergel. Boynu upuzun. Gözleri lüzumundan fazla büyük. Eşi bulunmaz bir kız bu Ümid! Fransa'yı, Fransız sanatını da biliyor. Zeki.

Turgut, Nisuaz Pastanesi'nde, başka bir şair yakaladı. Ona Ümid'den bahsetti: — ... Keleşoğlu var ya, hani meşhur, onun kızı. Bir tek, düşünsene!

Öteki parmağını kımıldatmaya üşeniyor:

— Kız, diyor, nasıl? Güzel mi bari?

— Ne diyorsun? Tepeden tırnağa asalet.

Öteki hamur gibi gevşiyor, sandalyelere, masalara yapışıyor.

— ... parası, diyor, nasıl? İşine yarayacak mı?

— ... hem de nasıl? Kızı kafese koyabilirsem, benim Amerika yolculuğu garanti demektir. Eh, boş duruyor sayılmam şüphesiz. Elimden geldiği kadar...

Ötekinin kurduğu başka şey:

— Bir dergi çıkarırız belki. Şu gerçekçi geçinenlerin haddini bildiririz. Bizi kör mü sanıyorlar? Sanat deyip politika yaptıklarını görmüyor muyuz?

Duruyor, kelimeleri arayarak: — ... üstad diyor, senin kıza açsana bu fikri; madem meraklıymış, belki de razı olur. Onun yazılarını da koyarız. Bize ne kadar lazım, pek pek beş bin lira! Keleşoğlu için nedir ki bu?

Turgut'un fincan gözlerindeki mavi parıldıyor:

— Beş bin lira, bir günlük reklam masrafı.

Öteki ayaklandı: — ... bizden iyi reklam mı olur yahu! Haydi be sen de! Baksana bazı bankalar tiyatro kuruyor, bazıları dergi çıkarıyor; maksatları ne? Reklam! Keleşoğlu versin beş bin kâğıdı, şirketini de, bankasını da mükemmel reklam ederiz, biz.

Kendini, kurduğu hayale kaptırıyor. Daha da heyecanlı:

— ... değişik bir isim buluruz, kullanılmamış. Sanat deriz bir araç olamaz, başlı başına bir amaçtır. Sanatı deriz, sanatdışı amaçlara araç etmek küçüklüğüne düşmeyeceğiz. Uygar bir ülkede...

Rocky'nin gözleri bal rengi:

— Medeniyet, diyor. Bir manasızlıktır.

Turgut bir cıgara yakıyor:

— ... seninle, diyor, hiç Rocky'den konuştuk mu? Ben Paris'teyken...

Öteki: — Dur, diye kesiyor, sana son şiirimi okuyayım: Geçen gün bitirdim. Servet'e okudum, bayıldı. Hemen dergisi için istedi, verir miyim? Gazetelerin sanat yapraklarından birine vereceğim; hiç olmazsa on beş kâat alırız.

Turgut onu dinlemiyor. Haydi oradan lüpçü sen de! Ben dergi çıkaracağım, sen otlayacaksın, öyle mi? Yazdıkların da bir şeye benzese.

Arkasından: — ... Rocky, diyor, var mısın birer daha?

— Varım, diyor Rocky, birer daha ve yüzer daha.

Turgut ağzında heyecanlı heyecanlı bir şeyler çiğniyor:

— Bence şiir her şeyden önce bir deyiştir, bir biçim...

Rocky: — ... şiir, diyor, bir manasızlıktır.

Başka sanatçılar geliyorlar. Bir aktör geliyor. Önüne geleni kucaklıyor: — Günaydın, diyor, ekselans!

Bir tenkitçi geliyor; yayınevinin birinden, çıkardığı kitapları eleştirmek için, nasıl para istediğini anlatıyor. Gürültüyle, tükürüklerini dört tarafa saçarak gülüyor:

— ... bedava reklamlarını mı, diyor, yapalım? Enayi miyiz?

— Enayi miyiz? diyorlar.

Turgut: — ... bu gerçekçiler var ya, diyor, hepsi komünist! Sanatı propaganda için kullanıyorlar. Demin Eşfak'la konuştum. Hani şu ressam, sarışın; dedi ki, sanat çağını yansıtmalıymış, zaten bütün büyük eserler de yansıtırmış; lafa bak, lafa! Arkasında ne var bunun? Düpedüz politika!

Tenkitçi yeni bir artezyen gibi püskürüyor:

— ... duydunuz mu yazı başına yirmi lira, sayfayı bizim Orhan hazırlayacak: Gazete demokrat gerçi, ama sanat sayfasına karışmayız diyorlarmış.

Turgut: — Mükemmel, diyor. Şiirlere de yirmi lira mı?

— Şiirlere de. Yalnız heriflere sataşmak yakışık almaz tabii. Hiç değilse nezaket icabı.

— Bize ne, diyor Turgut, biz siyaset yapmıyoruz. Sanat yapıyoruz biz. Ne diye sataşalım?

Aktörün merakı başka:

— Tiyatro açmıyorlar mı, diye soruyor, ekselans?

Ve ilave ediyor: — ... nezaket icabı?

Yemek zamanı geldi. Hepsi acıkmıştı. Fakat hepsi de, yemek sözünü ederse, bunun davet sayılmasından korkuyor, bu yüzden susuyordu. Turgut, Rocky'nin koluna girmişti. Kaldırımlardan kan sızıyordu. Açlıkla çılgınlık omuz omuza. Şehvet mi daha önemli, karanlık odalarda karanlık insanlar; perçemli, fildişi bacaklı kadınlar; tüysüz, bebek suratlı oğlanlarla yaşanan aşklar mı daha önemli, yoksa ölüm mü? Neden hayatımı sevmiyorum? Neden hayat bana heves ettiğim, hak ettiğim şeyleri vermiyor? Ben liseyi bile zar zor bitirmişsem, niçin yaşadığımı ve nereye varacağımı kes-

tiremiyorsam, kabahat benim mi? Ben sanatçıyım. Ben güzelliklerin adamıyım. Oysa çevremdeki her şey çamurlu ve pis. Bu hayatı sevmiyorum. Her şey saçma, korkunç ve tekdüze bir sayıklamayı andırıyor. Hatta Rocky bile belki bir sayıklama. Şimdilik ucuza giden çeviriler yapıp harcanarak; boşboğazlıklar, zengin kız tavlama ümitleri, memuriyet arzuları ve Amerika hayalleri içinde boğuluyorum:

Eşfak avcunu açıyor. Avcundaki çizgilere eğiliyor:

— ... bu seninkisi, diyor, gerçek korkusu! Gerçeğe, yüzünden bakamıyorsun. Kendi kendini Allah ilan etmişsin ama, iyi bir kul bile değilsin. Bana sorarsan, işsiz güçsüzün biri, lafebesi, dedikoducu ve zengin kızların eteğinde dolaşan adi bir zamparasın.

Turgut: — Sanatım, diyor, şiirlerim?

— ... şiirlerin mi? Sanatın mı? Gülünecek şey bunlar. Hiçliğini gargara ediyorsun. İç dünyam diye başarısızlığının acısını tersyüz edip yazıyorsun. Bilgisizliğini ve korkaklığını örtmek için sanatta fikrin düşmanısın; kabiliyetsizliğini ve duygusuzluğunu örtmek için de duygunum!

Bu ressam Eşfak var ya, pezevengin biri. Aşağılık. Bütün gün yolcularla dolaşır. Allah bilir kaç kere. I. Şube'ye gidip gelmiştir. Ne diye onu dinlesin? Öbürleriyle, tükürüklü tenkitçi, tembel şair ve dalgacı aktörle pekâlâ anlaşmıyorlar mı? Hem canım hesapta Ümid varken; ağızlığına gülümseyerek bir cıgara ekleyen, ellerinin arkasında koskoca bir Henry Miller Amerika'sı saklayan, Ümid!

Beyoğlu'nda bir akşam aydınlığı çoğalıyor. Deminki kış karanlığını öğüten, batıdan vurma; bereketli ve yoğunluğu hızla değişen. İbrahim dişlerinin arkasında yaprak cıgarası, elleri ceketinin cebinde, kalabalığa girmiş. Galatasaray'dan Taksim'e kadar gidiyor ve dönüyor. Beyazı çok yuvarlak gözlerinde, bu yeni aydınlığın titremesi.

— ... beni herkesten çok Mordohay'ın anlaması gerekmez mi? Anlamıyor. Orada Gaetano ile kafa kafaya verip,

kusturucu hesaplar yapıyorlar. Teklif üzerine teklif. İstemiyorum dedim mi, bitti. Yok, ille kabul ettirecekler. Bense son zamanlarda onunla aramda ortaklaşa bir şeyler, bir kafa yakınlığı filan olduğunu sanıyordum. Hep yanılıyoruz.

Türkân onu bir saniye boş bıraktı mı, gözlerinin arkasında aynı iğne deliğinden aynı ipliğin binlerce defa geçişi: Yavaş yavaş. Çabuk çabuk. Hep aynı Mordohay, hep aynı Seyit Sabri.

— ... şu da olamaz mı? Mordohay belki de beni iş icabı arıyor, öğürtü veren o teklifleri iş icabı yapıyor. İş dalaveraları dışında anlamasa bile, belki bana hak vermektedir. Olamaz mı? Neden olmasın? Birçokları gündüz kurt, gece insan hayatı yaşamıyorlar mı? Hatta bir keresinde, o da bana ne demişti?

Ya da: — ... ama asıl şaştığım o bu değil, Seyit Sabri. Öbürleri telaşlanıyorlar, taa nerelerden telefon, mektup yağdırıyorlar, o burnumun dibinde, kılını biline kıpırdatmıyor.

Gerçekten de böyle: Gaetano'nun, Mordohay'ın çarpıntılı uyarmalarına rağmen, sesini çıkarmıyor. Öbürleri korkuyorlar, hep galiba haklı olarak korkuyorlar. İbrahim bu işlere öylesine girmiş; nice ünlü siyaset adamının, tüccarın hazırladığı nice tertibi, öylesine yakından, ne yakını, içinden görmüş ki, böyle ansızın elini yıkayıp çekilemez. Üstelik, bu çeşit pişmanlık duygularına kendini koyvermiş bir adamın, nerede duracağını kestirmek güç. Güç ne kelime, imkânsız! Onun için Gaetano bir haftadır, günde en az bir kere, milletlerarası telefonun kuyusuna eğiliyor; onun için Seyit Sabri'ye, İbrahim'le ilgili teklifler yapıyor:

— İşi, diyor, bu kadarla bırakmayacağından nasıl emin olabiliriz? Elimizde hiçbir garantisi yok. Bugün aramızdan ayrılır, iyi! Yarın gider ne biliyorsa ya polise, ya basına anlatır; polis müşkül duruma düşer, bize itimat etmiş o kadar şahıs...

Dediği ne? Ya İbrahim'i tanımıyor, ya lüzumundan fazla korkak. İbrahim'e yeniden toplu paralar bağışlamak, çevireceği her işten dişe dokunur bir pay ayırmak, onu tekrar

terk ettiği yere ve işe döndürebilir mi? Hayır! Kazanç düşüncesi, daha fazla ve daha büyük kazanmak isteği olsaydı, işini bırakmasına ihtiyaç yoktu ki! İstediğini, istediği an, istediği şekilde elde edebilecek bir mevkiye ulaşmıştı. O halde? O halde onu iten, kurduğu ve benimsediği hayatın açıklarına sürükleyen, daha başka bir sebep var: Daha ciddi, önemli ve belki de ürkütücü bir başka sebep.

Söz buraya döküldü mü Gaetano bu defa başka bir çare tasarlıyor:

— ... Öyleyse terk etsin İstanbul'u. İstediği parayı verelim, bıraksın gitsin: Türkiye dışında bir yere, Viyana'ya mesela: Rosenberg'e bir tel çekeyim, hazırlığa başlasın.

Seyit Sabri'nin cevabı değişmiyor:

— ... bir kere Viyana'ya gitmez artık. Benetti hadisesinden sonra! İkincisi lüzum yok bunlara Signor Gaetano, hiç lüzum yok.

— Peki siz ne yapmamızı uygun buluyorsunuz?

— Hiç! Hiçbir şey!

— Nasıl olur? Ya bildiklerini açıklarsa?

— Yok canım, İbrahim'i on beş yıldır tanırım ben; elimde yetişti sayılır. Biraz bekleyelim, dönecektir.

— Fakat diyor, Gaetano, bütün geleceğimiz ellerinde...

Seyit Sabri farkında olmadan: — ... hangi geleceğimiz? Biz her an geleceğimizi yaşamıyor muyuz?

Ayrıca Gaetano'nun kulağına aynı sözleri tekrarlıyor:

— ... mutlaka dönüp gelecektir. Başka bir hayata katiyen intibak edemez. Siz hiç şehirde yaşayan goril gördünüz mü: Uslu uslu kahveye çıkan, sinemaya giden, çarşıdan alışveriş eden bir goril? Ha, olmayacak bir şey değil mi? İşte onur gibi Signor Gaetano, tıpkı onun gibi.

İtalyan: — Şehirde yaşayan bir goril mi? diyor.

— ... evet, şehirde yaşayan bir goril. Günün birinde nasıl olsa ormana dönecektir, o.

İngilizcesinden emin olmadığı için bağıra bağıra konuşuyor ve kelimelerin üstüne basıyor:

— *Someday... in the jungle...*

Her konuşmalarından sonra, alnının ortasına bir balta indirmişler gibi, ani bir korkuya kapılıyor: — ... ya aldanıyorsun, ya İbrahim gerçekten gidip bütün bildiklerini gazetelerden birine, ya da Kaçakçılık Bürosu memurlarına anlatırsa... Ya bilmeden bir şey yapıp onu gücendirmişsek? Ya gizli bir düşmanlığı varsa içimizden birine?

Ondan sonra iyice birbirine dolaşık, kararsız, çelişik birtakım tereddütler, zincirleme karar verip caymalar:

— ... derhal Oktay'ı göndereyim, gitsin bulsun keratayı, ne demekmiş bu oyun, anlasın bakalım! Yok yok, bir müddet uzaktan takip ettirelim, eğer şüpheli bir halini görmezsek mesele yok. Gaetano haklı da olabilir yani, İbrahim'i buradan sepetlemenin çaresini aramak, en doğrusu. Korkulu rüya görmektense...

Çekici ve tutucu bir tereddüt; bu kendini ve İbrahim'i yıllardır alıştığı yönden değil de daha başka, daha yabancı bir yönden ele alıp başka ve kaygılandırıcı sonuçlara ulaşmak düşüncesi, yine de pek uzun sürmüyor. Bir dakika. İki dakika. Pek pek, telefon başında otomobil kapısına kadar uzanan, sekiz, on dakika. Sonra? Sonra kendini ve İbrahim'i yine alıştığı ölçülerle ölçüp biçiyor; onu vazgeçirmek, yapacağı hareketleri önlemek için parmağını bile kımıldatmıyor. Bu ne kadar sürebilir?

Öteki, yani İbrahim, yapacağının Mordohay tarafından ne yolda alınacağını, nasıl tutulacağını ne kadar yanlış hesaplamışsa, Seyit Sabri tarafından nasıl karşılanacağını da o kadar yanlış hesaplamış. Ondan böyle iki adımda bir duruyor ve öteki, en öteki sesiyle, ayıklanamaz ve çözümlenemez tahminlere girişiyor:

— ... herif beni istediği şekilde yetiştirdiğini sanmıyor muydu? Evet! Bundan sonraki on beş yıllık ömrüm için bile falcılığa kalkışır, her şeyimi bileceğini iddia etmez miydi? Evet! Demek ben onun çizgisinden, onun çizgisine paralel çizip geldiğim kendi çizgimden kopar kopmaz, hem Seyit Sabri'yle hem onun şaşmaz sandığı hayat prensipleriyle anlaşmazlığa düşüyorum. Artık ben onun için elli ayaklı ha-

karetim. Peki bu böyle olur da, o bencil, o egoist adam, nasıl elini kolunu bağlayıp oturur?

Kötü bir akşam oldu. İlk karanlıklarla beraber, İbrahim bir iç paniğine uğradı. Düpedüz korkuyor; mutlaka saklanmak, başka bir yerlere kaçmak ihtiyacını duyuyordu. İşte şimdi, şu fötr şapkası tüylü gölgenin, deminden beri, dünden beri, kim bilir belki de yıllardan beri peşini kovaladığına hükmediyor. İşte bak! İbrahim nereye giderse, o da oraya! İbrahim nerede durursa, o da orada. Geniş kenarlı, neftiye çalar sıradan bir fötr şapka, şeridinin yanı başında, renk renk boyalı ufacık bir tüy. İbrahim vitrin aynalarında, köşelerde, yarım dönerek şapkayı ve altındaki çarpık adamı kollayıp duruyor.

Belki yanlış. Belki düşündüğüm saçma. Takip etmiyor. Onun hayatının ucu, benim hayatımın ucuna, hiçbir vakit, hiçbir yerde dokunmayacak. Tesadüfün oyununu yaşıyoruz. İyi mi? Benim gittiğim yere onu tesadüf götürüyor. Ben durunca o da tesadüfen duruyor. Aksi sabit olmadıkça ben, topuklarıma eklenmiş bir tüylü gölgeden kurtulmak, ne pahasına olursa olsun saklanmak zorundayım. Aksi hiçbir gün sabit olmamıştır. Ben olmadığını bildiğim herkes benim aleyhimde. Polis olsa da olmasa da. Benetti'nin adamları da olsa. O yüzden ben derhal tüylü fötr şapkadan kuşkulanırım. Neden gözlerini balgam gibi üstüme başıma bulaştırıyor? Neden ustura gibi ince dudaklarının kıyısında o safra yeşili gülümseme? Sizce budala mıyım ben, aptalım biri miyim? Zarar yok! Ne olursa olsun, tesadüf ihtimallerine, lüzumsuz ihtiyat vodviline rağmen, bu akşamımı da kurtaracağım.

Epeyce sonra kendini topladı. Hanidir böyle olmamıştı. Bir sıtma nöbetine tutulurmuş gibi; ama tiksintiyle beraber gelen, öfke ve korkuyla karışık, zaman zaman saklanma, bir meçhul takipçilerden kurtulma fikrine saplanıyordu. Kanundışı yaşamak; her hareketine, her sözüne gerçek anlamından başka, uydurma ve görünüşte doğru bir anlam vermek zoru ve alışkanlığı, onu kuşkucu bir adam yapmıştı.

Günlerce, aylarca vesveselerini iradesiyle eziyor; mantığıyla çürütüyor; ama işte böyle umulmadık bir akşam ezdiğini, çürüttüğünü sandığı duyguların tutsağı oluyordu. Haydi ondan sonra, birbiri peşinden peydahlanan, asılmış herifler gibi ünlem işaretleri: Beni kovalıyorlar! Beni tutacaklar! Saklanmalıyım! Herkesten uzak bir yere gidip saklanmalıyım.

Kendini bir pasaj meyhanesinde, tosun gibi kabaran siyah biranın ve tabağına boylu boyunca serilmiş kanlı bir bifteğin karşısında topladı. Saklanması lüzumsuzdu. Ardına birinin eklenmesi ihtimali adamakıllı zayıf bir ihtimaldi. Artık biri eğri, biri doğru iki gerçeğin adamı olmaktan kurtulmuştu. Yaşadığını rahatça söyleyebilir, söylediğini rahatça yapabilirdi. Camlardan baktı. Karidesçinin vitrinleri parlıyordu. Yüreğinde alkolün sıcak rüzgârı esmeye başlamıştı. Tepeden tırnağa rahat olacağı anda, birdenbire aklına geldi:

— Allah kahretsin! Hani akşam yemeği yemiyorduk...

PAZAR / PAZARTESİ

Barın kapısından bir adam fırladı. Oracıkta durdu. Sümkürdü. Burnundan kan akıyordu. Avaz avaz, içeriye bağırdı:

— Ulan Kâzım, ben de bunu sana sormazsam, anam avradım olsun!

Ve çekti gitti. İçeride, Kâzım: Gözleri dışarı uğramış, usturayla kazınmış kafası terden parıl parıl, yumrukları sıkılı: Beygir Kâzım. Masaları, sandalyeleri tekmeliyor. Bed, kalın ve karık sesi, barın duman duman tüten havasını oyuyor:

— ... beni kim sanıyorsunuz be? Ha, söyleyin bakalım: Kim sanıyorsunuz beni? Orospu çocukları! Ben sersem miyim, yoksa kaval mı? O İlyas olacak deyyus, hele bir kere daha yolumun üstüne çıksın, ulan ezerim be, yerim be!

Bütün düğmelerini koparark, siyah gömleğinin yakasını açıyor. Beygir gözleriyle etrafına bakıyor; masalar, garsonlar, kızlar sinmiş, küçülmüş. Fındık kabuğuna, dikiş yüzüğüne girmiş, tortop olmuş. Tıs! Yalnız Zehra, köşesinden:

— Kâzım ağbiy, diyor, çocuk musun?

Kimse kımıldamıyor. Bekir, yaldızlı saçlarını bardağına boşaltıyor, susuyor. Abduş geride, masanın yanında, yine dilsiz ve sağır. Yorgaki, garsonlar. Çinli Şükrü, öbür kızlar put kesilmiş. Yalnız Zehra, dumanların ve içki kokularının üstünden, melez ve hâlâ güzel yüzünü ona çeviriyor:

— Kâzım ağbiy, diyor, boşver!

Sonra daha tatlı, daha şefkatli bir sesle:

— ... haydi gidelim, diyor, Kâzım ağbiy! Yoksa?

Kâzım göğsünü yumrukluyor: — Yoksa ne?

Fakat Zehra'ya değil; ışıkların ağırlığı, onun tortulu öfkesinin şiddeti altında, ezim ezim ezilen öbürlerine doğru:

— ... benden ne istiyorsunuz be? diye devam ediyor: — ... babanızın ahırı mı burası? Ha, söylesenize! Ha, orospu çocukları! İtler! Eğer içinizde adam varsa, adamım diyen varsa, öyle kediler gibi sineceğine karşıma çıkıp söylese ya! Ben adamı ne yaparım biliyor musunuz?

Bekir içinden gülümsüyor. Başı önüne eğik:

— Sıktı, diyor. Zehra, şunu götürse artık.

Zehra gerçekten onu götürdü. Ama bir zaman sonra. Daha bir zaman Kâzım, barın ortasında kan ter içinde, gözleri fırlamış, burun delikleri şişmiş, yumrukları sıkılı, karşısına kim çıkarsa parçalamaya hazır, gitti, geldi, homurdandı, kişnedi. Bardakları, şişeleri kırdı. Çiğnedi. Dizlerinin üzerine düşüp, köpekler gibi uludu. Kimse saçının telini oynatmadı. Yalnız Zehra, aynı dolgun ve doyurucu sesle, onu çağırdı. Nihayet aldı, götürdü, odasına çıkardı.

İlkin kerpiç gibi bir sessizlik. Birkaç saniye. Sonra herkes, birden Kâzım'ı unuttu. Yorgadaki kemanını çenesine dayadı. İlk tele dokunur dokunmaz, barın kerpiç kesilmiş havası, çat diye çatladı, ufalandı, bölük bölük dağıldı. Her masadan bir ses büyüdü. Garsonlar arı gibi vızıldamaya başladılar. Nihayet müzik: Çıtırtılı, gergin ve yaylı müzik! Yaşa be Yorgaki, sen de olmasan!..

Bu arada Bekir kalkıp, müziği dağıta dağıta gidiyor; pistin yanında, öteki kızlardan ayrı bir masaya, tek başına oturmuş cıgara içen Gilda'nın yanına ilişiyor. Elinde bardağı. İkisi de susuyorlar. Dans edenleri seyredip düşünüyorlar. Gilda cıgarasının dumanlarını, burun deliklerinden, damar damar salıveriyor. Saçları kızıla boyalı. Kulaklarının birinde, ama yalnız birinde, halkalı bir küpe. Avanak bu kız; kendi kendine gelin güvey olur, böyle: Öbürleri arkasından, önünden fiskos edip çekiştirirler: Yok, bula bula, bir komiser bulabilmiş de...

Bekir, deminden beri konuştukları bir şeymiş gibi:

— Kimdi, diye soruyor, o?

— Hangisi?

— Kâzım'ın dövdüğü! Hani burnu kanayan. Arkam dönüktü, göremedim.

Kız, cigarasını söndürüyor: — İlyas diye karşılık veriyor. Kürt İlyas; sesinden tanıyamadın mı? Güya arkadaşı. Aralarında bir dalga dönüyor ya, dur bakalım. İşin yoksa, çek!

— Neyi?

— Neyi olacak. Beygir'in öfkesini. Kolay mı?

Bekir ona doğru eğiliyor: — Yok, diyor, iftira etme! Geçti bile. Şimdi odasındadır; ağlar, ulur, camları kırar, söylenir. Durmadan da içer. Sabaha kadar. Sonra hop, bir de bakarsın, koskoca sesiyle...

Gilda ilk defa ona döndü. Gözlerini iri iri açtı:

— Sen, dedi, seviyor musun bu herifi? Anamızı ağlatıyor be!

Bekir cevap vermiyor. Omuz silkiyor. Ya da hiç hesapta olmayan bir soru sorup, lafı küt diye değiştiriyor:

— İşler nasıl senin, ha? Hep kötü mü?

— Görmüyor musun? O yağ tulumlarıyla içiyorlar, dans ediyorlar. Biz oturuyoruz. Halbuki cebimden çıkarırım hepsini.

Başını kaldırıyor: — ... sen söyle ama, şunlardan çirkin miyim ben, Allahaşkına? Şu Birsen'den mesela, ha? Bana Gilda diye isim taktılar, be! Ama gel de bu hırbolara anlat!

Bekir bir yudum içiyor: — Sende, diyor, bu ter kokusu varken kızım...

Arkasında Athena. Beklenmedik. Hiç kimsenin aklına gelmemişken. Bulanık, uğultulu, karmakarışık seslerin ve alacakaranlığın arasında. Kara saçları, kör yılanlar gibi omuzlarına dolanmış. Yeşil ve yeşil gözleri, dönük. Ağzı fırlak. Dudaklarının çevresi menekşe çizgili. Hep o görünmez, o alev kırbaçlı zencinin yıldırıcı dayağından kurtulmak ister gibi. Alkışlar. Islık sesleri. Müzik.

Bekir dişlerini sıkıyor: — Allahım! diyor.

Athena'nın, bir duman gibi kırılıp dökülen, oradan oraya savrulan, aynı zamanda yere ve göğe bulaşan, adi, istekli, ça-

murlu, fakat o derece beşeri vücuduna dalıyor. Athena kimseyi görmüyor. Bekir, yalnız Athena'yı görüyor. Dolaşık kirpiklerini. Gözlerindeki deniz dibi yeşilliğini. Fırlak ağzını. Tırnaklarını müziğin saçlarına geçirip, keman, klarnet, davul, saksafon seslerini; bütün bu orkestrayı; Yorgaki'yi, Lütfü'yü, Arşavir'i, allıklar sürünmüş davulcu Simon'u yerden yere vuran, hareketli ellerini, kollarını. Athena, bir andan itibaren Bekir'in içindeki yerinde, tekrar bir volkan gibi kaynıyor. Uğulduyor. Uzak uzak depremler. Kükürt kokuları. İnsanın ensesine, kertenkele soğukluğuyla yapışan bir rutubet, vs.

Başgarson Çinli Şükrü, Abduş'u barın arkasında yakalamış, çekik gözlerini kaydırıp, çenesiyle Bekir'i gösteriyor. Bulaşık suyu gibi, pis bir sırıtmayla. Abduş zaten silme hınç. Bekir'i gördü mü, nevri dönüyor hemen. Zehra'nın hatırı olmasa, çoktan onun güzel mavi gözlerini, iki mavi zambak gibi kaldırımlara savurur, potinlerinin kabaralı burnuyla ezerdi. Abduş ki bilek kalınlığındaki demir çubukları, bütün dilsizler gibi ürkek, mahcup gülümseyerek kıvırıverir; vurduğu her yerden ölüm sesleri, mezar uğultuları getirir. Çinli Şükrü, bulaşık suyu gülümsemesini, Abduş'un üstüne başına döküyor. Çenesiyle Bekir'i göstererek:

— Bak şuna Abduş, diyor, bak şuna! İçine düşecek karının, Zehra kaybolur kaybolmaz hemen bunun eteğine yapışıyor.

Yere tükürüyor, gizlice: — Abduş be, diyor, eğer Zehra olmasa ha, diyor, bu piçi sağlama boğardın di mi?

Elleriyle birini boğarmış gibi, bir kıskaç işareti yapıp soruyor:

— ... boğardın di mi, ha?

Ufacık kafası, sığırcık gözleriyle: — ... hıı! diyor Abduş. Evet!

— ... ulan, bu Zehra'nın ona ettiği iyiliği, bana anam yapmadı be, anam! Sonra sen kalk, elin beş paralık Rum çengisine...

Abduş: — Hıı, diyor gözleriyle. İçisıra Bekir'i bir tenhada kıstırıyor, parça parça ediyor: Dudaklarını kuşlar yesin

diye ağaçlara asıyor, gözlerini nazar boncuğu diye omzuna takıyor, saçlarını ceplerine dolduruyor. Çinli yeniden sırıtarak ortalığı kirletiyor:

— Unuttuk mu, Namık'a attığı kazığı? Kalleşin biri, ibne...

Bekir, Athena'yı merdiven altında, artistlerin soyunup giyindikleri, pis ve karmakarışık odanın kapısı önünde yakaladı. Athena yorulmuştu. Terlemişti. Gözkapaklarına sürdüğü yaldızlar akıyordu. Bekir'e adeta gözleriyle tükürdü. Bekir, kirpiklerini eğdi:

— Athena, dedi, baksana biraz.

Kızın yüzü karardı: — Yine ne var?

— Athena bak, Rıdvan'ı gördüm film işi için, hani şu...

Yukarıda, merdivenin üstündeki odasında, Kâzım'ın uluduğu işitiliyor:

— ... gitsinler be! İstemiyorum! Hepsi defolup gitsinler. Kimin barı burası, ha, kimin barı? Benim. İstersem çekerim kapılarını...

Sonra daha ezik bir sesle:

— Clara, diyerek galiba ağlıyor. Beni bırakıp gitmeyecektin, Clara!

Athena gözlerini aydınlatıyor:

— ... sen mi, diyor, artiz olacaksın? Güleyim de...

Bekir'in saçları gözlerine dökülüyor:

— Vallahi billahi. Beni dinle, ya yarın, ya öbür gün gidip herifleri göreceğiz. Belki sana da bir rol çıkarırlar.

Athena burnuna gülüyor. Kapıyı kapatıyor. Bekir yumruklarını sıkıp:

— Allahım! diyor, içisıra.

Yukarıda yine Kâzım'ın uluması:

— ... ne zaman döneceksin Clara, beklemek beni gebertiyor.

Bağıra bağıra, ardı ardına bir sürü laf ediyor ama ne söylediği açıkça anlaşılmıyor. Yalnız her cümlenin sonunda, dayanılması güç bir kahır ve acıyla: — ... Clara! dediği duyuluyor. Bekir merdivenin altında, kenefin pis kokusunu ku-

şanmış, elleri pantolon ceplerinde ve saçları dağınık, öylece duruyor. İçinde bir duygu, bir ümit: Kapı şimdi açılacak, Athena yosunlu gözleri fıkır fıkır: — Bekir, diyecek, hangi şirket bu?

Ya da daha müthiş, ellerini tutacak; fırlak dudaklarını duman duman dudaklarına yaklaştıracak: — Bekir! diyecek. Başka hiçbir şey demeyecek.

Omzunda bir el:

— Dün gece, sabaha kadar seni bekledim, Bekir. Gelmedin.

Bütün derisine, kıvamlı bir macun gibi bulaşan bu ses! Zehra bu! Yukarıdan iniyor. Bekir'in koluna girip onu salona, caz patırtısının, cigara dumanlarının ve zehirli alkolün cehennemine sürüklüyor. Amerikan bara geçiyorlar.

Çinli Şükrü, hınzır hınzır sırıtıyor. İki bardak dolduruyor:

— Nasıl abla, diyor, patron.

Zehra: — Yorgun, diyor. O kadar. Abduş'a bir şişe cin ver, bir de kadeh. Götürsün yukarıya. Her zamanki gibi.

Çinli: — Bir şişe cin, diye tekrarlıyor, bir de kadeh.

Bekir bardağına eğiliyor. Kulağının dibinde, Zehra. Zehra'nın gerisinde, gözleri ak ak belirmiş sarhoşları; arsız beyaz kediler gibi ron ron dolaşan garsonları ile, uğuldayan bar. Kulaklarından bira fışkıran kızlar. Cigarası ölmüş, gözleri zaten ve çok önceden ölmüş, taşralı müşteriler. Yorgaki. Ustura keskinliğinde bir keman. Simon'un terden boncuklaşmış suratı. Lütfü'nün akordeonu. Arşavir'in kontrbası. Böyle orkestra görülmüş mü? Bekir saçlarını savuruyor; Zehra'yı cehennemin yedinci katına gönderiyor. Cehennemin yedinci katında Athena ve Namık elele tutuşmuşlar, ikisi de çırılçıplak, ikisinin de adaleleri boğum boğum, alevlere basa basa dans ediyorlar.

Zehra yeniden soruyor:

— Bütün gece bekledim, diyor, gelmedin. Neredeydin hı?

Bekir: — Hiç, diyor.

Çinli Şükrü:

— Abla, diye sokuluyor, sıra senin.

— Anladık.

Bekir'e eğiliyor yine: — ... ha, nereye gittin dün gece bakayım?

Müzik boşuna akıp gidiyor. Çinli:

— Abla, diye tekrar bulaşıyor, sıra senin.

Zehra dimdik: — Anladık be! diyor.

Birdenbire, ilk rastladığı notadan, şarkısına girdi. İşte artık Arap Zehra, İstanbul'un bütün barlarında, Beyrut'un, Şam'ın, İskenderiye'nin ve Pire'nin bütün barlarında, yıllarca sarhoşların yüreğini zehir zıkkım oyan. Gemicilerin kollarındaki dövme. Delikanlı, ışıl ışıl bir şişeden tertemiz bir bardağa, iki parmak votkanın usulca akışı. Bu ses, en korkuncu. Boşluğu rahatça dolduran, adamın kaybedilmiş aşklarını ve mutluluklarını, türbelerde terk edilmiş yalnız ve hastalıklı mumlar gibi titreten bu ses! Söylediği şarkı bir kere, eski; ikincisi bayağı, fakat o, bu şarkıyı aklının estiğince değiştiriyor; olmadık bir yerinde susuyor, gidip bir yudum içiyor, yakışıklı bir üniversiteliyi okşuyor, sonra olmadık bir yerinde olmadık bir kelimesinden tekrar yakalıyor ve herkesi serseme çeviriyor:

... gözyaaaşın-mı silme-dinnnn
beeee-ni hiç mi sev-me-dinnn!..

Bekir'in aklında öteden beri düşündüğü:

— Zehra'nın sesi Athena'da olacaktı ki, bak o zaman gör, ne karı olacaktı Athena! Bir tane olacaktı, bir!

Olmadı mı, daha huysuz ve keyifsiz: — ... dün gece nerdeymişim? Ona ne? İstersem gider Köprüaltı'nda yatarım. Ne hakla karışıyor?

Çinli, bulaşık suyunu, bu defa onun bardağına akıtıyor:

— ...bak Bekir, bak ulan: Şu Abduş ayısına bak! Nasıl gözlerini dikmiş Zehra'ya, di mi? İçine düşecek neredeyse?

— Bana ne?

— Bana nesi var mı yahu? Herif seni boğacak. Zehra'yla aran iyi ya, kıskanıyor. Kaç kere elleriyle gösterdi bana, boğacağım dedi.

Gilda, cıgarası ince, upuzun ve kan kırmızı ağızlığına bitişik, çıkageldi: — Kibritini versene Şükrü.

Dumanları, yine burun deliklerinden salıverdi. İskemlelerden birisine tünedi: — O kirpikleri, dedi, görüyorsun ya; öyle uzun uzun, kıvır kıvır?

Bekir: — Hangi kirpikleri? diye sordu.

— ... Athena'nın kirpikleri, hangisi olacak? Hepsi takma. Anam babam ölsün ki! Ucundan bir tut elinde kalmazsa...

Bekir ona döndü; dişlerinin arasında tuttuğu ağızlığı ile, onu, kemiğini saklamaya götüren bir köpeğe benzetti:

— İyi ya? Fena mı?

Gilda'nın arkasından, Çinli kıs kıs gülüyor ve bütün ortalığı batırıyor: — bu karı var ya, bu karı; hasedinden gebererecek. Dün gece senin aleyhinde söylemedik lafı bırakmadı. Diyor ki, güya sen Namık'la...

Bekir bardağını aldı. Cazın gerisindeki kuytu ve boş masalardan birine gitti. Zehra şarkısını bitirmek üzereydi. Pistin kenarında durmuştu. Kıvırcık saçları, uzun boyu, hâlâ gergin ve dimdik vücuduyla salona meydan okuyordu. Bekir büyük bir iç sıkıntısıyla:

— ... şarkısı biter bitmez gelecek ve yanıma oturacak, diye düşündü. Bu gece elinden kurtulmanın imkânı yok.

Bu düşünce ona bulantı veriyordu. Geceler boyunca, aralıksız, ağır ve ısrarlı, melez ve bitmez tükenmez bir Zehra! Böyle üstüne düştükçe Bekir ondan, onunla Yüksekkaldırım'daki yarı Yahudi yarı Türk evde yalnız kalmaktan tiksiniyor. Bırak böyle şarkılar söylesin o; ellerini birbirine kavuştursun, kirpiklerinde gözyaşları top top biriksin, adamı öldüren şarkılar söylesin hep. Ve durduğu yerde dursun.

Athena, elbisesini değişmiş, Abduş'un arkasından sıyrıldı; dudaklarında alaycı bir gülümsemeyle, masaları geçti; barın başına geldi, bir iskemleye ilişti: — Şükrü ağbiy, hazır mı benim sandviçler?

Bu gece de her geceki gibi, iki salamlı sandviç yiyecek ve Çinli'yle iki üç satır konuşarak Kılçık Nazım'ı bekleyecek.

Sırtında, belinde, kalçalarında, iki mavi salyangoz gibi Bekir'in ıslak bakışları, kendi kendine:

— ... bu gece mutlaka soracağım, diye hesaplayıp bekleyecek, bir punduna getireceğim ve soracağım; daha fazla oyalayamaz beni, evetse evet, hayırsa hayır!

Çinli, burnuyla saati gösteriyor: — Gecikti, diyor, seninki!

Athena dalgın: — Kaç, diyor, saat?

— Bir buçuk. Yarım saat gecikti. Eski âdetidir.

Athena onu dinlemiyor. Ulan sen kimsin be? Alelade bir garson. Halbuki Kılçık Nazım, Beyoğlu'nda bir tane. Taksileri vızır vızır. Athena içisıra bir taksiye biniyor, dudaklarını mavi bir çakmak alevi gibi, Kılçık'ın dudaklarına uzatıyor. Boğaziçi'nde bir çeşit karanlık, esrarlı arka yollarda dolaşıyorlar. Sonra, ansızın deniz.

— ... ne dedi duydun mu az evvel Bekir'e?

Cıgara paketini aranıyor: — Kim?

— Kim mi? Gilda. Güya kirpiklerin takmaymış senin. Hepsi. İnanmazsan git Bekir'e sor. İki gözüm aksın ki.

Kaşları hayretle yükseliyor: — Benim mi?

Gözleriyle Gilda'yı bulacak. Nerede bu kız? İşte! Yine bir köşede yalnız. Kıpkızıl saçlarını dalga dalga omuzlarına dökmüş. Dişlerinin arasında ağızlığı Athena gülüyor. — ... kıskanıyor vre, diyor. Kıskanıyor vre Şükrü ağbiy.

Şarkısı bitince Zehra, Bekir'in yanına geldi. Tek kelime söylemeden sandalyeyi çekip oturdu. Bekir, gözlerini Athena'ya dikmişti. Kımıldamıyordu. Nefes almıyordu. Sanki orada, onun yanı başındaydı. Cıgarasını yakıyordu. Konuşuyorlardı. Zehra'nın varlığını duyunca adeta üşüdü. Sormasına fırsat vermeden:

— Dün gece, diye uydurdu, gelemedim. Kusura bakma. Bir iş dalgası çıktı, Antalya'da. Belki kapılanırız diye ardına düştüm. Onun için.

Zehra alacakaranlık eliyle, onun aydınlık, yumuşak ve dağınık saçlarını okşuyor. Sesinde bir hayret:

— Antalya'da mı? Delirdin mi sen? Beni bırakıp nereye gidiyorsun?

Gittikçe sokuluyor. Bekir hiç kımıldamıyor. Hiçbir şey demiyor. Ağzında bir ekşilik. İçinde bir kırıklık. Müthiş bir meydan dayağı yemiş, sonra da oracığa tek tük atan bir sonbahar yağmurunun altında, sararmış ıhlamur yapraklarının üstüne, bırakılıvermiş gibi. Biraz kımıldansa, ufacık dönse; Zehra'nın melez, fakat o kadar alımlı yüzüne bir an bakmak zorunda kalsa, çığlık çığlığa kaçıp gidecek. Bu ilgisi, Zehra'nın, ilerlemiş yaşına rağmen, ona bu ısrarla sokuluşu yok mu, asabını iyice bozuyor.

— ... ne diye iş peşinde koşuyorsun, ben yok muyum?

Saçlarını alnından kaldırıyor: — ... hem bu gece beraber çıkalım, e mi?

— İyi ya.

Bekir için için: — Cebimde bir teklik kaldı, diye ufalanıyor. Yatacak yerim yok. İşsizim. On gün sonra Namık gelecek. Tabii, Zehra'yla çıkacağım.

Gözlerini Athena'dan ayırıp, Zehra'nınkilere karıştırıyor:

— Sen olmasan! diyor.

— O nasıl laf? Aramızda sen ben var mı?

Bekir için için: — Var, diyor, olmaz olur mu? Ben varım, sen varsın, Athena var, Kılçık var. Hepimizin manitası başka. Ben seni yontuyorum. Athena ise Kılçık'ı yontuyor. Namık gelecek ve...

— Dans edelim, diyor Zehra.

Bekir, Yorgaki'ye bakıyor. Göz kırpışıyorlar. Zehra'ya:

— Ama, diyor, şarkı da söyleyeceksin.

Adamın biri bağırıyor: — Işıkları söndürün, ulan!

Işıklar sönünce, karanlıkta aynı ses, daha heybetli ve tok duyuluyor:

— Hah, şöyle, şimdi oldu.

Yorgaki'nin kemanı, öylesine içli ve çocuk ki, ortalıkta, bir martı kanadı gibi parlıyor; bar kızlarının, sarhoşların ve köhne şilepler gibi kıç kıça vermiş günahlarının üstüne; iç açan, tertemiz yağmurlar yağdırıyor. Yoğun bir dans. Değişik çağrışımlarla gelen. Ölü gözleriyle kör kör aydınlatılmış, bir arka Beyoğlu sokağı. Tophane'de dolaşık; deniz,

küf ve esrar kokan, Bizans dehlizleri. Yüksek bir evin penceresine oturmuş, hünerli elleriyle kaşlarını alan bir kadın. Yine de iç çürüten bir şey, boşaltan. İnsanın, bir kerede ad koyamadığı; aynı zamanda, bir rıhtım babası kadar kalıcı, bir avuç cıva kadar ağır ve akıcı bir şey. Karanlık, bu çürümenin, bu yaprak yaprak bozulmanın, hızını ve dozunu artırıyor. Zehra'nın sesi hiç hesapta yokken, daha doğrusu hesapta olduğu halde, ani ve ürkütücü vampir kanatlarıyla, sarhoşları okşuyor ve ürpertiyor. Bekir'in gözleri, inatla Athena'yı arıyorlar. Orada sandalyeye ilişmiş, belli belirsiz gölgesini; arada sırada, bir yıldızböceği gibi yükselip alçalan cıgarasının ateşini zar zor bulup çıkarıyorlar. Zehra, sesinin hükmedici ağırlığıyla; teninin sıcaklığı, ellerinin teri ve rujunun tadıyla, bu yalnız, küçük ama hınzır böceği ezmeye uğraşıyor. Yorgaki'nin bütün notalarına, bemollerine ve diyezlerine veriyor sırtını; Akdeniz barlarında geçmiş, alkol, barut ve kan kokulu yıllarına veriyor; kollarının arasında tuttuğu, bu dişleri gayet beyaz ve düzgün, dudakları etli, gözleri daima bir sonbahar gölgesiyle nemli çocuğu, sesinde eritmek; onu da kendine ilişkin hançeresinde taşıdığı, canı istedikçe kullandığı bir la sesi, bir si sesi yapmak istiyor.

— Bekir, diyor, beni bırakırsan ölürüm.

Tut ki ölmüş, bundan Bekir'e ne? Belki de kendisini daha bir kurtulmuş, kabuk değiştirmiş hissedecek. Ölse keşke! O vakit Athena'yla... Nerede Athena? Yıldızböceği sönmüş. Deliksiz karanlık. Müziğin arkasında, yırtık sesli Nebahat gülüyor. Athena, neredesin Athena?

Dişlerini sıkıyor: — Kılçık geldi, diyor, aldı götürdü. Garanti.

Athena, kapının önünde, uydurma kürküne iyice sarınıp, Kılçık'ın koluna giriyor. Gece. Oradan oraya yıkılmış gölgeler. Terbiyesiz bir kış başlangıcı soğuğu. Kimseler görünmüyor. Kılçık, boynunda lüzumundan fazla parlak suni ipek kaşkolü, gözleri mahmur:

— ... araba, diyor, köşede:

Birden, dolu dolu bağırıyor: — ... Haygaz! Allah belanı versin, neredesin ulan?

Haygaz girdiği delikten kukla gibi fırlıyor:

— Hop dedik!

Athena: — bu gece, diyor, imkânı yok atlatamaz. Evetse evet, hayırsa hayır!

Pencereye bir yumruk indirdi. Cam kırıkları su gibi dört tarafa serpildiler: — ... Artık yeter! diye uludu. Artık yeter Clara! Yalnızlık beni boğacak. Hiç kimse senin yerini tutmuyor. Hiç kimse kapımı çalıp, bir kere olsun nasılsın, demiyor.

Karyolanın kenarına oturdu. Sarhoş gözleriyle, ufak ufak kanayan yumruğuna bastı. Çenesinden gözyaşları damlıyordu. Eli kendinin olmaktan çıkmıştı. Kocaman, simsiyah tüylü, küt ve kesik bir el. Yabancı bir el.

— ... seninle böyle mi konuşmuştuk Clara! Bana böyle mi demiştin? Hani, Altınkum Plajı'nda, baş başa yemek yediğimiz akşam? Neden hatırlamak istemiyorsun dediklerini? Beni neden unutmak istiyorsun, Clara? Seneler geçti, ihtiyarladım diye mi? İhtiyarladım. İhtiyarlıyorum.

Burada bir şişe olacaktı. Bir de bardak. Sonra burada kim bilir nerede; bozuk, eski püskü, sesi kısılmış bir plak olacaktı. Ben Kâzım, Beygir Kâzım, işte böyle elim ayağım titreye titreye, çok geceler, nohut gibi ter döküp, o plağı arıyorum. Kafamın içinde, bir otorayla bir lokomotif, beklenmedik bir makasta, beklenmedik bir anda birbirine giriyorlar. Herkes ölüyor. Yalnız bana seni getiren o plak kurtuluyor. Bir de ben: Her on beş günde bir, aşağıda rasgele bir sarhoşu bahane edip, herkese ve en başta kendime ağız dolusu söven, ben.

Ulan bu bar benim be! İstesem ne yani, istesem gaz dökerim masalara, sandalyelere, sonra bir kibrit! Yakarım. Benim bu bar. Eğer sen gelsen, yine kim bilir ne kadar şenlenirdi? Hemen yeni bir caz uydururdum. Siktir ederdim Yorgaki'yi, Lütfü'yü, ötekileri! Senin için, sırf sen her akşam, canın istedikçe çıkıp iki Napoli şarkısı atasın diye, yepyeni,

gıcır gıcır bir orkestra getirirdim. Garsonları yenilerdim sonra. Athena kahpesine yol verirdim. Zehra da sevinirdi, bak! Yalnız sen gel, o küçücük o cıvıltılı gözlerinle, o Japon kaşlarınla gel ve geldim de! Ama gelmedikçe, burası işte böyle kan kokulu bir ahır, ben kafası usturayla tıraş edilmiş, kaşları simsiyah ve salkım saçak, gözleri yorgun Beygir Kâzım. Gerisi hikâye. Boktan bir hikâye hem.

Kalktı. Ortalığı altüst etti. İlle plağı bulacak. Eski bir plak bu! İtalyanca. Büyük. Gayet yumuşak bir tenor, yıldız boğmasına uğramış bir göğün dibinde, kaybolmuş yüreğini arıyor. Bütün eski plaklar insanı hüzünlendirir. Bu, kahrediyor. Beygir Kâzım, daha tenorun sesini duyar duymaz, kendisini yüzükoyun karyolasına atıyor, yastığını ısırıyor. Alıyor Clara'yı koluna, Maksim'den çıkıyor. Sene 930. Beyoğlu'nun bütün barlarında, ıslık ıslık konuşan Macar kızları, bembeyaz Rumenler, Rus dökümtüleri. Clara'nın gözlerinde hiç eskimeyen bir ilkokul çocuğu sevinci, Kâzım'ın hayalleri, nurtopu gibi.

Tenor ansızın sustu. Zehra, mantosunu giymiş, tepesine dikildi:

— Kâzım ağbiy, sana çalma dedim şu plağı.

— Bu bar benim, öyle mi? İstersem yakarım.

Zehra, adamın alnında birikmiş teri kuruladı:

— Peki, diye razı oldu, barı yak; lakin çalma bunu, bu plağı...

Karyolaya hafifçe ilişip tamamladı:

— ... gebereceksin.

Kâzım avuçlarını ısırdı:

— Geberemiyorum. Nerede? Clara gelmiyor, ben geberemiyorum.

Zehra: — Gelecek, diyor. Sesinde kuvvetli bir iman: — ... gelecek, diyor.

Kâzım: — Gelecek değil mi Zehra? diye soruyor.

Bunu o şekilde, öyle çocuk gibi soruyor ki, Zehra ağlamamak için dudaklarını ısırıyor.

— Elbette Kâzım ağbiy. Haydi şimdi sen yat!

— Saat kaç?
— Üç buçuk filan.
— Gidiyor musun?
— Geç bile kaldım.

Kâzım çenesini kilitliyor. Dişlerinin arasından: — ... imkânsız, diyor. Yatsam da uyuyamam. Şimdi sen gideceksin, ben tekrar çalacağım. Abduş olacak o deveden içki isteyeceğim. Clara gelmedikçe en iyisi bu.

Zehra: — Elini, diyor, kesmişsin.

Öteki Zehra'yı unutuyor. Gözleri dışarı dışarı uğramış, Clara'yla konuşmasına devam ediyor.

— ... saat üç buçuk. Sen hâlâ geleceksin. Herkes gidiyor. Herkes beni bırakıyor, gidiyor. Herkesin gideceği; pis burnunu, kırılası kafasını sokacağı bir çatısı var. Ben yalnız kalıyorum. İhtiyarladım artık. Boğulacağım neredeyse! Hani bir gece Dürnev'in evinde demiştin ki bana...

Neler demişti Clara? Nasıl uzun etekli 'kloş' elbiseleri, 'alagarson' kesilmiş, yandan ayrılmış saçları vardı? Bu plağa oyulmuş, o eski türkü, *Notturno d'Amore*, seneleri ufalaya ufalaya, geçmiş günlerin içinden Clara'yı çıkarıp, karşısına getiriyor. Senin koskoca bir barın olmuş. İşlek. Herkesin bildiği. Bankada paran olmuş. Abduş gibi fedailerin olmuş. Kaç para eder? Böyle dondurulmuş diş gibi soğuk, duygusuz bir bekâr odasında, boş bir cin şişesiyle kırık bir pencerenin aşağılık acısıyla baş başa, aşksız ve şefkatsiz oturduktan sonra! Kibriti çak ve ateşe ver! Ya da devret Zehra'ya, bırak o işletsin. Sen kalk İtalya'ya git; Brindisi'ye mi olur, Bari'ye mi olur, git; bütün sokaklarda Clara'yı ara. Seni koyup giden. Böyle eski yıpranmış bir plakla ardında bırakıp giden. *Notturno d'Amore.*

Ayağıyla yere vuruyor. Abduş gelsin ve içki getirsin. Adamın dilini doğrayan cin, bir kürek kor olup, ciğerlerine aksın. Zaman geliyor, bütün bir ömrü piç ediyor, sonra bunu unutmak için, ondan sonraki ömrümüzü piç etmek çarelerini arıyoruz. Bir kadeh cin nedir? Ya da bir şişe cin nedir? Clara gelmedikçe, o gelmiyor diye içimizde bir cin gölü

biriktirmemiz neye yarar? Hiç, hiç! Kafasını önüne eğiyor; karık sesini, bir testere gibi, odanın boşluğunda parlatıyor:

— ... Clara bırakıp gitti. Ben, onun ardında unuttuğu köpek. Ben, beygir: Yoksul, nalları düşmüş, dişleri dökülmüş Allahlık bir beygir!

Sabaha yakın, mutlaka kulağı ağrıyacak. Şaşmaz. Bazen sağ kulağı, bazen sol kulağı, bazen ikisi birden ağrıyacak. O zaman sanki ejder. Parlamış, gemi azıya almış, arabasını uçurumlara savurmuş bir deli at. Durduğu yerde duramaz: kapıdan pencereye, pencereden kapıya. Beti benzi uçar. Küfürün bini bir para; kulaklarına küfreder. Makaslarla kesmeye kalkışır onları! Başını duvarlara vurur. Nöbet geçtikten sonra da, artık yarın öğleye mi olur, akşama mı belli değil, iri iri gülerek, ellerinde kaybolup giden minicik bir damlalıkla, utangaç utangaç kulaklarına Mitol damlatacak:

— Bir, iki, üç, dört! diye saya saya: — ... hay anasını be! diye damlatacak, olura olmaza kişneyecek.

Beygir Kâzım.

Athena, uykusunu dağıtmak için, otomobilin camını açtı. Soğuk. Tok, tartışmasız bir soğuk. Yüzünü bir müddet, onun hoyratlığına bıraktı. Tarlabaşı, birbirine benzeyen kötümser ve balkonlu evleriyle, kirpiklerinin arasından akıyordu. Yanı başında Kılçık:

— Kapa şunu be, donacağız.

Kapadı: — Soğuk, diye gülümsedi, insanın gözünü oyacak.

Haygaz önden, başını çevirmeksizin sordu:

— Patron, doğru oraya mı?

Kılçık, Athena'ya bakıp, sebepsiz sırıtıyor. Tekrar tekrar, yapışkan ve çokbilmiş, sırıtıyor. Bir düşündüğü olmalı. Yalnız bir şeyler kurduğu, olmayacak düzenler çevirdiği vakit, böyle sulu sulu gülümser.

— Doğru oraya, dedi. Bildiğin gibi.

Haygaz, Taksim'de, Servis İstasyonu'na yanaşıyor. De-

poda benzin kalmamış. Mecidiyeköy'üne git, dön; oradan ister misin Boğaz'a açıl, iyisi mi şuradan birkaç şişe benzin ayarlarsın; boncuk boncuk, temiz temiz birkaç şişecik; sonra isterlerse, Bebek'ten arabaya kanat takıp Kendilli'ye uçarsın. Tamam mı?

Athena: — Neresi, diyor, orası?

Kılçık, kolunu kızın beline sarıyor: — ... sürpriz!

Kulağının arkasından öpüyor: — ... O it hâlâ peşinde dolaşıyor mu senin? Bekir mi, ne?

Athena yorgun ve fevkalade uykulu:

— Ah yapma vre Nazım, diye sayıklıyor, görezekler.

Kılçık: — Ulan hıyarlof, diyor, kim görür bu saatte...

Taksim Meydanı, çöl. Sokak ışıkları ve sadece reklamlar yaşıyor. Gündüzleri ses, hareket, kalabalık arasında kaynayıp giden ilanlar; tuvalet sabunu, banka, diş macunu ilanları, şimdi şaşılacak bir dirilik, bir canlılık edinmişler; o apartmandan öteki apartmana, bu elektrik direğinden öteki elektrik direğine koşturuyorlar. Bir harf, renk ve manasızlık panayırı. Çok sessiz, çok içten fakat çok arsız bir hareket. Bu dilsizler lunaparkının üşümüş havasına, yukarıdan ikide bir tüküren yıldızlar. İstanbul, dünya üzerindeki yerinde, pusmuş.

Mecidiyeköy'ünde, sabahın ilk saatlerinde, ne yapacaklar? Athena, gidecekleri yeri öğrenir öğrenmez, bunu soruyor. Sonra uykusunun kürkünü okşuyor; kirpik uçlarında, birbiri ardınca parlayıp sönen sokak lambaları. Zihninde köşeleri belirsiz, karman çorman ihtimaller.

— ... orada Kalyopi'nin evinde mi?.. yok be, Mehmet Efendi'nin Gazinosu'nda, hani geçen yıl Şükran'ı bastılar... Şükran'ın basılmasına kim sebep oldu: Dürnev!.. Kız kalkıp onunla gitmiyor diye...

Kılçık'la şoför konuşuyorlar. Şoförün kafası daima biraz sağa eğik. Kasketi kulaklarında. Dili çetrefil. Ermeni. Athena onu yalnız ensesinden tanıyor. Onun gözünde Haygaz, sadece tıraşlı bir ense, kulaklara kadar geçirilmiş bir yağlı kasket, bir de çetrefil, bazı heceleri gürültüye getiren bir konuşma.

Kılçık: — Hayır, diyor, biliyorum.

Haygaz soruyor: — Likör Fabrikası'nı geçeceğiz?

— Tabii geçeceksin ulan. Haaaak...

Camı indiriyor, dışarıya bir balgam sallıyor: — ... tuuu!

Tekrar kapatıyor, camı: — ... sabaha kadar çalışacaklar. İhsan'ın kendisi söylemedi mi bana?

Athena'ya eğiliyor: Rakı. Rakı. Sarmısak. Yine Rakı.

— Athena, diyor, *pedimu!*

Uykunun tülleri uçuşuyorlar: — Ha?

Kızın kulağından öpüyor: — *pedimu*, diyor. Bak ne sürpriz hazırladım sana. Ağzın açık kalacak. Uyuklama böyle ama. Yoo, işte bu olmaz.

Athena başını omzuna dayıyor. Orada, rüyasının bir yerinde, iri sarı gözleri parıldayan, kadife siyah bir kedi, durmaksızın yalanıyor. Kedinin ayakları dibinde, ufacık bir Bekir. Küçük bir biblo o kadar. Seramik renkleri, yansıtıp duran. Yine uyku bulutlarının, ağır ağır kımıldanışı. Yorgunluk. Davulun devamlı temposu. Geç kalan bir müzik. Dikkatli ol vre Yorgaki.

Kılçık saçlarını sımsıkı yakaladı:

— İnek, sırası mı şimdi uyumanın! Aç gözünü de bak...

Karanlık. Bir çift kepçe kulak, tıraşlı bir ense, yağlı bir kasket. Camlar buğulanmış. Eldiveniyle birisini sildi. Ötede bir aydınlık büyüyor. Birtakım sesler Haygaz'ın ensesini tokatlıyor. Kılçık:

— Demedim mi sana, diyor, çalışacaklar.

Athena soruyor: — Ne bu be? N'oluyor kuzum?

Gecenin orta yerinde, çırılçıplak aydınlatılmış bir ev. Duvarlarında, ürkütücü ağaç gölgeleri. Şapkaları gözlerine eğik, elleri tabancalı, ağızlarında burunlarında, soğuğun salkım saçak buğusu, uykulu, yorgun ve canları sıkkın adamlar; kimisi köşelere sinmiş, kimisi kapı aralarında, ikisi yerde upuzun! Kısa boylu biri, paltosunun eteklerini fırıl fırıl döndürerek, ortalarda dolaşıyor ve avazı çıktığı kadar bağırıyor:

— Ulan kablolara basmayın diye kaç kere söyledik size!

Kılçık Athena'ya, onu gösteriyor: — İşte bizim İhsan. Rejisör.

Kızın saçlarını okşayarak ilave ediyor:

— ... anlıyorsun ya, seni ona takdim edeceğim.

Athena, bir anda, bir dut gibi silkiliyor; ne uyku, ne rüya, ne kedi, ne Bekir! Ellerini bitiştiriyor. Yeşil ve yeşil gözleri büyüyorlar. Deniz gibi aydınlığı daha kıvamlı bir yoğunluk kazanıyor.

— Ah, diyor, Nazım!

Farkında olmadan, Rumca devam ediyor. Yarısı içinden, kelimelerin çoğunu doğrayarak; yarısı yüksek sesle! Çantasını aranıyor. Burnunu pudralıyor. Küçük el aynasını çıkarıp, içine giriyor; Rejisör'ü oracıkta, o ışıltılı, rahat ve aydınlık yerde, kabul etmek istiyor. Kılçık cebinden mi, dişlerinin arasından mı neresindense, o çok bilmiş gülümsemesini bulup çıkarıyor, ölü başlı bir kelebek gibi dudaklarına yapıştırıyor.

— Telaşlanma be kızım? Ne var sanki? Dur haber verelim İhsan'a.

O gidince, Athena burnunu cama yapıştırdı. Ev, gecenin orta yerinde, hâlâ bir kefen gibi bembeyazdı. Yerdeki herifler upuzun. Öbürleri yorgun ve sıkıntılı. Haygaz bir ara: — Sürprizin âlâsı, bundadır! dedi. Athena duymadı. Ayayorgi Kilisesi'nde, boyasız, süssüz, Meryem'in kendisi kadar uçuk ve aydınlık, diz çökmüş dua ediyordu. Paltolu bir adam. Herhangi bir adam. Gece yarıları, ayaklarını kablolara dolaştırmadan çırpınan, eteklerini fırıl fırıl döndürerek, projektörlerin sakızlı pırıltısına sövüp sayan! Sen ebedi bakire! Sen daima bir zambak kadar temiz.

Kılçık kapıyı açtı. Gözünün birini kırparak:

— İşte, dedi, Athena: Sana bahsettiğim.

Athena hemen adamın gözlerini aradı.

— Memnun oldum, dedi, efendim.

Rejisör, Athena'nın kirpiklerine değince, yemyeşil bir zehire bulanıyor. Sırıtmıyor artık. Dışarıda, soğuğun dikenleri üstünde, ağzından burnundan dumanlar saçarak, çevrilen sahneyi açıklıyor:

— ... bu köşkte eroincilerin başı oturuyor. Başka bir çete...

Athena uydurma kürküne sarınıyor:

— Ya şimdi, diye kendi kendine mırıldanıyor, ya hiçbir zaman!

Rejisör patlak, kirpiksiz gözlerini, çıkartma gibi, kızın her tarafına yapıştırıyor. Kılçık memnun. Mağrur da. Elleri cebinde. Kaşkolu kuyruklu bir yıldız sanki. Jeneratör geceyi, soğuğu ve gökyüzünü yontuyor. Birden bütün projektörleri söndürüyorlar. Bir an içinde kefen beyazı ev, yorgun silahlılar, yerdeki ölüler, büyücülerin gazabına uğramış gibi sır oluyor. Yalnız kulaklarının dibinde Rejisör'ün yırtınışı:

— ... ulan hangi deyyus söndürdü onları, bana sormadan.

Bir başkası: — ... binlikleri yakın, diyor, binlikleri.

Rejisör özür diliyor: — Daha, diyor, on iki plan çekeceğiz.

Kıza dönüyor: — Sizi, diyor, büroma beklerim. İş konuşuruz.

Athena'nın saçları kuzguni siyah, kaygan ve yılan yılan omuzlarına dökülüyor, boynuna dolanıyor. Uykusunu, o deminden beri usul usul sokulmaya çalışan hilekâr uykusunu, pis gözleri çapaklı bir kedi yavrusu gibi iki parmağıyla ensesinden tutuyor ve götürüp bir çöplüğe bırakıyor. Sonra yine böyle projektörler. Yine böyle elleri tabancalı, dudakları bükülmüş, iyice canı sıkkın figüranlar. Yine ortada rüzgârlı etekleriyle rejisör. Yalnız bu defa cazın dalgasına tutulmuş, sırtında işlemeli elbiseler, saçlarını savura savura dans eden Athena! Arnavutköy'ündeki kapanık, eski zaman kusan o evin pencere önlerinde, Atina'dan gelme sinema dergilerini heyecanla karıştıran çocuk mu bu? Sokakta merdivenli kapı önlerinde, görünmez seyircilere reveranslar yapan, yeşil gözlü kız mı? İçinde yer değiştirdi bir şey. Bu onu yerinde duramaz hale getiriyor.

— ... büroma beklerim, iş konuşuruz.

Yazıhanesine gidecek, iş konuşacaklar. Rejisör diyecek ki:

— ... bu filmde sizinle çalışmak istiyoruz. Tıpatıp size göre bir rolümüz var: Başından türlü bela geçmiş bir dansöz rolü. Eroincilerle birlikte çalışıyor. Halbuki sevdiği adam polis.

Ya da: — ... bu şirket, diyecek, öbürlerine benzemez. Bir kere tuttu mu tutar. Tamam artık, sırtınız yere gelmez. Baksanıza Neriman Güngör'e: On binlerce lira kazanıyor. Kim lanse etti, onu, bu şirket?

Athena eriyecek. Athena: Damla damla, safra yeşili bir zehir halinde, adamın gözlerine damlayacak. Adam yılışacak. Tabii yılışacak. Kaide, bu. Hatta birtakım açık saçık imalar yapacak. Yapsın. Hatta!.. Ama günün birinde, simsiyah bir tangoyla kanatlanmış; yüzü, bir ölüm korkusu geçirmiş gibi bembeyaz 'Türk perdesinin biricik yıldızı' Athena! Ya!

Çenesi titriyor. Üşüdü. Tuhaf bir üşüme. Kendini tutmaya, titrememeye çalışıyor. Boşuna. Dişleri birbirine vuruyorlar. Kılçık pis pis gülüyor. İçinden:

— Karı, diyor, yoğurt kesildi. Ciğerini bilirim şu karı milletinin be!

Cebinden bir küçük konyak çıkarıyor, mantarını dişleriyle alıp Athena'ya uzatıyor:

Konyak ağır ve ciddi. Athena'nın içine gizli bir güneş vuruyor.

— ... yok yok, diye itiraz ediyor, hiç uykum yok.

— Ulan yıkılıyordun demin. Böyle n'oldu birdenbire?

Gülüyor: — Uykum kaçtı. Öldürseler uyuyamam şimdi.

Kılçık bir gözünü kırpıyor. Genzinde ığıl ığıl akıntılar.

— ... sinema dalgasından, diyor, değil mi? Ha? Doğru söyle!

Nazım göğsünü kabartıyor:

— *Elâ*, diyor, *pedimu.*

Şoföre: — Eve, diyor, Haygaz!

Apartmanın kapısı önünde iniyorlar, Kılçık tekrar şoföre:

— ... garaja haber bırak, ulan! diye emrediyor. Yarın öğleye doğru ya Metin, ya Rüstem uğrayıp, bizi buradan alsın. Oldu mu?

Haygaz kasketini daha da kulaklarına indiriyor.

— Tamam, diyor, patron. Oldu. Başka emrin?

Kılçık dişlerinin arasından bıçak gibi tükürdü:

— Haydi, dedi, şimdi uç!

Otomobil, karanlığın perdesine yapıştı; eridi, aktı gitti. Kılçık başını salladı: — ... severim bu keratayı, dedi, koca İstanbul'da üstüne bir şoför daha ya çıkar, ya çıkmaz. Yüz kilometreyle Boğaz'da viraja girer ki, pardon!

İçerisi sıcak. Gündüzden kalma kuru, tıkayıcı bir kalorifer sıcaklığı, suratlarına kızgın bir havlu gibi yapışıyor. Gevşiyorlar. Asansörde Athena, adama yaslanıyor, içinden katları sayıyor: — *Ena!.. Dio!..* Yukarı çıktılar mı, Kılçık kapıyı açar açmaz, şenlik varmışçasına bütün elektrikleri yakar şimdi; şapkasını, paltosunu dört tarafa savurur atar, iri iri:

— Bir acı kahve, der, ha!?

Athena mutfağı, havagazının köpek hırıltılı gece alevini, cezvede köpüren kahveyi bir anda görüyor. İçinden katları sayıyor: — *Tesera... pende!..* Belki o da böyle büyük, kaloriferli bir apartmana taşınır; parkeleri cilalı, ışıkları gizli, konforu her bakımdan tamam. Geceleri canının istediği saat yatar, sabahları canının istediği saat kalkar. Kahvaltısını yatağına getirirler. Ondan sonra ne bar, ne barda dans etmek, ne Kâzım'ın uluması, ne Bekir'in sırnaşıklığı. Ondan sonra rahatlık ve hürriyet.

Kahvesini içerken sordu:

— Nereden tanırsın sen bu adamı.

Kılçık gururlu: — Ben, dedi, herkesi tanırım: Rejisörleri, sivil komiserleri, pezevenkleri, gazetecileri... Ben direksiyondan yetiştim kızım, ne sanıyorsun sen; alnımın teriyle...

Tekrar o rahatsız edici gülümsemesini buldu çıkardı:

— ... nasıl ama, dedi, hiç beklemiyordun yani.

Athena kaşının birini kaldırdı:

— Hiç!

— Bana asılmayı kuruyordun kafanda. Boşversene sen, anlarız biz; kaçın kurasıyız, kızım; kaç kere lafı evirip çevirip... değil mi?

Athena tekrar sordu:

— İyi ya, nereden tanıyorsun Rejisör'ü?

— Film işinde, araba lazım oluyor bunlara. Bakıyorsun,

tak telefon. Aman Kılçık beyciğim, iki gözüm... bir sürü yağcılık! Derhal bir Chevrolet koşturuyoruz, gönülleri oluyor. Eh, gör beni, göreyim seni.

Athena gittikçe yumuşuyor. O soğuktan sonra bu sıcak, bu kahve elini ayağını gevşetiyor. Kanı ısınıveriyor. Oturduğu yerde kendi üzerine kıvrılmak, içine kimsenin burnunu sokamayacağı rüyasız uykulara girmek istiyor. Yeniden ve bütün sinsiliği, gizli ve aşağılık tertipleri, insanı için için kemiren, kafatasından beynini boşaltıp akıtan hileleriyle, uyku! Kılçık Nazım git git rengini atıyor. Işıklar soluyor. Yalnız o, karanlıkların ortasındaki, kefen beyazı ev, Rejisör'ün avazı çıktığı kadar haykırışı:

— ... kablolara basmayın diye size...

Farkında olmaksızın soyunuyor: Bir gölge, duvarın birindeki gelişigüzel bir gölge sanki: O kadar ensiz, dayanıksız! Kılçık onu yatırdıktan sonra, nasıl yaktıysa öyle teker teker, bütün ışıkları söndürüyor. Işıklar eksildikçe gecenin zifosu basamak basamak, oda oda köpürüyor, kapı altlarından, pencere aralarından sızıyor. Athena sırtüstü yatmış. Kulaklarında bir gürültü var ama ne? Kılçık sifonu çekti, su boşalıyor ve tekrar doluyor. Kılçık sifonu bir daha çekiyor. Sonra boğazını temizliyor:

— Haaaak-tu!

Zaman çamur, uyku bataklık: Athena, çırpına çırpına boğulmamak için, Kılçık yatağa girer girmez, kollarını sımsıkı boynuna doluyor; uykusunun arasında, gayet kadın, gayet kışkırtıcı bir fısıltıyla:

— ... bu gece, diyor, kararımı vermiştim... Kızarsın diye korkuyordum ama, göze almıştım her şeyi. Sözünü yerine getireceksen getir diyecektim sana, getirmeyeceksen ayrılırız.

Kılçık Athena'nın saçlarını okşuyor.

— *Pedimu*, diyor, *diemu!*..

SALI

KOMİSER Orhan önünü ilikledi, ellerini cebine soktu çıkardı, içinden bir cıgara yaktı. Gilda, sırtında sabahlık, saçı başı darmadağın, odada dolaşıyor, yine, aynı tangoyu mırıldanıyordu. "... *papatya gibisin – beyaz ve ince*". O hep böyle dolaşsın, divanın altında terliklerini, konsolun gözünde bigudilerini arasın! Böyle tangolar söylesin! Geceleri, şehvetli bir yağmur camları döverken, Orhan'ı sarsın sarmalasın; bir mağara olsun, korkunç ve dipsiz bucaksız, Orhan'ı alsın içine, yesin ve yutsun! Komiser Orhan. Cinayet Masası'nda bir tane. Kırmızı bir kravat takıyor. İri yumruklarını, birer tosun gibi, havada dinlendiriyor.

— Bana bak, Gilda! diyor, biz para kesmiyoruz! Aklını başına devşir kızım. Haftada bir çift çorap, yooo!

Gilda kalın bacaklarındaki, kemikli suratındaki kılları ağdayla alıyor; acı acı konyaklar, votkalar içiyor, geçkin bulutlardan çorap ediniyor, fakat aklını başına devşirmiyor bir türlü: "... *papatya gibisin – beyaz ve ince*" diye mırıldanıyor. Ve birdenbire:

— Orhan, diyor, ruhum! Hiç çorabım kalmadı. Vallahi billahi.

Sonunda Orhan, kırmızı kravatının ucunda kapkara kararıp, Müdüriyet'te böyle için için cıgaralar yakarak Gilda'nın sülalesine sövüyor.

— Ulan diyor, ben o adam mıyım?

O adam mı Orhan?

Memurlardan biri tepesine dikiliyor: — Müdür Bey geldi.

Komiser Orhan, Gilda'nın çoraplarını başparmağına ge-

çiriyor. Allah Allah, şu bulutların içine oturmuş, kahvesini içen, Şube Müdürü mü?

— Nedir bu ceset hikâyesi?

Gece sabaha karşı, balıkçılar denizde bir ceset bulmuş. Başsız bir ceset. Büyükada Merkezi'ni haberdar etmişler. Orası bize telefon etti. Vaziyete el koyduk. Bir zabıt tutmuş, usulen onlar. Cesedin eşkalini istedik. Verdiler. Kim olduğu henüz meçhul. Kâğıtları yok. Giyimli. Morga nakledilecek. Belki kaza. Cinayet olması ihtimal dahilinde.

Gidip aldıkları malumatı getiriyor. Başsız. Boyu bir seksen civarında olmalı. Elbisesi, bej rengi. Biçimi, kruvaze. Kumaşı adeta. İç cebindeki etikete bakılırsa, Sultanhamamı'nda bir terzide dikilmiş. Pabuçları, çarşı işi. Kahverengi. Bileğinde Arlon saat. O kadar. Ha bir de, sol elinin küçük parmağında bakır bir yüzük. Orhan:

— Cinayet ihtimali, diyor, çok daha kuvvetli. Belki karada öldürüldü, denize sonra atıldı. Otopside anlaşılacak. Ciğerlerinde su çıkarsa...

İçisıra itiraz ediyor:

— Meçhul bir cesetle karşılaşınca, ilkin hüviyetini tespite çalışırım. Kâğıtları mevcutsa, mesele yok. Değil. O halde, elimizdeki tek ipucu, elbisesini diken terzi. Onun kayıtlarından, belki kim olduğunu bulabiliriz.

İçinden bir cıgara daha yakıyor:

— Efendim, bir de kayıp müracaatlarını yoklamalıyız. Çıkıp evine dönmeyenleri filan. Olur ki içlerinden birisi...

Kızım bak, böyle akşam akşam kafa şişirip durma. Nafile. Ben seninle evlenemem. Olmaz. Bu mesleğin haysiyeti var, be! Elin bar kızıyla... Yok, ne bağırıyorsun yani, yalan mı? Biz yemeyiz kızım bu dolmaları; bar kızı değilmiş, artisti imiş. Hangi artist be? Ulan senin artistliğini bana sorsunlar, bana! Üstelik evlenecekmişim, nikâhım altına alacakmışım. Breh, breh, breh!

Gilda yorganların üzerine kapanıyor. Güya ağlıyor. Çocuklar gibi, içini çeke çeke. Odanın camlarına, bir Tarlabaşı gecesi bulaşmış. Islak kaldırımlar. Sıra sıra çöp tenekeleri.

Gizli, görünmez bir yaradan, ince ince kan sızarmış gibi sızan, rutubet. Ağlama be kızım, yapma be numaranı!

Terzi, gevezenin biri, tükürüklerini dört tarafa saçıyor. Boynuna dolanmış mezuresi, kolunda iğnedenliğiyle, bön suratlı bir müşterinin provasını yapıyor.

— ... bütün ilçe teşkilatı çöktü. Neden, çünkü ben çekildim. Genel Merkez'e bir istifa dayadım, görmelisin. Dedim ki, hizipçiliği önlemek istiyorsanız...

Ya da, elini müşterinin omzuna dayayıp: — ben, diyor, azizim; CHP'de çalıştım. Demokrat Parti'nin ilk üyelerinden biriyim, 46 demokratlarından. Millet Partisi'nin İlçe Başkanlığını yaptım. Fakat gördüm ki, bunların hiçbiri, ama hiçbiri bu memleketi kurtaramaz. Daha dün tepemizde Azrail gibi duran...

Komiser Orhan kapıdan giriyor:

— Siz, diyor, Terzi Yuvakim misiniz?

Terzi iğnelerini okşuyor. Gözlerini kırpıştıra kırpıştıra:

— Ne olmuş Yuvakim'e, diyor. Ben ortağıyım onun.

— Kendisi nerede? Yok mu?

— Yok! Ne yapacaksınız? Kimsiniz siz?

Komiser Orhan kravatını dalgalandırıyor:

— Biz, diyor, Cinayet Masası'ndan...

Derdini anlatıyor. Terzi seviniyor, açıkça; böyle çapraşık bir olaya karışmış olmak, onu sevindiriyor; ellerini ovuşturuyor, gözlerini kırpıştırıyor: — ... bizim, diyor, bir sipariş defterimiz var, oraya her müşterinin ölçüsünü alırız. Bu elbiseninkini bulmak mümkün olabilir belki. Lakin bir kere mutlaka kumaşı görmeliyiz.

— Koyu bej. Kruvaze. Etiketiniz dikili.

— Malum. Her elbiseye dikiyoruz. Koyu bej, kruvaze. Ama hangisi?

Masanın üstünden, eski püskü, düzensiz bir sarı defter alıyor. Orhan'ın önüne atıyor: — ... na, diyor, bakın! Yalnız bu sonbahar, belki yirmi kat koyu bej, kruvaze çıkardık. Geçen senekiler ayrı.

Orhan: — Ceset hele nakledilsin, diyor. Elbiseyi gösterebiliriz. Kolay. Bu ipucundan iş çıkabilir gibi.

Sonra kaşlarını çatıyor, kravatını söküyor:

— Gilda, diyor, kızım, bu kadar oyun yeter. Eğer seni bir daha, o Adanalı herifle görürsem, alimallah...

Gilda: — Affetmişsin onu sen, diye itiraz ediyor, affetmişsin.

Susuyor. Birdenbire, bütün şirretliğiyle bağırmaya başlıyor:

— ... aaa şuna bak! Ne karışıyorsun bana sen? Hakkın var mı? Nikâhlı kocam mısın? Kırk yılda bir kere, bir çift çorap istiyorum, alamıyorsun, kalkıp...

Komiser Orhan: — ... kırk yılda bir kere, diye için için mırıldanıyor, maşallah! Daha geçen hafta almadık mı bir çift? Aç karı, gözünü toprak doyursun senin! Biz para kesmiyoruz burada, aldığımız maaş belli.

Camlar küsmüş. Ampul, hastalıklı sarı bir ışık kusuyor. Merdivenlerde ayak sesleri. Orhan şöyle bir duruyor; karşısına Gilda'yı, bu zehirli, kızıl saçlı, uzun bacaklı kadını çıkaran talihine, zehir zemberek küfrediyor. Sevdiğini biliyor onu. Kayıp bir sevgi bu, zararlı bir şey; eroin gibi. Ona sövüyorsun, ondan kaçıyorsun, onsuz da olamıyorsun.

— Ulan Ayperi, diyor, sen!

Gilda, asıl adına inat olsun diye, odada salına salına dolaşıyor; divanın altında terliklerini, çekmecelerde bileziklerini arıyor: "... *papatya gibisin*" diyor. "... *beyaz ve ince*".

Pehlivan Zeki, kayıp müracaatlarını karıştırmış, altüst etmiş; geldi, karşısına dikildi:

— Yok azizim, yok; hava cıva. Bir kocakarı torununu kaybetmiş, iki adam kızını arıyor, bir ana oğlunu. Kızın biri...

Orhan: — Dur, diye kesti. Eşkal vermiş mi oğlunu arayan?

Zeki, renksiz ve manasız sesiyle, aldı götürdü:

— ... 930 doğumlu, orta boylu, sarışın, iyice zayıf.

— Geç. İş yok.

Komiser Orhan, telefonla Adli Tıp'ı aradı: Acaba cesedi naklettiler mi? diye düşünüyordu. Pehlivan Zeki, başında ağaç gibi durmuş sırıtıyor; üç altın dişi, çığlık çığlık. Yürürken aksıyor biraz. Yine bir yerini sakatlamış anlaşılan.

— ... bir ters salto çektim, diyor. Beton gibi tuş. Eh, belimiz zedelendi biraz ama o kadar olur.

Orhan kafasını kaşıdı: — Minderde kalacaksın bir gün.

İçinden: — ... hödük! diye tamamladı.

Hödük, hayatından memnundu. Homurdandı:

— Seçmelere gireceğim. Kararım karar. Seksen yedi kiloda.

Çok geçmiyor, Komiser Orhan, Gilda'yı alıyor kollarına, acı ter kokusuna rağmen, sıkı sıkı sarılıyor, öpüyor, ensesinin bitiminden, kulak arkalarından, boynundan. Islıklı bir sesle: — Gilda, diyor. Gilda yavrum!

Tekrar Şube Müdürü çağrıldı. Önünü ilikledi, cıgarasını kül tablasında tüter bırakıp gitti.

— Efendim, diye başladı. Terzi'yle konuştum.

Şube Müdürü eliyle sözünü kesti attı: — Bırak şimdi Terzi'yi, bırak da söyle bana, cesedin parmağında bakır bir yüzük var mıydı?

Komiser Orhan, biraz şaşalayarak, tasdik edince, Müdür:

— ... bir müracaat var, diye açıkladı. *Birlik* gazetesinin başmuharriri telefon etti. Gazetesinin Yazı İşleri Müdürü Mahmud Ersoy, geçen akşam İzmir'e müteveccihen hareket etmiş, muvasalat etmemiş. Başkaca bir haber alamamışlar. Eşkal sordum. Adadan verdikleri malumata uyuyor. Küçük parmağındaki yüzük...

— Demek ki, diyor Orhan, ceset...

— Ceset bu gazetecinin. Derhal git Babıâli'ye, gazeteden tahkikata başla! Savcılığa sorulsun. Basın Bürosu'na, kimmiş bu Mahmud Ersoy, neyin nesiymiş öğrenilsin... Sonra cesedin teşhisi için, mümkünse... haaa, Birinci Şube'nin de fikrini öğrenmek icap ediyor, tabii!..

Komiser Orhan çıktı:

— Vay canına be, dedi. Gazeteci ha. Vaziyetler berbat!

Ah bu çocuk. Pencereye eğilir eğilmez, soğuktan mosmor kesilmiş taş binaların arasından, karşısına çıkıveren bu Yahudi çocuğu! Bilemedin on bir yaşında. Kızıl saçları, silme kıvırcık. Alt dudağını ısırıyor. Düşünceli mi, ne? Önünde eski bir piyanonun, siyah ve beyaz bütün tuşları. Bütün sesleri, yani: — Do, re, fa, si...

Zehra sabahlığına sarınmış, koyu koyu pencereye dalıyor:

— Davi, diye düşünüyor, yine piyano çalıyor. Davi.

Oysa, Davi değil belki de çocuğun adı. Yahudi bile değil çocuk. Bu öylece, Zehra'nın içinde kurulmuş bir oyun. Eski piyano, mürekkepli parmaklar ve notalar. Yaz olsun kış olsun, uyanır uyanmaz pencereden bakıyor, mutlaka Davi'yi görmek istiyor. Aklı fikri, şu karşıki evde. Sanki kendi evi. Davi çocuğu. İşlemeli perdeleri, o işledi. Kocasıyla birlikte, bütün bir pazarı gâvur edip, zar zor yerlerine astılar. Çivilerin yerini, kornişleri şaşırdıkça, uzun uzun gülüştüler. Sanki Zehra'nın asıl hayatı orada. Buradaki, evine sabaha yakın gelen, öğleye yakın uyanan bar şarkıcısı yalan, düzme. Bu yüzden Davi'nin parmakları tuşlara dokunmuyor. Zehra'nın kirpiklerine dokunuyor.

Bekir'den önce uyanmak, kahvaltıyı hazırlamak ve beklemek daha iyi. İşte bundan dolayı, ille Bekir. Yoksa boş bir evde, boş bir yatakta, bir sivri biber gibi acı ve yalnız uyanmak, beş on misli daha ölüm. Hele Davi'nin o ufacık türküsü yok mu, boşlukta görünmez ve sessiz bir bıçkı haline geliyor. Zehra'yı biçiyor. Mutlaka Bekir olacak. Saçları yastıkların üzerine vuracak. Kirpikleri yüzünü gölgeleyecek. Uykusunda gülümseyecek. Zehra hem sofrayı hazırlayacak, hem de ikide bir kapıdan ona bir göz atıp:

— Çocuğum mu, diyecek, yoksa erkeğim mi Bekir?

İçinde bir tren, yüksek dağları delip geçiyor, yokuşlarda nefes nefese bir şeyler anlatıyordu. Zehra, yıllardır, hep o trenin tahta kompartımanında, lokomotifin küfürlerini dinliyor. Titreyerek. Hep o öldürücü Beyrut yolculuğunun, öncesini ve bunaltısını yaşıyor. Neden başka bir yer değil de

Beyrut? Clara'ya o kadar acıdığı, Kâzım ağbiy'i o kadar sevdiği için mi? Bilinmez. Ben ki yıllar boyu, nice şehirlerde bar bar, kabare kabare dolaşıp, bin bir şarkı söyledim, neden öbürlerini hatırlamıyorum da, aklımda hep bir ısırgan gibi Beyrut dolaşıyor. Beyrut'taki 'Continental' dolaşıyor. Binbaşı Cesbron, ya da Madam Kalustyan dolaşıyor? Neden uykularımdan trenin hışıltısıyla uyanıyorum, uyanır uyanmaz da, 'Continental'deki en pahalı orkestrayla, yine o Fransızca şarkıyı söylemeye başlıyorum:

Quand, j'étais petit, petit...

Bu, bir sır. Fakat yaşayıp durduğum bir sır. Senelerce sonra, İstanbul'da. Binbaşı Cesbron yine Fransa'ya, Lübnan'a, Beyrut'a, bana ve dünyaya ait yalanlar söylüyor. Siyah dört köşe bıyığını bir pul yapıştırırcasına yalıyor:

— ... hepsi yalan, diyor, hepsi hayal. *İllusion.* Yaşamıyoruz. Bunlar hiç olmadı: Bunlar, bu müzik, bu orkestra, sen ve ben, şu kalın enseli Rumlar ve bayatlamış Araplar! Hepsi bir kâbusun korkunç hayaletleri. *Cauchemar!*

Geceleyin, haftada iki kere erkekler gibi bıyıklarını tıraş eden Madam Kalustyan, cızırtılı sesiyle:

— ... hepsi gerçek, diye doğrusunu savunuyor, hepsi! Bizi çirkin bir gerçeğin ortasına itivermişler. Elimizden tutmuyorlar. Utanmıyorlar da.

Ya da Zehra'nın ellerine sarılıyor: — Zehra *chérie*, diye içini döküyor, ben tiyatro aktrisi olayım istemiştim. Yok ama, öyle sıradan bir artist değil; ağırbaşlı bir tiyatroda, Sarrah Bernard gibi başaktris. Sonra İbsen'in piyeslerini oynayayım. Oysa görüyorsun ya, sürünüyorum.

Yine Cesbron. Budala mı, ne? Bir kere Zehra'ya tutulmuş. İkincisi, sünger gibi içiyor. 'Continental'de garsonlar, onu sık sık masaların altından, yirmi dört ayar bulup çıkarıyorlar. Birliğindeki bütün subaylar onunla alay ediyorlarmış. Vız geliyor, ona:

— ... bir rüya görüyoruz, diye başlıyor. Uyanacağız, bir bakacağız ki kâbus artık bitmiş *C'est fini, le cauchemar!* Her

şey ışıklı, parlak ve düzgün; her şey yolunda. *Tout va tres bien!*

Üstüne, yine olmadık bir yerde, eroin düşkünü olmadık bir Arap kızıyla: Ama çat pat Fransızca konuşan ve Hıristiyan bir Arap kızıyla, kâbusunu yaşamaya gidiyor. Budala besbelli. O sıralar, Zehra'nın en şaşaalı sıraları. Etrafında erkekler dört dönüyor. O Madam Kalustyan'ın evinde pansiyon oturuyor, memnunlukla şaşkınlık arasında bir duyguyu deneyip, kararsız bir şöhretin basamaklarını tırmanıyor:

Quand j'étais petit, petit...

Yalnız, Allahım n'olur, pencereden şöyle eğiliverince, saçları silme kızıl ve silme kıvırcık bir Yahudi çocuğu, gözlerime dolmasın! Onu görmeyeyim. Onu görmek, onun evini, anasını babasını görmek ve arkasından Yüksekkaldırım'da bu eski evin küfünü ve geçmiş günlerin sızısını yaşamak kolay mı? Bekir olmasa ne yapardım? Bazı geceler gelmiyor, kim bilir hangi sokaklarda hangi itlerle sürtüyor. Beni düşünmüyor. Bekir, hatırlamıyor. İşte o vakit şu pencere, şu eski piyanosunda gam yapan Davi, suratıma suratıma çarpılıyorlar.

Bar dönüşü; yorgun, sarhoş, üşümüş bir halde, merdivenleri soluk soluğa çıkıyorum. Evime girer girmez Davi'yi, Davi'nin şimdi küçümen bir karyolada uyuduğunu, rüyasında bitmez tükenmez gamlar düzenlediğini, düşünmemeye çalışıyorum. Şehrin üstüne, sinsi bir yağmur yağıyor. Buzlu bir beyazlık. Parmaklarım donmuş. Sobayı yakmadan, çarpına çarpına ve el yordamıyla, karanlıkta soyunup, bir kefene girer gibi yatağıma giriyorum. Evet evet, Bekir olmadı mı, Davi'yi düşünmek bile beni helak ediyor, parçalıyor.

Daktilo Nursen: — ... bir dakika efendim, diyor, lütfen! Ve Zihni Keleşoğlu'nu buluyor: — Efendim, diyor, Nazım Bey sizinle görüşecekmiş. Telefonda. Emrederseniz bağlayayım.

Zihni Keleşoğlu, ikinci aspirini dilinin üstüne koyup, suyunu içiyor:

— Bağlayın, diyor, Nursen!

Kılçık Nazım'ın o geceki zılgıttan sonra, ne haltlar karıştırdığını merak ediyor Keleşoğlu. Ne de olsa Kılçık Nazım değil mi, bu? Hem efendi hem it, hem de kayınbiraderi. Telefonu iyice kulağına yapıştırıyor, arkasına doğru güzelce yaslanıyor.

— Aloo, ben Keleşoğlu! diyor. Nazım siz misiniz?

Kılçık: — Benim, diye cevap veriyor. Sesi boğuk ve hırıltılı. Karanlık, küfürlü bir şeyler hırıldıyor sanki: — ... benim, diyor, Garaj'dan telefon ediyorum. O mesele için.

Keleşoğlu, iki parmağıyla şakaklarını sıkıyor:

— Hangisi? Sabri geldi mi?

— Evet!

— Eee?

— Tamam! Asım Taga dalgasına gelince...

Keleşoğlu doğruluyor: — Ha, ne oldu?

— ... geçen gece Amerikalı'yı evine çağırmış. Beraber dönmüşler. Coni seninkini sepetledikten sonra bir karıya asılıyor... Elbet, tanıyoruz. Güner derler. Malın gözü. Madam Atina'ya gider gelir. Gece vakit Güner'i yakaladım...

Keleşoğlu titriyor: — Ne dedi peki? Mukavele filan?

— ... yok canım, inek hiçbir şeyin farkında değil. Usulünce çıtlattım. Enayilik etme, istifaden olur dedim. Maksadı Coni'yi yolmak. İki taraflı avantayı görünce ilikleri gevşedi. Gece tekrar buluşacaklarmış. Yarın haberini alırız.

Keleşoğlu, Asım Taga'yı diyelim ki Cercle d'Orient'da yakalıyor. Kibar kibar elini sıkarak:

— ... kulağıma gelenlere bakılırsa, diyor, Lehmann'la aranızdan su sızmıyormuş. Şu montaj fabrikasını kursanız da, bunca dövizin dışarı akıp gitmesini önleseniz. Sizin cebinize aksa... değil mi efendim?

Asım Taga purosunu ısırıyor, kaşlarını çatıyor:

— ... muhterem, diyor, pes!

Pes ya! Biz karaborsacılıktan ithalatçılığa geçmedik. Bi-

zim servetimizde fakir fukaranın ahı yok. Biz çoktan varlıklı kimseleriz. Git Isparta'ya, Keleşoğulları'nı sor, bak bakalım tanımayan tek kişi çıkacak mı? Isparta'nın yarısı rahmetli pederin. Bâtapu... Gözümüz toktur bizim, bu yüzden. Cenab-ı hak, rûz-u mahşerde, cümle ef'alimizin hesabını sormayacak mı, hem? Ben dini bütün adamım. Biz böyle yetiştik, böyle biliriz. Cemiyeti tutan dindir. Onun için dini bütün kimselerden korkma. Ama böyle Taga gibileri, Allah mallah tanımazlar. Tövbe estağfurullah, tövbe! Tanımasınlar varsınlar, kendi bilecekleri iş! Ne var ki, niye bizim lokmamıza el uzatırlar?

Geceleyin, Asım Taga'nın salonunda oturup, karşılıklı çekişiyorlar. Keleşoğlu çokluk susuyor. Ne desin? Zaten onun tabiatı bu. Çok konuşmaz. Susar, düşünür. Hesap eder, kitap eder. Sonra ufacık bir adım. Yıllardan beri böyle. Piyasada onun firması kadar ciddi, kararlı ve ağırbaşlı tanınmış firma, kolay gösterilemez. Keleşoğlu'nun tutum ve davranışlarındaki ciddilik ve muhafazakârlık, ister istemez, onun ticari hüviyetine de bulaşmıştır. Siyasete hiç karışmadı. Daima, hem de şiddetle ilgi duydu. Her ileri hamleye, her yeni teşebbüse, içten gelen bir direnmeyle karşı koymayı düşünüyor; fakat galiba korkudan, kabuğundan çıkacağı son hareketi yapamıyordu. Mütareke yıllarında, Anadolu'ya karşı babasının etkisiyle sultancı; Büyük Millet Meclisi Hükümeti sıralarında halifeci değil miydi? Daha sonraları, Mustafa Kemal'e karşı çıkmaya yeltenen bütün politikacıları, için için desteklemedi mi?

— ... yok efendim yok, asıl şurası mühim: Biz Osmanlı mayasıyla yoğrulduk. Aslını inkâr eden, namerttir. Ne demek? Türkün satvetini yapan İslamdı. Türkü İslamlığından soyup laiklik ve mümasili hokkabazlıklarla dinsizliğe sevk ettiler. Ne oldu rica ederim, ne oldu? Bet bereket kaldı mı? Her gün başka bir tebeddül, her an başka bir tahavvul derken, heyet-i içtimaiyemizin istikrarı zail oldu. Üstüne üstlük istikrarsızlığın, medeni ve ruhi anarşinin adına, utanmadan terakki dediler: Evet, İslam ahlakını çiğnediler, terakki dedi-

ler, milli ahlakı hiçe saydılar; terakki dediler, kadın haysiyet ve vekarını kaybetti, ortalarda dolaşan erkek bozması ve gayr-i ulvî bir mahlûk haline geldi. Esasen...

Asıl bu, asıl çapraz burada: Keleşoğlu'nun yaşama tutumu, bir kere memleketin yaşama tutumuyla çelişiyor, fakat bununla bitmiyor iş: Ayrıca bu çelişikliği elle tutulur, gözle görülür bir anlaşmazlık, rahatını huzurunu kaçıran bir aile düzensizliği olarak, hususi hayatında yaşıyor: Dışarıda görüp tiksindiği ne varsa, karısında ve kızında: Çay, kumar, flört, içki, plaj.

Kapı vuruldu. Alnında bitmiş siyaha boyalı saçları ve 'Soir de Paris' kokusuyla, Nursen girdi. Birtakım dosyalar getirdi. Ufacık tatar gözleri, kıpırdayıp duruyordu:

— ... bunlar efendim, dün emrettiğiniz faturalar. Kemal Bey bulmuş çıkarmış. Ayrıca diyor ki, Tauber Şirketi'ne yazılacak teklif mektubunun bir suretini emrederseniz...

Keleşoğlu: — Neden kendisi gelmiyor, diye sordu, Kemal Bey?

— ... burada yoklar efendim. Ajans meselesi için galiba Sıtkı Bey'le buluşacaklarmış. Oraya gitti.

Ha, şu mesele. İstanbul Basın Ekspres Ajansı. Ben şahsen böyle dolaşık isimlerden hazzetmem. Sıtkı Bey ısrar etti. Amerikanlaşıyoruz, diyor, gidişe ayak uydurmalıyız. Tasvip ettiler. Onun için de ajansın ismi böyle acayip oldu. Bir ajans tesisinde fayda mülahaza ettik. Esasen, daha İdare Meclisi'nde mevzubahis olduğu zaman, bendeniz muvafık buldum. Banka'nın zaten bir reklamcılık ve ilancılık şirketi var, bunu bir havadis ajansı şeklinde tevsi ve tanzim edeceğiz, olup bitecek; gerek Banka'nın, gerekse firmaların prestijini ve menfaatlerini, efkâr-ı umumiyeye, daha kolay izah ve müdafaa edebileceğiz. Zira şu veya bu sebeplere müsteniden, bakıyorsunuz, bazı gazeteler aleyhimize yazıyorlar. Kampanya açıyorlar. Cevap veremiyoruz. itibarımız sarsılıyor, kredimiz düşüyor. Mahkemeye gitsen bir türlü, gitmesen bir türlü. Halbuki böyle bir ajans...

Geceleyin, salonun ışıkları yanıyor. Maide'nin yalpala-

dığı, iskemlelere, koltuklara çarptığı işitiliyor. Onu yine bir adam, başı çıplak, konuşurken bütün r'leri ğ telaffuz eden bir adam, kapının önüne kadar getiriyor, bırakıyor:

— *Good night*, diyor, *sweetheart*!

Maide, incecik dudaklarını, bir bisturi yarası gibi kıpkızıl açarak sırıtıyor: — Efendim, diyor, anlamadım!

Keleşoğlu yattığı yerden, gözleri sonuna kadar açık, karanlığın uğultusunu ve Maide'nin ayak seslerini dinliyor:

— ... isterse, diyor, fıçıyla içsin. İsterse diyor, içkiden ölsün. Artık ilgilendirmiyor beni! Ama bu kumar rezaleti, böyle devam edemez.

Sonra savaşın hemen ertesini, o karmakarışık, o gergin günleri hatırlıyor: III. Reich çökmüş. Kızıl Ordu Berlin'de. Hiroşima'ya ilk atom bombası atılmış. Mihver devletleriyle, son dakikaya kadar iş münasebetlerini kesmediği için, Keleşoğlu firmasını da kara listeye geçirmişler. Eli kolu bağlanmış. Tanıdığı nüfuzlu kimseler önüne bakıp susuyor, pis pis düşünüyor. Tam o sırada, o kargaşalığın ortasında çekik yüzü, incecik dudaklarıyla, Maide; metresi olmaktan çıkıp karısı oluyor. Bir müddet sonra Ümid'i Paris'e gönderiyorlar. Aradan iki yıl geçmeden, geceleri Maide'yi, başı çıplak, r'leri ğ telaffuz eden adamlar getiriyorlar ve o, salonda ya bibloları kırarak ya da yüzü yeşil, gözleri yuvalarından fırlamış, öğürerek dolaşıyor. Bazen kocasına:

— ... sen, diyor, hayatımı mahvettin. Ben kendi halime kalsam, belki Beykoz'da orta halli bir evlenme yapardım, mesut olurdum. Seninle yaşamak cehennem azabı; gezme, tozma, giyinme, süslenme!..

Zaten hemen isyan etmişti: — ... karın oldumsa kölen olmadım, çok üstüme varma benim. Evlenmeden çok daha rahattım, vallahi!

Ya da: — ... eski karın melekmiş senin, melek! Bir de utanmadan, şikâyet ederdin. Kadıncağız kahrından boğulmuş besbelli.

Keleşoğlu iki parmağıyla şakaklarını sıkıyor:

— Ayyaş, diyor. Mülevves! İç ve geber! Umurumda bile

değil artık. Lakin bu kumar sefahatin bana pahalıya mal oluyor. Ben parasını sokağa atacak adam mıyım? Gözüme bak, gözüme! Kazanacağından emin olmadıkça, kumar oynamak deliliktir.

Başında uğursuz bir duman. İki aspirin, nafile! Aspirin mi bunlar? Tebeşir tozu. Şimdi Bayer olacaktı ki... Bana kızıyorlar. Almanları seviyorum diye. Kara listeye bile alındık. Niye? Savaş sıralarında Tauber und Kleist Şirketi'yle iş yapmakta devam etmişim. Peki madem böyleydi, şimdi neden bizzat Amerikalılar, Tauber'le iş yapıyor? Şirket aynı şirket, mal aynı mal, adamlar aynı adamlar. Unutur muyum çektirdikleri azabı? Neydi o buhranlı günler? İflas etmeme ramak kalmıştı. Bereket versin, Sezai'nin aklıyla işi, kısmen inşaat müteahhitliğine intikal ettirdik de, felaketten kurtulduk.

Amerikalılar çabuk anlıyor hatalarını! Ama yeni hata yapmaktan vazgeçemiyorlar. Şu Lehmann Şirketi'nin, Asım Taga'yla anlaşmaya kalkmasına, ne dersiniz? Kim yahu, Asım Taga? Muhtekirin, karaborsacının biri. Üstelik bizim, Almanya'dan traktör ithalimize müdahale etmeye, mani olmaya uğraşıyor. Hani ya, serbest teşebbüs, serbest ticaret? Taga ne karışır. İstersem Rusya'dan bile traktör getiririm. Döviz bulabilirsem tabii, o ayrı hikâye! Bu ağrı da geçmedi bir türlü. Aspirinler aspirin değil ki, geçmez geçmez! Maide'ye kızıyorum, başım ondan ağrıyor. Sarhoş karı! Evlenmeden evvel mumdan doğruydun da, nikâhım altına girince mi bütün rezilliklerini hatırladın? İç ve geber! Ama ben paramı sokağa atamam. Kara listeye almışlarmış, hah hah hah, peki neden The National Bank harıl harıl Tauber und Kleist'le işbirliği imkânları arıyor? Taga kim oluyor be? Yarın Lehmann tek başına burada traktör fabrikasını kuracak, o vakit anlayacaksın dünyanın kaç köşe olduğunu. Sermaye iştiraki imiş. Deli mi bunlar? Ne yapsınlar senin üç kuruşluk sermayeni? Onlar istikrar arıyor, efendim: Mali politikada istikrar; sen yarın öbür gün vaktiyle Mustafa Kemal'in yaptığı gibi heriflerin her şeyine el koymayacağını garanti-

le, bak o zaman sermaye nasıl akıyor memlekete gör! Yoksa teşvik kanunu çıkarmak, işbirliği etmek laftan öteye geçmez. Laf-ü güzaf! Kim bu Güner acaba? Madam Atina'da Güner? Madam Atina'da Güner? Bir esmer olacaktı, boylu, endamı yerinde... Acaba o mu yoksa?

Bekir uyanmış, çıkagelir. Saçları dağınık, yaldızlı sarı. Gözlerinin soluk mavisinde, hâlâ uykunun pusu. Kapıda ağız dolusu esniyor:

— Oda, diyor, gaz kokmuş.

Zehra, pencerenin oradan, ona bakıyor:

— Sobadan! diyor. Soğuğa baksana!

Sonra: — ... kahvaltıya seni bekledim, diyor. Yıkan da gel.

Yıkanmıyor. Yıkanmadan masanın başına çöküyor:

— Sahi, diyor, soğuk. Kar da yağmış mı?

— Hayır.

Birdenbire, liseli bir kız gibi, apaydınlık gülüyor:

— Yağacak, diyor, garanti.

Kahvaltıya oturuyorlar. Bekir elini yüzünü yıkamadan oturuyor. Pis çocuk. Perisi pis. Oysa buralarda onun kadar güzel, onun gibi düzgün vücutlu bir çocuk daha gösterilemez. Adı üstünde, Parlak Bekir. Ama pis. Elini yüzünü yıkamıyor, saçlarını taramıyor. Zehra'nın karşısına, o sanki odada yokmuşçasına oturup, çayını içiyor: Bardağını iki eliyle avuçlayıp, burnunu içine sokarak.

Madam Kalustyan, eliyle bıyıklarını örte örte, Nora'dan bütün bir sayfayı ezbere okuyor. Odasında cıgara dumanları, kat kat: Her an, mevcut olmayan cereyanlarda kalıp, soğuk almaktan korktuğu için, pencereleri sımsıkı kapalı da, ondan.

— ... senin diyor, Zehra *chérie*... için temiz, tertemiz! Onun için, günün birinde, çok mesut olacaksın.

O zamanki Zehra: — Değil mi, diye soruyor, değil mi? Madam, bir gün...

Ertesi gece, tam Zehra şarkısını söylerken, Binbaşı Cesbron masasını devirir. Şişeler, bardaklar, şangır şungur dökülür. Herkes susar. Zaman bir yerinden yırtılır, bir boşluk açılır; Zehra, Binbaşı Cesbron ve bütün Continental bu boşluğa düşüp kaybolurlar.

Binbaşı: — ... uykudan, diye bağırır, uyanınca biz...

Ya da: — ... *Paris, je t'aime*, diye bağırır, *oui d'amour.*

Onun bıraktığı yerden, Zehra oyuk ve kıvamlı sesiyle, şarkıyı yüklenir. Alkışlar. Yine alkışlar. Gece, yine Madam Kalustyan. İyi ama o 'bir gün' neden bir türlü gelmiyor?

Kahvaltı biter bitmez Bekir onu bırakıp gitti.

— Geceleyin, dedi, bara gelirim.

Zehra: — Neden? dedi.

— İşim var.

— Bugün evde otursaydık; baş başa.

Bekir, saçlarını silkeledi, içisıra: — Anam yerinde karı, dedi.

Çıktı gitti. Zehra o evdeymiş gibi yaşamaya çalıştı. Olmadı. Bekir'in kendisini sevmediğini bilmiyor mu? Sevmek ne kelime? Bekir tiksiniyor ondan. Üstelik Athena, iyi beslenmiş rahvan bir kısrak gibi, etrafında kişniyor ve dolaşıyor. Zehra yine güzel, yine şarkı söylemeye başladı mı yeri göğü eritip bulamaç haline getiriyor ama, Bekir'den başkaları için. O her haliyle, tiksintisini, bir tas bulaşık suyu gibi, Zehra'nın yüzüne çarpıyor. Eğer parası olsa, bir gün durmaz. Gelip nasılsın, demez.

Sonunda yalnızlığa yenildi. Boğulacak. Camlar buğulanmış. Davi de sustu. İyi ki sustu. Bir cıgara yaktı ve söylemeyi düşündüklerini, tekrar, bir cihazın bobinlerini, sigortalarını yoklarmış gibi, dikkatle yokladı. Eğer Bekir gitmeseydi, diyecekti ki:

— Bekir, yavrum! Benden niye kaçıyorsun? Halbuki ben ikimiz hakkında hayırlı olacak, ne güzel şeyler düşünüyorum.

Bekir mutlaka, gözlerinde her dakika ihanete, her an yeni bir kalleşliğe hazır kötü ışıklarla, başını dizlerine koyar,

onu aşağıdan yukarıya seyrederek dinlerdi. Dinlemezdi bile, dinler görünürdü. Olsun, dinlemesin; dinler görünsün sadece! Zehra onu okşayacak:

— ... üç beş bin lira kadar, diye sürüp götürecekti, bir para biriktirebildim. Dünyanın hali belli mi? Kimseye muhtaç olmamalı. İstersen, seninle birlikte gidelim buradan; bu parayı alalım, gidelim. İzmir'e gidelim, orada bir dükkân açarız, küçücük bir dükkân, bir ev kiralarız...

Sözün bundan sonrasına, hiç şüphesiz Bekir de karışır. Zaten işi gücü hayal. Kendini dünyadan koparmak için, bir sürü masal uyduruyor. Giriyor masalların içine, oh rahat! Artık ne parasızlığı kalıyor, ne işsizliği, ne de Namık korkusu. Bu yüzden hayalin gerisini, o inanılmaz bir çabuklukla geliştirecek, büyütecek; ufacık bir delikten bir dünya geçirip kuracak:

— ... müşteriler kum gibi ha? Her gece sinemadayız. Mahallede bir sürü itibarlı komşu. Pek sıkıldık mı, atla bir vapura, ver elini İstanbul.

Bankanın birinde uyuklayan, üç beş bin lira para, Zehra'nın güvendiği, kar yağmayacak dağ. Athena mı, vız gelir. Namık mı, boşver. Bekir, paranın kokusunu almayagörsün, hepsini takacak. Şaşmaz. Kalkıp Zehra'yla İzmir'e ya da cehennemin bilmem hangi finnarına, tıpış tıpış gidecek. Zehra bu düşünceyle ısınıyor. Cigarasını söndürse bile, duman duman kül ve kıvılcım kusan ağrılarını söndürmek, ne mümkün. Acı bir jiletin inatla kestiği yumuşak deri. Sahte sevinçlerin dibinde zehirli mantarlar halinde uyanı uyanıveren, gizli pişmanlıklar, kötümserlikler, iç korkuları.

Ben Zehra, bunca aşk yaşadıktan sonra, ciğeri beş para etmez bir iti alıp götürmek için, kirli birkaç banknota mı güvenecektim. Tuh bana! Hani o eğri bıyıklı rakı nefesli adamlar? Hani o uğruma bıçak çekişenler? Hani o bir şarkımı dinlemek, bir kere olsun elimi tutmak için gemisini terk edip serseriliğe vuran gemiciler? Hani nerede? Ben bir zamanların Arap Zehra'sı, söylediğim şu kadar bin şarkıya, rengimin esmerliğine, gözlerimin ve içimin yangınlarına rağ-

men, böyle ortada kalayım! İbret, ibret! İskenderiye'de, o bir silkinişinde etrafına altınlar saçan buruk Paşazade'nin burnuna gül de; gel bu kadar yıl sonra, Beygir Kâzım'ın yanında şarkı söylerken, böyle kaypak, böyle hayırsız bir oğlana tutul, uğruna para dökmeyi göze al ve ondan başkasını gözün görmesin! İbret, İbret!

Madam Kalustyan, sonbahar girerken, evinin ne kadar camı çerçevesi varsa, hepsini kâğıtlıyor:

— ... Zehra, *Chérie* diyor, bu hayat böyle devam edemez; şimdilik gençsin, güzelsin; cevahir gibi sesin var, geçiyorsun; bir zaman sonra bunlar kalmayacak.

Zehra birdenbire kalktı. Yapamıyor. Her şeyi yapıyor, yalnız bunu; evde tek başına, daha doğrusu eski zaman insanlarıyla baş başa oturmayı yapamıyor. Birazdan Clara Japon çizilmiş kaşları, 'alagarson' saçlarıyla, eli yüzü kan içinde çıkıp gelecek. 'Majik' sinemasının önünde, Kâzım ağbiy. Daha o zamanlar, saçlarını böyle usturayla aldırmıyor. Ya da yine o tren, dağların ortasında garip ve kimsesiz. İyisi mi kaçmalı. Derhal giyinmeli, bir yerlere, sinemaya; Dürnev gelmiş diyorlar, ona; bir pastaneye gitmeli! Ya da bara uğrayıp, Kâzım ağbiy'e bir bakmalı.

Hızlı hızlı giyiniyor. Kafasında hep Bekir. Şimdi muhakkak Zilli'nin kahvesinde. Ya pişpirik ya tavla. Kim bilir kimlerle beraber. Aynaya eğilip kendine gülümseyerek: — Bu gece diyor ve karar veriyor, dengine getirip söylerim. Sonra rujuna uzanır gibi oluyor, fakat: — Adam sen de! diye düşünüp boyanmaktan vazgeçiyor. Simsiyah gülümseyip.

Zehra.

Aykut'un işi de yorucu: Geceleri Niko'ya yardımcı diye geliyor, o ihtiyarlığına sarınıp uyuklamaya başladı mı, otelin kaderini ellerine alıyor. Bu işi, Niko'dan kat kat daha iyi becerdiğine şüphe yok. Saatin ne zaman sekiz dediğini, ne zaman geceyarısı dediğini, Dündar'ın neden böyle paytak, ayakları önünde yaşadığını, herkesten önce görüyor ve söylüyor:

— Eğer, diyor, futbolcu değilse bu adam, bıyıklarımı keserim.

Bıyıklarını niye kessin? Dündar'ın gerçekten eski, hemen hemen unutulmuş bir futbolculuktan kayıp geldiği, meydanda. Santrhaf Dündar. İstanbulsporlu. Hani, Galatasaray maçlarında Fenerli seyircilerin 'Paytak Dündar' diye, avaz avaz göklere çıkardıkları. Aykut aslında Dündar'ın birinci ligde oynadığı günlere yetişecek yaşta değildi ve futbolcu olarak adını duymamıştı. Duymasın varsın! Önemli olan adını duyup duymaması mı, yoksa adamın futbolcu olduğunu bir görüşte şıp diye anlaması mı? Ayrıca eski meraklılardan kulağında bir Dündar lafı kalmış ama; santrhaf Dündar mıydı, yoksa santrfor Dündar mıydı; İstanbulsporlu muydu, yoksa Beykozlu muydu, pek çıkaramıyor.

— ... Ya Fener maçları, diye soruyor, Fener maçlarında vaziyet nasıl oluyordu Dündar ağbiy?

Dündar ister istemez küt diye yağmur altında bir Fener maçını yaşamaya başlıyor. Kadıköy stadında. On bir kişi, on sekiz'in içine çekilmişler. Maçı sıfır sıfır bitirebilirlerse, hâlâ daha Beykoz'a ve Vefa'ya karşı, bir dördüncülük şansları kalacak. Yağmur başıboş dökülüp saçılıyor. Sol taraf açık. Katiyen adam tutmuyorlar. Gol girerse, soldan girecek.

— ... Fener maçları, diyor.

Gözlerini aralıyor ve şimşek gibi parlayan bir şuta ayak koyuyor. Tribünlerde vahşi bir rüzgâr. Yağmur, formasını iyice vücuduna yapıştırmış.

— ... heyecanlı olurdu. Hele bir maç hatırlarım. Canımızı dişimize takmış, berabere bitirmek istiyorduk.

Aykut: — Kolay mı, diyor, Fener'le berabere kalmak?

Dündar: — Zor, diyor. O zaman daha zordu, üç büyük takımla baş etmek. Bilakis Beşiktaş'la.

— Fener'den de mi zordu?

— Fener'den de. O zamanlar ful takım Beşiktaş'tı. Fener'i ardı ardına dört beş kere yendiğini bilirim. O Şeref Stadı var ya, Şeref Stadı kardeşim, nasıl yerinden oynuyordu, be!

Tastamam düşündüğü gibi oluyor: Fener forveti topu birden sola geçiriyor. Bizim haf ıskalıyor. Hayvan! Topa gireyim diyorum, nafile! Ortalıyorlar. Kafa çıkalım filan derken bir vole patlıyor, gol! Kulaklarımda tribünlerin çalkantısı. Saçları sırılsıklam. İçinde çıt diye bir şey kırılıyor. Sağbek Rıza, topu filelerden çıkarıp, santra'ya gönderiyor. Düşmüş. Eli, yüzü, forması çamur.

— Dündar, diyor, ne işin var senin solda birader?

Dündar, bıyıklarındaki yağmuru yalayıp, — ... efendim, diyor, orada ıskalayan hayvan kimdi?

Üç gündür söyleyip durduğunu içinden bir daha tekrarlıyor:

— ... bu maç iki farkla aleyhimize biter. Bir haftaym belki dayanırız. O kadar. Bu yıl dördüncülük Vefa'nındır. Beşinciliği Beykoz'dan kaparsak, ne mutlu.

Aykut çakmağına dayandı:

— Eee, dedi, n'olmuştu o maç? Berabere kalabildiniz mi bari?

Dündar cıgarasının ucunu, çakmağının mavi ve genç alevinde dolaştırdı. Dumanı genzinde duydu:

— Üç bir kaybettik. Üçüncü gol ofsayttı. Zaten çok evvelden söylemiştim ben.

Aykut, omuzbaşında soluğunu tutmuş, onu, Fenerbahçe'nin bilmem kaç yıl önceki, İstanbulspor galibiyetini dinliyordu. Saat sekiz buçuk olmuştu. Salona yirmi bir numaradaki şişko girdi. Saçlarını ıslatarak taradığı için, yüzü bütün bütün buldog suratına benzemişti. Elleri ceketinin cebinde idi. Yanlarından geçti, gidip pencerenin önündeki masaya oturdu. Dündar, manası birden değişmiş kaygılı ve öfkeli gözlerle, onu takip etmişti. Aykut'a sordu:

— Kim bu herif?

— Hangisi? Ha, o mu? İbrahim Bey.

— Nesin nesiymiş?

— Bilmem. Epeydir bizde kalıyor. Kimseye yüz vermez. Ne bahşiş, ne bir şey! Galiba Niko'yla tanışıyorlar.

Sonra yeniden deminki konuştuklarına dönmek istedi.

Ama olmaz artık. Ne derse desin, ne yanından tutarsa tutsun, Dündar'ı bir türlü o yöne çelemez: Nasıl olmuşsa olmuş, yağmur birden kesilmiş, stad ansızın boşalmıştır. Tribünlerde terk edilmiş gazeteler rüzgârda uçuşuyor. Maç bitmiş, dağılmış. Şimdi Dündar oynadığı bütün maçların, o bir türlü berabere bitmeyen Fener maçının, çok uzağında; ilk gördüğü andan beri hiç hoşlanmadığı, şişman herife bakıyor. Kimdir? Neyin nesidir? Burada ne arıyor? Onu gördükçe Aysel'in ufak ufak aydınlanmasına, ne mana vermeli? Uysal ikisini odada kıstırdığı vakit, ne konuşuyorlardı?

Aysel bu konuda tek kelime söylemek istemiyor. Dişlerini sıkıyor, başını önüne eğip susuyor. Zaten Aysel hanidir hep böyle susuyor. Gözlerine bir keskinlik, yürüyüşüne ve davranışlarına, hakarete yakın bir sertlik ve küstahlık geldi. Belki bir ihanet tasarlıyor. Dündar'ı aldatacak. Ortada bırakacak. Bu yolda, belki Dürnev'le anlaşmıştır. Belki, Tevfik'le anlaşmıştır. Belki ilk fırsatta, onu kulağından tutup, bir fare ölüsü gibi, herhangi bir lağım çukuruna atıverecekler.

N'apıyım birader, tutamıyorum kendimi; düşünüp düşünüp, işi boka sardırdım mı, tamam artık, tutamıyorum kendimi! Kıza vuruyorum da, ne oluyor? Hiç! Gık bile demiyor. Ne sorduklarıma cevap veriyor, ne suratıma bakıyor. Büsbütün soğuması da, cabası! Ama dedim ya, tutamıyorum kendimi birader, illet oluyorum. Nasıl böyle, benden gizli marifetler karıştırıyormuş gibi, kaçak kaçak bakınır; nasıl ism-i faili karışık heriflerle çene çalar? Hele sırtımda üçünün, yani Aysel'le öbür ikisinin, kumpas kurduklarını çakar gibi olmuyor muyum; iblis al diyor şişeyi, giydir kafasına! Yaparlar birader, yaparlar; sen bilmezsin bunları ne maldır, yaparlar da ruhun duymaz. O Dürnev kaltağı mesela, öyle hanımefendi gibi oturup, pas pas cigara içiyor değil mi? Sen bana sor onu, sor da anlatayım; çaçalığını, randevuculuğunu! Hele Tevfik? Hiç inanmaya gelmez. Bitirim mi bitirim. Eski tanırım ben Tevfik'i, berberlik zamanından. Deyyusun biridir, bakarsın her yerde var, bakarsın hiçbir yerde yok. İçlerinde yine en temiz mal diye bakacağım, bu

Aysel. İstanbul güzeli filan. O da ben rastladığımda, bunların elinde ohoooo...

— Aykut vre hinzir! Ben sana bakıyorum her tarafta; sen burada gelmişsin, nasın derler, dalga geçiyorsun!

Yanında gözleri sönük, ufacık bir posta müvezziiyle, Niko burunlarında bitiverdi. İş saatinde dalga geçerken yakaladığı için, Aykut'u azarlıyordu. Fakat sesi o kadar kısıktı ki, hemen hemen hiç duyulmuyordu. Aykut derhal toz oldu. Niko, Dündar'a eğilip, gülümseyen başka bir suratla:

— Postacı bir telgraf getirmiş.

Dündar: — Bana mı? dedi.

— ... Hacı'nın telgrafı, diye düşündü, bu kadar erken beklemiyorduk ya dur bakalım.

Niko: — Size, dedi.

Telgrafı aldı, bir solukta okudu: "Tediye birkaç gün gecikecek. Kadri'nin yanındayım. — Hacı." Bir kere daha okudu. Kâğıda yapıştırılmış bu iki cümle ve bir imzanın, iki kere okuduğu halde anlayamadığı, başka değişik ve önemli bir manası daha olduğunu sanıyordu. "Tediye birkaç gün gecikecek." Ne demek bu? Her şeyi, ince ince hesaplamadılar mı? Hacı'ya ona göre talimat vermediler mi? Ya oteli bırakıp, Kadri'nin yanına çıkmasına ne mana vermeli? Kadri'nin istediği bu, zaten. Canına minnet! Oyun mu oynuyoruz be? Kendi kendine itibar biçiyor, rütbe kesiyor Hacı. Birkaç gün gecikecekmiş! Sanki biz burada, papelleri ağaçtan topluyoruz.

Ellerinin üstünde, yapışkan bir çift göz duydu. Telgrafı avcunda buruşturdu, cebine soktu. Gözlerin sahibini bulmak için, başını kaldırıyor şimdi. İbrahim'le göz göze geliyorlar. Bunlar İbrahim'in gözleri; ağır çeken, beyazlı beyazlı, yusyuvarlak. İbrahim göz göze gelir gelmez, kirpiklerini, dükkân kepenkleri gibi, kıyametler koparırarak indirecek, purosunu çakmağında ısıtacak. Dündar ise, kavga çıkarmamak için sandalyesinden fırlayıp, lokanta kısmına gidecek.

Uysal Tevfik'i orada buldu. Böyle bir haberi, en son paylaşmak isteyeceği adam, Tevfik olduğu halde, onu hemen o

anda bir kenara çekip Hacı'nın telgrafı ve bu telgraf üzerindeki tahminlerini anlatmamak için, kendini güç tutuyordu. Tevfik, başı dazlak bir adamla karşılıklı oturmuş; fevkalade önemli, iyice tehlikeli bir ameliyat yapıyormuş gibi; yavaş, ihtiyatlı ve hesaplı hareketlerle yemeğini yiyiyordu. Floresan ışığı, erimiş kurşun gibi, üstüne başına dökülmüştü. Dündar'ın yanına oturduğunu gördü. Başını bile çevirmedi. Sözüne devam etti:

— ... tahmin buyurduğunuz gibi Doktor Bey, aynen tahmin buyurduğunuz gibi; istisnasız hepsi aynı hatayı işliyorlar. Bakıyorsunuz kudretten sarışın bir kadın, ipek saçlı, ipek! Kim kulağına sokuyorsa sokuyor; gidiyor boyatıyor o güzelim sarı saçlarını, kestiriyor üstelik... berbat ediyor.

Tevfik'in gözleri, iyice açık renk. Saydam. O kadar saydam ki, ışığa bakınca gözlerinin siyahı yok zannediliyor.

— ... haksız mıyım Doktor Bey, siz söyleyin? Kadını kadın yapan saçlarıdır; avuçlarımıza, ışıklı ışıklı saç demetlerinin, şöyle dökülüp taştığını bir düşünün Doktor Bey; gözlerinizi bir lahza kapayıp bir tasavvur buyurun! Ne temastır o, ne gizli bir okşamadır o!

Doktor çıplak kafasıyla, ortalığı ışığı boğuyor. Ağzı düpedüz açık.

— Yaa Beyefendi, diyor. Yaaa!

Bir şey yemiş de, tadından ölmek üzereymiş gibi, lezzet ve haz içinde ilave ediyor: — ... hakk-ı âliniz var Beyefendi!

Saç lafı açıldı mı, Uysal Tevfik'i susturmak imkânsız. Berberliğini unutamıyor. Hayatının o kaybolmuş yıllarından onda, kadın saçlarına bu manyak düşkünlüğü kalmış. Herhangi bir tesadüf kadınının, herhangi bir yolculuk güzelinin, gerçekten güzel, gerçekten kadın olabilmesi için, saçlarını onun ellerine bırakması; uzun uzun, dalga dalga, omuzlarından aşağıya dökmesi lazım. Sinsi hesaplarla bir sürü entrika çevirip, için için tekrar tekrar berber dükkânına kavuşmayı kuruyor bütün gün. Dündar, içi böyle kaynayıp dururken, bu derece saçma bir sohbetin üstüne düşmesini hazmedemiyor bir türlü.

— Yoksa, diyor, gidip Dürnev'i mi bulsam? Aysel'le mi konuşsam?

Buna lüzum kalmadı. Biraz sonra Doktor, kafasındaki ampulü fötr şapkasıyla söndürüp, kalktı:

— Müsaade-i âlinizle Efendim! Bendeniz gidiyorum, mâlum-u âlileri, adam yirmi küsur yıllık bir taşra hayatından sonra İstanbul'a gelince...

Uysal Tevfik, arkasından, birkaç basamak sustu. Birden lokantada başka kimsenin kalmamış olduğunu fark ettiler. Neden sonra:

— Ne o, diye sordu Tevfik, hayrola? Bir telaş geldin!..

Dündar'ın konuşması lüzumsuz. Çıkarıp telgrafı veriyor. Öteki, saydam gözleri hâlâ kadın saçlarıyla örtülü; buruşuk, tortop olmuş kâğıdın üzerine eğiliyor. Düşünüyor mu düşünmüyor mu, düşünüyorsa ne düşünüyor, yine belirsiz. Nihayet patlıyor Dündar:

— Ne dersin buna?

Uysal, başını usul usul ona çeviriyor. Gülümsüyor:

— Manası, diyor, üstünde.

— Orasını anladık. Paranın gecikmesi neden? Neden Kadri'nin yanına çıkmaya hükmetmiş?

Uysal, cıgarası için kibrite davranıyor. Bu işi, kibriti kutuya sürer sürmez müthiş bir patlama olabilirmiş gibi, aşırı bir dikkatle yapıyor:

— Hacı'nın niyeti temizse, endişeye sebep göremiyorum. Otelin haftalığını nasıl olsa peşin verdik. Bekleyebiliriz.

Dündar'ın alnındaki damar şişmiş. Masmavi.

— Ne demek temizse? Hacı'yı tanımaz mısın, kırk yıllık?

— Tanımak başka, niyetini bilmek başka. Sen böyle düşünmez misin?

— Bit atıyorsun. İşin gücün bu. Fırsat buldun mu, hemen bit atıyorsun. Kabahat sana haber veren enayide.

Uysal doğrudan doğruya bu mesele ile ilgili değilmiş gibi, başka bir ses, başka bir tutumla, asıl biti bundan sonra atıyor.

— Hacı'nın, Aysel'e kesildiği malum. Ankara'da kula-

ğına fıslamadım mı? Belli olmaz bu işler, hiç belli olmaz. Bakarsın Aysel'le Hacı uyuşmuşlar, bizi kafese koyuyorlar; bunca zahmet mukabilinde elimize geçecek...

O bu değil ama birader, içime bu fitili sokmuyor mu, herifi boğazlayasım geliyor. Yolu yok! Ne demek ulan bu? Hacı dediğin, davul göbeğin biri. Sivilceli ensesine bakmadan, Aysel'e yanaşacak da, kız ona yüz verecek! Sevsinler! Aysel'le biz, bakma, atışırız, matışırız, aramızdan su sızmaz. Herkesten huylanırım, ulan anamdan pirelenirim, ama Aysel'den? Yok öyle hikâye! Uysal'ın yaptığı, sıfır numara itlik! Maksadı, aramıza makara koymak. Kim bilir ne hınzırlık düşünüyor, hergele.

Aysel'den pirelenmiyorum dedim ama, doğru mu? Demincek, o şişkoyu görür görmez, içimde solucan gibi şüphe kaynamaya başlamadı mı? Bu yüzden geçen gün birbirimize girmedik mi? Pirelenmiyormuşum, laf! Pekâlâ pireleniyorum işte! Uysal da bunu bildiğinden, dalımıza binmeye yeltenmiyor mu? Amma iş be! Bir taraftan Aysel diye öl geber, geceleri uykundan, gündüzleri rahatından ol, bok yoluna kodesleri, mahkemeleri göze al; öbür taraftan, beni ne zaman kazıklayacak diye, diken üstünde yaşa! Reva mı bize bu yani? Aysel'i Dürnev karının şerrinden, randevucuların sultasından, bunun için mi kurtardım? Bunun için mi, prenses gibi yaşatıyorum? Karı bu! İlle karılığını gösterecek. Mayası çamur. İçi bozuk. Sen istediğin kadar onun için dağları devir, o bir punduna getirdi mi, seni küt diye kündeden atar; bir başkasının arabasına yan gelip, türküsünü çağırır. O sebepten yani, olur olur.

Yeniden nefes alamıyor. Tıkanıyor. Ürkütücü bir hızla, nefes borusu ve genzi tozlanıyor adeta! Sinirleri lif lif gerilmiş. İçinden dışarıya, pis ve kokmuş öfkeler fışkırtmaya; dışarıdan içine, yeni yeni asılsız astarsız şüpheler akıtmaya hazır bir Dündar. Hangi Dündar bu? Bir zamanların futbolcusu, santrhaf Dündar mı? Kim bilir? Belki o, belki onu andıran, ondan çıkma, fakat başka ve kötü bir adam. Hiçbir şekilde hiçbir gün, üç büyük takımdan birinde, ya da daha

önemlisi Milli Takım'da yer alma ümidi olmayan bir adam. Artık adamdan bile az.

Hüsnü Faik, ansızın telefonun ucundaki adamı dinlemediğini fark etti. Utandı. Öğleden beri kafasına takılan aynı şey:

— ... ne diye Azrailde mantık arıyoruz? Ölmek, bir sıra işi olmaktan ziyade, bir tesadüf işi. Fakat ölüm, ölenden çok daha fazla kalanın... Tuhafı şu ki adamın, civarından birisini fiilen kaybetmiş olmasıyla, bu kaybı gerçekten hissetmesi, ayrı ayrı şeyler. Herhangi bir ölümün uzak ertesi, belki bu yüzden, yakın ertesine nazaran, daha tahripkâr oluyor. Olmayacağını bile bile, yine de Azrailde mantık aramak!..

Telefonu kapatınca, kısa bir an kendini dinliyor. Sonra:

— Ahmed Emin, diyor, hadiseyi duymuş da!

Avukat Sadık: — Peki, diyor, ne dedi?

— ... ne diyecek? Teessüf, başsağlığı!.. Londra'ya gidiyormuş.

İçisıra sürüp götürüyor: — ... ne diyebilir? Ölümün karşısında ne desek aslında susuyoruz. Kimdi o Azrailin adaletinden bahseden? Hangi adalet? Sen bütün hesaplarını kapatmış ihtiyarları bırak, git delikanlıları... Lakin, ne diye Azrailde mantık aramak?

Sustu mu, sesinin gençliğiyle yüzünü ve hareketlerini desteklemedi mi, büsbütün ihtiyar. Gözlerinin altı çöküyor, yanakları sarkıyor:

— ... biraz önce Falih aradı. Üzülüyorlar. Ellerinden başka bir şey gelmez. Ahmet Emin, mürtecilerin işi olmasın, diyor. Malatya'da onu vurdular ya...

Avukat Sadık'ın gözlerinde okuldan kaçmış çocukların pırıltısı:

— Olamaz mı? Mukaddesatçı gençler mevzuunda yaptığı röportajdan sonra, tehdit mektuplarını aldığını söylüyordu. Olabilir ki...

— Emniyet Müdürlüğü'nde de, bu nokta üzerinde duruldu. Esasen...

Ankara Caddesi'nde bir ağır kamyon vites değiştiriyor. Açılıp kapanan kapılardan, dizgi makinelerinin yükselip alçalan madeni sesi. Telefon zilleri sonra. Daktilolar. Ragıp, sakalları birdenbire simsiyah uzamış, 'dört sütuna' bir klişe getiriyor: Mahmud'un klişesi, yüzünde kaçak gülümsemesi belli belirsiz hissedilen yepyeni bir klişe. Patron'a uzatıyor:

— Oldu galiba.

Hüsnü Faik bu defa, değişik, kaynağını bilmediği, bir cümleye takılmış: "Ve bir gün bir gecede, Bastille hak ile yeksan oldu" diye için için tekrarlayıp duruyor.

— Oldu! diyor.

Ragıp: — Başlık, diyor, aynen verdiğiniz gibi?

Hüsnü Faik: — Aynen! diyor.

İç telefonda İrfan: — ... efendim, Akşam'dan telefon ettiler. Gazeteciler Sendikası bu münasebetle bir tebliğ yayınlayacakmış. Biliyorsunuz ya, Mahmud kurucu üyelerindendi Sendika'nın. Toplantı halindeyiz, tebliği yetiştireceğiz diyorlar.

Hüsnü Faik: — Teşekkür edin! diyor.

Tekrar içine dönüp: — ... ne diyebilirler, diye soruyor, neyi değiştirebilirler? Gazeteciler Sendikası'nın kurucu üyesi Mahmud artık yok.

Bütün ışıkları yakmışlar. Aydınlığın bu derece yoğun olması odayı, hem olduğundan geniş gösteriyor, hem her şeyin üzerine erimiş metal çiğliğinde saydam bir zar geçiriyor. Avukat Sadık, biraz yaradılışı biraz mesleği icabı, olanların duygu yönünden çok, neden ve nasıl ilgilerini kurcalamaya, Mahmud'un beklenmedik ölümünün 'delail-i musbite' ile açıklamaya çabalıyor. Yine o çabuk, kolaylığı şaşırtıcı konuşması:

— ... Cinayet Masası'nın bizden fazla bir bildiği yok ki efendim! Bir kere İnşaat Yolsuzluğu dosyası bizim elimizde; ikincisi Mahmud'un İzmir'e neden gittiğini biz biliyoruz;

üçüncüsü, geçen akşam Saraçhanebaşı'nda bu yüzden cereyan eden hadiseye polis henüz muttali olamadı. Bence vaziyet gayr-i kabil-i münakaşa bir sarahat arz ediyor. Perşembe gecesi teşebbüslerinde muvaffak olamayanlar, ne pahasına olursa olsun, Mahmud'un aradığı adamı bulmasına mani olmak için yeni bir teşebbüs daha yaptılar ve...

Susuyor. O susunca Hüsnü Faik bembeyaz kaşları alnında, ona dönüyor ve kırık bir sesle tamamlıyor:

— ... ve muvaffak oldular.

Daha sonra baş başa varıp, tutacakları yolu kararlaştıracaklar. Hüsnü Faik sanki, iki üç gün önceki, o 'ne yapmalı?' tereddütleri içindeki adam değil. Hadiseyi, çok yırtıcı yaşamış ihtiyarlarda görülen, o katılık ve yürek pekliğiyle alıyor; bir yerden itibaren, kendisini ve gazetesini, asıl olması gereken yerde görüyor. Yayına devam edilecek. Necdet, kanunun verdiği bütün imkânlar kullanılarak, savunulacak. Mahmud'un başladığı iş, onun bıraktığı noktadan, onun bıraktığı hızla, daha ötelere götürülecek. *Birlik*, o mütareke karanlıklarından, Kurtuluş Mücadelesi'nin ve demokrasi hareketlerinin buhranlı günlerinden, dövüşe dövüşe, muzaffer çıkan 'gazi' gazete, ağırlığı gittikçe artan şartlara göğsünü vererek, yine 'vazifesini' yapacak. Biz ki şerefli şerefsiz bütün korkuları yaşadık; takip gördük, mahkeme gördük, tatil-i neşriyat kararı gördük; şu kadar yıl önce tuttuğumuz ve doğruluğuna inandığımız yolu, birkaç 'yeni icad' politikacının ve çevrelerindeki vurguncuların tazyiki üzerine bırakacak mıyız? Biz ki Cumhuriyet'e, Mustafa Kemal'e ve 'muasır medeniyet seviyesine' ulaşmak zaruretine inanıyoruz, olsa olsa...

Mustafa Kemal der demez, aynı cümle, zihninden ışıklı bir tespih dizisi gibi akacak:

"— ... ve bir gün bir gecede Bastille hak ile yeksan oldu."

Şimdi hatırlıyor, uzak uzak, ama gayet açık ve sağlam, hatırlıyor:

— ... 338'de miydi acaba? Evet, öyle olacak! 338'de Gazi'yi Fransızlar Sefaret'e davet etmişti. 14 Temmuz Bayramı

için. Neydi o bir Miralay vardı, Bojin mi, Mojen mi, ne? Gazi'nin sözleri bunlar, o akşam söylediği:

Gazi tekrar, fakat bu defa değişik bir yerde, aynı sözleri söylüyor. Çiftlik'te galiba. Külot bir pantolon giymiş. Ayağında çizmeler. Başında kasket. Sağ elinin iki parmağını, gökyüzünde bir şey gösterecekmiş gibi, dikkatle yukarıya kaldırıyor ve aynı cümleyi söylüyor. Hüsnü Faik, kaşlarını çatıyor artık. Gözbebeklerinden düşürüp kaybettiği bir Kuva-yı Milliye mavisini, dakikasında bulup kuşanıyor. Anadolu Ajansı'nın ilk kuruluş günlerinde, Ankara Hükümeti'yle ilgili bir haber alırmış gibi, ağır bir sesle:

— Evet, diyor, evet Paşam!

Avukat Sadık, fırsatı kaçırmadı... — ... bu gazete Atatürkçü müdür? Evet! Şu halde neşriyatını belki faydalı ama temelsiz istikametlere dağıtmamalı. Ne yapmalı, diyeceksiniz? Cumhuriyet'in ilanından bu yana hiç kimsenin doğru dürüst yapmadığını! Önce Mustafa Kemal hareketinin tarihi izahını yapmalı, sonra da bu hareketin zaman içerisindeki *conséquent* inkişafının ne olacağını araştırmalı. Ancak böylelikle...

Mahmud, buzlu bir Beyoğlu gecesinde, Taksim Meydanı'nda duruyor; Avukat Sadık'a eğilip, usul usul:

— ... ne dersiniz, diyor, üstat? Halk Partisi, 38'den sonra girıştiği Faşizm denemesine, Müdafaa-i Hukuk doktrinini temel yapmayı düşünmedi mi? Ama bu, her bakımdan yanlış ve haksızdı. Öyleki 1945'de Faşizm, dünyanın her yerinde çözülürken, bizde de çözüldü.

Avukat Sadık sözü onun bıraktığı yerden alıyor:

— ... anlıyorum diyeceğini: 1945'den sonra aynı Parti, aynı doktrini bir burjuva demokrasisi denemesi için temel tutmak istiyor. En makul hal şekli bu. Bu ama, halkın ilk diktaya duyduğu nefret, ilk serbest seçimlerde bilmem kaç senelik bir inkılap aleyhtarları kadrosunun, iktidara gelmesine müncer oluyor; neticede inkılaplardan devamlı surette taviz veren, eskisinden çok daha şiddetli, yeni bir diktaya giriyoruz.

Hüsnü Faik, Avukat Sadık Bey'in meseleyi hemen bu derece açmasını yadırgadı. Bununla beraber aynı şeyleri, Mahmud'la o da birçok defalar konuşmuştu. Mahmud evde, piyanonun yanı başında halıya oturmuş, onu incitmekten korkarmış gibi uzlaşmaya hazır bir sesle, kaç kere:

— ... rejim buhranı, dedikleri, asıl işte burada! dememiş miydi: — ... Kuva-yı Milliye hareketinin, tarihi ve ilmi izahını yapmadan, onu çıkış noktası diye alıp, geliştirmeye kalkışıyorlar. Ya bilmiyorlar, ya yanlış biliyorlar: Basın olsun, ilim adamları olsun, bunca yıldır hiç olmazsa 1919 davranışının asıl mahiyetini açıklamayı deneselerdi...

Hüsnü Faik'in cevabı hazır: — ... Nasıl edebilirdik ki? Biz inkılabı, aleyhtarlarına karşı müdafaa etmekten, nefes bile alamadık. Unutma ki matbuatın da yarısından çoğu Mustafa Kemal'e ve Ankara Hükümeti'ne muhalifti başlangıçta. Beraber değildik ki!..

Avukat Sadık, elinde bir kalem, camın üzerindeki bloknota, eski harflerle hep aynı mısraı, alt alta, yan yana yazıp çiziyor. "*Yeyin beyler yeyin; bu hân-ı iştiha sizin.*"

— ... bugün, diyor, bu çıkmazdan kurtulmak, hareketin gerek izahını, gerekse zaman içindeki mantıki gelişmesini araştırmak kime düşüyor? Yine size ve bize! Bu bakımdan, *Birlik*'in yaşadığımız hadiseler muvacehesinde asıl vazifesi, sanıyorum ki...

Sözünü yarım bırakıyor, yeniden aynı bloknota aynı mısranın, bu defa doğrusunu, yeni harflerle yazıp bekliyor: "*Yeyin efendiler, yeyin!*" Ağzında beklemediği bir acılık. Mahmud'u, yağmur altında ayrılacakları sıra; Gazete'nin kapısı önünde bir kere daha görüyor: Şapkası nokta nokta ıslanmış, sesi gizli:

— ... tuhaf değil mi, inkılapçılık cumhuriyeti ve devrimleri, aşırı sağa ve aşırı sola karşı savunmaktır sanıyoruz. Bu Milli Mücadele'nin 1930 konağıydı. Geçtik bu konağı. Şuradan belli ki bugün demokrasi için, demokrasinin asgari şartlarını gerçekleştireceğini umduğumuz bir siyasi partiyle mücadele halindeyiz.

Ya da gazetedeki odasında, cıgarasına eğilmiş — ... siyasi partilerimiz, birbirinin aynı. Bizde asıl mücadele, partiler arasında değil, parti kadroları içindeki inkılapçı unsurlarla, fırsatçılar ve gericiler arasında oluyor. Ben, inkılapçı entelektüellerin, geniş halk yığınlarını kucaklayan, yeni siyasi teşekküllere gitmesinden başka çare göremiyorum. Mustafa Kemal, harpten çıkar çıkmaz, ne demişti? "Şimdi ikisat ve maarif savaşını kazanacağız!" Gözönünde tuttuğu kimlerdi? Ona savaşı kazandıranlar: Halk! Yani köylüler, münevverler, işçiler, dar gelirli şehir insanları... Bu sosyal çevrelere dayanan ve radikal tedbirlerle gelen Atatürkçü bir parti...

Gizli gizli gülüyor: — ... patron, diyor, duymasın!

Avukat Sadık'ı sevindiren başka bir şey: Onun Batı Avrupa tipi demokrat sosyalist fikirleri bu noktadan itibaren Mahmud'la uyuşuyorlar.

— ... Halk Partisi'nin, diyor, yapacağı iki şey vardı: Kısa zamanda cumhuriyete aleyhtar kuvvetleri ifna edip rejimi demokrasiye götürmek, birincisi! Devletçilik prensibini, içtimai adalet ve demokrasiyi, topyekûn gerçekleştirebilecek sosyalist bir metot olarak ortaya atmak, ikincisi! İkincisini hiç yapamadılar. Birincisini dersen, eh şöyle böyle...

Hüsnü Faik, ellerini kalbinin üstüne koymuştu. Gözlerinde incecik incecik kan damarları belirmişti. Sesinde hafif bir Rumeli ahengiyle:

— ... Halk Fırkası, dedi, bir fırka olarak teşekkül etmemiştir. Mustafa Kemal bu meseleyi müzakere ederlerken, İzmit Kongresi'nde, ben de hazır bulunuyordum. Onun nazarında, Milli Mücadele'yi zaferle bitiren Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, nasıl bütün milleti temsil etmişse, yeni kurulacak ve iktisadi fütuhata teveccüh edecek teşkilat da, aynı şekilde milleti temsil etmekteydi. Adeta, bütün içtimai unsurları sinesinde toplayan bir siyasi cephe teşkil etmek istiyordu. Nitekim fırkanın ilk seçim programı birkaç umumi umdeden ibaretti. O vakit bizler; Ben, Yunus Nadi, Falih, Yakup Kadri, Ruşen filan münevveran arasında, bu cephe-

nin adeta sol kanadını meydana getiriyorduk. Yalnız şimdi bakıyorum da, bizim bütün mücadelemiz, tabir caizse medeni planda olmuş. İnkılapları müdafaa etmek falan filan. Hareketin halkçı, inkılapçı, müstemleke aleyhtarı tarafını 336'yla 340 arasında şöyle bir yakalar gibi olmuştuk, bilahara kaybettik...

Telefon. Selma'nın sesi öteden beri telefonda yaşından genç işitilir; hele böyle bir de kaygılı ve heyecanlı oldu mu, artık iyice yumuşuyor. Sabahtan bu yana, kim bilir kaçıncı defa:

— Baba, diyor, ben Selma. Bir haber var mı Mahmud'dan?

Ondan hadiseyi henüz gizliyorlar. Hüsnü Faik: — Hayır, diyor, henüz bir haber yok kızım. Sakin ol, metin ol! İnsanların dünyası biliyorsun...

İçin için soruyor: — ... niye gizliyoruz? Mahmud'a yakınlığını bildiğim için mi? Yarın sabah, gazeteyi alır almaz, nasılsa öğrenecek. Hayatımızı, birçok yalanlar sayesinde, yaşanacak halde tutuyor gibiyiz. Korkuya karşı yalan. Ölüme karşı yalan. Halbuki ölümün hakikati, mantık dinlemiyor.

Selma: — Geleceksin değil mi bu gece? diye soruyor.

— Geleceğim! diyor Hüsnü Faik.

Selma: — Yalnız başıma, diyor, fena oluyorum. Kötüye yoruyorum her şeyi. Mümkünse gecikme çok.

— Şimdi kalkıyoruz.

Konuştuklarını, bir 'esasa' bağlamadan kalkıyorlar. Yalnız içlerinde bir rüzgâr esiyor. Güçlü bir rüzgâr. Kendilerini hem bütün tehlikelere göğüs gerebilecek kadar yenilmez, hem de sonu kestirilemez ihmallerin karşısında askıda hissediyorlar. Hüsnü Faik tekrar, Sakarya öncesini yaşamaya başlıyor. Elinde olmayan bir şey bu: Biraz heyecanlanmasın, kendini biraz sorumlu bulmasın, hemen Sakarya günlerinin tozlu ve taşra Ankara'sına dönüyor, gidip Gazi'yi buluyor. Kulaklarında onun yorgun fakat inanmış sesi:

"— ... ve bir gün, bir gecede Bastille hak ile yeksan oldu."

Dündar, Uysal Tevfik'i aşağıda bırakıp, merdivenleri dörder dörder atlayarak, Aysel'in yanına çıktı. Kapı, sıkı sıkı kapatılmamıştı. Açık da sayılmaz ama. Aralığından dışarıya, kılıç gibi ince bir ışık sızıyor: Dündar bunu görünce öfkelendi. Kendi kendine:

— Kaç kere söyledim, diye mırıldandı, şu kapıyı kapat diye!

İçeriye girer girmez bağırdı: — ... Niye doğru dürüst kapatmıyorsun şu kapıyı? Laf anlamıyor musun?

Aysel, ıslak siyah gözleri sonuna kadar açık, dimdik baktı:

— Anlamıyorum, dedi. N'olmuş?

Sesi hem küstah, hem de acıtıcı. Pencere tarafındaki yatağa, ayaklarını toplayarak kıvrılmış. Tırnaklarını törpülüyor. Sırtında bornoz. Saçları bir havluyla, aşağıdan yukarıya, bir türban gibi sarılmış. Yalnız, komodinin üzerindeki abajur yandığından, odada ışık çok az. Galiba, hava da az. Dündar, en çok bu ikincisinin kıtlığını, inkâr kabul etmez bir şekilde duyuyor. Öfkesi gırtlağına düğümlenmiş, tavandaki ışığı yakıyor. Otel odasının gösterişli mobilyalarını, bir anda köhne ve zavallı kılıveren, sihirli bir ışık! Perdeler, yoksul yoksul sarkıyorlar. Aysel başını bile kaldırmıyor. Dündar'ın kelimeleri, düğüm düğüm gırtlağında:

— ... biz köpek gibi oradan oraya koşturalım, hanım burada banyo alsın, tırnaklarını törpülesin! Öf be, dünyada karı olmak varmış, karı.

Şimşek yalazı gibi bir de arzu: — ... yıkanmış. Temiz temiz. Parmağının ucunu, sırtının çukuruna tut, beline doğru in.

Aysel'in bornozunun altında çıplak olduğunu düşünmek, Hacı'nın telgrafını sildi süpürdü. Hiç değilse, başlangıçtaki önemini hayli azalttı. Artık Aysel'e bağırmak istemiyordu. İstese de bağıramazdı. Şimdi içinden, iki bardak votka doldurmak, birisini ona vermek, ötekisini avuçlarına alıp, dizinin dibinde oturmak geliyordu. Aysel bardağı, tek kelime söylemeden aldı. Yüzüne bakmadı. Dudakları hemen, bardağın kenarına bitiştiler. Hep böyle durmuyor, bel-

ki de duramıyor, ayışığı mavisi dudaklarını, derhal alkolün buğusuna tutuyordu. İçerken gözlerini yumuyordu, hatta. İçmek mi, yoksa dua mı etmek?

Bir defada bardağını yarıladı. İçinde görünmez bir böcek, ya da kıl ararmış gibi kirpiklerini kısarak, içkisine baktı.

— Bu ışık, dedi, yanıp duracak mı böyle?

Dündar ilk yudumdan sonra genişlemişti:

— Bir mecburiyet yok, dedi.

— Öyleyse söndür. Işık az oldu mu, seni daha sevimli buluyorum.

Sustu. Hemen arkasından daha yumuşak bir sesle:

— Kızma! dedi.

Dündar ışığı söndürünce, ikisi birden, gizli köşelerinden aydınlanmış, bir mağara boşluğuna düştüler. Caddeyi kirleten otomobil sesleri, tramvay vınıltıları, bu boşluğu birçok yerinden parçalıyor, adeta dağıtıyordu. Otelin karşısına gelen binaya, kırmızı neon lambalarıyla çatılmış bir reklam. Aysel'in bir tarafına, ısıtıcı bir yangın kızıllığı sıvamıştı. Dündar erkekliğinin kımıldanışını, belirli ve tehlikeli bir deprem gibi duydu.

— Doldursana şunu!

Şaşırdı: — Neyi? Bitirdin mi? Ne çabuk?

Bardağı doldururken elleri titriyordu:

— ... daima benden önce bitiriyorsun. Seni geçemiyorum.

— Kimse beni geçemiyor ki!

— Bir bakıma, kötü!

Aysel bardağın kenarı dudaklarının arasında gülümsedi:

— Bir bakıma mı? diye sordu. Her bakımdan kötü!

Dündar şimdi, genç kadının banyodan sonra buğulanmış vücudunu, fakat nedense en fazla omuzlarını düşünüyordu. Eskiden, böyle bir otel gecesinde, elini tutsa, Aysel bütün omuzları, çenesi, sarı saçları ve ıslak siyah gözleriyle, üstüne kapanırdı. Eskiden?! Her şey ufacık dakikaların, rezil rüsva saniyelerin elinde ufalanıyor. Şu anın tadını sağlı sollu tadamadan, bir de bakıyorsun an değişmiş; az önceki duy-

gular, yaşanası tutkular eskiyivermiş. Eskiden Aysel, beyaz, çalışkan ellerini, her bulduğu boşluktan, kavurucu içki bardaklarına uzatmazdı. Saçlarını kestirmemişti. Makyajına dikkat eder, yalnız kirpiklerinin rimelini istediğince sürebilmek için, uzun uzun aynalara eğilmekten, yorulmak nedir bilmezdi.

Dündar bardağını, komodinin üstüne koyuyor:

— Bir bakıma çok kötü, diye fikrinde direniyor.

— Hangi bakıma?

Sonra daha güzel bir söz buluyor: — ... biliyor musun, diyor ama iyice sokularak diyor: — ... fazla hız insanı yakarmış.

— Yalnız hız mı? İnsanı daha neler yakar; su mesela, rüzgâr! Hiç münasebeti olmadığı halde, insanı fazla güzel olmak bile, sırasında yakabilir.

Dündar dudaklarını, onun saçlarına dokundurmak arzusuna tutuluyor: Batıcı, saplanan bir duygu bu! Başından havluyu at, dudaklarını nemli saçlarına değdir! Yapamıyor. Sadece biraz daha sokulup:

— ... güzel olmak mı, diye soruyor, güzellik kraliçesi olmak mı?

Aysel, bütün dudaklarıyla, tekrar bardağına eğildi. Tırnaklarını düzeltmekten vazgeçmişti. Banyonun getirdiği gevşekliğe, alkol sinsi bir yılan gibi sokuluyor, içini dışını ürkütücü bir hızla kurutuyordu. İlk önce avuçları kurumuştu. Şimdi de gözleri. Hatta, bornozun tüylü yumuşaklığı altında vücudu, havluya sarılı saçları! Dündar'ın soluğunu, hafif nemli bir hayvan soluğu gibi, bir omuz başında, bir yanağında hissediyordu. Çok geçmeden, bir kırbaç şaklamasıyla, kollarına düşecek; çırpına çırpına, bir zaman onun denizinde boğulacaktı.

Aşk mı bu, yoksa oyun mu? Neden ben, saçının biçiminden kayışının tokasına kadar, bu Dündar'ın her şeyinden tiksineyim de; böyle buharlı bir bornoz içinde, dudaklarımı ve burun deliklerimi, alkolün rüzgârına tutmuşken; soluğunu tenimde duyar duymaz, nasıl olduğunu pek de anlama-

dan, kollarına düşeyim? Aşksa eğer kötü bir aşk! Gençliğimi ve güzelliğimi çarçur eden! Üstümde başımda, elle tutulacak, temiz hiçbir şey bırakmayan. Belki Dündar beni, hayatını paylaşacak kadın sanıyor. Öyle ya, kaç yıldır beraberiz. Karı koca bilenler, çok. Nereye giderse, beni de götürmüyor mu? Götürüyor. Ankara Ankara, Adana Adana! Burnunu hangi pis işe soksa, benim burnumu da sokmuyor mu? Sokuyor. Zaten kader birliği dedikleri ne Allahaşkına? Ne var ki ben, onu bu gözle görmüyorum. Yok, daha doğrusu, ben artık bu gözle görmüyorum. Hatta, hiç görmüyorum ben onu. Yalnız, eğer görürsem, yürüyüşünü ördekçe bulmak, ya da ahmaklığına acımak için görüyorum. Sonra, bir de bu. Tıpkı votkaya dudaklarını verirmiş gibi, sert saçlarına parmaklarımı geçirmek, ağzımı ona vermek için!

Belki onun aşk diye aldığını, ben oyun diye alıyorum. Her tekrarlanışından sonra, beni bütün bütün soğutan ve uzaklaştıran bir oyun. Herkes buna benzer oyunlar oynamıyor mu? Herkes ve her yerde! Beni sorarsanız, Dündar'la oynadığım bu üç bin yıllık oyundan, hiçbir iftihar payı çıkarmadığımı, üstelik kendimden ve yolumun üstündeki bütün aynalardan utandığımı söyleyebilirim. Çünkü kafamla ve kalbimle istemediğim, sinirlerimi ve damarlarımı karıştırmaktan çekindiğim bu oyun, her seferinde yeniyor beni. Kendimi tutamıyorum. Ellerimi, göğüslerimi ve dudaklarımı tutamıyorum. Dündar bunu bilmese, o kadar sokulmayacak. Bildiği içindir ki, böyle loş bir oda buldu mu, hemen o hayvan soluğunu, yapışkan, hafif nemli bir sürüngen yumuşaklığıyla enseme, yüzüme, her yerime yapıştırıyor. Ellerimi tutuyor. Dudaklarını her tarafımda gezdiriyor. Ben, Allah kahretsin ben, boğuluyorum.

Dündar ise, kendi tarafında, deminki maça dönmüş. İnatçı yağmur damlaları, şaşılacak bir isabetle gözlerine damlıyor. Topu göremiyor ki! Ne zaman onun ayağına gelse, ya çığnıyor, ya da dışarı atıyor. Oysa basit bir şey: Nihayet forvete geçireceksin; onlar da, kale direklerinden içeri sokuverecekler. O kadar. On bir kişi, yağmurun altında, çamur yi-

ye içe tepiniyorsunuz; yine de, bu kolay işi bir türlü beceremiyorsunuz. Üstelik onlar senin kaleni üç kere üst üste 'mağlup ediyorlar'. İster misin Dündar, yıllar sonra, yarı düş, yarı duman bir kurgu içinde, yenik bitirdikleri o maçı, sen sağ ben selamet, berabere bitiriversin!

Aysel doğruluyor. Komodinin üstündeki bardağa uzanıp:

— Yine sırıtıyorsun, diyor. Hem kendi kendine.

— Yok canım! En az beş bin kişiye sırıtıyorum. Az önce sağdan ikinci golü çıkardık. On dakika daha, bu tempoyla devam edebilirsek, beraberlik garanti.

Aysel, onun yanı başında olduğunun şimdi farkına varmış gibi, bu defa büyük büyük bakıyor. İçinde yine, o her zamanki tiksinti! Kendini, hor gördüğü birisine bırakıvermiş olmanın verdiği tiksinti! Hemen, votkasının içine girmek istiyor. Ben buradan, şu alkol çılgınlığına kayıveririm, olur biter. Masanın, komodinin, perdelerin sivri kenarları, ansızın bir radyum ışığıyla parıldamaya başlar. Bir basamak inerim. Derken, bir saniyede üç bin basamak birden, inerim. Orada ne Dündar'ın paytak ayakları, ne Uysal'ın pis gözlükleri, ne Dürnev'in kısık gözleri! İşte bir ben varım, bir de sokak içlerinde, altmış yıllık ömrünü dolaştırıp, tamir edilecek koltuk kanepe arayan, gezgin bir ihtiyar. Kimmiş o? Bu yandan baktım mı, babama benzetiyorum. Öbür yandan baktım mı, hay Allah belasını versin, yine babama benzetiyorum. Ondan başkası da değil zaten. Olamaz.

— ... duyuyor musun, Uysal diyor ki, güya sen Ankara'da Hacı'yla kafa kafaya vermişsin; bak dinle, dinlesene kız... güya maksadınız bizi kafese koymakmış! Öyle diyor Tevfik...

Aysel'in dudakları hop! yine bardağın kenarında. Gözlerini aralamış. Yine eşyanın ve zamanın köşelerine sinmiş, o radyum ışığı. Dündar kolunu kadının beline sarıyor. Vücudunu kendine çekmek istiyor. İmkânsız. Kımıldatamıyor bile. Söylediklerini bir kere daha, bu sefer yüksek ve küstah bir sesle, tekrarlıyor:

— ... güya bizi ekmek için aranızda kolpa kurasınızmış.

Biliyorum, bunlar Uysal puştunun fitleri, fitleri ama, bir kere de senin hayır dediğini duymak isterim elbet.

Aysel'in dudaklarını bardağın camından ayırmaması, alacakaranlıkta inatla susup, alkolü dinlemesi, iyice asabını bozuyordu. Yeniden şüphenin ıslak, öğürtücü teması! Sanki elini bir taş aralığına sokmuşsun ve bilmeden bir solucan yığınını avuçlamışsın. Yapar mı bu karı Uysal'ın dediğini, yapar! Yoksa neden böyle taş gibi susup, kendini dinlesin?

Oysa Aysel, başını yastığına vermiş, şaşırtıcı ve ümitsiz bir gayretle, zihninden, o eşyadan bu eşyaya: Masadan gardroba, gardroptan perdelere koşuyor, kenar çizgilerinde melun bir diş ağrısı gibi gittikçe daha çok parlayan o radyum ışığını, harıl harıl silmeye, söndürmeye çalışıyor. Olacak şey mi bu? Şunu sileyim diyor, silemiyor. Bunu sileyim diyor, silemiyor. Işımanın yoğunluğu öylesine artmış ki, neredeyse gözlerini yakacak! Bu çiğ ve kokulu aydınlığın ortasında, bir tokmak gibi duyulan, Dündar'ın kavgacı sesi.

— ... sersemlik etme! Sana kaç kere söyledim bu Dürnev'den, bu Tevfik'ten hayır gelmez diye ben! Hadi söylemedin desene! Diyemezsin ki!

Ya da bir gece sabaha karşı, kusup ortalığı ve üstünü başını kirletirken, Ankara'da yaptığı teklifi, bu defa hırsız ağızları, hain tavırlarıyla yeniliyor:

— ... Aysel sözüme kulak ver! Maksadın paraysa senin, uzatma; bana çıtlat, kâfi! Ne diye Hacı'yı macıyı işe karıştırıyorsun, anlamam ki!

Yumruğunu güm güm göğsüne vuruyor: — ... ben yok muyum, ben? İstediğim dakikada paraları cepler, istediğim yere tüyeriz. Uysal, Dürnev falan filan, fasarya annadın mı, fasarya!

Fakat en müthişi, yumruğunu göğsüne vurması!

— Ben yok muyum, demesi, ben?

Radyum ışımasının karşısında, ne yapacağını şaşırmış hayalinin, oradan oraya çırpınışını seyrederken, Aysel'in kulaklarına, bu yumruğun gümlemesi yansıyor. Sadece o. Yapılan teklifin hiçbir yeniliği yok. Beş kişi mi çalışıyorlar?

ihanet etmeyi; paraları tek başına derleyip toplayıp, kendi cehennemine tüymeyi düşünüyor. Bu işin raconu bu. Birbirine asla inanmayan, hiçbir şekilde güvenmeyen kimselerle bir çıkarın eşiğine çömelmek ve her çıkan fırsatı, tek kişilik bir zenginliğin müjdesi sayıp avunmak! Aynı şeyi Uysal da mutlaka düşünüp taşınıyor, Dürnev de! Hem başlangıçtan beri düşünüyorlar. Ben de düşünüyorum. Dündar da düşünüyor. Ne var ki üstesinden gelebilmek için düşündüğümüzün, hiçbirimiz öbürümüze yetmiyoruz. Ben Dündar'la yaşayacak olduktan sonra, neden böyle bir şeye kalkışayım? Sonra ondan kurtulmak için çareler aramayacak mıyım? Belki hiçbir zaman bulamayacağım çareler. Dürnev, Dündar'la ya da Uysal'la aynı şeyi yapmayı içinden geçirebilir, fakat bu onları açmaz. Diyorum ya, böyle bir ihanet için hiçbirimiz öbürümüze yetmiyoruz. Ha, dışarıdan biri olursa, o başka! O da olmadığına göre, bunun, bu yanımdakinin, deminden beri öküzler gibi böğürmesi, göğsünü, bağrını dövmesi, boşuna! Ama anlatamazsın ki! Bir öküz!..

ÇARŞAMBA

SABAH olduğunu görmek yok mu, beni öldürüyor: Şehrin bir ahtapot gibi uyandığını; rayların, elektrik kablolarının, uzun uzun gerindiğini görmek! Her sabah bir kere ölüyorum. Belki zamanı duymak, beni öldürüyor: Kendisini bize zorla kabul ettiren, müthiş akışını duymak; bu akışa, bir türlü dizgin vuramayıp yenilmek! Her sabah yeniden aydınlanan pencerelerin, evin içindeki alışılmış sabah seslerinin beni kahretmesi bundan mı?

Oysa şimdi kalksam, radyo, kahvaltı sofrası, Anahit, telefon ve araba benimdir. Gazetelere şöyle bir bakarım, okumam. Gazete okumuyorum artık. Bana ne Giresun'daki açlıktan. Ereğli'deki madem çökmesinden; kapatılmış sendikalardan, tevkif edilmiş gazetecilerden? Bunları Mahmud düşünsün. Beni ne Mahmut ilgilendiriyor, ne gazeteler. Zamanla ilgiliyim yalnız. Çatlaya çatlaya akıp gittiğini hissettiğim. Yenildiğim.

Maide daha kalkmamış. Kalkamaz. Sabaha karşı döndüğümde, o daha yoktu. Yattığım sırada, gelmemişti. Buzlu bir mentha kokteyli, kulaklarından içeriye, yemyeşil bir kurdele gibi akıyor; genzini, boğazını ve midesini dolduruyordu. Kim bilir ne vakit gelip, ne vakit yattı? Babam yok. Gitmiş olacak. Kahvaltıda, milattan önceki ve sonraki bütün evlenmemiş kızlar gibi, yalnızım. Sütüm, çayım, bisküvilerim ve sabah sıkıntılarımla, yapayalnızım.

Sonra günün ilk cıgarası. Ve gazeteler. Tuhaf! Mahmud değil mi o? Sönük sönük durmuş. Böyle mi dururdu hep? Peki bu ne? Kocaman bir başlık: "Devrimci neşriyatımızı,

Mahmud Ersoy'la ödedik. – Türk basınının büyük kaybı". Mahmud'un resmi, bu resim. Başına bir kaza mı geldi acaba? Ne olabilir ki? Öldürmüşler. Hadi canım? Cesedini balıkçılar bulmuş. Daha da neler? Başı koparılmış cesedini Marmara'da balıkçılar bulmuş. Fakat nasıl olur? Mahmud, İzmir'e gitmedi mi? Mahmud!.. Mahmud!.. Bana ne Mahmud'dan? Biz, ayrı ayrı işleyen iki saatiz. Ben yalnız bir kızım. Yalnızlığımı, bunaltımı yaşıyorum. Mahmud kim? Onu neden öldürüyorlar? Gazeteyi satır satır didikliyorum. Satırların önünü arkasını kurcalıyorum. Nasıl işlenildiği anlaşılamayan, 'faili meçhul' bir cinayet bu! "Devrimci neşriyatımızı...!" Yalnız bir ölü, denizde bulunmuş. Başı yerinde olmayan. Öksüz bir ölü. Kimsesiz. "... Mahmud Ersoy'la ödedik." Benim, yüzüne karşı, senden bıktım dediğim. Kovduğum. Görmek istemediğim. "Türk basınının büyük kaybı."

Hayır, bunu birisiyle konuşmalıyım.

— Maide, diyorum, feci bir şey! Korkunç! Şu gazeteye bak!

Maide, yorganına sarınıyor. Dudakları bir pens gibi kısılıyor.

— İlk elde kaybetmek, diyor, uğur.

— ... bak, diyorum, Mahmud'u...

— Hayır White lady değil, diyor, Springtime içeceğiz.

— ... ve buz, diyor, ve mutlaka buz!

Tekrar gazetelerin başına geçiyorum. Satır satır, kelime kelime okuyorum, ne yazıyorsa. Yoksa ağlıyor muyum? Bilmem! Peki bu benim sevdiğim, usandığım, hayatımdan bir kıl gibi çekip çıkardığım adam değil mi? Kovmadım mı onu? Fakat ne de olsa canım, nihayet!.. Anahit, bak bakalım araba aşağıda mı? Sersem gibi arabaya binip, Boğaz'ı çıkıyorum. Mahmud gelip yanıma oturuyor. Islak elbiseleri, vücuduna yapışmış. Başı yok. Boynundan ufak bir kan fışkırıyor. Arabanın camlarına kırmızı hırkalı çocuklar, kapı önlerini süpüren kafası tıraşlı beslemeler, çarpıp çarpıp geçiyorlar.

— Mahmud, diyorum.

— Bak, diyor, biraz gayret edersek, ortalama bir hal şekli bulacağız. Verebileceğinden fazlasını istediğimi sanmıyorum, Ümid!

Başımı göğsüne yaslıyorum. Damarlarında gururla dolaşan sımsıcak kanın, uzak uğultusunu dinliyorum. Rüzgâr yaprakları uçuruyor. Öpüşüyoruz. Yukarıda çabucak martılar. Kırmızı kayaların üstünden akıveren bir kertenkele. Kıpkızıl yarılmış, dünyaya gülümseyen incir. Mahmud'a daha çok sokuluyorum. Sağanak ansızın bastırıyor. Kandilli civarında bir tepede, ulu ceviz ağaçlarının altına saklanıyoruz. Asıl işte o vakit, toprağından sökülmüş bir bitki gibi hissediyorum kendimi, onun geniş omuzlarına, sert kollarına sığınıyorum.

— Yıldırımların, diyor, ceviz ağaçlarına düştüğünü bilir misin?

Gözleriyle, üstümüzdeki sık dalları gösteriyor:

— ... bir cevizin altındayız.

Gülüşüyoruz. Üst üste birkaç şimşek çakıyor. Ağaçlar, telaşlı telaşlı, bir şeyler fısıldaşıyorlar. Sağanaktan sonra, tabiat ansızın, güneşin ve tozun altında sindiği yerden çıkıyor; havlayan yeşilleri, ısırgan kırmızıları ile her tarafı kaplıyor. Ben, Mahmud'un göğsündeki tüyleri okşuyorum.

— Mahmud! diyorum.

Boğaz'da bir deniz kahvesi buldum. Evvelce hiç gitmediğimiz. Tenha. Şişman bir garson, ellerini iki yanına açıp, beni bir kraliçe gibi karşıladı. Masaları sildi. Örtüler getirdi. Denize karşı oturdum. Radyoda bir ajans buldular. Vazgeçtiler. Bir Rumen havası yakaladılar. Garson'a:

— Konyak! dedim.

Efendice gülümsedi:

— Votka, diye fikrini söyledi, liman suyuyla.

— Hayır konyak, dedim, mutlaka.

— Mutlaka konyak, diye tekrarladı, biraz da meyve.

Gözüm meyve filan görmüyordu. Bir cıgara yaktım. Mahmud bir cıgara yaktı. Ellerini trençkotunun ceplerine soktu. Karanlığı dağıta dağıta yürüdü. Evden bavulunu alacak, rıh-

tıma inecekti. Kafası hâlâ, benimle meşguldü. Anahtarı çevirir çevirmez, üç kişi üzerine yürüdüler. Ellerinde bıçak, gözlerinde bıçak pırıltıları vardı. Mahmud hafifçe başını eğdi, adamlara baktı. Geriye çekildi. Öbürleri, simsiyah sakallarından, kirli ter damlaları damlatıp, bıçaklarını yalayarak:

— Ulan, dediler, ulan namussuz! Ulan köpek!

Mahmud, ne yapacağını düşünüyordu. Karanlığını ve yalnızlığını hesapladı. Birdenbire ıslıklı bir sesle:

— Defolun başımdan, dedi, itler!

İtler elele tutuştular. Bıçaklarını parlattılar:

— Sen defol ulan, köpek, dediler. Biz senin canını, cehenneme göndermek için geldik. Duanı et, Allahına yalvar.

Mahmud içisıra: — Ü! dedi. Bilsen ki Ü...

Sonra bıçaklarını karşıladı. Birbirlerine sarıldılar. Karanlığın avcunda, birbirini öldürmek isteyen dört adam. Birisi, en önemli ve namuslusu, Mahmud. Mahmud'un boynundaki damar kesildi. Açık kırmızı bir kan. Daha koyu renk, daha pıhtılaşmış bir başka kan. Mahmut itlerin birini çiğnedi. İtlerden bir başkası, bıçağını Mahmud'un kulağına soktu, çevirdi.

— Al sana, dedi, orospu çocuğu!

Mahmud, hiç sesini çıkarmıyor; yalnız pörsük gözlerinde, dayanılmaz bir hayıflanma, titriyordu. Ben dans ederken, Turgut'un kırçıl ve sarı bıyıklarına dudaklarımla dokunuyordum. Turgut, diri mavi gözlerini fincan gibi açmış:

— Ümid, diyordu. Rocky'nin asıl inandığı, hiçbir şeye inanmadığıydı.

Ya da utanmadan, ellerini belime uzatıyor:

— Medeniyet, diyordu, bir manasızlıktır. *C'est absurde!*

Ben sarhoş, kibirli ve sersem; ben Ümid, ben Ü, yürekler acısı bir hayâsızlıkla: — Evet diyordum, Turgut!

Halbuki ötekiler, Mahmud'u vurmuşlardı. Sonra yatırıp, başını kestiler. Mahmud gık demedi. Sabah olurken üç it, üç itin kanlı üç bıçağı, Mahmud'un başsız gövdesi, yola düştüler. Bir motora koydular, götürüp onu denize attılar,

İstanbul'un üstündeki bu gök, o gök mü? Önümde çalkalanıp duran deniz, o deniz mi? Neden bir insan öldü mü, zamanda ve uzayda bunu belirtecek bir değişiklik olmuyor? Neden?

Garson acımı paylaşıyor. Suçlu suçlu:

— Kimi ölür, kimi kalır, diyor. Dünya bu!

Ona cıgara ikram ediyorum. Cıgarayı kulağının arkasına koyuyor.

— Onu kovmuştum, diyorum. Senden bıktım, demiştim.

— Yüreğini tüketme, diyor. Ölenle ölünmez.

— Ölünmeli, diyorum, ölenle ölünmeli.

Denize bakıyor: — ... memleketin birinde, diyor, kocaları ölünce, karılarını da beraber yakalarmış, yaşayıp ne yapacak diye.

Omuzlarını kaldırıyor:

— ... neyiniz oluyordu, rahmetli?

Neyim oluyordu Mahmut benim? Cıgaramı söndürüp: — Hiç, diye acayip bir cevap veriyorum, hiçbir şeyim olmuyordu. Sadece arkadaştık.

Çıkarken, adını soruyorum garsonun:

— Todori diyor. Şişman Todori diye daha çok bilirler.

O kadar düzgün ve İstanbullu bir Türkçe konuşuyor ki, adını öğrenince şaşırıyorum. Arabayı çalıştırırken:

— ... bir memlekette, diye kuruyorum, kadınları kocalarıyla beraber...

Neresiydi bu memleket? Hindistan galiba! Eğer burası, Hindistan olsaydı; ben ve Mahmud, evli olsaydık; o öldü diye, beni de yakacaklardı. Mahmud'un kocam olabileceğini, ilk defa düşünüyorum. İki yılda, ilk defa. Ve o, öldükten sonra. Bu, kör bir jilet yutmuşum gibi, hançerimi parçalıyor.

— Mahmud, diyorum, acaba?

— Acaba değil, diyor. Bunu sana söylemiştim. Günün birinde beni kaybedersen, belki her şeyi anlayacağını.

Gaza basıyorum:

— Seni, diyorum, sevmedim. Sevmeyeceğim. Anlaşamadık. Anlaşamıyorduk.

Gülümsüyor; gizli gizli, avcunun içine içine, gülümsüyor:

— Sen, diyor, hem kendini beğenmişsin, hem de egoistsin.

Yorgunum. Başım dönüyor. Aralıksız, bir merdiven çıkıyorum. Bitmiyor merdiven. Çıkıyorum çıkıyorum, bitmiyor. Uzadıkça uzuyor, büyüdükçe büyüyor. Ben sefil, kan ter içinde topuklarım kırılmış, durmaksızın, basamakları yoklaya yoklaya, çıkıyorum. Dizlerimde derman kalmıyor, gözlerim kararıyor. Yukarı çıkabilsem, orada, Mahmud'u sapsağlam bulacağım. Sarılacağım. Kulağımı göğsüne dayayacağım. Yukarı bir çıkabilsem! Yukarı çıkıyorum, fakat orada Mahmud'u değil, uzun saçlı arkadaşı Rocky ile Turgut'u, dudak dudağa buluyorum. Midem bulanıyor. Pis, öğürtülü bir bulantı! Başımın dönmesi korkunç bir şekil alıyor. Sonunda kendimi tutamayıp, çıktığım bunca basamaktan aşağıya, daha aşağıya, en aşağıya yuvarlanıyorum.

Maide, beni görür görmez, elini alnıma koydu:

— Hayatım, dedi, hasta mısın? Yoksa bir şey mi içtin?

Kendimi divana salıverdim: — Her ikisi de, Maide! Gazeteleri gördün mü?

— Gördüm. Başına böyle bir şey geleceği muhakkaktı. Ateşle oynuyordu. Dua et ki sen kurtuldun, sen.

Ona boş boş bakıyordum. Bu, hiç aklıma gelmemiş. Mahmud yüzünden bir belaya bulaşmak. Geceleyin, bir caddenin ortasında, bıçaklanıvermek mesela. Ya da bir tenhada, enseme bir kurşun. Allah Allah! Ben ne düşünüyorum, Maide ne? Bembeyaz olmuş, başını sallıyor:

— Allah saklamış, diyor.

— Maide diyorum, içimde bir bulantı...

— Allah, diyor saklamış...

— Kusabilirim, diyorum, Maide.

Boşanıyorum sonra: — ... benim yüzümden öldü. Kabahat benim. Onu kovdum. Senden bıktım, seni istemiyorum artık, dedim. Gitti ve öldü. Parmağını bile oynatmadı. Sesini çıkarmadı. İstedikleri gibi vurdular. Ben eğer bu sersemliği yapmasaydım, o sözleri söylemeseydim, Mahmut ölmezdi. Öldüremezlerdi Mahmud'u.

Maide kireç gibi olmuş.

— Ağlama diyor, hayatım! Ağlama!

Nedense kendisi, sessiz sessiz ağlıyor.

Kürt İlyas, dört beş gün, sabahtan akşamlara kadar içti. Balıkpazarı dedi, içti. Galata dedi, içti. Tophane dedi, içti. Örümcek örümcek kanlanmış pis gözlerini, mermer bozması meyhane masalarına damlatarak, küf yeşili bir suratla, sövdü durdu.

— Ulan Beygir Kâzım, ben bunu sana sorarım.

Yarın geceden sonra, Küflüçıkı Sokağı'nın köşesinde duvara dayandı, soğuğun bembeyaz avcuna tükürdü:

— Allah, diye inledi. Allah! Karıların önünde vurdu bana, kerhaneci.

Sonra her köşe başında tekrarladı: — ... karıların önünde!

Ona nasıl vururlar? Hele Beygir Kâzım, kardeş bellediği adam, üç tane tango orospunun önünde, ona nasıl vurur? Nasıl vurabilir? Hadi vurdu diyelim, Kürt İlyas bunu nasıl sineye çeker? Daha ilk gece, kötü şarap, kulaklarında ıslıklı oklar gibi vızıldamaya koyulunca, içini oyan böceği çıkarıverdi:

— ... bağırsaklarını yere dökmezsem, bana da...

Başka yerlerde de söyledi. Bir keresinde, bıçağını çıkarıp, gösterdi. Öptü, okşadı, üstüne ağladı. Yeminler kasemler etti. Yeniden pis, kekre, küf ve kan kokan şaraplar içti. Ölesek bıyıkları içkinin içinde yüzüyor, dudaklarına yapışıyordu. Durup durup:

— Namus! diyordu.

— Erkeklik! diyordu.

En çok da: — Karıların önünde ha? diyordu.

Birkaç kişi, Kâzım'a haber uçurdular:

— Kâzım ağbiy, dediler, seninki böyle böyle diyor, mukayyet ol!

İlyas'ın gözlerine, git git, mor lekeler oturdu. Sabah aç karnına, bir kilo şarap içti. Zilli'nin oraya düştü. Herkesle helallaştı. Bekir, camların önüne bir başına oturmuş, onları

dinliyordu. Kahve ıslak ve soğuktu. Zilli, iki parmağının arasından sümkürüyor, nasihat ediyor:

— ... yapma be İlyas, kıyma be kendine! Olan sana olur!

İlyas'ın elleri titriyor. Dudakları resmen siyah:

— ... karıların önünde, diyor. Ben ona sorarım. Müstehaktır.

Bir başkaları: — Erkekliğe sığar mı? diyorlar.

Zilli başını eğiyor:

— Allah, diyor, taksiratını affetsin.

Kürt İlyas, dizlerinin üstüne düşüyor. Gözlerinden, mürekkep gibi mosmor gözyaşları fışkırıyor:

— Allah, diye bağırıyor, Allah!

Bekir, kaşla göz arasında dışarıya sızdı. Doğru bara. Kapıda Çinli Şükrü; elinde bir kova, saplı bir süpürge. Bekir sordu:

— Nerede Kâzım ağbiy?

— N'olmuş? Neden koştun böyle? Ha?

— Ulan içeride mi Kâzım ağbiy, söylesene!

Beygir Kâzım, Bekir'i, kafasında mavi pırıltılarla dinledi. Omzuna dostça vurdu: — Boşver be, dedi, boşver be Bekir çocuk!

Bekir'i bir titremedir aldı:

— ... ana avrat düz gidiyor Kâzım ağbiy. Sen bilirsin yine. Herkesle helallaştı. Üstünde bir bıçak, na böyle! Bırak polise haber verelim, n'olursun?

Beygir Kâzım kaşlarını çattı:

— O ne demek? Polisi işe karıştırma!

Sonra içindeki bir başkasına fısıldarmış gibi:

— ... Hele gelsin bakalım, dedi. İlyas efendi!

Bir eli kulağında, Amerikan bara sokuldu: — ... ulan be, dedi, Kürt İlyas benim kirvem be, kirvem: Mapusane arkadaşım.

Çinli Şükrü, kovasız süpürgesiz. Bekir'in omuzbaşında peydahlanıyor:

— Ne, diyor, İlyas mı? Buraya mı geliyor?

Bekir, başıyla: — Evet! diyor.

Çinli, peydahlandığı gibi ansızın sır oluyor: Yalnız arkasında, havada uçuşan birkaç kelime:

— ... hayvanlar gibi dövüşecekler.

Bekir, saçları darmadağınık, gözleri çökük mavi, pistin ortasında öylece kalmış, uykuda gibi sayıklıyor:

— ... dövüşecekler ya! Öbür hayvan, koskoca saldırmasıyla, bunu doğrayacak. Polise duyurmalı. Hemen polise duyurmalı.

Ama yerinden kımıldamıyor. Yalnız, sıtmaya benzer bir titreme. Bir de, sebebi belirsiz, pişmanlık duygusu:

— Ulan bana ne be? Gebertsinler birbirlerini! Bana ne oluyor?

Kâzım, bir eli hep kulağında, bardaki şişelerin arasından küçük, yassı, damlalıklı bir şişe bulup, çıkarıyor. Tezgâhın üstüne koyuyor şişeyi, Bekir'e:

— ... bu cenabet kulak ağrısı, diyor, bir başladı mı, iflahımız kesik demektir Bekir çocuk.

Bekir: — Bu kulak ağrısı!.. diyor.

Kâzım kafasını yana eğip, kocaman ellerinin içinde büsbütün ufalmış damlalıkla, kulağına ilaç damlatıyor. Gözlerini kırpıştırarak:

— ... bu ilaç, diyor, yeni. Geçen gece bir doktor vardı, müşterilerin arasında; na, ama altı okka bir herif, hani dazlak kafalı; ona yazdırdım.

Bekir: — Yeni, diyor, bu ilaç!

Kapıdan, sarhoş ve uğultulu, İlyas'ın sesi duyuluyor:

Beygir Kâzım, elinde damlalık; dudaklarında yarı gülümsemeye, yarı hıçkırık başlangıcına benzer eğreti bir bükülme; kafasını eğmiş, tezgâhın orada kapıyı kolluyor ve bekliyor. Cevap vermiyor. Yerinden de kımıldamıyor. Bekliyor. Kapının ötesinden, hep İlyas'ın 'yepisyeni' küfürleri:

— ... ulan senin gibi erkeğin kulağının memesini...

Bekir, merdiven altına tüydü. Bar, bomboş. Sandalyeler, masaların üzerinde. Soğuk. Duvarda resimler ve şişeler. Tezgâhın dibinde, taş kesilmiş, ötekini bekleyen Beygir Kâzım. Sıkı dur, Kâzım!

İlyas belirli bir şekilde yalpalıyor. Simsiyah ölesek bıyıkları, kaba ve yıpranmış köylü elleri titriyor. O görünür görünmez, Kâzım ilkin usul usul, gittikçe daha tok ve kırık bir sesle, kaynamaya başlıyor. Edepsiz ve hayvanca gülüyor. Arada sırada:

— ... nerdesin be kirve, diyor. Kayıplara karıştın be!

İlyas sütunlardan birine yaslanıp: — ... sen, diyor, bana karıların önünde vurdun. Senin derini yüzeceğim.

Kâzım gür, büyük kanatlı kahkahalar havalandırıyor:

— ... hah, hah, hah! Gel öyleyse, diyor, vur beni! Haydi bre ne duruyorsun kirve? Ha? Kömüş, vursana haydi! Hah, haaah, hah!

Bekir saklanıyor. Küçülüyor. İki hayvan. Gözlerini kan bürümüş. Kıyamet ha koptu, ha kopacak. Havada, kaçak bir elektrik sızıntısı gibi, şüpheli çıtırtılar. Sanki Bekir'i karakola çağırmışlar, posbıyıklı bir komiser: — Cinayet nasıl oldu? diye sormuş, durmaksızın: — Ben bir şey görmedim, diye tekrarlıyor, ben hiçbir şey görmedim, anam avradım olsun.

İlyas'ın gözlerinde, mürekkep siyahı gözyaşları.

— ... lan soysuz, burası benim barım deyip, beni kovan sen misin?

Kâzım, gülüşünü ansızın kesti, tezgâhın üstüne bir yumruk indirdi; ilaç şişesi, yumruğunun altında tuz buz oldu:

— Vursana be, diye uludu. Korkak herif, ne uzatıp duruyorsun? Vursana be! Gelmiş karşıma, bakla gibi laf döküyor. Ulan ısıracak köpek havlamaz, bilmez misin? Hırlayıp durma orada, gel ısır erkeksen be...

Arkasından yine gülüyor. Kışniyor sanki: — ... bırak hırboluğu kirve, diyor, çıkar o yenindeki zırıltıyı. O gece kafam bozuktu. Bar senin, ne vakit istersen gel, çatlayıncaya kadar iç. Benden.

Öbürünün üstüne gidiyor. Çocuk gibi ağlıyor İlyas. Koca adam:

— ... karıların önünde, diye hıçkırıyor, kirvem...

Beygir Kâzım koluna girip, tezgâha sürüklüyor: — Kusura bakma kirve, diyor, bir iştir oldu. Bu gece, karıların

önünde, sen de bana vur. İyi mi? Şöyle tabanca gibi bir şamar patlat. Gözümün üstüne.

Eğiliyor. Beygir gözünü açıyor. Eliyle işaret ederek:

— Na, diyor, tam şuraya.

Cinayet olmadı. Kürt İlyas, Beygir Kâzım'ı vurmadı. Zilli'nin kahvesindeki ağzı dumanlı itler, merdiven altındaki Parlak Bekir boşuna beklediler. Zaman boşuna durakladı. İlyas, suratı küf yeşili, alkolden ve kahırdan bitmiş, tezgâha kapandı. Kustu. Öldüreceği adam, yani Kâzım, yani bundan birkaç gün önce İlyas'ı döven, ona acı kahve pişirtti, karnını doyurdu, üstünü başını temizletti ve kendi yatağına yatırdı.

— ... şöyle birkaç saat kestir hele, dedi, aklın başına gelsin.

İlyas mırıl mırıl söyleniyordu: — Ah sen yok musun, sen? Ah...

O uykusuna yıkılır yıkılmaz, Kâzım dışarıya çıktı. Soğuk soğuk bir nefes aldı: — Ah ben yok muyum? dedi... Ah, ben...

Asım Taga, Marmara Haber Ajansı'yla konuşuyordu. Telefoncu kız birdenbire araya girdi: — ... şehirlerarası, dedi, Ankara'nız hazır, konuşun!

Asım Taga, purosunu tutuşturdu. Telefonun içine, bir avuç duman tükürdü. Avazı çıktığı kadar bağırarak:

— Recai Bey, dedi, Recai Bey! Sen misin muhterem?

Recai Bey, kaşınıp duruyordu. Kulaklarından, burun deliklerinden, siyah kıllar fışkırmıştı. Kolalı yakası boynunu çepeçevre kesiyor, damarları urgan urgan kabarmış:

— ... benim iki gözüm, kardaşım benim! diyordu. Sabah şeriflerin hayırlar olsun! Ben Balıkesir Mebusu Recai.

Oysa Asım Taga, onu alıvermiş; savaş yıllarına, Bandırma'daki nakliyeci yazıhanesine, sönmüş mangalların, heybelerin, bıyıkları kirli, parmak uçları donmuş yolcuların arasına yerleştirmişti.

— ... sabah şerifleriniz hayırlar olsun, yolcular! Gönen otobosu haftada iki gün kalkar, biri mübarek cuma günü, biri salı günü. Bursa otobosu...

Arkasından demokrasi. Demokrat Parti, Müteşebbis Heyeti. Daha daha, aday listesinin sonlarına iliştirilmiş bir isim. Nihayet, işte böyle, Meclis müzakerelerinde öldür Allah susan, damarları parmak parmak belirmiş, tansiyonu otuz iki, bir milletvekili.

Asım Taga, purosunu çiğneyerek, konuya girdi:

— ... haberler hayır mı, muhterem? Dünden bugüne, yeni bir şey çıkara bildin mi hele?

Öteki, arka cebinden bir çarşaf çıkarıp, terini, can sıkıntısını, telefona bir türlü alışamamanın verdiği aşağılık duygusunu siler:

— ... iki gözüm kardaşım, diyerek siler, dün gece Umum Müdür Muaviniyle... evet taa kendisi Hamza Bey... işte onlan Karpiç'te yemek yediler. Konuştuk hallaştık. Diyeceğim şu ki, kulağına çalınan havadis doğru galiba... ya, ya! Ziraat Bankası da, Zirai Donatım Kurumu da bu işle alakalı. Güya Amerikalıların müracaatı bekleniyormuş. Sen elini tez tutmazsan... bilmem ama...

— ... balon olmasın muhterem, bu?

— Yok kardaşım, zannitmem! Hamza Bey yemin kasem ediyor, ne zoru var. Meclis-i İdare'de tezekkür edilmiş. Hatta, ona bakarsan...

Vay canına! Şimdi ne olacak? Resmi bankalar işe burnunu sokarsa, biz ne halt edeceğiz? Hususi rekabeti anladım, ama Devletin rekabeti?.. Yok, yok, haklı bu Nakliyeci Recai! Elimizi çabuk tutmalıyız, yoksa fabrikayı gürül gürül başkaları kuracaklar, biz hava alacağız. O vakit, işin yoksa, çırpın dur! Yağma mı var? Daha biz, son kâğıtlarımızı oynamadık. Hele şu Freddy Mills deyyusunu yola getirelim, gerisi araba yolu. Herifin Ankara'ya gitmesine mâni olmalı, ne yapıp yapmalı, paraya pula acımamalı: Bursalara, Uludağlara götürmeli, mâni olmalı. Hadi bakalım Suzan! Bu senin işin. Göster kendini. Seni yetiştirdim, bu boya getirdim, kolejler-

de okuttum, elini sıcak sudan soğuk suya sokmadın, kırk yılda bir fakir babana bir iyilik edeceksin. Hadi benim bir tanecik kızım, ayçiçeğim! Eğer anan olacak o karı, karı olsaydı; eğer onda biraz kafa, bir parçacık kabiliyet bulunsaydı...

Asım Taga purosunu unuttu. Burkuldu. İçine ağır ve siyah pişmanlıklar, acı ve ekşi öfkeler aktı. Karısından utanıyordu. Onu, bir taşra kasabasından; sulanmış taşlıkların, fesleğen saksılarının, çamaşır tokaçlarının içinden, köklemiş çıkarmış; Maçka'daki bu koca apartmana, asansörlerin, buzdolaplarının, çamaşır makinelerinin arasına dikmişti. Tutsa tutardı. Tutmuyordu işte. Kadında korkuya benzer, zaman zaman küstahlaşan, hatta saldırgan bir hal alan bir yabancılık duygusu, gittikçe büyüyordu. Buzdolabını bırakıyor, ağzı kozalaklı testiden su içiyor, banyoda takır tukur takunyayla dolaşıyor; pencere içlerinde, dibi delik gaz tenekelerinde fesleğen yetiştiriyor; pek üstüne varıldı mı, gidip kapıcı karılarıyla çene çalıp, dertleşiyordu.

Kahır yahu! Ölür adam, ölür! Asım Taga'nın karısı! Suzan'ın annesi! İki misafir önüne çıkınca hemen Bandırma'daki zahireci dükkânlarından, davullu zurnalı kasaba düğünlerinden söze başlayan, hizmetçiyle aşçı arası, evlere şenlik bir mahluk! Asım Taga'yla kızı, başka bir evrende yaşıyorlardı. Kadın, başka bir evrende kalmıştı. Bu öbürlerinin, Taga'yla kızının geniş bir çevre edinmelerine engel oluyor; dostluklarını piç ediyor, davetleri, beş çaylarını, imkânsız kılıyor, elbet! Nihayet, bırakın hepsini, hiçbirini hesaba katmayın, biz Asım Taga, erkek değil miyiz yani? Medeni, yaşamasını ve yaşatmasını bilir bir kadın sevmek değil mi muhterem, arzu edemez miyiz? Her ne kadar yaşımız...

Günün birinde, bir metres edinmişti.

— Yahu, diye düşünmüştü, bütün ahbapların aşağı yukarı birer metresi var. Evler açıyorlar, kütür kütür karılar kapatıyorlar. Bizim başımız kel mi? Felekten biz de...

İşte orada çekile çekile taranıp, sımsıkı topuz yapılmış simsiyah saçları, pırıltılı bembeyaz dişleri ve kıvırcık gür kirpikleriyle Andoniça! Ellerini pantolonunun ceplerine so-

kuyor, etrafına bulut bulut limon kokuları dağıtıyor. Gözlerinde daima aynı dikenli pırıltılar, avuçlarında daima o garip, o yakıcı sıcaklık! Haftada iki, bilemedin bir gece Andoniça'ya sığınıyor; onun nedense biraz hırçın, biraz itici aşkını tutmaya uğraşıyor. Beraberce sarhoş olup, divanlara uzanıyorlar. Pavyonlara gidiyorlar. Boğaz'da, Bakırköy'de kimselerin bilmediği Rum meyhaneleri bulup çıkarıyor; büyük kış geceleri, birer şehvet fırtınası halinde oralarda birikip, ortalığı birbirine katıyor, karıştırıyorlar. Peki sonra?..

Beklemediği bir gece Andoniça'ya giden Asım Taga, bütün o erkek esvabıyla gezmelerin, boyasız dolaşmaların, o itici ve hırçın sevişmenin ne demek olduğunu, aslında nereden geldiğini paldır küldür anladı ve yıkıldı: Onları, Andoniça'yı ve sevgilisi Rum kızını, yatağında darmadağınık bir heyecan ve hırs dumanı ortasında yakaladı. Demek bu iki kadın için, eliyle bir apartman tutmuş, döşemiş, dayamıştı. Demek bir gecelik avuntuya karşılık, aylarca soyulmuş; şanlı enayiler, az bulunur kazlar, hiç bulunmaz balkabakları yerine konulmuştu. Demek onun bulunmadığı bütün gecelerde, bu iki kadın...

Bağırdı çağırdı. Küfretti. Andoniça'yı bıçaklamaya, gözünü oymaya, memelerini kesmeye kalkıştı. Hiçbirini yapamadı. Camları kırdı. İçki şişelerini, ampulleri, abajurları ve aynaları parçaladı. Andoniça, bu yaptıklarına, kılını bile kıpırdatmadan, dik dik baktı; sonra öbür kadını alıp, çıktı gitti. Gidiş o gidiş! O gün bugün Asım Taga, purolar, çekler ve kâğıt liralar, İngiliz kumaşları ve İtalyan kravatları cennetinde, sipsivri ve yapayalnız yaşıyor. Ne karısı var, ne Andoniça! Birden, böyle bir telefonla öbür telefon ya da bir telefonla iki imza arasında purosunu unutuyor, dalgın dalgın:

— Ah, diyor ah! Karım olacak karı, karı olsaydı muhterem!

Ya da elinde olmadan, Andoniça'nın beyaz irice, şaşılacak derecede sert ve sağlam dişlerini, çenesinin sıkı sıkı kapanışını hatırlıyor:

— Andoniçe be, diye yıkılıyor, bana bu yapılır mıydı?

Daha sonra Asım Taga purosunu hatırladı; koltuğuna gömülerek, sabah gazetelerini karıştırmaya heveslendi. Hepsinde, sütun sütun aynı haber: "Öldürülen gazetecinin katili bulunamıyor." Daha şüphelisi: "Mahmud Ersoy, Rus ajanı mıydı?" Şu Mahmud Ersoy değil mi? Elinde kalem, bütün erbab-ı namusa sataşan. Kızılın biri, önde gideni hem. Kibirli, edepsiz, muhalif. Demek öldürmüşler! Ee, kuduran köpek başını yer, muhterem! "... hususi surette aldığımız bazı malumata göre, mumaileyhin, İstanbul'daki bazı solcu çevrelerle sıkı temasta olduğu, Emniyet Müdürlüğü'nce esasen bilinmekteydi. Bu bakımdan..."

Asım Taga hatırladı:

— Tüh, Kemal Rıfat'la konuşacaktık yahu!

Telefonda yeniden, Marmara Haber Ajansı. Burnundan konuşan bir kadın:

— ... kimi aradınız efendim. Kemal Rıfat Beyi mi? dışarı çıktı efendim. On dakikaya kadar dönecek. Arzu ederseniz...

— Hacet yok, diyor Taga. On dakika sonra oradayım.

Kemal Rıfat berberden yeni çıkmış. Yakışıklı, ince, yukarı yukarı bıyıklı bir adam. Gayet düzgün, ufak ufak dişleri, ışıldıyorlar:

— ... öğretemedik üstadım, diyor. Bu heriflere saç kesmeyi öğretemedik. Her defasında, enseyi bu kadar açmayın diyorum. Her defasında, enseyi bu kadar açıyorlar. Sarhoş mudurlar, nedirler?

Başını havaya kaldırıyor. Gözlerini süzerek:

— Tıraş olmak değil bu, diyor, işkence.

Öbürü yatırıp, purosunu kesiyor: — ... benimki, diyor. Benim berberim, öylesi değil doğrusu: Leonida... Paris'ten diplomalı...

Kemal Rıfat, içinden: — Kaz, diye alıp gidiyor, Hacıağa! Görgüsüz herif! Berberi Paris'ten diplomalı imiş. Senin berberde işin ne be, nalbanta gitmelisin sen, nalbanta.

Gazetelerini okşuyor: — ... nasıl, diyor, haberler? Dört

sabah gazetesi, cinayete, bizim verdiğimiz başlığı çıkmış. Akşam gazeteleri daha meraklıdır böyle şeylere, göreceksiniz birkaç saat sonra, haberi aynen verecekler.

Taga: — Dört sabah gazetesi? diyor, Mükemmel!

Dudaklarının ucunda, birkaç tutam duman tütüyor: — Demek solcuymuş, diyor, muhterem! Nefes aldırmamak lazım bunlara. Adnan Bey, müsamahakâr canım, çok müsamahakâr! Ben olsam, kurşuna dizerim hepsini. Memleketi satacaklar.

Sonra, asıl konusuna geçiyor: — ... muhterem, diyor, siz gazeteci esnafı kulağı delik adamlarsınız, biz bir iş peşindeyiz şimdi, Şirket'le bir Amerikan Şirketi arasında...

Kemal Rıfat'ın gözleri iyice süzülüyorlar.

— Yılan herif, diye küfürleri dizmeye başlıyor içinden, yılan herif! Yine neler konuşuyorsun bakalım, ne dolaplar çeviriyorsun? Çıkar şu dilinin altındaki baklayı da görelim.

Asım Taga, bir avuç dumanla beraber, dilinin altındaki baklayı çıkarıyor: — ... bu traktör fabrikası hakkında, devamlı haber verseniz!.. Bir emrivaki yapsak!.. Lehmann Şirketi'yle bizim Şirket'in anlaşmış olduğunu bildirsek... Ankara'dakilerden pireleniyorum çünkü. Bu sabah, çok emin bir yerden öğrendiğime göre, Hükümet de alakalanıyormuş bu işle... halbuki biz...

Kemal Rıfat: — Bu, diyor, bakla! Lokmayı başkasına kaptırmayacağız. Balon mu? Uçuracağız. Rivayet mi? Çıkaracağız. Lokmayı başkasına kaptırmayacağız, ille bu yiyecek. Arada biz de sebepleneceğiz. Şimdi baklasını, altınla kaplamalı.

— Tabii, diyor Taga ellerini oğuştura oğuştura, bu Ajans bizim sayılır, öyle değil mi muhterem, onu kollamak netice itibarıyla kendi menfaatlarımızı...

Ya da: — ... bizim bankanın reklamlarını, ilan vesair işlerini zaten sizin tedvir etmeniz bahis konusu idi! diyor.

Olmazsa: — ... Ajans bu işi iş edinirse, diyor, bizdeki kredinin iki misline iblağı için, ben şahsen çalışacağım. Zemini yokladım bile. Hatta...

Altın kaplanmış bir bakla. Asım Taga'nın dilinin altındaki. Yarın gazetelere, 'İnanılır kaynaklar'dan aldığımız bazı haberleri uçuracağız: İstanbul Ekonomi Bankası ve Taga İthalat Şirketi ile Lehmann Tractor's Company, memleketimizde bir traktör fabrikası kurmak hususunda anlaşmışlardır, diyeceğiz. Anlaşmak üzeredirler diyeceğiz. Anlaşıyorlar diyeceğiz. Anlaştılar diyeceğiz. Başkaları okuyacaklar: Traktör ithalcileri, memlekette traktör fabrikası kurmaya heveslenenler okuyacak! Karışacak piyasa! Amerikalıları sıkıştıracağız. Olur mu olmaz mı? Olmasına olur ama, Ankara'dakiler bu işe ne diyor acaba? Onları da kollamalı. Bakarsın, büyük çapta bir meseledir bu; Parti işi, Hükümet işi olmuştur. Adamlardan az çıkarımız yok, temkinli olmalı. Ayrıca vicdanen müsterihiz. Nasıl olsa, bir fabrika gerekmiyor mu bu ülkeye? Ha o taraftan, ha bu taraftan, nasılsa yapılacak. Biz de...

Kemal Rıfat, avcunun içiyle, saçlarını yatırıyor:

— Önümüzdeki yaz, diye hayal kuruyor, Allahın izniyle, şöyle Riviera'ya doğru bir uzanırız.

Asım Taga'yı kapıya kadar geçiriyor. Uzun uzun elini sıkıyor:

— Sakın merak etmeyin, yarından tezi yok başlarız. Büyük kalkınma hamlemizin tahakkuku, hususi teşebbüsün de...

İlave ediyor: — ... yemeği beraber yeseydik.

Asım Taga, bir kahkaha patlattı: Sirkeci'de kebapçıda, dedi. Lahmacun ve Halep işi yoğurtlu kebap, ha! Borcun olsun muhterem, borcun. Bir dahaki sefere. Bugün bir randevum var, geciktim bile.

Arkasından öteki, gözleriyle tükürdü:

— ... Lahmacun ve Halep işi kebap, dedi. Ne mide!

Masasının başına dönerken: — ... kimlere hizmet ediyorsun oğlum Kemal, diye kendi kendine sordu, kimlere?

Acı acı gülümsedi. Lisedeyken muazzam hayalleri vardı: 'Hariciyeci' oluyor, milletlerarası konferanslarda ortalığı birbirine katıyordu. Avrupa gazetelerinin birinci sayfalarında resimleri...

Kemal Rıfat.

Freddy Mills az sonra sıkılmaya başlıyor, şapkasını kafasına geçirip, Ticaret Odası'ndan çıkıyor. Ticaret Odası Başkanı'nın eğri bıyığını, İstanbul şehrinin dağdağasını, şöyle elinin tersiyle bir kenara itiyor; dumanlı, terli, parfümlü, bir aşk gecesini yaşamaya gidiyor:

— ... Jane Froman'ın şarkısı, diye kuruyor. The Magical Moon!

Ya da: — ... İstanbul'da, parmaklarından şehvet damlayan bir sarışınla, diye kuruyor, böyle bir aşk yaşamak!

Güner; kaşları kıl gibi çekilmiş, dudakları iskambildeki kupa işaretleri gibi boyanmış; yatakta örtülerin içinde gülümsüyor. Bütün vücudunda dövülmüş krema yorgunlukları.

— ... ah, diyor, talih yardım etseydi, öğretmen olacaktım ben. Çocukları ölesiye seviyorum. Hele ufacıkları?..

Çocukların arasından, birdenbire Albay Kitamura savrulup geliyor. İnce, narin elleriyle, havada görünmez danteller öre öre:

— ... siz ikiniz, diyor, Mills ve Horn!

Kıymık kıymık gülümsüyor: — ... bilhassa siz, Yüzbaşı Horn, diyor, Bataan'da gösterdiğiniz cesaret ve dirayetten dolayı, Pentagone'ın tarif ettiği meşhur bir asker olmak...

Yüzbaşı Horn, elinde mitralyet, Bataan'da kumsala çökmüş. Arkasında Okyanus, bir kama gibi parıl parıl.

— Albay Kitamura, diye dik dik karşılıklar veriyor, bize nizami esir muamelesi yapmak zorundasınız. Cenevre Sözleşmesi hükümlerine göre.

Tutsak Kampı'nın Komutanı; bu kadın elleriyle, ince ince ve görünmez danteller örüp duran Albay Kitamura, seyrek Japon dişlerini gösteriyor:

— Korkuyorsunuz galiba, Kimotori'den korkuyorsunuz.

Freddy'nin elleri titriyor: — Korkuyoruz, diyor.

Albay koltuğuna yaslanmış. İngilizce kelimeleri adeta çiğneyerek: — ... Bu bizim, diye açıklıyor, atalarımızdan kalma bir gelenek. Samurai geleneği. Eski Japonlar savaşta tutsak ettikleri düşmanı öldürür, ciğerini yerdi. Siz Amerikalıların

tarihi olmadığı için, şüphesiz geleneğe uymak ne demektir, anlayamazsınız.

Yüzbaşı Horn: — Bizi korkutamazsınız, diye diretiyor, biz...

Freddy içisıra: — Biz, diye titriyor, Allahım...

Yüzbaşı Horn, dolu dolu gülüyor.

— Albay Kitamura, ben sizin böyle köhne geleneklere değer vereceğinize inanmak istemem, diyor. Siz ki dünyayı ve medeniyeti...

Freddy, Yüzbaşı Horn'a hayran. Ne cesaret! Japonlar onları, daha ilk ele geçirdikleri akşam kılıçla doğrayabilir, usulünce kimotori yapabilirdi. Horn, bizon gibi inat etti. Kafa tuttu. Bağırdı çağırdı. Şimdi kampta, Albay Kimatura'nın insafına bağlı yaşıyorlar. Freddy, başını karyolanın demirlerine çarpa çarpa, uyanıyor. Güner'le öpüşüyorlar. Kadının ilkin dudak boyası siliniyor. Ağzı kupa işareti, kendisi kupa kızı olmaktan çıkıyor. Git git, kaşları da siliniyorlar. Bembeyaz alnı, yaldız yaldız dağılan gözlerini büyütüyor sanki. Freddy durup durup: — Jean Harlow, diye düşünüyor. Tıpkı. Birisiyle sevişirken, herhalde, onun da kaşları silinirdi. Gülüyor kendi kendine: — Hiç aklıma gelmemişti!

Güner bir şeyler anlatıyor, İngilizcesi bozuk, kırık dökük. Ama o, hafif aydınlık saçlarıyla, bir otel salonunda kıstırdığı yabancıya sokulup, erişilmez rüyasını, dilinin döndüğü kadar anlatıyor:

— ... bir keresinde Missouri gelmişti buraya. *Yes*, uçak gemisi! O gemiden bir çocukla tanıştım. Tommy adında bir *sailor*, hemen tutuldu bana, evlenmeye kalkıştı. Tutturdu ille evleneceğiz diye, n'aparsın peki?

Haydi yağmur başlıyor. Paris'te, Freddy Mills, Pire'ye hareketinden bir gün önce, Rue St-Jacques'da, loş, eski ve ıslak bir kapının önünde duruyor. Orada, Tutsak Kampı'nda boğazladıkları günlerle, bugünlere bir türlü sığamayan, sımsıkı ve tostoparlak, Yüzbaşı Horn'la buluşuyorlar. Hangi Yüzbaşı Horn? Milwaukee'den kimsenin bilmediği, bilse bile aklında tutamayacağı, dakikasında unutacağı berbat

bir şehirden çıkıp, Deniz Piyadesi'nin en gözünü budaktan sakınmaz adamı oluveren, Bataan'da göğsüne dizi dizi nişanlar sıralayan mı? Hani şu bizim dostumuz, şu bizim hayatımızı kurtaran, Uzakdoğu'daki putlar ormanında, diğer binlercesi gibi bir put olmamıza engel olan Yüzbaşı Horn mu? Freddy Mills, eğer o olmasaydı, en azından çıldıracağını, erkekçe kabul ediyor.

Paris'te, St-Jacques Sokağı'nda yağmur. Freddy Mills, kapıyı çalmadan ardına kadar açıyor. Yüzbaşı Horn:

— Sen, diyor, Freddy, yeşil şarap içtin mi hiç?

Freddy onun tombul elini bir taş parçası gibi avuçluyor:

— Bir kerecik, diye cevap veriyor. Bütün ömrümde bir kerecik. O da Albay Kitamura'nın, ejderha işlemeli bardağından.

Birbirlerinin omuzlarını yumrukluyorlar. Odanın camları açık, yağmur tıpır tıpır içeriye yağıyor. Yağmur altında, Paris'in damları. Odada nemli bir boşluk. Köşede bir yerde, divana uzanmış, ceset suratlı bir kızcağız. Saçları simsiyah ve dümdüz. Yüzü bomboş. Parmakları cıgaradan sararmış. Gelenle katiyen ilgilenmiyor. Üst üste, aralıksız cıgara içiyor. Yüzbaşı Horn:

— Bu, diyor, Rina. Tek kelime İngilizce bilmez. Hep böyle bir liman gibi tüter.

Sonra iri gövdesini duvara verip, heybetli gölgesini aliveriyor eline; sağdan vuruyor yere çalıyor, soldan vuruyor yere çalıyor, çıkıp üstüne çiğniyor. Eli yüzü tere batmış, soluk soluğa:

— Hayır, diye tepiniyor, hayır Freddy! Hiçbir şekilde oraya dönmem. İmkânsız bu artık. Bir gün daha New York'ta kalsaydım, çengeli boğazıma geçirir...

Paldır küldür oturuyor: — ... Kaçtım, diyor, geldim. Parasızım, kahırlıyım. Yalnızım. Ama bunu istiyordum belki de.

Freddy Mills piposunu dolduruyor:

— Sana hesap sormaya gelmedim, diyor, Fuzzy!

— Bana hesap sormaya da gelebilirsin, yine bir şey değişmez. Alışveriş bitti, borsa kapandı. Ben senin canını kur-

tarmıştım, sen bana iş buldun. İstemiyorum bu işi. Hepsi o kadar. Dört yıl dövüştükten sonra, ben Lehmann'da filan çalışmam artık, çalışamam. Şimdi diyeceksin ki...

— Ben bir şey demiyorum. Fuzzy! Eski günleri hatırlıyorum. Albay Kitamura'yı. Esir düştüğümüz akşamüstünü. Hatırlıyor musun, hani B-29'lar...

— Hatırlamıyorum. Hatırlamak da istemiyorum. *C'est fini!*

Ansızın Freddy Mills'in cebindeki kitabı çekiyor. İsmini okuyor. Ve midesini yumruklaya yumruklaya:

— ... Ellery Queen, diyor. Allah belamı versin ki Ellery Queen! Evvelce Leslie Charteris'di. John P. Marquant oldu. Şimdiyse Ellery Queen! Biraz da ciddi şeyler okusan Freddy, hiç fena olmayacak. Elindekiler sana küçük gelmiyor mu?

Gidip divandaki kızı itiyor: Altından, buruşmuş, yıpranmış bir kitap bulup çıkarıyor, önüne atıyor.

— Al! diye bağırıyor.

Boyunlarını, enselerini siliyor: — ... Sartre! diyor. Jean Paul Sartre.

Ya da: — Ben, diyor, Husserl'i okuyorum.

Kız bir cıgara daha yakıyor. Duman, ölü dudaklarından halka halka çıkıyor. Albay Kitamura, ellerinin zarif bir hareketiyle dumanları dağıtıp:

— Korkuyorsunuz galiba, diyor. Kimotori'den korkuyorsunuz.

Güneş yerlere, masalara, ağaçlara, en müthişi insanın saçlarına, ağda gibi bulaşıyor. Uzaktan, tek tek mitralyözün öksürüğü. Fuzzy, Yüzbaşı Horn:

— Freddy, *my boy*, diyor. Kendine gel! Elbet bir çaresini bulacağız.

Çaresini atom bombası buluyor. Ya da Fuzzy Horn için, atom bombası her şeyi: Hiroşima'yı ve Nagazaki'yi, her iki şehrin insanlarını, doğan Güneş İmparatorluğu'nu ve bütün işe yarar çareleri altüst ediyor. İçinden çıkılmaz bir hale koyuyor. Sonra New York'tan kalkıp, bir gece uçağıyla Paris'e

geliyorsun ve o Fuzzy Horn'u, böyle bir Paris bohemi odasında, böyle bir liman gibi fosur fosur tüten kadınla baş başa buluyorsun. Kadın cıgaraları birbirine ekliyor ve o, Bataan'da kumsalları tek başına tutan Yüzbaşı Horn çopur çopur ağlıyor:

— ... yeter! Borsa kapandı, alışveriş bitti. Şimdi ben bir roman yazacağım. Bir roman. İki yılda sadece ismini bulabildim. Ama dehşet bir isim, dehşet!

Sokuluyor, bir şarap rüzgârıyla beraber, romanın adını fısıldıyor:

— Albay Kitamura'nın Hatası.

Ve soruyor: — ... Albay'ın hatasını, merak etmedin mi Freddy?

Freddy: — ... Ölmüş, diye düşünüyor ya da daha beteri, çıldırmış.

Biraz sonra: — Ben, diyor, hâlâ Lehmann'dayım. İşlerim yolunda. Atina'ya ve İstanbul'a gidiyorum. Belki, Pakistan'a kadar uzanacağım.

Horn, kahkahalarla gülüyor: — ... istersen diyor, Everest'e çık, *Je m'en fous*, yalnız beni rahat bırak anladın mı, rahat!

Kapıya bir tekme! Camlar şangır şungur gülüşüyorlar. Freddy ayrılırken onun elini kuvvetle sıkıyor. Omzuna bir yumruk tosluyor:

— Neden böyle inatçısın, Fuzzy! Bak, yeni bir savaşın sözü ediliyor. Senin gibi bir adam daha çok şey yapabilir.

Horn cıgarasını ezdi. Güldü. Daha hızlı güldü:

— Bana yüz dolar versene, dedi. Hayır çok istemem. Yüz dolar ver, verdiğini de unut; nasıl olsa ödeyecek değilim.

Parayı aldı, cebine koyarken: — ... benim için savaş bitti, dedi. Benim için, bütün savaşlar bitti.

Nihayet tekrar: — ... Albay'ın hatası neydi biliyor musun, ha? diye sordu, onu beklemeden kendisi cevap verdi: — ... bizi sağ bırakmak, dedi. Kimotori yapacak, ikimizi de yiyecekti, Albay! En mükemmel hal şekli buydu, her iki taraf için de!

İbrahim bu defa yanılmamıştı. Fakat harekete geçmek için karanlığı bekledi. Yalçın bir uçurum karanlığı bekliyordu. Güneş, batarken telaşlı bir bulut kalabalığına takılıp kalmadı mı? Arkasından elbette, sarp bir karanlık gelecek. İbrahim İstanbul'un herhangi bir yerinde, herhangi bir sandalyeye çökmüş, öylece duruyor, işte bu karanlığı bekliyordu. Herkesin beklediği, ama merakla, ısrarla beklediği bir karanlık var.

Öğleden beri ardında dolaşan öbür adamsa, sekiz on masa ötede, asfalta yakın oturmuştu. Omuzları erimiş bir çocuk! Küçük bir bloknota, bitmez tükenmez resimler çiziyor ve başını hiçbir şekilde İbrahim'den yana çevirmiyor. Oturduğu yerde adamakıllı eğreti, hareketlerinde adamakıllı çekingen. İbrahim onu gözleriyle tartıyor, kim bilir kaçıncı defa, purosunu çiğneyerek, öteki sesiyle:

— ... Oktay mı bu? diyor. Allah Allah! Nasıl bu sersemliği yaparlar? Beni Oktay'a takip ettirmek!

Ya da: Ortalığın kararmasına, diyor, bir çeyrek ya var ya yok. Bir çeyrek daha sonra kalkmalı ve arka yollardan Hürriyet-i Ebediye'ye yürümeli. Oralarda bir yerde nasılsa fırsatını bulup...

Maslak'tan otomobiller geçiyor. Ya bir şeyden kaçıyorlar, ya bir şeye yetişmek istiyorlar. İbrahim, bir zamanlar, bu kahvede oturmuşluğunu hatırlıyor; geçen zamana rağmen, o günle bugün arasında, maddi manevi hiçbir uzaklık hissedememesi, içini karıştırıyor. Bu, yıllar boyunca, boşuna yaşamış olmak, belki yaşamamış olmak gibi bir şey! O gün ve bugün! Bıyıkları yepyeni bir üniversite haylazı ve hayatın eksittiği şişman bir adam. Galiba yalnız, Türkân'ın eksikliği fark ediyor. Bununla beraber, onun yokluğuna şu asfaltın dibindeki çocuğun varlığını eklerseniz, yine sıfır üzerinde buluşuyoruz demektir. Otomobiller, artı sonsuzdan gelip, eski sonsuza gitmekte devam ediyorlar. Camlarında saçları rüzgârlı kadın profilleri, köpek burunları ve kat kat enseler, İbrahim, Mecidiyeköyü'ndeki bu kış akşamının, bir türlü gelişip yerleşemeyen durgunluğunu, aslın-

da otomobillerin bozduğunu, nihayet tespit edip karara bağlıyor.

Karanlıkla birlikte kalktı. Hiçbir heyecan duymuyordu. Yutkundukça boğazına duran düğüm, heyecandan çok, bozulmuş, önemini ve özelliğini kaybetmiş uzak bir korkunun yoksul kalıntısıydı. Ellerini pardösüsünün ceplerine sokmuştu. Tütün ihtiyacını her zamankinden daha yoğun, daha ısırıcı bir şekilde duyduğu halde, hareketlerinde serbest olabilmek için purosunu atmış, üzerine basıp bir zenci piçi gibi yamyassı etmişti. Arkasına bakamadığından, takip edilip edilmediğini göremiyordu. Buna rağmen, omuzları erimiş o ip gibi upuzun çocuğun, ayak izlerine basa basa, ardı sıra geldiğinden emindi. Bir ara, bir rüzgâr ıslığı duyar gibi oldu. Kulak kesilince bu ıslığın, dikkat ve uyarılmadan keskinleşip bilenmiş, kendi soluğu olduğunu fark etti. Kısacık güldü.

Mecidiyeköy çarşısının, bütün ışıkları yanmıştı. İbrahim çarşıda oyalanmadan geçti. Öbürü de arkasından. Gölgelerini, ağaçtan ağaca dolayarak, akıp gidiyorlar. İbrahim bir yandan, bütün tüyleri ayakta, gerisini kolluyor; bir yandan da ağır ve yuvarlak gözlerini, karanlık kuytularda dinlendirip dinlendirip, öteki sesiyle:

— ... yoksa, diye başka ihtimaller arıyor, şurada yeraltına oyulmuş bir umumi hela olacaktı, oraya girip ha, çocuğu orada mı kıstırsam?..

Fakat orada püskürme bıyıklı, yün elbiseli bir hela bekçisinin bulunabileceğini düşünüyor ve düşünür düşünmez bu fikri bırakıp, eski fikrine dönüyor. Hıristiyan Mezarlığı'nın arka duvarında bir köşeye sinerim; o, gözden kaybetmemek için acele acele gelir; tam döneceği sırada, bir kolumu omzundan geçiririm, öteki elimle bileğini yakalayıp, arkasına bükerim; kımıldanabilirse, aşkolsun bakalım!

Vücudunun hantallığından, hareketlerinin ağırlığından beklenmeyecek bir hızla, tasarladığını yaptı. Öteki, kolları arasında, kıskıvrak düğümlenmiş, upuzun kalakaldı; uzunluğu nispetinde manasız ve bön. Sadece: — Ah! dedi. Ya da

hayır, sadece ah demedi; bileği geriye bükülür bükülmez içinde biriktirdiği birtakım kirli tasarıları, kuşkulu ve zararlı hesapları bir solukta balon gibi boşaltarak, yorgun bir sesle:

— İyi, dedi, İbrahim ağbiy! Koyver artık. Yabancı değil.

— Yabancı değil de kim, saklambaç arkadaşı mı?

Sonra ciddi bir tavırla: — Ayıp ettin Oktay! dedi.

Çocuğun ellerine bıraktı. Onu, Seyit Sabri'den başka, ardına kim ekleyebilirdi ki? Demek nihayet harekete geçiyordu. Hem de, mezarlık arkalarında, saklambaç oynatarak. İçinde ansızın bazı ışıklar sönmüş, diğer bazı ışıklar yanmıştı. Akşamüzerini, dipsiz kiler boş ambar bir avcılık planı ile geçirmiş olmasına sıkılıyor, ama şimdiye kadar bir Kızılderili gibi inatla susan Seyit Sabri'nin meydana çıkmasına gizlice seviniyordu. Purosunu çakmağının aydınlığına soktu. Dumanı kokladı:

— Yürü, dedi, Transval'a gidelim. Konuşuruz.

Oktay'ın böcek yeşili gözleri kıpırdadı. Dişleri göründü.

— Siyah bira mı ağbiy, dedi, daima?

İbrahim: — Daima! dedi ve ekledi: — ... Arjantin!

Oktay bileklerini ovuyordu:

— ... yüzüne bakan, dedi, aldanır. Adalesiz bir gövdede bu kuvvet?

Başını iki yanına salladı: — ... cık cık, etti.

İbrahim önce cevap vermedi. Caddeye çıkar çıkmaz bir taksi çevirdi. Bindiler. Şoföre Transval'a götürmesini söyledi. Neden sonra, kendi kendine konuşurmuş gibi.

— Biz, dedi, nasıl olsa aldandık, biraz da başkaları aldansın.

İşin tuhafı, için için sevinmesi. Adını bir türlü koyamadığı bir sevinç bu. Elini ayağını tutan, hareket arzularını daha doğmadan öldüren şişmanlığının, az önce Oktay'ı kıskıvrak yakalamasına engel olamayışı yok mu? Onun da verdiği sevinç. Daha ölmemişiz, bütün bütün boşalmamışız sevinci. Onun için kendini, bir hippopotam gibi hışıldayarak, birasına bırakıveriyor. Gözlerini bir yumuyor, bir açıyor. Da-

ha çok yumuşuyor galiba. Biraz sevincinin tadına varsın diye, biraz Oktay'ın anlattıklarını içine sindirebilmek için:

— ... önceleri tınmıyordu. Benim anlayışım, öbürleri rahat bırakmıyorlar. Napoli'dekiler. Bunun da içini bozdular. Geçen gün beni çağırdı, gittim. Sırf sakal ve profil. O rahat adam, bir türlü lafını toparlayamıyor, iyi mi?

Göz diye kullandığı yeşil böcekler kımıldıyor:

— ... bilirsin ya, diyor, seni sevdiği muhakkak!

— Muhakkak, diyor İbrahim: — ... hatta bir keresinde piyano dersi almamı söylemişti. İnce ruhluymuşum da.

— Onu bilmem. Yalnız önceleri tınmadığını biliyorum. Kendi haline bırakacaktı. Sonra dediğim gibi, içine kurt düşürdüler. Uzun müddet lafı toparlayamadı ama, baktım şöyle bir kolla demeye getirecek! Hale bak, ben seni takip ediyorum ağbiy! Bu işin tadı kaçmadı mı?

İbrahim, birasının köpüklerini üfleyecek:

— Eh, diyecek, kaçtı biraz.

Arkasından bir soru: — ... İyi ama, benim ardıma seni takacak kadar, bunları huylandıran ne? Nihayet ben, oyundan çekiliyorum: Kazancım kazanç, kaybım kayıp: Onlar, oyuna devam etmek mi istiyorlar? Etsinler! Üstüme gelmeleri niye? İstemiyorum, istemiyorum! Bir laf!

Ucu çiğnenmiş, güdük bir kurşun kalemiyle, Oktay, anlaşılmaz bir cebinden çıkardığı zımbalı bir defterin sayfalarına, bir yandan tek tek adamlar çizecek; ama nasıl, iyice çürümüş akmış, elleri ayakları bozulmuş adamlar; saçları usturayla alınmış bol dudaklı kadınlar çizecek; bir yandan cıgarasının kâğıdını, diliyle ıslata ıslata:

— ... niye mi, diye bir cevap yakıştıracak, korkuyorlar da ondan. Az şey mi biliyorsun sen? Hangi gazeteye gitsen, muhalif... değil mi ya? Hatta polise gitsen!.. Bana sorarsan, aslı faslı yok bu korkunun... Havada bir korku. Seni tanımamışlar ağbiy. Yoksa niye korksunlar? Sen bizi ele verecek adam mısın?

İbrahim bütün buldog suratı, terden ıslanmış alnıyla Oktay'a dönüyor:

— Demek, diyor, bunun içindi.

— Bunun içindi ya! Seni tanıyamamışlar, çünkü.

İbrahim: — Peki, diye soruyor, sen tanıyor musun?

Oktay gözlerini sonuna kadar açtı:

— Belki anlamıyorum, dedi, fakat tanıyorum.

Tekrar cıgarasının kâğıdını yalaya yalaya, bloknotunu dolduran sakalı gelmiş adamlara, kaşsız kirpiksiz kadınlara eğildi. Şapkası daha büyümüştü. Omuzları tamamen eriyip akmıştı. İbrahim öteki, hatta en öteki sesiyle:

— ... ben, dedi, onların korktuğu adam değilim. Makas değiştirmek istediğim doğru. Fakat niye onların tekerleğine taş koyayım? Ben dışımdakileri bozmayı düşünmüyorum, içimdekini çözmeyi düşünüyorum.

Bunları yüksek sesle söylemiş gibi ekledi:

— İşte böyle.

Oysa öbürü başka bir şeyi merak ediyordu: — ... mamafih bugün iyi dolaştık. Daha dolmuşa binerken, takip ettiğimi anlamıştın, tamam mı? Yine de dolaştırdın durdun. Bu içine işlemiş senin ağbiy; sonuna kadar götürmek, sonunda vurmak! Ama Mecidiyeköyü'nde ne işimiz vardı, anlamış değilim. Gerçekten birisini mi arıyordun, yoksa maksadın beni tenhada mı kıstırmaktı?

Gözlerinin yeşili koyulaştı:

— ... bunu, diye bitiştirdi, kendim için sordum. İstersen cevap verme.

— Yok yok, verebilirim. Hatta doğru cevap bile verebilirim. Mademki kurt kurda buluştuk şurada.

Oktay gülümsedi:

— Kurtluğuna itiraz haddimize düşmemiş!

İbrahim'in gözleri, birdenbire ağırlaşıyorlar:

— ... öyleyse, diyor ve bu defa apayrı bir sesle diyor, diyeceklerimi dinle ve onlara da itiraz etme. Gülecek gibi olursan resmen dövüşürüz. Sizi terk ettim, çünkü evleneceğim.

Oktay sesini çıkarmıyor. Yalnız, şaşırtıcı bir çabuklukla defterine, iki başlı bir kartal, bir gamalı haç, bir Galatasaray rozeti çiziyor. İbrahim, kısa bir duraklamadan sonra:

— ... günlerdir, diye sözünü tamamlıyor, evleneceğim kadını arıyorum. Mutlaka bulacağım. Senin hiç, lisedeyken sevdiğin kızı hatırladığın oldu mu? En mühimi, onu nasıl sevdiğini hatırladığın oldu mu? Yıllar geçip, ellerini ve kalbini kirlettikten sonra. Hatırlamadıysan, şimdi söylediklerim, sana sersemce gelecek. Belki hakikaten sersemcedir. Öyle bile olsa, temizliği su götürmez. Bu kadar kirin pasın ortasında, bir temiz nokta.

Sustu. Burnunu bardağına eğmeden, daha yumuşak sordu:

— Hâlâ kurtluğumuza itiraz yok mu?

Oktay: — Yok; dedi, niye olsun? Ben de okudum lisede.

İbrahim yusyuvarlak eliyle bloknotu gösteriyor.

— Sen, diyor, Akademi'ye gitmeliymişsin.

Haydi araya müzik giriyor. Gecenin git git sıkıştığını, adeta çatırdadığını duyuyorlar. Sarhoşlar, alkolün olağanüstü basıncına daha fazla dayanamıyor ve eziliyor. Yamyassı bir sarhoş. İki sarhoş daha. Masaları kör kör aydınlatan, iki tek elektrik. İçki şişelerine binmiş, dolaşan, beyaz giyimli bir delikanlı.

İbrahim her yudumda, biraz daha ağırlaşıyordu. Oktay onun gözünde, hiçbir vakit kurt olmamıştı. Seyit Sabri'nin, el ulağı diye kullandığı, bir çocuktu nihayet. Onun, kendi yerini almış olmasını düşünmek, tuhafına gidiyordu. Gecenin on buçuğuna doğru, Bomonti durağında ayrıldılar. İçki ne yapmışsa yapmış. Oktay'ın gözlerindeki bütün yeşili, kaşla göz arasında eritmişti. O yine her geçen otomobile eğiliyor:

— Karaköy, bir! diye sesleniyordu. Karaköy, bir!

On dakika kadar, hiçbir dolmuş onu almadı. Bu arada İbrahim, yumruklarını iki saplı bomba gibi pardösüsünün ceplerine saklamış, omzu dibinde duruyordu: Sonra:

— Peki, dedi, ne diyeceksin Seyit Sabri'ye benim için?

Oktay kulağına eğildi: — Ne mi diyeceğim, diye alçak sesle fısıldadı. İbrahim'den artık bize zarar gelmez, diyeceğim. Ayrıca seni şu halinde, İbrahim olarak tanımak, mümkün değil. Kendine itiraz etmiş bir adama benzemiyor musun?

— Yo! Başkalarına itiraz ettim. Kendimi kurtaracağım.

Oktay alkolün verdiği cesaretle, bir meydan dayağını göze alıp sordu:

— Nasıl? Evlenerek mi?

İbrahim: — Evet, diye kesti attı, evlenerek!

Bu kadar açık ve aydınlık olarak, evlenmeyi hiç düşünmemişti. Ne kendini, şu kadar yılın, kirinden, pasından kurtarmaya karar verdiği gün, ne dün, ne de evvelsi gün! Sadece bir arınmak duygusu besliyordu. Bununla bitişik olarak, bir de Türkân, tabii! Oktay'ı otomobile bindirdikten sonra, Taksim'e kadar yürümeye karar verdi. Osmanbey'i, Harbiye'yi hışımla geçti. İçinden, temel çizgisi belli olmayan bir meselenin tartışmasına girmişti. Gecenin ve ışıkların arasından, burun delikleri duman duman, bir kruvazör hızı ve dehşetiyle ilerliyor, püf noktası bir saniye önce evet dediğine bir saniye sonra hayır demek olan, fevkalade manasız bir çekişmeyi sürüp götürüyordu.

Bomonti'de fil ağırlığıyla adamın sırtına çöken karanlığın basıncı, Taksim'e yaklaştıkça hafifledi: Beyoğlu'nun neon ve floresan aydınlığına çarpınca, büsbütün ufalandı ve eridi. Artık hiç ağırlığı olmayan bir gece. Hiç ağırlığı olmayan bir karanlık. Burada, belki bu yüzden, sarhoşlar ezilmemiş, kıpkırmızı, horoz şekerleri gibi kabarık burunlarıyla, kol geziyorlar. İbrahim bir ara yeniden bir yerlere sokulup, boş geçmiş bir günün şerefine birkaç duble daha içmeyi düşündü. Asabını iyice bozacağından korktu. Vazgeçti. Müthiş terlemişti. Terin damla damla koltuk altlarından beline, dizlerinden ayaklarına doğru aktığını duyuyordu.

Otelin merdivenlerinde, burun buruna geldiler. Kendini o derece, yürüyüşünün ve iç tartışmasının hızına kaptırmıştı ki, az kalsın kadını çiğneyecekti. Sarışın, Jeanne d'Arc saçları dümdüz taranmış, güzel bir kadındı. Dudaklarını, uçuk pembe bir rujla boyamıştı. Siyah gözleri yüzünde, eğreti gibi duruyordu. İbrahim ne diyeceğini bilmeden, kısa bir an bön bön baktı ve Aysel'i katiyen tanımadı. Kadın, dişlerinin ucuyla güldü:

— Bugün, dedi, sizi bağlamayı unutmuşlar mı?

İbrahim: — Ben!.. dedi ve sustu.

Ter alnından sel halinde yüzüne akıyordu. Yine, fakat bu defa:

— ... siz! dedi. Ve sustu.

Bu arada Dündar kapıdan çıktı, ikisini şüpheli şüpheli, tepeden tırnağa süzdü. Aysel'in koluna girdi. Merdivenleri inip, gittiler. İbrahim içeride, Niko'dan odasının anahtarlarını alırken, başına sıra sıra boş kasalar devrilirmişçesine, gürültüyle hatırladı:

— Hay Allah, bu yirmi ikideki kadındı be!

Bekir, bir köşede, etrafına birkaç kişi toplamış, öğleyin gözleriyle gördüklerini anlatıyor. Nasıl anlatıyor ama? İlyas ve Kâzım sanki orada, tezgâhın önünde karşılıklı konuşmamışlar, bir macera filminde burun buruna gelip, sırılsıklam bir öfkeyle atışmışlar. Merdiven altından gördüğü olağan çatışma, gözlerinde sırt üşütücü, olağanüstü bir özellik, heyecan dolu bir nitelik kazanıyor. Tut ki iki korsan: Kulakları küpeli, kafaları tıraşlı, iki azgın ve kuduz korsan; Antiller'de mi, Sporat Adaları'nda mı bir yerde, birbirini göğüslüyor; kaşları tığ gibi sivri, gözleri elmas ışıltılı bir sultan için kan döküyorlar. Bekir'in tutumu bu; her şey onun içine, bir masal olarak yansıyor. Ya da, bir film olarak.

— ... İlyas, diyor, bulut gibi sarhoştu. Bıçağını çeker çekmez, Kâzım'ın üstüne atıldı. Ama nasıl, o demezsin! Ben korkudan köşeye büzüldüm. Bu, Kâzım, onun bileğini kavramış nasılsa! Alt alta, üst üste, tezgâhın arkasına yuvarlandılar.

Heyecandan gözleri fırlamış bir garson:

— Sinema be, diyor. Eee sonra?

Gilda gülüyor: — Ulan inanıyor musun sen bunun anlattıklarına? Aklına şaşarım senin. Uyduruyor be, uyduruyor! İşi gücü budur onun.

Bekir kirpiklerini eğiyor: — Sus, diyor, sen! Kokulu!

Öbür kızlar, en fazla Birsen: — ... Bekir, diyorlar, sen bakma ona, anlat n'olursun sonra ne oldu?

Gilda, ince uzun, kırmızı ağızlığıyla, Bekir'i gösteriyor:

— Yalancının biri, diyor. Hepsi tıraş!

Bir başka kız, galiba Ayla: — Olsun, diye kabulleniyor,

yalan olsun! Sana ne? Belki bizim hoşumuza gidiyor dinlemek? İstemiyorsan sen git kızım.

Ötekiler: — Git diyorlar, buradan git!

Bekir saçlarını, altın yansımalarıyla, dört tarafına dağıta dağıta, beğenildiğinden emin, hikâyesini yürütüyor.

— ... bir baktım İlyas yerde, bizim patron göğsüne çıkmış, çenesine çenesine indiriyor yumruğu.

Heyecanlı garson: — Çenesine ha, diyor, vay anasını!

— Çenesine ya! İlyas işte o zaman, aman, dedi. Kâzım da onu...

Hikâye bittikten sona, Bekir de artık olayın, gerçekten anlattığı biçimde olup bittiğine inanıyor. Başkaları: Vestiyerdeki topal kız, cazdaki çalgıcılar soruyorlar; onlara da böyle, hatta biraz daha süslü, biraz daha heyecanlı anlatıyor. Gidiş geliş, herkesin gözünde Beygir Kâzım, terden pırıl pırıl parlayan tıraşlı kafası, kalın siyah kaşları, oyuk ve karık sesiyle, bir sinema kabadayısı olup çıkıyor.

Oysa Kâzım'ın üstünde, saldırgan bir neşe. Lüzumlu lüzumsuz gülmeler. Bed kahkahalar. Kızları ve garsonları, köşeden, Bekir'in çevresini almış görünce, rahvan bir at gibi yan yan yanaşıyor ansızın:

— ... yine, diyor, neler tıraşlıyorsun Bekir çocuk?

Ya da elini Bekir'in omzuna koyup: — ... bu delikanlı, diyor, bugün beni ölümden kurtardı. Ne isterse içecek, anlaşıldı mı, hesabıma.

Bekir'in kirpikleri yine yüzünü gölgeliyor. Zehra oturduğu masadan, onu öylece görüyor: — Bu kadar güzel bir çocuk diye düşünüyor. Yanı başında tek kelime Türkçe bilmeyen iki herif; birisi ustura yassılığında ve keskinliğinde. Öteki tank heybetinde. Yarı İngilizce, yarı Fransızca bir şeyler yakıştırıp, anlaşıyorlar. O, her zamanki ustalığıyla, adamlara içiriyor. Gözleri, aklı fikri, Bekir'in orada.

— ... şu gâvurlardan bir kurtulsam!

Beygir Kâzım, bir ara sokuldu. Gözünün birini kırptı:

— Nasıl gidiyor?

— İyi.

— Yamansın! dedi Beygir.

Zehra gülümsedi: — Yamanım, dedi. Şarkı söylemeyecek miyim?

— Sıran gelince, elbet! Athena çıkmadı daha.

Zehra: — Sıram gelmeden söylesem, diye diretti, n'olur?

— Ne olacak, hiç!

Zehra, Yorgaki'ye işaret verdi.

— Şarkı söylüyorum, dedi.

Kâzım olduğu yerde bulutlanmıştı. Birkaç yudum sustu. Tam Zehra kalkacağı sırada, kolunu tuttu:

— Bana bak, kız, dedi. Eski bir şey olsun! Bizim havalardan!

Kadın ona büyük büyük bakıyor. Ilık, yumuşak sesiyle:

— Ee, diyor, bu gece iyisin Kâzım ağbiy.

— Bu gece paşayım, diyor Kâzım. O it, iki parmak daha kalleş olsa, beni güvercin gibi indirebilirdi. Öyle mi? Bir kuytuya sinse, ben geçerken arkadan iki pıçak...

Yine kaynadı: — ... eski bir şey olsun! diye tekrarladı.

Eski bir şey oldu. Athena, Kılçık ve Rejisör, tam bu sırada girdiler. Üçü de üşümüştü. Dışarıdan taşıyıp getirdikleri soğuk, sevinç ve hareket, Zehra'nın, ağır ağır barın içine sıvanan kıvamlı sesini böldü, dağıttı, ufaladı. Bir şeyler kıpırdadı. Sanki karanlıkta, görünmez pencereler açılıverdi. Bir anda, Zehra'nın şarkısıyla getirdiği ne varsa, bu pencereden savruldu gitti. Ortada şarkı söyleyen melez bir kadın, iştahla çiklet çiğneyen bir parlak Bekir ve Bekir'in fevkalade iri, yumuşak gözlerinin hizasında, fırlak dudaklarının çevresini menekşe rengi bir kalemle çizmiş, Athena kaldı. Her gecekinden daha güzel, her gecekinden daha havalı.

Athena, bütün yüzüyle eğildi:

— Beş dakika, dedi, müsaade edeceksiniz. Giyinmek için. Benim sıram.

Rejisör onu, bir sürü lafla uğurladı. Paltosu olmadığı vakit, kafası hariç bütün ölçüleri kısa ve küt tutulmuş, bir adam bu Rejisör. Elleri sanki dirseklerinde, ayakları dizka-

paklarında, Yalnız kemikli yüzü ve büyük kafası, görünüşünü kurtarıyor. Palavracı. İşi gücü, ya kendi hesabına, ya da başkalarının hesabına; içyüzünü kimsenin iyice anlayamadığı kombinezonlar kurup, fırıldaklar çevirerek, piyasa filmleri yapıp, zengin olmak! Ayrıca kıskanç, hasis ve bilgisiz. Athena gider gitmez, eliyle cazın önünde gerili Zehra'yı gösteriyor ve soruyor:

— Kim bu şarkı söyleyen zenci?

Kılçık: — Ne zencisi be, diye düzeltiyor. Tanıyamadın galiba Zehra'yı? Hani Arap Zehra vardı ya...

— Yok yahu! İçi geçmiş karının. Neydi o bir zamanlar! O zamanki hali olsa hemen çevir bir film, başrole bunu al. Tonla para.

Cıgarasının dumanı gözlerine kaçıyor. Gözleri sulanıyor:

— ... Kılçık iki gözüm, diyerek lafı değiştiriyor, nereye varacak bu Athena dalgasının sonu?

— Canım, idare et işte.

— Nasıl edeyim yahu? Başıma saran sensin kızı.

— Askı oluyor, birader. İlle artiz olacak. Kafasına koymuş. Ben bunu tanıdığımda hıyarlof bir gazeteciyle düşüp kalkıyordu. Tanırsın. Sinema gazetesi mi ne çıkarır. Hah o işte. Baktım oğlan, ohoo, buna dedim ki kız sen artiz mi olmak istiyorsun, inek, gel ben yapayım. İnandı. Epeyce bir zaman bugün yarın diye oyaladık. Sonra ansızın, ulan! aklıma sen geldin. Ne olacak, birkaç gün de sen oyala gitsin.

Rejisör: — İyi ama, diyor, inanıyor yahu?

Kılçık, o rahatsız edici gülümsemesini, yine bulup çıkarıyor:

— Tamam! diyor. İnansın tabii! Sen bu film, öteki film diye idare et! Gerisini bana bırak!

Rejisör: — Biraz diyor, güzelce olsaydı...

Kılçık Nazım'ın 'arabalarından' faydalandığı için, kırk yılda bir kere, onun böyle işine yaraması lazım. Athena cesur. Neleri ve neleri göze almamış. Yazıhaneye soyulmuş bir muz gibi, buğulu buğulu geliyor. Dönük yeşil gözlerinin safrasını, her tarafa bulaştırıyor. Arada Kılçık olmasa, At-

hena'yı birçok 'bakımlardan' idare etmek mümkün. Hatta zevk verici bir şey. Ama Kılçık Nazım, ne yapar adamı? Bu yüzden, bu oyun, kazancı ve kaybı olmayan, faydasız bir oyun. Şimdi buraya, güya Athena'nın dans 'stilini' görmeye geldiler. Athena yine, o vahşi ve insafsız zenci tarafından, görünmez bir kırbaçla dövülüyormuş gibi, kendini yerden yere vuracak, bunlar seyredecekler. Athena içisıra alkışlar, kameralar, projektörler ve afişler kurup; bir kotrada bıyıkları buğday sarısı bir delikanlıyla, Hayırsızada açıklarında dolaştığını, bir ev yaptırdığını, bir 'araba' aldığını tasarlayadursun; öbürleri can sıkıntısıyla esneyip, gizli gizli üstüne gülecekler.

Bir ara Rejisör, Amerikan barda, iskemlenin birinde tünemiş, Çinli Şükrü ile çene çalan Gilda'yı gördü ve çarpıldı. Gilda'nın saçları, köpüklü bir şarap kıvamında, omuzlarına akıyordu.

— Şunu görüyor musun, diye Kılçık'a sordu Rejisör, şunu canım; Amerikan barda, elinde ağızlık olanı?

— Eee, dedi, Kılçık, n'olmuş?

— Kim o?

— Gilda diyorlar. Asıl adını bilmiyorum. Şöyle baktın mı, dersin ki: Breh anasını! Sokulmaya gelmez ama, leş gibi ter kokar. Zaten pek yüz veren yoktur kendisine. Galiba bir sivil polis...

Rejisörün gözleri, yağlı bir burun damlası gibi, tıp tıp, Gilda'nın gözlerine damlıyorlar. Gilda bunu derhal hissediyor. Derhal yukarıya veriyor omzunun birini; ağızlığını, dişlerinin arasında, sivri ve uzun bir bıçak gibi tutuyor. Rejisörün, o anda ensesi terliyor. Ve avuçlarının içi:

— Kılçık be, diyor, karı dehşet!

Yutkunuyor: — ... Rita'nın, diyor, burnundan düşmüş.

— Eee, niye Gilda demişler?

Alaylı alaylı bitiştiriyor: — ... ter kokulu bir Rita!

Rejisör: — Sinemada, diyor, ter kokusu duyulmaz oğlum.

Gözleri, ötekinin gözlerine damlayıp duruyorlar. Gilda ise, ummadığı bir ilgiyle karşılaştığı için, ne yapacağını

kestiremiyor bir türlü. Sahnedeymiş gibi, gösterişli gösterişli, elini kolunu oynatıyor. Ya bir mızrak gibi uzatıyor ağızlığını, ya da bir kaşık gibi sallıyor koyacak yerler bulamayıp.

Athena'nın dansı, başladı başlayacak. Kılçık, Rejisör'e eğildi:

— Bırak dalgayı, dedi. Dans başlıyor. Gilda'yı sona kesersin.

Yine gülümsemesini tekrarladı: — ... kulağında olsun, hem ağzından kaçırayım deme, Athena'yla Gilda hiç geçinemezler.

Haydi, Athena! Saçları simsiyah pırıltılarla uçuşuyorlar. Alacakaranlıkta kalçaları, rüzgârlı bir su gibi çalkalanıyor. Kemanla birlikte, tırnakları boşlukta bir şeye, ipekten örülmüş, fileye benzer oynak bir şeye takılıyor. Boylu boyunca yırtıyor onu. Yine Bekir, hayran ve edepsiz Athena'ya; Zehra, kaygılı ve âşık Bekir'e; ve Abduş, zaman zaman yaltaklanan Bekir'e dalıyor. Zehra, hâlâ gâvurların masasında. Athena'nın meydana çıkmasıyla, Bekir'in bir kalıp sabun gibi elinden kaydığını hissetmiyor mu? Boğazında bir düğüm. Avuçlarında bir karıncalanma. Hayır, hayır, olmayacak!

Kalktı gitti. Barın önünden geçerken Gilda kolunu yakaladı:

— Abla, dedi, çakmağını versene.

Cıgarasını yakarken; ağızlığının ve dişlerinin arasından, sordu:

— ... şu herifi görmüşlüğün var mı? Kılçık'ın yanındakini?

Zehra dalgın: — Hayır, dedi, tanımıyorum.

Gilda çakmağı geri verdi. Altın dişini parlatarak, duman duman güldü:

— Fena asıldı. Fakat, çağırmıyor da.

Zehra: — Şimdi, dedi öğreniriz. Dur hele.

Mahsus, o masaya yakın geçti. Kılçık, gözlerini Athena'dan ayırmaksızın:

— İyisin, dedi, Zehra abla!

— Daha ölmedik. Hepsi bu.

— Günün birinde hep öleceğiz. Bugün baksana, az kalmış Beygir'i...

Zehra masanın üzerinde, Rejisör'ün önünde duran paketten bir Yenice alıyor, dudaklarına iliştiriyor:

— ... elbet öleceğiz, diyor, her şey sırasıyla.

Rejisör ondan önce çakmağına davranıyor.

— Ben, diyor, Rejisör İhsan... İhsan Şener.

— Öyle mi? diyor, Zehra. O güzel filmleri çeviren mi? Oh, oh!..

Sonra Bekir'e yaklaşırken, için için: — ... Gilda, diyor, bu defa galiba gözünden vuracak turnayı.

Bekir onun geldiğini görüyor, ama tınmıyor: Masaya ilişmiş kendini tepeden tırnağa, Athena'nın oyununa kaptırmış, Zehra sessizce yanına oturdu. Bir zaman cıgarasının ateşinde ısınarak, ona baktı. Ağzının içinde yıllardır söylemediği bir şarkı, bir yağmur bulutu gibi genişliyordu. Söylemeyi aklından bile geçirmediği halde:

— Onu, dedi, çok mu seviyorsun Bekir?

Kendisi de şaşırdı. Bekir'in Athena'ya tutkunluğunu hanidir bilir, fakat hiçbir zaman böyle yüzüne vurmazdı. Acı acı, sessiz sedasız sürüp giden, bir böbrek sancısı gibi çekiyordu onu. Bu gece, nedense!..

Bekir bir şey söylemedi. Başını eğdi sadece. Zehra:

— Dinle, dedi, sana bir şey söylemek istiyorum. İkimiz hakkında.

Halbuki ne diyebilirim? Oyunu ha kaybettim, ha kaybediyorum. Daha başlarken, o gözlerini saklıyor ve hırsızlama, Athena'yı seyrediyor. Olsun! Bir kere şansımı denemeliyim. Aksi halde duvarları ıslık ıslık öten soğuk bir ev, kıyasıya ve lanetli bir ihtiyarlık! Niye böyle peki? Niye Bekir, onun için her şeyi yapmaya razı olduğumu anlamıyor? Niye beni, kendisine metelik vermeyen bu Rum kızı için, bir an olsun düşünmeksizin harcıyor? Oysa paralıyım ben. Sesim güzel. Kendim de güzelim. İsteseydi, sıcak bir şehre gö-

çerdik, İzmir'e mi olur, Antalya'ya mı? Bir dükkân açardık. Dükkân kapısı hak kapısı, dememişler mi?

Bekir önceleri onu kayıtsız, hatta sıkılarak dinledi. Dinlemedi bile, çikletiyle balonlar yaptı. Ortaya bankadaki para lakırdısı çıkınca, yüzü aydınlandı birden. Her yanı ılık ılık, pırıldamaya başladı. Zehra: Evet, diye düşündü, para! Dini imanı para! Belki Athena'yı unutacak, belki gerçekten beraberce...

Onun sözü bitince Bekir sordu:

— Niye anlattın bunları?

— Daha önce anlatacaktım, kaçmasaydın. Hanidir aklımdan geçiyor. Yoruldum artık. Boğazıma kadar battım. Kim aldırıyor, hiç kimse. Ölüp gitsem kimsenin ruhu duymayacak. İyi ki birkaç kuruş koymuşum kenara. Yoksa Allah muhafaza...

Bekir tatlı tatlı gülümsedi:

— Ben, dedi, varım ya! Ne güne duruyorum?

— Sen mi varsın? Keşke olsan! Sen gençsin, yakışıklısın, güzelsin. Ama benim bitirdiğime başlamak için çıldırıyorsun. Vazgeç bundan. Bırak şu kızı. Bırak şu serseri hayatını. Gidelim buralardan. Yarın bir gün zaten Namık çıkıp gelecek, ne yüzle bakacaksın ona? İyisi mi?

Bekir birdenbire küçüldü. Azarlanmış, iyice cana yakın, adamakıllı duygulu bir çocuk oluverdi. Zehra'nın ağır sesi kulaklarından gitmiyordu:

— ... yarın bir gün zaten Namık çıkıp gelecek.

Haydi için için bir kaçışma:

— Gelirse gelsin Namık, bana ne?

— Ona ne yüzle bakacaksın?

— Bakmayacağım. O geldiğinde, burada olmayacağım ki ben... Rıdvan bana iş bulacak. Alıp başımı gideceğim.

Ya da, daha kararlı: — ... Senin üstüne lazım mı bu? Kendi yüzümle bakacağım. Namık da kim oluyor? Korkmuyorum ben ondan. Kimseden korkmuyorum. Hem sen ne karışıyorsun bu işe?

Yeniden Zehra'yı ağzına çok yakın, nefesi nefesine dolaş-

mış, adeta burnunun dibinde buldu. Yanlış yanlış gülümsedi. Başını ellerinin arasına aldı. Zehra eğildi ve ellerini öptü. Ağzının içinde yine, o yıllardır adını anmadığı karanlık şarkı...

— Bekir, dedi, üzülmesene yavrum.

— Üzülmüyorum ki! Korkuyorum.

Zehra memnun: — Gideriz, diyor. Herkes gibi yaşarız. Bıktım bu ayrı yaşamaktan. Herkes gibi yaşamak istiyorum.

Bekir, kararsız, elini okşuyor:

— Gider miyiz? diyor. Gider miyiz acaba?

Zehra: — Gideriz, diye tekrarlıyor. Vapurlar, trenler ne güne? Binip gideriz, istediğimiz an.

Gözlerini yumuyor: — Allahım! diyor.

Az sonra, korsanlar gecesi başladı. Beygir Kâzım, paydos saatine yakın, yukarıdan çekingen ve sarhoşluğu geçtiği için utangaç, Sa Majeste Kürt İlyas'ı törenle indirdi. Merdiven altında durup ortaya bağırdı:

— Hey millet, buraya bakın!

Millet oraya bakıyor. Yer yarılmış. Kürt İlyas içine girmiş.

— Kurbanın olanı, diye yalvarıyor, kurbanın! Kirve!..

Beygir Kâzım, karga gibi gaklamakta devam ediyor: — ... Şimdiden sonra Kürt İlyas'ın şerefine içilecek, diyor. Haberiniz var mı, İlyas beni öldürecekti. Karıların önünde vurmuşum diye. Erkek İlyas. Şimdi o karıların önünde bana vuracak. Ödeşeceğiz.

İlyas nasıl utanıyor, hayret:

— Kurbanın olam, diyor, kirvem!

Garson, pistin tam ortasında, üç masayı birleştiriyor, büyük bir masal sofrası hazırlıyorlar. Tek tek, korsanlar gecesinin, bütün baldırı çıplakları, masayı kuşatıyor; her biri, ilkin alçakgönüllü, sonra kabadayı yüzüyle, bir iskemleyi zapt ediyor ve bilmem kaçıncı kadehten sonra, horozlar gibi ötüyor. Bu, Kâzım'ın, arada sırada oynamaktan hoşlandığı bir oyun. Müşteriler dehlenir, kapılar kapatılır, ışıklar söndürülür. Garsonların ve kızların çoğu, gecenin içinde kaybolur gider. Yalnız onlar, böyle birkaç kişi, ya bir dostu kutlamak, ya bir düşmanı yermek için, sabaha kadar alabildiğine du-

manlanır, sövüşürler. O vakit kral, Beygir Kâzım'dır. İçtikçe gözleri, örümcek örümcek kan bağlayan; kahkahaları, gülmekle haykıra haykıra ağlamak arası bir hal alan, Beygir Kâzım! Kâzım'ın sağ yanında, mutlaka Zehra. Mutlaka dalgan, mutlaka dik ve görmüş geçirmiş. Sonra öbürleri. Bekir. Yorgaki. Lütfü. Arşavir. Gilda. Çinli. Abduş. Bazı bazı Athena ve öteki kızlardan birkaçı.

Lütfü'ye akordeon çaldırıyorlar. Lamı cimi yok, ille çalacak. Kâzım, sahici bir beygir gibi, heyecanla kişniyor:

— Patron benim, diye tepiniyor, sana çalacaksın diyorum lan!

Lütfü: — Çalacağım elbet, diyor, İlyas'ın şerefine çalacağım.

Kâzım: Benim şerefime çalacaksın itoğlu it, diyor. Bu gece hepiniz, cenazemi bekleyebilirdiniz.

İlyas'a dönüyor: — ... ha, öyle mi kirve?

Sonra için için kaynayarak Abduş'u gösteriyor: — ... dua et ki, diyor, Abduş burada değildi. Yoksa bu gece senin cenazeni bekleyecektik.

Büyük kahkahalar patlatıyorlar. Lütfü akordeonuyla, kahkahaların hemen arkasından geliyor. Ne sesler, ne sesler! Bir rıhtım. İstinye'de. Kızağa çekilmiş, havuzlanmış gemilerin, yorgun yorgun göründüğü. Sokakta erik yiyen, iki liseli kız. Lunapark'ta atlıkarıncalara binmiş, ölesiye gülen iki çocuk. Aslında ona çaldırıyorlar ama, dinlemiyorlar. Herkes şaşılacak bir ustalıkla, hayatını yaşıyor. Başkalarını, hayatını biraz daha yaşanabilir kılmakla görevli, figüranlar diye alıyor. En çok Kâzım'da bu böyle.

Yorgaki, Çinli'yi sıkıştırıyor:

— Yazdım, diyor, nihayet yazabildim.

— Neyi yazdın be?

— Mektubu.

— Hangi mektubu?

Yorgaki ellerini birbirine kavuşturuyor: — ... söylemedim mi sana? Brezilya'da akrabalarım var benim. Çok sene evvel gitmişler. Zengin olmuşlar. Onlara hanidir mektup ya-

zacağım. Bir türlü yazamıyordum. Yok, utanmaktan değil, Yazamıyordum öyle. En sonunda dün sabah...

Sıkı sıkı tembih ediyor:

— ... cevap buraya gelecek anladın mı? Yorgo Papadopulos'a.

— Kime, kime? Papado... ne? Kimmiş bu?

Yorgo: — Benim, diyor, Allahın belası! Yorgo Papadopulos.

Bunca zamandır, kısaca Yorgaki diye bildiği bir adamın, böyle çetrefil bir ad taşıması, Şükrü'nün dehşetli hoşuna gidiyor. Ortaya:

— Hey, diye bağırıyor. Yorgaki'nin adını kim biliyor burada?

Kimse onunla ilgilenmiyor. Yalnız Bekir, gözleri içkiden daha yumuşamış, daha kadın bir maviye dönmüş:

— Ben, diyor. Ben biliyorum. O, çetenin barında keman çalar. Dört kere Sing-sing'den kaçtı. Adı Carlos'tur.

Beygir Kâzım: — Tamam, diyor. Ya benim adım Bekir çocuk?

— ... sen çetenin reisi. Bir numaralı halk düşmanı. Beygir Yüzlü Kâzım. Ya da istersen Beygir Yüzlü Martin! Ha, nasıl? Bu bardan, bütün bu civarın çetelerini idare ediyorsun. Büyük adamsın: Cebinde binlerce dolar.

Yerinde duramıyor Kâzım. Ayağa kalkıyor. Bütün suratı, kafası, ensesi, boncuk boncuk terlemiş.

— Allah, diyor, Beygir Yüzlü Martin.

Bekir, artık, tamamen rüyasını yaşıyor: — ... burası, diyerek yaşıyor, çetenin barı; gangsterler, kaçakçılar, burada toplanıyorlar hep, Mavi Dalya Barı dedin mi, bilmeyen yoktur.

Kâzım haykırıyor: — Ne barı, ne barı dedin?

— Mavi Dalya Barı.

— Vay anam vay! Ulan duydunuz mu, barın ismini bizim?

Gilda, ağızlığını uzatıp, bıçak gibi, rüyayı ortadan bölüyor:

Dalga mı geçiyorsunuz siz be? diyor. Burası Beygir Kâzım'ın barıdır. İsmi mismi de yoktur, öyle.

— Sen sus be kokulu! Anlamazsın bunlardan.

— Kıs gaganı! Otur oturduğun yerde!

Bekir kendini bütün bütün hayallerine vermiş, yaşanmamış bir roman uyduruyor oracıkta: — ... ya da korsanların yavrusu burası. Venedikli, Cenevizli korsanların. Girit Adası'nda bir korsan meyhanesi. Sütlü Domuz Meyhanesi. İyi mi? Daha bu sabah iki korsan bir hiç yüzünden, bıçak bıçağa girdiler. Kan gövdeyi götürdü. Ben oradaydım ve gözlerimle her şeyi gördüm. Burada herkes, fevkalade bir hayat yaşıyor. Macera hayatı, macera. Para, aşk, şehvet dizboyu...

Zehra, simsiyah gözlerinde yoğun bir acı ve can sıkıntısı, Bekir'i seyrediyor. İçinden karşılıklar veriyor ona.

— ... burada, diyor, pislik, terk edilmişlik, parasızlık ve dolap. İnsanların ağır ağır zehirlenmesi. Kendilerini satarak yaşamaya çalışması.

Bekir, git git, onu tedirgin eden bu manasız ve yıldırıcı oyuna, iyice kendini kaptırıyor; gözlerinde kıvılcımlı bir sevinç beliriyor; bütün masaya ve masadakilere hâkim olacak bir şekilde ayağa kalkmış, sarhoşluğunu büyütüyor.

— ... Beygir Yüzlü Martin istedi mi, şehirde hayat durur. Kanun yoktur onun için. Başka insanlar yoktur. Onun için, yalnız kendisi vardır. İstediğini yapar, kendisi için yaşar. Keyfince. Astığı astık, kestiği kestik.

Zehra'nın kirpikleri ıslanıyor:

— ... Başka insanlar var! diye içisıra itiraz ediyor. Onlardan ayrı ve onlara rağmen yaşayamayız. Hepimiz birbirimiz için yaratılmışız. Onlar bizim için yaşıyorlar, biz onlar için yaşıyoruz, aslında!

Bekir rüyasını işledikçe, onun içi kararıyor. Bekir'le birlikte İstanbul'u, bu yenilmişlerin ve tükürülmüşlerin hayatını bırakmak ve başka bir hayata gitmek ümitlerinin eridiğini hissediyor. Bekir, bu işte. Bekir'in içindeki yılan bu. Hayatı olduğu gibi görmüyor. Sanki bir rüya. Kendini herkesten ayırmak, onların zararına zengin bir hayat kurmak, servet

yapmak istiyor. Vahşi bir hayal. Eğer mutlu değilsek, kabahat, teker teker öbür insanların mı? Mesut olacağım diye, onlardan koparsak ne oluyor? Ben ne oldum, mesela? Yirmi beş yıl harcandım. Bekir de yirmi beş yıl harcanacak, sonunda kabahatin, kendisinde olduğunu anlayacak. Ya da kim bilir onu da aşan, daha karışık, daha çapraşık, daha açıklanması zor bir şeylerde. Belki bir alınyazısı bu. Belki bir tutum yanlışlığı. Kim böyle bir tutum tuttuysa, yanlış tutmuş. Yazık değil mi bana? Yazık değil mi Bekir'e? Biz; ben, Bekir, şu örümcek örümcek gözleri ağlamaya hazır Kâzım ağbiy, şu İlyas, şu Yorgaki, şu hepimiz, neden bir fabrikada dokumacı, bir tarlada ırgat, bir dükkânda tezgâhtar olmayalım da, böyle zehirli bir korsanlar gecesinin dibinde, yalancı aldatıcı hayaller kurup, uydurma mutluluklar tasarlayalım?

Gilda sivri tırnaklarını, gözüne gözüne uzatıyor:

— Abla, diyor, konuştum herifle.

— Kiminle konuştun? Rejisörler mi?

— Evet. Ta kendisiyle.

— Ne dedi, peki?

Bir ara Kılçık, Athena'nın yanına gitmiş ya, merdiven altına, Rejisör derhal Gilda'ya sokulmuş. Kuyruğunun üstünde yürüyen, marifetli bir fok balığını andırıyormuş. Kendini tanıtmış. Ben demiş Rejisör demiş, şu filmi, şu filmi, şu filmi yaptım; şu şu yıldızı demiş, meşhur ettim. Sizinle ilgileniyorum demiş. Kartını vermiş.

— ... mutlaka gelin, demiş. Sizi Türkiye'nin Rita'sı yapacağım.

Athena, Kılçık Nazım'a dönüp, Rejisör'ü Gilda'yla burun buruna bulunca, küplere binmiş öfkesinden.

Gilda omzunun birini kaldırıyor, saçlarını döküyor:

— Dersini verdim, diyor. Abla!

Yarı memnun, yarı şaşkın soruyor:

— Şimdi gideyim mi bu herife ben?

Zehra, yine neredeymişsin çıkıp gelen ve kirpiklerinin ucuna, bir karasinek gibi yapışıp kalan Binbaşı Louis Cesbron'u, geldiği yere kovuyor:

Gilda en çok Athena'yı bozduğu için sevinçli.

— Sersem'e döndü, diyor aşifte!

Ve yine, korsanlar gecesinin mavi siyah karanlığında, cıgarasından kıvılcımlar savunarak, yalınayak dolaşıyor. Öbürleri, Kâzım, İlyas ve Bekir, kollarını birbirlerinin omuzlarına atmışlar; halay çevirir gibi, masanın etrafında dönüyor; avazları çıktığı kadar bağırıyorlar:

Tevekkeltü-taal Allah!!
Tevekkeltü-taal Allah!

Kâzım tamamen kendini kaybetmiş. Sanki bir kürek mahkûmu. Sanki bu sırasız, bu yakışıksız işi yapmaya mahkûm edilmiş. Oradan oraya sekiyor, bet karga sesiyle gaklıyor. Zehra'nın gözleri puslanıyorlar. Uyku mu, kahır mı, acı mı bilinmez; kolay kolay anlaşılmaz bir şey; eski bir şarap, bayat bir mürekkep gibi tortulaşıyor, ağırlaşıp gözlerine duruyor. Kirpiklerinde can çekişen bir de karasinek; tanınmış içici ve ünlü âşık, Binbaşı Cesbron:

— ... günün birinde bir uyanacağız ki...

Öff! Git başımdan Louis, ben o eski taş yürekli Zehra değilim artık. Durup dururken, yerli yersiz ağlıyorum. İyisi mi git başımdan, git yine Continental'de sünger gibi iç, masaların altına yuvarlan, ne yaparsan yap! Yalnız rahat bırak beni, n'olursun, şu dakika olsun rahat bırak!

CUMA

ALO! Kiiiim? Ümid sen misin? Kiiim? Anahit mi? Ha, Anahit şekerim, evde yok mu Ümid? Ya! Ben Suzan, çabuk söyle gelsin. Tabii canım, çok mühim. Onunla mutlaka konuşmalıyım.

Ümid! Ah benim cici kardeşim... Nasılsın, iyisin ya! Büyük geçmiş olsun! Yaa, yaaaa! Gazetede okuyunca, aptala döndüm; bilirsin sevmezdim Mahmud'u, ahbaplığımız, arkadaşlığımız filan da yoktu, senin sebebinle iki kere mi ne görüştük, ama ne de olsa dokundu. Ölüm bu! Başka şeye benzer mi? Daha o gün gelecektim, bana ihtiyacın olur diye düşündüm. Nasıl?.. Yok canım!.. Gördün mü işte, bu yüzden gelmek istemiştim zaten. Yalnız başına, ne acı çektin kim bilir? Gelemedim şekerim, gelemedim ki! Olmadı ki! Ancak dün, o da bir kerecik, telefonla arayabildim. Anahit yok dedi... Nereye? Ya! Tabii, tabii, neden anlamayayım, pekâlâ anlıyorum: Ölüm değiştirir her şeyi, o ana kadar görmediğimiz şeyleri görmeye başlarız adeta! Bana gücenmedin ya cicim? Seni canım kadar sevdiğimi bilirsin. Derhal koşacaktım fakat... aksilik bu ya, Freddy'le meşgul olmam gerekti; eh, babamın dediği gibi, bu da hayat memat meselesi!

Hiç sorma! Her öğleden sonra, akşamlara kadar, orası senin, burası benim dolaşıyoruz. Her tarafını İstanbul'un. Dün Çamlıca'ya gittik. Evvelsi gün, Kavaklar'a kadar uzandık. Mevsimin geçmiş olmasına nasıl üzülüyorum, bilemezsin. Bugün, öğle yemeğini babamla yiyecekler, öğleden sonra yine beraberiz. Pendik'e gideriz belki. Şimdi anlıyor musun

sana niçin gelemediğimi? Nasıl istemem? Mahmud umrumda mı benim, ama sen?.. Istırap çeken sensin! İki yıldır durup dinlenmeden yaptıkları yetmezmiş gibi, şimdi bir de ölümüyle sana azap çektiriyor. Yo, yo şekerim, vallahi böyle, billahi böyle! Dün gece Gülümhan'la konuştuk, telefonla: O da böyle diyor. Hatta ne diyor biliyor musun, sen Mahmud'u terslemiştin ya, ister misin diyor kaldırıp kendini denize atsın? Sana adamakıllı tutkundu Mahmud, neden senin için kendini öldürmüş olmasın? Bunun, senin gibi hassas bir kızı üzeceğini bilmez mi o?

Peki, peki, sustum. Elbet sen şimdi karmakarışıksın, pek düzgün düşünemezsin, ama şu krizi bir geçir, bak bana nasıl hak vereceksin. Haa, bana bak, Gülümhan seni aradı mı, aramadı mı? Garip şey! Halbuki bana arayacağım demişti. Neyi? Şey canım, hani şu Turgut var ya şair, Amerika'ya gidecek olan; Gülümhan'a telefon etmiş. Ümid neden benim kalbimle oynuyor demiş. Sen de kardeş, anlaşılır şey değilsin ki! Daha kaç gün önce, Turgut'u pekâlâ zararsız buluyordun, şimdi zavallıya cevap bile vermiyormuşsun. *Poor guy!* Neden sanki? Mahmud mu? Beni dinlersen... İyi canım, iyi! Sustum işte! Zaten bana ne? Söylemeyeyim diyorum, diyorum ama, seni sevdiğim için kendimi tutamıyorum, söylüyorum. Bana ne? İşte sen, işte Turgut, işte Mahmud!

Vallahi bilmem, şimdilik fevkalade. Eğer böyle giderse, belki gelecek yıl, sana New York'tan yazarım. Hem ne mektuplar, uzun uzun. Yok daha neler! Şekerim, doğrusunu istersen, Freddy'nin bir bakışı var, şöyle dişlerini sıka sıka bir bakışı, içime ılık ılık bir şeyler akıtıyor doğrusu. Hemen boynuna sarılmak, ayaklarına kapanmak, kulunum kölenim demek istiyorum. İnsanı nasıl öper ki Freddy? Nedense hiç sokulmuyor bu konuya. Anlayamadım gittim. Her şeyden bahsediyoruz; havadan, sudan, sinemadan, İstanbul'dan, New York'tan, her şeyden! Söz dönüp dolaşıp aşk bahsine gelince, stop!.. Ağzından tek kelime çıkmıyor, sözü değiştiriyor. Dün bana ne dese beğenirsin, şaştım kaldım; tam ağaçların altındayız, etrafta kimseler yok, son yaprak-

lar dökülüyor, ben arabada onun gölgesine sığınmışım. Nasıl da bakıyorum görsen, dört dörtlük *glamour*, dört dörtlük *wamp!* O döndü, piposunu silkeledi. Koca sesiyle:

— Niçin kaşlarınızı inceltmiyorsunuz Suzzy? dedi. Şimdilerde pek moda değil ama, size çok gidecek.

Hoppala! Adamakıllı canım sıkıldı. Hiç belli eder miyim? Bu defa ben lafı değiştirdim. Kolej'deki jimnastik hocasını anlattım. Nezaketen dinledi. Ya da dinler göründü. Sık sık durgunlaşıyor zaten, sesi sedası kesiliveriyor. Babama söyledim.

— Harp görmüş herif, dedi. Kolay mı?

Harbe girip çıkanlar böyle olurlarmış, ölünceye kadar böyle, arpacı kumrusu gibi düşünürlermiş. Mamafih, bir çaresini bulurum ben; ben ne yapıp yapıp, hele bir kere Mrs. Mills olayım, şu bizim şaşkaloz mühendislerle, abuzittin doktorlarla evlenmekten kurtulayım, gerisi araba yolu. Değil mi *darling*? Babama fikrimi, açık açık anlattım. Ne? Tabii ayol, uçtu adam sevincinden; düpedüz kanatlandı, uçtu. Cennet, canıma minnet dedi. Bu onun, ticari işlerine yarıyor. Zaten, bu bakımdan, harıl harıl Freddy'yi ele geçirmeye uğraşıyoruz; o bir yandan, ben bir yandan. Kusura bakma cicim, bunlar seni, hele şu günlerde hiç ilgilendirmez. Üstelik babam, kimseye söyleme diye, otuz kere tembih etti. N'aparsın, onların işi de böylesi.

Hişt, dur bakayım!.. Geliyorlar galiba. Babamla Freddy. Vallahi! Annemi biliyorsun. Her iş benim üzerimde. Bana bak, öyle Mahmud Mahmud diye canını üzüp durma. Ne bu? İstersen akşama doğru arabayla gelip seni alalım. Hem Freddy'yle tanışmış olursun. Hayır mı, niye? Hem ben sana bir şey diyeyim mi, bu Mahmud için solcu da diyorlarmış.

Beraber geçirdiğimiz eski günlerden, bende, Türkân dedikçe çınlayan, bir sağlamlık hissi, bir kesinlik duygusu kalmış. Ben şimdi burada mıyım, buradayım, kalkıp çat kapı Türkân'lara gider miyim, giderim: O yine, ya verandada şezlonga uzanmış, kitap okumaktadır; ya da radyoda derinliğine bir müzik bulmuştur, dinlemektedir. Beni uzaktan gö-

rür görmez, saçlarını ensesinden omuzlarına boşaltıverir, okuduğu kitapsa kitabı, dinlediği müzikse müziği bırakır, bana doğru gelir.

Ne kolay görünüyor? Bundan on yıl önce hayatına girmiş bir insanı, çıksan ha deyince bulabilir misin? Üstelik, güneşte bir yer edineceğim diye, ellerini ve kalbini parçalamışsan! Artık, herkesinki gibi, belirli ve tutarlı bir geçmişin yoksa! Anneni, bilmediğin bir eski İstanbul mahallesinin, bilmediğin bir Hacı Hüsamettin Sokağı'nda ekmiş, babanı nerede ektiğiniyse, büsbütün unutmuşsan! Geriye kala kala bir genç kız, sinemalarda gözlük taktığına utanan, saçları kızıl kumral bir genç kız mı kalır ve o kalırsa sen onu, hangi çeşit av köpeği hayatını yaşayarak bulabilirsin?

Başlangıçta sanıyordum ki, Mecidiyeköyü'nde Fabrika Durağı'nda otobüsten inip, şöyle bir elli adım yürüdün mü, Türkân'ı hemen oracıkta, salkımsöğütlü evin bahçesinde bulurum. Zamanın çok şeyleri bozduğunu ve bozacağını aklıma yatırsam bile, hayal gücüme yatıramıyordum. Ondan sonra, tekrar aynı yerden başlayıp, aynı yerde biten bir film parçası; işte otobüsten iniyorum. İşte, Allahım, yapraklar dökülüyor. İşte adım adım yaklaşıyorum. İşte Türkân!

Önce salkımsöğütlü evde bozuluyorum. Bir kere Türkân yok. Ayrıca Türkân'ın adı sanı yok. Pantolon giymiş, çekirge bacaklı bir genç kız, ağzını yaya yaya, böyle bir kimseyi bilmediklerini söylüyor. Bilmezlermiş. Hiç tanımazlarmış. Üç yıldır burada oturdukları halde, hiç duymamışlar. Evi, bir yol müteahhidinden satın almışlar. Albay Nuri Bey'in adı onlara tamamen yabancı. Olsa olsa, bir yanlışlık olabilirmiş: Belki siz Fahri Binbaşı'nın evini arıyorsunuz da yanlışlıkla...

Ben, iki parmağımı kızın ağzına sokup, boylu boyunca yırtmamak için, kendimi zor tutuyorum.

— Olmaz, diyorum. Nasıl olabilir? diyorum. Burada Albay Nuri Bey otururdu. Bir kızı vardı: Türkân. Şöyle dağınık bakışlı bir kız?

Bilmiyorlar. İyi mi? Türkân'ı en bilecekleri yerde, kendi evinde bilmiyorlar; suratıma, yolunu şaşırıp nasılsa bahçe-

ye girmiş, yabancı bir köpeğe bakarmışçasına, yarı şaşkın, yarı öfkeli bakıyorlar. Oysa her şey yerinde duruyor: Türkân'ın ıslık çalıp saçlarını fırçaladığı şu pencere! Sabahları tramvaya yetişmek için palas pandıras savrulduğu kapı, şu kapı! Ben şuyum. Ve onu kimse bilmiyor. Hatırlamıyor bile. Bozuluyorum. Fena halde bozuluyorum.

Daha daha, olacağı ne? Elbet geçmişe ait kopuk, pis, eski püskü neyim varsa ortaya döküp, bana Türkân'dan haber ulaştıracak, bir ümit noktası arayacağım. Kimi tanıyorum bu civardan? Al bakalım, bütün adlar erimiş, bütün suratlar silinmiş. Beş yıl önce Paris Borsası'ndaki dolar ve frank karşılıklarını sor, ya da bırak onu, 47'de Gaetano ile yaptığımız ilk anlaşmanın şartlarını sor, nefes almadan teker teker söyleyeyim; yalnız kaybettiğim, öğüttüğüm bir Mecidiyeköyü geçmişinden, bakkal isimleri, manav suratları isteme! Bu kadar mı kopmuşum deyip deyip, bir yandan buna kahırlanıyorum; bir yandan da bir St-Bernard köpeği gibi koklaya koklaya, kahvelerde bildik bir yüz arıyorum. Berberlerden, bakkallardan, postaneden adres soruşturuyorum:

— ... bir Albay Nuri Bey otururdu bir zamanlar, burada; salkımsöğütlü evde! Bir kızı vardı Türkân; dağınık bakışlı bir kız! Acaba nereye gittiklerini biliyor musunuz?

Kulağının arkasına, köpek gibi havlayan bir karanfil iliştirmiş, yüzü pudra beyazı bir berber:

— Albay Nuri Bey mi? diye soruyor, kırıtarak: — ... Albay ama, ne albayı? Bir kere bunu bilmek lazım. Malûm ya süvari olur, piyade olur, ordonat olur.

Bir bakkal: — ... müşterimdi! diyor.

Unlu kirpikleriyle, tozlu tozlu, yüzüme bakıyor:

— Allah rahmet eylesin!

— Öldü mü? diye tıkanıyorum. Ne zaman öldü?

— Daha o zaman, diyor. Akrabası mısınız?

— Hayır. Bir ahbabı. Kızı olacaktı bir. Nereye gitti, acaba?

— Dur bakayım, kızı değil mi? Zıpçıktı bir şey. Rah-

metliye kaç kere demiştim ki, Miralayım bu sizin kızı başgöz ediverelim çıksın aradan.

Postacı ellerini gökyüzüne açıyor:

— Bilmiyoruz, diyor. Adres bırakmadılar. Zaten bu işi doğru dürüst yapan, kaç kişi çıkar ki?

Geceleri otelde, kafamı yastığın altına soktum mu; ya da alkol sıtmasına tutulmuş, mekik gözlü kadınların fışkırdığı bir pavyonda, kafamı benden yani İbrahim'den ayrı, ona inat ve ona düşman, bir yaratıkmış gibi masanın üstüne yatırdım mı, Allah kahretsin. Allah bin belamı versin! Tekrar tekrar aynı sahneyi yaşıyorum: İşte otobüs durağı: İşte yapraklar dökülüyor! İşte Türkân! Halbuki hangi otobüs, hangi Türkân? Mecidiyeköyü'ndeki, kedi yavruları gibi boğup boğup attığım birkaç günden, elime geçe geçe ne geçecek? Türkân'ın babası ölmüş, bir. Artık eski evinde oturmuyormuş, iki! Peki nerede oturuyormuş? Bilinmiyor.

Türkân'a doğru attığı ilk adımda, ayağı böyle boşa gelince, eskiden içinde kalmış olan, kesinlik ve sağlamlık duygusu zedeleniyor. Onun için bugünün, bilemedin yarının, aydınlık gerçeği olmaktan çıkan Türkân, hareketlerine ve davranışlarına, uzak ve faydalı etkiler yapabilen, bir mıknatıs merkezi haline geliyor. İbrahim'i yakan da bu! Bira! Tekrar siyah bira! Çeek bir siyah, Arjantin olsun! Bazen işte böyle. Haendel'le Haydn'ı karıştırıyorum. Bazen ne zaman uyuduğumu, halbuki ne zaman öldüğümü bilemiyorum, karıştırıyorum. Öldüm sanıyorum, uyumuşum. Niko sesini ya tüm kaybetti, ya ben sağır oldum. Ha, ne diyorsun Niko? Yemek mi? Hayır istemem, asla! Gulaş da istemem. Snitzell de! Şişmanlıyorum. Günün birinde Türkân'ın, beni karşısında sirkten kaçmış ihtiyar bir fil gibi bulmasına, tahammül edemem. İyi ama nerede Türkân? Nasıl bulacağım onu? Sahi, nasıl bulacak Türkân'ı.

Daha o zaman ayağını biraz denk alsa, paranın radyum ışıltısına, vahşi çağrısına, bir parça direnebilse, belki onu hiç kaybetmeyecekti. Şimdi ikisi, camları sabah akşam temiz ve aydınlık bir apartmanda, diz dize oturacaklardı. Sağ

ellerini uzatsalar, bereketli ve namuslu geçmiş bir günü uğurlayacaklardı. Hem Türkân'ın yanında yaşasaydı, İbrahim, böyle şişmanlamayabilirdi! Ne var ki, en kestirme yoldan naylon gömleğe, pahalı kunduraya, iyi yemeğe, cömertçe harcamaya ulaşmak hırsı, kanını kızdırmıştı. Türkân'ı çakal gibi uluyan bir lodosun önüne oturtmuş, Seyit Sabri'nin Şirketi'nde bulduğu işi neden kabul ettiğini, tahsili neden 'terk' edeceğini anlatabilmek için ne müthiş sebepler ileri sürmüştü:

— ... kâğıt faresi mi olayım istiyorsun? Beynimi barem cenderesine sokmak, pek pek, üç beş yüz lira maaşla, tahta masaların bekçiliğini yapmak için, kâğıt faresi mi olayım? Yok kızım, açmaz beni bu hava! Başkalarının işine burnumu sokmam, kendi işimi de kendim görürüm, başkalarının burnunu sokmasına müsaade etmem. Sen beni üç yıl serbest bırak, göreceksin; kapına, altımda arabayla gelmezsem...

Türkân bu lafların dışındaydı. İbrahim'in ne demek istediğini, bir türlü anlamıyordu. Beyazıt'ta bir öğrenci kahvesinin camları önünde oturmuşlardı. Çalışkan lodosun, serseme çevirdiği deniz ve gök, uzakta kıyasıya boğuşuyordu. Türkân'ın eli ayağı kırılmış, uzun uzun susmuştu. Yalnız gözlerinden ıssız bir acı sızıyordu. Bir bakıma:

— ... neden böyle her şey karmakarışık? diyor gibiydi.

Bir başka bakıma: — ... ya öyle mi, diyordu, öyle mi İbrahim? Demek üç yıl sonra altında bir arabayla? Peki, ben hiç sana altında bir araba olması gerektiğinden söz açtım mı? Niçin, tekerleksiz bir gelecek düşünemiyorsun, anlamıyorum.

Türkân, değişik kızdı. En erişilmez mutlulukları, en ufak, ama en dokunaklı şeylerde bulurdu. Fiyat etiketleri, satış faturaları üzerine kurulu olmayan, daha çok emeğe, çalışmaya ve iç değerlere yaslanan, bir hayat anlayışına uzanıyordu. Onun için önemli olan otomobil değil, onu kullanan kafa, ona sahip olan yürekti. İbrahim düzgün bir çalışma hayatını, ilmik ilmik örülecek bir fikir ve düşünce hayatını karalayıp, sıçramalarla gelişecek böyle bir kâr ve kazanç hayatı-

na özenince, bu yüzden hakarete uğramış gibi oldu. Gözlerinden sızan acı, ikisinin arasında bir kılıç gibi parlıyordu.

İbrahim onu anlamadı. Olur ya, anlamak istemedi. Hanım hanımcık tutkuları fazla benimsemediğine, heyecanlı, belki biraz tehlikeli, fakat o nispette kazançlı bir hayat yerine, durgun, tatsız tuzsuz bir meslek ve düzen hayatını seçtiğine hükmediyordu. Hele, daha o günlerde iş için, Seyit Sabri'yle anlaşmış bir İbrahim'e, dağınık bakışlı bir genç kızın bütün itirazlarının, kâğıt para hışırtıları gerisinden, ne kadar cılız ve ne kadar önemsiz geleceği besbelliydi.

— ... ne görüyorum bilir misin? Şunu: Bir aşk, sırasında, bir erkeğin geleceğini yiyebilir. Çünkü kadınlar aşkı, bütün bir gelecek yapmak istiyorlar. Hem yanlış, hem mantıksız. Aşk daima bir 'mazi'dir, 'mazi'. Ben seni seviyorum. Tamam. Bu, belirli bir zamandan beri olmuş bitmiş, kabul edilmiş bir gerçek artık. Bunun geleceği, 'bizzat' kendisi! Artık hayatımda yenilik ve başarı olacaksa, aşkımın dışında olacaktır. Oysa bu, bir kadına, yanlış ve akıldışı görünüyor. Zira, aşkını her an daha önünde görüyor o, kendini hiçbir zaman aşkıyla bir, onun içinde duymuyor ki!

Sonra bir kitap cümlesi: — ... erkek için hayatta başarılacak birçok önemli iş vardır, kadınınsa başarmayı düşündüğü en önemli iş, aşktır.

Türkân'ın midesi bulanıyor. Heyecandan ve sinir gerginliğinden. İbrahim'in karşısında oturup da o mağrur, ablak ve kendinden emin buldog suratıyla onu ve aşkını bu kadar kolay, bu kadar ucuz harcaması yok mu; içine kireç-kaymağı gibi çiğ beyaz ve yakıcı bir öfke biriktiren, midesini çalkalayan hep o! Ama belli etmeyecek. Öfkesini de, acısını da. Susuyor. Artık İbrahim'e bakmıyor. Yalnız lodosun hamarat çırpınışına. Uzaktaki denizin, en uzaktaki denizin ve bulutların, damar damar kararmasına. Sonra bir de, parmak uçlarında, asitli bir düzleme dokunmuş olmanın, ürpertici irkilmesi; yanılan ilk genç kız ben değilim ki! Yanılan ilk genç kız o değil ki!

Belki ikisi de, birbirini anlamak istemiyordu. İkisi de bir-

birinden kendisini anlamasını, ama sadece kendisini anlamasını, alıp kabul etmesini bekliyordu. İbrahim, hesaplarını yapmıştı. Şirket'teki işi ona, en geç bir yıl sonra, evlenmeleri imkânını sağlayacaktı. Bütün mesele Türkân'ın, kendini ilk gençlik hayallerinden kurtarmasında, biraz pratik olmasındaydı. Oysa Türkân inadına, bu hayallerin sokağına gidiyordu. Onun gözünde İbrahim, sağduyu çizgisinden ayrılmıştı artık. Köpüklü öfkesi, bilenmiş hırsı ve her meteliği emmeye hazır ahtapot iştahıyla, insanlar ormanında sürek avına çıkmış bir kan adamıydı. Sonunda, kararlaştırılan buluşma saatine boşverip, bir daha İbrahim'i görmemeye karar verdi. Bir daha İbrahim'i görmedi.

Oysa öbürü bunu beklemiyormuş. Aralarında yükseliveren ustura duvarına rağmen bir kere daha, birçok kere daha buluşup konuşacaklarını, hatta günün birinde Türkân'ı yola getireceğini umuyormuş. Buluşma saatinde, başına iğne iğne bir yağmur çekmiş, buluşma yerinde bekliyormuş. Ama hep bekliyormuş. Hop, bir kız geliyormuş. Hop, bir kız daha geliyormuş. Hiçbiri Türkân değilmiş bunların. Otomobiller yağmurun altında nokta nokta pırıldayarak akıyorlarmış. Tramvaylar ıslanır ıslanmaz kırmızılarını ve yeşillerini yenilemişler. İbrahim o eski yüreğiyle, bir işaretparmağı gibi yağmuru gösteriyormuş. Bir saat öylece dikilmiş ve ıslanmış. Bir saat sonra gidip özel bir Arnavutköyü bulmuş. Arnavutköyü'nde özel bir meyhane bulmuş. Birbiri ardınca bilmem kaç şişe bira yuvarlamış. Birkaç avuç tuzlu fıstık yemiş. Kulaklarında Beyazıt'taki öğrenci kahvesinden kalmış bir lodos uğulduyor, kafasını karıştırıyormuş. O günden sonra da bu lodos, bir değil, birçok kere, kulaklarında uğuldamış, durmuş.

Ya!

Orhan, sen adam olmazsın yavrum, ne yaparsan yap, kırmızı kravatlar takın, yumruklarını tosun gibi havada dinlendir; İstanbul'un rıhtım dumanları, akşam yağmurları arasında

gezin, netice, sıfır: Sen adam olmazsın! Gilda dedikleri bu karı, seni afsunlamış, kanına girmiş; daha kötüsü, cüzdanına girmiş: Sabah akşam demiyor; yaz kış bilmiyor; manikürlü, vahşi tırnaklarını uzatıp barbunya onluklar, afilli beşlikler çekiyor. Bir de bakıyorsun, senin papeller, bulut bulut, naylon çorap oluveriyorlar. Gilda'nın, kalın bacaklarını, sarıveriyorlar. O saçı başı darmadağın, bir omzu yukarıda, odasında dolaşıyor; küpesinin tekini, gümüş bileziğini aranıyor; çekmeceleri, bavulları alt üst ediyor:

— ... *papatya gibisin*, diyor, *beyaz ve ince*...

Ve sen, Cinayet Masası'ndan Komiser Orhan, böyle Sirkeci'de, işkembecilerde yağsız tuzlamalar yiyip, karnını doyuruyorsun. Sen adam olmazsın yavrum, bu karıyla yaşadıkça, avuçlarını bu karının ter kokulu memeleriyle ısıttıkça, öldür Allah, adam olmazsın sen!

Bırak Allahını seversen ağbiy, zaten canım burnumda: Merhaba desen, ana avrat düz gideceğim, bir de sen bulandırma beni. Gilda aniden üşütmüş. Üzerinize afiyet; bir iki gündür, gündüzleri yataktan çıkmıyor. Aksırık öksürük derken, kızcağız kapmış şifayı. Doktora, ilaca, maaşı olduğu gibi yatırdık. Şimdi bir yandan tuzlamalarla yaşamaya çalışıyoruz, bir yandan onu iyi etmeye! Geceleri n'apsın yine gidiyor işe, ekini belirsiz etmeye çalışıyor; ama gözlerinin feri kaçtı fakirin, be! Dün uğradım, neredeyse ağlayacak:

— ... sen! dedi.

— ... Orhan! dedi.

Başka bir şey demedi. Diyemedi. Amenna, orospu! Yetmiş iki türlü numara bilir, ayaküstü yüz yalan kıvırır; ama ben bu vaziyette, düşünmem böyle şeyleri. Maaş mı? Feda olsun! İki maaş mı? Helal! Cinayet Masası'ndan Orhan, işkembecide de karnını doyurur, borca da girer.

Burnunu, kâsenin içine sokuyor. Önünü ilikliyor. Şube Müdürü ve Cinayet Masası Şefi'yle, kafa kafaya veriyorlar. Ortada bir ölü. Başsız. Noktası olmayan bir soru işareti. Artık kim olduğu biliniyor. *Birlik* gazetesinin Yazı İşleri Müdürü, Mahmud Ersoy. Doğumu 1339. Gönen. Çekirdekten

gazeteci. Tarlabaşı'nda, Pelesenk Sokağı'nda, 42 numaralı Madam Karanfilyan'ın evinde pansiyon. Bir kere Markos İsyanı sırasında, Yunanistan'a; bir kere Hüsnü Zaim devrilir devrilmez, Suriye'ye gitmiş. Şaşırtıcı röportajlarıyla tanınıyor. Düşmanı kum gibi. Dostu? Dostu da kum gibi. Bandırma'ya hareket eden Konya Vapuru'nda, birinci mevki 18 numaralı kamaranın, ikinci yatağını ayırtmış. İzmir yolcusu. Kıskançlık yüzünden öldürülebilir. Parasına göz dikerler. Yok canım, saçma! Kaç para alır ki, parasına göz diksinler? Siyaset dümeni dersen, bak aklım erer: Gazeteci muhalif, pek iyi gözle görülmüyor. Yazdığı yazılar, şüpheyi calip.

Şube Müdürü açıyor telefonu, Savcı'yı buluyor:

— ... Birinci Şube'den soruldu, diyor. Komünistliği hakkında, kat'i delil yok. Gazeteler hadiseyi şişiriyorlar. Hayır efendim, sabıkasına rastlanmadı. Üçüncü dereceden, takibe tabi. Babıâli'de sessiz fakat inatçı diye tanınmış. Fikirleri mi? Kendine mahsus! Yolsuzluklarla filan uğraşıyor. Bilhassa, büyük sermayeli şirketlerin, gayri kanuni muamelatıyla. Ben son yazılarını kâmilen okudum. Anladığıma göre...

Müdürün masası üzerinde, açık mavi bir pelür kâğıdı. Kâğıda eski harflerle bir şeyler karalanmış. Şemalar tertiplenmiş. Oklar çizilmiş.

— ... evet efendim. Hükümetin açtığı bir münakaşaya, Kolaylık Yapı İnşaat Şirketi diye bir şirket girmiş ve kazanmış. İnşaatı ikmal etmiş. Muvakkat ve nihai, kabulü yapılmış. Bilahara... Bir dakika efendim, arz edeceğim. Mahmud Ersoy gerek münakaşada, gerekse inşaat ve kabul sırasında, gayri kanuni muamelelerin cereyan ettiğini tespit etmiş, birtakım vesaik ele geçirmiş. Halkın aldatıldığı, Hazine'nin dolandırıldığı yollu, neşriyata başlamış. Tabii mühim! Ben de bu fikirdeyim, efendim! Nasıl, neşriyat mı? Bu hususu Basın Bürosu daha iyi bilir. Ben ilk yazının, takriben bir ay evvel çıktığını biliyorum. Son yazı, cinayet sabahı yayınlanmış.

Daha sonra Şube Müdürü, Cinayet Masası Şefi, Komiser Orhan ve Muavin, geç vakitlere kadar oturup, kahve fin-

canları, telveler, izmaritler, zil sesleri arasında, beş aşağı beş yukarı dolaşarak, ihtimal yokluyorlar. Çekişiyorlar. Bir ara Muavin, elektrik düğmesini çeviriyor. Ampul değil, adeta noktasız bir soru işareti aydınlanıyor. Hiçbir yeri de aydınlatmıyor.

Ağır bir cıgara dumanı. İki petek göz. Dolaşık bir ses, burundan. Kısım şefi, bu: — ... gazetenin başmuharriri, ifadesinde ne dedi? Maktul, iki gün önce, Kolaylık Yapı İnşaat Şirketi'nin, bir paravana olduğunu bulup çıkarmış. Calibi dikkat bir nokta. Başka birtakım firmalar, bu vurgun için uydurma bir şirket kurmuşlar, bu gölge şirketi ve adamlarını kendi hesaplarına kullanmışlar. Vurgun vurulduktan sonra, şirkete lüzum kalmamış. Esasen, Kolaylık Yapı İnşaat Şirketi'nin, başka bir ihaleye girdiğini bilen yok.

Uzak bir Hüsnü Faik tok, kavgacı sesiyle, ifadesine devam ediyor:

— ... Mahmud, âdeti üzere, malumatı nereden edindiğini sakladı. Sadece, Kolaylık Yapı İnşaat Şirketi adına, büyük dolapları çevirip, nüfus ticaretine tavassut eden şahsın, İzmir'e kaçmış olduğunu söyledi. Oraya gidişinin sebebi bu. O şahsı bulacak ve yolsuzluk ifşaatının son perdesini açacaktı. Kısmet olmadı. Şimdi suallerimiz şunlar: Mahmud'un bulmak istediği adam, şu anda nerededir? Cinayetle doğrudan doğruya ilgisi olabilir mi? Şahsi kanaatim...

Müdür kim bilir kaçıncı defa, kahve fincanına uzanıyor, boş olduğunu fark edince, içinden sövüyor. Büyük kahveler, ağızda çiğnenebilir tortular bırakan, acı kahveler çekiyor canı:

— ... onun şahsi kanaati bizi ilgilendirmez. Birinci istikamet şudur: Mahmud Ersoy'un, İzmir'de ele geçirmek istediği adam kimdi? Şöyle de sorabiliriz: İnşaat yolsuzluğundan istifadesi olan gizli firmalar hangileridir? Ayrıca, Kolaylık İnşaat Şirketi'nin, bütün muamelatı gözden geçirilmeli, sermayesinin menşei araştırılmalı.

Komiser Orhan, öksüre öksüre, Tarlabaşı'nda, Pelesenk Sokağı'nda, 41 numaralı evde yapılan arama tutanağını, Pan-

siyoncu Madam Bercuhi Karanfilyan'ın ifadesini okuyor. Mahmud Ersoy'un odasında, kayda değer bir ipucu bulamamıştır. Herhangi bir pansiyon. Pansiyoncu Madam, kiracısını adeta tanımıyor. Birbirlerini pek az görüyorlarmış. Arayanı soranı olmazmış pek. Borcunu her ay, günü gününe ödermiş. Hadise günü, Madam Karanfilyan çokluk olduğu gibi, Gedikpaşa'da bir akrabasındaymış. Fazla bir şey bilmiyor.

Komiser Orhan, haydi Tarlabaşı'na gidiyor. Kristal gibi ışıltılı bir yağmur. Birbirinin peşine düşmüş; aksi, hınzır, dayanılamayacak kadar hergele ve ıslak otomobiller. Asfaltın her günkü uğultusu. Boyunları tüysüz, altın dişleri güneşler alıp veren, alev dudaklı Rum kızları. Fakir, kararmış, çelimsiz orospular. Ve Gilda. On bilmem kaç ayak merdiven, on bilmem kaç ayak küf ve rutubet. O, benzi uçuk, gözlerinin kötü mavi havagazı alevi harıltısı, ufalmış ve kısılmış, yatağının içinde upuzun.

Orhan, yakasını açıyor. Saçlarını dağıtıyor:

— Ayperi, diyor. Nasılsın ha? Ateşin çıktı mı?

Komodin üzerine birkaç portakal koyuyor.

— Bak, diyor, ne getirdim sana?

Gilda, puslu puslu gülümsüyor:

— Orhan, diyor, hani Boğaz'a gitmiştik, bir kere. Kireçburnu'na. Bir yerde oturduk, bira içtik. Amerikan bahriyelileri gelmişlerdi. Hatta sen...

Orhan yine yumruklarını, iki kaya parçası gibi havada dinlendiriyor:

— Gilda, diyor, sen iyi ol! Gideriz yine!

Sonra yine Boğaz'da bir deniz kahvesinde garson, anasının ipini satmış çıplak kafalı Sotiri'nin ifadesini okumaya başlıyor. Ne Sotiri bu! Ne gezmedik kahve, gezmedik gazino bırakmamış Sotiri bu!

— ... tanırım pasam; ne zamanki bizim kazinoda geliyorlar, ep benim masama oturuyorlar. Ne! Mahmud Bey, bana *'Mastori'* çağırıyor. Elbet pasam. Hiç yalnız gelmedi, yanında daima o kız; hani nasıl diyorlar, yavuklusu pasam!..

Yok pasam, adını bilmem pasam! Eh iste öyle bir kız; uzun boylu, saçları çok kesik, ep siyahlar giyiyor. O aksam kasta gittiler? Eh vardı bir sekiz buçuk filan... Hayır pasam, kızı görsem tanırım, ama kimdir, kimin nesidir bilemem...

Orhan önünü ilikliyor, içinden bir cıgara yakıyor:

— Bu kızın hüviyeti, diyor, tespit olunamadı, efendim. Maktul, hususi münasebetlerinden, kimseye bahsetmezmiş. Gazetedeki arkadaşları, böyle bir kadının mevcudiyetini, bizden öğrendiler. Pansiyoncu Madam, hiç bilmiyor. Görmemiş. Bana kalırsa, düğümü, bu siyahlı kadın çözecek. Zeki, gazinodaki herkesi sorguya çekti. Kimse tanımıyor. Pardon, herkes tanıyor tanımasına ama hüviyetini bilmiyor.

Zeki, pazularını okşayarak: — ... kibar, zengin bir kız, diyor. Bunun yanı başında durur, bir cıgara yakar, dinlermiş. Son zamanlarda neşeleri kaçmış. Şaşmaz! Cinayet, kızın başının altından çıkıyor. Siz istediğiniz kadar, siyasi sebepler arayın! Mesele basit; aşk yüzünden cinayet.

Kısım Şefi, petek gözlerini, ışıldaklar gibi döndürüyor. Masada duran Yenice paketine uzanıp bir cıgara yakıyor:

— ... ya telefon meselesi? diye soruyor. Niye hiç onun üstünde durmuyoruz? Bendeniz şunu düşündüm, bir faraziye vakıa, belki münakaşaya değer: Gazetede Müracaat'ı bekleyen çocuk, ifadesinde, o gün öğleden sonra, birisinin sık sık telefonla maktulü aradığını söylüyor. İlk telefon bir sularında, sonuncusu altıya doğru. Her seferinde arayan, isim vermiyor, sadece Mahmud Bey orada mı? diye soruyormuş. Menfi cevap alınca, tekrar arayacağını söyleyip kapatıyormuş. Son telefonda çocuk, Mahmud Bey'in gelmeyeceğini, o gece İzmir'e hareket edeceğini söylemiş. Ve dikkat buyurun, bir daha da telefon edilmemiş.

Şube Müdürü burnunu siliyor; yeni bir kâğıt çekiyor önüne, açık mavi bir pelür kâğıt, eski harflerle yeni bir plan hazırlıyor:

— Bir gazetenin Yazı İşleri Müdürü'nü, kim olsa arayabilir.

— Şüphesiz. Hatta katil bile.

Müdür kâğıda bir soru işareti çiziyor:

— Yani?

— Maktulün, nerede olduğunu bilmek için, en kestirme yol bu. Gazeteye telefon ederim. Gerekirse, yolsuzluk hakkında yeni ifşaatta bulunacağımı bildiririm, tenha bir yerde randevu veririm. Bu arada, onun İzmir'e gideceğini öğrenip, bir plan düzenleyerek...

Komiser Orhan, avcunun içine gülüyor:

— Sinema be, diyor, bizim şef!

Müdür, mavi kâğıdı buruşturup atıyor.

— ... efendim ne buyurulur? Tahkikatın selameti bakımından, basının bu mevzudaki neşriyatını tatil etsek!.. Hay Allah kahretsin, bir kahve içmeyecek miyiz yahu? Şu zili çalsanıza!.. Evet gazetelerin uçurdukları balonlar, netice itibarıyla...

Komiser Orhan işkembecide, borca bir tuzlama ısmarladı. Kravatını kırmızı, süslü bir sofra örtüsü gibi, önüne açtı. Kaşıklarını, tuzluklarını kımıldatarak, Mahmud Ersoy'u kafasından, bir kere daha, beş kere daha, yirmi beş kere daha öldürdü. Aldı karşısına Zeki'yi:

— ... Oğlum Zeki, bu iş pehlivanlığa benzemez; gözünü dört aç, hele! Adli tıp raporuna nazaran, maktulün akciğerlerinde su yok, ne demek bu; önce öldürülmüş, sonra suya atılmış. Fakat vücudunda hiçbir yara izi, kurşun deliği bulamadılar.

Zeki için için, bir kafakola hazırlanıyor. Yabancı el-enselerle göz boyayıp, sinsi sinsi hazırlanıyor.

— İki şekil var, diyor. Ya boynunu keserek öldürdüler, ya da ilkin kafasına bir kurşun sıktılar, sonra kestiler.

Orhan dalga geçiyor onunla: — ... tabii tabii, zaten başka türlü olamaz. Konya Vapuru'nun güvertesinde, bunca yolcunun gözü önünde, yatırdılar ve herifin kafasını kestiler.

Ve patlıyor: — ... aklını mı kaçırdın sen? Düşünsene biraz!

İçinden ilave ediyor: — ... Hödük!

Hödük birdenbire kafakoldan vazgeçer. Olacak iş değil.

Herif anladı, açık vermiyor; kapanıyor domuz gibi. En iyisi galiba tekpaça dalmak!

— ... rapora göre, maktulün başı, baltaya benzer bir şeyle kesilmiş. Belki de, baltayla; dağınık, gelişigüzel balta vuruşlarıyla. Hızlı hızlı.

Bu sefer Zeki, tekpaça dalmadan, Orhan'ın burnuna gülüyor:

— Ya! Katil bir balta saklamıştı cüzdanında, Vapur'a girince, kimseye çaktırmadan çıkardı, maktulü yatırıp, odun keser gibi...

Arka arkaya dört merdiven gülüyor: — ... Orhan, diyor, dinle beni? Asıl iş, şu siyahlı karıda. İçimden öyle geliyor yahu... Kim olduğunu öğrensek ha? Gazinonun kapıcısıyla konuştum: Bu ikisi, daima hususi bir arabayla gelirlermiş. Siyah bir Buick araba, 1953 modeli. Karının elbet araba, numarasını tespit edebilseydik!.. Kapıcıya sıkı bir tembih geçtim, bir de zılgıt...

Orhan ekmeğini doğruyor. Havada bir sıkıntı: İşkembecinin garsonları, uzamış tırnakları ve kirli önlükleriyle, sonbahar sinekleri gibi miskin miskin, masadan masaya dolaşıyorlar. Aynaların önünde, dişleri simsiyah çürük bir kadın. Sokakta Sirkeci'nin, yarı taşralı kalabalığı. Şimdi bir çıkarsın otobüs durağına, dikilirsin, arkandan Sirkeci Garı genişler, solur; önünsıra dolmuşlar geçer. Daha yukarıda Tarlabaşı'nda, rutubeti uğuldayan merdivenlerin tepesine tünemiş; titrek dudaklı bir Gilda kımıldanır durur.

Sen var ya, sen adam olmazsın yavrum: Bu sözüme mim koy, sen asla adam olmazsın! Bu karı seni afsunlamış! Sen cıgara üstüne cıgara, gece üstüne gece, gün üstüne gün yakıyor; onun manikürlü, kızıl ve vahşi tırnaklı ellerine, cilalı portakallar, jelatinli ilaç kutuları, kâfuru ve iyot kokan şişeler taşıyorsun. O, gözlerinin gazocağı alevi kısılmış, sesi üflenmiş; saçı başı darmadağın, sırtında soluk bir sabahlık, kendini yatağında, oradan oraya atıyor; komodinin üstünde, çekmecesinde, gözünde, ya bir damlalık, ya bir tatlı kaşığı aranıyor:

— ... *pa-pat-ya gi-bi-sin* deyip aranıyor, *be-yaz ve in-ce*...

Gazetede herkes, sinirli ve kavgacı. Ragıp, en başta. Kara kara kaşları, bıyıkları ve uzamış sakallarıyla, oradan oraya dolaşıp, bütün odaları karartıyor. Kapıları, çöp sepetlerini tekmeliyor:

— ... dinime imanıma, diye bağırıyor, eğer ben de bu işi yapanların ciğerlerini, takımıyla sökmezsem...

Suratını avuçlayıp, cıgaralarını yerlere tükürüyor:

— Mahmud, diyor, ah kardeşim!

Bir ara, Hüsnü Faik onu çağırdı. Beyaz kaşları yine bir şeye şaşmış gibi, alnına yükselmiş; iğne ucu gibi beyaz, onun da sakalları gelmişti. Ağzında bir barut tadı çiğniyordu.

— Ragıp evladım, dedi. Yarın uçakla İzmir'e hareket edeceksin.

Ragıp: — Yarın, dedi, uçaklar İzmir'e?

— ... evet! Şimdi Cezmi'yi ara, bul, konuş! İçeriden yolsuzluk dosyasını iste, iyice tetkik et. İkiniz, yani sen ve Cezmi, ne yapıp yapıp Mahmud'un aradığı adamı ele geçireceksiniz. Anlaşıldı mı?

Ragıp: — Anlaşılmaz mı? dedi.

— ... yolsuzluğun anahtarı bu adamda. Elimizi çabuk tutmalıyız. İş bu mecraya dökülünce, memleket haricine kaçmak istemesi, ihtimal dahilindedir. Fırsat vermeyeceğiz. Zira her şeyi bu adam söyleyecek, asıl sahtekârları...

Birkaç saniye sustu. Daha düşük bir sesle:

— ... ve, dedi, Mahmud'un katillerini.

Ragıp dudaklarını ısırdı:

— Buluruz o adamı, dedi. İzmir'i kalburdan geçiririz, buluruz.

Dışarı çıkınca, bir pencere açıp, yüzünü rüzgâra tutuyor:

— ... buluruz, diyor, dinime, imanıma!

Ya İrfan? O da çok kötü. Gözlüklerini çıkarıp çıkarıp, yumruklarıyla gözlerini ovuşturuyor. Tekrar birkaç kâğıt buruşturup atıyor. Ellerinde hınzır bir titreme. Ensesinden, kulaklarının arkasından, bir şeyler çekiliyor sanki. Sürahinin yuvarlak aynasında, Mahmud'un parça parça suratı.

— ... ben ne diyordum sana? Şiddet ve korku, diyor-

dum değil mi? Tokat ve yumruk! Gözünün üzerine ve midesine! Gülüyordun sen. Halbuki bak, seni, işte o güldüğün şeyler harcadı. Başını kesmek, ne demek?

Ona en çok koyan, bu: Mahmud gibi bir adamın, başını nasıl kesebilirler? Vururlar belki, öldürürler filan, fakat başını kesmek!.. Tekrar kâğıtları buruşturup buruşturup atıyor. Yumruklarıyla gözlerini ovuşturuyor. Gözlüklerini kaybediyor. Oturup, birkaç bin yıldızlı bir eylül gecesinde, Burgaz'daki bir kahvede, sıkıntısını Necdet'e anlatmak istiyor.

— Necdet, demek istiyor, bu Mahmud yanlış adamdı, bana sorarsan. Terörün hayatımızda oynadığı müthiş rolü anlamamıştı. Tarihte, yıldırıcı şiddetin oynadığı rolü, kaç kere reddettiğini duymadık mı? Kendi başına tekâmül yok! Her inkılap hareketi, az veya çok şiddete başvuruyor. Buna rağmen o...

Necdet, dolmakaleminin burnunda, pırıl pırıl bir şampanya şişesi kırıp köpürterek, Yenikapı'da bir yerden, törenle denize indiriyor. Dört yanında, siyahlı beyazlı adamlar, birbirinin omzuna binmiş; çığlık çığlık, o garip türküyü çağırıyorlar.

Eşeğin burnundan hokka yapmalı
Eşeğin burnundan hokka yapmalı
Hokka gibi dağlar, hokka gibi bağlar
Deh eşeğim deh, deh
Çüş eşeğim çüş!

Sonra Necdet, güldüğü zaman bembeyaz beliriveren dişlerini, porselen vidalar gibi teker teker yerinden çıkarıyor ve cezaevindeki hücresinde, sırt üşüten bir bilye oyununa kalkışıyor. Malta taşları üzerinde yuvarlıyor dişlerini. Dişsiz ağzından, şaşılacak derecede büyük, saydam ve ışıltılı sabun balonları salıveriyor. Biraz yükseldi mi, Mahmud'un kesik başı haline geliyor bu balonlar. Pörsük gözlerini, midye içleri gibi akıtıyor, gizli gizli gülüyorlar.

İrfan, kâğıtların arasında, Necdet'in cezaevinden yazıp

gönderdiği pusulayı buldu. Bir daha okudu: "... kurşunla vurulmuşa döndüm. Sersem gibiyim. Ona birkaç lira borcum vardı. Artık hiç ödemeyeceğim demek! Bu, fena halde kafama sardı. Deli olacağım."

Mahmud, gülümsemesini, daha daha saklıyor:

— ... mesele, diyor, serüvenle aksiyonun, harcanmakla bir şey yapmanın, farkını görebilmekte. Biz, birkaç nesildir, kütle halinde harcanıyoruz...

Ciltli, kalın bir kitabı, masanın üzerine koyup, sayfalarını rüzgâr gibi, bir yandan bir yana aktarıyor:

— ... kendi çevresinde dönen, kendini boğan ve zehirleyen bir enerji, diye devam ediyor, gururlu futbolcular, beyinsiz güreşçiler... Beride, kafası birazcık işleyen her delikanlı derhal çevresiyle çelişiyor; aşırılıklarda, yıkıcı uçlarda kurtuluş çareleri arıyor. Belki de tüketiyor kendini, geleceğini karartıyor.

İrfan'a dönüyor: — ... senin gibi! diyor.

İrfan: — Evet, diyor, benim gibi! Ne olmuş? Az mı bocaladım ben? Komünistlere sokuldum bir ara, gözüme en radikal tedbirlerle onlar geliyormuş gibi gözüktü. Ne oldu ama, neticede siyasi polisle başım derde girdi, üstelik komünistlerle atıştım. Durmadan birbirlerinin kuyusunu kazıyorlar; iki yüz tane satmayan sanat dergileriyle, hükümet devirmeyi kuruyorlar. Kötü bir hırsız polis oyunu, işte o kadar! Bana anarşist dediler. Olabilir. Ama mademki yaşıyorum... Yaşadığımı, birikmiş enerjimi, ulan kendimi be! kendime ve herkese karşı ispat etmeliyim.

Mahmud bu defa kitabın sayfalarını, su gibi kucağına akıtıyor. Necdet'e dönüyor: — ... senin gibi! diyor.

Necdet gülümsüyor: — Evet, diyor, benim gibi. Lisedeyken *Gökbörü* diye bir dergi okudum. Korkunç bir şeydi. Daha korkuncu, inanırdım bu dergiye. Yahudi bir arkadaşımız vardı. Yasef! Kıstırır kıstırır döverdim çocuğu. Düşün bir kere, sadece Türk olmadığı, Yahudi olduğu için dövüyordum. Sonra bilirsin...

Mahmud: — Biliyorum, diyor.

Kararıyor sonra: — ... herkes harıl harıl, harcanmakla bir şey yapmak arasındaki sınırı bulmaya çalışıyor...

Parmağındaki yüzüğü çevirip: — ... ve galiba herkes, diyerek sözünü tamamlıyor, herkes harcanıyor...

İrfan'a, akşam gazetelerini getiriyorlar. Cinayetten yalnız ikisi, taban tabana karşıt, bahsediyorlar. İrfan'ı kudurtuyor bu. Ana avrat sövüyor. Alıp başını giderek, köprüler uçurmayı; vapurlara gizlenip, dinamit koymayı; bir yol kavşağında, gözlerine acı ter, güneş ve toz akarken, iki el sıkıp bir kral haklamayı tasarlıyor. Sonra bu meseleyi, Hüsnü Faik'le konuşuyorlar. Hüsnü Faik gözlüğünü takıp, tok ve kavgacı sesiyle, gazetelerden önce birini okuyor:

— ... vakanın bir cinayet olup olmadığı noktası üzerinde, ehemmiyetle durulmaktadır. İyi haber alan çevrelerden belirtildiğine göre, maktul solcu muhitlerin husumetini üzerine toplamış bulunmaktaydı. Bu bakımdan cinayetin komünistler veya Moskova ajanları tarafından tertiplenmiş olması ihtimali...

Hüsnü Faik, bu defa, aynı tok ve kavgacı sesle, öbür gazeteyi okuyor:

— ... Mahmud Ersoy, birçokları tarafından, müfrit solcu telakki edilen bir gazeteciydi. Gazetesinde iktisadi kalkınmamızı sağlamak için, sanayi ve ticaretimizin inkişafı uğrunda fedakârca çalışan şirket ve bankalara yerli yersiz hücum eder; birtakım yolsuzluklar ortaya çıkardığını iddia ederdi. Son günlerde yine böyle bir neşriyat yapıyordu. Kızıllara has bir şekilde, millet, memleket ve din düşmanlığını, ebedi Şef Atatürk'ün ölmez fikirleri arkasına sığınıp, kirli ve gizli maksatları için...

Hüsnü Faik, gazeteleri bırakıyor. Gözlüğünü çıkarıp:

— Ortalığı, diyor, karıştıracaklar. Mesele bundan ibaret.

İrfan: — Peki, diyor, Mahmud komünist mi, yoksa onu komünistler mi öldürdü? Ya bunun cevabı?

Çığlık çığlığa ilave ediyor: — ... halkı budala sanıyorlar.

Mürettiphane'de operatörler, İhsan Baba'nın etrafını çevirmişler. Kurşun tozu bıyıklarını, kaş ve kirpiklerini yaldız-

lamış. Onlar üç beş kişi, ellerini bağlamış, cıgaralarını söndürmüş. Başmürettip İhsan Baba'nın etrafına toplanmışlar. O, Hüsnü Faik'in eski yazı müsveddesinden, sabah çıkacak başmakalesini okuyor. Öbürleri dinliyorlar.

— ... Mahmud Ersoy bir inkılap çocuğuydu, bir inkılap şehidi oldu. Mahmud Ersoy'un öteki ismi Mustafa Kemal'di. Kuva'yı Milliye'nin bütün hedefleri, Mustafa Kemal'in bütün hedefleri, onun da hedefleri idi. O, Milli Kurtuluş hareketini, aynı hızla ve tarihi ve içtimai mecrası içinde, son neticelerine kadar götürmek çarelerini arayan, şuurlu ve aydınlık münevverlerimizden birisiydi. Zamansız ve hazin ölümü, parmak bastığımız milli davaların ve demokrasi mücadelesinin büyük ehemmiyeti üzerinde ısrarla ve inatla durmayı, bizim için büsbütün vazgeçilmez bir vazife kılıyor. Resmi makamların, bu karanlık cinayeti örten esrarı dağıtacağına, kafalarda beliren istifhamları teker teker sileceğine inanmak isteriz...

Bu arada Hüsnü Faik'in içi geçmişti. Düşman orduları, 23 Ağustos 1921'den itibaren, ciddi olarak taarruza başladı. Birçok kanlı ve buhranlı safhalar, dalgalanmalar oldu. Düşman ordusunun faik grupları, hatt-ı müdafaamızın, birçok parçalarını kırdılar. İlerleyen bu düşman aksamı karşısına, biz, mühim takviye kuvvetleri yetiştirdik. Sakarya nehri, kırılmış söğüt dallarını, saman çöplerini sürüklüyordu. Sakarya Melhame-i Kübrası, yeni Türk Devleti'nin tarihine, cihan tarihinde ender olan büyük bir meydan muharebesi misali...

Hüsnü Faik, telefonla sıçrayarak uyanıyor; Sakarya'dan, 1921 Eylülü'nden kan ter içinde ama dipdiri ve gergin olarak, *Birlik*'teki masasının başına dönüyor. Telefondaki genç ve çarpıntılı bir kadın sesi. Selma. Yine Selma. Hemen hemen, her saat başında Selma.

— ... baba, sen misin baba?

— Benim, kızım.

— Bir haber var mı baba? Yeni bir?

— Yok kızım henüz.

Selma yere, halının üzerine oturuyor. Tertemiz gözleri, sonuna kadar açılmış. Alnına düşen bir perçemi, eliyle kaldırıyor:

— ... uyuyamıyorum, diyor. Aklım başımda. Saçmalamıyorum da. Ölümünü kabul ediyorum. Ama uyku? İmkânsız. Üstelik sen de yoksun.

— Ben de yoğum, kızım: Vazife!

Sonra Selma, iki gündür aralıksız tekrarladığı cümleyi söylüyor:

— Onu, diyor, başsız gömemezsiniz.

— Gömemeyiz kızım.

— Gömemezsiniz babacığım! Bir şey yapın, başını buldurun, n'olur?

— Peki yavrum, üzülme yavrum! Sen!

Sonra: — ... biraz uyusan, diyor, uyumaya gayret etsen!

Selma'nın saplantısı başka: — ... baba, Süleyman'a nasıl söyleyeceğiz, Mahmud'un öldüğünü? Beraber, saatlerce oynadıkları olurdu, biliyorsun!

Süleyman ve Mahmud, divana oturuyorlar. Mahmud, Süleyman'ı kucağına alıyor. Açıyor avcunu: — Çevir çevir bahçecik! diye başlıyor. Süleyman, mavi gözleri, peri masalları, Pinokyo ve Pamuk Prenses'le dolu; yüreği, bir kuş yüreği gibi pır pır, dediklerini tekrarlıyor: — ... çeviy çeviy bahçecik!

— ... bir haber çıkarsa, dedi, baba!..

— Hiç unutur muyum kızım? Ama biraz uyumaya çalış!

Oysa uyuyamayacak. Belli, onu seviyordu, gizlice. Onun, duvara çarpan gölgesine bakıyor, Mahmud, diye düşünüyordu, sen! Mahmud Dolmabahçe'de, ulu ağaçların altında, yalnız başına dolaşıyordu. Islık çalıyordu galiba. Çaldığı hiçbir şarkıya benzemiyordu. Selma onu duyuyor; ıslığını kulaklarının en bilinmez, en el değmedik bir köşesinde saklıyordu. Şimdi nasıl uyuyabilir? Ben uyuyabilir miyim? Bunlar ne? Bu gürültüler ne? Top sesleri mi, yoksa bizim rotatifin uğultusu mu? Kim konuşuyor orada?

Mustafa Kemal konuşuyor. Yüzünün yarısı gölgede. Ağzının çizgisi bıçakla çizilmiş gibi keskin, incecik:

"— ... hattı müdafaa yoktur, diyor, sathı müdafaa vardır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz. Onun için, büyük küçük her cüzütam, bulunduğu mevkiden atılabilir. Fakat, küçük büyük her cüzütam, ilk durabildiği noktada, tekrar düşmana karşı cephe teşkil edip, muharebeye devam eder. Yanındaki cüzütamın çekilmeye mecbur olduğunu gören cüzütamlar, ona tâbi olmaz. Bulunduğu mevzide nihayete kadar sebat ve mukavemete mecburdur."

Bu sırada, başyazının provalarını getiriyorlar. Hüsnü Faik kendi kendine, bir zaman bir emir tekrarlar gibi:

— ... bulunduğu mevkide, diyor, nihayete kadar sebat ve mukavemete mecburdur.

Gözleriyle prova kâğıtlarını arıyor, çift sütün üzerine verilmiş başlığı okuyor: "Öteki ismi, Mustafa Kemal'di."

Freddy Mills, ceplerinin birinden, sabah aldığı telgrafı buldu çıkardı: Lehmann Co.'nin Paris Şubesi'nden çekilmiş bir telgraf: "Dün New York'tan aldığımız kablogram sureti aşağıdadır. Stop. Pakistan'a hareketinizden vazgeçilmiştir. Stop. Muratis hakkındaki raporunuzu henüz almadık. Stop. Türkiye'deki işi acele hallediniz. En geç Noel'de New York'ta olmalısınız. Stop. İmza J.A.L."

Freddy, J.A.L.'in elini sıkıyor, uslu bir çocuk gibi karşısına oturuyor. Kim bu J.A.L.? Joel Archibald Lehmann. Lehmann Tractor's Company'nin büyük patronu. Birkaç kere milyarder. Yine de, bütün ümitlerini kaybetmiş, bütün ışıklarını söndürmüş, herhangi bir emekli gibi yalnız ve karanlık yaşayan, bürosuna ayda bir uğrayan, titrek bir ihtiyar. Dudaklarında, bu dünyadan çok ötekine, ölülerin dünyasına ait, uçucu ve perili bir gülümseme, salondaki ışıklı vitrinleri birer birer açıyor, ucu tüylü bir ok, kanlı bir tomahawk, çarığa benzer bir pabuç çıkarıyor:

— ... Siyou'ların büyük reisi, diyor, öleceği gece şafak sökünceye kadar dua etmiş, sonra bu tomahawkı oğluna vermiş:

Ya da eski model bir Winchester tüfeğine uzanıyor:

— ... Bu tüfek, diyor, Siyou'larla yapılan o müthiş çarpışmada General Herbert M. Collins'in bizzat kullandığı tüfek.

Vitrinlerin hepsi dolu: Meşhur Apache Geçidi Savaşı'nda Apache'ların büyük kralı Cochise'nin taşıdığı hançer. Geronimo'nun tüylü başlığı. Apache'ların eğri yayları. Ateşli oklar. Boy boy, çeşit çeşit, Kızılderili tamtamları. Hatta bir köşede, iki minyatür çadır. J.A.L. bütün bu eski püskünün, bu kırık döküğün arasında, eski ve unutulmamış bir rüyayı yaşarmışçasına, titreyerek dolaşıyor, tamtamları seviyor, iki ağızlı bıçakları, katil ve hain tomahawkları okşuyor. Dudaklarında hep o öbür dünya gülümsemesi:

— ... biz, diyor, solukbenizliler, Amerika'yı Kızılderililerden çaldık; şimdi bu aşağılık zenciler, köpek gibi üreyerek, bizden çalmaya uğraşıyor.

Freddy Mills, böcek cızırtılarıyla yüklü bir kanyon gecesinde, dev gibi bir yürek vuruşu gibi uzaktan uzağa, derinden derine işitilen, Apache davullarını dinliyor. Ulu ateşler, küstah ve uluyucu meydan ateşleri. Uçları bembeyaz, kızdırılmış demirler. Savaş boyaları sürünmüş, silahlarını kuşanmış birkaç delikanlı. Eyersiz birkaç beygir. Bir adam kulağını yere koyup, nal seslerini duymaya, yerlilerin kalabalık mı, tenha mı olduklarını anlamaya çalışıyor, bir türlü anlayamıyor. Çiğnediği tütünü yere tükürüyor, bıyıklarını çekiştiriyor, tekrar eğiliyor. Gökte tek tük yıldızlar. Uzakta Apache davulları.

Freddy Mills, çocukluğundan bu yana, 14. Avenue'de; New York'un ve öbür Amerikan şehirlerinin bütün avenue'lerindeki sinemalarda yaşadığı Kızılderili filmlerini, Zane Grey'in ve ona benzer öteki yazarların, çocukluğuna ve ilk gençliğine bitiştirdiği kovboy romanlarını, renkleri ve çizgileri birbirine karışmış, karman çorman bir bulamaç halinde çevresinde hissediyor. Bir tomahawk. Bir Colt-45. Kişneyen beygirler. Issız yollarda yakılmış bir posta arabası. Ve Batı'ya, daima ve daima Batı'ya, durmaksızın akan, ılık ve hızlı bir kan gibi, o hırçın ve vahşi Batı'ya akıp giden, göçmen kafileleri.

J.A.L.'in dünyanın parasını harcayıp, neden böyle eski Kızılderililere ait ne bulursa topladığını, getirip bu loş salonlardaki ışıklı vitrinlerde sakladığını kimse izah edemiyor. Kimileri ihtiyar Lehmann'ın büyük annesi tarafından, damarlarında birkaç damla Siyou kanı taşıdığını söylüyorlar. Bilinmez ki! Belki sadece koleksiyon merakı. Belki, yalancıktan da olsa, gençlik yıllarını bir saniyelik bir rüzgâr içinde yaşayıvermek dileği. Hepsi o kadar. Sonra yine o milyarder: Aksi, hırçın ve huysuz, upuzun ve titrek. O'nun yani Lehmann Tractor's Co.'nin Amerika'yı ve dünyanın dört bucağını ilgilendiren meseleleri:

— ... yılda ortalama üç yüz milyon kadar bir satış yapıyoruz. Johnson, geçen akşam, bir sürü rakamla kafamı şişirdi. İhtiyarladı bu Johnson, bunadı. 1952'de safi gelirimiz yedi milyon dolarmış, bu yıl eğer böyle giderse, üç milyona düşeceğiz diyor. Domuz!

Freddy Mills, ihtiyara bakıyor: 1840'larda bunun babası, öteki Lehmann, Kentucky'de cebinde beş yüz dolarla işe başlamış. Pulluk tamircisi. Gittikçe işi büyütmüş, pulluk yapıp satmaya yönelmiş. Lehmann pulluklarının ardından, Lehmann traktörleri gelmişler. Öyle ki bu, yani titrek, yani Kızılderili geçmişinin koleksiyoncusu, babasının yerini aldığı vakit, Şirket, Kuzey Amerika'nın en çok bilinen traktör firmalarından biri haline gelmiş.

J.A.L. elini uzatıyor, uykuda gibi: — Ah, savaş yılları! diyor. Sipariş garantili, kâr garantili. Halbuki şimdi öyle mi? Döner sermayenin yetmiş beş milyonunu mamul ve hammadde stokları teşkil ediyorlar. Satamıyoruz, işte o kadar! Satamıyoruz! Bu Johnson iyice bunadı. Satamıyoruz diyorum, kabul etmiyor. Kriz, diyorum, başka türlü mü olur? Anlamıyor.

Freddy Mills: — 1929 ve 1936, Allah saklasın!

J.A.L. titriyor: — ... bu malları satmalıyız, yoksa fazla istihsal bizi boğacak! Avrupa'nın yarısını ve Çin'i kaybettik. Bu demokratların yüzünden hep, Rooswelt'in, Truman'ın yüzünden! Allah hepsinin belasını versin. Şimdi Ortadoğu için İngilizlerle mücadele halindeyiz.

Freddy Mills: — ... hatta Almanlarla! diye mırıldanıyor.

— ... hatta Almanlarla, bilhassa Türkiye'de ve önümüzdeki yıllar boyunca. Bu Johnson bunamış, Türklerle iş yapmaya kalkışmak sersemlikmiş diyor. Neden olsun? Ama o bunamış bir kere; düşünsene, geçen sene Sue'den gelen bir telgrafı, bize değil diye çevirmiş. Olacak şey mi bu: Karımdan telgraf geliyor, adıma kibar kibar Johnson dediğimiz bu domuz...

Sue, yetmiş yaşındaki milyarderin, kırkını geçkin karısı. Sue'nin havlayan, ısırgan bir kızıla boyanmış saçları, Freddy'nin gözlerinde tutuşuyorlar. Evet, Sue! Ömrünü New York'tayken Grenweech Willage'de, Londra'dayken Soho'da, Paris'teyken St-Germain-des-pres'de, cinsiyeti şüpheli, kadın ve erkek sanatçılarla geçiren korkunç Sue!

— Freddy, Paris'e geldiğin zaman, bana mutlaka uğra! Bir şairle tanıştım, yeni: İsveçli bir şairle, Poe ile Rimbaud arasında bir şey! Ah görmelisin Freddy, dudaklarını görmelisin!

J.A.L. tekrar, ateşli oklarının, tamtamlarının başına dönüyor. Bir bilezik alıyor eline, ışığa tutuyor, gözlerini kırpıştıra kırpıştıra, deliğinden bakıyor. Titreyerek:

— ... Yunanistan'da ve Türkiye'de, diyor, elinden geleni yapmalısın. Ortaklık şartlarını, Johnson sana verecek. Gece, Dışişleri Komisyonu'ndan, Senatör MacBrown'la konuştum: Türkler gayet müsait davranıyorlarmış, yabancı yatırımlar için. MacBrown'a bakarsan, hükümet olarak iştirak mümkün...

Susuyor. Bileziği yerine koyup: — ... sana, diyor, bu bileziğin hikâyesini anlatmış mıydım? Güya bir Pavne Prensesi'yle beyaz bir avcı, günün birinde sevişmişler...

Freddy Mills, piposunu sıkılıyor. Dalgın ve hayalci. Bir tarihte, 14. Avenue'de, kahvelerde otomatik piyanolar bulunurdu. Yorgun ve çilekeş piyanolar. Geceleri sis, sokakları ve caddeleri ortadan siler, müşteriler arasında kıvılcımlı beyzbol tartışmaları parlardı. Akşam gazetelerinin son baskılarında traktör kralı Lehmann II.'nin Başkanı Rooswelt'i

ve bütün New Deal taraftarlarını 'su katılmamış Bolşevik' olmakla suçlandıran demeçleri birbirini kovalardı. Bütün sinema dergilerindeyse, Jean Harlow aydınlık saçlarıyla...

Ya da başka bir tarihte, İwojima açıklarında, Japon intihar uçakları kamikazeler, kopmuş bir tespihin serseri taneleri gibi, ardı ardına üstümüze iner, bizi yakar, batırır, hayallerimizi ve insanlığımızı ıslık ıslık yıldızlara uçururdu. Yüzbaşı Horn Bataan'da, bir dizini kumsala dayamış, mitralyözüyle kumsalı noktalar; çamurlu suratında ağzını, yasak bir kapı gibi kilitlerdi. Oysa öbür yarıda, Apache'ların büyük reisi, barışçı ve insancı Cochise, yağmur gökleri kadar kararmış uzak ufuklara bakıyor, bakıyor; bu Freddy Mills, bu titrek milyarder Joel Archibald Lehmann, bu kıpkızıl saçları kan gibi köpürmüş, ince ve uzun parmakları arasında Marijuana cıgaraları tüten Sue, bu koskoca Lehmann Building acaba nedir, ne demektir, nedendir diye soruyor; nedir, ne demektir, nedendir?

CUMA / CUMARTESİ

GÜYA gri bir kar yağıyormuş. Gece mi, sabah mı oluyor; gündüz mü, akşam mı oluyor, belirsiz. İstanbul boşalmış. Evet, asıl içimi oyan bu: Koca şehir boşalmış. Hangi kapıyı çalsan, sağır; hangi pencereye eğilsen, kör. Caddeler, sokaklar, hele meydanlar, çırılçıplak. İstasyonlarda trenler, limanlarda vapurlar öylece terk edilmiş, ölü ve sessiz. Bu sessizlik yok mu, ya da daha doğrusu, lokma lokma yağan karın, bu bomboş şehirde bir dev fısıltısı gibi büyüyen sesi yok mu, beni en çok o yenilgiye uğratıyor. Yoksa böyle yoğun bir sessizlik içinde kalmışım, sen elinde vaktiyle bana bir kere gösterdiğin o bıçakla ardıma düşmüşsün, pek aldırmayacağım. Bir şehir mezarlığını, usul usul örtmeye çalışan karın fısıltısı işe karışıyor, her şeyi bozuyor.

Sen, kim bilir ne zamandır, beni kovalıyormuşsun. Bu bomboş şehirde ben, karın gri hareketini yiye yiye, oradan oraya kaçıyormuşum; ama nereye kaçsam, hangi deliğe girsem, senin buharlı nefesin, buğulu bıçağın, ense kökümden ayrılmıyormuş. Bir şey de söylemiyormuşsun ki! İki kelime söylesen, belki bir köşebaşında durur, dimdik seni beklerim; belki kendimi bir anda Beyazıt Kulesi'nin tepesinde bulur, göz açıp kapayıncaya kadar kül rengi boşluğa savururum. Fakat bu dilsiz kovalamaca! Karın bu ilgisiz dökülüşü! Dizlerim kesilmiş. Yorulmuşum. Gözlerim kararıyor. Birazdan yüzükoyun kapaklanacağım belki.

Hayır, Unkapanı Köprüsü'nde karşılaşıyoruz. Ben köprünün bir ucundayım, sen öteki ucunda. Seni kara bir diken, şehrin boşluğuna saplanmış kara bir kıymık gibi, gö-

rüyorum. İstesem gerisin geri döner, Bulvar boyunca, Yenikapı'ya kadar kaçabilirim. Kaçmayacağım. Bir kere gücüm yok. İkincisi aklım durdu. Adım adım, sana doğru yürüyorum. Neden sana doğru yürüdüğümü bilmiyorum. Gökten kar yağmıyor artık, fare ölüleri yağıyor. Gri. Bitmez tükenmez. Patır patır. Köprünün üstünde, fare ölüleri birikiyor. Birden, seninle burun buruna geliyoruz. Gülümsüyorsun. Ağzını, dudaklarının acıyla bükülüşünü, yeniden yaşıyorum. Konuşmuyorsun hâlâ. Yalnız bıçağını, hani o Gülhane'de bana gösterdiğin bıçağı, bunaltıcı bir yavaşlıkla karnıma sokuyorsun, çıkarıyorsun. Yine sokuyorsun, yine çıkarıyorsun. Ben hayretler içinde bakıyorum. Midem, bağırsaklarım, köpüre köpüre çıkıyorlar. Hiçbir şey duymuyorum. Hatta bıçağın keskin ucunu, derimin yırtılışını duymuyorum. Yalnız, ellerimle karnımı sımsıkı örtüp, köprünün öbür ucuna koşmak istiyorum. Sen arkamda bıçağını yalıyor, bir anda kayboluyorsun. Bir anda gökten, fare yerine, taze taze, bileklerinden kesilmiş çocuk elleri dökülmeye başlıyor. Azapkapı'ya doğru koşuyorum. Köprü bitmek bilmiyor. Bir adım daha. Bir adım.

— Zehra, diyorum, Zehra neredesin?

Üç gecedir, bu hep böyle. Sonunda uyanıyorum. Zehra, sarhoş. Farkına varmıyor. Varsa bile, ne yapabilir? Bir hafta ya kaldı, ya kalmadı. Sonra çıkıp geleceksin. Bunu hatırlamak, bir giyotin merdiveninde, ölüm sırası beklemeye benzer. Yemin ederim ki, isteyerek söylemedim. Son saniyeye kadar, böyle bir şey aklımdan geçmiyordu. İşte tam o sırada, içimde bir şey koptu. Artık düşünemedim. İlerisini gerisini düşünemedim. Bilirsin beni, sana bu oyunu oynayacak kadar kalleş miyim? Hem daima iyiliğini gördüm, neden günahına gireyim? Gerçi beni, bu hayata getiren sensin; gerçi sen olmasaydın, ben belki şimdi, iyi bir sekreter olacaktım. Kim bilir belki liseyi bitirir, yüksek okullara giderdim. Seninle arkadaş olduk. Sen bana sinemaları, meyhaneleri, ruhlarını balgam balgam kaldırımlara tüküren adamları, büyük hayalleri öğrettin. Daima elimden tuttun. Asla piş-

man olmadım. Sana böyle bir oyun oynamam, belirli bir sebebe dayanmıyor. Niye yaptım şu halde? Neden seni böyle kıskıvrak bağlayıp, hiç beklemediğin anda, en ummadığın yerinden vurdum? Vallahi bilmiyorum Namık, billahi bilmiyorum.

Hâlâ işsizim. Hâlâ parasızım. Zehra olmasa, çoktan öleceğim. Ondan tiksiniyorum. Bunca yaşamış, bunca sürtmüş, açlığı, kimsesizliği ve ihaneti, avcunun içi gibi biliyor. Anam gibi, koruyor beni. Onun sırtından yiyip içiyorum. Birikmiş parası varmış üstelik bankada. Geçen gece ağzıyla söyledi. Onunla gitmek!.. Birkaç bin kâadın hatırına, İstanbul'u, Beyoğlu'nu, bırakıp gitmek! İzmir'de mi olur, Aydın'da mı olur, bir küçük memur mahallesinde, sessiz ve kavgasız, insanın boğazına düğümlenmeyen bir hayat sürmek! İstesem, olacak bu! Peki Zehra desem, yarından tezi yok, bankadan parayı çekecek; Kâzım'a paydos deyip, biletleri alacak. Ben, sen siyah ve inatçı bir gölge halinde buraya döküldüğün vakit, burada olmayacağım. Uzak bir şehirde, camları yemyeşil bir deniz gören, Sakız biçimi bir evde, Zehra'yla diz dize rakı içeceğim.

İyi ama, Athena? Athena'yı nasıl bırakırım? Onu nasıl Kılçık Nazım'ın sarmısak kokulu ellerine teslim ederim? Gerçi Athena istemiyor beni. Görünce yüzü kararıyor. Kaşının biri yükseliyor. Dönük ve dönük yeşil gözleri kirleniyorlar. Hiçbir gün de, sevmez ki beni; bu çocuk benim için, hayatını harcıyor demez. Olsun varsın. Ben bırakamam onu. Her gece, rüzgârı altında olmalıyım. O her gece, göğüslerini dikerek, vahşi ve yırtıcı dansını etmeli; ben, geri masaların birinde çökmüş, ufalanmalıyım. Bu para Athena'da olsaydı, Allahım; ve Athena beni, Zehra kadar sevseydi! Ya da bende olsaydı bu para, Athena'ya gitseydim, onu merdivenaltında, gözkapakları yaldızlı, gözleri kuyruklu, oyuna hazırlanırken yakalasaydım:

— Athena, deseydim, üç bin papsım var! İstersen beğendiğin yere gider, bu parayı birlikte ezeriz.

Boynuma sarılır be! Ne sanıyorsun yani? Sen gelecek ol-

masaydın, ya da Zehra'nın parası bende olsaydı, görürdün bak! Ama sen geleceksin, Zehra'nın parası da bende değil. Üstelik, fena halde korkuyorum. Rıdvan istese, o film işi garanti olurdu. Beni beş gün oyaladı, deyyus. Biliyorum canım, düpedüz oyaladı. Pis ellerini, ceplerine soka çıkara yalan söyledi, oyaladı. Zilli'nin kahvesinde kulağını çekmişler:

— Bu it, demişler benim için, kaçmak istiyor. Namık gelecek ya, ondan. Eğer sen bu işi yaparsan, kaçar. Namık da bunu, senin yanına bırakmaz.

Ödü patlamış. Benim patlamadı mı? Ya sahiden gelir, bana ödetirsen! Ya sahiden, vurursan beni? Canın istedi mi, karnımı deşebileceğini biliyorum. Kabahatim çok. Koskoca bir yıl! En fenası gözlerine mil çekilmiş, ihanete uğramış bir arkadaşlık. Ne desen, haklısın. Ama beni affet! Vurma! Ben daha gencim. Yaşayacağım. Nasıl öldürebilirsin? Hele bu korkunç rüyalar!.. Gökyüzünden patır patır inen, gri kadife tüylü fare ölüleri! Unkapanı Köprüsü'nde bağırsaklarımı ellerimle toplayarak, çılgın gibi Azapkapı'ya koşuşum!..

Allahım, sen bunları görmüyor musun? Oralarda (nerelerde?) büyük başını, yorgun bulutların ardına gizlemişsin; İstanbul'da, Yüksekkaldırım'da, Yusuf Peygamber kadar talihsiz, Eyüp Peygamber kadar çilekeş bir kulun olduğunu unutmuşsun! Beni düşünsene biraz! Bak, Namık gelecek. Zehra kaçalım diyor. Athena hiç yüz vermiyor. Şu bir hafta içinde, Namık kulunun canını alsana! Yoksa, o benim canımı alacak. Revayı hak mı? Değil mi ki Zilli, Rıdvan'a böyle demiş; bir duydukları, bir bildikleri olmalı; boşu boşuna adama, neden engel olsunlar? Olur ki Namık haber göndermiştir; bırakmayın, bir yere kaçamasın, ben geleceğim ve hesabını kendi ellerimle göreceğim.

İşte kaçamıyorum ben de. Uykularım bulanıyor. Kötü rüyalar görüyorum. Kaçamıyorum. Nereye dönsem, duvar. Kapılar kapanmış, köprüler tutulmuş. Bir Zehra! Bir tek Zehra, yarabbim! Onu da ben istemiyorum.

CUMARTESİ

GÜLMEK dedin mi, Küçük Rıza. Hem, nasıl gülmek: Bir çırpıda tutuşuveren, fakat asla yükselmeyen; hep aynı tonda, hep aynı boyda; ufak ufak, birbirine zincirli pis fıkırtılar. Böyle bir gülmeye tutuldu mu, hiç dişi olmadığı için, ağzı yüzünde tamamen kayboluyor, çenesi ikinci bir burun gibi sipsivri sivriliyor. Ondan sonra dinle artık:

— ... kulağıma çalındığına göre, İbrahim'le aranız açılmış, olur mu olur, insanlık hali! Lakin, haddim olmayarak hatırlatayım Sabri Bey, daha Mileston işinden, ben size dememiş miydim ki bu adam...

Seyit Sabri, cıgarası dikine duran ağızlığını, adeta gözüne soktu:

— Bilirsin sen bu işleri, bilirsin sen! Üstüne yoktur. Bir Hrant vardı, o da öldü. Bu sefer yanlış duymuşsun ama, İbrahim'le bozuşmadık. Birkaç ay izin verdim, dinleniyor. Bunca zaman çalıştı, kolay mı?

İbrahim'den söz açıldı mı, titizleniyordu:

— ... hem, diyerek sözü değiştirmek istedi, sen buraya İbrahim'i çekiştirmeye mi geldin, yoksa çene çalıp vaktimi öldürmeye mi? Benim bildiğim Küçük Rıza, değirmenini boşa döndürmez.

— Asla! Önce iyice doldurur, badehu döndürür.

Ufak ufak, bir sürü güldü. Yine ağzı kayboldu. Sonra:

— Bu lafıma mim koy, dedi, Sabri Bey.

Gülüşünde, neşeden eser yoktu. İyice yoğunlaşmış bir can sıkıntısı, mikrop kapmış bir melankoli sızıyordu. Seyit Sabri, Küçük Rıza'yı sevmezdi ama, en sağlam ve net kârlı

işleri getirdiğini bildiği için, tahammül etmeye çalışırdı. Küçük Rıza, piyasayı eskitmiş ve piyasada eskimiş hilekâr bir kumarbaz; emlak simsarlığından sahte pasaport teminine kadar, her türlü işe burnunu sokarak geçim yolunu bulmuş, ihtiyar bir köpekti. Son zamanlarda, dışarıya para çıkarmak isteyen bazı tüccarların ve siyaset adamlarının, saklı teşebbüslerine aracılık ediyordu.

Nihayet iş konuştular. Küçük Rıza, ufalana ufalana:

— ... seksen dört bin İngiliz, dedi, ne bir santim eksik, ne bir santim fazla. Bedelini kaç üzerinden hesaplayacaksınız? Yılbaşına kadar Amsterdam Bankası'na yatırılması şart. Sağlam bir iş. Beni bilirsin zaten.

O konuşurken, Seyit Sabri, yazı masasının üstünde ne varsa, tekrar tekrar yerlerini değiştiriyor: Kâğıtların ve kalemlerin, kül tablasının. Hiçbir şekilde onun gözlerine bakmıyor, hiçbir şekilde onu dinlemiyor. Âdeti bu. Teklifleri, dikkat etmez görünüp, sonuna kadar bir kedi dikkatiyle dinler, sonunda, sakallarının arasından, küfür ve hakaret kokan, iki üç kelime tükürür:

— ... ne demek istediğiniz anlaşılmıyor. Teklif eder göründüğünüz şey, kanuna muhaliftir. Müessesemizin...

Üç gün, bilemedin bir hafta sonra, adamları teklif sahibini bulur mukabil tekliflerle gelirler. Pazarlık başlar. Resmen, Seyit Sabri bu işle ilgilenmemiştir. Bu defa da Küçük Rıza'yı, yapma ilgisizliğinin arkasına saklanıp, her kelimesini adeta emerek dinliyor. O sözünü bitirince, profilini masanın camında görmeye çalışarak:

— ... haberin var mı, diyor, Taga Amerikalılarla anlaşıyormuş. Bir traktör fabrikası için. Ne dolapçı heriftir şu Taga!

Ya da: — ... demek böyle, hâlâ yarışlarda oynuyorsun?

— Oynuyoruz ya, mevsim geçti.

— Kazanıyor muydun, bari?

— Her zaman olmuyor. Bir ara üç bin kâğıt içeri girdim. Sarıkız II üzerine büyük oynadım ve kaybettim. At formundaydı, son haftalarda girdiği her yarışı kazanmıştı.

Bir saban demirinden farksız sipsivri çenesiyle, havayı sü-

rüyor. At yarışları ile ilgili, ipe sapa gelmez şeyler anlatıyor. Seyit Sabri'yi, en az otuz yıldır tanır. Üzerine düşmemek gerektiğini bilmez mi? Teklifini yaptın mı yaptın, bekleyeceksin. İstersen yarışlardan bahset, istersen Asım Taga'nın su götürmez karaborsacılığından. Hoş bunun için de, Hariciye Vekili'yle ortak diyorlar ya, pek karıştırmaya gelmez.

— ... doğrusu ya, yarışların eski tadı kalmadı Sabri Bey. Binbir türlü hile yapıyorlar.

Seyit Sabri'nin gözlerinde, toz halinde hüzün:

— Ah, ah! Her şeyde hile yapıyorlar, Küçük Rıza. Hiçbir şeyin eski tadı kalmadı. Şu cıgarayı içiyorum, eski tadını bulamıyorum.

Küçük Rıza, ayrılacağı sırada, yine bir çaydanlık gibi fıkırdadı. Hırsız ayakları üstünde, it gözleriyle:

— ... arada eski bir dostun yüzünü görmek, sesini duymak, dedi, adamın içini tazeliyor. Nerede bulunacağımı bilirsiniz. Haydi şimdilik bana müsaade!

Tam kapıdan çıkarken: — ... haddim olmayarak, diye bitiştirdi, şunu da arz etmek isterim: O sizin dediğiniz Hrant, pezevengin biriydi. Satie Davasında, ipliği iyice pazara çıkmadı mı? Onu benimle mukayese etmek! Küçük Rıza ile?

Bu defa gülüşü, ipi kopmuş bir boncuk dizisi gibi darmadağın oldu. Bir kere daha selam verip, tekrarladı:

— ... haddim olmayarak!

Mordohay'ın ve Seyit Sabri'nin, ellerini uzatmadığı köşe, burunlarını sokmadığı delik kalmamış. Bir uçtan o, bir uçtan öbürü, taa 30'lardan beri ithalat, ihracat derken, işte böyle oluk oluk para akıtan, bir kazanç değirmeni kuruvermişler. Limanlardan gemiler mi kalkıyor; sözün gelişi Hamburg Limanı'ndan, Panama bandıralı, herhangi bir Blackhorse Şilebi mi kalkıyor? Onlar için. Marsilya'da rıhtım işçileri, kendilerini issalarla kamçılayıp, simsiyah bir gemiye büyük kasalar mı yüklüyor? Onlar için. Viyana üzerinden transit geçirilen, şu kadar bin dolarlık kimyevi madde, onların çek defterlerinde yeni yeni sıfırlar olacak. Bu telgraflar, bu milletlerarası telefon konuşmaları, teker teker ve to-

pu birden, hep onlar için! İstanbul'da Talimhane'de oturan, Hıristiyan sakallı ve sürgündeki kral tavırlı Seyit Sabri ile Napoli'de, tünediği koltuklara bir türlü sığışamaz, Yahudi tırnaklarını kemirir, Mordohay Mordo için!

Bankalar Caddesi'nde, Şişhane'ye en yakın, en müthiş üç yeni binadan birisinin giriş kapısında, beyaz mermer üzerine siyah harflerle "Akın İşhanı" yazıyor. Yukarılarında, geceleri bir sarı, bir mavi yanan neonla, iri iri reklam yazıları. Bu han, Şirket'in; Şirket, Seyit Sabri'yle Mordohay'ın malı. İbrahim Cura'nın iki yıl önceki hesaplarına göre, onlar sadece ithalat ve satış kârları üzerinde yaşasalar, yıllık safi gelirleri bütün lükslerine yetecek de artacak bile. Oysa taban tabana zıt, her halleri ve hareketleriyle birbirini iten bu iki adam, Seyit Sabri ve Mordohay, yalnız bir noktada tartışmasız birleşiyorlar: Daima daha çok kazanmak! Servet bir yerden sonra, bütün dikişleri söküyor, ardından koşanları, hem usul usul kanun dışına hem fark ettirmeden beşeri olmayana götürüyor. Yoksa biri 35 yıllarında, buhran sırasında, biri Varlık Vergisi zamanında, iki büyük iflas tehlikesi geçirdikten sonra, firmasını kale gibi kurmuş, değirmenini bir güzel ayarlamış iki para avcısı ne diye dikine dikine yasak bölgelere uzansınlar?*

Şirket, Bankalar Caddesi'ndeki hanın, ilk üç katını işgal ediyordu. Gündüz olduğu halde, bütün ışıkları yanmıştı. Tebeşir beyazı ışık, sivilceli daktilo kızları, kulüp kravatlı ve kruvaze ceketli sekreter ve muhasebecileri iskelete döndürmekteydi. Bir masada, mavi gözleri cilasını kaybetmiş bir kadın, bitmez tükenmez telgrafları birer birer ayırıyor, önemine göre ayrı ayrı klasörlere yerleştiriyor. Öteki masada iki mütercim oturmuş, teklif ve siparişleri, bir dilden ötekine aktarıyorlar. Bu masa, temsilciliklerin masası. O koridor, Müdür'ün bürosuna gidiyor. Bu, Seyit Sabri'nin.

Seyit Sabri, her sabah saat ona doğru, arabasıyla gelir; kapı camlarında, aynalarda, profilini araya araya, kimseye

* Seyit Sabri için bkz. "Sırtlan Payı".

bakmadan ve kimseyi görmeden, üçüncü kattaki, Haliç'e hâkim dairesine çıkar. Yanına, birkaç kişi girebilir yalnız. Daha doğrusu, o çağırmadıkça hiç kimse giremez. O da, çok gerekli olduğuna inandığı şeyler için, bazen Müdür'ü, bazen sekreterlerini çağırır. Bazen de, herhangi bir Avrupa şehrinden gelmiş, önemli bir telgraf üzerine, hepsi birlikte, kapıları kapatır, uzun toplantı masasının etrafını çevirirler. Herkes düşündüğünü çekinmeden söyler. Yine de Seyit Sabri'nin dediği olur. Yeniden telgraflar çekilir, mektuplar yazılır, daktilolar tek tek zamanı noktalar, hesap makineleri binlerce rakamı kemirir, öğütür. Başlıklı kâğıtların altına mühürler basılır, pullar yapıştırılıp imzalar atılır. Akşamları aynı Seyit Sabri, aynı camlarda ve aynalarda, yine profilini araya araya, koridorlardan ve asansörlerden geçip arabasına dönüyor; gözlerini çizmiş, dudaklarını çivilemiş: Hızlı bir memnunlukla yavaş bir öfke arasında, yıldızları salkım saçak, uykuları delik deşik, gecesini aranıyor.

Bir öğle sonu, Ticaret Odası'ndan çıkıyorlardı. Hava dehşetli sıcaktı. Asfaltlara güneş yağıyordu. Fahir Bergamalı, hani şu dürüstlüğüyle tanınmış alçakgönüllü tüccar, burnunu kar beyazı bir keten mendilin serinliğine ve temizliğine sokmuş çıkarmış:

— ... neler duyuyorum Sabri Bey, demişti. Neler geliyor kulağıma! Bilmiyorum böyle bir mevzuda, Mordohay'ın telkinleri, sizin üzerinizde ne dereceye kadar müessir olabilir, fakat eğer fikir ondan geldiyse, hiç olmazsa siz mukavemet etmeliydiniz.

Seyit Sabri daha ilk kelimede, onun neyi söylemek istediğini anlamıştı. Anlamamış göründü. Arabanın camını açarken sordu:

— Neye mukavemet etmeliydim Bergamalı? Neye ve niçin?

Öbürü meseleyi, başka bir taraftan aldı. Kısaca:

— Paraya, dedi. Boğazına kadar gömüldün. Daha fazlasını isteme.

— İstediğimi nereden çıkarıyorsun?

— Çıkarmıyorum. Biliyorum.
— Bilsen ne çıkar? Para insanı kirletmez.
— Temizlemez de! Ama boğar.

Dikkatle mendilini katlamaya başladı: — ... ayrıca, diye ekledi, buna muhtaç da değilsin. Bu döviz oyunu, sen de bilirsin ki, netameli bir oyun.

Seyit Sabri, yalnız kaşlarıyla hayret etti. Gözleri ve ağzı, ince ince susuyor; yüzünün alt yanında, belirsiz bir alay pırıltısı titriyordu:

— Hangi döviz oyunu?

Fahir Bergamalı'nın, dost müdahalesini yaparken hiç düşünemediği; Seyit Sabri'nin, döviz karaborsacılığı ve kaçakçılığına, amatör bir gangster merakıyla bağlanmış olmasıydı. Başlangıçta bu fırıldak, önemsiz ve küçük bir fırıldaktı. Kendi kendine dönen, çelimsiz ve renksiz paralar getiren, bir fırıldakçık. İthalat daralmasının ilk belirtileri, transfer imkânsızlıkları, yavaş yavaş, iç ve dış alışveriş yollarını tıkamaya başladı. İçerideki para, şaşılacak bir ısrarla dışarı kaymak istiyor; dış ticaret, bazı bakanlıklar ve yüksek memurları tarafından, büyük bir spekülasyon mevzuu haline sokuluyordu. Nüfus ticareti almış yürümüştü. İşte o zaman Seyit Sabri, ilk çocukluğundan beri içinde kımıldanıp duran hırsızlama kazanç eğilimine, bütün kapıları açıverdi. Daha sonra, biraz Mordohay'ın ve Gaetano'nun uğraşmaları, biraz önemli siyaset adamları arasında tanıdıklarının bulunması, en fazla da İbrahim'in bu gibi işlere fevkalade yatkın olması, o ilk ve ufacık fırıldağı, bir dev pervanesi oluncaya kadar büyütmeye götürdü onları.

Seyit Sabri artık, öteki hayatını yaşıyordu. Şirket'e doğrudan doğruya bağlı görünmeyen; ya da yalancı, ismi var cismi yok vazifelerle bağlı görünen, İbrahim gibi, Oktay gibi, Salih, Yılmaz, Güngör gibi kimselerden, ikinci bir çete kurmuş; gece gündüz, telefon, telgraf, radyo ıslıkları yiyip içerek, büyük para avcılığını yaşamaya çıkmıştı. Normal ticari rekabet havası içinde para kazanmanın, bütün heyecanını ve çekiciliğini kaybetmiş olması, bu yaşında onu, kirli

fakat dozu yüksek heyecanlar ve pek tabii yeni kazançlar vaat eden, bu ikinci ve öteki hayatına itiyordu.

— ... sen ne diyorsun Bergamalı, para kazanmak isteyen adam para kazanmaktan başka şey düşünmemeli.

— İnsan olduğunu da mı?

— İnsan olduğunu da.

— Allahı da mı?

Seyit Sabri o hızla: — ... Allahı da! demeyi düşünüyor. Nedense derhal vazgeçiyor: — ... yanlışsın, diyor, Bergamalı! Seninle ticarete aşağı yukarı beraber başladık. Bak şimdi ben neredeyim, sen neredesin? Geçen gün altındaki arabayı sattığını söylediler. Şaştım. Ben bir tane de oğluma alabilir miyim, diye düşünüyorum.

Dişlerini sıkıyor. Birkaç yudum sustuktan sonra:

— ... insanı, diye ilave ediyor, değerlendiren paradır. Gerisi hikâye Bergamalı. Gerisi laf!..

— Ben müsaadenizle, parayı değerlendiren insandır, diyeceğim.

— Eski kafalısın da ondan.

— Belki eski kafalıyım, fakat beşeriyim. Aynı zamanda kalıcıyım.

Hah! Siz bakmayın bu Bergamalı'nın dediklerine! Böyle laf üstüne laf koymakta, kelime cambazlığı yapmakta üstüne yoktur; gel gelelim iş hesaba dayandı mı, doğru dürüst o elindeki yirmi beş, otuz bin lira sermayeli şirketi çeviremez; oğlunu Maarif mekteplerinden kurtaramamıştır, bir memur gibi yaşar. Bir tutum meselesidir bu, bir tutum; tutumu böyle! Ben kendimi kral mı hissediyorum, o tebaa hissediyor. Ben parayı tanırım, çağırıyorum, geliyor. O tutsak etmeye yelteniyor, gülünç oluyor. Yol gösteriyor aklınca bana! İkimize bir bakın, Allah için söyleyin: Ben Seyit Sabri, şunun şunun ve şunun sahibi, nüfuzu her yerde ve her zaman bıçak gibi keskin, adı sanı Avrupa borsalarında anılır adam mı, muvaffak olmuş sayılırım; yoksa o, Fahri Bergamalı, arabasının masrafını kaldıramayıp elden çıkaran mı? Yol göstermeye gelince, âdet odur ki, başarmış olanlar, ba-

şaramamış olanlara yol gösterir, kılavuzluk ederler. Yoksa Bergamalı'nın sandığı üzere...

Al sana Oktay! Seyit Sabri'nin çıtırdaya çıtırdaya, elektrik mavisi kıvılcımlar ürete ürete, gelişip giden iç konuşmasını, böcek yeşili gözleriyle aydınlatıp bozuyor. Masanın üç adım ötesinde, sıska, sivri ve upuzun dikilmiş. Avcunda pır pır kımıldanan, bir kelebek gibi, taze bir haber:

— Napoli'den konuşmak istiyorlar.

— Ha, Napoli'den mi? Kim? Gaetano mu?

— Hayır, Müsü Mordohay.

— Ben konuşmak istemiyorum. Anlat vaziyeti. Korkacak bir durum yok. Dilimizde tüy bitti. Evlenecekmiş de, İbrahim.

Birdenbire yüreği örtülüyor. İçin için: — ... evlenecekmiş, diye tekrarlıyor, budala! Yıllarca uğraş, iyi kötü bir vaziyet yap, ondan sonra evleneceğim diye her şeyi bırak, çek git! Biz evli değil miyiz? İşlerimizi bozmayı da, düşünmüyoruz hiç.

Aslında Seyit Sabri'nin karısı, tıpkı röleve şapkası, viski düşkünlüğü, centilmen tavırları ve Hıristiyan sakalı gibi, alaturka ve Osmanlı içinden çok, yalancı ve Avrupalı olan dışına ait bir ayrıntı, lüzumlu bir ses. Benim böyle araba kullanmasını, yat kulübünde, Kervansaray'da salınmasını bilen pek zarif bir karım vardır, bazı bazı onu koluma alır, çıkarım, her şey tamamlanır: Zengin ve kibar bir adam. Bir *gentleman!* Şık ve güzel bir kadın. Bir *perfect lady!* Yoksa, herkes gibi benim de erkekliğimin istediği kadın, elbette karıma benzer çerden çöpten, yarısı kumaş, yarısı boya bir kukla değil, kollarımın içini ve yatağımı rahatça doldurabilecek ılık ve sahici bir kadın. Onun içindir ki bazı gecelerini hırsızlama paylaştığı Çerkez midir, Pomak mıdır anlaşılmaz, bir alaturka şarkıcı Melahat; ya da bir Viyana yolculuğunda tanıyıp, bir türlü unutamadığı Frau Kohenka, daha çok hayranlığını çekiyor, daha usulünce içini ısıtıyor.

— ... şu günlerde bir fırsat zuhur etse de, tekrar Viyana'ya düşebilsem, eh Frau Kohenka'ya elbet iki satır diyeceğim olurdu, sıcacık iki satır...

Ya da: — ... ne Melahat o öyle! Onlar göğüs mü, yoksa tortop olmuş iki beyaz tavşan mı? Kabahat böyle bir kadını almayanın! Böyle çekirge misali karılarla kifaf-ı nefs edip, avunanın! Eğer Akın olmasaydı!..

Soğuk, kadife ayaklı bir sansar gibi, dam penceresinden Beyoğlu'na atladı. İki saat içinde kaldırımları, vitrinleri, sinema afişlerini dondurdu. Ara sokaklarda figüran kahveleri, dumanlı nargilelerini, sedefli tavlalarını, buğulu camların arkasına sakladılar. Athena, fırlak dudaklarının sınırlarını menekşe bir kalemle çepeçevre çizmiş, tam o sırada Yeşilçam Sokağı'nın köşesini dönüyordu. Sokağı hançer vızıltılarıyla geçti. Uydurma bir han kapısından girip, loş ve pis bir merdiveni çıktı. Kel bir mangalın, ya da dehşetli tüten bir gaz sobasının başında titreşen, avuçları çaylı, damakları tütünlü, birtakım adamların başına dikilerek:

— İhsan Bey gelmedi mi daha? diye sordu. Tuhaf! Randevu vermişti bana, saat on bir için. Athena dersiniz, o bilir.

Ya da: — Dün aramıştım İhsan Bey'i, yoktu. Acaba bugün?

Adamlar, bıyıklarını siper alıp, gözlerini aralıyorlar. Athena'nın, yukarı yukarı göğüslerini, boynuna ve omuzlarına sarılan, simsiyah ve dümdüz saçlarını seyrederek, salyalarını akıta akıta, hepsi aynı kapıya çıkan, değişik cevaplar veriyorlar:

— Stüdyoda bugün İhsan Bey, çalışıyor.

Ya da: — Dublaj'a gitti. Meşgul.

Olmadı mı: — Yerli filmcilerin toplantısında.

Athena uydurma kürküne büründü. Yeşilçam Sokağı'nın ortasında durdu. Buna ne mana vermeli? Onunla ilgilenen kim? Bu adam. İyi fotoğraf veriyor mu, vermiyor mu diye, resimlerini; oyunu hakkında bir fikir edinmek için, danslarını görmek isteyen kim? Bu adam. Nihayet.

— Harika! diye patırdayan. Harika! Ben sizin gibi dansöz görmedim. Yarın saat dörtte Şirket'e teşrif edin, iş konuşalım.

Ondan sonra Athena, her gün Şirket'e uğruyor; ya Rejisör bulunmuyor, ya randevusu bir başka güne bırakılıyor. Her gece Kılçık Nazım'a:

— ... bu senin Rejisör, diye çıkışıyor, ne biçim adam vre? Bir türlü bulamıyorum. Söz veriyor. Gidiyorsun yok.

Kılçık: — Çalışıyor, diyor. İşi başından aşkın. Sen merak etme *pedimu*, biraz daha sabır! Oldu bu iş.

Eğilip kulağının dibinden öpüyor:

— ... birazcık daha, diyor, sabır.

Zaman sabrediyor mu? Yirmi beşini bir geçti mi, sinemada tutunmak; yaz kış dergi kapaklarında, anlaşılmaz bir manasızlıkla boy göstermek için, ne kadar şansı kalır? Şimdi gencim, güzelim; sıçrayabilirsem, ancak şimdi sıçrayabilir, bu kör dövüşü içinden, geleceğimi kurtaracak herhangi bir yer edinebilirim. Yoksa, İsa korusun, randevuevleri her hafta sonunda, her gün sonunda hazır, tetikte. Kılçık Nazım bugün var, yarın yok. Onun umrunda mı? Olmazsa bir yağmur gecesi, Beyoğlu barları mahzun mahzun ıslanırken bu defa başka bir Athena bulur çıkarır, alıp bekâr gecelerine götürür. Ya da kirpikleri yırtıcı bir Varsenik diye, aklı başından gider; Asmalımescit'te, sırf bu yüzden çakı gibi bir Ermeni delikanlısını, sırılsıklam döver. Athena'yı hatırlamaz bile! Nasıl ki bugün, ondan önce hayatına karışmış, hiçbir kadını hatırlamıyor.

Athena'yı korkutan, işte bu. Dansözüm diyor, dans ediyorum diyor; pek pek, Kılçık Nazım'ın metresiyim diyor. Ama o kadar. Barda biraz ileriye giden oldu mu, dönük dönük yeşil gözlerinin içi kararır; kaşları, dolaşık kirpiklerinin üzerine iner:

— Ben, diye çıkışır, artistim. Bar kızı değilim!

Asıl güç olan, ikisi arasındaki çizgiyi çekebilmek. Yarın bar kızı, öbür gün Madam Agavni'nin, ya da kısık gözleriyle etrafında dolaşıp duran Telsiz Dürnev'in sermayesi olmamak. Athena sinema diye yırtınıyor, herhangi bir filmdeki herhangi bir rol için neleri ve neleri göze alıyorsa, bunun altında yürek üşütücü ne korkular gizli. Ama Kılçık ne bilsin!

Onun hesabına dahil olan, yalnız, Athena'yla yaşayacağı, terli çarpıntılı aşk geceleri. Ötesi palavra. İhsan sözünde durmuyormuş. Aferin İhsan'a. Atlatıyor. Üç kere mi aramış, dört kere arasın. İsterse dört yüz kere arasın, bana ne? Yalnız geceleri, istediğim an, Athena'yı elimin altında alesta bulmalıyım.

— Athena, demeliyim, *ela pedimu!*

Tabii Athena sabredemiyor. Her sabah saat on bir dedi mi, buzlu mavi soğuğun dumanları arasında, yeniden İhsan'ın kapısını çalıyor, yeniden aynı şaşı ve alaycı herifler, ayrı küstah karşılıkları veriyorlar:

— Dublaj'da, diyorlar abla!

— Stüdyo'da, diyorlar, çalışıyor.

İçlerinden birisi, gözleri çapaklı bir oğlan, çapkın çapkın ıslık çalıp, arkasından laf atıyor:

— Ahhh, diyor, ye beni ye!

Athena, Yeşilçam Sokağı'nda yerini kaybetmiş bir ünlem işareti gibi, şaşkın dikiliyor. Kendi kendine kim bilir kaçıncı defadır:

— ... iyi ama, diyor, bu adam çağırmadı mı beni?

Bir kuşkunun soğuk pırıltısı parmak uçlarında!

— Yoksa atlatıyor mu?

Belki. Bütün öbürleri gibi. Utanıp arlanmaksızın. Belki atlatmıyor, gerçekten işi çok; gerçekten, garajdan bozma stüdyolarda, rutubetli sancılar çeken montaj odalarında, paltosunun eteklerini uçura uçura, iş kovalıyor. Günün birinde, kısacık boyuyla, güdük bir tornavida gibi meydana çıkacak. Athena'nın kolundan tutup spotların, kabloların, dekorların arasına sürükleyecek:

— ... siz, diyecek, çete reisinin dostu oluyorsunuz. Birazdan polisler evinizi basacak. Şimdi bunu haber aldınız, ona göre...

Ya da sandalyesini devirip fırlayacak.

— ... olmuyor, katiyen olmuyor! Daha şehvetli, daha kıvrak, daha çarpıcı! İçine işlemeli seyircinin, hah şöyle...

Ve operatörüne emredecek: — Motor!

Oracıkta, iki duvarlı bir salon köşesinde; Athena ve gözleri uykusuzluktan çakmak çakmak çete reisi on metrelik kurdele için, yalancı bir korku ve telaş sahnesi oynayacaklar.

Hani o günler?

İşte Akın, bugün yine, beş altı kişilik bir grup halinde, öğleüzeri, Beyoğlu'na dökülmüşler; atkuyruğu saçlarını, fıskiye gibi dimdik tutan, iki genç kız: Birisi füzen siyahı, birisi yorgun sarı. Oğlanımsı giyinmiş, saçlarını oğlanımsı taramış, esmer ve yüzü kemikli, bir başka kız. Ellerini pantolon ceplerinden çıkarmayan, eğri çeneli, burnu ve İngilizce konuşmasıyla gururlanan, Akademili bir oğlan. Savruk bir felsefe öğrencisi. Amerikan tıraşlı basketçi Coşkun. Bir de, daima Akın'la beraber, dişleri daima ısıracakmış gibi meydanda, Sanat Tarihi'nden Oğuz. İlkin Ekspres'de sosisli sandviç ve bira tıkınıyor, sonra karga çığlıklarıyla, salkım saçak, bir sinemayı basıyorlar. Bütün filmler, görmeden gözlerinde, bütün şarkılar, duymadan dudaklarında hazır. Bobinler boşaldıkça içlerine, haklı sayılmış egoizmler, övülmeye hak kazanmış, tek ve toplu gangsterlikler doluyor. Sinemada yanlış yaşamayı ve hiçbir işe yaramamayı öğreniyorlar. Sonra hop! İçlerinden birisi, oğlanımsı giyinmiş kısa boylu kız, boyalı kaşlarını birer siyah kanat gibi açarak:

— Ah, diyor, canım öyle içmek istiyor ki!

Oğuz, köpek ağzıyla aynı şeyi havlıyor:

— Benim de ulan. Erkek kızsın be Olcay.

Atkuyrukları kişniyorlar:

— Erkek kızdır, diyorlar.

Olcay: — Ne sandınız ya, diyor, erkek kızımdır.

Ya da: — Şimdi mesela bize gider, akşama kadar içermişiz, diyor. Nasıl olsa, evde kimseler yok.

Beyoğlu'nu, karmakarışık bir akşamüstü kaynaşması içinde bırakıp, Parmakkapı'dan bir taksiye doluşuyorlar. Nefesleri ve tenleri, birbirine dokunuyor, birbirini ısıtıyor. Yorgun sarı atkuyruğu, kendini basketçinin göğsüne bırakı-

vermiş. Öbürü, burnunu ve İngilizcesini bir halt sanan Akademili Berkay'la ağız ağıza. Camlardan, üşümüş insanlar ve çıplak ağaçlar geçiyor. Yeşil bir trafik lambası geçiyor. Kırmızı bir trafik lambası geçmiyor. Duruyor. Önde Olcay ve Akın, yan yana oturmuşlar, sıkışık ve sıkıntılı bir vaziyette cıgara yakmaya çalışıyorlar. Oğuz arkada yere oturmuş, Felsefe'den Sedat'ı bacaklarının arasına sıkıştırmış, dişlerini seramik gibi önüne serip, ipsiz sapsız bir şeyler anlatıyor.

— ... neden sıkıntıya sokacakmışım kendimi? Neden annem böyle istiyor diye, böyle yapacakmışım? Neden her seferinde, babamın istediği olacakmış? Sen Nietzche'yi okudun mu Nietzche'yi? *Zerdüşt Diyor ki*'de, şöyle bir pasaja rastladım ben...

Önde Olcay. Yine cıgarası ağzında. Âdeti üzere dumanını içe içe, içinin çetrefilliğini Akın'ın kulağına döküyor:

— ... insanları kadın erkek diye kesin çizgilerle ayırmak niye? Sersemce bulmuyor musun? Her kadının kendisini erkek, her erkeğin kendisini kadın hissettiği olmaz mı? Olur pekâlâ! Hele cinsel isteklerin böyle uydurma iki kutupta toplanmak istenmesi, düpedüz saçma. Aşkın vücut yapısıyla ne ilgisi olabilir ki! Bir duygudur aşk, bir duygu; herkeste, her istikamete yönelebilen bir duygu! Sınırlanamaz bence. Bunu bir yerde okumuştum ya, hatırlamıyorum.

Akın hâlâ sinemayı yaşıyor. Gözlerini yumsa da açsa da, sinemayı yaşıyor. Olcay, başı hafifçe eğik Ermeni şoför, sanki bir tül perdenin arkasına çekilmişler. Bu yanda teni çilek pembeliğinde, gözkapakları yeşile boyalı, saçları insan vücuduna ait olmaktan çok, bir metale aitmiş gibi, soğuk ve anlamsız ışıltılarla dolu iki kadın yıldız, onun koluna girmişler, kulak memelerini öpüp, uyuşturucu bir sesle, aşk sözleri fısıldıyorlar. Akın onları seviyor. Onlarla birlikte düzenlediği hayali seviyor. Hatta bu hayale katılmaya hazır arkadaşlarını seviyor.

— Olcay, diyor, yanımda kim var, bil bakalım.

— Ben varım ya işte.

— Yok be, sen değilsin. İki kadın, iki sinema yıldızı.

— Anladım, diyor Olcay, cıgarasının dumanını yiyor:
— ... anladım, diyor. İki şahane kadın. Tepeden tırnağa.
— Hem de nasıl. Tenleri çilek rengi. Saçları pirinç.
Olcay'ın bakışları kararıyor:
— ... göğüsleri, diyor, kocaman.
Akın: — Gözkapakları yeşile boyanmış, diyor.
Olcay: — Göğüsleri, diye tekrarlıyor, kocaman.
Hemen arkasından: — ... işte geldik! diyor.

Önce, çete halinde bir dükkâna uğrayıp içki alıyorlar. Votka alıyorlar. Cin alıyorlar. Konyak alıyorlar. Olcay, rakı almalarının da gerektiğini söylüyor. Rakı da alıyorlar. Ayrıca rakı almış olmalarını fevkalade buluyorlar. Paraların hepsini Akın ödüyor. Sonra yine çete halinde, apartmanı işgal ediyorlar. Olcay onları büyük salona alıyor. Arada bir çıkarmayı başardığı kalınca bir geniz sesiyle:

— Rahatınıza bakın, çocuklar! diyor. Evinizdeymiş gibi.

Evlerindeymiş gibi rahatlarına bakıyor ve eğleniyorlar. Alkol şaşılacak bir hızla şişedeki sıvı olmaktan kurtuluyor; bulanık kara bir çift gözdeki açıklanamaz bir istek, çepçevre sıklamene boyanmış bir genç kız ağzındaki titreme, bir sporcu yumruğundaki öfke haline geliyor. Bunu her zamanki ustalığıyla yapıyor. Hemen hepsi, ama en çok Olcay, Akın, Oğuz ve Sedat, içlerindeki fırın kuruluğundan kurtulmak, duydukları cehennem susuzluğunu gidermek için, bardaklarına çabuk çabuk dalıp çıkıyorlar. Herkes elini yüzünü içkisiyle yıkıyor:

Sedat ve Oğuz, yere oturmuşlar. Bu defa Sedat, polis düdüğü sesiyle, ötekinin kulaklarını delik deşik ediyor:

— ... Nietzche kim oluyor ulan? Ha, kim oluyor Nitzche? Sen yenilerden kimi okudun bakalım, ondan haber ver. Bırak şimdi tıraşı da söyle, iki satır olsun okudun mu Merlau-Ponty'den, Gabriel Marcel'den, inek?

Divanda Nil, yorgun sarı atkuyruğunu, örtü gibi yastıklarının üzerine sermiş; titrek, korkak ve çelimsiz gözleri bardağında, Coşkun'un iriliğini ve erkekliğini, bu kadar sert ve yağız olarak yakınında duyduğu için, ince ince terliyor. Öbü-

rü, füzen siyahı; Ülkü'yse, Berka'yla resmen öpüşüyor. Bu, elbirliğiyle alkışlanıyor.

Akın yüzükoyun uzanmış. Babasından yürüttüğü keskin profili, arada bir, bando zili gibi parlıyor. Olcay yanı başında. Dudaklarında yine cıgarası. Yine dumanları içiyor. Akın'ın çapkınlık hikâyesini dinleyip soruyor:

— ... peki, şimdi tutkun musun bu kıza?

Akın bir at gibi kafasını silkeliyor:

— Kız değil, diye düzeltiyor. Kadın. Benden birkaç yaş büyük. Ama ne kadın! Bazen başımı dizine koyuyorum, radyoyu açıyoruz. Saatlerce öyle karanlıkta oturuyoruz. Müzik dinliyoruz. Işığı yakınca, bir de bakıyorum, ağlamış.

Burnunu bardağına sokuyor: — ... onun için, diyor, bizim bu kızları tutmuyorum. Çocuk bunlar. Üstelik geveze. Halbuki, o? Bambaşka o! Hem dünyanın beş para etmediğini anlamış, hem kadınca güzel. Ağzı, gözleri... nasıl diyeyim...

Olcay'ın bakışları yine kararıyor:

— Göğüsleri, diyor, ya göğüsler?..

Akın, ellerinin üstüne kapanıyor; başını ve yirmi yaşını aldığı gibi, Güner'in yatağına gidiyor: Kirli, ıslak, insana güven vermeyen bir Altınbakkal Sokağı'nda, bir apartman kapısını, üç kere çalıyor; kendini üç kere, Güner'in göğsüne bırakıyor ve üç bin kere onu babasına, babasının kendisiyle ilgili kuruntularına rağmen, bir başka şehre götürmeyi ve orada evlenmeyi düşünüyor. Ortada dolaşan, adı bulaşık bir kadın olduğunu, bile bile.

Olcay, Akın'ı boylu boyunca halının üstüne bırakıp, pick-up'ın başına gitmiş. Boylu poslu bir kız olmadığı için, takındığı erkek tavırları, ona adeta büyük geliyor. Olsun! O bir dans plağı koyuyor ve Nil'le dans etmek istiyor. Coşkun onu itiyor ve küfrediyor. Olcay o dakika eksikleniyor işte. Hem utanıyor, hem küçülüyor: Sek cin içmeye karar veriyor. Nerede acaba cin şişesi? Öbürleri, Nil ve Coşkun, Ülkü ve Berkay, sımsıkı birbirlerine sarılmış dans ediyorlar. Koltuklar, masalar, sandalyeler arasında. Sedat'ın polis düdüğü, müziğin ötesinden çınlıyor:

— ... buradan gideceğim. Köln'de bir arkadaşım var, mektuplaşıyoruz. Olacak bu iş. Buralarda çürüyeceğime hiç olmazsa...

Oğuz, kesik kesik havlıyor: — ... asıl İspanya'ya gitmeli, İspanya'ya! Kızlar, anlıyor musun, bıldırcın gibi dökülüyormuş...

Olcay, tekrar geldi, Akın'ın yanı başına oturdu. Bardağına doldurduğu cini kokluyor; adamakıllı bilenmiş simsiyah gözleriyle, kendini Coşkun'un kollarına salıvermiş, dans eden Nil'e bakıyordu. Nihayet ıslıklı bir sesle, dişlerinin arasından sövdü:

— Kereste!

Oysa Akın, başını Güner'in dizine koymuş, öylece duruyor. Kuyruğuna bağlanmış bir köpek leşi gibi sürüklediği bu hayatı, hiç sevmediği besbelli. Bir bakıma ona, fena halde bol geliyor bu hayat. İçinde dolaştığı uzay ve zaman, ona bol geliyor. Her işini bitirdikten sonra, daima ne yapacağını kestiremediği, uzun ve bitmez tükenmez saatler kalıyor elinde: Sinema, içki, resim yapmak, tiyatro, lüzumlu lüzumsuz flört, Güner, sanat tartışmaları; bütün bunlardan sonra, yine de bomboş odalar gibi büyük büyük yankılanan bir zaman boşluğu! Hiçbir bağ tanımamak, hiçbir sorumluluk duygusunun altına girmeyi düşünmemek; yanlış tutulmuş, düpedüz kargaşacı bir özgürlük fikrine saplanmak, onu ve dostlarını eninde sonunda tutkuların ve zaafların tutsağı etmiş. Acı lüzumsuzluğunun farkına vardıkça. Güner'le birlikte yaşayacağı bir ıssız ada hayalini dokuyup, geliştirmeye çalışıyor:

— ... dünyanın herhangi bir köşesinde, değil mi, mutlaka böyle bir ada kalmıştır. Olcay, hişt, dinlesene kız! Kalmamış mıdır böyle bir ada? Bir ben, bir de Güner... İyi mi? Yalınayak dolaşacağız. Hindistancevizi toplayacağız.

Bazen Oğuz'u, bir Balıkpazarı meyhanesinde kıstırıyor:

— Para, diyor, sıfır. Bilmem neremden aşağı. Babam kuşun biri, sanıyor ki mektebi bitirdim mi, tamam; yanında çalışmaya başlayacağım. Yok öyle hikâye! Mektebi bitirme-

yeceğim ki! Neden kendimi sıkacakmışım? Onun kazandıklarını yedi ceddimiz yesek, bitiremeyiz.

Bir de, vakit vakit, lüzumsuzluğunu fark etmese? Fark ediyor. Hatta bazen, öbürleri de fark ediyor. Oğuz, en çok da Sedat. Bu yüzden, varlıklarını, hiç değilse görünür bir amaca bağlayabilmek için, hepsi sanatçı geçiniyorlar. Bunun da yetmediği, yine de kendilerini insanların çapraşık hayat münasebetleri içinde olumlu sayamadıkları; içlerisıra birbiri ardınca patlayan, can sıkıntısı nöbetlerinden belli. Akın başını, Güner'in dizinden kaldırıyor. Burnunun dibinde harıl harıl cıgarasının dumanını yiyen Olcay'ı görüyor. Kendine mi, Güner'e mi, yoksa Olcay'a mı söylediğini kestiremeden:

— ... dünyanın işleyişine, insanların hayatına katılmıyoruz, diyor. O kadar katılmıyoruz ki, şimdi şurada hepimiz ölsek, yarın bu şehirdeki işlerin hiçbiri aksamaz.

Oturduğu yerden Sedat, bu lafı duyuyor:

— Evet, diye yapıştırıyor, çünkü biz zaten "namevcutuz".

Oğuz'un porselen beyazı dişleri boşlukta parlıyorlar:

— ... toplumsal anlamda! diye düzeltiyor.

Olcay'ın derdi başka: — ... şimdi arabamız olsa, Boğaz'a giderdik. İçkilerimizi alırdık, doğru Tarabya'ya.

Akın tekrar, at gibi başını silkeliyor:

— Arabamız yok mu? Telefon ederim, şimdi gelir.

Olcay, saçlarını tarıyor: — Haydi öyleyse et, diyor. Gelsin.

Yine o, zaman zaman çıkarabildiği, kalın ve genizden gelen sesle:

— ... Çocuklar, diyor, Boğaz'a gidiyoruz. Tarabya'ya.

— Ayrıca dur bakalım, bu soğukta neden Boğaz'a gidiyoruz?

— Pekâlâ eğleniyorduk yahu!

— Ben bir yere gidemem, biraz sonra mutlaka...

— Bırak şimdi oyunbozanlığı, nasıl olsa öldü bugün.

— Dün ölmedi mi, yarın ölmeyecek mi?

— Neden Emirgân'a gitmiyoruz. Nargile içerdik.

— Yok deve! Kadınlar nargile içmez.

— Sana n'oluyor be!

— ... ya öbür güne ne buyrulur? O da öldü mü?

— O.K. sheriff! Ölüler konuşmaz sheriff.

Onlar, ipsiz sapsız laflarla, birbirine dolaşadursun; Akın emekleyerek, telefona kadar uzanmış, numarayı çevirmişti. Önce karşısına Çekoslovak Başkonsolosluğu çıktı. Ağır bir erkek sesi, Fransızca, ne istediğini sordu. Akın şaşırdı. Özür dilemeyi bile akıl edemeden, sövdü ve düğmeye bastı. İkinci defa gözlerini dört açarak, numarayı düzenledi ve babasını buldu.

Aaaa, Beyoğlu'nda ışıklar yanmış. Vitrinlerde, floresan lambaların çiğ aydınlığına bulanmış, insan etleri, kadın butları. Otomobiller, kıç kıça vermişler, Taksim'den Tünel'e uzanıyorlar. Sinemalar kusmuş. Taranmamış, kirli ve iştahlı bir kalabalık, enine boyuna açılıyor. Nokta nokta, pastaneleri, meyhaneleri, birahaneleri benekliyor. Fevkalade tıraş olmuş briyantinli serseriler, çirkin çirkin tüküren okul kaçakları, sinema gişelerini tutmuşlar. Bilet karaborsası açılmış. Sokağın başında gözleri kayıp, eldivenleri yırtık, burnu kızarmış müvezzi, çığlık çığlık:

— *İstanbul Ekspres! Son Saat! Gece!..*

Daha sonra, cılız ama gayet şık bir delikanlı, Athena'nın omuz başında:

— Athena, diyor, *kalispera!* Yazı mı tura mı?

Athena oyunu hatırlıyor. Gülerek: — Tura, diyor. Her zaman tura!

— Daima, aynı şeyi oynuyorsun, diyor delikanlı, kaybedeceksin Athena. Bazen yazı demek lazım, bazen tura.

Elini uzatıyor: Kauçuk iskarpinli, devetüyü paltolu, güderi eldivenli bir çocuk. Gözünde, Allah bilir neden güneş gözlükleri, Athena elini sıkıyor:

— Nasılsın, diye soruyor, Sulhi?

Sulhi, Baylan'da, camlı masalardan birine oturur oturmaz, bir cigara parlatıyor. Cebinden, kötü basılmış, mürek-

kebi bulaşık, çok resimli bir gazete çıkarıp, Athena'nın önüne atıyor:

— ... bunu çıkarıyorum, diyor. Altı aydır. Yeni yıldızlar lanse ediyorum. Şu kapaktakine bak, nefis bir parça! Yakında başrollerde göreceksin. Şaşmaz. Üç film şirketiyle anlaştık, ben onların filmlerini reklam ediyorum, ama nasıl? Rasgele mi? Yoo! Makale yazıyormuş gibi, gizlice; onlar da, benim bulup çıkardığım kızlara, rol veriyorlar. Sen, biraz daha sabredebilseydin...

Athena cigarasının dumanlarını seyrediyor:

— Bunlar, diye düşünüyor, eski masallar.

Sulhi pis, yağlı kaşlarını, pırıl pırıl kaldırıyor:

— ... ne münasebet! Ben senin, her hafta bir resmini basıyordum. Adın duyuluyordu, ne ama, gözönündeydin: Ne oldu? O herif, sana buldu değil mi roller? Ayrılalı, neredeyse bir sene oluyor, hâlâ bıraktığım yerde otluyorsun.

Athena'nın içinden, gizli görünmez bir su akıyor. Bir yıl önce. On iki ay önce. Yine böyle soğuk, yine böyle camları dumanlı bir İstanbul ortasında, Athena ve Sulhi, kolkola. O zamanlar, bu sıska ve manken gibi şık delikanlının, uydurma, çerden çöpten gazetesiyle, kendisini meşhur edeceğine inanıyordu. Sulhi öksürüklü, daima burnu akan, gözleri bozuk bir genç. Athena, sıkı dokunmuş karanlıkları darmadağın ederek, kütür kütür dans eden, sıhhatli, ihtiraslı bir kız. İkisini, olsa olsa gazetecinin günün birinde, Athena'ya basamak olması bağlayabilir. Oysa bir gece Kılçık Nazım, suni ipek kaşkolunu, sümüklüböcek gibi yerlerde sürüyerek, bara gelir; Athena'yı görür görmez, balta olur, o dakikadan bir dakika sonra, Sulhi kumarı kaybetmiştir.

— ... Kâzım'ın orada mı dans ediyorsun yine?

Athena: Hayır, diyor, Nazım bana bir rol buldu. Yakında film çevireceğim. Sen de şaşacaksın.

Sulhi, boğulacakmış gibi, katıla katıla öksürüyor:

— Kimmiş, diye soruyor, seni angaje eden patron? Pek merak ettim. Biz duymadık ya! Böyle bir şey olsa, kaçmaz, ertesi gün duyarız.

Athena, çayına şeker atıyor ve sayıyor: *Ena, dio...*

— İhsan Bey, diyor. Şirketin adını unuttum.

— Haa, Cüce İhsan mı?

Sulhi'ye bakarsan, Rejisör İhsan palavracının biri. İşi gücü, galiba kendisinin de inandığı, tumturaklı yalanlar söylemek, onu bunu dolandırmak. Piyasada, kazıklamadığı adam kalmamış. Bütün artistlerle, stüdyolara borçlu. Üstelik sinemadan anlamaz. Şarlatan. Sulhi, gözlüklerinin arkasından, sarsıla sarsıla konuştukça, Athena'nın sinirleri, şemsiye telleri gibi geriliyor.

— ... kıskanma vre, diyor. Kıskandığından söylüyorsun.

İçisıra: — ... hepsi doğru olabilir, diye kuruyor. Tepeden tırnağa doğru olabilir, dedikleri. Bana randevu verdi, atlattı.

Sulhi: — Neden kıskanayım Athena? diyor. Ben duyduğumu, bildiğimi söylüyorum. Seninle o kadar hatıramız var.

Gazetesini açıp bir yazı gösteriyor: — ... yoksa bak, herifi nasıl göklere çıkarmışım. Parasınlan değil mi?

Athena: — Eğer, diyor, dedikleri gerçekse...

Birkaç gecelik hayal imparatorluğu; gala geceleri, suareler, büyük ve ışıklı afişler; loş, sıcak ve maroken sinema antreleri, paldır küldür yıkılıyor. Sulhi:

— Ama, diye onu avutmaya çalışıyor: — Sen kesme ümidini! belli olmaz, bakarsın... hem bak! Geçenlerde Cüce İhsan bir kız angaje etmiş diye duyduk. Tamam tamam, hatırladım şimdi.

Athena'nın gözleri yemyeşil aydınlanıyorlar:

— Hani, diyordun ki!..

— ... ama kız Rita'ya benziyor demişlerdi, onun için...

— Rita'ya mı? Kim Rita?

Sulhi, mendilinin içine tükürerek:

— ... Rita Hayworth canım, dedi. Senin ona benzer yanın var mı?

Evet, evet! Athena, Kılçık'la beraber merdivenaltından çıkmıştı. Rejisör İhsan, Amerikan barın önünde, ağzı kulaklarına varmış, Gilda'yla konuşuyordu. Onları görünce, nasıl kasılmıştı Gilda? Rejisör ise, tam tersine onu hemen bı-

rakmış ve Athena'ya dönmüştü. Athena'nın kafasında bir sürü soru:

— ... olabilir mi? İmkânı var mı? Beni bırakıp Gilda'yı seçer mi? Seçerse neden seçer. Benden güzel değil ki Gilda? Dans etmesini de bilmez. Öyleyse o gece, neden bizden gizli, onunla konuşuyordu? Neden kaç gündür, bir türlü onu kıstıramıyorum?

Sulhi'ye: — Bana, dedi, bir cıgara ver.

Ve sordu: — ... adını öğrendin mi bu kızın? Rita'ya benziyormuş, hani?

Öbürü omuzlarını kaldırdı:

— ... yoo! Belki de sensin. Biraz makyaj filan, pekâlâ olur. İstersen öyle bir resmini çekelim, benim gazeteye ha! Kapağa koyarız. Bir gün gel bana, ama evime...

Çıkarken, Athena: — Bırak vre Sulhi, diyor. Ben şimdi kendi dalgama düşmüşüm, sen kalkmış ne diyorsun.

Sulhi elini öpüyor: — İyi etmedin, diyor, beni terk etmekle. Hep tek tarafa oynuyorsun. Yürümez böyle. Hem yazı, hem tura diyeceksin. Hem ben, hem o! Ne mani var? Herkes öyle yapıyor. Herkes iki tarafa oynuyor.

Athena, kafası karmakarışık, Ekspres'den birkaç sandviç sardırıp, arka Beyoğlu'ndaki karanlık pansiyonuna gitti. Gilda ansızın, gözlerinin camına çizilmişti; saçları kıpkızıl şarap tortusu halinde, omuzlarına akmış. Kulağının tekinde, küpe. Dişlerinin arasında ince, uzun ve kırmızı ağızlığı. Burun deliklerinde, mavi mavi kımıldayan, cıgara dumanları. Olabilir mi bu? Şimdi gideyim diyor, neredeyse Kılçık'ı bulayım, ona sorup hesap isteyeyim, nedir bu laflar öğreneyim. Oysa Kılçık, gece yarısından önce görünmez. Radyodaki müzik, o açtıktan biraz sonra biter. Kısa bir yağmur sessizliği geçer, arkasından yumuşak sesli bir spiker: — *Edo Athine*, diye başlar, *ethnikon programa!*

Athena kalkıp, radyoyu kapamıyor. Spikerin hızlı ve yumuşak Rumcası, odasında, bir yarasa telaşıyla dolaşıyor. Şu anda, zaman zaman duyduğu, önüne geçilmesi imkânsız pişmanlığı duyuyor yine. İki yıl önce Saray Sineması'na ge-

len Elen Opereti'nden bir adam, pabuç büyüklüğündeki bir yaprak cigarasını ısıra ısıra, ona elverişli bir iş teklifi yapmıştı. Kabul etmeliydi bu teklifi. Şimdi belki Kıbrıs'ta olacaktı, belki Girit'te, belki Midilli'de. Tanımadığı, hırçın ve maden kömürü gözlü seyirciler, her gece salya sümük, onun sırasını bekleyeceklerdi.

— Athena! deyip deyip tepineceklerdi, Athena!

Oysa Sulhi, Oysa Kılçık Nazım. Oysa Bekir... evet, hatta Bekir! Belki o, bütün bunların en namuslusu. Bir kere, şüphesiz en güzeli. Barda, masaların herhangi birine oturuyor, başını duvara dayıyor; dudakları, dişlerinin beyazlığı, saçlarının o dağınık, o sarışın pırıltısı, her kadının içinde bir rüzgâr döndürüyor. Parlak Bekir. Eğer o sağlam bir baltaya sap olsa, bu gençliği ve yakışıklılığıyla, kim bilir ne müthiş bir adam olurdu. Kılçık duymasın bunları. Kızar, delirir; kıskançlıktan kuduza döner. Dönsün n'apalım? Neredeyse senesi geliyor hâlâ artist olacağız. Hani herkesi tanıyordu. Hani bugün istese, bana kıyamet gibi rol bulurdu. Bir yılda bula bula, İhsan'ı buldu çıkardı; o da beni atlatıyor; ekşi ekşi ter kokan, koca ayaklı Gilda aşiftesinin peşinde dolaşıyor. Ben haksız mıyım? Kızarsam, söversem haksız mıyım? Hatta bırakıp Kılçık'ı gitsem, başımın çaresine baksam! Daha geçenlerde Bekir, bir rol uydurdum demedi mi? Neden yalan olsun, belki doğru. Belki gerçekten, benim için bir şeyler yapmak istiyor. Neden Kılçık'ın korkusundan, çocuğu tersleyip durayım?

Sandviçlerini yiyemedi. Bir sürü cigara içti. Sonra hazırlanmaya başladı. Spikerin sesi, kulaklarında, yanıp yanıp sönüyordu:

— ... *ethnikon programa... nikon programa... kon... rama... ra...*

Seyit Sabri, firmasının, Samsun'dan henüz gelmiş olan, Doğu Karadeniz temsilcisiyle konuşuyordu. Telefonda, Akın'ın sesini duyar duymaz, yüzü yumuşadı. Sanki profili eridi ve aktı:

— ... sen misin Akın? dedi. Hayrola yavrum? Arabayı mı? Ne zaman? Peki yavrum! Yok canım, ben taksiyle giderim. Yalnız gecikme, e mi?

Sonra iç telefonla kapıcıyı aradı, şoförü buldu; gidip Akın'ı ve arkadaşlarını, Boğaz'a götürmesi için emir verdi. Her zaman olduğu gibi, bu defa da oğluna ait olan iş, bütün işlerinin önüne geçmişti. Akın meydana çıktı mı, Seyit Sabri'nin gözünde para dahil, bütün dünya varlıkları önemini kaybediyor, gözü hiçbir şeyi görmüyordu. Beceriksiz bir baba gülüşüyle, o sürgündeki kral ciddiyetini berbat ederek, karşısında oturan adama:

— Oğlum, dedi ve ilave etti, fevkalade bir çocuktur.

— Allah bağışlasın.

— ... İktisat Fakültesi'nde oluyor, ikinci sınıfta. Bitirsin, Amerika'ya göndereceğim. Şu işlerin püf noktasını, iyice kavrasın istiyorum. Sonra burada, beraber çalışacağız.

O hiçbir şeyde, hiçbir şekilde aldanmıyor ya! Oğluyla ilgili her şeyde, her şekilde aldanıyor. Oğluna inanıyor. Oysa, yalan söylüyor oğlu. O Akın'ı uysal, yumuşak başlı, biraz tembelce, çocukluğu hastalıklı geçtiğinden oldukça zayıf, fakat iç yapısı sıkı ve sağlam dokunmuş bir çocuk sanıyor. Oysa Akın, onunla oynadığı kötü ve heyecansız komedinin dışında, bütün tembel öğrenci tutkularına tutulmuş; iradesi zayıf, tembel ve en kötüsü, iç örgüsü hiç örülmemiş, gerçeğinin ve hayallerinin bir devamı gibi alıp, öyle seviyor. Bu da, kontrol ve düzeltme imkânlarını ortadan kaldırdığı için, Akın birçok bakımlardan, ona karşı bağımsızlaşıyor. Onu kullanabiliyor hatta. Otomobil mi, otomobil. Üç kat yeni elbise mi, üç kat yeni elbise. Şarpi mi, şarpi. Para mı, istediği kadar. Sonra bu, alabildiğince al bolluğunun, iradeyi bozduğunu, çalışma ayarını dağıttığını göremeyip, Akın konusunda, ikinci bir Seyit Sabri, bir Seyit Sabri Jr. hayalleri kurup durmak!

Akşam, kapıcıya telefon etti, bir taksi istedi. Haliç'in ışıkları yanmıştı. Bürosunun penceresinden, bir kıyı şehrinin, nokta nokta aydınlığı görünüyordu. Kaba, niyetleri iyice bo-

zuk, birtakım lodos bulutları, yukarıda ansızın peydahlanıvermişler, lamı cimi dinlemeden bütün yıldızları silmişlerdi. O, sırtında pardösü, başında şapka, pencerenin önünde durmuş; hem dışarısını seyrediyor, hem otomobil gelinceye kadar, Oktay'a direktif veriyordu:

— ... Küçük Rıza'yı ihmal etme. Nerede bulunacağını bilirsiniz. Büyük bir işten bahsetti, bu sabah... sen git, yok hayır sen gitme! Salih gitsin, mahiyeti neymiş, kurcalasın bakalım...

Kapıdan çıkınca, havayı, umduğundan az soğuk buldu. Taksiye girer girmez, arabanın kokusunu ve şoförü yadırgadı. Aynı anda, farkında olmayarak: — ... Akın'a, diye düşündü, bir araba almak zaruri. Artık koskoca adam oldu. İhtiyaçları da ona göre.

AMA öyle olmadı. Üç kişi değildiler. Bir kişi. Geniş kenarlı bir fötr giymiş. Galiba çiklet çiğneyen. Rıhtımın karmakarışıklığı arasından: Balonlar, uskumrular, renkli dergi kapakları, sandviçler, salep güğümleri kalabalığından, adeta yoğunlaşarak belirdi; gittikçe açık ve seçik bir hal aldı. Mahmud'un yanına sokuldu:

— Mahmud Bey mi? dedi.

— Evet.

— *Birlik* gazetesinden di mi?

— Evet.

Mahmud adamın, gözlerini görmeye çalışıyordu. O arkasını döndü, dişlerinin arasından mırıldandı:

— ... yolsuzluk dalgası var ya, yazıp duruyorsun? Eğer benle gelirsen, seni birine götüreceğim. Bu işi iyi biliyor.

— Bana ne? Benim ne üstüme lazım? İnşaat yolsuzluğu? Hırsızlık! Birbirini yiyen insanlar.

Sonra birdenbire, iki büklüm oldu: — ... benim bir sevgilim vardı, dedi. Gözlerinin rengi belirsiz, dal gibi bir kız. Artık yok.

Öbürü çikletiyle beraber cümleyi eziyor, çiğniyor; birbirine bitişik, birbirinden ayrılmaz, yapışkan bir madde niteliğine sokuyordu. Sol gözünde kıpkırmızı, sipsivri, bir de arpacık belirmişti.

— ... bak ağbiy, uzun sürmez o kadar. Şipşak gidip geleceğiz. Sonra sen gazetende, istediğin gibi ver dumanı.

Arkasından Kuledibi'nde, yarı depo yarı ambar, bir yere girdiler. Etraflarını balyalar, beton demirleri, şeker sandık-

ları kusan, nemli bir karanlık çevirdi. Tepe camları, parça parça yıldız tükürüyordu. Öbürleri balyaların arkasına gizlenmişlerdi. Boşanmak üzere bir çığlık, havada çiğ çiğ parlıyordu.

Yine çığlıklarla uyanıyorsun Ümid! Yine seni tavşan uykularından, öfkeli erkek çığlıkları uyandırıyor. Yatağından uğratıyor. Karanlığını tanıyamıyorsun. Bu mu senin karanlığın? Sana iki yıldır her akşam, her akşam değilse iki akşamda bir, Mahmud'u getiren; Mahmud'u değilse, onun söylediği iki satır lafı, onun pörsük gözlerini ve gizli sesini getiren karanlık bu mu? Bu karanlık sana, çığlıklar taşıyor Ümid. Uyandırıyor seni. Gözlerini açıyorsun ki, yabancı bir karanlığın elinde tutsak, kulaklarında silemediğin çığlıkların etkisinde, iyice azalmışsın. Peki, nerede senin karanlığın, Ümid? Kendi öz karanlığın?

Saatine bakman, boşuna. Durmuş. Kurmadın ki! Elbet, duracak. Bir saati kurmadın mı, böyle insanı aptala çeviren bir zaman parçası üzerinde, inatla durur, bekler, bön bön yüzüne bakar. Yarı geceyi birkaç geçe durmuş. O halde şimdi kaç? Salondaki çalarsa öğreneceksin. Peki, ya herhangi bir buçuğu çalarsa? Nasıl olsa uyuyamazsın artık, istersen kalk Ümid! Nasıl olsa o sinik Mahmud; duvar diplerini tarayarak giden, tapınırmış gibi cıgarasının ateşine eğilen adam; çünkü kovduğun, bugünkü ölü; seni rahat koymayacak! İlaç alman boşuna! İçmen boşuna! Bu dehşeti yaşayacaksın. Yüreğini pekleştirip, dişini sıkıp, yaşayacaksın.

Baksana, Gianna ne diyor:

— ... babam faşistti. Hem ilk karagömleklilerden. Üstelik bölgenin Parti Müfettişi. Ortalık karışır karışmaz, İsviçre'ye kaçmak istedi. Çeteciler yakaladılar ve öldürdüler.

Çekik gözleri ufalıyor: — Öldürülmesi lazımdı belki. İtalya'ya büyük kötülükler etmişti. Ama kaçışını öyle ustalıkla düzenlemiş, öyle gizli tutmuştu ki, yakalanacağını aklına bile getirmiyordu. Buna rağmen yakaladılar ve kurşuna dizdiler.

Başını avuçları içine alıyor, kaşlarını çatarak:

— ... onu, diyor, ben ihbar ettim çetecilere: Hanidir beraber çalışıyorduk zaten... Ya İtalya, ya da babam diye düşündüm. O kadar kolay olmadı tabii...

Şimdi sen neredesin Gianna? Hem Paris'te Bastille'deki daracık, güneş görmez odanda, büyük kitapların üstüne eğilip, Siyasi İktisat öğrenmeye çalışıyorsun; hem İtalya'ya dönmüşsün, Milano'daki dostlarının, annenin ve kardeşinin yanında yaşıyorsun. Ümid, bütün düşünme ve acı çekme yetileriyle, bir blok halinde, dipsiz bir boşluğa düşüyor. Hani senin de düştüğün. Parmak parmak çıldırmaya yaklaştığın. Ne düşünüyorsun Gianna?

— ... başka hiçbir çaresi yok. O dehşeti yaşayacaksın. Şuurla. Aklın ererek. Kendini kaybetmeden. Ben işte bunu yaptım ve bambaşka bir insan oldum.

En iyisi bu. Gianna'nın dediği. Kalk, otur Ümid! Gözlerini yum ve bu dehşeti yaşa! Yudum yudum, zehir içercesine! Kim bilir belki Gianna, Bastille'deki odasının, sabun ve şampuan kokulu loşluğunu; ya da Milano'da, çalıştığı gazetenin kavgacı başlıklarını bir kenara bırakır, senin yanına gelir, yardımcı olmak için. İyi kızdır Gianna. Yüzü aydınlık ve geniş. Teni bembeyaz. Saçları gür, simsiyah ve dalgalı. Gözleri, çekik çekik. Fransızcayı İtalyan aksanıyla konuşur. İki üç kelimede bir *andiamo* demekten, vazgeçmez; bir de Ümid'i, ya da Gerda'yı her görüşünde, İtalyanca selamlamaktan:

— *Ciao.*

Ya Gerda? Ya Gerda'nın sarı saçları, omuzlarına nasıl dökülür; gülümsedi mi maviyle yeşil arası, akşamları yeşil, sabahlarıysa mavi olan gözleri, nasıl buğulanır? Nasıl çukurlaşır yanağı? Ya sana, ya Gianna'ya eğilip eğilip, dilinin ucuyla:

— ... bu yediğimiz strudell, diye çekiştirir, iyi pişmemiş. İçindeki elma, asıl konulması gereken, ona dağılıcı ve kalıcı bir tat veren, yiyenin ağzını gençleştiren elma değil. Biz strudell yaparken...

Sen Gerda'yı Almanya'da ve nedense mutlaka Münih'te düşünüyorsun. Oysa Münihli değil o. Darmstad'da doğmuş,

Leverkusen'de büyümüş, Heidelberg'de okumuş. Su gibi Fransızca konuşuyor. Quartier'deki kahvelerden birinde, çoğu zaman Départ'da gözlerini buğulandıra buğulandıra etrafına bakıp, Gianna'yla bitmez tükenmez tartışmasını sürdürür:

— ... klasik müziği dinlerken, ben artık bu dünyanın, şu içinde yaşadığım dünyanın dışındayım: Çatlak lavabo, kullanılmış metro bileti, gürültücü akşam gazeteleri uzağımda kalıyor. Benim dünyamı değiştiriyor sanki o, Gianna! bu yüzden onu sevebilmem, bu dünyadan çıkabilmeme bağlı. Halbuki ben, dünyama göre bir müzik isterim. Hakkım bu benim. Hafif müziği, bu yüzden seviyorum. Bu müziğin içinde kendimi ve bana ait günlük sıkıntıların hepsini...

Rue des Ecoles'de bir öğrenci otelinde oturuyor. Sağlam, Alman yapısı bir radyo ve pick-up'ı var. Telefunken. Akşamları birer porto dolduruyor, abajurların gölgesine uzanıyorsunuz. Gerda, yanakları çukur çukur, sevdiği plakları ardı ardına çalıyor. Gianna ona dönerek:

— ... haksızsın Gerda, diyor, haksızsın! Beethoven'i dinlerken dünyamı daha iyi anlıyorum ben. Ayrıca bir Borodin, bir Rahmaninof...

Ve Ümid sen, gülümseyip tamamlıyorsun:

— ... bir Brahms, diyorsun, kocaman ve ağır.

Gianna yüzüyle seni de aydınlatıyor:

— ... ve Brahms, diyor, Johannes Brahms! Bende, Milano'da, Birinci Senfonisi'nin iki plağı var. Birisini Toscanini çaldırmış. Mükemmel, tıkır tıkır işleyen bir teknik. Büyük bir ustalık. Biraz hızlıca bir tempo. Ötekisi Bruno Walter'in. Ağır, hacimli ve derin. Size dinletsem bu plağı, göreceksiniz ki...

Ya da bir öğleüstü Sorbonne'da, nereden bulursa buluyor; loş, uğultulu, tenha ve eski koridorlarda, Gerda'yı ve seni yakalıyor:

— *Andiamo!* diyor. Bir yere oturalım çocuklar.

Elinde bir kitap. Yıpranmış. Seine kitapçılarından alınma. Gülümsüyor:

— ... Charles d'Orléan'ın şiirleri, diye seviniyor. Şaşarsınız.

Départ'da, yağmurlu camların arkasına oturur oturmaz, usul usul okumaya başlıyor:

A ma Dame je ne sçay que je dye
Ne par quel bout je doye commoncer
Pour vous mander la douloreuse vie
Qu'amour me fait chascun jour endurer
Trop mineulx vaulsist

Ümid sen, Notre-Dame de Sion'dan bir şeyler; bulanık ve silik bir şeyler hatırlar gibi oluyorsun. Bir cigara yakıyorsun. Kendi kendine:

— Charles d'Orléan, diye soruyorsun, kaçıncı yüzyılda yaşamıştı?

Gerda umursamıyor. Sürrealistlerden birisi olsa, modern ve şaşırtıcı bir şair... belki ilgilenecek. Böyle eski Fransızcayla yazmış bir şair? Bir gün otelinde, sana birkaç mısra okuyor Gerda; pembe bir bloknota, gotiğe çalar bir yazıyla çiziktirmiş. Hem de Fransızca. Sen hem şaşıyor, hem de bu gizli gizli Fransızca şiirler deneyen, saçları akıcı buğday, gözleri buğulu ve mavi yeşil Alman kızına hayran oluyorsun.

— Nasıl, diye soruyor, Ümid? Bazı geceler uykum kaçıyor heyecandan. Dudaklarım titriyor. İki satır yazıyorum. Sonra bir de bakıyorum ki...

Gülüyor. Kırılıp dökülüyor: — ... aynı mısraları, diye sözünü tamamlıyor. Michaux yazmış. Kelimesi kelimesine. Harfi harfine.

Siz üç kişisiniz. Sen, Gerda, Gianna. Üç yakın arkadaş, üç samimi dost. Öbür ikisi şaşılacak derecede ciddi yaşıyorlar. Paris'e bir şeyler edinmeye gelmişler, besbelli. Ediniyorlar da. Oysa sen işi bir türlü sağlam ve temelinden tutamıyorsun. Bir türlü çalışamıyorsun. Paris seni bozuyor. İstanbul hayatının alışkanlıklarını törpülüyor, zevklerini aşındırıyor. Gözlerine, kulaklarına, ağzına, yeni yeni zevkler ekliyor. Dame de Sion'dan beri, uzak uzak varlığını sezdiğin, ama açıktan açığa

yüz yüze gelmeye korktuğun Avrupa, bu defa, halledilmiş ve edilmemiş, adamı uykularından eden bütün problemleriyle, etrafını kuşatıyor. Kendisini bir orospu mahallesinde havagazı direğine asıp boğmuş, ya da bir Nazi mangası tarafından kurşuna dizilmiş şairleri okuyorsun. Müzelerin büyük salonlarında klasik, galerilerin küçük salonlarından modern ressamlar gözlerine geliyor. Gösteriler, siyasi mitingler, çeşitli konferanslar, Paris'i dört yanından tutuşturuyor. Bir yerde, grev yapmış işçiler, otobüsleri devirip barikat yapıyorlar. Bir başka yerde, fakülteli öğrenciler, sinema kulübünün kapısında, Murnau'nun filmlerini tartışıyor. Sen Ümid, sen malum ve meşhur Keleşoğlu'nun biricik kızı; yüreğine sarmaşıklar sarılmış, gözlerinin rengini bilmeyen; Avrupa'nın gittikçe büyüdüğünü daha iyi anlıyor, seni ezdiğini daha iyi seziyorsun.

İstanbul'a dönerken, daha Samsun Vapuru'nun salonunda; büyük sarı mendili çatmalı, eli kehribar tespihli, boyun damarları mavi mavi belirmiş. Balıkesir Milletvekili Recai Kurter'le çatışıyorsunuz. Eskiden nakliyecilik yaparmış, şimdi milletvekili. İptidai'den mezun. Başka hiçbir yerde, hiçbir şey okumamış. Dosdoğru, Amerika'dan geliyor. Susuz rakısını, fındık fıstıkla içip, durup durup:

— Çocuk şükür Allaha, diyor, çok şükür!

Ve sana: — ... kızım, diyor, Avrupa, diyor, çürümüş artık. Kokmuş. Hiçbir şeyi kalmamış Avrupa'nın. Paris ne halde? Sefaletle sefahat, paçasından akıyor. Harpten korkuyorlar, harpten. Dövüşmekten korkuyorlar. Var mı eğlence, var mı keyif, var mı zevk-u-sefa? Ohh, yan gel! Bizim yetişme tarzımız, kaldırmaz bunu.

Senin içinden Gianna itiraz ediyor:

— ... Avrupa, diyor, bir beyin daha çok! Daima yenileşen, daima uyanmasını bilen bir beyin. Siz çürümüş bazı hücrelerini görmüşsünüz, her yanı çürümüş sanıyorsunuz. Avrupa şimdi belki kendisinden şüphe ediyor. Ama bu bile ne kadar uyanık ve dinç olduğunu göstermez mi?

Recai Kurter geğiriyor: — ... şükür Allaha, diyor, çok şükür!

Ve: — ... Amerika olmasa, diyor, görürdünüz. Onları ayakta tutan sırf Amerika. Yine de gadrini bilmiyorlar, sövüp sayıyorlar.

— ... Amerika'nın entelektüel gücü, Avrupa'nın bilmem kaç yüzyıllık problemlerini çözmeye yeter mi? diye soruyorsun. Amerika, düşünen bir beynin meselelerine, teorik hal şekilleri getirmiyor; büyük bir servet ve sağlam bir teknikle, onları ortadan kaldıracağını sanıyor.

Sanki Gianna yakıyor cıgarasını, kendi çakmağıyla:

— ... yanılıyor, diyor, Amerika!

Birdenbire sen, Paris'in sana birçok şeyler katmış; Halil'e ve onun bütün telkinlerine rağmen, dünyaya bakışını, insanları ve meselelerini alışını epeyce değiştirmiş olduğunu fark ediyorsun. Gianna uzaktan gülümsüyor. Gerda, kolları paketlerle dolu, yanakları çukur, çukur:

— Ümid, diyor, varlığını hissetmeli insan.

Gianna, elindeki ağır iktisat kitabını, göğsüne kapatıyor:

— ... hayır, diyor, yanlış. Hissetmemeli yalnız, aynı zamanda bilmeli. Zira yaşamak bir şuur işidir.

Kelimelerin üzerine basarak, ilave ediyor:

— ... *historiquement et politiquement! Tarihi ve siyasi olarak!*

Milletvekili, tespihini çekip duruyor. Burun deliklerinden, kulaklarından kıllar fışkırmış; tutam tutam, kıvırcık ve külrengi kıllar. Burnu yusyuvarlak ve yağlı. Kirpikleri dökülmüş. İnatçı da. Bu yüzden tartışmanız uzuyor. Git git adamın bilgisizliğine ve gericiliğine öfkeleniyorsun:

— ... üff, nereden takıldım bu adama? Gidip Gülümhan'ı bulsam bari! Onun saçmalamasına razıyım; belini inceltmek için bulduğu yeni çareleri anlatmasına, Chicago'dan aldığı plastik köpüğü sutyenler göstermesine, hepsine! Tek bu leblebi değirmeni Milletvekili'nden kurtulsam!..

Diyorsun ama, kurtulamıyorsun ki! Tartışma ışıltılı ve yapışkan bir örümcek ağı gibi ellerine, yüzüne, gözüne yapışıyor. Sinirlerini bozuyor. İşte tam o sırada, bir başkası söze

karışıyor. O ana kadar varlığını bile fark etmediğin. Eğik bir adam.

— Affedersiniz, diyor, sizi güverteden istiyorlar.

Şaşıyorsun: — Beni mi? Kim?

Milletvekiline göstermeden, bir gözünü usulca kapatıyor:

— Evet, diyor, sizi! Dostlarınız.

Güverteye, yani deniz yıldızı, yosun ve tuz kokularıyla yüklü, aysız ama kıyamet gibi yıldız toplamış, deniz karanlığının içine çıktığınız vakit, sana cıgara ikram ediyor; omuzlarını üstüne örte örte:

— Ben, diyor, Mahmud Ersoy, *Birlik*'ten...

Arkasından gizli gizli gülümsüyor: — ... beyhude yoruluyordunuz. O zatı Balıkesir'den tanırım. Sizi anlamasına imkân yoktu. Baktım sıkılıyorsunuz, müdahaleye cüret ettim.

Kibritin alevini avuçlarıyla koruyor:

— ... ona değil, kendinize konuşuyor gibiydiniz.

Kibritin titrek alevinde, yüzü ciddi, sakin ve güven verici. Gözlerinin derinliklerinde daima ışıldamaya hazır, daima uyanık, fakat nedense daima gizli kalan, fışkırmayıp, gizli gizli kaynayan bir çocuk sevinci. Şu köylümsü hali de olmasa...

— Demek, diyorsun, gazetecisiniz.

— Evet, diyor, yalnız ve fakir.

— ... ve lüzumsuz tartışmalara giren genç kızların kurtarıcısı.

Elini uzatıyorsun: — ... adım Ümid, soyadımı söylemesem olmaz mı, hiç sevmiyorum çünkü. Siz Marsilya'dan beri gemide miydiniz?

— ... Hayır, İzmir'den bindim. Ara seçimleri için gelmiştik.

Ve başını, usulca, sana çeviriyor: — Avrupa mı, Amerika mı diye tartışıyordunuz galiba. Ya da ben öyle anladım. İyi ama, ya Türkiye?

Kısa bir an cıgarasını dinliyorsun.

— Türkiye mi, diyorsun, tuhaf!

Mahmud derin bir soluk alıyor. Dişleri, karanlıkta parlıyorlar:

— ... aslında diyor, Türkiye'ye ait bir ölüm kalım meselesini, onu hiç düşünmeden ve onun dışında, halletmeye çalışıyorsunuz.

Özür dilermişçesine ilave ediyor:

— ... halledemezsiniz, imkânı yok. Her şeyi birbirine karıştırırsınız.

Yoksa, alay mı ediyor seninle? İçinsıra hayır diyorsun. Ümid kızım, bir gecede iki tartışma fazla. Sus bakalım sen. Bırak o söylesin. Hem senin, Türkiye'yle ilgili, çok bir şey de yok, bildiğin. Deniz gecesinin, doyurucu ve bol yıldızlı yoğunluğu. Bazı uzaklaşan, bazı yakınlaşan su sesleri. Bir iki yıldız düşüyor. Cıgaranı sen de, bir başka yıldız gibi, sulara gönderiyorsun. Çiğneme artık şu mısraları, Ümid:

Deli eder insanı bu dünya
Bu gece, bu yıldızlar, bu koku

Mahmud sözü değiştirmeni, erkekçe kabul ediyor:

— En kötü tarafım, diyor, bu: Güzel sanatlardan, pek bir şey anlamıyorum. Gayet mühim bir eksiklik. Zira...

Omuzlarını, birer kanat gibi, karanlığa açıyor: — ... eminim ki, diyor, mesela şiir hayatı kolaylaştırır.

Dudaklarından, elinde olmaksızın, Gianna'nın bir sözü dökülüyor:

— ... kolaylaştırmakla kalmaz, onu aydınlatır, anlamamıza yardım eder.

Mahmud: — Evet, diyor, bu, benim söylemediğim.

— Bunu söyleyen bir arkadaşım, diyorsun. İtalyan.

Tekrar gizli gizli gülüyor:

— İnsanın İtalyan bir arkadaşı olabilir, diyor. Şiirden anlayan. Şiir konusunda iyi şeyler söyleyen.

Ellerini boşluğa açıyorsun:

— İnsanın, diyorsun, şiir sevmeyen dostları olamaz mı?

— Olabilir, diyor. Anlayışsız, kaba ve cahil

Susuyorsunuz. Üst güvertede gülüyorlar. Filikanın arka-

sına zıpkın bıyıklı oğlanlar, Gülümhan gibi fevkalade belli kızlar saklanmışlar, gülüyorlar. Bu adam şiirden anlamıyor. Gianna! Fakat tuhaf bu ya, tehlikeli bir şiir gibi önümde durup, yüreğimi örtüyor. Handiyse seni, Gerda'yı ve Paris'te yaşadığımız her şeyi unutacağım. Yalnız bu adam kalacak.

Ondan sonra, haydi yine Kuledibi. Yarı ambar, yarı antrepo, bir rutubet. Beton demirlerinin, şeker sandıklarının rezilliği ortasında, tavandan sapır sapır dökülen yarasaların, vampir kadifesi üzerine uzatılmış, başı kesik bir ceset. Mahmud. O senin genç kızlık yıllarından ikisini ceplerinde saklayan. Samsun Vapuru'nda, Fransa'dan dönerken, damdan düşercesine tanıştığın. Peki, bu sandal ne? Bu sandalın içindeki, kırılmış isli bir lamba şişesi gibi parça parça hayaller, kimin hayalleri? Mahmud'un mu? Sen Keleşoğlu Apartmanı'nda, Boğaz'a karşı kirli bir uyku büyütürken, yoksa onu böyle doğrayıp denize dökmek için, açıklara mı itiyorlar?

Saat iki. Salondaki saat, ikiyi vurdu. Nasıl olsa, artık hiç uyuyamazsın. Bir cigara daha! Radyoyu kurcalasan mı? Hayır, bu dehşeti hiçbir müzik dağıtamaz. Gözlerini sonuna kadar açacak ve yaşayacaksın. Bir Mahmud vardı. Artık yok. Bunu yaşayacaksın. Seni kollarının arasında tutuyor, usulca öpüyordu. Artık öpmeyecek. Bunu yaşayacaksın. Sana artık hiçbir şey, ama hiçbir şey sormayacak. Gazetesini alsan, yazısını bulamayacaksın. Telefon etsen, karşına o çıkmayacak. Evine gitsen, yok diyecekler. Ne yapsan boş. Çırpınmak, ağlamak, sarhoş olmak gerçeği değiştirmiyor. Gianna ne diyordu hatırlasana:

— O dehşeti yaşayacaksın... Şuurla. Aklın ererek. Kendini kaybetmeksizin. Ben bunu yaptım...

PAZAR

DÜRNEV, yaprak cigarasını, önce burnuna götürüyor:

— Kokusu, diyor, başka!

İlk nefesten sonra, uzak bir sesi dinlermiş gibi, birkaç saniye susuyor, kendinden emin sözünü tamamlıyor:

— İçimi de başka! Güner iki gözüm, nereden buluyorsun bunları?

Güner, tuvalet aynasına eğilmiş, kaşlarını çizmeye uğraşıyor. Birinci defa, ikinci defa, üçüncü defa. Dişleriyle dilini hafifçe ısırmış, gözlerini büyük büyük açmış. Aynaya girecek. Düpedüz girecek. Bütün makyajı tamamlanmış, yalnız kaşları olmayan yüzü, yatak odasının ılık aydınlığında parlıyor. Dürnev'i duymadan, önemli işine devam ediyor:

— ... aa, sert tütüne bayılırım, şekerim!

Bir yandan iç hesaplarını: — ... Aysel gelsin görsün. Şaşmışım onun aklına! Bak bir kere, beş oda, banyo mutfak! Üstelik kaloriferli de. Mobilyası, düzeni takanı, ayrı. Akıllı kız bu Güner, ortaya çıkalı ne kadar oldu, daha dün bir bugün iki: Baksana iyice tüyü düzmüş.

Güner kırık bir sesle, biraz kendine, biraz ona:

— Olmadı, diyor. Çok yukarıdan çizdim bu sefer. Yüzüme bir şaşkınlık verdi. Üff bir terslik var bu sabah.

Dürnev: — Dön, diyor, bakayım!

Güner'in açık renk gözlerinin çevresinde, lacivert rimelli kirpikleri, tel tel ayrılmış. Dudakları buğulu ve ağır. Saçları toz toz omuzlarına ve sırtına doğru uçuşuyor. Evet, yukarıdan çizilmiş biraz kaşları. Dürnev paldır küldür, gençlik yıllarına gidiyor: Işıkları ustaca gizlenmiş bir salonda, büyük

boy aynasının önünde, o ve Clara kaşlarını çiziyorlar. O zamanın modası, incecik, ip gibi çekilmiş kaşlar. Clara, ayrıca, Japon kaşlarına benzetiyor kaşlarını; hafif çekik.

İçeride, salonda bir yerde, radyo, dinleyici isteklerini çalıyor. Biraz uğultulu, biraz madeni bir ses. Sık sık, birbirine eklenen, küçük fakat fevkalade rahatsız edici parazitler. Pencerelerde, yarı geceden itibaren mutlaka yağmura dönecek bir lodos. Güner, pamukla siliyor alnını, büsbütün ve çırılçıplak kaşsız kalıyor. Yarı yarıya boşalıyor yüzü: Yarı anlamını ve güzelliğini kaybediyor sanki.

— ... bu defa da olmazsa eh artık...

Dürnev yatağın üstüne oturmuş. Yatak geniş. Tertemiz. Yastık örtüsü, çarşaflar dantelli. Gözlerini kısıyor, yeni ve iyice ayarlanmış bir nefes düğümlüyor yaprak cıgarasından, yeniden iç hesaplarına bulaşıyor:

— ... ev müsait, yatak müsait, her şey müsait. Güner'i nasıl olsa razı ederim, etmesine! Bu kadar zamandır tanışırız. İş, o Aykut edepsizini razı etmekte! İster misin, gelmem diye tuttursun. Yoo, fazla olur bu kadarı doğrusu.

Güner bu defa kaşlarını, istediği şekilde çizdi. Sonra yatak odasını bırakıp, salona geçtiler. Bir çift el, belki ufak ve yumuşak bir kadın eli, siyah ve beyaz tuşları adeta okşayarak dolaşıyor, ortalığa havanın ve ortamın özelliklerini bozan, değiştiren, ince ve tınlayan sesler salıveriyordu. Bu müzik içinde, bu müzikle birlikte Güner, dalgalı kalçaları, ahlaksız boynu ve kaskatı göğüsleriyle salonda gidip geliyor; biraz *Hürriyet* gazetesini ve ilavesini masanın üzerinden kaldırıyor; biraz Dürnev'e çay ikram ediyor; biraz da gözlerini aralayıp, örtülü bakarak:

— Ben, diyor, memnunum abla! Bir Amerikalıyla beraberiz. Yeni oldu bu. Bitiyor bana. Hem de neyime, bil bakalım? Kaşlarıma! Bir artiste benzetiyorum diyor ama, adını unuttum. Dün gece mesela pavyondaydık. Orada İspanyollar var, dansöz. Aaa, görmelisin, nasıl dans ediyorlar. Bayıldım.

Arkasından birkaç karış yalan söyleyecek. Sadece Dürnev'e, İstanbul'un bu eski ve namlı fahişesine, olduğundan

daha iyi, daha yüksek ve daha zengin bir hayatı olduğunu zannettirmek için: Amerikalı ona hemen "izdivaç" teklif etmiş. Bebek'te bir ev satın almayı düşünmüşler, geceleyin. Bir ara Güner, Amerika'ya yerleşmelerini daha doğru bulmuş.

— Ne de olsa Amerika, değil mi ablacığım?

— Yaa, ne de olsa!

— Gece burada kaldı. Öğleye başka bir Amerikalıya davetliymiş. Senden biraz önce gönderdim.

Gülüyor. Dişleri küçük küçük, fakat düzgün:

— ... cıgaralar da, diyor, onun.

Daha sonra, biraz yukarıdan bir alaka:

— Sizlerde neler var neler yok?

Dürnev ilkin: — Kötü, diyecek gibi oluyor, çok kötü; dört kişi, birbirimizi yiyoruz. Beşincimiz, bizi kazıklamaya hazırlanıyor. Üstelik dolaşmaktan bıktım usandım.

Demiyor ama, kısaca: — Ne olsun, diyor, güzellik! Bir aylığına İstanbul'a geldik. Sonra Adana'ya gideceğiz.

— ... belki de, diye tamamlıyor, oradan Beyrut'a.

Öteki, yalancıktan seviniyor Dürnev için:

— Aman ne iyi! Dünya görüyorsunuz böylece. Önümüzdeki yaz, ben de Freddy'le beraber, bir seyahat düşünüyorum. İnsan gezince...

Ne yapıp yapıp, sözü kendisine getirecek: Daima kendisinden bahsedilmesini; yalnız bahsedilmesini değil, üstelik 'iyi' bahsedilmesini istiyor. Güner desinler, bir ev döşemiş üstüne yok! Güner'in gözleri desinler, adamın deniz gibi başını döndürür. Güner'in sarf ettiği parayı desinler, kimse sarf etmiyor. Desinler yalnız. Şimdi farkında olmadan her sözüyle, her hareketiyle Dürnev'i ezmeye çalışıyor. Mutlaka bir yolunu bulup:

— Sen, dedirtecek, başkasın! Şu bizim Aysel mesela, aptalın biri. O Dündar olacak ahmağın peşine takılacak yerde...

Ya da: — ... aa şekerim, dedirtecek, Amerikalı'ya hak verdim doğrusu. Görmeyeli sen büsbütün bir içim su olmuşsun.

O vakit yine açık, uçuk ve platin saçları, toz toz etrafa dağılacaklar. Örtülü örtülü gülümseyip, çay fincanını dudaklarına götürecek. Ne çay içiş öyle o? Çay mi içiyor, öpüşüyor mu?

Freddy Mills şampanya bardağını, gözlerinin hizasında tutmuştu. Hiç konuşmadan orkestrayı dinliyordu. Bir vakit öylece dinledi. Yüzü bütün boşalmıştı. Gözleri, ağzı, burnu boşalmış, başka bir yere, uzak ve eski bir zaman ve uzay parçasına akmıştı. Şampanya bardağının içinde sımsıkı, iyice terlemiş, dokunulamayacak kadar kir pas tutmuş Yüzbaşı Horn, kötü kötü gülümsüyor:

— Sen, diyordu, Freddy, yeşil şarap içtin mi hiç?

Güner tahammül edilmez İngilizcesiyle:

— Bir şey mi var, diyordu, Freddy?

Ötede müzik, tek tek kimseyi dinlemeden; yalnız tek tek mi, bütün halinde de kimseyi dinlemeden, alıp başını gitmişti:

... turned the gold
the magical moon, blue moon
now I'm no longer alone...

Birdenbire İspanyollar, ölümsüz kastanyetleriyle, ortalığı gürültüye boğdular. Freddy Mills, yanı başındaki, çıplak omuzları buğulu, gözleri sırnaşık ve ahlaksız kadını, korkutucu bir şekilde, gerçeğin dışında kaybetmişti. Ansızın Güner'le beraber, Güner'in ve İstanbul'da olmanın gerçeğini yaşamaktan çok, çocukluğundan beri kurup durduğu bir hayali, gerçekmiş gibi yaşamaya çalıştığını fark ediyordu. O andan itibaren, Jean Harlow'la Güner, birleşiyorlar. Güner, gündelik gerçeğini kaybediyor. Jean Harlow, hayaldeki yerini. Bilmem kaçıncı şampanyadan sonra, Freddy kendini, boşalmış kaldırımlarda, ayakları kırık bir at gibi sürüklüyor: Güner'e resmen "Jean" diye hitap ederek:

— ... ben, diyor, korkağın biriyim Jean! Bilmeni isterim bunu, ben korkağın biriyim; asıl cesur olan Yüzbaşı Horn'du, her şeye hak kazanmış olan! Oysa o kendini harcıyor. Ben-

se Jean, duyuyor musun Jean, sıhhatli bir domuz gibi keyif çatıyorum.

Güner, yüzünün her hareketiyle, alnından uçacakmış gibi kıvrılıp bükülen, yitik kaşlarının arkasına cinlerini perilerini toplamış, saçlarını lodosa veriyor ve Kılçık Nazım'a ulaştırabilmek için Freddy'nin cebinden ikinci telgrafı nasıl yürüteceğini hesaplıyor. E tabii ama, bu koca herifin bana bir ucundan faydası dokunmalı! Ne diye onun kahrını, sarhoşluğunu çekiyorum? Gezmesine gezmişim, iyi! tozmasına tozmuşum, diyecek yok! ama bu Kılçık Nazım dedikleri pek belalı bir adamdır, bir yandan; elin gâvuruna ait iki telgrafı ona satmanın hiç kimseye bir zararı olmaz, öte yandan. Yalnız ikinci telgrafın kâğıdını nereye koydu? Ceplerinde mi? Otelde mi? Yoksa evde benim bilmediğim bir yerde mi?

Telefonda Kılçık genzini temizliyor:

— ... haaaak! diyor.

— ... tuuu! diyor.

Uykulu hergele sesiyle: — ... yavrum, diyor, Güner: Bugünlerde başım zaten dertte, bir de sen marazlık etme. İki telgrafı da isterim; hem geleni, hem onun verdiği karşılığı. Tamam mı?

Güner, birisiyle öpüşecekmiş gibi dudaklarını uzatıyor. Kaşları alnından uçup gidiyorlar.

— İyi canım, diyor. Tamam.

— Yarına *Cumhuriyet*'teyim.

— Peki, peki!

Apartmanın kapısında, Freddy acıtıcı bir hırsla kucaklıyor Güner'i; kapıyı açmasına meydan bırakmıyor; her tarafıyla birden, her tarafından; bir alkol, puro tütünü ve limon kolonyası kokusuyla kucaklıyor; yüzünün her köşesini ayrı ayrı öpüyor:

— ... Jean, diyor, Jean!

Güner, merdivenleri aydınlatan dakikalık ışığı yakıp, kapıyı açmaya uğraşıyor. Şimdi karşı dairenin kapısı açılsa, ya da üst katta oturan ve geceleri çok geç gelen o eşkıya yüzlü

mühendis merdivenlerden çıkıverse, rezalet! İşin kötüsü alkol, akşamdan beri Freddy'le beraber olmak, onun direncini de azaltıyor. Nitekim, kapıdan içeri girer girmez, kendini, dalgalı kalçalarını ve ahlaksız boynunu, ona bırakıyor. Yalnız aklının içinde, en içinde; deminki dakikalık ışık gibi üç dakikada yanıp sönen bir soru:

— ... ikinci telgraf acaba nerede?

Dürnev, yaprak cigarasından nefesler düğümleye düğümleye, mahiyeti belirsiz bir otel koridorunda, bütün tırnakları ve dişleriyle, Aykut'u kovalıyordu. Dündar'a görünmeden. Bırak Dündar'ı, asıl Uysal Tevfik'e hissettirmeden. Dumanı genzinde duyar duymaz, gözlerini kısıyordu. Kirpiklerinin arasından, gök bakır rengi vuruyordu dışarıya. Kaloriferin rahatlığı, üzerinde oturduğu divan, Güner'in sabahlıklar içinde ev hali, bir bardak çay, masanın üstündeki gazete ve dinleyici istekleri, ufak ufak içini bozmuştu. Otellerde eskimiş insanların, arada bir küt diye inen ev özlemine tutulmak üzereydi. Hem kendini, hem de ona bu fırsatı hazırlamadığından, Aysel'i budala buluyordu:

— ... ne sanki, iki paralık Arap Zehra bile benden akıllı çıktı, iyi kötü bir ev döşedi oturuyor; halbuki ben, bugünü yarını tutmaz üç dört serseriye uymuş, o otel senin bu otel benim, dolaşıp duruyorum. Nereye varacak bunun sonu bilmem ki!

Tekrar bilmem kaç yıl önceki o salona, o boy aynasının önüne dönüyor; aynadan arkasındaki koltukları, ağır kadife perdeleri ve halıları görüyor. Clara, ağzı kapalı için için İtalyanca bir şarkı çığırıyor. Birdenbire ışıkları söndürüyorlar. Tanımadığı bir adam onu kucaklıyor ve öpüyor. Bıyıkları, üff bıyıkları, yüzünün her tarafında.

Güner, ayağa kalkmış: — Sen, diyor yabancı değilsin abla!

— Değilim, diyor Dürnev, aaa tabii!

O yıllarca önceki adamın bıyıklarını, suratından kovmaya çalışıyor:

— ... hemen söylemeliyim, diye kuruyor, hemen şimdi.

Hatta içinden söylüyor: — Güner, cicim, sen her zaman

evde olmazsın nasıl olsa, dışarıda olduğun vakitler, acaba ben bir ahbabımla gelip, birkaç saat...

— Burada gülmeliyim, diye düşünüyor, çapkınca gülmeliyim.

Güner bardağını masaya bırakıyor:

— Söz vermiş bulundum. Gitmezsem kızar. Edepsizin biridir. Hemen sırtıma bir şey geçireceğim. Oooo, saat amma ilerlemiş.

— ... canım, amma meraklısın; adını ne yapacaksın bunun? Bir ahbabım dedim ya, yeter.

— ... ikinci telgrafı bir bulsam, bir bulsam...

— ... burada gülmeliyim, çapkınca.

— ... bulmasam da zararı yok, Kılçık nasıl olsa bilmiyor vaziyeti. Çantamdaymış gibi konuşurum. Yutarsa yutar.

— ... şekerim, bizim gibi ihtiyarlara bakan olur mu?

— ... amaaan, bu karı da gitmeyecek mi? Geç kalıyorum zaten, bir de onun çenesini çekmek!

— ... gitmeden söylemeliyim. Zehra'dan iş çıkmaz, çıksa da evinden hayır yok. Burası kalorifer, divan...

Güner, iç odalardan birinde kaybolmuş. Giyiniyor. Yalnız koridorda, ara sıra yanıp sönen sesi:

— ... öğleden sonra maça gideceğim abla! Vallahi ömür! Bir çocuk peydahlandı etrafımda. Üniversiteli. Zengin mi zengin. Seyit Sabri'nin oğluymuş, meşhur. Onunla gideceğiz. Aksilik hava da yağacak gibi.

Ya da: — ... Aysel neden gelmedi seninle? Özledim kâfiri.

Dürnev, içinde dolaşıp duran soruyu, evde soramadı Güner'e; merdivenlerde soramadı; sokakta hiç soramadı; lodos eteklerini uçuruyor, saçlarını olduğu gibi yüzlerine indiriyordu. Güner, rüzgârın ortasında, rüzgâra ait uçucu ve dağılıcı bir şey gibiydi; sanki bazen burada yanı başında görünüyor, bazen savrulup yaprakları dökülmüş iki yanı ağaçlı bir bulvarda kaybolup gidiyordu. Dürnev'in ağzı purodan apacıydı. Bir türlü soracağını soramıyor, galiba utanıyordu. Nihayet otomobilde Taksim'e yaklaşırken:

— Güner, dedi, cicim! Sen her zaman evde...

Cümlesini bir solukta tamamladı. Güner'in aklı başka şeyle meşguldü. Anlamadı. İkinci defa dinledikten sonra, ıslak ve buğulu dudaklarını yine birini öpecekmiş gibi uzatarak, elinde olmadan:

— Oooo, dedi, abla! Desene...

Sonra kabul etti: — ... öğleden sonraları, birden dörde kadar, her zaman olursa olur. Yalnız bir gün önceden Nisuaz'a uğra, garson Mariça'ya haber bırak, geleceğim diye. Tamam mı? Şoför, şurada dursana, ben ineceğim.

Dürnev'in arkasından, için için sürüp götürüyor:

— ... vallahi böyle olmalı, böyle yaşamalı hayatta!

Ve rüzgârı, soluk soluğa ardında bırakıp, camlı kapıdan kahveye giriyor. Gururlu ve güzelliğinden emin, etrafındaki bütün erkek gözlerini, omuzlarının ve kalçalarının mübalağalı hareketleriyle dağıtarak; hem de nasıl, kelebekler gibi dağıtarak, Kılçık Nazım'a doğru yürüyor.

Kılçık, camların dibindeki bir masaya oturmuştu. Trençkotu sırtındaydı. Beyaz suni ipek kaşkolu boynundan, su gibi masanın üzerine akıyordu. Geceleyin iyi uyuyamamış, sabah kötü tıraş olmuştu. Güner'in önce kokusunu duydu. Yarı ayağa kalkıp: — Merhaba, dedi. Bir çeyrek geciktin.

Paketini önüne sürdü: — ... cıgara!? dedi.

Güner, kirpiklerinin arasından, onu ve cıgara paketini, küçümseyerek süzdü. Çantasından bir Philip Morris çıkardı. Sonra en kadın sesiyle:

— ... bundan içelim, dedi.

Kılçık: — Amerikan, dedi. Mükemmel.

Pis pis sırıttı: — ... işler tıkırında anlaşılan.

— Niye olmasın? İş, istemekte.

— İstemekte mi? Boşversene sen! Ben oldum bittim milyoner olmak istiyorum yavrum. Ama para bizden tüyüp, birtakım çakalların cebine giriyor. N'aber? İş yapmakta, benim kafamın aldığı.

Beyaz Rus garsona sesleniyor: — Matmazel!

Kadın gelince: — ... bak, diyor, bayan ne içecek?

Güner: — Hiçbir şey içmesem! diyor.

— Olur mu? Hiç olmazsa bir acı kahvemizi içersin.

Beyaz Rus garson kadın: — Kafe? diyor.

Yakın masalardan birinde, Balkanlı mülteciler oturmuşlar. Adamakıllı yorgun gözleri olan; elleri, kolları, yüzleri adamakıllı tedirgin, buna rağmen tertemiz giyinmiş, yepyeni tıraş olmuş bir çeşit adamlar. İçlerinden birisi, saçları hafifçe kırlaşmış, burnu asil bir milletvekili eskisi, masanın üzerine Sırpça bir gazete açmış: *Borba.* Arkasındakilerden bir ötekisi, eksik Türkçesiyle, kim bilir ne zamandır öne sürdüğü, iddiayı savunuyor:

— ... kim ben mi? Hayır, daha o vakit Enver Gradski Parti'ye girmemişti. Onun için yazdığı beyannameyi imzaladım. Yalnız ben mi hem? Yako Brankoviç, İbrahimof, yok o senin sandığın değil bu, Büyük İbrahimof, hani Londra'daki! Hep imzaladılar. Sonradan anlaşıldı ki Gradski...

Güner, hiçbir şekilde, Kılçık'a bakmıyor. Bakmak istemiyor. Konuşurken, kahvesini içerken, yeşil gözkapakları, mültecilerin masasına doğru parlıyor hep! Hayret, adamların hiçbiri, kaybolup gittiği bulanık ve kirli çukurdan, başını çevirip onu görmüyor. Burunlarını biraz barut, epeyce rutubet ve kan kokan hapishane koridorlarına, siyasi polis hücrelerine sokmuşlar, ümitsiz ümitsiz geçmişlerini eşeliyorlar:

— ... hangi Enver Hoca yahu, o sıralarda seninki Paris'te...

Milletvekillerine benzeyeni, gözleri ve aklı başka yerde, yanındakine dönüp Sırpça bir şeyler söylüyor. Güner bir an için kendisinden bahsettiklerini sanıyor ve seviniyor. Fakat adamlar gazetenin üzerine eğilip, sevincini derhal boğuyorlar. Erkek mi bunlar be?

Kılçık uykulu gözleriyle, onun gözlerini aranıp:

— Eh, diyor, iyisin yavrum. Gece pavyondaymışsın coniyle.

— N'olmuş?

— Hiç! N'olsun? Telgrafları diyorum, belki getirmişsindir. Kadın omuzlarını kaldırıyor. Kaşlarının, bir insan yüzü-

ne göre fazla geometrik duran çizgisi, alnında bir yerlerde kaybolup gidiyor.

— ... telgraf kolay. Paradan haber ver sen.

Kılçık bunu bekliyor. Yine de şaşmış görünecek:

— Ne parası?

— Başkasına ait bir telgrafı, yabancılar bedavaya okuyamazmış.

Çok bilmiş gangster gülüşünü ayarlıyor:

— Ya, öyle mi? Kanun mu bu?

— Hem kanun, hem Kılçık Nazım'ın sözü.

Kılçık sözünü hatırlıyor: — Kızım, iki taraflı avanta! Diyecek hiçbir şey bulamıyor ve bunu örtmek için cıgara yakıyor. Camların dışında, Harbiye'den bu yana dökülen, pazar insanları ve otomobiller. Hemen önlerinde, kasketini kafasında tencere gibi taşıyan, dolmuş çığırtkanı: Haydi Aksaray, Beyazıt! Beklemeden gidiyor!

Birdenbire soluk, kanı çekilmiş kış güneşinin kötü oyunu. Bulutlara saklanıyor. Şehirde ağaçların, binaların ve her şeyin gölgesi, daha büyük, daha genel bir gölgenin içinde eriyor. Ağır, insanın yüreğini ezen bir loşluk. Böyle bir loşluğun iki dakika, beş saniyesini çarpına çarpına yaşamak! Sonra yeniden, her tarafa, saydam bir naylon örtü gibi örtülüveren güneş ışığı. Rumeli Caddesi'nde bir apartmanın balkonunda roman okuyan, bol saçlı bir kadın. Dudakları yenik. Memeleri, kitabın üzerine sarkmış. Ayazpaşa'da, ışığı bütün bütün azalmış, eski kitap ve ihtiyar tüccar kokan bir çalışma odasında, ıslıklı kelimeleri ve jiletle kesilmişçesine keskin sözleriyle, Keleşoğlu. Kılçık, kaç gündür Keleşoğlu'yla sürüp götürdükleri, hırgüre bulaşıyor. Aklı oraya kayıyor:

— ... menfaatim mi var yalan söylemeye? Yooo! Sabri'nin de yok! Doğruyu söyleyelim ki tedbir alınsın. Ama Allah var, işin buraya varmasını ne ben istedim, ne de Sabri! Yemin billah ediyor, yahu; koskoca herif ağlıyor. Sadece başına vurdum, diyor, suya attım? Ne? Sıkıştırmaz olur muyum? Geçen gece Haygaz ve Ahmed'le beraber, seninkini al-

dık garajın mahzenine, verdik sopayı; dedim ya ağlıyor herif, iki gözü iki çeşme ağlıyor...

Sabri'nin sırtından muşamba ceketini çıkarmışlar. Kollarından Ahmed ve Haygaz tutmuş. İsterse kimse tutmasın. O, hayvan suratında, bulantı veren bir ıstırap ifadesi, öylece kılını kıpırdatmadan duruyor. Kılçık, elinde ince ve uzun çelik çubuk, her soruşunda adamın, boynuna ve damarlarının üstüne vuruyor.

— ... lan partal ne dedik biz sana, ha, cinayet yok demedik mi?

Sabri'yi yıkan dayak yemesi değil. Kılçık'ın güvenini kaybetmesi. Ağlıyor sahiden. Küçük, siyahları kaybolmuş gözlerinden, gözyaşları, tozlu sakallarına kayıp kayıp iniyor. Birbiri ardınca belki yüz kere:

— Yalnız başına vurdum ve suya attım, diyor. Baygındı fakat ölmemişti. Belki pervaneye doğru sürüklendi...

Kılçık delirecek: Peki, denizde bulunan cesede, ne demeli? Bir yerden sonra, olaylar üzerindeki kontrolün sarsıldığını fark ediyor. Kendi dilekleriyle olayları zincirleme ekleyip, bir yere kadar düzenle, istedikleri gibi getiriyorlar. O yerden sonra her şey birbirine karışıyor. Talihleri, tersine dönüyor adeta. Araya cinayet giriyor. Emniyet Müdürlüğü giriyor. Gazeteler filan. Elini göğsüne vura vura, Keleşoğlu'na:

— ... ben, diyor, her türlü boka girdim çıktım, ama cinayet? Hayır! Benim işim değil bu. O hıyarlofun işi de değil gibi. İsterseniz yemin edeyim.

Keleşoğlu, iki parmağıyla alnını sıkıyor. Yüzünü pencereye döndü mü, takma dişleri, odanın havasına göre yadırganacak bir neşeyle parlıyorlar. Islıklı sesi Kılçık'ın kulaklarını bir tırnak gibi çiziyor.

— Size güvenmekle ahmaklık ettim. Siz daha elinizin altındaki iki üç kopuğa söz geçiremiyorsunuz.

Akıl öğretiyor, sonra: — ... o kuş beyinli bir müddet ortalarda görünmesin. Saklansın, ya da başka bir tarafa gitsin. Siz de! Bir kere bizim eve, sık sık gidip gelmeyin. Telefon kâfi. Sonra o eşkıyayla beraber gözükmeyin.

Başını kıskaçlıyor yeniden: — ... işler, diyor, karmakarışık oldu. Şimdi gelelim öteki meseleye: N'oldu, hani bir kadın var demiştiniz Amerikalı'nın...

Haydi Kılçık ve Güner, güneşin ve rüzgârın oyunundan sonra, tekrar camların önünde buluşuyorlar: Kılçık, dudaklarında gülümseme diye gezdirdiği ölü başlı kelebeği kaybetmiş. Güner'in düzgün ve fevkalade uzun tırnakları, daha dikenli, dudakları daha buğulu, bakışları daha örtülü. Üstelik mültecilerden birini, kalın çerçeveli gözlüklerinin üstünden kendine bakarken yakaladığı için, memnun.

— ... ayol sen dememiş miydin bana, seni görürüz diye?

Kılçık, omuzlarını kaldırıyor:

— Para kolay! Sen önce çıkar telgrafları, görelim bir kere. Bu yaştan sonra yolunacak mıyız?

Güner içisıra hayıflanıyor:

— Ah, diyor, ikinci telgraf! Allah belanı versin.

Kılçık'ın uykulu gözlerini, hemen gözlerinin içine alıp, eritiyor:

— Aşkolsun, diyor, bize itimatlık bu kadar mı?

— İtimatlık başka, bu iş başka. Şimdi öğrendiğin ne senin? Anlaşıyor mu tüccarlan? Kaç kere görüştüler?

İçinde ansızın arazi kazanmaya başlayan bir bezginlik:

— Ulan neyime gerek benim elin dümencileri? Ne boksa bok! Umrumda mı? Gidip şimdi Athena'yı bulsam, bir yemek yesek beraber, sinemaya gitsek...

— ... hıh hıh, kızını sokmak istiyor Freddy'ye seninki, daha çok kızıyla çene çalıyorlar, ama ne, iş mi? Hak getire! Zaten, bilmem ya, Freddy'nin pek iş miş iplediği yok. Ters bir adam. Boğuk.

Mültecilerin arasına bir başkası geliyor. Alnında, kaşının birini boydan boya bölen, keskin ve derin bir yara izi. Bir sandalyeye ilişiyor. Öteki hâlâ sözünü bitirmemiş. Sorguya çekiliyormuş, karşısında aksi, huysuz ve nobran, askeri hâkimler varmış ve sorgu fena halde aleyhinde gelişiyormuş gibi, huzursuz kıpırdanıyor, yaka düğmesini açıyor:

— ... Enver Gradski'nin ihaneti, diyor, çok sonra anla-

şıldı. Bu işe bir de kadın karışmıştı yanılmıyorsam. Tirana'daki tiyatrodan bir aktris, uzun yüzlü bir kadın! Bir kere ikisini, Gradski ve aktrisi, evlerinde görmüştüm. Enver o zamanlar bir gazete çıkarmaya hazırlanıyordu. İhaneti çok sonradır. Önce tito tarafları elde etmişler, arkası sökülüp gitmiş...

— Para, diyor, kolay yavrum. Lafı uzatmayalım.

Ve öyle birkaç manaya çekilebilecek; hem teminat hem tehdit sayılabilecek bir şekilde söylüyor ki bunu, Güner derhal Kılçık'ın sabrını taşırmak üzere olduğunu anlayıp, direnmekten vazgeçiyor. İlk telgrafı çıkarıp veriyor. İkincisini parayı alınca vereceğini söylüyor. Kılçık telgrafa bakmıyor bile, avuçlayıp cebine sokuyor. Yine o pis gülümseme dudaklarında, köylü çocuk ve eski gangster halleriyle:

— Peki, diyor. Ben seni ararım, Baby.

Keleşoğlu telefonu kapattıktan sonra, birkaç saniye öylece durdu. Öbürlerinin yanına dönerken, ıslıklı sesiyle ufacık sövdü:

— Mülevves!

Kime sövdüğünü bilmiyordu: Bir türlü misafire çıkmayan kızına mı; daha şimdiden alkolün inişinden aşağı, daha aşağı, daha aşağı ve gittikçe artan bir hızla kaymaya hazırlanan, karısına mı; Kılçık Nazım'a mı, yoksa bir türlü vuzuh kazanamayan Taga ve Lehmann münasebetlerine mi, kime? Sadece, çırılçıplak bir sövmek arzusu. Baş ağrısı, usulünce, alnının ve kafatasının yarısını tutmuştu. Öfke, gözlerinin önüne, birbirine karışmış, birbirinden geçen, bulanık resimler çiziyordu. İsyanını ve öfkesini bütün bütün bileyen, hayal gücünden çıkma resimler: Bir kere Ümid. İnadına pantolonla dolaşıyor. İnadına babasının ve "resmi" misafirlerin önünde "rahat rahat" cigara içiyor. Sonra Maide. Bir pencereden eğilmiş, konuşuyor. Dudaksız balık ağzından poker fişleri, ışığı az ve kaldırımsız bir sokağa, kırmızı, beyaz, siyah ve yeşil dökülüyor. Mülevves! Ama kim?

Ama neden? Bir şeyi tutuyor, bir başka şey kirleniyor. Bir şey bir başka şeyin sadece yanından geçiyor, kirleniyor. Günah siyahı. Rezillik moru.

Keleşoğlu'nun dağıtan, acıtıcı keskinliğini ve şaşmaz hesaplarını, bulandırıp körleten, bir de bu mu? Cemiyet halinde, Cenab-ı Hakka karşı gelmek! Bu yetmezmiş gibi, aile halinde Cenab-ı Hakka karşı gelmek! Birincisi neyse ne, Zihni kulunun takatini tecavüz eden bir şey, haramı veya günahı bana raci değil; fakat ikincisinden dolayı boyumla beraber günahkârım. Hiçbir sun-u taksirim olmadığı halde, Rûz-u mahşerde kızımdan ve zevcemden, onların envai etvar ve harekâtından, mesul olan benim. Halbuki âcizim. Âciz kalıyorum. Söz dinletemiyorum onlara. Vakıa bunda içtimai ve topyekûn tefessühün, maşeri günahın dahli çok! Bu iki zaif, iradesiz eksik eteğin, üstümüze taun gibi inmiş içtimai mülevveslikten, kendilerini hariçte tutabileceklerine inanmak; biraz da, biraz değil fazlasıyla, safdillik olur. Mamafih, her hal-ü kârda mâni olmak; icab-ı halinde, cebir istimaliyle ıslaha çalışmak, kimin vecibesi? Benim değil mi? Yapamıyorum. Olmuyor. Kendi ef'alimle, Cenab-ı Hakkın ve melekâtın indinde, ne kadar saf, ne kadar temiz ve pir-ü pak olursam olayım; onlar, karım ve kızım, bilcümle İslami örf ve ahlakın haricine çıkıp, iblise kulluk ettikçe, çirkefe bulaşır mıyım bulaşmaz mıyım? Ben ki bigünahım...

Sonra yeniden: — ... niye böyle yapar bu benim kızım, diye ufalanıyor. Ben neyi arzu edersem o niye aksini yapar? Çıkmayacak besbelli bir şey! Ben çıksın dedim ya, misafire çıkmayacak; beni rezil edecek.

Saatini bir daha yelek cebinden çıkardı. Görüşü zayıflamış bütün yaşlı adamlar gibi, uzak uzak tutarak baktı. Aklı öylesine başka yerlerdeydi ki, yine görmedi ve cebine koydu.

— ... bu saate kadar, çoktan bir haber çıkması gerekirdi. Nazım'dan! Yoksa o fahişe sözünde durmayıp, bizi atlattı mı? Yapar mı yapar, böylelerine pek...

Ve için için: — ... *la-havle-vela!..*

Maide, Amerikan barın arkasındaydı. Bir kristal ve cam

pırıltısı içinde durmuştu. Damarları belirmiş kuru ellerini, bu pırıltı içinde, gelişigüzel oynatıyordu. Önünde ve ardında gizli aperitif bardaklarını, konyak ve şarap bardaklarını; etiketleri ve gözalıcı renkleri ortalığı büsbütün şenlendiren içki şişelerini, adeta bir anne şefkatiyle okşuyordu. Anahit kristal bir tabaktan, enine kesilmiş limon dilimleri, bir başkasından ezilmiş ufak bir buz getirdi. Onu görür görmez Maide'nin yüzü, yakın bir mutluluğun rüzgârını hissedip, derhal değişiyor. Gençleşiyor sanki. Bir köşeden gururlu bir Vermouth şişesini, dedektif sevinçleriyle bulup çıkarıyor:

— Yemekten önce, diyor, bir aperitif alırsınız tabii, Beyefendi?

Hemen arkasından: — ... sadece Vermouth mu olsun, diye soruyor, yoksa birkaç damla Cin ilave etsek mi?

Bozuk gülümsemesi yıpranmış cildini buruşturuyor. Kaşlarının altından, yukarı yukarı bakarak, güya şuh ve çapkın bir ifadeyle tekrarlıyor:

— ... birkaç damlacık!

Sıtkı Ocakçılar bir ona dönüyor, bir Keleşoğlu'na: Siyah diş fırçası bıyıklarıyla, dudaklarının hizasındaki havayı karartıp; ağzının iki bitiminde salyaları birikmiş:

— Bilmem ki, diyor, bilmem ki Hamfendi.

Ya da elinde, bir cinayet aleti gibi, yarı korku, yarı hayretle tuttuğu gazetenin üstüne eğilerek:

— ... gazeteye inanılırsa durum ümitsiz, diyor.

Havadisi noktasız virgülsüz, bir kere daha okuyor: — ... haber aldığımıza göre, piyasanın tanınmış firmalarından birisiyle Amerika'nın maruf Lehmann Pullukları ve Traktörleri Şirketi'nin şehrimizde bulunan mümessili arasında, bir müddetten beri devam eden müzakereler, müspet bir şekilde neticelenmek üzeredir. Zira kalkınmamızın tahakkuku için zaruri telakki edilen bir traktör montajı ve yedek parça fabrikasının...

Maide dudakları yenmiş ağzını, Vermouth'un içinde kımıldatıyor:

— ... canım siz bakmayın Zihni'ye! Onun alkole tahammülü yoktur. Alkolsüz bir hayatın adamıdır, o.

İğne gibi gülümsüyor: — ... ve kumarsız.

Keleşoğlu, bir gece evvel, aynı salonda ona ne demişti?

— Bana bak, bu ödediğim iki bin lira, son kumar borcundur. Sefih kadın! İyice yerleştir kafana: Bundan sonra bir kuruş vermem. Bir kuruş, anlıyor musun? Hiç Allahtan korkmaz mısın sen?

Telefon, gazetedeki haberi, Maide'nin damağındaki Vermouth tadını ve Keleşoğlu'nun içindeki bulutları dağıtıyor. Kabloların içinde, ıslıklı bir yerde, Kılçık Nazım'la buluşuyorlar.

— Aloo, kim? Siz misiniz. Nazım? Çok geciktiniz.

Kılçık'ın sesi, küfürlü ve karanlık, cızırdıyor:

— Boşuna gecikir miyim? Telgrafın birini, Coni'ye geleni aldım. Lakin İngilizce. Neyse gidip bir ahbap bulduk, ne demek istediğini çıkarın dedik. Gecikmem bundan.

Keleşoğlu sözünü kesti: — Oku şunu!

— Haa, diyor ki Pakistan'a gitme diyor. Coni'ye tabii. Rapor gelmedi, diyor, sonra Türkiye'deki işi acele bitir. Noel'de New York'a dön diyor. İmzası üç harf, sadece: J.A.I.. Hepsi bu kadar.

— Kız ne dedi?

— Ne desin? Para istiyor bizden, bu defa salladık ya, gelecek sefere beş on kuruş koklatmak ister; ikinci telgrafı vermedi kahpe, yanına bile almamıştı. Ona bakarsan Amerikalı'nın iş miş iplediği yokmuş. Geziyor diyor bütün gün. Emrederseniz biraz para verelim de şu...

— Peki peki, düşünürüz! Mukavele filan olmadığı kati mi şimdi?

— Kıza bakarsan, kati.

Keleşoğlu gazetedeki haberi hatırladı:

— ... *Fesuphanallah!* dedi.

Telefondan sonra Sıtkı'yla, şaşırtıcı bir hızla oynanan, sonu iyice şüpheli bir devler satrancını, zihnen oynar gibi, Lehmann ve Taga münasebetleri üzerinde, ihtimal hesaplamaya

koyuldular. Keleşoğlu'nun aslında en sevmediği şey bu. Hakkında ne kadar "samimi" tasavvurları olursa olsun, Sıtkı Ocakçılar'la mizaçları uyuşamıyor. Ters geliyorlar. Birisi Keleşoğlu, hesaplı, gerçekçi, pek tabii olarak her işin daima en olmayacak taraflarını kurcalayan bir adam. Ötekisi Sıtkı Ocakçılar, gözle görülen, elle tutulan olaylardan çok duygularının etkisinde kalan, istidatlı, fakat tecrübesiz bir "genç". Piyasada ve borsada dönen vahşi orman yasalarının ve bu yasaların getirdiği acı ve acıtıcı gerçeklerin ağrısını 'etinde' duymayan, henüz okuduklarına göre kesip biçmeye yeltenen toy bir iktisatçı. Onun için böyle konuşmalarda, söz konusu Asım Taga gibi kurt bir iş adamı da olsa, kendini gerektiğinden fazla iyimser birtakım tahminlere kaptırıyor:

— Asım Bey'in, diyor sözgelişi, Lehmann'ı memnun edecek şartlar ileri sürebileceğine ihtimal vermiyor musunuz Beyefendi? Ben asla! Gazetedeki havadisin mahiyeti esasen şüpheli. Kanaatımca...

Keleşoğlu iki parmağıyla alnını kıskaçlıyor. İçisıra:

— Mülevves! diyor!

— Melanet! diyor. Şeytanet!

Arada bir, Sıtkı'nın siyah diş fırçası bıyıklarını, Maide'ye doğru kayarken yakalıyor. Maide'nin kobra gözleriyle, bardan balkon camlarının önüne akmasını, oradan koltuğun birine çöreklenmesini kovalıyor. Bazen de, bu çeşit davetlerin buruşturucu pişmanlığını:

— Ümid çıkmadıktan sonra, niye getiriyorum bu çocuğu? Öbür iblis, gözlerimin önünde oynaşsın diye mi?

Öbür iblis, ikinci bardağını avuçlarının içinde ısıtıyor:

— ... böyledir Zihni, diyor. Beyefendiciğim iş düşünmediği, iş konuşmadığı dakika yoktur. Hafta tatili filan ne demek?

Ya da Sıtkı Ocakçılar için, yeni ve değişik bir bardak tutuyor barın üstünden; kristal mi ne, ışıltısı fazla madeni bir bardak; içine ince, uzun ve damarlı elleriyle iki parça limon koyup, iki kaşık buz dağıtıyor; yine kaşlarının altından bakarak:

— Bu defa, diyor, daha sert bir şey olsun mu?

Aslı aranırsa, Keleşoğlu'nun Sıtkı'yla ilgili planları, ne kadar gizli ve önemli olursa olsun, epeyce alaturka, hayli Osmanlı. Mademki erkek çocuğu olmamış, işini ve servetini ölümden sonra koruyacak, geliştirecek ve büyütecek bir "damat" bulması şart. Değil mi Sıtkı'yı Şirket'te denediler. Bankanın kuruluş hazırlıklarında, ciddi bir sınavdan geçirip, beğendiler; değil mi ki bu çocuk biraz gevşek, biraz toy ise de, akranlarına nazaran fevkalade dürüst, efendi ve namuslu; niçin Ümid'in kocası ve Keleşoğlu firmasının 'vârisi' olmasın?

Toyluk mu? Geçer. Duygu zayıflıkları, gevşeklikler ve saflıklar mı? Geçer. Ticaret hayatının yırtıcılığı, piyasanın kaypaklığı bir iki yıla varmaz, nasıl olsa onu, tuttuğunu salkımıyla koparan, hızlı bir işadamı haline getirir. Ancak, böyle bir adam karısını türlü garabetten ve acayiplikten, ortalıkta ve yüksekte yaşama çamurundan sıyırıp, evine ve çocuklarına bağlayabileceğine göre, Keleşoğlu neden bu hayali okşamasın? Gerçekteyse yapmadığını, Sıtkı'nın yardımıyla yapmayı düşünüyor. Ümid'i kötü yaşamasından çekip almayı. Ne var ki bu düşüncesini çözüp bağlarken, hemen hemen, bütün eskilerin işlediği hatayı işleyerek, Ümid'in ve Sıtkı'nın ayrı ayrı şartlarını, hiçbir şekilde hesaba katmıyor. Ümid ve Sıtkı, ortaklaşa bir yaşama çizgisi üzerinde buluşabilirler mi? Sıtkı, bütün iç hevesleri ve gizli ihtiraslarıyla, belli bir sosyal ortamda; midye gibi tutucu ve kalıcı. Oysa Ümid değişiyor. Değişmesini yaşıyor. Sıtkı, Ümid'in çevresine girmek için uğraşadursun; Ümid, bu çevrenin kenarlarını, keskin soru işaretleriyle doğrayıp, bozuyor. Biraz bu yüzden, biraz babasının iç hesaplarını uzak uzak sezdiğinden, bu dudak köşelerinde iğne başı tükürükler birikmiş, kömür tozu bıyıklı Sıtkı Ocakçılar eve girdi mi, o, ya arabaya atladığı gibi Boğaz'a doğru ufalıyor, ya da odasına kapanıyor ve çıkmıyor.

Halbuki, ağzı böyle sımsıkı kilitli, sırtüstü yatağına uzanmış da olsa; ıslak ıslak üşüdüğü bir İstanbul akşamı, Beyoğlu ka-

labalığından sıyrılıp, çalışkan bir yürüyüşle, Mahmud'a gidiyor. Pelesenk Sokağı'ndaki pansiyonuna. Arka Beyoğlu'nda bir köşebaşını tutmuş, bir kaldırım parçasını kirletmiş, akşamüstü ve Bizans insanları: Altın dişleri kalabalık, bir Arap işkembeci. Belsoğukluğuna yıkılmış, sonsuz bir orospu. En umulmadık sokak içlerinde, en ahlaksız pencerelerin yanı başında, şaşırtıcı bir doktor levhası: Doktor Armenak Şigaher! Ümid bu levhanın önünden her geçişinde, Mahmud'la beraber pansiyona ilk geldikleri öğle sonunu hatırlıyor. Onun, gözlerini kaçıra kaçıra, söylediklerini:

— ... bu pansiyona yerleşirken, en fazla dört yılda üniversiteyi bitirip, Balıkesir'e döneceğimi hesaplamıştım. Üniversiteyi bitiremedim. Babıâli beni yedi. Artık Balıkesir'e dönmek diye de bir şey kalmadı, Burası, bu ufacık oda, evim oldu benim.

Birkaç ay sonra bir gün, ellerini kocaman avuçlarına almış, parmak uçlarını usulca öperek, ne demişti:

— ... senin, Keleşoğlu'nun kızı olduğunu bilseydim, acaba buraya getirir miydim? Getirmezdim, belki de...

Mahmud'un odası küçük, basit ve sade; yere, divanın üzerine birer seccade uydurulmuş. Bir yazıhane. Duvarın birini boydan boya yemiş, ucuz bir kitaplık. Köşede, kendine göre bir ışık ve gölge düzenine girmiş, kalpaklı bir Mustafa Kemal büstü. Ümid her gelişinde, yerde sayfaları açık bir kitap, yanında ağır ve saygılı bir sözlük buluyor ve hiçbir defasında Mahmud'u, bu kitaplarla, bu sözlüklerle ele alıp, derinliğine bir adam olarak düşünmüyor. O, başlangıçtan bir yere kadar, Ümid'in 'hoşlanmadığı adam'; erkek diye hoşlandığı; geniş omuzlarından, pörsük fakat fevkalade azimli gözlerinden, gizli gülümsemesinden.

Sonra, günün birinde, yazıhanenin her tarafını karıştırırken, işlek bir yazıyla işlenmiş, koskoca bir dosya buldu çıkardı. O dakikadan sonra, birçok şeyler değişti. Dosyanın kapağına kitap harfleriyle "Mustafa Kemal'in İnkılap Teorisi" yazılmıştı. Ümid sayfaları çevirdi ve ilk rastladığı birkaç satırı yüksek sesle okudu:

"— ... düşündüğümüz zaman, biz hayatını ve istiklalini kurtarmak için çalışan erbab-ı sayiz, zavallı bir halkız. Mahiyetimizi bilelim. Kurtulmak için çalışan ve çalışmaya mecbur olan bir halkız. Binaenaleyh her birimizin hakkı vardır. Salahiyeti vardır. Fakat çalışmak sayesinde bir hakkı iktisap ederiz. Yoksa arkaüstü yatmak ve hayatını saydan muarra geçirmek isteyen insanların bizim heyet-i içtimaiyemiz içinde yeri yoktur, hakkı yoktur..."

Mahmud pencerenin önünde durmuştu. Elleri pantolon ceplerinde bir şey söylemeksizin, dışarıya bakıyordu. Tarlabaşı Caddesi'nden, Beyoğlu itfaiye grubunun, çan çalarak Taksim istikametine geçtiğini duydular. Ümid okurken sesini gittikçe alçaltmıştı. O kadar ki, son cümleyi, nihayet susup içinden tamamladı:

"— ... O halde ifade ediniz, efendiler: Halkçılık nizam-ı içtimaisini, sayın hukukuna istinat ettirmek isteyen, bir meslek-i içtimaidir."

Mahmud şimdiye kadar ona, böyle bir çalışması olduğundan, hiç sözetmemişti. Birden onun yanında kendini biraz eksilmiş, biraz geri ve epeyce küçük hissetti. Bir cigara yaktı. En ciddi gözleriyle ona sokularak:

— Bana, dedi, bundan hiç mi bahsetmeyecektin?

Mahmud'un soluğu camları buğulandırmıştı:

— Neden? dedi sadece.

Ümid dayanılmaz bir şekilde onun gözlerine bakmak ihtiyacını duyuyordu: — ... benim, diyerek devam etti, bu gibi ciddi şeyleri anlamayacağımı mı sanıyordun?

Mahmud başını çevirmedi: — Neden? dedi sadece.

Ümid ondan çok kendi gözünde kendini kurtarmak, varlığına ve yaşamasına önem kazandırmak için, adamakıllı ciddi ve düşündürücü şeyler bulup söylemek istiyor; ama söylediği her kelime, dudaklarından boşalır boşalmaz, ciddiliği ve ağırlığını kaybedip, onu büsbütün müşkül bir duruma sokuyordu:

Mahmud bunu biliyormuş gibi, sonunda gözlerine bakarak:

— Söylemeyişim, dedi, seni değil kendimi küçümsediğimden. Şu kalkıştığım, gücümü ne kadar aşan bir şey, görmüyor musun?

Ümid, ona baktı. Bu, yabancı ve önemli bir adamdı. Bu adamı tanımıyordu.

— Mahmud, dedi, ne yapmak istiyorsun?

— Hiç! Kendimizi anlamaya çalışıyorum. Şuurlu bir adam hayatı yaşayabilmek için. Bu da epeyce zor bir iş.

Fakat asıl düşündüklerini söylemeden önce, daha birkaç zaman geçmesini bekledi. Ümid'le aralarında, fikir ve düşünce bakımından, yakınlaşma ihtimallerinin belirdiği bir gece, gözlerinde hemen hemen ağbiyce bir pırıltıyla günlük işlerden konuşurmuş gibi:

— ... bizi, dedi, hepimizi bunaltan, yarım bırakılmış inkılabın çocukları olmak. Ü! Çocukluğumuzu büyük değişmelerle yaşamaya başlamadık mı biz? Değişmeyi değiştirmeyi, tarihi ve mantıki yolunda geliştirmek gerekirken, sonraları aşağı yukarı dondurulduklarını gördük. Onlar, kendileriyle ve ihanetleriyle mutabık oldukları için, rahat. Fakat biz inkılap nesli, ayakta kaldık. Bu arada sağa ve sola, aşırı hal şekillerine ve hazır bileşimlere gidenlerimiz olmadı mı, olmuyor mu? Oldu ve oluyor! Onlar da aslında, bir iç egoizmine uyup, kendilerini kurtarmaya çalışıyorlar. Ama derhal memleketin şartlarına aykırı düştüklerinden, büsbütün harcanıyorlar. Ben, boyuma bakmadan ve gücümü hesaplamadan, inkılabı bütün cephelerde nasıl yürütebileceğimizi araştırıyorum. Bu da her şeyden önce, kendimizi ve çıkış noktamızı, sonra da metodumuzu öğrenmeyi gerektiriyor.

Birbiri ardınca beni şaşırtan, ne çok şey: Mahmud'un gerisinden, böyle genişliğine ve derinliğine bir aksiyon adamının çıkacağını hiç beklemiyordum, bir kere. Üstelik bu adamın, şimdiye kadar karşıma çıkmış olanlar gibi, dışarıdan yani Amerika'dan, İngiltere'den ya da Sovyetler Birliği'nden söz açmaksızın, yüzde yüz içeriden ve kendi başına bir kurtuluş kapısı aramasını yadırgadım. Zaten biz, bir çoğumuz, sosyal ve genel meselelerden çok, ferdi ve özel meselelerin

küçük insanları olarak yetiştik. Gerçekte, herhangi bir sosyal değişme ve gelişmenin, ağır, karışık ve çetrefil problemleri idrakimizi aşıyor. Yüzde doksanımızın, bütün yaşama, düşünme imkân ve yetileriyle, bu problemlerin tamamen dışında olduğu, söylenemez mi? Hadi ben, diyelim ki Fransa gördüm, iyi bir talih eseri olarak, geri kalan yüzde onun içindeyim: Zaman zaman, hayatımın meselesi gibi olmasa da, bunlar üstünde kafa yoruyorum. Ama yine de Mahmud'un tutumunu öğrenince şaşırmam, haklı değilse bile, mazur görülmeli. Çünkü...

Şu kadar yıl önce geçirdiğimiz sarsıntıya, sosyal anlamı olan bir ihtilal diye, bir inkılap diye hiçbir zaman eğilmedik biz. Bilemezdik ki! Bu işi yapanlar da öğretmediler. Hatta yanlış şeyler öğrettiler. Hani, hareketin gerçek mahiyeti kadar, onun götürücüsünü ve şefini de tanımıyoruz dersek, pek yanlış olmaz. Mustafa Kemal'i Saray'a ve onunla işbirliği halinde olan milletlerarası emperyalizme karşı, ümitsiz, kanlı, fakat azimli bir ihtilal hazırlayıp başaran; arkası sıra, milletin sosyal yüzünü kökünden değiştirecek, radikal inkılapları yöneten bir aksiyon adamı, bir inkılap çocuğu, bir halk hareketinin siyasi ve askeri lideri diye almıyoruz da; daha çok törenlerde dalkavukluk edilen, gururlu, kendinden emin, ama klişe haline geldiği için önemini kaybetmiş, bir put halinde alıyoruz. O sanki bizden, bizim içimizden çıkmamış; en eski, en halledilmez nedenlerimize, karşılıklar aramamış, yollar çizmemiş. Sanki 1919 hareketi doğrudan doğruya bizi, geçmişimizi olduğu kadar geleceğimizi ilgilendiren; esaslı dayanak noktaları veren bir toplum davranışı değil, çocukluğumuzda dinlediğimiz heyecanlı bir masal. Sadece bir masal. Kim bilir belki bu yüzden, kurtuluş ümitlerimize daima hazır ve yabancı reçeteler arıyoruz. Ankara ayaklanmasının aksiyon geleneği, kasaba particiliği ve siyaset bezirgânlığı arasında çürütülüyor. '20 yıllarının inkılapçı hızı, kendi ayağına kendi köstek vuran, şüpheci ve demagojik bir siyasi polisin alet olduğu, mantıksız ve tutarsız darbelerle kesiliyor. Ondan bu tarafa düşünen on kişi mi var;

biri Bolşevik, öteki Turancı-faşist, beriki İngiliz-liberal: Hepsinin örnek edindikleri aksiyon, ulaşmaya yeltendikleri siyasi hareket, yaşadıkları toplum düzeninin dışında olup bitmiş şeyler. Soysuzlaştırılmış ve dondurulmuş bir inkılabı yürütmek için, herkes onun içinden, fakat ona ait olmayan bileşimlere, ona karşı çıkıyor; işin kötüsü, bu çıkışların hiçbiri sosyal ortamın tarihi gerçeğine uymadığı için, herkes sıra sıra salon ve meyhane inkılapçıları, adı kuşkuyla anılan kanun dışı serüvenciler derekesine düşüyor. Kemikleşmiş bir ağalar ve bürokratlar iktidarını korumak görevini yüklenmiş siyasi polisin ağır baskısı, memleketin geleceği ve kaderi ellerine emanet edilmiş aydınların iyice evcilleşmesini, bütün bütün gölgelerinden korkar beyaz adamlar haline gelmesini hazırlıyor. Biz beyaz adamlar birbirimizin beyazlığını ve renksizliğini biliyoruz. Hem iyice biliyoruz. Hangimizin kafasına eğilip baksan, saydammış gibi arkasını görüyorsun. Erkeklerimize futbol, kadınlarımıza sinema ve moda, hayat faaliyeti olarak yetiyor da artıyor bile. İşte bu arada Mahmud çıkar gelirse nasıl şaşırılmaz? Evet, Mahmud beni şaşırtıyordu. Saygının, sevginin ve küçültücü bir utanç duygusunun karıştığı bir hayret.

Şimdi ne güzel anlatıyorum düşüncelerimi. Her şeyi ne güzel yerli yerine koyabiliyorum. Başlangıçta böyle miydi? O sıralar içimden savrularak esen rüzgâr gibi çalışma hırsıma, inatçılığıma ve sonsuz iyi niyetime rağmen, her kitabın, kendimize ait her olayın eşiğinde, sıkıntılı ve kararsız duraklıyor, Mahmud'a başvuruyordum. Beraber çalışılmış zamanlardan sonra, şimdi her şeyi anlatmak, açıklamak için denemelere girişmek, ne kadar kolay!

Kapının ardından, Maide'nin önce kırık dökük gülüşü işitildi; peşi sıra, dağınık ve kemikli yürüyüşü. Elinde içki bardağı, ortada bir yerde durdu. Ümid'i arandı. Kapıyı açık bırakmıştı. Koridordan, salondaki baş başa iki adamın konuşmaları, kelimesiz ve cümlesiz bir uğultu halinde, odaya dağılıyordu. Camlarda, başlı başına lodos.

— Ümid, rahatsız mısın hayatım?

Ümid, gözlerini değiştirmek istiyor. Beceremiyor. Maide'nin cıgara kâğıdı varlığının gerisinde, Mahmud. Adeta istemeyerek:

— Evet, diyor, Maide!

Öbürü saçlarını okşuyor:

— ... değilsen bile öyle diyelim, yoksa küplere binecek seninki. Hiç o bahsi açmıyor ama gözlerinden anlıyorum, barut gibi. Keşke çıksaydın, sabah.

Ümid: — Evet, diyor rahatsızım: İki üç ay içinde, yerimi ve doğrultumu kaybetmişim. Bulmam için, daha değerli bir şeyleri kaybetmem gerekti.

Yüzünü camlara çeviriyor. Siyah, sık ve düz kaşları parlıyorlar.

— ... Allah rızası için, diyor, ben yokmuşum gibi yaşayın.

İçisıra Mahmud'un eski sözlerini bulup tekrarlıyor:

— ... Üstelik kalbin temiz. İsim koyamadığın bir sorumluluk duygusu taşıyorsun. Seni tekrar İstanbul'a çeviren bu.

Ya da: — ... İstanbul sana hafif ve alaturka gelecekmiş, laf! İstanbul sana ağır ve başa çıkılmaz bir vazife gibi geliyor.

Maide içkisine eğildi. Değişik ve ciddi:

— Hâlâ, dedi, o'nu mu düşünüyorsun?

Ümid bütün gözleriyle ona döndü:

— Evet, dedi. Onu düşünüyorum. Galiba ondan başka bir şey düşünmem de imkânsız. İlkin bir duygu çöküntüsüydü hissettiğim. Yavaş yavaş bir fikir meselesi haline giriyor. Belki anlamayacaksın Maide, kendimi çok küçük görüyorum. Kararsız, belki de korkak. Kaprislerini, çok daha önemli şeylere tercih etmiş biri. Şimdi bir karar vermeliyim.

Maide, tekrar onu okşadı:

— Büyütüyor, dedi, hayatım. Kendi kendini harap ediyor!

Salona dönerken, tekrar geceki düşüncesine uzanıyor:

— ... Zihni'yi nasıl kandırmalı da bu kızı bir seyahate göndermeli?

Salonda Sıtkı Ocakçılar, bıyıklarının kömür tozunu, boylu boyunca açılmış bir gazetenin, iki iç sayfasına döküyordu. Keleşoğlu aynı yerde, aynı iç sıkıntıları ve öfkeleriyle,

aynı şekilde oturuyordu. Çenesini kilitlemişti. Yalnız içisıra dönüp duran, kötü kötü, aynı soru işaretleri:

— Niye böyle yapar benim kızım? Neden ben bir şey istedim mi?..

Sanki şakağı çatlamış, çıt demiş incecik çatlamış, sulu mürekkep gibi kansız ve boyasız ufunetli bir sıvı, yanağından boynuna sızıp gidiyor. Elleri her zamanki yerinde mi? Muhakkak. Yine de onların bileklerinden kopup, bir yerlerde düştüğü duygusundan kurtulamıyor. İhtiyarlık! İşler yolunda gitse de, etinizde, Ispartalı toprak beyleri Keleşoğulları'nın, nobran ve hoyrat tabiatından lifler bulunsa da, bir yaş daha yaşıyor; bir başka yaşın kapısından, habersizce ihtiyarlığa kayıyorsunuz. Kim kurtarabilir? Kimse! Bir önceki Keleşoğlu, nasıl sakallarını yola yola, ölüme devrilmişti? Ölüm, orada bir yerde. Ölüm saplantısı, asıl önemlisi onun arkasından geleceğine inandığı "kabir azabı", Keleşoğlu'nun; günahlarını ne kadar görmezden gelirse gelsin, ne kadar tek suçunun karısına ve kızına sahip çıkamamak olduğunu sanırsa sansın; için için kemiriyor, boşaltıyor. Ya günahkârlığını açıkça hiçbir zaman kabul etmeyecek, fakat onun gizli ve tehditkâr varlığını duydukça, böyle gerilip kopacak; ya da kabul edip, eder etmez üstüne bir dağ yıkılmış gibi yamyassı ezilecek: Daha şimdiden, ufak ufak, Isparta'nın isimsiz bir köyüne bir cami yaptırmayı; hatta Kütahya taraflarında hızla gelişen Kadiri tarikatına girmeyi kurmuyor mu?

— ... sizin bu hususdaki fikriniz bendenizce malum değil beyefendi, fakat düşünüyorum ki önümüzdeki yıllarda, dışarıyla normal alışveriş yolları gittikçe daha fazla tıkanacak; o zaman haliyle EPU dışı ülkelerle ticaret imkânları arayacağız.

Sıtkı'nın dudakları, bıyıklarının kömür tozu siyahı altında, çiğ kırmızı. Çiğ biftek kırmızısı. Onun kendisini dinlediğini fark edince cesaretleniyor:

— ... asıl o zaman bugün için ölü ticaret bölgesi telakki ettiğimiz demir perde memleketleri elimize yapışacaklar. Ta-

biatıyla değil mi efendim? Bu bakımdan, Batı Almanya ile olduğu kadar Doğu Almanya ile de...

Keleşoğlu bir kulağıyla onu dinliyor, öbürüyle kendini:

— Bütün zaaflarına rağmen, ben demiyor muyum, bu çocuğun kafası işler diye? Al işte! Nasıl olsa ticaretimizi Doğu Avrupa'ya, hatta belki Rusya'ya kaydıracağız. Elbet elbet! Bunu daha şimdiden görebilmek... Güzel ama, biz firmamızı böyle şaibeli bir işe sokabilir miyiz? Daha doğrusu sokmalı mıyız? Almanlarla olan münasebetimiz bir kere lekeledi bizi, şimdi bir de... Mamafih düşünüyor bu çocuk. Kafası işliyor.

Başını çevirdi. Gözlerinin bütün keskinliğiyle Maide'ye baktı.

Sanki bir soru: — Gelmiyor mu Ümid?

Sanki bir karşılık: — Kızını benden iyi bilirsin.

Kadın, barın yanında, ayaktaydı. Omuzlarından duvara çivilenmiş gibi, başı aşağıda, sırtı yukarıda duruyordu. Yüzündeki sarartılmış kıllar, ışığa döndü mü, yaldızlı yaldızlı parlıyorlardı. Keleşoğlu şakağındaki çatlağı, sızan ufunetli sıvıyı, bilenmiş bir bıçağın ağzına dokunurmuş gibi, ürpertici bir gerçek halinde bir kere daha hissetti: — Mülevves, dedi. Mel'un! İblis!

Halbuki, öbür tarafta Ümid, bütün kapılarını lodosa açmış; gözler ağrılı ve büyük, geçen yılın bu aylarını, yani en Kuvayı Milliyeci günlerini yaşıyor. Heyecan, bilmediği bir yerinden geliyor ve onu, basıncı fazla bir su akıntısı gibi yükseltiyor. Öyle sırtüstü uzanmak ne mümkün. Masanın başında bir kitaba eğilip durmak! Ya da radyo dinlemek! Bir eylül sabahı şafak sökerken, kan, ter ve toz içindeki Mustafa Kemal'in süvarisi, bilmediği, hiç görmediği eski bir İzmir'e giriyor. Dört nala giriyor. Limanda hâlâ yabancı kruvazörleri. Alsancak üzerinde, yangın kokusu. Rum mahallelerinde, tek tek çatlayan tüfekler. Durabilirsen dur! Menemen'de salâ veriliyor. Uşak yanıyor. Alaşehir yanıyor. Telgraf ve telefon hat-

ları, uç uca ekleniyor; ufak, ısrarlı heyecanlı tıkırtılar. Ankara'dan, Sivas'a ve Erzurum'a, Adana'ya ve Antalya'ya, Şark ve Garp Cephesi kumandanlarına, uzun ve o derece önemli şifreler iletiyor. Kalpaklı, sakalları suratlarını karıncalar gibi sarmış, gözleri uykusuzluktan tersine dönük birtakım boz renkli adamlar; yani askerler ve siviller, paşalar ve neferler, mebuslar ve muallimler, tozlu ve bakımsız yolların, kıraç tepelerin, fevkalade basık ve karanlık köy damlarının eşiğine durmuş, çıra alevlerine sarınıp, tebliğ-i resmileri ve tamimleri okuyorlar.

"— ... bizim istediğimiz şey, bugüne kadar mahrum yaşatılan milletin, mevcudiyeti ehemmiyete alınmayan milletin; hayata ve refaha müstehak bir kuvvet olduğunu, hükümetimize ve hükümetlere anlatmaktır."

Bir sabah yağmurunun titrek aydınlığı, ıslak ve yorgun atların gözlerini, çapraz kütüklükler kuşanmış bir Kuva-yı Milliye çetesinin, baruttan yanmış ellerini aydınlatıyor. Toprak bir evin içinden bir saat çalıyor. Afyon üzerinden, Uşak taraflarına, ağır bataryaların akıp gittikleri duyuluyor. Karanlığı dağıtıp dalgalandırarak.

"— ... şayan-ı teşekkürdür ki bazı ahval, haiz-i kıymet olan milletimizi, teyakkuza, intibaha getirdi. Yer yer efrad-ı milletimiz yekdiğerini aramaya, bulmaya başladı. Bunun neticesi olarak teşkilat meydana geldi."

Pırıltılı burunlarını, dağların omuzlarına sarkan yıldızlara vermiş, kırık boynuzlu öküzler, kağnılarını ve ölülerini, Anadolu içlerine çekiyorlar. Bütün yollarda, ölüler. Bütün ölülerin dönük ve kayıp suratlarında, işini istemeyerek yarım bırakmış adamların can sıkıntısı. Islak ve yankılı sabah ezanları. Rüzgârın, sağanak halinde getirip getirip götürdüğü, yangın kokusu; reçineli odun, insan eti ve kıl kokusu.

"— ... henüz kurtulmuş değiliz, atılan hatveler bundan sonra atılması lazım gelen hatvelerin mebdeidir. İnsan mebdede iken neticeye vasıl olduğunu iddia ederse, dünyanın en derin gafletleri içinde kendini puyan görür. Bu hatveler hem çok seri, hem de çok uzun olmalıdır."

Fakat Ümid'in gözlerinin önünden, asıl gitsin istemediği; bir eylül sabahı şafak sökerken, Kemal Paşa süvarisinin, bilmediği, hiç görmediği eski bir İzmir'e dörtnala girişi. Çatık yüzlü bir süvari, Sarıkışla'nın direğindeki bayrağı değiştiriyor. Atlar, aşağıda, nallarından kıvılcımlar sektirerek, sabırsızlanıyorlar.

Mahmud bir gün dikkatini bir noktaya çekti:

— ... iki şey, başından itibaren hareketin ana karakteri olarak görünüyor, Ümid! Birisi daima halk hareketi olması, ikincisi gelişmesindeki hız. Mustafa Kemal millete yaslanmış. Daima onun aldığı kararları, onun adına uygulamaya alışmış. Kongreler ne? Millet Meclisi ne?

Ya da: — ... İnkılabın donması, hareketi yürüten kadroların, halk yığınlarından kopmasıyla başlıyor. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Milli Mücadele'de; Halk Fırkası ise, medeni devrimlerin gerçekleştirilmesi sırasında, devamlı olarak milletin çoğunluğunu temsil ediyor ve militan kadrolar bozuluyorlar. Teşkilat bürokratların, daha da kötüsü, bir önceki rejimlerden artakalan toprak beylerinin eline geçiyor. Ondan sonra ne hareket, ne de hız! '38 yıllarına doğru, irade-i milliyeci ve inkılapçı köklerden gelen adamların bile, kendilerini faşizan bir demagojiye kaptırdıkları pek açık.

Sonra dalgın dalgın, bir emir tekrarlamış gibi:

— ... önce, diyor, Kuva-yı Milliye ve Cumhuriyet hareketinin ana esasları fikir olarak işlenmeli. Hemen arkasından da bu fikirlerle millet arasındaki bağ tekrar kurulmalı.

Beyazıt Camii'nin arkasındaki çınarın altında oturuyorlar. Güvercinler bir elden ve bir anda havaya dağılıyor. Çay, bardaklarında ağır kırmızı; dudaklarında sıcak ve güven verici. Birazdan Ümid Kütüphane'ye girecek, Mahmud'sa Sahaflar'dan ve Kapalıçarşı'dan geçip, Gazate'ye inecek. Sık sık, bu kahvede, bu çınarın altında; güvercinlerin telaşı ve caminin Osmanlı sükûneti ortasında buluşuyorlar. Mahmud çakmağının alevini avcuyla rüzgârdan saklıyor. Ümid, ağızlığıyla alevi arayıp buluyor:

— Yarıda bırakılmış bir inkılabın çocukları olmak! di-

ye için için alıp götürüyor. Kendi şehirlerinde, kendi problemlerini tükürüp, boş yaşamak! Ölmek belki de! Çürümek ve yıkılmak.

Burun deliklerinde ince bir duman çizgisi, birkaç gündür kendisini rahatsız eden bir meseleyi açıyor.

— Peki, demokrasi teşebbüsü! Bunu inkılabın bir devamı gbi almayacak mıyız? Demokrasi bir manada hâkimiyetin millete...

— Bir manada mı? Birçok manalarda.

Gülümsedi: — O halde?

— O halde, kabul! Diktaya karşı halkın duyduğu hoşnutsuzluktan olsun, savaştan sonra zor rejimlerinin dağıtılması eğilimine ister istemez katılışımızdan olsun, hukuki bir demokrasi düzenine geçme teşebbüsü, küçümsenemeyecek derecede önemli bir adım.

Ümid dirseklerini masaya dayamış; ellerini, yüzünün hizasında, bileklerinden itibaren salıvermiş:

— ... diktaya karşı, diyor, halkın duyduğu hoşnutsuzluk?

— 1945-46 yıllarını hatırlar mısın? Matbuatın yaylım ateşini! Bazı siyasi partilerin, hatta sendikaların diktaya başkaldırışını?

Ümid, bu defa ağızlığını ısırıyor:

— ... zor rejimlerinin dağıtılması eğilimine ister istemez katılışımız? diye gözleriyle soruyor.

— Savaş ertesinde, İspanya'nın durumuna düşmemek için! Birleşmiş Milletler Nazizm'e karşı demokrasi için savaşmadılar mı? Biz tek parti, tek şef, tek millet parolasıyla San Francisco Konferansı'na nasıl gidebilirdik?

Çayını unutmuş. Hatta gazeteye gideceğini unutmuş. İçinden bir fikir zinciri kovalıyor:

— ... bak Ümid, '46'daki mücadelenin özelliği ne? Millet yine, tıpkı Kuva-yı Milliye zamanında olduğu gibi, cephe halinde harekete geçiyor. Oysa diktanın devrilmesinden sonra, iktidara sözüm olan liberaller geçiyorlar; aslında ölçüsüz kazanç imkânları arayan, tüccar ve sanayici çevrelerle; "Toprak Kanunu'nu" o yumuşak haliyle bile sevmeyen toprak

ağaları, bunlar. Bilmem paralelliği gösterebiliyor muyum? İnkılabı, ilk hamlede bürokratlar ve ağalar soysuzlaştırmışlardı. Bu defa söze artık kendilerini güçlü hisseden, ticaret ve sanayi çevreleri karışıyor. Ağalarla birlikte iktidara yerleşince devlet düzeni onların çıkarına işlemeye başlıyor artık. İnkılap bir daha ihanete uğruyor. Bir daha soysuzlaşıyor.

— Neden peki? Neden bir türlü önleyemiyoruz bunu?

Güvercinlere bakıyor. Şaşılacak bir düzenle Cami'nin avlusuna ve Sahaflar'a gidip geliyorlar. Masanın birinde iki emekli oturmuş, gazetelerini öğütüyor. At sinekleri gibi yapışkan, ayakkabı boyacıları. Mahmud sorusunu alıp içine sindiriyor. Elleriyle masanın üzerinde çakmağını arıyor. Yeni bir cigara yakıyor. Dumanlarla birlikte:

— Çünkü... diyor. Susuyor.

Ümid'in parmaklarını avuçlarına alıp saklıyor:

— Canını sıkmıyorum ya, diyor, Ü?

Ümid kendi kendine: — Onu, diye düşünüyor, asıl bu tarafınla tanımak varmış. Sistemli bir inanış, ağır fakat saygılı bir aksiyon gücü. Gianna ne diyordu? Zamanımızın asıl romantik sevgilisi, sosyal ve tarihi manada, kendini feda edebilme kabiliyetleri olan adamlardır. Mahmud böylesi. Yorucu bir adam. Onunla yaşamak dinlendirmez. Huzura da götürmez. Daima tetik üstünde tutar insanı. Belki de eritir. İmtihan gibi.

Biraz da — ... Halil'le kıyaslamak yanlış ve tehlikeli! diye düşünüyor. Halil, aczini ve zaaflarını sistemleştiren tip. *Vicieux!* Mahmud, bizde olmadığını sandıklarımdan. Sosyal bir gücün yansıması. *Héros.*

Gülümseyerek: — Sıkmıyorsun, diyor, cevabını bekliyorum.

— ... çünkü millet, inkılabın potansiyel gücü olarak kalıyor. Düzene biçim ve yön, başkalarınca verilmekte. Olmadı galiba? Anlatamadım! Başlangıçta '36 yıllarına kadar, millet inkılapçı kadrolar, memleketin ve halkın, hayata ve refaha kavuşması için elele çalışıyorlar, gibi. Sonra inkılapçı teşkilat milletten büsbütün kopuyor. İşçiler, sosyal sınıf ola-

rak yok gibi bir şey. Köylüler dağınık ve cahil. Fakir şehir ahalisi de güçsüz olunca, elbet böyle bir sonuç verecek.

Sustu. Kendi başına sordu: — Ya '46?

Kendi başına cevap verdi:

— ... İkinci Dünya Savaşı yıllarında, işçiler de teşkilatlanmak istemişlerdi, muhalefet olarak. En az tüccar ve sanayici çevreleri kadar. Yalnız işçi ve ona yakın aydınların teşkilatlanması, nedense sosyal şartlarımızı pek gözönünde tutmaksızın aşırı sola kayıyordu. Hemen hepsi siyasi polisin dar hücrelerinde dağıtıldı. Buna mukabil faşizan devlet müdahaleciliğinin, ticari ve sınai gelişmeyi önlediğini savunup, kendilerini muhalefet olarak ortaya atan çevreler, hiçbir kanun zoru görmediler. Onun için, diktatörlüğe karşı halkın genel mücadelesinin yönetici kadrolarını, onlar teşkil etti. Millet diktatörlüğü devirdi ama, iktidara yine kendisinden uzak bir teşkilatı getirmiş oldu. Belki yakın görünen. Fakat yakınlığı sözde. Uzaklığı çıkarında.

Dalgın, gözleri başka bir yerlerde tamamlıyor:

— Şimdi bunu ödüyoruz. '46 ile '50 arasında, Milli Mücadele yıllarının hızı vardı Ümid, halkın elbirliği de vardı. Fakat teşkilat, Kuva-yı Milliye hareketinin amaçlarına tutunmuyordu. O kadar tutunmuyordu ki, muvaffak oldukları gün, Arapça ezan okunmaya başladı. Ufak bir hadise ama manalı. O günden bugüne, artık hep geri gidiyoruz.

Sustu. Ümid de susuyordu. Konuşmadılar. Güneş bir bulut arkasında kaybolmuştu. Gizli bir yağmur serinliği, usul usul, şehrin üstüne iniyordu. Çınarın yaprakları, sonsuz bir hüzünle, teker teker dökülüyorlardı. Ümid:

— Kalkalım, dedi. Gecikeceksin.

Mahmud saatine baktı, güldü:

— Geciktim bile.

— Bu bahis açıldı mı, kendini unutuyorsun.

— Unuturum Ü.

— Beni de unutuyorsun.

— İmkânsız! Sen bu bahsin içindesin.

Ayrılacakları sırada Ümid: — Şimdi, dedi, bağlayabilecek

gibiyim: Mustafa Kemal'ciliğini ve büyük sermaye hareketleriyle uğraşmanı. Henüz açıkça göremiyorum, fakat bir yerde kesiştiklerini seziyorum.

Mahmud, kelimelerin üzerine basarak, ağır ağır, bir kitaptan bir cümle okudu: "— ... hakkımızı mahfuz bulundurmak, istikbalimizi emin bulundurabilmek için, heyet-i umumiyemizde, heyet-i milliyemizce, bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı, heyet-i milliyece mücahadeyi caiz gören bir mesleği takibeden insanlarız."

Başını gökyüzüne kaldırdı:

— Mustafa Kemal söylemiş, dedi.

Çok samimi bir sevgi cümlesi söyleyecekmiş gibi adeta fısıltıyla sözünü tamamladı: — ... 1921'de.

Anahit içeriye girdiği zaman Ümid'i, elleri pantolonun ceplerinde ve gözleri dağınık, camlardan duvara, duvardan camlara gidip gelirken buluyor. Hızlı. Sancılı. Adamakıllı ciddi. Bir vakit sesini çıkaramıyor. Boynu bükük, üzgün onu seyrediyor. Sonunda:

— Beybabanız sizi çağırdı, Küçükhanım, diyor. Yemeğe oturacaklar.

Ümid odasının içindeki mahkûm gezintisine ara vermeden, eski bir hesabı kesermiş gibi kati ve kesin:

— Git, diyor, söyle: Gelmeyeceğim

PAZAR / PAZARTESİ

Beygir Kâzım, merdivenaltında dikilmiş. Boynunda, çığlık kırmızısı bir atkı. Elleri ceplerinde. Yorgaki'yi ve öbür çalgıcıları, homurdanarak gözden geçirir. Tangonun, iyi bakımlı, yeni yağlanmış bir motor düzeniyle, tıkır tıkır işleyişine kulak kabartarak:

— İşte böyle, diye bağırır, müşteri olsun, olmasın, müzik daima çalacak. O kadar. Mezar gibi sessiz bir bar nerede görülmüş?

Sonra üç merdiven güler: — Hah hah hah!

Zehra'ya eğilir: — ... hadi, kız, yürü çıkalım.

Yukarıya, onun odasına çıkıyorlar. Daha erken. Kimseler gelmemiş. Sadece garsonlar, maksatsız dolaşan kızlar, caz, Abduş, Çinli Şükrü filan. Ayla durup durup esniyor. Timsah esnemeleri. Birsen, Koyun Sabiha bara tünemişler, Şükrü'yü dinliyorlar. O yine bir şeyler uyduruyor:

— ... dün gece, ikinizi de patrona çekiştirdi, na be, kulaklarımlan duydum. Güya siz müşterilere dışarıda randevu veriyormuşsunuz. Patron kudurdu. Sonra ben bir kenara çektim, kız orospu dedim ayağın topal diye neden alemi gammazlıyorsun, ha, cevap versene!

Sabiha meliyor: — N'olacak vestiyer parçası!

Birsen: — Sanki, diyor, biz de ona acıyoruz.

O sırada yepyeni bir Gilda peydahlanıyor yanı başlarında. Adeta film yıldızı bu. O kadar ölçülü biçili, o kadar düzgün boyanmış. Yüksek topuklarının üzerinde sekiyor.

— Geç kaldım değil mi, diyor, çocuklar?

Şükrü: — Geç kaldın, diyor. Patron seni sordu.

Gilda: — Püff, diyor. İşim vardı.*

Ya da çantasını, olduğu gibi tezgâhın üstüne devirerek, rujların, Bafra paketinin ağızlığının, kaş kaleminin ve daha bir sürü incik boncuğun arasından, bir fotoğraf çıkarıp gösteriyor:

— Nasıl, diye soruyor, ha?

Sabiha ve Birsen, resme burunlarını sokuyorlar:

— Kim bu, Rita mı?

Gilda, kırmızı ağızlığına, bir cıgara ekliyor:

— Hıh, diyor, Rita'ymış!

— Sen misin, diyorlar, yoksa?

— Benim ya, diyor. Elbette!

— Sana, diyorlar, ne oluyor Allahaşkına!

Çinli: — Ona, diyor bir bok olduğu yok. Kimse suratına bakmıyor. Yakında patronun kafası kızacak ve onu sepetleyecek. Görürsünüz.

Gilda: — Eee, diyor, Zehra gelmedi mi?

Geldi, diyorlar, yukarıda patronla konuşuyor.

Yine ışıltılı ve hayatından memnun, topuklarının üzerinde karış karış yüksek, soyunmaya gidiyor. Gerçekten güzellemiş. Daha seviyeli, daha usturuplu bir çekicilik edinmiş. En önemlisi, artık tenha masalarda, yalnız yalnız cıgara içip bozulmuyor. Bir ümidi var artık. Gidip fotoğrafçılarda resim çektiriyor. Geceleri geç geliyor ve böyle herkesi tepeden selamlıyor.

Arkasından Birsen:

— Ne sanki, dedi, insan benzemek istedikten sonra?

Sabiha meledi: — Değil mi ya?

Şükrü kıs kıs gülüyordu. Gülmesine kalmadı, bıyıkları yağlı, elleri parça parça, lacivert elbiseli taşralı müşteriler sökün etti. Garsonlar, kızlar, çil yavrusu gibi dağıldılar. Bir anda hepsi, gelenleri kuşattı. Votkanın, biranın ve konyağın sırası geldi. Kapıdan git git, yeni müşteriler parıldıyordu. Zibidi gemiciler, söz gelişi. Nebahat'ın o erkek gülüşü için,

* Gilda için bkz. *Bıçağın Ucu.*

bütün kazancını, localardan birinde eritmeye gelmiş, iki tesviyeci. Ne olduğu belirsiz iki sivil. Zengin, zenginliğini barlarda yemekten hoşlanan bir avukat ve bir doktor. Onların ardından da, yüzü rüzgârdan pençe pençe kızarmış, gözleri nedense dalgın, başı nedense eğik, Bekir. Hoş geldin Bekir. Bu saate kadar nerelerde dolaştın, bu rüzgârda ha?

Zilli'ye uğradım ağbiy! Orada beni itten rezil ettiler. Zilli namussuzu önayak oldu:

— Hele biraz daha sabret, dediler. Hele birkaç günlük daha sabret! Göreceksin dünya kaç köşe.

Ben zaten biliyordum. Ağızlarında bir şey geveliyorlardı. Rıdvan'ı korkuttular. Şimdi sıra bana geldi, tabii. Açık açık söylediler bu defa.

— Namık, dediler. Lütfullah'a haber gönderdi, çıkar çıkmaz senin hesabını görecek.

Güya Namık demiş ki: — O kalleşe söyleyin, bir yere kıpırdamasın! Cehenneme gitse arkasından yetişirim! Belki sahiden demiştir. Zilli ve öbürleri, kahvesindeki kopuklar, keyiflerinden geberiyor. Yüzüme karşı söylediler. Şimdi ben ne yapacağım? Önceleri, Namık gelir, bakışlarıyla beni ezer, yanı başıma oturur, kılıma bile dokunmaz diye korkuyordum. Ödüm patlıyordu. Kaçmak istiyordum. Şimdi tersine, beni tam da Zilli'nin orada, delik deşik edecek diye korkuyorum. Kaçmak istiyorum. İşsizim. Parasızım. Nereye kaçacağım? Nereye ve nasıl?

Yorgaki, başka tangolar uğuldatıyor. Bardaki kızlar, Birsen ve Koyun Sabiha, Çinli Şükrü'yü bırakıp, alkol içinde yüzen taşralılara sokuluyorlar. Bekir'se, yavaş yavaş, korkusunu ve heyecanını, bir hırka gibi çıkarıyor sırtından, atıyor; tel tel yıldızlı kirpikleri, tatlı ve yumuşak dudaklarıyla, yeniden Mavi Dalya Barı'na uzanıyor. Çıplak göğüslerinde, barut mavisi yengeç dövmeleriyle burma pazulu korsanlar, yabani kahkahalar kütleterek, büyük tahta kupalarla şarap içiyorlar. Gilda bu arada kılığını değiştirmiş, gelip onu buluyor:

— Parlak çocuk, diye sataşıyor, nerelerdesin?

— Nerede miyim? Mavi Dalya Barı'ndayım. Yok yok, Siyah Yengeç Barı'ndayım galiba! Dört tarafıma kapı gibi korsanlar, takım takım...

Gilda altın dişini parlatıyor:

— Ulan inek, diyor, Zehra olmasa gebereceksin açlıktan, oturmuş hâlâ yok siyah yengeç bilmem nesi, yok korsan barı diye sayıklıyorsun! Başka işin mi kalmadı? Baksana herkes bir kolpasını buluyor. Böyle dalgayla vakit geçireceğine, enayiler gibi...

Bekir, daha çok kendisine, küçük bir sesle:

— ... burada yaşayamam, diye mırıldanıyor, burada olmaz, yaşayamam! Her şey bozuldu. Başka bir yer bulmalıyım. Parası bol, şarabı bol, her şeyi bol başka bir yer. Mesela Amerika'da garanti vardır böyle bir yer, ha di mi?

— Oğlum, sen bıraksana Amerika'yı! Orada zenginliği kuracağına burada yaşamaya çalış. Ne ama? Eğer adam olsan...

Bekir onu dinlemiyordu. Yüzü açık mavi bir tülle örtülmüş gibiydi. Gözbebeklerinde hâlâ, Siyah Yengeç Barı'nın gemici fenerleri parlıyordu. Kadın elinden tuttu, zorla kaldırdı:

— Boşver, dedi. Düşün düşün boktur işin! Gel dans edelim.

Piste çıkar çıkmaz, kendini tutamayıp fısıldadı: — ... sana bir sır söyleyeceğim Bekir, ama yemin et başkasına söylemeyeceğine.

Bekir hâlâ dalgasından çıkmamıştı. Aksilendi:

— İstersen söyleme! Bana ne?

— Sana ne mi?

Güldü. Kızıl yelesini silkeledi: - ... senin Athena var ya?

— Varsa n'olmuş?

— ... artiz olacaktı hani?

Bekir ilk defa Gilda'ya dikkatle baktı. Boyanışındaki düzeni ve yeniliği, gözlerinin cilalı gibi parlayışını gördü.

Olacak, diye cevap verdi, elbet!

Gilda önce ses çıkarmadı. Manalı manalı gözlerini süzdü:

— İyi ya, demek istedi, sen öyle bil.

Ya da: - Uyuyorsun be, demek istedi, vallahi uyuyorsun.

— Eee, diye sordu Bekir, söylesene n'olmuş?

Kadın, bütün bütün sokuldu, ona. Acı ve keskin bir ter kokusuyla karışık ekşi bir parfüm.

— ... zor olur artiz, o! Hava alacak, hava. Anam babam ölsün ki! Herif beni angaje etti evvelsi gün. Gittim, konuştuk; kontratı imzaladık. Athena'ya numara yapıyor. Filmde ben oynayacağım. Günde yüz elli lira verecekler. İnanmazsan...

Arkasından, bir de tembih: - Sakın Athena duymasın! Adama söz verdim. Çok ayıp olur sonra.

Öbür masada, yağlı bıyıklı taşralılardan birisi, lacivert elbiseleriyle, bir konyak denizinde yüzüyor. Saçları ip ip alnına yapışmış. Kulağının arkasında kırmızı bir karanfil. Hep aynı dönemeç. Kendilerini harcayan, tozlu ve karanlık adamlar. Üç konyak, bir su. Merdivenaltında gizli gizli esneyen garson Vasili. Portakal ve muz. Gece ilerledikçe gözleri birer incir çekirdeği kadar küçülen Abduş. Birazdan Athena dans edecek. Sonra Zehra'nın sırası. Gelip, çarmıhta gibi kollarını iki yana açıp, kirpiklerinde top top gözyaşlarıyla, eski bir şarkı tutuşturmasının sırası. O, hâlâ yukarıda Beygir Kâzım'ın odasında onun yatağına çökmüş, ellerine baka baka anlatıyor. Durduğu yerde duramıyor Kâzım, bir pencereden bakıyor, bir kapıdan tükürerek, dinleyip dinleyip:

— Olmaz böyle şey, diyor. Yok, olmaz böyle şey.

Zehra: — Niye olmasın? diyor. Başka bir çare bulabilirsen söyle Kâzım ağbiy. Yoruldum ben. Kolay mı? Üstelik gün günden kötü geliyor.

Kâzım kavgacı bir suratla tepesine dikiliyor:

— Sen be, diyor, sen Arap Zehra! Acızlık getiresin...

Göğsünü yumruklayarak: — ... senin üstüne bir kişi daha yok piyasada. Duydun mu, yok diyorum yok! Ulan doğmadı be, daha doğmadı anasının karnından! Şu koca Beyoğlu'nda Arap Zehra dedin mi?.. Bak vazgeç bu sevdadan! Ben sağ oldukça neden korkacaksın?

Zehra tersine, çok yumuşak, çok hareketsiz fakat inatçı:

— Vazgeçemem, diyor, bu sevdadan.

Kâzım: — ... bu oğlan sana yar olmaz, diye tepiniyor. Olmaz dedim mi olmaz! Ben malımı bilmem mi be! Alt tarafı ibnenin biri! Yarın para suyunu çekti mi, seni ekip tüymezse, nah yazıyorum. Namık'a ne yaptı? Unuttun mu?

Zehra: — Unutmadım, diyor.

Beygir Kâzım, nedense birdenbire duruluyor. Başını eğip dudaklarını sarkıtıyor. Ellerini ne yapacağını, nereye koyacağını kestiremiyor bir zaman. Zehra'nın yanı başına oturduktan sonra, acı çeken bir at gibi soluyarak:

— Bir kere daha, diyor, gitmiştin kız.

Zehra'nın simsiyah gözlerinde sessiz çığlıklar.

— Ya, bir kere daha gitmiştim.

— Yıllarca dönsün diye bekledik. Döndün sonunda.

— Bu defa dönmem Kâzım ağbiy.

Kâzım büsbütün kararıyor: — ... sen de gidersen! diye başlıyor, ama sonunu getirmiyor. Zehra yine, Toros Dağları'nın eteğinde çırpınıp duran o heyecanlı trenin, tahta kompartımanında. İçinde şakır şakır su sesleri dolaşan, bir dağ gecesi. Masique Sineması'nın antresinde, Clara'nın parçalanmış göğsü. Salkım saçak bıyıklarıyla, Madam Kalustyan. Binbaşı Cesbron. Fakat hayır, kendini, sık sarılmış ve iyi soyutlanmış, bir bobin gibi sağlam tutuyor:

— Dünya bu, diyor, Kâzım ağbiy!

Kâzım değişmişti. Hatta gülüyordu.

— Boşver, diye kesti attı, haydi inelim.

Merdivende Zehra: — Peki niye gülüyorsun? diye sorunca:

— Ulan, dedi, yirmi beş sene evvel, bütün İstanbul uğraştı, seni böyle kıstıramadı, şimdi bir elin tüysüzü çıkıyor, iyi mi?

Zehra için için, eski bir şarkının, bir mısrasını çiğnemeye başlamıştı: *"O gözler, sendeki o siyah gözler."* Kâzım'ı salona gönderdi. Boyanmak için, merdivenaltındaki o pis, daima rutubetli ve karmakarışık odaya girdi. Athena aynanın

önüne oturmuştu. Gözkapaklarını boyuyordu. Ona burnunun ucuyla gülümsedi. Zehra sandalyesine otururken sordu:

— Tamam mı?

— Tamam! Şimdi çıkıyorum.

Her gecekinden daha hızlı, her gecekinden daha koparıcı bir oyun oldu bu. Athena, o eli kamçılı fakat görünmez zencinin kırbacına dolana dolana, karanlığı ve alkolü yırta yırta oynadı. Müzik kan ter içinde arkasından koşturuyor, fakat onu bir türlü tutup saramıyordu. Athena daima onun dışında, seslerin ve uğultuların önünde, tırnaklarını zıpkın gibi boşluğa saplamış, kirpikleri birbirine düğümlü, gözlerinde bir leopar gözü yeşili ve şimşek çakıntılarıyla kırılıyor, bükülüyor, dökülüyor; serseri bir alev halinde bir tahtadan ötekine akıyor, bir külhanbey hançeri kesilip şuraya, olmazsa buraya saplanıyor; ama en delirtici, en kahredici tarafı şu ki, anlaşılmaz bir ısrarla, ruhundan pis bir zehir dökerek, gecenin içinde yaşadığı parçasını zehirliyordu.

Bekir bu çözülüşü, oturduğu yerden, anlatması güç bir rahatsızlıkla seyretti. Athena üzgündü, yorgundu, aldatılmıştı. Bu, her halinden belli oluyordu. Bekir, başı ellerinin arkasında, bakmadan onu görüyor; içi küflenmiş bir haytanın, suratına tükürülecek bir ipsizin harcayıverdiği, bu fırlak dudakları zehirli çengi, içini bölüp ufalıyor, parça parça burnundan getiriyordu.

Bir şeyler yapmalı şimdi. Bulunmaz bir fırsat. Git yakala o Rejisör olacak fitneyi, ulan de, sen de, bu kıza neden yalan söylüyorsun ha? Niye bu yılan gibi kıvrak, çelik kılıç gibi vın vın titreyen çengiyi bırakıp, o ekşi ter kokulu yontulmamış karıyı tutuyorsun? Söylesene hıyar! Ulan ayıp değil mi be? Hiç olmazsa, numara yapma pis pis, adam gibi al karşına kızı, olursa olur de, olmazsa olmaz! Sen demezsen bir başkası nasıl olsa der bunu, nasıl olsa onun kulağına ulaştırır; aldatılmaktan, Gilda'nın yanında küçük düşmekten kurtarır. Ben yaparım bu işi be! Hiç kimse yapmazsa ben yaparım, giderim oyundan sonra, Athena'yı kıstırırım, söylerim.

Gitti, oyundan sonra Athena'yı kıstırdı ve söyledi:

— Athena, dedi, kız beni dinle. O Rejisör köpeğinin kuyruğunda dolaşıp durma, annadın mı, sana numara yapıyor.

Athena terlemişti. Saçları siyah bir su gibi akıyordu. Şaşırmadı:

— Sana ne? dedi.

— Hiç! Neyse ne? Ama Gilda'yı angaje etmiş, kontrat imzalamışlar. Demin bana söyledi. Seni oynatıyorlar. Anla! Dostun da birlik olmuş. Sen yine yüzümüze bakma bizim, zarar yok.

Athena, Bekir'in yüzüne baktı. Bekir o anda bir resim kadar güzeldi. Yanaklarında yaldız yaldız tüyler parlıyordu. Gözlerine ve dudaklarına, kadifemsi bir gölge inmişti. Kirpiklerini örterek:

— ... benden başka sana kimse yaramaz, diye devam etti. Bu Kılçık Nazım filan manitacı herifler.

Athena tek kelime söylemedi. Ağzını bile açmadı. Yalnız gözleriyle gülümsedi. Gözleriyle okşadı Bekir'i. Kapıyı kapadı. Salonda Zehra şarkısını siyah bir dut ağacı gibi silkeliyordu.

... seee-endeki oo sii-yah gööözler
çok var ki gööööör-me-dim
kaaaa-al-bim...

Bekir ilk önüne gelen masaya yıkıldı. Kollarını çaprazladı. Kapandı. Kim bilir kaçıncı defa kendi kendine tekrarladı:

— Zehra'nın bu sesi Athena'da olacaktı, dedi. Bu şarkıları bu sesle Athena söyleyecekti ve ben dizlerinin dibine oturup dinleyecektim. Bıkmayacaktım hiç. Günde yirmi kere söylese, bıkmayacaktım.

Zehra şarkısını başıboş bırakmış, bütün gözleriyle onu arıyor. Masaları, sandalyeleri, Amerikan bardaki tabureleri, birer birer yokluyor. Acaba nerede diyor, yine bir kulpunu buldu da, kimseye sezdirmeden, Athena'nın avuçlarına mı akıverdi? Kâzım ne derse desin, hatta bırak Kâzım'ı, içindeki öteki ve gizli ses, ne derse desin, bu oyunu oynaya-

cak. Mademki bütün kayıplarına rağmen, hâlâ kaybedecek bir şeyleri var; mademki parmaklarının ucu Bekir'in saçlarına dokunur dokunmaz kıvılcımlanıyor, taş çatlasa oynayacak bu oyunu.

Athena salona, bozuk bir yüzle döndü. Kimseyi görmedi. Kimseyle görüşmedi. Gidip taburelerden birisine tünedi. Çinli Şükrü, iki salamlı sandviçi bir tabağa koydu, önüne sürdü. Athena dişlerini kilitlemiş, yalnız Gilda'ya bakıyor; onun eğri bir bakışını tutsa, dolu bir gülüşünü işitse, kendisini alaya aldığını sanıyordu. Sandviçlere elini sürmedi. Aç filan değildi. Bomboştu içi. Hayır, içinde Gilda dolaşıyordu. Projektörlere arkasını dönüyor, kızıl saçlarının her teli, kanlı bir örümcek yuvasının tellerini andıran bir şekilde pırıldıyordu. Omzunun birini yükseltmişti. Elinde kör bir ustura, eğilmiş, onun kalbini oymak istiyordu. Bu kadın, bu kimsenin yüz vermediği acı ter kokulu sokak kızı beğenilsin de, Athena rüyaları ve çıldırtıcı danslarıyla, ortada kalsın! İşte bunu sindirebilmek güç. İşte buna baş eğebilmek imkânsız.

Gilda bunun üzerine geldi. Geri masaların birinden kopup, elinde ağızlığı, ağızlığına bitişik yanmamış cigarasıyla savrularak, şen ve aydınlık bir gülümsemeyle, Şükrü'nün başına dikildi. Ateş istedi. Athena'ya bulaştı mı? Belli değil. Bir şey söylenemez. Bakmadı bile, kirpiklerini eğip süzmedi bile. Yalnız dudaklarında titreşen küstah sevinç, gözbebeklerinin acıtıcı bir şiddetle ışıldaması yetmez mi? Nasıl oldu anlaşılmıyor: Athena, bir anda, ok yılanı gibi olduğu yerden boşanıp, Gilda'nın suratına kıpkızıl bir şamar halinde parlıyor. Gilda, kapaklanıyor. Topuklarından birisi kırılıyor hemen. Başını iskemlenin birine çarpıyor. Çift çift. Açık ve koyu. Hain ve kalleş. Kadife tüylü, yumuşak. Kâzım'ın fayans beygir gözleri. Zehra'nınkiler. Başkaları.

Gilda ne olduğunu anlayamadan, Athena bu defa, iskarpininin ucuyla çenesine vuruyor. Kısa, sert ve delici bir vuruş bu. Önce acı bir çığlık atıp, buruşuyor Gilda; sonra Athena'nın bacaklarına sarılıyor. Basbayağı dövüş artık! Saç saça, baş başa dövüş! Birbirlerini, yerden yere vuruyorlar.

Gözleri sivrileşiyor. Kin damlıyor sanki tırnaklarından. Terli vücutları bazı yaylanıp tortop oluyor, bazı çözülüp dolaşıyor. Karanlıktaki çakal gözleri gibi, etraflarında, burun delikleri titreyen sarhoşlar. Gözlerinin altı, kara ve kırçıl kaşları terlemiş, Beygir Kâzım. Erkek kahkahalarını uçuran, Nebahat. Ayla. Birsen. Hepsi bir ağızdan bağrışıyorlar:

— Vur bre Athena! Gözünün üstüne vur!

— Allah yarattı dersen, yuh sana!

— Ye onu Gilda, ye onu!

— Nefes aldırma yavrum!

Beygir'in karık sesi: — ... haayt, hanimiş benim sivri gagalı güvercinlerim? Hah hah hah! Kızlar duyuyor musunuz, kim ötekini haklarsa... bakın ne diyorum be, kim haklarsa ötekini, şerefine bir ziyafet çekilecek... esaslı tarafından! Hah hah hah! Duyuyor mu?..

— Saçlarını yakalasana şapşal!

— Tekmele Gilda, tekmele! Ohh, hah şöyle...

Athena bir kalabalığa giriyor. Karşısında bir değil, birçok insan. Bir ara, bütün öfkesiyle, Gilda'nın saçlarını yakalıyor. Biraz sonra, saçlarını çektiği kadının Gilda olmadığını, iki günde bir kendisine haber uçuran Madam Agavni olduğunu fark ediyor. Madam Agavni'yi tokatlamak için elini kaldırıyor, tokat bir saniyede Rejisör İlhan'ın suratında şaklıyor. Rejisör'e vuracağı tekme, bütün hızıyla Kılçık'ın boş yerine oturuyor. Bir taraftan da, bütün bu kavga ettikleri, bir yolunu bulup onu hırpalıyorlar. Gilda saçını çekiyor. Madam Agavni elini ısırıyor. Rejisör tekmeliyor. Kılçık tokatlıyor.

Hep böyle takım takım şamarlar ışıldadı. Bir çeyrek saat kadar dövüştüler. Beygir Kâzım iştahla bağırdı durdu. Zehra, bir kenarda unutulmuş bir votka kadehinin yanı başına çekildi. Ellerini kavuşturdu, oyunun sonunu bekledi. Bekir, kalabalığın en önünde tel tel gerilmiş, yumruklarını sıkmıştı. Yarı yarıya Gilda onu parçalasın, saçlarını yolsun, lokma lokma dağıtsın istiyor; yarı yarıya Athena'nın başladığı kavgayı yırtıcı bitirmesine dua ediyordu.

— Allahım, diyordu, n'olursun?

Omuz başında Koyun Sabiha: — Saçından tut, diye meliyordu, yere çal!

Lacivert taşralılar uluyorlardı: — Hele bir gurt gapanı daksın, hele bi!

Beygir Kâzım: — Kapılara mukayyet olun, hergeleler! diyordu. Şimdi başımıza polisler üşüşecek, posta olacağız.

O vakit, beklenmedik bir şey oldu: Bekir, kavgacıları ayırmak için, ortaya fırladı. Nasıl olduğunu kimse anlamadı. Birdenbire onu, öbürlerinin arasında, sapsarı bir alev gibi parıl parıl gördüler. Bekir, Athena'nın kolunu tuttu. Athena kurtardı. Tekrar tuttu. Tekrar kurtardı. Nihayet, barın öteki kıyısında, soluk soluğa ona hâkim olabildi. Gilda'yı başkaları tuttular. Gilda, parmaklarında demet demet Athena'nın saçları, yüzü tırmık içinde bağırıyordu:

— ... hoşt, hoşt, orospu! Sende akıl olsa Kılçık deyyusunun peşine düşüp, rezil olmazdın. Kavga edip n'olacak? Ben korkmam kızım, korkmam...

Athena bir zaman öfkeyle kıvrandı. Bekir'in elinden kurtulmaya çalıştı. Beceremedi. Sonunda, herkesin hayretle açılan gözleri önünde, birdenbire Bekir'in göğsüne kapandı. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Barın içinde bir rüzgâr uğuldadı: — Yuuuu!

İrfan, kâğıtlarını karıştırırken, bir adres yakaladı; tozlu bir kitabın arasında, nemden yumuşamış bir prova kâğıdı üstünde iki satır yazı: "Halaskâr Gazi Cad. No: 250-Şişli." Ondan sonra birkaç saat, her dakikayı, her saniyeyi, zihninde bu adresi araya araya; Mahmud'un hangi gece, hangi nöbet gecesi, bu prova kâğıdını karaladığını, kendine sora sora tamamlayıp, bir ötekine geçiyor. Ötekinde ve bütün ondan sonrakilerde, aynı kopya kalemiyle, aynı harflerle, aynı adres sıra sıra yazılı. Gözlüklerini çıkarıyor. Yumruklarıyla gözlerini ufalıyor. O geceyi yeniden yaşamak; rotatifin uğultularına sarınmış, sabahın ilk çaylarını, bayilerin ve

müvezzilerin açık şakalarını paylaşırken, parlayıvermiş o cümleyi yakalamak için, çırpınıp duruyor:

— Ah be! Ah be! eliyle yazmış vermiş bana, Mahmud. Muhakkak mühim bir şey içindi. Acaba ne?

Öbürü, İstanbul. Kanatları düşük. Vitrinlerinde soğuk aydınlıklar. Beyazıt'ta son tramvayların bir önüne, bir ardına geçip kovalayan, acemi lodos. Bilmem kaç bardak çay. Bilmem kaçıncı cigara. Bilmem kaçıncı Evgeniya. Sırtında işlemeli, dantel gecelikler, saçları çözük, sırıtkan. Kapıyı usulca aralıyor. Kedi adımlarıyla, ürkek ürkek, yatağına sokuluyor. İrfan'ın dişleri birbirine geçmiş. İtiraz ediyor:

— ... Hayır! Ben o adam değilim! Hayatını böyle çirkefe harcayacak! İmkânsız! Uyuyorum. Başka yerdeyim. Bakunin'i okuyorum. Evet evet, Bakunin'in bir kitabını açtım önüme; *Staat Und Anarchie* diye Almanca bir kitabını, onu sökmeye uğraşıyorum: Hece hece, harf harf. Yok bu kadın, bu gölge, bu tozlu memeleri üstüme eğilen. Tanımıyorum.

Nasıl tanımaz. Karnında kirli paçavralar doluymuş da, vurdukça tozuyormuş gibi, berbat bir his. Evgeniya burnunu ensesine sokup sokup aşkını hohluyor: — ... İrfanaki, diyor, nanakimu!

Oysa bir adresle yatıyor İrfan. Harfler kızgın ve ışıltılı çelik teller gibi çatılıyor. Ellerine ayaklarına değdikçe cızlıyorlar. Gözlerini belerte belerte:

— ... bu kapı, kapının yanındaki yatak, yatağın önünde iskemle... yaa yaaa kitaplar da olacaktı, kitaplar da... diyerek, bir adresin efkârlı trenine binmiş, İstanbul'un içinde, Şişli'de, bir yerlere doğru gidiyor: — ... Halaskâr Gazi Caddesi No. 250. İçisıra, kırmızı ipek ya da naylon bir kravatın tepesinde, amuda kalkmış, Cinayet Masası'ndan bir memur, bir Komiser:

— ... nasıl olur efendim, siz maktulün iyi dostlarından birisiniz, nasıl bilmezsiniz? Anlatmıştır mutlaka! Siyahlar giyen bir kız. Kesik saçlı. Buick 53 bir araba. Hemen hemen her hafta buluşuyor, Boğaz'da bir gazinoya gidiyorlarmış. Garson, kapıcı herkes onları...

İrfan, yeniden önünde ne kadar kâğıt varsa buruşturuyor: İki yarım makale, bir ajans bülteni, bir bulmaca müsveddesi olduğu gibi güme gidiyorlar. Kapıyı bir tekmede yerine mıhlıyor:

— ... bizden bile sakladın, diyor. Siyahlı bir genç kız. Kesik saçlı.

Çay bardağını avuçlayıp yere silkiyor. Çay. Çay. Çay. Adamın parmaklarını birbirine yapıştıran. Şekerli. Bir makara sarıyormuş gibi, için için:

— ... oysa ben, diye devam ediyor, oysa ben kırkını aşmış Rum karısıyla, yarabbi!

Mahmud efendice gülüyor:

— ... bak, diyor, dinle! Niye kafanın içinde, proje ve plan olarak yaşamaktan vazgeçmiyorsun? Bütün bizim hayalcilerde, bu! Hep kafanın içinde yaşamak. İhtilal çıkarmak, bilmem ne? Sende de kalmış bir şeyler, bu tabiattan. Gündelik hayata karışmayı denesene!

Ellerini birbirine kavuşturuyor. Bir an kendi kendini yaşayıp, kendine ait içli ve güzel bir saniyenin tadına bakıyor:

— ... yoksa, diyor, onlar gibi sen de, aksiyonlarını gerçekten düşe aktaracak, düşlerini yaşayacaksın. Sonunda o beğenmediğin, yüz vermediğin gündelik gerçek, elbette harcayacak seni.

İrfan: — Ben, diye tekrarlıyor, öfff!

Üç gün sonra Pasaj'da, armonik ve bira tıkınır, yıldız yıldız ter dökerken, Necdet'in avuçlarına eğiliyor:

— Ben, diyor, Necdet, sosyal manada bu ortamın dışındayım. Dışındayım da, neredeyim? Hiçbir yerde. Kafamda bir kadın kuruyorum; güzel, zeki, eli öpülecek bir kadın. Onu bu memleketin taşından toprağından yoğuruyorum. Hepsi o kadar. O kadın asla var olmuyor. Asla var edemiyorum. Gece gidip sonra Proudhno'lar, Bakunin'ler, Neçayef'ler arasında, Evgeniya'yı bekliyorum. Bu benimkisi...

Mahmud bir cigarayı kıpkırmızı yaşatıyor:

— Bu seninkisi, diyor, entelektüel bir intihar, İrfan.

— Kim bilir, belki entelektüel bile olmayan. Alelade.

Ben günler boyu, geceler boyu yaşamıyorum, uzun uzun intihar ediyorum. Düne kıyasla bugün iki parmak daha ölüyüm ben.

Necdet taze bademleri, üşenmeden, bir bir soyuyor, tabağın içine beyaz yelkenli gemiler gibi diziyor:

— Belki, diye fikrini söylüyor, sendeki bu şiddet eğilimi, bu terör hırsı, buradan geliyor, ha? Bir ölü için, ait olmadığı bir dünyanın, ne değeri olabilir? Yıkılsın daha iyi!

Bu kıyametin tohumları da eskilerde; üniversite günlerinde; Kızılay Aşevi'nden yemek yedikleri; öğrenci yurtlarının soğan, eski ayakkabı ve Anadolu kokan odalarında, dumanlı Beyazıt kahvelerinde çekiştikleri günlerin, düğüm düğüm gecelerin arasına ekilmiştir. Birbiri ardınca cıgaralar içen, itişip kakışan, hemen parlayıveren, saçlarıyla gözlerini örterek, ağızlarını tef gibi gere gere küfreden, üniversiteliler: Hukuk ve iktisat öğrencileri, tıp öğrencileri; bir yağmur akşamını; gurbetler, sılalar, Urfa'lar, Çorum'lar hatırlatan bütün yağmur akşamlarını, cep cep birbirlerine taşıyıp, kendilerini ve geleceklerini tartışıyorlar. Gedikpaşa'daki evde hep.

Birisi ömrünü kahvelerde, gündelik gazeteleri süzmekle geçiren, yaşlı bir tıp öğrencisi.

— ... sen, diye ufalanıyor, hayatının çıkmazlarına, bir boka yaramaz nazari izahlar arayıp duruyorsun. Enayisin be, tüm enayi! Ver imtihanlarını, dön memleketine, aç bir yazıhane keyfine bak!

İrfan'ın kafasında bir sorgu:

— Sorumlu muyum? Sorumlu muyum? Sorumlu muyum?

Burnunun ucu yenik bir biyoloji öğrencisi, suratında yapışkan ve küçümseyici bir alay, elinde ölü bir cıgara:

— ... *opportunisme*, diye haykırıyor, küçük burjuva *anarchisme*'i. İşçi sınıfının tarihi rolünü kavrayamamak. Sosyal mücadeleyle ferdi macerayı birbirine karıştırmak.

Kuytuda bir yerde, çarpık çurpuk gözlüklü kızlar:

— ... sen kalkmış Bakunin'i okuyorsun, İrfan! Oysa...

Burnu yenik: — ... Marx, diye çırpınıyor, 1875'de Londra'dan Bracke'ye yazdığı mektupta diyordu ki...

Ya da fare gözlerini kırpıştırıyor, cigarasının külünü, üstüne başına döküp saçıyor: — ... hepiniz uyduruyorsunuz, tabii hepiniz! İşin aslından kimsenin haberi yok. Siyasi polis *Marxisme*'i hepinizden iyi biliyor.

Bunların yanı sıra, bulutları, orasına burasına balgam gibi bulaşmış, kalleş ve homurtulu bir bahar günü, belki bir pazartesi, belki bir cuma. İrfan ve yanında korkudan tırnakları bile morarmış bir oğlan, İstanbul İstanbul dolaşıyor. Şair Nâzım Hikmet'in affedilmesi için, beyanname dağıtıyorlar. İrfan'ın durmaksızın ağzı kuruyor, durmaksızın tükürüyor. Sabahtan beyanname dağıtmaya çıkanların, teker teker yakalanıp, tevkif edildiklerini öğreniyorlar: Bir kızın Tünel'de, bir oğlanın Beyazıt'ta Üniversite'nin kapısı önünde, daha başkalarının daha bir başka yerlerde, Fındıklılarda, Aksaraylarda, polis tarafından tutuklandıklarını, götürüldüklerini öğreniyorlar. 1950. Avrupa'da ve Türkiye'de Barışsever Hareketi ve Nâzım Hikmet'i Kurtarma Kampanyası. İrfan kulaklarında kurşun vızıltılarıyla, durduğu yerde azalıyor:

— Sorumlu muyum? Sorumlu muyum? So...

Mahmud: — Herhalde diyor. Yaşamak başlı başına sorumluluk. Ben sorumsuz diye ölüleri biliyorum. Onların bile hesabı tarihte görülüyor. Yaşayan insanın sorumluluğu, evet! Hem insanlığa karşı, hem milletine.

Gizli siyasi hareketlere onu iten neydi acaba? İnsanların mutluluğu için bir şeyler yapmak arzusu mu, sorumluluk duygusunun ağırlığı mı, yoksa müthiş çirkinliğinden edindiği aşağılık duygusu mu? Teker teker belki her birisi, belki hepsi. Ne var ki aynı sebepler, bu defa onu, komünistlerden koparıyor. Anarchisme ile Nihilisme arasında bir yerde, ama daha çok, her türlü gündelik ve siyasi gerçeğin dışında, geleceğini şimdiden yitirmiş, bir *raté* kılığına sokuyor, Mahmud'la en çok konuştukları, en çok kapıştıkları, bu değil mi?

— ... yok canım, hakikatte senin anarchiste'liğin, boşa çıkmış komünistliğinin tepkisinden başka bir şey değil. Sen yeni bir sentez denemiyorsun. Eski maceranı tersine yaşıyor-

sun, bu sefer. Aynı planda ona karşıt olmak istiyorsun. Bu, maddeten imkânsız. Her iki yana gidemeyen, bir noktada duruyor demektir. Sen bir noktada, ama dikkat et, ölü bir noktada duruyorsun İrfan. Onun için her çeşit siyasi ve entelektüel faaliyetin, sadece zihni bir oyun olarak kalıyor. Hatta bir insan olarak yapmak istediklerin.

Bir akşam, düpedüz kavga ediyorlar. İrfan çay bardağını yere vuruyor. Saçı başı darmadağın, çıkıp cam kırıklarının üzerine, çıtır çıtır eziyor:

— Bana, diye yırtınıyor, hakaret ediyorsun. Adamdan saymıyorsun beni. Herkes hayatında yanılmış olamaz mı?

Mahmud gülümsemeye çalışıyor. Beyaz bir sesle:

— Evet, diyor. Herkes yanılır. Ama hiç kimse yanılmasını, bir hayat sentezi yapmaya kalkışmaz. Sen yanılmanı, kinci bir aksiyonun, hareket noktası diye almak istiyorsun. Oysa ne aksiyon kabiliyetin var, ne kinin olumlu bir metoda yaslanıyor.

İrfan, telleri titreye titreye, burnunun dibine giriyor Mahmud'un. Gözlerinin akı fevkalade irileşmiş:

— Ne yapayım, diyor, peki? Hayatıma yuh çekip şuna buna dalkavukluk mu edeyim? Yoksa kendimi mi vurayım? Rıfat gibi. Rıfat'ı tanır mısın sen? Poliste, mücadele arkadaşlarını yakından tanıyınca, çöktü çocuk, kesti attı bileklerini.

Mahmud: — Bunlar, diyor, hissi hal şekilleri. Hem hissi, hem tek yönlü. Dikkat etsene! Örneklerini, daima aynı çevreden alıyorsun. Başka yaşamalar yokmuş gibi. Yok mu? Var elbette! İntihar niye, dalkavukluk niye? Ben şimdi dalkavuk muyum? Sana yeni ve başka bir mesele lazım. Doğru ve haklı. Bir hayal sukutunu yaşamaktan vazgeçmelisin.

İrfan dudaklarını ısırıyor. Yabancı bir yerde bilmedik eşyaların ortasında kalmış gibi, etrafına bakınıp tekrarlıyor:

— Yeni ve başka bir mesele diyor. Doğru ve haklı.

Sonra yine Pasaj'da, taze bademleri ağarta ağarta, Necdet'le birlikte; Mahmud'un savunduğu siyasi davranışın, olanaklarını ve temellerini araştırıyorlar. Necdet:

— ... Asya'nın ve Afrika'nın uyanışı, önemli çok. Ben öyle görüyorum. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir Kuva-yı Milliye vardıysa, ikincisinden sonra yüz Kuva-yı Milliye var. Belki tarihi ve sosyal bir görüşle girilirse...

İrfan: — ... ve iktisadi, diyor.

Necdet: — ... ve iktisadi, diye tamamlıyor. Müdafaa-i Hukuk'tan bu tarafa gelişen mücadeleler için, bir yöntem çıkarılabilir.

Mahmud'un bir sözünü hatırlıyorlar:

— Milli Mücadele nesli, bizi götürse götürse, nereye kadar götürecek? Hukuki şartları şöyle böyle gerçekleştirilmiş, klasik bir demokrasi düzenine, öyle mi? Peki, sonuç bu mu olacak, sorarım? Klasik Demokrasi düzeni, İkinci Savaş sonu dünyasının varış noktası mı, yoksa çıkış noktası mı? Biz onları tutamadan, onlar başka konaklara yürüyor. 1919 İnkılabı, mademki 'muasır medeniyet seviyesini hedef ittihaz eden', devamlı, şartlarla gelişip yürüyen bir inkılaptır; demokrasi sonrası nesilleri yeni Kuva-yı Milliye davranışları, yeni inkılap sentezleri, aramamalı mıdır? Bak ne diyorum çocuklar, yalnız bir arama faaliyeti, bizim gibi birkaç aydın kuşağını meşgul edecek genişlikte, muazzam bir iştir.

Bir yerlerde kapılar açılıyor, kapanıyor. Kapıların ardında, dizi dizi çocuklar. Sokak çocukları; pis, sümüklü, duvar diplerine işeyen. Ve ıslak prova kâğıdına yazılmış bir adres: "Halaskâr Gazi Cad. No. 250-Şişli." Kravatından kan damlayan bir sivil komiser, çocukları kovalıyor; basın buradan bakalım keratalar diyor ve yalnız kalır kalmaz, adresin trenine binip, kravatından nokta nokta kan damlatarak:

— Siz ki, diyor, maktulün en yakın arkadaşlarından birisiniz; bu kızı tanımamış olmanız, hayret!

İrfan: — Yeni ve bambaşka bir mesele, diyor. Doğru ve haklı.

Birdenbire, Mahmud'un ölmüş olması ona, bu yeni, doğru ve haklı meselenin, ta kendisiymiş gibi geliyor. Bir gazetecinin ölümü yeni bir mücadeleyi, daha doğrusu eski fakat bırakılmış bir mücadeleyi, ansızın gözle görülür, elle

tutulur bir hale getirebilir mi? Ben terroriste'lik, nihiliste'lik palavralarıma rağmen yoktum. Yaşamıyordum, bu toprakta tepkim de yoktu, olmuyordu. Halbuki Mahmud, mesele olarak, memleketin içindeydi. Başlı başına bir aksiyondu. Tepkisi de o kadar şiddetli oldu. Haklıydı galiba Mahmud.

Telefonu açtı. Avukat Sadık Bey'e sordu:

— Biliyor musunuz, dedi, böyle bir adres? Bana kendi eliyle yazmış.

Avukat Sadık: — Bilmez miyim? dedi. Bana da yazmış, gidin mutlaka gezin, demişti. Orası, Mustafa Kemal'in evidir. Hani müze olan.

Kılçık Nazım dalgaya mı düştü, gecenin dibinde bir yerde, lüzumsuz ahbaplara mı takıldı ne oldu, epeyce gecikti. Yine de Athena'nın, tezgâhın başında cigarasını yakmış, beklediğini sanıyordu. Oysa daha kapıda, vestiyer Nevzat, pis pis sırıttı. Garson bel bel suratına baktılar. Aralarında Çinli Şükrü sıyrılıp, ellerini ve omuzlarını aynı zamanda kaldırıp:

— Yok, dedi, seninki bu gece. Gitti.

— Nasıl yok? Nereye gider?

Şükrü: — Gitti, dedi.

Sonra bir solukta, bütün hikâyeyi anlattı. Birkaç yudum sustu. İyice memnun, yüreği yağ bağlamış, ekledi: — ... sonra beraberce çıktılar. Evet evet, Bekir'len. Hepimiz şaştık kaldık. Bekir koluna girdi seninkinin, aldı götürdü. İşte gidiş o gidiş.

Kılçık, Şükrü'nün yakasına yapıştı:

— Ulan işletmeye kalkışma, hıyarlof. Şimdi senin...

Herifi tükürük gibi duvara yapıştırdı. Kaşkolunu sürüyerek, müziği tam ortasından kesti. Hışım gibi, soyunma odasına dalıp çıktı. Merdivenaltında Beygir Kâzım'la burun buruna geldiler.

— Doğru mu? diye sordu kısaca.

Kâzım başını bir yanına eğdi:

— Dünyanın, dedi, ucu uzun.

— Bırak şimdi mavalı! Gittiler mi?

— Eh, üç çeyrek kadar oldu.

İçinden kaynayarak tamamladı: — ... boşuna koşma yorulursun. Kulak ver sözüme, dünyanın ucu uzun.

— Kavgayı çıkaran kim?

— Athena. Fakat müthiş bir şeydi. Gilda'yı görsen, yukarıda?

Kılıç öfkeyle tükürdü. Çamur gibi gülümsedi. Gelip Athena'yı bulamamak, neyse ne; ama kızın Bekir'le gitmiş olması, yenilir yutulur şey değildi.

— Ben, dedi, şimdi yakalarım onları.

Kâzım kolunu tuttu: — Trampet çalmıyoruz burada, dedi. Sözüme kulak versene biraz. Ortalığı karıştırma beyhude. Olur böyle şeyler.

Çinli Şükrü, kapıda tekrar karşısına çıkıp, Kılçık'ı tıktı doldurdu:

— ... zaten huylanıp duruyordum ben. Her daim gözgöze, her daim gözgöze. Hatta geçen gün Bekir dedi ki, ben dedi, bu kızı yoluna koymazsam anam avradım olsun. Dedi vallaha! İki gözlerim aksın ki dedi.

Dışarıda yağmur başlamıştı. Arabanın camlarını dövüyordu. Kılçık, şoför Haygaz'ın yanı başında, öne oturmuştu. Dudaklarını kemiriyordu. Onu kudurtmak istiyor musun, herhangi bir şeyine el uzatıver, kâfi. Hele böyle aylardır içiçe yaşadığı bir kadını, açıkça alıp götürmek! Ulan sen kimsin be? Kimin dalgasına taş atıyorsun, inek arabası! Ulan biz adamı, anasından doğduğuna pişman ederiz be! Bunu bir anlatan olmadı mı sana, velet? Boyuna bakmadan, bizim tuttuğumuz karıya el atıyorsun?

— Athena diyor, aç kapıyı, yoksa karışmam.

Athena kapıyı açmıyor. Tıs yok. Yukarı ve aşağı katlar, uykuda. Merdivenlerde, lodosun telaşçı etekleri. Dışarıda yağmur.

— ... O it, o dürzü, o içeriye aldığın erkekse eğer...

İçinden kuruyor: — ... kapıyı bir açsa, ah ulan yok mu ya, kapıyı bir açsa, elime bir geçirsem ibneyi, kasıklarına bir

tekme, ense köküne bir tırpan, anlıyor musun, çenesine bir yumruk...

Kapıyı yumrukluyor:

— Açın diyorum size, namussuzlar.

Açmadılar. Daha doğrusu Athena açmadı. Sesini de çıkarmadı. Kapının ardından Kılçık'ın sesi, daha boğuk, daha ürpertici geliyordu. Oda soğuktu. Bekir bir kenara sinmişti. Korkuyordu. Athena'yı unutmuştu bile. Şu dakikada, su gibi harcayabilirdi. Athena ise, tam tersine, yorgun, fakat gerektiğinden fazla kararlı ve sakindi. Işığı söndürdü ve Kılçık bağırmaktan vazgeçip, defoluncaya kadar da yakmadı. Karanlıkta oturdular. Ötekinin küfürleri, dışarıdan, kapıya balta gibi saplanıyordu. Bekir'in boğazı ve dudakları kurumuştu. İçinden:

— Şimdi kıracak kapıyı, diye hesaplıyordu. İkimizi de temizleyecek.

Kapı kırılmadı. Kılçık sonunda bozuk bir sesle:

— Ben bunu sizin yanınıza bırakmam! dedi.

Merdivenlerde ayak seslerini duydular. Yağmurun ve lodosun gürültüsü arasında, otomobilin homurtusu kayboldu gitti. Gecenin öbür ucunda bir yerde, yapayalnız bir saat, herhangi bir buçuğu çaldı. O kadar.

Ama ışık hâlâ yanmıyor. Athena kımıldamıyor. Yalnız lodosun sesi, yağmurun çıplak hışıltısı. Bekir şimdi daha sağlam, daha kendini toplamış. Athena'dan başka bir şey düşünmüyor.

— Athena! diyor.

Sesi fısıltı halinde çıkıyor. Tekrar, bu defa daha cesaretli olarak:

— Athena, diyor, ışığı yaksana.

Umduğundan daha yakın bir yerden, Athena'nın sesi:

— Kalkamıyorum, diyor. Sen yak. Kapının yanında düğme.

— Neden kalkamıyorsun?

Athena: — Ayağım, diyor. Galiba bileğim.

Bekir, el yordamıyla kapıyı ararken, başını bir yere çar-

pıyor. Aynı anda parmaklarının ucu, düğmeye ilişiyor. Işık zaten kör. Abajursuz, içi tel bir ampul. O karanlıktan sonra bu saralı aydınlık, mide bulantısı veren bir şey. Hemen aç pencereyi, yukarıdan aşağı kus. Oda genişçe. Dağınık ve kötü döşenmiş. Bir köşede paravana. Arkasında gaz sobası, bir kominot, bir süpürge. Ötede ayna. Duvarlarda resimler: Athena, Athena, Athena. Rüzgâr ve yağmur, camlarda bir kuş sürüsü gibi sesler çıkarıyor.

Athena: — Bileğim incinmiş, diyor. Basamıyorum. Gelirken halbuki...

Bekir, Athena'yı seyrediyor:

— Allahım, diyor. Onun odasındayım. Gece yarısından sonra. İkimiz yalnız.

İçinden, diz çöküp dua etmek geliyor. Athena'nın yanı başında olmak, ona hizmet etmek. Birer birer, ilkin gaz sobasını ortaya koyup yakmak, çaydanlığa su doldurmak, sonra onun iskarpinini ve çorabını çıkarmak, nefesini kesiyor. Parmağının ucuyla şişmiş, irileşmiş damara, yumuşacık dokunuyor. Kirpiklerinin altından, aşağıdan yukarıya, Athena'ya bakıyor:

— Herhalde, diyor, çenesine vurduğun zaman oldu. Tekmeyle.

— Peki, ne yapacağız şimdi, ha?

— Su ısınsın, ovacağım. Sıkı sıkı saracağız, tamam.

Athena aynı şeyi tekrarlıyor:

— Gelirken bir şeyim yoktu halbuki.

— İnsan önce duymaz. Kurşun yarası gibi. Soğudukça sancılanır.

Sonra birdenbire: — ... oda güzelmiş! diyor.

Yalan! Odayı hiç beğenmedi. Zehra'nın evi, bunun yanında saray. İnsanları, hele kadınları anlamak imkânsız. Kimileri, sokakta kraliçe gibi yaşıyorlar, evleri çöplük; kimileri, çöplük gibi yaşıyorlar, evleri saray. Neyi, neye göre değerlendirmeli? Athena mı, Zehra mı? Biri geçkin, fakat bir elinde birkaç bin lira kâğıt para, öbür elinde düzenli tertipli bir evin anahtarı. Öbürü, yeşil gözlerinde sarı çakıntılarla,

vahşi bir aşk hayvanı. Beraber, dünyanın öteki ucuna gidip, bir deniz kahvesinde dans ederek; pis, örümcekli ve karanlık otel odalarında, beraber yaşayabilirsin. O isterse, canın isterse.

Bekir gözlerini yumuyor. Onun için, bir seçim gerektirmiyor bu. Ya da onun seçimleri, uzun süreli değil. Geçmiş ve gelecek, üzerinde etki yapmıyor. Daima bulunduğu anı yaşıyor. Az önce Athena'yı çekinmeden feda edebilir, Kılçık'a bırakıp tüyerdi. Şimdi Athena için, çekinmeden her şeyi terk edebilir. An meselesi. Bu dakikadan ötekine sektiği anda, bir önceki Bekir, bir sonrakinin yabancısı. Çapraşıklık. Kendi kendini yadsıma. Dakikalar ellerinde satırlarla geliyor, hayatını birbirinden ayrı, birbirinden bağımsız, bitmez tükenmez parçalara bölüyorlar.

Oda ısındı. Petrol kokusu ve isi, siyah siyah, burun deliklerinde birikiyor. Hep yağmur. İçimizde hep aynı, fakat daima değişik ve değişken, bu olamaz duygusu. Biz bunu yaşamıyoruz. Ben bunu yaşamıyorum. Athena'nın odasında onunla baş başa değilim, yine hayal kuruyorum hissi. Ellerim onun ayağına dokunuyor. Bileğini ovuyorum. Divana uzanıyor o. Kirpikleri iyice düğümlü. Gözlerini göremiyorum. Konuşmuyoruz. Konuşmayalım daha iyi. Böyle aynı odada olalım. Ben, sabahlara kadar, onun dizini ovayım. Konuşmayalım.

Bileği sıkı sıkı sarıldıktan sonra, Athena doğruldu. Bütün vücudu, kolları, sırtı sımsıcaktı. Avuçları yanıyordu. Bekir'e;

— Orada çay olacak, dedi, bulabilirsen...

Bekir, bembeyaz dişleriyle güldü:

— Sıcacık, dedi. Şarabımız da olsaydı.

— Var vre şarap, dedi Athena, ne yapacaksın?

— Sıcak şarap yapacağım. Köylü şarabı. Bunu ben bir arkadaştan öğrenmiştim. Fevkalade olur.

İçinden cümleyi düzeltti: — ... Bana bunu Namık öğretmişti. Hani o kirpi kafalı, kara. Yakında gelecek ve beni öldürecek.

Haydi daldı. Athena birkaç basamak, onu seyretti:

— Gözlerinin dibinde, diye düşündü, bir yosun maviliği. Yanaklarında ayva sarısı tüyler. İkide bir kendini ve beni unutuyor.

— Ee, dedi, neredeyiz bakalım?

Bekir'in dudaklarında, acı bir gülümseme:

— Maalesef buradayız Athena! Hiçbir yerde değiliz.

Bir de soru: — Ne bakıyorsun öyle, yabancı mıyım?

— Yabancısın ya! Kim olduğu belirsiz biri. Yalanlar uyduran.

Gözlerini araladı. Bekir'i bıraktı bir kenara, içisıra: — ... bu, diye sürdü götürdü, hiç hesapta yoktu. Onun boynuna sarıldım ve ağladım. Üç gün önce, gördükçe tokatlamak geliyordu içimden, şimdi odamda. Kılçık anlasa bari, kimi aldatıyor, kimi oyun oynuyor, kime madik atıyor?

Bekir'e kulak verdi. Bekir duvarın dibine oturmuştu. Bir başkasının aşkını anlatırmış gibi, ona hiç bakmadan, heyecansız bir sesle, aşkını anlatıyordu. Sonra sustu. Buna rağmen, her şeyiyle ona uzanarak, bir şeyler anlatmakta devam etti. Athena onun duruşunu sevmedi. Bekir utangaç, başını kaldıramıyor sanki, tek kelime söyleyemiyor. Bu mu it dedikleri, anasının gözü dedikleri? Orada, Athena'nın gölgesi altında ezilen?

Tekrar gözgöze geldiler. Bekir, mırıltı halinde.

— Athena, dedi.

Athena, hiçbir şey demedi. Yeniden: — Bu çocuk mu? diye düşündü.

Artık bir zaman, birbirlerinin gözlerine baktılar. Konuşmadılar. Konuşurlarsa bir tel kopacak, bir çivi düşecek, sanki bir bomba infilak edecekti. Yalnız gözleri iyice birbirlerine karıştı. Bu defa Athena:

— Evet bu çocuk! diye düşündü.

Farkına varmadan: — Sen hiçsin be Bekir! dedi.

Bekir: — Hayır, dedi. Hiçten fazlayım ve yalnızım.

— Ya Zehra?

Bekir'in dudakları büküldü: — Ya ben? dedi.

Athena o anda, nedense iyi şeyler söylemek istedi. Bekir'i

sevindirmek, içine ışıklı bir böcek uçurmak. Aklına bir şeycikler gelmedi. Sustu. Sonra:

— İyi ya, dedi. Seni sevmiyorum ki?

Bekir: — Belki seversin, dedi. Kim bilir?

Sonra korku ve telaşla fısıldadı:

— Hem, belki ben ölürüm.

Athena anladı: — Ondan mı korkuyorsun? diye sordu.

— Başka kimden korkacağım?

— Kaçsana!

— ... sen de gelir misin? Bir yerden üç beş bin lira bulsam. İkimize. Benimle gelir misin? Hemen vapura atlar, tüyerdik. Neresi olursa? Samsun Samsun, Sinop Sinop. Herkesin ağzı açık kalırdı. Beş altı ay idare ederdik. Bir iş tutardık, evlenirdik.

Sustu. Hayalini beğenmemişti. Fikrini değiştirdi:

— ... yok, dedi. En iyisi Ankara'ya gideriz, oradaki barların birinde iş buluruz. Paramız oldu mu, kıyak bir otelde, ha?..

Athena güldü: — Paramız yok ki?

Bekir: — Neden olmasın paramız? dedi.

Namussuz bir düzen, kafasında kendiliğinden kuruluyor: Gidip Zehra'nın ayaklarına düşecek, ellerine sarılacak. Zehra, bankadan parasını çekti mi çekti, o dakika yolunu bulup onu ekecek ve paraları cepleyip, Athena'yı aldığı gibi pır! Allahaısmarladık! İşte o kadar! Ne Namık, ne Zehra, ne Kılçık, ne bilmem kim? Yalnız Athena ve o.

Athena'nın yanı başına oturuyor:

— Ya bulursam... Ya bulursam parayı? diye soruyor. Heyecanlı, kanı karıncalanmış, elleri buz gibi: — ... ya bulursam? diyor, ha? Gelir misin benimle Ankara'ya? Söylesene...

— Belki. Ama bulamazsın ki!

— Bulmasına bulurum. Bulursam gelir misin?

— Ankara'yı hiç görmedim ömrümde.

— Ben de görmedim. Beraber görürüz, fena mı? Elele. Ufak bir yer tutarız. Ben iş aramaya çıkarım. Sen nasıl olsa

barların birine kapağı atarsın. Paramızı idare ederiz. Ben de iş buldum mu, evleniriz hemen.

Kıza bütün gözleriyle eğiliyor:

— ... ha, diyor, Athena?

Athena dalgın. Demek böyle utangaç bir çocukmuş. Garip. Söylesen kimse inanmaz. Bütün gece tatlı tatlı baktı ve konuştu desen. Elini desen elime dokundurmadı. Gülerler, o mu deyip gülerler, ne ahlaksızdır o? Oysa, işte Bekir. Yanı başında ürkek ürkek, evlenmekten bahseden. Ankara'da bir bar. Ankara'daki adı sanı belirsiz barda, miyop bir garsonun taş gözlükleri. Ya da, Bekir beni kapıdan nasıl karşılayacak? Evde nasıl ağız ağıza yaşayacağız? Ya da sil bunu, olmadı bu: Ankara'da sıkılırız biz, orada bir kulpunu uydurur, hemen Antep'e geçeriz. Daha iyi değil mi? Bu sersemler bizi hâlâ Ankara'da sanır.

Rüzgârı duyma. Dışarıda bir şeyleri didik didik ettiğini, parçaladığını. Vazgeç. Bu gece senin gecen. Yağmuru da duyma. Tarlabaşı'ndan aşağı akıp dursun. Alt kat insanları, romantizmalarına başlasınlar. Eğer asfaltta, külhani ve sırılsıklam bir köpek, seke seke Taksim'e yürürse, görme! Bakma bile! Bu gece senin. İşte Athena. Athena'nın fırlak dudakları. Sımsıkı eti. Uzun uzun, kaypak kaypak saçları. Elini uzatsan dokunabilirsin. Dokunma! Sadece duy, onunla baş başa olmanın, burucu zevkini yaşa. Yetmez mi? Olmazsa elini, onun elinin üstüne koy, ya da yüzünü onun göğsüne daya, kalbini dinle! Yine gecenin öteki ucundaki bir saat, herhangi bir buçuğu çalsın.

Athena onun saçlarını okşadı. Neden okşadığını bilmiyordu. Bekir onun evvelce zannettiği Bekir değildi. Tertemiz bir liseli aşkı yaşayan, utangaç bir çocuktu. Athena alışmamıştı buna. Bilmiyordu. Belki bilmediği için, bir an, para bulabilirse, gerçekten onunla kaçmayı düşündü. Kılçık hem gururunu çiğnemiş, hem haysiyetiyle oynamıştı. Haydut! Aşağılık herif! Üstelik bundan sonra da rahat vermeyecek, her gece yolunu kesecek. Hem suçlu, hem güçlü! Oysa Athena bütün ümitlerini ona bağlamıştı. Onu

böyle hayasızca aldatsınlar, arkadan gidip Gilda'yla anlaşsınlar...

Bekir fısıldadı:

— Kalbin vuruyor, dedi, Athena.

Athena'nın düşünceleri dağıldı.

— Hep vuruyor, dedi. Elimden ne gelir.

Bekir güldü: — Onunla konuştum, dedi, benimle kaçmaya razı.

— Al götür, dedi, Athena, mademki anlaştınız.

Bekir başını kaldırdı. Athena hayretle, kirpiklerinde gözyaşlarının parıldadığını gördü. İçi burkuldu. Farkında olmadan, Rumca:

— Allahım, dedi, Allahım!

İki eliyle Bekir'in başını tutup, ağzından öptü. Bekir tütün gibi sararmıştı. Gizli gizli titriyordu. Athena'nın omuzlarına kapandı. Artık yağmur yağmadığının, neden sonra farkına vardılar.

Kadının omuzları çıplaktı. Biraz genizden, kelimelerin yarısını yiyerek, çabuk çabuk konuşuyordu. Bir bakıma, çıplak gözleri su yeşili kadın ve sesi, ayrı ayrı yaşıyorlardı:

— ... ben kaç yaşındayım, o kaç yaşında? Pek pek, iki yaş büyüğüm ondan, iki yaş! Güzelim rolü, sen tut, daha gençtir diye, o kaz kafalı karıya ver, berbat et! Sonra ne bunun adı, rejisörlük! Amerika'da bilmem ne mektebinde, tiyatro tahsil etmek! Ham-hom-şarolop!

İkide bir, burnunun dibindeki barmen kadını çağırmak için, avazı çıktığı kadar haykırıyor:

— Fetanet, hani benim cin-fiss?

Rasgele bir adamın boynuna sarılıyor: — ... o kadar morukladım mı ben? Oyundan ıskarta ediyorlar. Ulan, o hırbo takımı daha emzikteyken...

Karşı köşede, ceset yeşili bir abajur aydınlığına oturmuş, ciddi bir İspanyol gitarıyla ıstırap çeken adama sesleniyor:

— ... çalsana Vasili, Mozart Kahvesi'ni çalsana n'olur?

Ya da tekrar: — Fetanet, hani benim cin-fiss?

İbrahim nihayet garsonu çekip sordu:

— Kim bu kadın?

— Hangisi? Ha o mu, artist. Seniha Algül var ya, meşhur.

İbrahim'in gözleri aktı. Küfreder gibi: — Artist, dedi. Çürümüş ve bozulmuş. Kendini on beş yıl daha genç sanıyor. Herkes sanmadığı için, içerliyor. Fakat bu harami gitar?!

Hiçbir şey içmiyordu. İçmesin. Yağmurdan ve rüzgârdan kaçıp, buraya sokulmadan önce, caddenin iki yanındaki bir sürü limana uğrayarak, öylesine içmişti ki, şimdi içmese de, yine kulaklarına akan zamanla, şişmanlığı ve yalnızlığıyla, etrafında dönen her şeyle, gizli ve kaçınılmaz bir kavga halindeydi. İki saatten beri, kendini harıl harıl kendinden itiyor, ama bir türlü düşüremiyordu.

— Bütün ahlaksızlığım ve kan içiciliğimle, ayaklarımın üstüne, karın ve göğüs boşluğumun içine nasıl da hayvanca yerleşmişim? Kendi kendimden çıkamıyorum işte!

Aktris'in çıplak omuzlarında, ceset yeşili abajurun, büyük ve saydam zarını aranıyor.

— ... evet, bataklığımdan çıktım, kendimden çıkamıyorum. Yoksa itiyatlarım, bir bataklık hayatına göre mi teşekkül etti? Öyle ya, milletlerarası borsa oyunlarından çıkar çıkmaz, işsiz bir gangster gibi bunalmak niye? Evet canım, Seyit Sabri o gün, hani iki sene önce, doğru söylemişti: Parayı bırakıyorsun, neticede ömrünü bırakmış oluyorsun. Bu ikisini birleştirmek ne kadar kolaysa, ayırmak, o derece zor.

Bunu nereden anlıyorum? Türkân'ı, şu bildik İstanbul'un içinde her aradığım gün, biraz daha kaybettikçe; oteldeki sarışını, her aramadığım gün, biraz daha yolumun üstünde buluyorum. Yanılmamak, muhakkak! Saçlarının kıvamlı sarısını geç, gözlerindeki ıslak ama pırıltısız siyahlığı kaydetme yine de bu kadında, benim geldiğim sirkin rezilliği ve şahaneliği var. Ben neyi bıraktıysam, o, onu toplamış. Niko'dan çıkardığım kadarı ile bulaşık bir oyuna çarpıldığını, etrafındaki üç ufak çaplı kurtla, yürek törpüleyen bir sak-

lambaç çevirdiğini göstermiyor mu? Niye kalıbıma bakmıyorum? Niye bu buzul heybetiyle, bu donuk ve açık mavi sarışına doğru, ağır ağır akmak? Hiç değilse istemek! İki gerçekten biri, ya uzakta yaşanmış bir hatıra olarak, Türkân beni temizliyor, ya da bir türlü kendimi kendimden itemiyorum; bataklığımı ve oradan geçen yıllarımı, yaşamakta devam ediyorum.

Yaşantımdaki uçurum boşluğunun sebebi ne? Aynı şey! Benim hayatım her günün suyunu çıkarmak, her saatin altınını aramak amacıyla düzenlenmiş; ama nasıl? Yıllar yılı düzenlenmiş, dakik, çalışkan bir mekanizmaydı. Bir yandan başarıyla ellerini ve vicdanımı kirletiyordu ama, öbür yandan boğazıma ve ceplerime alacaklı senetleri, faturalar, sigorta poliçeleri ve çek defterleri dolduruyordu. Tıka basa dolduruyordu. Arınma kararını verdiğim andan itibaren, bu koskoca mekanizma, boşa dönmeye başladı. Zaman, bütün bölümleriyle içinden geçiyor ve artık lira, kuruş, hatta metelik olarak, bana bir şey bırakmıyor. Otelimde ve şehrin her tarafında, havası alınmış bir şişede, bir mutlak vakum'da yaşar gibi yaşıyorum. Halbuki bu denemeye girmeden, kendimi ve hayatımı ayarlamalı, çalışma gücüm, enerjim ve itiyatlarımı için yeni imkânlar hazırlamalıydım. Yoksa bu boşluk, bu boşluğun içinde aranıp aranıp Türkân'ı bulamamak, her yenik dönüşümde, içki bardaklarını şaşılacak bir hızla dudaklarına bitiştiren bir otel sarışınına toslamak, beni kendi kurduğum mekanizmanın tutsağı edecek. Kendime rağmen, bataklığımı yaşamaya döneceğim.

Galiba '47'de bir gün, Mordohay, omuzlarına ufak ufak yağan kepek bulutlarını silkeleyerek, Napoli'de bana demişti ki:

— ... iki gözüm sen ne sanıyorsun, insanoğlunu itiyatları götürüyor. Burnundan tutmuş gibi. Halbuki ne var, itiyatlarımız aklımız başımıza gelmeden teşekkül eder, daha çocuklukta, gençlikte; kafada kavak yelleri eserken. Sonra aklın başına gelir ya, itiyatların kafesinden çıkamazsın artık.

Yahudi elleriyle havada bir şeyler biçer gibi tamamlamıştı:

— *Kaputt!*

Yok yok, ben iradeye inanıyorum; domuz irademle gelmiş geçmiş bütün itiyatlarımın ve alışkanlıklarımın üstüne çöker, hepsini, hem de bir tek kalmamacasına eritir, yoğurur, yeniden şekillendirebilirim. Eminim bundan. Yalnız Türkân'ı bir bulabilsem! Ancak onun varlığı, yaptıklarıma, yapacaklarıma anlam verecek. Ancak o var olursa, üstüne oturduğum para, avuçlarımda sakladığım istikbal garantileri, bir şey ifade edecek. Yoksa, tek başıma kaldım mı, biraz da insanlığın çirkef okyanusundan uzak düşmüş, acayip bir Robenson olmayacak mıyım? Fakat bu harami gitar!?..

Gitar çalan adam yalnızdı. Abajurun altına oturmuştu. Duruşu o kadar sakin ve hareketsizdi ki, tellerin üzerinde dolaşan elleri, ona ait değillermiş duygusunu uyandırıyordu. İbrahim melodinin akarsuyuna kapılır kapılmaz, tekrar o film parçasını içisıra seyrediyor: İşte otobüsten iniyorum. İşte yapraklar dökülüyor. İşte adım adım eve yaklaşıyorum. İşte...

— ... ne zaman önce söyledim, canikom; aaaa, tabii söyledim, Pauline'i dedim ben oynayacağım, dinleyen kim? Küçük bey tutturmuş, yok provalara gelmiyormuşum, yok rolümü ezberlemiyormuşum zart zurt. Ben Ömer'le sevişti-ğim sıralar, oyuna gitmediğimi bilirim, oyuna.

Aktris bu konuşan. Sesinin tonu birden düşüyor. Kendi kendine:

— ... Ömer'le, diye tekrarlıyor.

Etrafını birtakım kadınlar ve erkekler çevirmiş: Kırçıl sarı bıyıklarını ve diri mavi gözlerini, suratında eğretiymiş gibi taşıyan, şair Turgut; beli bir karınca beli gibi ince, yüzü tatarsı Gülümhan; tükürüklerini dağıtarak konuşan, yarım şaşı tenkitçi; şişko bir başka şair; başka iki aktör; bir sinema yıldızı kadın, rejisör İhsan: Hepsi çırılçıplak omuzlu, su yeşili gözlü geçkin aktrise, bir palyaço ölüsüne bakarmış gibi acı bir alayla bakıyorlar. Dinliyorlar. Kışkırtıyorlar ara sıra. Aktörlerden birisi:

— ... Ömer'le aranızı açan da, diyor, o olmadı mı ekselans?

Öbürü: — Tiyatroyu batıracak, diyor. Yanı başında kendinden önemli, kendinden tecrübeli bir oyuncu oldu mu?..

Tenkitçi bardaki kadın için özel bir yağmur yağdırıyor:

— Fetanet Hanım, diyor, lütfen bir Manhattan bana.

Fetanet, boynu birkaç kat, memeleri yerlerde bir kadın. Sırıtıyor:

— İşiniz iş, diyor. Seniha dut gibi.

Tenkitçi: — ... tayyare! diyor.

Bardağını alıp kadına: — ... harikuladesiniz, diyor. Bu gece ve her gece. İngilizce ilave ediyor: — ... *to night and every night!*

Sonra şişko şairle, yarım kalan tartışmasına bulaşıyor: — ... Sait yazdıklarıyla büyük değil azizim, aslına bakarsan, büyük şehrin küçük insanlarına vurgun, bir bulvar yazarı o, asıl önemi yazış tarzında: Avrupalı bir sanatçı gibi.

Şişko şair, parmak uçlarında şekerli bir içki bulaşığı varmış gibi, yalanıyor: — ... ah, ah, diyor, bir dergi çıkaramadık gitti.

Aktör burnuyla giriyor aralarına:

— Bir tiyatro kurabilseydik, diyor, ekselans. Şöyle *avant-garde* bir tiyatro, ama; Becket, Ionesco üzerine...

Gözleri, cam bilyaların suni, rahatsız edici ve delimsirek ışığıyla parlıyor. Aktedron'dan diyorlar. Önceleri Beyoğlu tiyatrolarında kendisinden çok şeyler umulan bir oyuncu olarak anılıyordu. Alkol ve aktedron onu yedi... Şimdi tiyatroda birinci rolleri bozuyor, her mevsim birkaç filmde piyasa işi melodramların kötü adamlarını, üvey babalarını oynuyor:

— ... yoooo ekselans yoooo, bu yeni film bildiğinden farklıdır, Cevahir Film'in bombası bu. Ferid, Festival'e göndereceğiz diyor, Cannes'a.

— Kim Ferid, Yumuşak Ferid mi? Geç efendim.

— İhsan iki gözüm, ne duyuyoruz, yeni bir yıldız keşfetmişsin ha?

Aktör: — Evet, diyor. Güneşten yüz milyon sene uzakta, ölü bir yıldız.

Rejisör: — Evet, diyor, Rita'nın burnundan düşmüş.

Yanındaki yıldıza dönüyorlar: — ... eh, diyorlar, Neriman sıkı dur artık! Senin bütün filmlerini alacak elinden Rita. Ortada kalacaksın.

Neriman Güngör, kendinden pek emin:

— ... Kimse alamaz benim filmlerimi, şekerim, bir kere Anadolu tutuyor beni, ikincisi ben Solakoğlu'nu tutuyorum. Tamam mı?

— Oooo, diyorlar, tamam!

Seniha, yeniden, gitarı ve melodisini dağıttı:

— Fetanet, hani benim cin-fiss?

Turgut'u kovdu: — ... git başımdan git, git, hadi gitsene! Mumya kılıklı herif! Senin gibilerini çok gördük buralarda: Fransa'ymış, neymiş; la filan falan, nökajpiye, uiy!

Aktör, gözlerini avuçlarına almış, deminki fikrini seviyor, uykulu sesiyle geliştiriyordu. Kimse dinlemiyordu onu. Belki kendisi de söylediklerine kulak vermiyordu hiç. Olsun:

— ... ölü bir yıldız. Sıfırın altında üç yüz derece soğuk. Bıçak gibi maden kayalıkları ekselans! Öylesine yoğun bir yalnızlık ve sessizlik ki, yüz milyon senelik mesafelerden, insana Allahın varlığını hissettiriyor.

Turgut ve Gülümhan, bir yerde birbirlerine dolaştılar. Turgut, Gülümhan'ı herhangi bir şekilde serbest buldu mu, derhal Ümid bahsini açıyordu. Günlerdir çok değişmişti Ümid. Onu tersliyor, telefonlarına çıkmıyordu.

Gülümhan olup bitenleri onun kadar önemsemedi:

— Geçer, dedi, görürsün. Şu gazetecinin öldürülmesi yok mu, her şeyi bozan o. Zaten iki yıldır iki başka hayat yaşıyordu Ümid, tam birisinden kurtulmaya karar vereceği sırada...

Turgut gözlerinin çıplak mavisine, bir kibrit alevi tuttu:

— ... her gün en az iki kere telefon ediyorum. Çıkmıyor. Dün bir ara otomobilinde görür gibi oldum. Sanki bir başkasıydı.

İçinden tamamlıyor: — ... Bizde şans mı var? Tam bir parça yakalamıştık. İş tersine döndü. Mamafih bu gazetecinin, ölüsü bu kadar çarptığına göre, dirisi nasıl olsa bizi...

Gülümhan: — Aaa, dedi, Suzan değil mi? O?

— Hangisi?

— Belli etmeden bak! Şurada arkada, şu şişman adamın gerisinde. Amerikalıyla oturan?

Ortalıktaki ceset yeşili aydınlık içinde, Suzan'ın aptal ve gururlu gülümsemesi, rahat kaçırıcı bir şeydi. Freddy Mills yanı başında, tahtadan bir at gibi, manasız manasız susuyordu. Öğleyin, yemekte ve sonra, Asım Taga'nın kaba ısrarlarına direnmişti. Bu aceleci ve esnaf halli Türk anlamıyordu ki sonunda Freddy Mills'i razı etse, ondan işbirliği için elverişli bir rapor koparsa bile, asıl kararı verecek olan Technical Committee'dir, hatta o bile değildir de J.A.L.'in taa kendisidir, ısrar niye?

— ... anlatacağım Taga'ya bunu, anlamayacak! Muratis anladı mı? Yoo! Hele sizle mutabık kalalım gerisi kolay... Nasıl kolay? Technical Committee'yi nasıl razı edecekler? Hele Hugh Cooper'i? Anlamıyorum.

Adanın içlerine ilerleyen öncülerle irtibat kesiliyor. Telsizle buluşamıyorlar. Donanma'nın topları ormanın üzerine, nefes aldırmaksızın ateş döküyor. Yüzbaşı Horn, saçlarının bir kısmı ve alnı kana bulanmış, avaz avaz haykırıyor, yumruklarını sıkıp:

— ... domuzlar! Kendi adamlarımıza ateş ediyorlar! Sersemler!..

Freddy, uzandığı yerde, kulağını toprağa koyuyor:

— Benim, diyor, ne işim var buralarda?

Ya da Albay Kitamura, ince kadın ellerini, sıhhat bozucu bir ışığın getirdiği aydınlığa bulayıp, ufak ufak:

— ... sizin yankee'lerin kabadayılığı ve cesareti, diyor, beşeri değil, teknik ve organize bir kabadayılık ve cesaret. Donanmanız, toplarınız ve uçaklarınızla cesursunuz siz, onlardan ayrı düştünüz mü, tek kaldınız mı bir yerde?..

Sırıtıyor. Küçük küçük, tırtıllı dişleri gözüküyor:

— ... korkuyorsunuz, diyor, korkuyorsunuz.

Freddy Mills'in asıl tutulduğu, Taga'dan sıyrıldığı kolaylıkla, kızından sıyrılamaması. Güner'in uçucu saçları, ipin-

ce gerilmiş kaşlarıyla, çarşafları ıslıklı bir şehvet yatağında gerindiğini düşünmek; sonra içkiyle boğula boğula, bu bodur ve şişman kızın evlenme hayallerini dinleyip, bir İstanbul gecesini piç etmek! İşte bu fazla! Üstelik, Gülümhan'ı gördüğünden beri, Suzan, asap bozucu bir şekilde, Freddy'ye sokuluyor. Başını omzuna yaslamaya niyetleniyor. Mütemadiyen de konuşuyor. Hele o gülümsemesi yok mu? Manasız. Gururlu. Aptalca. En iyisi gitarın titremesinden iç ısıtıcı bir ses yakalayıp, ya Londra'ya, Sue'nun beyazları sararmış ölü gözlerine gitmek, ya da Paris'te Rue St. Jacques'da Fuzz'yi bulup:

— Sen, diye sormak ona, biliyor musun dünyada neden yabancıyız?

Fakat bu harami gitar? İbrahim'in ağır ve terli sarhoşluğuna, dışarıdan titreye titreye, öğütülmüş jilet zerrecikleri halinde gelip, kesici temaslarla katılan. Hangi İbrahim? Dişlerinin arasında, purosu ölmüş. Gözleri, anlamlı siyahlardan çok, anlamsız beyaz. Alnının suyu, kaşlarının içinden, buldog suratına aralıksız inen. Beni böyle istemediğim, ne istemesi, kaçıp durduğum halde, gece kulüplerine, şüpheli ve lekeli kokteyl salonlarına iten ne? Yoksa, eski hayatımın son metresinde, patinaj yapıp duruyor muyum? Hâlâ otelde oturmak niye? Niye hâlâ büyük ve sıtmalı bira bardakları, kötü şeylere çağıran müzikler, gece kulüpleri? Evet, kendimi kendimden itemiyorum. Belki de, Türkân'a bağladım bunu. Türkân'ı, tasarlayıp başardığım bir değişikliğin sonu ve sonucu değil de, başı ve başlangıcı sayıyorum. Olabilir. Türkân'ı bulacağım. Her şey düşündüğüm yeni kalıba girecek. Peki ama, bu takdirde ben, ne yapmış oluyorum? Hiç! Hani iradenin gücü? Türkân geliyor ve her şeyi değiştiriyor. Beni de.

Seyit Sabri bir gece, Yeşilköy Hava Garı'nda İbrahim'i bizzat karşılamıştı. Kimsenin bilmediği sihirbaz bir berberde, kral profilini yenilemiş gibiydi. İş konuşmamışlardı. Patron, ender rastlanan duygulu gecelerinden birini yaşıyordu. Otomobilde:

— Kadınlar, demişti, bizim hayatımıza dahil değillerdir, buna rağmen tesir ederler. Bu tesirlerini sıfıra irca edebiliyor musun? Mükemmel! Bu takdirde bir çöl hayatı, bir boş oda hayatı yaşarsın ama kendi hayatını yaşarsın. Evli bir erkeğin hayatı kendi hayatı değildir. Karısının hayatı hiç değildir. Başka bir hayattır o. Ve kötü bir hayat.

O zaman ben besbelli kadınların dışındaydım. Kendi hayatım diye bir bataklığı dolduruyordum. Onun için, bilmem kaç ay sonra, yeniden ayak bastığım İstanbul'da, Seyit Sabri'nin dediklerini yarım kulakla dinlemiştim. Şimdiyse, Türkân'la yaşanacak bir hayatın eşiğinde, eli ayağı burkulan sarhoş bir buldog sersemliğiyle hatırlıyorum ve bozuluyorum. Her şey Türkân'a mı bağlı? O olmazsa ben, evde ütülenmiş kolalı gömleklerin, yağmurlu camlar arkasında Bach'ı dinlemek imkânlarının, tertemiz hayatına gidemez miyim? Hani inandığım irade?

Beyoğlu'na, yaralı ve yenik bir gergedan gibi mi dönecek? Soluk soluğa. Adımları ağır. Tere batmış. Yanı sıra eğri yürüyüşleri, kaldırımlara çivilenen balgamlarıyla, Laz gemiciler. Yarabbi, gece! Başlamayan ve bitmeyen. Hep içinde bulunduğum. Şapkamı çizen yağmur. Binaların üst katlarından yukarı, çözülüp dağılan bulutlar.

— ... otelden çıkmam lazım. Otelden mutlaka çıkmam lazım. Hem yeni bir hayat diyorum, hem eski bir hayatın çöplüklerinde direniyorum. Param mı yok? Yarın sabah Küçük Rıza'yı bulurum, o bilir bu işleri. Bir ev tutmak ve döşemek!

Beyoğlu'nun bir yerinde, bir ara, ne kadar zamandan beri evsiz yaşadığını, otel otel, pansiyon pansiyon dolaştığını düşündü ve korktu. Şimdi yıllarca kaypak ve değişken bir düzey üstünde; ne bir düzeyi? Binlerce düzey üstünde, dengesini bozmadan ayakta durabilmek için, ne bunaltıcı bir hayat sürüklediğini apaçık görüyordu. Halbuki anahtarı küçük cebinde, içi Türkân'lı bir ev, başlı başına bir denge, tepeden tırnağa bir düzen demekti. Durmaksızın ustura kenarlarında, bıçak ağızlarında yaşamak ve düşüp ortadan ay-

rılmamak! Durmaksızın paranın uşaklığını ve korkunun dehşetini deneyip, yine de kendi kendinin ve başkalarının tutsağı olmamak! Batan bir gemiden, nasılsa kurtulmuş bir yolcu musun, İbrahim?

Otelde, odasına çıkmadan salona geçip, bir kahve içmek istedi. İçeride ışıkların hemen hemen hepsini söndürmüşlerdi. Şehrin içini dışını bilen rüzgâr, tek tük yağmuru ve Haliç'in ışıklarını, camların kenarlarına biriktiriyordu. İbrahim pencerenin yanına oturdu. Cebinden gazetesini çıkardı. Öteki pencerenin yanında, lüzumundan fazla açık ve hareketsiz gözleriyle oturan, zayıf ve düz saçlı İngilizi, neden sonra gördü. Adam gözlerinden duvara çakılmış gibiydi. Ve katiyen İbrahim'i görmüyordu.

Kahve, tortulu ve acı, içindeki her şeyi yerli yerine koyuyor. Gazetede, öldürülen gazeteciye ait haberler. İbrahim büyük mendiliyle, geniş yüzünden fışkıran terleri silerken, uzak bir silah patlamasına kulak verir gibi:

— ... benim öldürülmeyişim beklenmedik bir şans, diye kuruyor. Mesela 48'de Benetti'nin adamları pekâlâ vuracaklardı, Viyana'da. Sovyet Bölgesinde.

Bir dakika gözlerini kaybediyor:

— ... 48'de, diyor, Viyana.

Fakat hemen arkasından: — ... bu şansı, diye bitiştirip kendini topluyor, çarçur etmeyeceğim.

Sonra, odasına çıkıp yatıncaya kadar, kendisine bu konuda itiraz eden birine, belki Seyit Sabri'ye, belki Mordohay'a, hatta belki kendisine direnip, tekrarlıyor:

— Hayır, bu şansı harcamayacağım.

Üstelik, başını yastığa koyar koymaz, içinde ansızın, gazetede okuduğu bir imza parlıyor. Eski bir hatıra. Türkân'ın bir arkadaşı vardı, kız. Bir Rejisör'ü seven. Selma değil miydi onun adı? Selma, gazeteci Hüsnü Faik'in kızıydı. Demek ki üstüne düşerse gazeteden Hüsnü Faik, onun üzerinden Selma'yı bulması mümkündü. Bir de Selma, Türkân'ın nerede olduğunu bilirse...

Bir zaman yatakta, sağına soluna döndü. Uyuması im-

kânsızdı. Kalktı. Yağmurun ve rüzgârın dibine oturdu. Purosunu yaktı.

Avukat Sadık küçücük güldü. Telefon: — ... bilmez miyim, dedi. Bana da yazmış, gidin mutlaka gezin demişti. Orası Mustafa Kemal'in evidir, hani müze olan!..*

Büyük, her haliyle dinlendirici koltuğun üzerine bırakıverdiği ağır cilt, ayaklı abajurun yukarıdan aşağıya ışığı altında, önemli bir insan ciddiyetiyle bekliyordu. Ressam Eşfak, kadehinden bir yudum konyak aldı:

— ... İştirak Mecmuası, diye düşündü, sene 1326 mı ne? Hüseyin Hilmi ve Baha Tevfik Beyler. Osmanlı Sosyalist Fırkası!..

Duvar duvar kitabın, koyu vişne abajurun, bir de konyağın ağırlığı, gerçeklere dokunmak, gerçekler içinde yaşamak kabiliyetini adeta siliyor. Ressam Eşfak'ın; onu bir rüya kesinsizliğine, bir masal uydurmacasına kaydırıyor: Yok bu ağır cilt, *İştirak Mecmuası*, bilmem ne? Yok bu Hüseyin Hilmi Bey!..

Oysa Avukat Sadık, telefonu bırakır bırakmaz, çabuk ve hareketli sesiyle, koltuğuna ve *İştirak Mecmuası*'na dönüyor.

— ... Jaures'in mektubu demiştik değil mi? Altıncı sayısında olacak. Evet, evet! İşte! Tarihi neymiş? 20 Mart 1326.

Başını sallıyor: — ... Allah, Allah, diyor, 1326! Yani 1910 mu?

Ressam Eşfak, rüyasını boyuyor şimdi; abajurun koyu vişnesinden, bir fırça; Avukat Sadık'ın kirli sarı ropdöşambrından, bir fırça; iki fırça, konyağın aydınlığından; bir fırça siyah, mutlaka siyah: Şeyden, üf canım, piyanonun kapağından!.. Bir tarafıyla da, harıl harıl, gerçeğe dönmek gayretleri: 1910 mu, ohoooo biz dünyada yokmuşuz, Hüseyin Hilmi Bey gitmiş, Paris'te Jaures'i görmüş. Sonra şu Jaures'in mektubu.

* Avukat Sadık için bkz. *Sırtlan Payı*.

Avukat Sadık: — ... Fransa Sosyalist Fırkası Reisi, diye gazeteden okuyor: — ... ve *İnsaniyet* gazetesi sermuharriri, Paris Meclis-i Meb'usan azasından Mösyö Jaures'in mektubu.

Durdu. Ressam Eşfak'a özür dilercesine baktı:

— ... tabii, dedi, dil eski, o zamanki dil.

Ressam Eşfak bir dil pembesi düşündü.

— Tabii, dedi, anlıyorum.

Öbürü şaşırtıcı bir rahatlıkla okuyor mektubu: — ... *Serbest İzmir* ve *İştirak* gazeteleri Müdürü Hüseyin Hilmi Bey'e. — Sizi en samim-ül-kalp tebrik ederek, devam-ı muvaffakiyetinizi temenni eylerim. Her nevi muavenet ve müzaherete hazır ve amade olduğuma emin olunuz, istediğiniz malumatın itası ve lazım gelen kütüp ve risailin irsali için cevabınıza muntazırım. Arzunuz veçhiyle Fırkamızın programını gönderdik, bu posta ile alacaksınız...

Ressam Eşfak, yavaş yavaş dozu yükselen bir netlik, bir açıklık duygusu kazanıyordu. Belki bu yüzden, mektubun son satırlarını daha uyanık, daha şuurlu bir ilgiyle dinledi. Artık Jean Jaures, bir bakıma onun, yani Ressam Eşfak'ın, yani 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde davası görülen, Türkiye Sosyalist Partisi'nin kaderine karışan sözler söylüyordu:

— ... metin, gayyûr ve sabitkadem olunuz, bu meslek daima metanet, daima ciddiyet kabul ve tavsiye eder. Türkiye'deki biraderlerimize selamlarımın arzını rica ederim.

Avukat Sadık sustu. Sonra nedense, imzayı okudu:

— Jean Jaures! dedi.

Halbuki Eşfak, içi dışı dolu siyah bir servi halinde, bir önceki satırın üzerine devrilmişti. — ... Türkiyeli biraderlerimize...

Sustular. Ressam Eşfak bu vişne rengi sessizliğin gerisinde bir yerlerde, büyük bir hızla, Türkiye Sosyalist Partisi'nin Süslüsaksı Sokağı'ndaki Genel Merkezi'nde, bir toplantı yaşıyordu. Elektrik kesildiği için, pencere içlerine mumlar yakmışlardı. Titrek, ürperen bir aydınlıkta, avuçlarına öksüren sendikacılar, heyecandan dudakları solmuş

üniversite öğrencileri, belli belirsiz kımıldıyor; yorgun yüzlü bir adam, Genel Sekreter Esat Adil, Parti'nin ilk kapatılışı ve beraati konusunda konuşuyordu. Eşfak bir müddet sonra içisıra yaşadığının, o gerçek toplantıdan çok, o toplantıyla ilgili olarak yaptığı bir gravüre benzediğini hayretle tespit etti. Bu, haklı ya da haksız mahzunluğunu yoğunlaştırdı.

Avukat Sadık ise, çabuk çabuk, başka bir yöne dağılıyor:

— ... Osmanlı sosyalistleri, bir türlü memleketin içtimai gelişmesiyle sosyalist fikirleri, birbirine bağlayamamışlar. Yanlış bir içtimai zemin üzerinde, birtakım tasavvurlar. Mütareke öncesinde de bu. Mütareke'de de bu.

Eşfak içinden ve korka korka soruyor:

— ... Cumhuriyet'te bu değil mi?

— Biz Bruxelles'de, Esat Adil'le beraberdik. 46'da, Parti'sini kuracağı sırada, bazı hayalperestlerin taht-ı tesirinde olmasaydı, bugün de belki beraber olacaktık.

Ressam Eşfak, Taksim Gezisi'ndeki gazinoda, hem keman çalan Macar kızını dinliyor; hem büyük elleri ve omuzlarıyla, yaz akşamını ayakta tutan Mahmud'a meram anlatmaya çalışıyor.

Mahmud, onun zorlamasıyla, bir iki defa Parti'ye gelmişti. Saklı saklı gülümseyerek, sadece dinledi. Hiç konuşmadı. Yalnız bir keresinde, soğuk bir gün, gökten ellerine, incecik buz tozları ufalanırken:

— ... yok, dedi. Siz de onlarınkine benzer hayali bir ortamdasınız. Onların sizi çekememesi de, bundan. Ne onların teklifleri bizim meselelerimizi kapsıyor, ne sizinkiler. Hatta ne bileyim, bir bakıma siz, Türkiye'de yaşıyor sayılmazsınız.

Avukat Sadık, onu tekrar, gazetenin kapısı önünde, yağmurdan beneklenmiş geniş kenarlı şapkasıyla gördü:

— Bana da, dedi, bunları çok söyledi. Kanaatimce onunla esasta anlaşıyor, fakat tatbikatta bir türlü uyuşamıyorduk. Beni hep Bruxelles Enternasyonali'nin romantik, biraz da hassas bir amatörü saydı durdu. Oysa ne...

Oysa Avukat Sadık'ın babası, Osmanlı Sosyalist Fırkası'nın bir bakıma şuuru, bir bakıma ruhu olan Baha Tevfik Bey'in, en eski arkadaşıydı: Sultanahmet'teki konaklarına daima birtakım 'alafranga' görünüşlü, heyecanlı adamlar gelir gider; o şiddetli tartışmalar arasında büyük alnı ve erken beyazlanmış saçlarıyla, gülümseyerek susardı. İttihad ve Terakki polisince, Paşazade Sadık Süleyman da öbürleri kadar, söz gelişi Namık Hasan, İsmail Faik ve Hamid Suphi kadar, üzerinde durulacak 'ismi faili karışık' bir münevver'di. Gerek Fırka'nın Paris Şubesi'yle, gerekse Galata ve Selanik'teki Osmanlı Sosyalist Kulüpleri'yle ilgili, hatta *İştirak*, *Muahede*, *İnsaniyet* gibi bazı sosyalist eğilimli gazetelerdeki 'Sin, Sin' imzalı 'neşriyatı' biliniyordu. Sonunda, öbür bazıları gibi, onu da bir akşam alıp götürdüler. Yüzü şaşılacak kadar gençti. Yalnız alnı, o büyük ve bilgin alnı, birden kirlenmiş gibi gölgeliydi. Avukat Sadık babasını, o günden sonra, bir daha göremeyecek! 'Emniyet ve asayiş-i memleket nokta-i nazarından, Hükümetçe tehlike addolunduğu için' gönderildiği, bunaltıcı ve ağır bir Sinop sürgününden, ölüm haberini alacaklar.

— ... daha Sultani'deydim. Bir akşam dayım geldi. İttihatçı Kâzım derlerdi. Kapı gibi bir adam, aksi, nemrut. Babamın öldüğünü, beni adeta suçlu tutarak, azarlayarak söyledi. Ne yapacağımı bilemedim.

Avukat Sadık, kucağındaki ağır cildi, usulca yere bırakıyor; vişne rengi abajurun kanlı dairesi içinde, gözlerindeki devamlı böcek ışıldamaları, ansızın sönmüş, Eşfak'a bakıyor ve:

— ... bilemedim, diyor. Ağlayamadım da. *Grande Cour*'a dehşetli bir yağmur yağıyordu. Olup bitenlerin manasını anlayacak yaşta değildim. İdrak daima geç kalır nedense!

Eşfak sarışın gülümsemesiyle yakın ve iyi:

— Daima, diye üstüne basıyor.

Duvarda resimler: 'İştirak'çi Hilmi. Baba Tevfik. Refik Nevzat. Eski zaman fotoğraflarının, sarı ve soluk gözleriyle; duvar duvar kitabın, saygıdeğer ağırlığı. Sonra konyak.

Sonra yine konyak. Her seferinde bir fotoğrafın çerçevesinden girip 'Meclis-i Meb'usan'da, sosyalist Meb'us Vlahof Efendi'nin oturduğu sıraya; olmadı mı, Paris Şubesi'nde, II. Enternasyonal'in Zurich Kongresi kararlarını heyecanla bekleyen Refik Nevzat'ın Faubourg du Temple'daki evine, biraz daha çabuk, biraz daha kolay gidivermek imkânları. İkisi de sık sık birbirini kaybediyor, sonra anlaşılmaz bir şekilde, ya Osmanlı Sosyalist Fırkası'nın Hocapaşa Hamamı Sokağı'nda, Sirkeci'deki 'Merkez-i Umumi'sinde; ya da Türkiye Sosyalist Partisi'nin, Unkapanı'ndaki ikinci Genel Merkez'inde karşılaşıyorlar. Tuhaf bir oyun. Tuhaf, ayrıca üzücü. Avukat Sadık, kitapları arkasından bir yerden, bu defa *İdrak* gazetesi koleksiyonlarını çıkarıyor:

— ... Mütarekede, diyerek çıkarıyor, İttihatçılar'ın devrilmesi, aşağı yukarı bütün fırkaların, tekrar taazzuvuna imkân verdi. Bunlar meyanında, Sosyalist Fırkası da vardı. Ben artık Mekteb-i Hukuk'a devam ediyordum. Yabancı işgalinin kahrı ve hicabında ezilmiş bütün münevverler gibi, çıkar bir yol arıyordum. Yok, yok, bunu siz yaşamadınız. Katiyen! Başka bir şeydir bu: Bütün maddi ve manevi kabiliyetlerinle bir işe yaramak istemen, buna fırsat ve imkân bulamaman... Öldürücü bir şeydir bu.

Gözleri gittikçe küçülüyor, hırçın mavisi, uzak uzak ışlanıyor:

— ... Cadde-i Kebir'de işgal zabitanı dolaşırdı. Allah Allah! Fındıklı üzerinden baktın mı, Müttefik Donanması! Bu şartlara rağmen Şirketi-i Hayriye ateşçilerinin grevi. Tramvay amelesinin grevi, az şey mi? Bilir misin, ne hikmetse, bu fırkayı babamdan bana intikal etmiş, önemli bir borç telakki etmişimdir hep! Ben o zamanlar, ferdi aksiyonun ehemmiyetine de inanırdım. Binaenaleyh hayli faaldim. Hem bir hayli.

Ya da ansızın, ufak ufak, çıtırtılı ve çok büklümlü cümlelerinden birine takılıyor; o günlerden içinde kalmış keskin öfkeleri, çarpıntılı tartışmaları yaşar gibi oluyor:

— ... ne demek? Fırka II. Enternasyonel'e fiilen iltihak

etmişti. Hatta Berne Kongresi'ne gönderilecek murahhasların intihap edildiğini hatırlıyorum. Haa, III. Enternasyonel'e merbut bir İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası teşekkül etmişti ki, uluslararası bir anlayışı vardı...

Elleriyle kirli, çirkin bir şey gösterirmiş gibi bir işaret yaparak:

— ... hani, diyor şu!

Eşfak bir yerde Avukat Sadık Bey'i, babası Sadık Süleyman'la, daha tuhafı Baba Tevfik'le, hatta Osmanlı Sosyalist Fırkası'yla karıştırdı. Hiçbirini öbüründen ayıramıyor, hangisinden yana dönse bir ötekisine rastlıyordu. 1335 Mayıs'ında Tramvay Şirketi amelesi işlerini bırakmış. Kim? İşçiler mi? "Fırka mensubini" mi? Sinop'a İttihatçıların sürdüğü bir adam, Enternasyonel Kongresi'ne murahhas intihap edilmiş. Hangisine? Berne Kongresi'ne mi, Amsterdam Kongresi'ne mi? Bir taraftan da, Bolşevikler teşkilatlanıyormuş. Başlarında, hani şu... Adların, anlamların karışmasına, yavaş yavaş, renkler de katılmasın mı? Kirli sarılardan Picasso sarılarına, Van Gogh sarılarına doğru, sarsak, bulantı verici, bir değişme ve genişleme! Vişne rengi, ya büsbütün çürüyor ve kanlı bir siyaha dönüyor; ya da bileşimi bozuluyor, kıvamı azalıyor: Açık çilek pembeleri, kızılcık pembeleri halinde çalkalanıyor.

— ... diyeceğim, bizde solcuların birbirleriyle mücadeleleri, uğraşması, taa Mütareke'de başlamıştı. Biz, onlardan tevakki etmesini bildik. Eğer 46'da Esat da bilseydi, bugün belki ikinci defa Ağırceza'da olmayacaktınız.

Eşfak dalgalanmasının bir anında, gökten incecik buz tozlarının ufalandığı soğuk bir günü, Mahmud'un dediklerini korkutucu bir açıklıkla yaşadı:

— ... siz de onlarınkine benzer hayali bir ortamdasınız.

Avukat Sadık: — Bana, dedi, daha başka türlü söylemişti. Daha doğrusu hatırladıkça bunaldığım bir sual sormuştu.

— Bir sual mi? Nasıl bir sual?

Mahmud, iri ellerinin üstüne eğilmiş, tekrar soruyor:

— Mütareke'de, memleketin dört yanı işgal altındayken,

yapılması gerekli siyasi sentez, sizce Enternasyonal'lerin birinden birine katılmak mevzuu ile mi ilgiliydi; yoksa, en kestirme yoldan, düşmanı çıkarmak, onunla işbirliği halinde bulunan saltanatı tasfiye etmek davasıyla mı? Siz kitaplarınızın arkasına saklanmış, İstanbul'u aşmayan 'nazari' izahlarınız ve faaliyetinizle meşgulken, Anadolu'da başka birisi, hem silahlı bir mukavemeti teşkilatlandırıyor, hem siyasi ve sosyal bir inkılabın esaslarını vaaz ediyordu. O, gerçekle temas halindeydi. Şartların yoğurduğu ve şuurlandırdığıydı. Gerçek ihtilalci, o şartlar altında, oydu. İhtilali ve inkılabı da, zaten o yaptı.

Eşfak, konyaktan kurtulamıyor; gözlerinin, göz çukurlarının içine içine akmasına, ne demeli? Kafatası beynine bol mu geliyor ne? Bir kulağıyla Avukat Sadık'ı dinliyorsa, bir başka ve görünmez kulağını Esat Adil'e vermiş:

— Gazetenin sloganı olarak ne düşündüm biliyor musunuz? Herkese Hürriyet, Herkese Mülkiyet!

Yağmur yağıyor ve *Gerçek* gazetesinin çıkarıldığı Vakit Yurdu'nun her tarafı akıyor. İçe işleyen, bıktırıcı, nemli soğuk. Geceleri nöbetçi oldu mu, kâğıtların üzerine uzanıyor ve rotatifin sesini dinleye dinleye, grilerin, bejlerin, siyahların eriyip çözüldüğü, bitmez tükenmez tuvaller boyuyor. Ressam Eşfak! Ha, ha, ha! Akademiden 'pekiyi' ile mezun. Türkiye Sosyalist Partisi, İstanbul Vilayet Komitesi Üyesi, Parti'nin merkez organı *Gerçek* gazetesinde sekreter. Cebinde hiçbir gün, on liradan fazla parası olmayan ve hiçbir yerden borç alamayan. Haydi yine Genel Merkez'deki toplantı: Elektrikler kesik. Mumlar titriyor ve duvarlara titrek dev gölgeleri çiziyor. Yalnız, konuşan Esat Adil değil bu defa, bir başkası. Gizli ve kısık sesiyle bütün sakalı gelmiş, ceketleri parlayan üniversitelileri, ağır sarmısak kokularını avuçlarına öksüren işçileri, çepeçevre sarıp konuşan.

— ... sosyalizm, milli ve ortaklaşa bir ihtiyaç olursa güzel! Yaşadığımız şartların getirdiği tarihi bir zaruret olursa iyi! Daha, klasik bir demokrasi denemesini, tarifine yakışır hale getirmezken, sen tut, klasik demokrasiyi çürütmüş ül-

kelerin sosyalist teorilerini içimize aktar. Nasibin, tutunmak istediğin halk arasında kayıtsızlık ve ilgisizlik olacaktır, ürküteceğin polis tarafından da, baskın ve tehdit! Bence, İkinci Dünya Savaşı ertesinde şartlarımızın gerektirdiği en doğru sentez, sosyal temelleri sağlam tutulmuş, halkçı ve devrimci bir radikalizm olabilir. Olmalıdır. Siz istediğiniz kadar sosyalizm üzerine hayal kurun, milletçe henüz, hastalıklı bir derebeylik düzeni yaşıyoruz.

Bu tartışmalardan birisinde Avukat Sadık, her zamankinden çok fazla heyecanlanmış, sesini adeta yükselterek, Mahmud'a:

— Sen, demişti, belki doğru söylüyorsun. İnsafsızsın fakat! Doğruların beni rahatsız ediyor. Ben yıllar yılı kendimi, bu yurtta, başka siyasi partiler gibi tıkır tıkır işleyerek, bir Sosyalist Partisi hayaline alıştırmışım; gazeteleri, dergileri, mitingleri ve taraftarlarıyla. Bunu istiyorum ben. Bir bakıma Esat da bunu istediği için, bunca gaileye dolaştı. Eşfak da!

Eşfak içisıra, bir piyanoda ısrarla aynı tuşa birkaç defa üst üste başarmış gibi:

— Ben de, diyor, ben de!

Bir yanıyla harıl harıl vaktin çok geç olduğunu, kalkıp gitmesi gerektiğini düşünüyor; öbür yanıyla konyağın en yumuşak ve en ısıtıcı köşesinde suçlu suçlu gülümseyen Mahmud'u bulmuş, dinliyor:

— ... diyorum ya, hayali bir ortam! Önce siyasi şuur, sonra siyasi teşkilat mıdır? Tamam! Acaba 1326'dan beri Anadolu'da en genel anlamıyla bir sosyalist şuuru hiç uyanmış mıdır? Düşünülecek şey! Haydi bırakın bunu da, bir sınıf şuuru diyelim. Yahu, klasik anlamıyla, işçi sınıfı yeni yeni teşekkül ediyor Türkiye'de ve sizin kırk yıllık sosyalist geçmişinize rağmen, başka ve kötü bir şuurla teşekkül ediyor. Politikacı olarak da, siz Türkiye'de değilsiniz. Kim ne derse desin, değilsiniz.

Eşfak konyağın köşesini bir dönse, kendisini evinde, yatağında bulacak. Ondan sonra rüyasız, mika siyahı ve tuğla

kırmızısı bir uyku. Hiç olmazsa uyurum ve resim yaparım. Şişli'de, apartman inşaatlarında çalışan, Kemaliyeli mozaikçilerin, Bayburtlu marangozların gravürlerini yaparım. Böylece hayallerim, bu ülkede bir yerlere tutunur. Parti geçen defa, o büyük ihanet ithamlarına rağmen, beraat etmedi mi? Yine eder. Belki mahkûm oluruz. Bu heriflerin, çok daha yumuşak bir muhalefete bile tahammülleri yok. Konyağın şu köşesini bir dönsem. Dönebilsem. Vişne rengi. Kirli sarı. Dil pembesi ve siyah. Biz gerçeğin dışındayız. Hayali bir ortamdayız biz. O kadar ki, yaptığımız resim, yazdığımız yazı 'vazifeli makamlar'dan başka hiçbir yerde, hiçbir ilgi uyandırmıyor. Allah da bilir bunu, kul da. İşçiler omuz silkiyor, bırak gerisini. Beş yılda bir şube açabildik mi? Halbuki Mahmud, boğazına kadar gerçeğe gömülmüş, istediği yazıdan istediği titreşimi elde ediyor. Tepkisi daima hazır. Fazlasıyla. Gerçekte sürtünme noktaları her gün biraz daha çoğalıyor ve kızıyor. Aslolan, hareket halindeki devrimci gerçeğin bileşimine varabilmek. İşçilerin, köylülerin, aydınların elele vermesi. Sincap grisi ve beyaz. Kedi beyazı. Metin, gayyûr ve sabitkadem olunuz. İyi ama, önce şuur uyanacak, sonra teşkilat. Şuur olmadı mı, bizimkisi bir oyun. Hayali bir ortamda, entelektüel bir oyun. Halk yığınlarını hiç ilgilendirmeyen, 'vazifeli makamları asayiş noktasından' ilgilendiren, üstelik tehlikeli bir oyun. Taze kan kırmızısı ve pis kan siyahı. Hayır ölü vişne rengi. Kimsenin kimseyi azarlamaya hakkı yok. İttihatçı Kâzım da kim oluyor. Esat Adil kim oluyor? Avukat Sadık kim? Ben kimim peki? Refik Nevzat mıyım, Namık Hasan mı? Belki Sadık Süleyman'ım, belki İsmail Faik. Türkiye'de değilmişim. Hiçbir zaman Türkiye'de değilmişim.

Peki neredeyim?

Gilda nedense yüzünü saklıyor. Olacak iş mi? Boynu tırmık içinde. Çenesi kızarmış, çürüyecek. O hâlâ yüzünü saklıyor, elleriyle örtüyor, yastığa gömülüyor, kapanıyor.

— ... bunu, diyor, o yaptı. Bunu o yaptı abla, gitti o sürtüğe yetiştirdi hemen. Halbuki yalvardım, söyleme sakın dedim.

Zehra, bir Gilda'nın ellerini açıp, boynuna tentürdiyot sürüyor; bir kendi kendine hesaplaşıyor:

— O çıkardı kavgayı; ikisini birbirine düşürdü. Öbürünü alıp gitti.

En çok buna saplanıyor. Ayağından, kısa bir iple bağlanmış gibi, dönüp dönüp geliyor:

— ... beni burada bıraktı. Onunla gitti.

Gilda'nın saçı başı dağılmış. Eteği ve omzu sökülmüş. Karanlık, burgu burgu bir korkunun çarkında dönüyor. Asıl yıkılması bundan. Dövülmesi hiç. Kemikleri kırılsa teker teker, hiç. Tırnaklarını sökseler, hiç. Fakat korku! Gilda asıl, kavgadan sonra korkuyor: Sanki Athena'nın tırnakları, hâlâ etini çiziyorlar; hâlâ görünmez yumruklar, yüzüne yüzüne dökülüşüyor. Böyle kapanıp, yüzünü saklaması niye?

Arada bir, Beygir Kâzım gelip gidiyor. Müthiş neşeli. Babacan. Boynunda çiğlık kırmızısı atkı. Ensesi bütün terlemiş. Zehra'nın burnuna giriyor:

— Nasıl? Ölmeyecek mi?

— Allah saklasın! O nasıl laf?

Beygir pencereye yanaşıyor. Soluğundan camlar hemen buğulanıyorlar. Gökyüzüne bakıyor:

— Lodos, diye kaynıyor. Hava değişti. Lodos ve ahmak ıslatan.

— ... Kılçık Nazım geldi gitti. Daha kapıda Çinli gevezesi doldurmuş. Yakalarım, dedi. Zor yakalar, öyle mi? Bir iki konuştum, faydasız. Bozuk çalıyor çok.

Gilda avuçlarının arasından, mırıldanıyor:

— Öldürseler hakları var beni, taşa gömseler.

Zehra'nın derdi başka: — Namık yetmez miydi? Şimdi bir de Kılçık! Neden hiç düşünmüyor bu çocuk yarabbi, aklını başına toplamıyor?

Beygir, kocaman elini, başına dokunduruyor:

— Nereye varacak bunların sonu, kız?

Cevabı beklemeden tüyüyor. Zehra merdivenlerde öküz sesiyle böğürdüğünü işitip, nedense ölümü düşünüyor. Telaşsız. Hiç korkmadan. Eski bir dostu, ya da ilk sevgiliymiş gibi. Aydınlık bir ölüm. Yalnızlıklar ne kadar karanlıksa, o kadar aydınlık.

Gilda: — Susadım, diyerek doğruluyor.

Suyunu, burun deliklerini kımıldata kımıldata içip, başını eğerek:

— Bana, diyor, her şey haram abla! Para, lüks, konfor... her şey!

Bu sefer, sırtüstü uzanıyor. Kolunun biriyle örtüyor yüzünü. Yarım saat, hiç ses yok. Yalnız rüzgârın hoyratlığı, yağmurun hafifleyen ışıltısı. Yarım saat sonra, hiç alakası olmadığı halde:

— Benim adım, diyor. Ayperi. Gilda milda, bunlar fasarya.

O dakika, yine eski saplantısı: — ... acaba uyudu kaldı mı yavrum? Yoksa hemen ağladı mı? Belki bekçinin biri...

İstanbul'un üstünde gök hafifçe ağarıyor. Köprüler, henüz açık. Tığ burunlu motorlar, ihtiyar şilepler, bir yandan öbür yana akıyorlar. Karaköy'de yine lastik çizmeli börekçiler. Ah bu kafa! Ah ben! Yine kucağımda bebek, bacaklarımda mecal kalmamış, Eminönü'nde dolaşıyorum. Kim bilir kaçıncı bu? Ayaklarım çarpılıyor. Ağzım kupkuru. Tek tük bulanık adamlar. Matbaa işçileri mi? İki tramvay hayaleti. Birkaç saat önce birbirine geçmiş, iki taksinin iskeleti. Yerde tebeşirle çizilmiş işaretler.

Ben bu bebeği bırakacağım. Bunu ben doğurdum. Doğurdum ama, bırakacağım. Bu şehre vereceğim onu; alsın, büyütsün, ne hali varsa görsün. Fakat korkuyorum. Gören olur diye korkuyorum. Suratıma tükürürler diye korkuyorum. Onu nasıl bırakırım? Nasıl gönlüm razı olur? Yalnızım ben. Çocukluyum da. Parasızım. Çocuklu kadına kimse iş vermiyor. Hele bu gökler! Parça parça, kanlı. Bu motor çat çatları. Sabahın ıslak pusu. Allahım bana acısana!

Daha Babıâli'ye ulaşmadan, iki soru işareti:

— Uyudu kaldı mı, yoksa öldü mü?

Sonra git git, binlercesi: — ... hem ağlar mı acaba? Ya bir gören olmazsa! İster misin ağlamasın, uyusun kalsın sabaha kadar da, soğuklasın fakir?

Benim, çocuğumu terk ettikten sonra hâlâ yaşayabilmem, çatlayası boğazıma sokacak 'iki topan' ekmek bulabilmem, bir nimet! Dövseler değil, öldürseler müstahakım. Ama ben de terk edilmişin biri değil miyim? Evinden, köyünden uğratılmış, kat kat apartmanlar arasında beş odanın tutsağı; üstü başı eskiden bozma, kafası üç numara tıraşlı, avuçları on dört yaşında, simsiyah, besleme Ayperi, daha mı az terk edilmiş? Geceleri yattı mı, çamaşır mandalları çürür. Sabah karanlıkları içine işler. Küçük bey döver. Ortancası çimdikler. Küçük hanım, usturayı eline verir, bacaklarındaki kılları kazıtır. Büyük hanım maşayla dirseklerine vurur:

— Seni büyüttüm, diye vurur. Vururken bile övünür: — ... adam ettim, bu boya getirdim; sözümün üstüne söz koyasın diye mi?

Aynadaki yüzümü hatırlıyorum. Morarmış dudaklarımı. Üç numara tıraşlı saçlarımı. Bakkalın çırağını, sicim sicim çekilmiş bıyıklarını, hatırlıyorum. İstanbul'un ışıkları, insanı gebertecek bir düzenle, her akşam yanıyor, her sabah sönüyor. İşte o sabahların birinde, kucağımda nasıl olduğunu, nereden olduğunu anlayamadığım bir bebek, sokaklardayım. Zayıf. Mecalsiz. Yapayalnız. Sonra daha Babıâli'yi tutmadan, ilk soru yüreğimi buruyor. O ilk soru, o gün bugün, yüreğimi buruyor: — ... uyudu kaldı mı, yoksa öldü mü yavrum?

Gilda'yım ben: Saçlarımı, her sabah ve her akşam, yüz kere fırçalarım. On günde bir Katsimbalis'e gider, şarap rengine boyatırım. Beygir Kâzım'ın barında, benden güzel kız yoktur. İnanmazsanız gelin bakın. Koyun Sabiha mı benden güzel, yoksa Nebahat mı? Şişko Birsen mi yoksa? Rejisör İhsan Bey bile, Athena'yı görmeye geldi ama, onu değil beni beğendi. Athena bana vursun, zararı yok. Bütün kabahat

bende; söylemeyecektim. Gebersem söylemeyecektim. Bekir'e güven olur mu?

Yerinden doğruluyor: — Su, diyor abla!

Suyunu içiyor: — ... bilir miydin adımın Ayperi olduğunu?

Zehra gözleriyle: — Evet, diyor.

Gilda çantasını aranıyor. Bir cıgara yakıp soruyor:

— Çocuğun oldu mu hiç senin?

Zehra: — Birkaç defa, diyor, aldırdım.

— ... yok öyle değil. Doğurdun mu hiç? Şaşılacak bir hal, boşalıyorsun adeta. Simsiyah bir şey çıkıyor, yaygaracı. Bir aylık oluyor, iki aylık...

— ... büyür, diye tamamlıyor Zehra, büyür ve ölür.

Gilda gözlerini, onun gözlerine sımsıkı yapıştırıyor. Oyuk bir sesle:

— Büyümeden de ölür, diyor. Ufacıkken.

Cıgarası bitti mi, ayağa kalkıyor. Yüzü buruşuyor acıyla. Belini tutuyor. Yine her vakitki pişkin halini takınıp:

— ... amma oldu ha, diyor, tıpkı sinema.

O dakika Beygir, kırmızı atkısıyla, eşikte:

— Maşallah! Sen neymişsin be kız?

Gilda: — Ziyafet, diye parlıyor, ziyafet ne zamana?

Beygir: — Vay anasını, diyor. Duymuş be! İki eli kızıl kandayken, duymuş. Hah hah hah! Zehra, bak ne diyor seninki? Ziyafet diyor, ne zaman? Duymuş ulan! Hani onlar didişirken ben...

Aşağıda Zehra'yı bir kenara çekip, koca sesiyle güya fısıldıyor:

— ... ben Gilda'yı bundan severim. Mesele çıkarmaz. Şu yediği dayağı mesela Melahat yese, ha? Bir düşün ama! Şimdi hepimiz karakolda mıydık? Tamam! Oysa al bu kızı götür, Athena'yla barıştır, hayır demez.

Kafasını eğiyor: — ... öyle mi?

Zehra simsiyah: — Bazı öyle konuşuyorsun ki, diyor, Kâzım ağbiy!

PAZARTESİ

Bekir, sabahın erken saatlerinde, Athena'nın oradan çıktı. Şehir yıkanmış. Asfaltlar parlıyor. İlk tramvaylar, ilk otobüsler, ürkek ve utangaç ortalarda. O, sarışın aydınlığını, Beyoğlu'nda sinsi sinsi dolaştırıyor. Bir salepçide damağını yakıp, avuçlarını ısıtıyor. Cigaralarının ardından, öksürüklü aksırıklı adamlar geçiyorlar. Onun dudaklarında, hâlâ Athena'nın bulaşığı. Hâlâ daha, ellerinde. Gözlerini aralamasın, küt! Bir yanardağ yeşilliği. Yeşil kıvılcımlar. Yeşil yeşil çatlayan şimşekler. Kulağının birinde, lodostan bir lokma uğultu kalmış, ötekinde Athena'nın soluması. Başlıklarına şöyle bir göz attıktan sonra, şehri bir gazete gibi katlayıp, cebine sokuyor. Şehirsiz. Yalnız, bir gaz sobasının mavi alevi. Sıcak köylü şarabı. Athena. Athena'nın odasında, ortaklaşa hayal kurmak:

— ... gar otelleri var ya Sirkeci'de hani, gittiğimiz yerde, onlara benzer bir otel bulur, aylığına bir oda tutarız tek yataklı, gece yarıları tren düdükleriyle uyanırız...

Athena'nın ağzından düşmeyen, hep aynı sözler:

— Ben seni böyle sanmıyordum. Hiç böyle sanmıyordum.

Bekir, başka bir hayal kuruyor: — ... sabahları rıhtıma çıkıp, balık tutanları seyrederiz. Nerede mi? Ne bileyim nerede? Neresi olursa? Para bizim keyif bizim, istediğimiz yere gideriz.

— Bizim mi para?

— Bizim elbet! İnanmıyor musun?

— Peki, ne vakit gideceğiz?

Bekir, onun omzuna kapanıp, Zehra'nın görünmez ceplerine ellerini uzatarak, fısıldıyor:

— Çok sürmez, diyor. Pek pek bir hafta!

İçinde bir korku: — ... o güne kadar tüyemezsem, Namık geliyor. Tüh ulan, bir ölürsem! Allah kahretsin, her şey berbat olur; gardaki otel, balık tutanlar, Athena...

Gecenin öteki ucundaki saat, yine herhangi bir buçuğu çalıyor. Kararlar veriyorlar: Bekir savuşup gidecek. Ertesi günden itibaren barda, eskisi gibi yaşayacaklar. Yarı düşman, yarı küs. Kimse bir şey anlamasın. Athena Kılçık'a yeminler edecek; Bekir'e dokunmazsan seni affederim diyecek. Bekir Zehra'nın eteklerine sarılacak. Yalnız geceleri, kimse görmeden, bir punduna getirip haberleşecekler. Bekir paraları uydurup biletleri aldı mı, haydi diyecek ve ansızın sır olacaklar. Sanki duman ve kül. Avuçta dağılan kartopu. Habersiz.

Bekir Beyazıt'da. Acem'in kahvesinde, on sekiz yudum çay içiyor. Semaverler, altın dişli taşralılar gibi, parıl parıl sırıtıyorlar. Tavla pulları ve küfürler uçuşuyorlar. Düşeş. Düşeş. Hepyek. Seşcıhar. Oğlum biz oynarız bu oyunu. N'olmuş gazetecinin cinayeti? Katili bulmuşlar mı? Boş koy! Bekleme yek kapısını! Ulan bütün Laleli'de, sen bana Ülkü gibi bir kız daha göster, bileklerimi doğramazsam, namussuzum! Öğren de gel ağbiy, öğren de gel! Zaaaarif bir çay yap, bir, okkalı iki! Zehra elbet meraktan çatlıyor. Bütün uğramam hiç, gece gidince dünyalar onun olur. Zehra derim, yine iş peşinde dolaştım durdum, anlaşılan bir şey çıkmayacak. İstersen seninle giderim! Maksat paraları bankadan çeksin, görelim papelleri. Kaç paps varsa. Üç bin, beş bin. Arkası kolay. Dörtcıhar. Pencüse. Ben ağbiy, böyle şoför görmedim ekmek çarpsın! Ulan trafik diye bir şey var hayatta, inek!

Bekir, Zehra'yı alıyor karşısına; iki aralık ve tuzlu dudak, tebeşir beyazı dişler olarak; ya da insanın çıplak tenine, ılık su şehvetiyle sarılan, dalgalı bir ses olarak alıyor; ne yapıp edeceğini, paraları nasıl ele geçireceğini hesaplıyor. Bü-

tün bütün büyüyor Zehra gözünde. Ama yalnız, o birkaç bin liranın hatırı için. Yoksa yaşantısında, hiçbir önemi olmamış. Olmuş, olmuş ama, onun istediği biçimde değil. Bekir Zehra'da, sadece ısınacak bir ev, bedavadan yatacak yumuşacık bir yatak, beş on kuruş cep harçlığı görmeye alışmış. O kadar. Kendisini seven, sıcak ve tuzlu dudaklarını havalarda dolaştıran kadını görmüyor. Bakmıyor ki görsün. Onun bütün teşebbüslerini, elinin tersiyle bir kenara itiyor, savurduğu bütün ilmiklerden, yılan çevikliğiyle kayıp sıyrılıyor. Onu bir türlü, hayatının dairesi içine almıyor. Ya da zaten onun hayat dairesi içinde olduğu halde, bir türlü erimiyor, onun kişiliğini sindirmiyor üzerine, onun olmuyor, daima yabancı ve uzak duruyor. Ancak zaruretlerle bağlı. Aç mı, nerede Zehra? Otelden mi atılmış? Zehra'cığım sen olmasan!.. En müthişi, Athena'yla anlaşıp tüyecek mi, aman Zehra! Artık hep Zehra! Tabii para ümidi oldukça, böyle bu. Yarın anlaşılsın ki Zehra'nın bir kuruşu yoktur, yarın Bekir Zehra'yı siler, unutur; onun yanında onsuz yaşantısını yaşamaya döner.

Ne var ki bugün işler başka türlü: Namık geldi, geliyor. Allah'ın belası Namık. Gece yarıları, İstanbul'un boş ve karanlık sokaklarında, topuklarını tok tok kaldırımlara vuruyor, uykumu kaçırıyor. Zilli'nin her gün ağzında. Yok gelecekmiş, yok Lütfullah'la haber uçurmuş, yok bilmem ne? Korkuyorum. Bana bir şey yapmayacak da olsa, bir daha onunla yüzyüze gelmek istemiyorum. Aramızda bir şeyler eskidi, bozuldu, çürüdü. İyisi mi tüymeliyim. Zehra'dan başka çarem yok. Şu parayı bana güzellikle verse, kendisi gelmek istemese, ne olur? Her şeyin sırası var. O yaşamış hayatını, gezmiş dolaşmış, şimdi yıkılacak yer arıyor; gözünün biri uykudaysa, ötekisi ölümde. Ben neden gidip onunla çürüyecekmişim? Gencim ben, önümde bütün yollar açık. Hayatımı yaşayacağım. Serüvenlere gireceğim. O paralar onun değil, aslında benim olmalı. Bana vermeli kendiliğinden. Vermeyecek. Olsun. Bir kolpasını bulacağız. Madem Athena artık benimle beraber, madem büklüm büklüm saç-

larını avuçlarıma dolduruyor ve benimle birlikte hayal kuruyor, mutlaka gerçekleşmeli bu iş: Ne yapıp yapmalı, Zehra'nın papellerini kaynatmalıyım!

Ümid, çığlıklarla uyandı. Uykusunun arasında, hem Mahmud'un acı acı bağırdığını, hem de Bastille'den Gare de Lyon tarafına geçen ilk otobüsün uğultusunu duymuştu. Daha fenası, bilmediği bir alacakaranlığa açmıştı gözlerini. Kirpikleri kısa, sık ve siyah; beyazları kılcal ve grift mavi damarlarla örülmüş. Artık uyuyamayacağını biliyordu. Kalktı. Görünmez bulutlar halinde odasının havasında yoğunlaşmış korkularına ve pişmanlıklarına çarpa çarpa, camların önüne gitti. Perdeleri açtı. Yeni ve bulantılı bir kış sabahıyla burun buruna gelince, korktu. Nedense hayatını, artık ileriye doğru değil geriye doğru yaşamak istiyor; zamanın geçişi, gecelerin ve gündüzlerin inatçı kovalamacası, bu aykırı isteğine karşı çıktıkça, açıklaması zor bir korku duyuyordu. O, her saat, her dakika, Mahmud'la beraberliğine dönmek isterken, böyle her yeni gün başlangıcıyla, ağrılı bir Mahmud'suzluğa doğru gitmek! Geçen zamanın ve yeni yaşantıların, korumaya uğraştığı her anıyı, her sözü, her çizgiyi silip bozacağını düşünüp, titremek! Daha şimdiden, günde kim bilir kaç defa, onu yaşarken olduğu gibi gözlerinin önünde şekillendiriyor; kıvırcık saçları, saklı gülüşü, günlük hayatına ait davranışları, jestleri ve bakışlarıyla. Maddi ve manevi yaşamasına onu da katıp, bir manada, iki kişi olarak yaşamayı deniyor. Ne zor iş! Ne acılı. Her defasında, güçsüzlüğünden yılıp, kahrolan; her defasında, asabi üşümelerin titreşimlerini, tırnak uçlarına kadar duyup, sarsılan bir Ümid!

Sabah karanlığında, odasındaki her şey, yabancı bir griye bulanmış. Bu ona, Paris'teki odasını hatırlatıyor. Eşya yani yatak, komodin, gardrop, masa, şu ya da bu, günlük işlerinin dışında anlamsız, biraz da saçma. Sağ eliyle, alnına düşen ufacık saçları, geriye yatırıyor. Gianna'ya mı, Mahmud'a mı, Halil'e mi, kim bilir kime:

— ... hatta ben saçmayım, diyor. Günlük işlerimin dışındaki, eşyalar gibi. Ben saçmayım, çünkü var oluşumu açıklayamıyorum. Yanlış mı? Topluluğun yaşantısına karışacak bir yer tutsam, bir iş görsem, hemen anlam kazanacağım. Aksi halde anlamsız ve saçma.

Daha sonra yanlış yanlış gülümsüyor: — ... yaşamamın sebebi ne? Mahmud'u silerek, Turgut'la flört etmek mi? Turgut? Turgut, eninde sonunda, kötü bir Halil. Peki, Halil kim sanki? O da, gerçek duygusunu kaybetmişin biri.

Önce Halil'in yumuşak, derinliğine ve kadife yeşili gözleri. Arkasından Turgut'unkiler; diri, saldırgan ve çiğ mavi. Bir yerde, ikisi birleşiyor; anlaşılmaz, ters, gözlerinin biri yeşil, biri mavi, bir adam peydahlanıp, uzak telefonlardan oyunlu aşk sesleriyle:

— ... Ümid, diyor, seni anlayamıyorum. Hızlı ve tehlikeli bir kumar oynuyorsun. Hani birlikte Amerika'ya gidecektik? Hani Paris'te Rocky'ye tanıştıracaktım seni? Hani şu gazeteci hayatından çıkmıştı büsbütün? Oysa ölür ölmez...

Ümid o telefona ve bütün diğerlerine dişlerinin arasından fısıldıyor:

— Beni, diyor, rahat bırakın.

Sesini yükseltmiyor, fazla bir şey de söylemiyor ama, söylediği kadarı bile, adeta tehdit! İçisıra hep son günlerinin kelimeleri:

— ... kendimi küçük görüyorum; kararsız, belki korkak, kaprislerini çok daha önemli şeylere tercih etmiş biri.

Gözleri sonuna kadar açık, çakmağının alevine dalmış:

— Şimdi, diye bitiştiriyor, bir karar vermeliyim.

Oysa davranışları, zaten verilmiş bir kararın, gözle görülür sonuçları: Suzan'ı hiç aramadı. Gülümhan'a yok dedirtti. Turgut'u tersledi. Babasının istediğini, inatçılığını bildiği halde, Sıtkı Ocakçılar'la yemek yemedi. Korkutucu bir tutku, şaşırtıcı bir telaşla Mahmud'u bulmak, onunla baş başa oturup saatlerce konuşmak istiyor. Ve Mahmud artık yok. Bir bakıma, onun içinde var belki. Ulu, basıncı çok yüksek, kızgın bir nebülöz sanki. Ağır ağır dönüyor ve Ümid'i

dağıtıyor. Asıl bu nebülöze belli bir yön, belli bir biçim vermeli. Bu da ayrıldıkları ölü noktadan, ilk rastlaştıkları gergin noktaya kadar, gün gün, saat saat gerileyip, yeniden yaşayarak, Mahmud'u önce somutlaştırmayı; sonra tekrar gelecek günlere yönelip, onun gibi yaşamayı gerektirmez mi? Mahmud gibi yaşamak! Evet, ancak böyle yaşarsa, onun bıraktığı yerden alıp, yeni ve değişik hallere uygun davranışlar halinde geliştirirse, bozulmaya çözülmeye başladığından korktuğu kişiliğini de kurtaracak.

Salondaki saatle birlikte, uzak ve görünmez birçok saatler çalıyor: — ... elbet bozulmak! Mahmud'dan bıktığımı sandığım gün, o bana ağır gelmeye başlamıştı. Üstesinden gelinmesi iyice zor, kaçınılmaz bir vazife gibi. Beni ona iten kuvvetin belki yarısı, belki yarısından çoğu, Paris'te edindiklerimden gelmiyor muydu? Sonunda besbelli çevreme yenildim. Gururumu, kirli tutkularımı işe karıştırarak, silkinmek istedim Mahmud'dan. Kişiliğimin çözülmesi değilse, ne?

Farkında olmadan Fransızca ve yüksek sesle tamamlıyor:

— ... *décomposition!*

Sonra koridordan, salondan, sınırları belirsiz siyah bir karaltı olarak geçip, banyoya girdi. Çabucak soyundu. Şofbeni yaktı. Alevlerin yüksekliği ve hınzır maviliği; omuzlarına, göğüslerine ve yüzüne vuran suyun ısrarlı sıcaklığı onu değiştiriyor, sanki yeniliyordu. Az çıkmanın, çok ve yalnız başına düşünmenin getirdiği eskimişlik duygusu, öfkeli suyun basıncına direnememiş, eriyip dağılmıştı. Bilenmek gibi bir şeydi bu. Ya da gömlek değiştirmek gibi. Banyosu bitince, yepyeni bir açlığın parıltılı boşluğu, karnında büyüdü. Aynı anda:

— Anahit, diye düşündü, kalkmış olsa bari!

İçin için utanarak gülümsüyor: — ... kendi işini kendin göremez misin kızım? Paris'te olduğu gibi. Çamaşırlarını lavaboda yıkayıp, balkonda kurutan başkası mıydı? Bazı bazı, elektrik ocağında Türk yemekleri pişiren? Sen değiştin ve bozuldun kızım. Bunu çok pahalı da ödedin.

Tuhaf şey! Paris hayatımı bambaşka alışım, yoksa bundan mı? Orada, meşhur Keleşoğlunun kızı değildim. Onun çevresini, onun şartlarını yaşamıyordum. Büyük, üstelik yabancı bir şehirde, tek başıma kalmış, maddi ve manevi hayatımı kendi gücüm ve imkânlarımla düzenlemek zorunu yüklenmiştim. Manevi hayatımı saymasam da olur. İstanbul'dayken de düşüncelerim, babamın istediklerinden, ayrı ve bağımsız gelişiyorlardı. Paris'te ilk defa maddi hayatımı gönlümce ayarlamıştım. Sade, basit, temiz ve yüksek. Gianna olmasaydı, yapamazdım belki bunu. Belki bir zaman şaşalar, ne yapacağımı kestiremez, sonunda da Halil üzerinden Paris'imi çarçur ederdim, ya da düzele bozula yine içten tasarladığıma ulaşırdım. Gianna beni, zaman kaybetmekten kurtardı. Onun yardımıyla kişiliğimi, kişiliğimin gerektirdiği yaşamayı, çok da uğraşmadan kuruverdim. Tabii ya! Benim hayatım, Paris. Ancak, oradaki yıllarımda, her günümü çalışarak hak ettim. Bu yüzden Paris dendi mi, etrafımdaki kızlardan ayrı, onları şaşırtan şeyler düşünüyorum, söylüyorum.

Dilindeki süt tadını, gözlerindeki Paris aydınlığını başka bir düşünce bozuyor:

— ... Gianna, Halil'e olan zaafımı hiçbir zaman anlayamadı. Açıklayamadı. Nasıl açıklayabilirdi ki? Halil, benim buradaki hayatımdan, oradaki hayatıma kaymış, yanlış, *deplacé* bir tipti: Halil'i ben buradayken, buradaki çevremde aramıştım, orada buldum ve itemedim. Mahmud'u ise orada bulmalıydım.

Buradan itibaren Ümid'in içinde, kendi hayatını yaşamak fikriyle, Mahmud gibi yaşamak fikri birleşiyor. Paris'te ne yaptıysa, burada da yapacak. Önce bir iş edinmeli. Çalışmalı. Ne bu böyle, iki yıldır, günlerini gecelerini doğraya doğraya, lüzumsuz yaşaması? Çalışmalı, mutlaka çalışmalı. Gianna, mektuplarından birinde ne yazmıştı:

"... ancak çalışarak var olduğumu anlıyorum. Çalışmak beni ayakta tutuyor ve kurtarıyor. Tembellik etmek ve boş yaşamak, insanı varlığından kuşkulandıran şeyler! Aksiyona

katılır katılmaz artık bir anlam taşıdığımdan eminim. Onun için çalışmanı..."

O da çalışacak. Yaşayabilmek, en ilkel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için de gerekli bir şey bu. Ne yapabilir Ümid? Notre-Dame-de Sion mezunu. Fransızca bilir. Okur ve yazar. Sekreterlik edemez mi? Daktiloluk? Mütercimlik? Fransızca öğretmenliği edebilir, özel okullarda.

İş bulur bulmaz bu evi, bu çevreyi terk etmeliyim. Öbür hayatıma, kendi hayatıma gitmek için. Bir pansiyon bulurum; işime yakın bir yerde, ucuz ve temiz bir pansiyon, orada yaşamaya başlar, yeni yeni dostlar edinirim. Mahmud'un pansiyonu, neden olmasın? En mükemmeli o. Orada Mahmud olur. Hep olur. Sesini bile duyarım. Bana söylediklerini. Onunla konuşurum. Muhakkak orası olmalı. Acele etmeliyim. Çabuk tutmalıyım elimi. Başkaları girmeden, bir an önce sahibiyle konuşup, İstanbul'daki yeni hayatımı orada düzenlemeliyim. Hayır, iş bulmamı bekleyemem. Gecikebilir. Pansiyonu da tutarlar. İyisi mi, bugünden tezi yok, harekete geçmeli. Bir miktar param olacaktı bankada, ilk aylıkları onunla karşılarsam ne olur? Bir yandan da küçük ilanları gözetlerim, iş ararım.

Kahvaltısını unuttu. Odasına gitti. Banka cüzdanını buldu. Parasının miktarını bilmiyordu. Baktı, beş bin lira imiş. Az mı yoksa çok mu olduğunu kestiremedi. İstanbul'da ortalama bir hayatın, ayda en az kaç para gerektirdiği hakkında hiçbir fikri yoktu. Bir pansiyon kaça kiralanırdı acaba? Otobüsler, tramvaylar kaç paraydı? Etin ekmeğin, fasulyenin ve margarinin fiyatı ne olabilirdi? Tıkanacak gibiydi. Sık sık nefes alıyor, yine de nefes almak ihtiyacını gideremiyordu. Uğultularla aynı fikre döndü:

— ... orada biliyordun hepsini. Aylık bütçe yapıyordun, işin garibi, kılı kılına riayet ediyordun yaptığın bütçeye. Oradaki kendi hayatındı. Buradaki de kendi hayatın olacak. Hepsini öğreneceksin. Mecbursun.

Aynada yüzünü gördü. Gözleri lüzumundan fazla açılmıştı. Gri sabahın bozuk aydınlığında, her zamankinden da-

ha büyük ve ciddi, daha parlak duruyorlardı. Ne renk oldukları, doğru dürüst anlaşılmıyordu.

— ... yoksa diye, içisıra sürdü götürdü, yoksa yaşamıyorum. Yaşamıyordum. Mahmud bu yüzden beni değiştirmek istiyordu. Değiştirmek de, ne? Bozmak mı, çürütmek, soysuzlaştırmak mı? Ne münasebet? O bütün gücüyle bana, bir şuur aydınlığı katmaya uğraştı. Bense, Keleşoğlu'nun kızı Ümid, çevrenin asalaklığını, tiksine tiksine de olsa, yaşamayı tercih ediyor, onu sadece bir erkek olarak beğeniyordum. İç hayatını, fikirlerini öğrenince şaşırdım. Korktum biraz da. Oysa büyük bir sabırla beni tamamlamaya çalışıyordu, Mahmud. Mert bir adamdı. Ve beni seviyordu.

Ümid onu sevmiyor muydu? Omuzlarının gölgesine sığınıp, büyük ellerini göğüslerinde duyarak, benzersiz duygu gerilimleri yaşamak, ne demek! Kısık göz, gergin dudak ve çevik kas halinde, göğüs genişliğine boşalmak, şaşırtıcı bir ozmoz yoluyla, onun adeta etine girmek ve hayvan yaşamasına katılmak, ne demek! Ya haftalar boyu, durmaksızın Mahmud'un, gecelerini katlayıp açması? Ya karanlık ve deli yıldızlı yaz balkonlarında, her yaktığı cıgaradan bir yıldız akıntısı hızıyla, onun bir sözüne, bir bakışına kayıp gitmesi?

Kaşları simsiyah gözlerine inmiş, yumruklarını ısırıyor:

— Bilemedim, diyor. Bilemedim. Onunla yaşamayı bilemedim.

Anahit gazeteleri getirdi. Kaç gündür Mahmud Ersoy'un öldürülmesine sütunlar ayıran, bu konuda olur olmaz yorumlar yapan gazetelerin, bu sabah hiçbirisinde hadiseyle ilgili bir tek satır yoktu. Hepsi, *Birlik* dahil, birinci sayfalarında Savcılığın gönderdiği "neşir yasağı" bildirisine yer vermişlerdi. Ümid bu bildiriyi birkaç defa okudu, hiçbir şey anlamadı. "Tahkikatın selameti bakımından... her türlü neşriyatın..." Asıl, asabi bir inatla ilk satırlara takılıyor; büyük, sabit ve bomboş bakışıyla gazeteyi çürütüyordu:

"... *Birlik* gazetesi Yazı İşleri Müdürü Mahmud Ersoy'un ölümüyle ilgili olarak..."

Saçma! Budalaca bir şey! Nasıl yasak edebilirler? Ben merak ediyorum, öğrenmek istiyorum. Benim erkeğimdi o, hayatına olduğuna kadar ölümüne ait her şeyi öğrenmek ve bilmek hakkımdır. Hele böyle bir ölüm. Herkesinkine benzemeyen. Bir cinayet. Nasıl yasak edebilirler? Mahmud, İzmir'e bir adam bulmaya gidiyordu; bu adam inşaat yolsuzluğunun anahtarı olacaktı; o gece, o yolda öldürülmesi bu ölümün ne kadar önemli olduğunu göstermez mi? Hadisenin bu yanından hiç kimse bahsetmiyor. İlgilendikleri ne? Katil kim olabilir? Cinayet siyasi midir değil midir? Ivır zıvır. Yoksa bilmiyorlar mı? Yoksa haberi yok mu kimsenin? Belli olmaz, olur olur: Mahmud'un İzmir'e Sezai adındaki... sahi adı da Sezai'ydi öyle ya... Şirket mesulünü bulmaya gittiğini, ya yalnız ben biliyorsam? Korkunç bir şey. Mutlaka bir şey yapmalıyım. Savcılığa mi gitsem! İmkânsız! Babam uçurur sonra. Yoksa gazeteye mi? Hayır hayır, en iyisi telefon edip kontrol etmek; zaten haberleri varsa, mesele yok, bilmiyorlarsa... Bilmiyorlarsa, bildiğim kadarını söylerim, onlar da savcılığa aksettirirler. Bunu yapmak şart. Nasıl düşünemedim, günlerdir nasıl aklıma gelmedi? Nasıl dışarıdan seyrettim her şeyi?

Dişleri sımsıkı kilitli, dudakları adeta erimiş:

— Mahmud'un en yakını bendim, diye uğulduyor. Her şeyini en açık ben biliyorum. Gerekirse tahkikata müdahale etmeliyim.

Kılçık, bütün gece uyumamış. Bütün gece lodosun çarpıntısına kapılıp, sersem sersem, bulutların arasında kaybolmuş; yağmurun saydam ipini sarmış, yumak etmiş. Birkaç kere:

— Bana ne ulan elin sürtüğünden? deyip yatmış. Zati başım belada!

Teker teker elektrikleri söndürmüş; bir yalnızlık uykusuna girmek, kendi kendine kalmanın rahatlığını duymak istemiş. Ne gezer? Athena'nın gözleri, yeşil ve yeşil, gecenin koynunda bir yerlerde yanıyorlarmış. Bekir'in gözlerine ışık

damlıyor, kirpiklerinde ateşböcekleri pırıldıyormuş. En kötüsü, genzine ığıl ığıl bir şeylerin akması. Boğulacak sanki. Haydi, küfür küfür üzerine, kalkıyor. Camı çerçeveyi oynatarak, ulu ulu tükürüyor. Yine ve üşenmeden, bütün odaların ışıklarını, birer birer yakıyor:

— ... hiç çaktırmadılar be! Ruhumuz bile duymadı. Biz burada kızı kafesledik diye enayi gibi hayal kuralım, onlar orada annıyor musun, işi pişirmişler çoktan. Ulan gece üstlerine gidiyoruz, kapıyı açmıyorlar. Seslerini bile çıkarmıyorlar. Anasını, avradını, sülalesini! Ama eşeklik bizde, bu gazeteci dalgası ayağımıza dolaşıyor, helbet, yoksa kır ulan kapıyı inek, iki omuzla bir alaşağı et, yakala o hıyarlofu.

Kapı sanki sahiden paldır küldür yıkılıyor. İçeride Bekir Athena'yla dudak dudağa. Onu görür görmez yerlere kapanıyorlar. Korkarak. Titreyerek:

— ... Sen, diyorlar, Nazım ağbiy affet bizi! Kusurumuza bakma!

Nazım suratlarına tükürüyor: — Tuh diyor, namussuzlar.

Eline bir tabanca geçiriyor. Nereden bulduğunu bilmiyor bu tabancayı. Bir bakıyor aa! elinde bir tabanca!

— ... ha sahi, diye içinden karar veriyor, madem suçüstü yakaladım, bu rezilleri acele vurmalıyım.

İlkin Bekir'i vuruyor. Bekir, ödlek. Titriyor. Suratı yemyeşil. Ellerine sarılıyor. Gırtlağına saplanıyor kurşun. Ağzı burnu kan içinde. Arkasından namluyu Athena'ya doğrultuyor Kılçık. Kız mutlaka çırpınsın, korksun, deminki gibi yerlerde sürünsün istiyor. Bunu yaparsa vurmayacak. Asla! Sadece saçlarından kavrayıp çat çat! Sağlı sollu iki şamar. Yeter. Fakat Athena tınmıyor ki. Ortodoks usulünce haç çıkarıyor. Soğuk soğuk gülüyor:

— Haydi vre Kılçık, diyor, ne bekliyorsun?

Kılçık: — Yalvarsana, diyor. Bana yalvarsana; vurma desene!

Athena eliyle Bekir'i gösterip: — Onu vurdun, diyor, beni de vur.

Vay orospu vay! Tetiğe dokunur dokunmaz, tabancanın

namlusundan kurşun yerine, incecik, tığa benzer bir zıpkın fırlıyor, gidip Athena'nın kulağına saplanıyor. Kız, infilak ediyor hemen. Barut kokusu. Toz toprak. Yağmurun ve lodosun tasını tarağını toplayıp, kaçışması. Sıkı, sıkıştırılmış bir boşlukta, bir çalar saat. Bir. Bir daha, iki. Bir daha, üç. Bir daha, dört. Bir daha, beş. Bir daha, altı...

Kılçık: — Haak - tuu! diye lavaboya tükürüyor. Allah belasını versin! Ulan sabah oluyor, hâlâ bizi uyku tutmadı be!

— ... Yeniden birer birer, bütün ışıkları söndürüyor. Kendi kendine:

— ... kapıyı neden kırmadım, neden oracıkta ikisini de temizlemedim? diye defalarca soruyor. Ve defalarca kapıyı kırıyor, tekrar içeri giriyor. Tekrar vuruyor ikisini de, ayrı ayrı. Her defasında öfkesi ve kızgınlığı biraz soğuyor. Zaten onunkisi bir tuhaf. Athena'yı aldatmış olduğunu, hiç aklına getirmiyor. Saplantısı şu:

— Bana nasıl madik oynar, bu kaltak?

Kendi kendine, Athena'yı ve bütün kadınları, hatta bütün erkekleri aldatmak, yalanlara bağlayıp keyfince kullanmak hakkını tanımış bir kere. Bu karı hoşuma gitti mi benim, âlâ gelsin öyleyse. Gelmiyor mu, oyun. Oyuna kanmazsa, hile. Hileye düşmezse zor. Zora karşı koyarsa, Athena gibi böyle biraz direnirse: — ... vay orospu vay, bana kafa tutmak ha!

Peki neden omuzlamadı kapıyı? Neden bir tekme ve yumruk fırtınası halinde içeriye savrulup, ortalığı kırıp geçirmedi? O, Kılçık Nazım, canı istediği an, istediği adamı, dünyaya geldiğine pişman eden? Belki korktu. İçeride ikisini, umduğu gibi, dudak dudağa bulamamaktan korktu. Ya da öyle bulursam, ikisini de temizlemek gerekirse diye, korktu. Külhanbeylik raconu bunu emrediyordu. Oysa daha gazetecinin ölümü soğumamıştı. Tabancası da yanında değildi.

Ama sabah olur olmaz, tabancasını buluyor. Kurşunlarını bulamıyor. Birkaç saniye aralığında, Athena'yı, Bekir'i, birkaç defa öldürüyor. Köpüklü kanlar, kirli sarı ku-

suklar içine yuvarlıyor. Tabancası hâlâ sıcak, gözleri hâlâ dumanlı, Kalyoncukulluk Karakolu'na teslim oluyor. Birkaç defa vazgeçiyor. Gidip Bekir'i kıstırıyor, adamakıllı bir ıslatıyor:

— Ulan, diyor, ibne! Sana kaç kere söyledik, dolanma bu karının eteğinde diye, ha? Anlatamadık mı bok soyu?

Çamurlu bir sabah. Beyoğlu'nun suratına tükürülmüş. Fevkalade boyalı kirpikleriyle gururlanan daktilo kızlar. Kılçık, gözlerine kan oturmuş, yumrukları sıkılı, Bekâr Sokağı'nın başlangıcında durup, yutkunuyor. Suni ipek kaşkolu boynundan ceplerine akıyor. Cıva gibi dolduruyor ceplerini. Taşıp nokta nokta kaldırımı aydınlatıyor. Tramvayın biri uykusuz. Fena halde. Taksim'den Tünel'e, uç uca taksiler. Yukarıda, yüreklerini çoktan, belki Osmanlılar zamanında, bilemedin Mütareke'de kaybetmiş, karanlık, dolaşık ve hain yapılar. Kılçık:

— Kapıya bir yüklenirim, diye kuruyor, tamam.

Kapıya bir yükleniyor... kapı açık. Athena ayağının biri sarılı, sedire uzanmış. Radyoda Atina'nın sabah müziği. Bekir filan yok. Athena çay bardağını usulca dudaklarına götürüyor. Büyük büyük bakıyor. Kılçık sadece:

— Nerede, diyor, o it?

Athena'nın kirpikleri birbirine dolaşıyor.

Kılçık bir adım atıp: — Söylesene, diyor, nerede o it?

Bu arada gizli, beklenmedik bir panik: — ... ulan belki gece, yoktu oğlan burada. Athena sepetlemişti. Biz gürültü edince öfkelendi, kapıyı açmadı.

Athena'nın dedikleri başka: — Ne geldin? Utanmıyorsun vre? Koskoca herif! Hani artiz oluyordum, rejisör dostundu, kunturat yapıyorduk. Ayıp vre! Erkeklik bu mu? Barda beni iki paralık ettin. Herkes üstüme güldü.

Başını çevirdi: — ... bir de gelmiş gece yarısı kapımı tekmeliyor.

Kılçık daha yavaş, daha yumuşak:

— Söylesene, diyor, nerede o it?

— Gitti. Çoktan gitti hem. Sen kapıda tepinirken, ayağı-

mı sarıyordu. Sonra bıraktı gitti. Elini elime dokundurmadı. Bazıları varmış böyle demek! Uzak uzak yaşıyorlar, yakına gelince elini eline dokundurmuyorlar.

Kılçık Nazım fikrini değiştirdi. Hesabı gayet basit, kısa ve açık: Athena'nın arayı bozmak istemediği belli mi, belli. Uzun etmemeli. Biz de az dalavere çevirmedik. Bekir puştuna esaslı bir ders veririz, olur biter. Mesele de kapanır. Bu uykusuz geceyi, birinin sırtına yükleriz helbet.

Athena: — Yok, diyor. Beni buraya kadar getirdi. Ayağımı sardı. Dokunma ona. Na işte söz, bir kere suratına bakarsam...

Kılçık, o pis kelebek gülümsemesini, iç cebinden bulup çıkarıyor:

— Söz, diyor, dokunmam.

— ... ortalığı altüst eden, diyor, Bekir. Hani şu sarışın piç. Alacağı olsun. Gilda buna söylemiş, bu Athena'ya. Kıyamet de kopmuş. Neyse düzelttik. Şimdi doktora gidiyorum, kızın bileği incinmiş.

Rejisör: — Ee, diyor, Gilda nerede?

— Ne bileyim ben? Dadısı mıyım? Ara da bul.

Kapıdan çıkarken sırıtıyor: — ... bütün gece, diyor, uyku tutmadı. Eğer kız aşağıdan almasaydı, annıyor musun, ikisini de şişleyecektim namussuzum...

Ümid, usulca koridora seslendi: — Anahit, şoföre söyle: Babamı bıraktıktan sonra, hemen dönsün, araba bana lazım!

Anahit gider gitmez, pişman oldu: — ... arabaya binmesem olmaz mı? Herkes gibi, otobüse binsem, yürüsem. Pahalı, imkânlarımı aşan alışkanlıklarım var, vazgeçmeliyim.

Yüksek yakalı nefti bir kazak giymişti, dar siyah bir etek. Çıkarken üstüne, taba rengi deri ceketini düşünüyordu. Eldivenlerini ve kaşkolunu da alacaktı. Anahit tersyüz döndü geldi:

— Şoföre gel dediysem, kafa tutuyor küçük hanım: Garaja gidecekmiş, nedir?

Aynada saçlarını tarıyordu: — Peki, dedi, istemez. Vazgeçtim.

Düşündüklerinin itişiyle, davranış, hareket ve anlam olarak, ufak ufak, kişiliğine dönüyordu. Giyinişini, hiç bozmamıştı. Eski rahatlığıyla ökçesiz süet pabuçlarına binip, ellerini sımsıkı deri ceplerine sokarak, kış sokaklarına gidecekti. Hafif de olsa boyanmaktan, Mahmud öleli vazgeçmişti. Fakat, iç kuruluşunu düzenlemesi önemliydi asıl; istekleri, düşündükleri ve yaptıkları arasında, yaratıcı bir denge kurabilmesi. Bu da bir müddet, kendi kendini ısrarla kontrol etmesini, her hareketini ölçüp biçerek yapmasını gerektiriyor. Başka türlü, çevrenin katıldığı eğri ve bozuk eğilimleri, nasıl ayıklayabilir?

Hazır olunca, balkonun kapılarını açıyor. İstanbul'un önünde duruyor. Başka bir İstanbul sanki. Oysa başka bir Ümid. İçinde Mahmud'un, bir nebülöz gibi gelişip genişlediği. Ağzını sımsıkı yummuş. Boğaz'dan gri bir tanker, Karadeniz'e geçiyor. Beylerbeyi, Kuzguncuk tarafları yumuşak, beyaz bir sisin arkasında kaybolmuşlar. İnce bir soğuk. İnsanın yüzünü, ellerini ve boynunu yalayıp geçen. Arkasından Anahit:

— Soğuklar, diyor, bastıracak.

Ümid, biraz da kendisine: - Zarar yok! diyor.

Gitmeden önce, iyice tembih ediyor kıza:

— Beni kim ararsa arasın, yokum!

— Suzan Hanım?

— ... kim ararsı diyorum.

— Öğlene geleceksiniz?

Kapının önünde kısa bir an durakladı:

— Belli olmaz! dedi.

Sokağa çıkınca şaşırıyor. Başka bir İstanbul; ne yapsa, ne etse, tadı değişik; rüzgârı, yağmuru ve yaşantısı, başka türlü bir İstanbul! Geceleyin belki çalışkan lodos, belki delimsirek yağmur, anlaşılmaz bir şeyler yapmış ve şehri değiştirmiş. Ümid bir ara, rahatsız edici bir kesinlikle, Rue Turbigo'dan geçip Boulevard Sébastopol'a doğru yürüdü-

günü zannediyor. Sonra gizli bir üşüme; binlerce ufacık kırılma, yüz binlerce titreşim. Birbirini kovalayarak, içisıra akıp giden çağrışımlar: Sabaha yakın Gerda, Gianna ve o, birtakım orta Avrupalı mültecilerle, bir öğrenci balosundan çıkıyorlar. Ümit, elinde olmaksızın titriyor ve utanıyor. Ya da Halil'in gözleri! Ya da Halil, gözlerinin büyük ve kadife yeşilini, orasına burasına bulaştırarak, bir gece St-Michel'de, bir kahve terasında, ona bir şeyler anlatıyor:

— ... her sabah uyanıp, hâlâ var olduğumu hissetmiyor muyum, çıldıracağım. Kendimi öldürebilecek kadar da pratik değilim. *C'est assomant!*

Ümid yakalarını kaldırıyor. İçin için ürperiyor. Birdenbire Place St-Michel'den, Taksim Meydanı'na çıkacak, tekrar şaşıracak. Otomobillerin saklı hırıltısı. Yukarıda fena halde bozulmuş bulutlar.

Mahmud'un pansiyonunu, adres olarak bilmiyordu ama, birçok defa gelmişti. Beyoğlu aralarında, alkol çürüğü, ter ve parfüm kokan, rutubetli sokaklar dolaşılıp, Tarlabaşı asfaltına iniliyordu. Birinci değil ikinci sokakta, camları aşınmış, yüzü yorgun bir kapı. Günün her saatinde karanlık, merdivenler. Ve kapıyı açar açmaz, köşede kendine göre bir ışık ve gölge düzenine girmiş, kalpaklı bir Mustafa Kemal. Ümid kapıyı çaldı. Açılmadı. Bir daha çaldı. Yine açılmadı. Bir yanıyla açılmasını adeta istemiyor; açılırsa yerde, seccadenin üstünde Mahmud'un başsız cesedini, yalnız ve çirkin, göreceğinden korkuyordu. Utandırıcı bir duyguydu bu. Kirletici, biraz da küçültücü. Kurtulmak için, kapıyı bir daha çaldı. O değil, ona bitişik ve aynı merdiven aralığına bakan, öbür kapı açıldı.

— Bir şey istediniz?

Madam Bercuhi Karanfilyan, yamyassı bir kadındı. Ufalanmış gözbebeklerinde, elle tutulabilir bir korku titriyordu. Ümid birdenbire Mahmud'un sözlerini hatırladı: — Benim Madam'ı fethetmek için iki şey şart: Biri aylığını günü gününe vermek, ikincisi güleryüzlü olmak!

Ümid: — Bir pansiyon tutmak istiyordum da! dedi.

Sonra ansızın, ölünceye kadar aksini kabul edemeyeceği bir yalan buldu ve söyledi:

— ... burada nişanlım oturuyordu. Mümkünse onun odasını tutmak istiyorum. O biliyorsunuz...

— Ah! Mahmud Bey nişanlınızdı sizin? Geçmiş olsun! Buyurun, içeride konuşalım. O akşam, Gedikpaşa'ya gitmiştim ben. Kimin aklına düşerdi, he? Sonra polisler sardı, dört yanımızı. Şaşkınlıktan ve korkudan, adamcağızın matemini tutamadık. Nasıl tutarsın? Biri gitmeden, öteki damloor...

İçerisi, umduğunun tersine, aydınlık ve sıcaktı. Isınmış metal kokuyordu. Ümid, üstüne başına, silkelenmiş dutlar gibi dökülen, Madam'ın yarı Ermeni yarı Türkçe kelimelerini, divanın üstündeki *İntimité*, *İci Paris* gibi Fransızca dergileri, pencerenin içerisinde kıpkızıl parlayan elektrik sobasının yalayıcı sıcaklığını, bir türlü yerli yerine koyamıyor; Madam'ı gördü göreli, daha doğrusu Mahmud'un nişanlısı olduğunu söyledi söyleyeli, yeniden, acı bir Marmara ıssızından çalkalanmakta olan başsız bir cesedin yalnızlığını yaşıyordu. Büyük gözleri kısılmıştı. Bir şey yapması gerektiğini fark ediyor, ne yapması gerektiğini bulup çıkaramıyordu. Bir cıgara yaktı. Kısa bir an, Madam'ı işitmeden, cıgarasına kulak verdi.

— ... hiç bilmez idim nişanlı olduğunu? Eski tanışırsınız?

— İki yıl oluyor.

— Vah vah! Siz de polise gittiniz?

Ümid tereddütsüz cevap verdi: — Evet!

İçisıra sürüp götürüyordu: — ... çoktan gitmeliydim. Gazeteye gitmeliydim, hiç olmazsa. Ben Mahmud'un nişanlısıyım demeliydim.

Madam Bercuhi Karanfilyan, Katolik Ermeni. Notre-Dame-de-Sion'un eski öğrencilerinden. Ümid, duvardaki fotoğraflardan birinde, okulunun üniformasını tanıyor, bunu kadına söylüyor. Soeur Marthe'ı ikisi de, aradaki önemlice yaş farkına rağmen, hatırlıyorlar. Kış geceleri, taş avluya yağan yumuşak karı. Sonra Ümid'in, Paris yolculuğu meydana çıkıyor. Orada geçirdiği beş yıl, mükemmel Paris

Fransızcası. Madam Karanfilyan, yassı ve renksiz yüzünü, tüylü ve çok yüzüklü ellerini, elektrik sobalarının küstah kızıllığına, tuta tuta:

— ... Pariz'deydiniz, diyor. Beş sene? *Ah mon dieu!* Orada benim kuzenlerim bulunuyor. St-Cloud'da yerleştiler. Ben de gidebilsem.

Ya da: — Bana anlatırsınız, diyor. Hepsini, ne gördünüzse!

Dönüp dönüp, şehevi bir ısrarla, aynı şeyi istiyor:

— ... Pariz'i anlatırsınız. Hepsini, he?

Anlaşmaları kolay oldu. Mahmud odasını yüz elli liraya tutmuştu. Ümid aynı parayı ödeyecek, pansiyonu olduğu gibi devralacaktı. Yüz elli lira ona fazla gözükmedi. Mahmud'un evini bir başkasına kaptırmamak için, daha fazlasını gözden çıkarmıştı. Madam'a çantasındaki paradan yüz lira verdi. Ağızlığını ısırarak:

— Şimdi, dedi, oraya gitmek istiyorum. Mümkünse.

— Mümkünse ne laftır? Derhal. Yalnız ortalık biraz dağınıksa kusura kalmayasınız: Malum a, polisler çok geldi gitti, her şeyi karmakarışık ettiler.

Kapıyı Madam'ın arkasından kapadım. Yalnızım. Oda boş. Her zamanki eşyasına, seccadenin üstüne ve etrafa dağılmış, dosyalara ve kitaplara rağmen, ürkütecek derecede boş. Bu uğultulu, gizli yankılarla dolu boşluk duygusunun, aslında bu odayı, ilk defa Mahmud'suz görüşümden doğduğunu hemen anlıyorum. O geniş omuzları, gizli sesi, ufak ve yorgun gülümsemesiyle, ya elleri cebinde şu pencerenin önünde duruyor, ya divanda oturup benim hiçbir vakit göremediğim uzak aydınlıklara bakarak, her bakımdan odasını dolduruyordu. Yazıhanenin her karışı, onun elleri değdiği; kitapların her sayfası, bakışlarıyla yüzyüze geldiği zaman, asıl ve önemli anlamları kazanmaktaydı. Şimdi o yok. O artık hiçbir zaman olmayacak. Perdeler hep böyle tozlu ve sararmış, sarkacaklar. Hep Mustafa Kemal'in ciddi yüzü, boşluğun ve yalnızlığın şiddetli basıncına direnerek, parlayacak. Hep bu aşağılık, bu nereden geldiği kestirilemeyen bıçkı vınıltısı, saniye sektirmeksizin, açıklanmamış

hıçkırıkları, boğucu kahırları, kaybolmuş mutluluk ümitlerini doğrayıp duracak. Her şey, bütün bir ölmezlik süresi içinde, adeta dondurulmuş. Ben Ümid, Mahmud'un anlayışsız nişanlısı, bu boşluk ortasında, sokağa atılmış bir ünlem işareti zavallılığıyla dikiliyorum. Ağlayacağım galiba. Belki ağlıyorum. Dudaklarımda tuzlu bir elektrik tadı, kirpiklerimin dibinde karıncalanmalar. Kımıldayamıyorum da. İmkânsız. Büyük bir uçurumun kıyısında, öylece duruyorum sanki. En küçük hareketim, beni bu sarp boşluğa uçurabilir. Kalbimi sıkı tutmalı, direnmesini bilmeliyim.

Peki ama, az sonra her taraf Mahmud. Bildiğim, sevdiğim, sevmediğim bütün halleriyle. Bir dakikanın yarısında küçük parmağındaki bakır yüzüğü çeviriyor, öbür yarısında başımı avuçları arasına almış, bütün yüzüyle üzerime eğilip, ağzımdan öpüyor. Kutsal bir adak yerine getirirmişçesine, ağır ağır saygıyla yapıyor bunu. Arkasından cigarama ateş tuttuğunu görüyoruz. Ya da yazıhanede, Büyük Nutuk'un bilmem kaçıncı sayfasını bulabilmek için, ortalığı altüst ettiğini. Her taraf Mahmud. Beyaz gömlekli. Siyah gömlekli. Kazaklı. Kravatlı. Pijamalı. Saçları dağılmış. Islık çalan. Ne yana dönsem, hayır! Çığlık çığlığa, acı bir boluğa, sarp bir uçuruma düşmüyorum, bir Mahmud'dan öbürüne akıyorum. Her biri en az öbürü kadar benim, her biri en az adım kadar bana ait. Hiçbiri duruk değil. Donuk hiç. Durmaksızın değişiyor, birbirini değiştiriyor. Sonsuz bir çalışmaya kaptırmışlar kendilerini. Bakıyorum da, bazı bir maden işçisi, bazı bir köy öğretmeni, bazı bir traktörcü sanıyorum. Oysa hepsi Mahmud. Hepsi bana bakıyor ve gülümsüyor. Yazıhanenin iskemlesine şöyle ilişiyor, bir cigara daha yakıp, ben de onlara bakıyor ve gülümsüyorum. Tabii tabii, gülümsüyorum. Kirpiklerim ıslanmış, hayret! Gülümsüyorum oysa, ben gülümsemeliyim. Gianna'nın sözü nasıldı:

— ... o dehşeti yaşayacaksın. Şuurla. Aklın ererek. Kendini kaybetmeksizin.

Ya da, daha müthiş! Mahmud'un bu odada, gözlerini gözlerimden ayırmadan, bana söyledikleri:

— ... seni, yaygın ve eskitilmiş kadın tarifinin dışında alıyorum, Ü. Aramızdaki münasebet ona göre olmalı. Kendime tanıdığım hakları, sana da tanıyorum. Çünkü seni önemsiyorum.

Evet, beni önemsiyordu. Fazla önemsiyordu hatta. Beraberce, herkesin kullanıp attığı bulvar romanı ve Hollywood sineması aşklarından başka, çok daha yüksek ve bilinçli bir aşk kurabileceğimize inanıyordu. Basit gurur oyunlarından, alelade kaprislerden uzak; duyguları aklın yardımıyla büsbütün olgunlaştırmış, sahici bir aşk! Bunun için ona, genel çizginin ve şımarıklığın ötesinde, bir kadın mı gerekiyordu, o bendim işte; daha Samsun Vapuru'ndaki ilk tesadüfümüzde, kulaklarından kıllar fışkıran eli tespihli mürtecilerle, Avrupa tartışmalarına girmiş bir Ümid! Beni değiştirmek istemesi, benim üzerimde yeni şartların getireceği yeni bir tip kadını araştırması; aslında yaşayacağımız önemli ve değişik aşkın, ilk tuğlalarını benimle ve yalnız benimle koymak istediğini göstermez mi? Yaşayacağımız diyorum, yanlış. Yaşadığımız da diyebilirim. Ne olursa, aramızda ne geçerse, geçsin! İki yıl denemedik mi bunu? Şaşkınlığıma, vakit vakit sersemce sayılabilecek direnişime, ikide bir çevremden gelen sapık baskılara kapılışıma rağmen, pekâlâ ben onun aradığı kadın olmaya doğru gidiyordum. Pekâlâ o, heveslendiği aşkın doğuşunu görebiliyordu. Hatta bu odada, bugün, onun yoksul ve acılı hatıraları arasında, yeni ve başka bir gelecek düşünmem, neyi gösterir? Evimi, çevremi bırakıp, daha kendimin, daha maksatlı ve yüceltici bir hayata gitmek istemem? Elbet, iki yılımızın boşuna geçmediğini. Ben Ümid'im, saçları kesik ve gözlerinin rengini bilmeyen milyoner Keleşoğlu'nun kızı: Paris'te Gianna'dan itibaren, dünyanın ve gidişatının daha başka gözlerle görülebileceğini, bilhassa böyle görülmesi gerektiğini, öğrenmeye başladım. Orada Halil, zayıf ve tutkularına tutsak davranışlarıyla, ayağımı çeliyordu. Sendeliyordum ama, düşmüyordum. Burada Mahmud tuttu elimden. Babam, Maide, Suzan, Gülümhan, Turgut ve bütün ötekiler, bütün çevrem

eteklerime sarıldı. Bir kere sendeledim. Yalnız bir kere! Sendeledim ve Mahmud'u harcamak istedim. Şimdi bunu ödüyorum. Artık sendelemeyeceğim, hele hiç düşmeyeceğim muhakkak. O olmadığı halde. Ya da daha doğrusu, o içimde olarak.

Kalktı. Düşünmek onu bozuyordu. Birdenbire ceketini çıkardı. Etrafa dağılmış kitapları, dosyaları, gazete kupürlerini derleyip toplamaya başladı. Kitapları kitaplıktaki yerlerine, dosyaları yazıhanenin gözlerine yerleştiriyordu. Mahmud, gazeteciliğinden, gündelik devamlı çalışmasından ayrı olarak, düşündüğü birçok problemler üzerinde notlar almış, önemli saydığı bazı tartışmalardan sonra, kendince çıkardığı ilgi çekici bazı sonuçları, dikkatle bir kenara yazmıştı. Ümid bu birkaç satırlık notlar eline geçtikçe duraklıyor, o ara Mahmud'un kafasını kurcalayan düğümün ne olduğunu, ne olabileceğini tasarlamaya uğraşıyordu.

Sarı pelür kâğıda, yeşil mürekkeple karalanmış birkaç satır:

"... Türkiye'de komünist ve faşist komitacılığını, tek parti diktasının, her türlü muhalefeti yasaklamış olması besliyordu. Sosyal zaruretler değil. Onun için muhalif partilere izin verilmesi, her iki komitacılığın da, önce önemini zayıflattı, sonra varlığını ortadan sildi."

Sonra şunları: "... Kapitalizme ve emperyalizme karşı, sây esasına dayanan halkçılık, Mustafa Kemal devrimciliğini, sonunda radikal bir sosyalizme götürmez mi?" Daha aşağısına kurşun kalemle bir cümle daha eklenmiş. "... hele devletçilik vasfı gözönünde tutulursa!"

Ümid, dosya kolları arasında, öylece durdu. Şimdi yine titriyordu. Yüzü bembeyazdı. Bilmem kaç yüzüncü defa, bıyıkları ıslıklı üç hergele, bir gece boşluğunda, hain bıçaklarıyla Mahmud'un üstüne varıyorlardı. Mahmud itiraz etmiyor ve başını veriyordu. Oysa evindeki hafif nemli, mürekkebi hafif kabarmış yazılar, artık pelür kâğıtlarında durup oturamıyor; ellerini kollarını sallayarak, büyük gösteri-

ler halinde, şehrin sokaklarına, meydanlarına dökülüyordu. Ümid bütün gözleri ve elleriyle, o dosyadan öbürüne akıyor; birinde Türk aydınlarının devrim şuuruyla ilgili notlar buluyorsa, ötekisinde mutlaka Mustafa Kemal'in Kuva-yı Milliye demeçlerinden birine takılıyordu:

"... medeniyet yolunda muvaffakiyet, teceddüde vabestedir. İçtimai hayatta, iktisadi hayatta, ilim ve fen sahasında muvaffak olmak için, yegâne tekâmül ve terakki yolu budur. Hayat ve maişete hâkim olan ahkâmın, zaman ile tegayyür, tekâmül ve teceddüdü zaruridir."

Son cümlenin altı kırmızı bir kalemle çizilmiş ve yanı başına şu kelimeler ilave edilmişti. "Sosyal *determinisme* mi?"

Etrafı topladıktan sonra, Ümid yeniden odaya bakıyor.

— Evim! diye düşünüyor. İçinden düzeltiyor: — Evimiz!

Mahmud'un yarım bıraktığı her şeyi, tamamlamaya karar veriyor. İnşaat yolsuzluğunu, meydana çıkarmak için çalışacak. Mustafa Kemal'in inkılap teorisini, onun tasarladığı yönde, onun yöntemiyle araştıracak. Herkes bir şey için yaşıyor. O da bunun için yaşayabilir. Ölebilir de. Farkında olmadan kendisini bir fikir kadını yapıyor. Birkaç kitap yazıyor ve hiçbirini yayınlayamıyor. Birkaç defa mahkemeye veriliyor ve beraat ediyor. Birisinde sanık mahallinde Gianna ile beraber oturuyorlar. Gianna bir anne tebessümüyle gülümsüyor: — Evet, diyor. Evet! Mahmud'u bir yerlerden bulup getiriyorlar, sonra; ürkek, yüzü çizgilerle dolu, sesi büsbütün gizli. Ümid ona sarılıyor, sımsıkı sarılıyor ve dudaklarından öpüyor. Kan bulaşıyor dudaklarına: Çiğ kırmızı, tuzlu ve küstah.

Barın kapısı önüne bira kasaları yığılmıştı. Abduş, göğsü bağrı açık, kapıda peydahlanıyor; kasalardan ikisini, uydurabilirse üçünü yükleniyor; kaldırıp içeriye götürüyordu. Az sonra tabii yine kapıda. Kasları kemiklerine, vapur halatları gibi, sıkı sıkı sarılmış. Kafası fındık kadar. Çalışmanın ateşiyle, pırıl pırıl. İçeride tezgâhın önünden her geçi-

şinde, Çinli iki kolunu birden havaya kaldırıyor, avazı çıktığı kadar bağırıyor:

— Yaşşa bre Allah'ın koca öküzü, yaşşa bre!

Hemen arkasından Yorgaki'ye laf yetiştiriyor: — ... ne zaman söyledin, hangi gece? Söylesene hangi gece? Aklımız defter mi bizim, belki unuttuk. Bir daha söyle, bir köşeye yaz. Allah Allah!

Yorgaki masaya çökmüş. Suratı dökülüyor. İçi delik deşik. Sabah sabah, postacı Yorgo, Papadopulos'a bir mektup getirmiş. Güney Amerika'da bir yerden, Brezilya'dan. Sao Paolo'dan. Bu hınzır, bu fesat yürekli Şükrü, zarfı evirmiş çevirmiş, geri vermiş postacıya:

— Burada, demiş, yok böyle adam. Yanlış olacak.

Üstelik marifetmiş gibi anlatıyor: — ... lan yok dedim Yorgo Papado... bilmem ne, çek arabanı! Ha bak, Yorgaki deseydin o başka.

Yorgaki suratını avuçlayıp buruşturuyor:

— Ben demedim mi sana, diyor, mektup yazdım diye?

Çinli'nin çekik gözleri memnun:

— Postaneye gidersin, diye akıl veriyor, yanlışlık olmuş dersin...

Kapıdan, kasaları yüklenmiş Abduş'u görür görmez, sözünü yarıda bırakarak, yine kollarını havalandırıyor. Avaz avaz:

— ... yaşşa bre, diyor, Allah'ın koca öküzü!..

Yorgaki: — Yürek olmalı insanda, diye mırıldanıyor:

Bir Brezilya tasarlıyor, esmer, saçları alnına dökülmüş, beyaz dişli kadınlar. Sonra birdenbire, hiçbir şey düşünmediğini fark ediyor. Hatta üzülmediğini fark ediyor galiba. Şükrü'ye çıkışması, kahırlı duruşu hep oyun icabı. İçi bomboş. Olumlu ya da olumsuz, hiçbir şey yok içinde. Allah bilir Postane'ye gidip, mektubunu aramayacak bile. Bugün giderim diye düşünecek, yarın giderim diye düşünecek ve hiç gitmeyecek. Nerede bu Brezilya? Nerede bu Sao Paolo? İşin yoksa kalk, postane postane dolaş, mektup ara! Kanına en çok dokunan bu zaten. Çöktüğü yerde, ıslak bir şemsiye gibi

kapanıp toplanıyor, doğru Zehra'nın yanına. Zehra halden anlar. Anlıyor.

— Gider mektubu postaneden ararsın demiyor.

Ya da: — Yarın belki yine getirir, demiyor, postacı.

Çünkü mektubun Yorgaki'nin umrunda bile olmadığını hissediyor.

— Boşver, diyor, sana kalk gel diyecek değiller ya! Kim bilir ne saçma sapan laflar doludur mektup. İnsana zati iki şeyden hayır gelmez: Haram paradan bir, akrabalarından iki.

Yorgaki, yarı yarıya memnun:

— ... öyle mi? diyor. Akrabalarından iki! diyor.

— ... hay ağzını öpeyim, diyor.

Zehra, piyanonun taburesine oturmuş. Dalgın ve karanlık. Boyasız. Tek eliyle tuşlara dokunuyor. Nedense daima siyah tuşlara dokunuyor. Daima ve gayet hafif. Farkında olmaksızın, do'dan si'ye bir gam sıralıyor; kırmızı saçlı, silme çilli Yahudi çocuğunu düşünüyor. Daha başka şeyler de düşünüyor tabii. Gece, Bekir görünmedi. Sabah da görünmedi. Athena'nın kolunda gitti, bir daha görünmedi. Athena da, bir daha görünmedi. Gilda da. Kapı aralığından, bir kaşık kırmızı şurup gibi aktı gitti, bir daha görünmedi. Bazıları işte böyle akıp gidiyorlar, bir daha görünmüyorlar. İster misin Bekir'le Athena, bir daha görünmesinler?

Beygir Kâzım, kırmızı atkısını çığlık çığlığa eline almış, ağzından ve burnundan dumanlar salıvererek giriyor. Abduş'un ensesini tokatlıyor. Az sonra, tezgâhın başında, birer kadeh konyakla ısınırlarken, Zehra'ya:

— Korkma, diyor, kız! Athena evinde. Yatıyor. Ayağı burkulmuş. Bekir yok. Kıza bakarsan, hemen gitti diyor. İyi ki gitmiş. Neden mi? Neden olacak, sabahın esselatında Kılçık bir geliş gelmiş eve! Orada olsaydı seninki, duası okunmuştu.

Konyağını zıpkın gibi gırtlağına saplıyor. Avuçlarına hohlayarak:

— ... Athena, diyor, yemin etti. Hemen sepetledim de-

di. Hem Kılçık'la barışmışlar. Yalansa günahı boynuna. Ama ne mecburiyeti var?

Eğildi. Yine beygirler gibi hışıldadı. İlave etti:

— Öyle mi?

Zehra: — Peki, nerede? diye sordu.

— İt bu, sokak iti. Nerede olur? Sokakta.

Zehra: — Kılçık bir yakalarsa! diye düşündü.

Kâzım: — Kuşa benzetir, dedi, taşbebeğini.

Zehra, gözlerini sımsıkı yumdu. Bekir'in tıpkısı binlerce taşbebek, yan yana dizildiler. Kılçık, elinde sustalı bir bıçakla bir köşeye oturdu. Bebeklerin gözlerini oymaya koyuldu. Teker teker. Bebeği eline alıyor, ilkin sağ gözünü oyuyor, sonra sol gözünü. Göz çukurları oyuk binlerce bebek, binlerce Bekir. Zehra gözlerini korkuyla açıyor. Kâzım'ın kadehini bir daha doldurmasını istemiyor. Elini tutup, sımsıcak:

— Yo, diyor, Kâzım ağbiy! Sabah bir şey yemedim.

Kâzım yan yana onu süzdü. Burnunun üstü, gözkapaklarının altı terlemişti. Kırçıl ve kara kaşları toptan ayağa kalkmışlardı:

— Haydi haydi, hiç mi aç karnına içmedin bu zıkkımı?

Zehra yanlış yanlış gülümsüyor: — ... içtim, diyerek. Bir keresinde aç karnına bir şişe mi ne, içtim. Beyrut'ta. Madam Kalustyan'ın boynuna sarılıp ağlamışım. Anneciğim demiştim.

Yeniden, camları iyice kapalı odada Madam Kalustyan'ın boynuna sarılıyor. Madam Kalustyan o anda tombul, bıyıkları boncuk boncuk, sesi cızırtılı bir Nora. Parmaklarıyla, görünmez bir adama müthiş işaretler yaparak, bütün sayfayı ezbere okuyor:

— ... beni dinle, Thorwald! Şayet bir kadın kocasının evini terk ederse, yani şimdi benim yaptığım gibi; işittiğime göre, o erkek o kadına karşı mükellef olduğu bütün vazifelerden kanun nazarında kurtulurmuş. Herhalde ben de seni bu vazifeden kurtarıyorum. Artık her iki tarafın da serbest olması lazım...

Bitirirken her yanıyla titriyor:

— ... İşte al yüzüğünü, ver benimkini bana!

Akdeniz güneşi kızgın camlara yapışıyor. Lüzumsuz, kör edici bir çığlıkle eriyor. Sokaklar, çarşılar, gümüş takımları sanki. Işıl ışıl. Binbaşı Cesbron dün yaptıklarından mahcup, elinde koca bir demet çiçekle, sökülüp geliyor. Fransa'yı, Suriye'yi, Beyrut'u iyice kirlettikten sonra, yüzükoyun yatağın üstüne kapanıyor:

— Ben, diyor, yirmi yıldır uyuyorum ve bu rüyayı görüyorum. Yirmi yıldır aynı rüya. İnsanlar birbirlerinden kurtulmak, birbirlerinden kaçmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Yine de kurtulamıyorlar. Bir gün muhakkak uyanacağım. İşte o gün...

Getirdiği çiçekleri yere atıp çiğniyor:

— ... işte o gün ölmüş olacağım.

Zehra'nın yanlış gülümsemesi kayboldu. Parmaklarıyla kadehini kilitledi. Abduş kasaları taşımış bitirmiş, şimdi duvarın dibinde böcek gözleriyle Zehra'ya bakıyordu. Kâzım:

— ... ben, diyor, nereden bulurum senin gibisini? Hem böyle mi konuşmuştuk kız? Söyledim ya, bir daha söyleyeyim; o tüysüz keratanın ipiyle kuyuya inilmez. Bu lafıma mim koy.

— Onun ipiyle inmeyeceğim ki kuyuya, kendi ipimle ineceğim. Onu da indireceğim beraberimde.

Gülümsüyor yine: — ... bulursun, diyor. O Zühal mi ne var, Londra Bar'daki, iyi para verirsen gelir. Güzel kız. Bıçak gibi bir ses.

Beygir ne Zühal'i beğeniyor, ne bıçak gibi sesini. Bir tek ses bellemiş hayatta o: Adamı zaman içinde dünyada yaşadığı yerden iten, bütün münasebetlerini, yarın sabah dört buçukla Meserret'te buluşulacak simsarı, postadan bir türlü çıkmayan faturaları, çocuğun yemyeşil ishalini unuttıran; insansız ve dünyasız bir boşlukta, çırpındıran, tek bir ses: Zehra'nın sesi.

Zehra kuyusuna, kendi ipiyle inecek. Bekir'i indirecek. Tersine bir kuyu bu. İndikçe daha aydınlık, daha ferah. Sen tut, yıllarca, kararmış, paslanmış bütün yürekleri aydınlat,

ışıklandır, aydınlığını harca; sonra gelip, böyle tüysüz kız yüzlü bir çocuktan aydınlık dilen, tuzaklar kur, hesaplar yap. Zehra'nın içinde, yüzünü bakılmaz hale getiren, bir eskimişlik duygusu. Ben artık eskidim. Çürüdüm. Alkol, tütün ve aşk eskitti beni. Şimdi yine bir aşk, ama yeni, sütlü, gıcır gıcır bir aşk, yenileyecek ve tazeleyecek. Bekir'e bir dokunuyorsun, ellerini saçları arasına bir dağıtıyorsun, işte üç günlük ışık ve aydınlık. Onun için Bekir'siz olamıyor. Bekir'siz düşünemiyor. Yenilenmek ihtiyacı. Gençleşmek dileği. Ömrünün son birkaç yılında, öteki hayatını sımsıkı yaşayıp ölmek. Daha daha, yasak bir çocuk gibi boğup, zamanında herhangi bir bar kenefine atıverdiği, kayıp bir analık duygusu, usul usul kımıldanıyor. Bekir, biraz da çocuğu. Bekir'le, biraz da annesiymiş gibi, ilgilenmiyor mu? Saçlarını düzgün tarasın, soğuk havalarda sokak sokak sürtmesin, yırtık çoraplarla dolaşmasın dilekleri hep bundan. Boğulmuş, sakat, ayakları üzerinde doğru dürüst duramayan, bir analık duygusu. Evlensem, Bekir'den büyük oğlum olurdu. Bayram günleri neredeymişsin çıkar gelir, ellerimi öperdi. Ona lavanta kokulu mendiller verirdim, sırtını okşardım. Şimdi bir bakıyorum: Sabah, gözlerini papatyalar gibi açmış çay içerken "oğlum" diyesim geliyor; sonra bir bakıyorum: Gece, barda saçları dağınık kirli bir kopuk, hayır diyorum "erkeğim". Ya da hiçbir şey demiyorum. Simsiyah susuyorum. Kuyuma kendi ipimi sallandırıyorum. Bekir bana lazım. Çok lazım. Yoksa, ölüm.

Zehra elinde olmadan tekrar: — Kılçık bir yakalarsa, dedi.

Beygir Kâzım atkısını boynuna doladı. İyice düğümledi. Bir ucunu arkasına savurdu:

— Korkmasana kız, dedi. Karık sesiyle, oyuk oyuk güldü: — ... ne korkup duruyorsun? Athena Kılçık'a söylemiş, dokunma demiş çocuğa. Bana iyilik etti demiş. Sen demiş kapımda hayvan gibi tepinirken, o ayağımı sarıyordu. *Katalavis?*

— Sokak iti öyle mi? dedi ve güldü: — ... nerede olacak? Sokakta.

— Ne yani yalan mı? Ben gittiğimde çoktan tüymüştü. Kılçık da doktor aramaya çıkmış, anla. Efendilik taslıyor, hırbo.

— Barışmışlar mı?

— Kılçık'la Athena mı? Helbet! Hepsi aynı bokun soyu bunlar. En iyisi kavga etmemek! Eee, yemeğe gitmiyor muyuz?

Şöyle bir kasıldı: — ... atkımı nasıl buluyorsun?

— Dehşet! Yeni mi?

— Ne sandın ya? Elli papeli var.

O kapıdan çıkar çıkmaz, Yorgaki Zehra'nın omuz başında peydahlandı.

— Bak şuna, dedi. Neredeyse beraber yatacak atkısıyla. Yeni bir şey almasın, sanki çocuk. Nasıl bir sevinmek? İşte böyle.

Karı kısmına yüz vermeyeceksin, tepene çıkar, yere göğe sığmaz olur; fasulye gibi nimetten sayar kendini, kibirinden yanına varılmaz! İyisi mi, dizginlerini sıkı tutacaksın. Pek direnirse, gözünün üzerine iki tokat, tamam! Dakikasında haddini hududunu öğrenir, dizinin dibinden ayrılmaz. Allah rahmet eylesin, babam söylerdi de, inanmazdım. Haklıymış, yerden göğe kadar hakkı varmış. Hasılı, bakmayacaksın gözlerinin yaşına, orospuların! Güzelmiş, dalga dalgaymış, koynuna girdi mi ucu bucağı görünmezmiş, aldırmayacaksın. Yoksa, işte böyle Ayperi'nin yaptığını yapar: Burnu kafdağında, çıktığı kabuğu beğenmez, manitacı bir kahpe kesilir başına; Komiser Orhan'ın işi başından mı aşkınmış, yüreği mi yanıyormuş, takmaz da artık, hem utanmadan yalan söyler, hem elin iki paralık hergeleleriyle gezip tozmak için atlatır seni. Düpedüz dudağın karının dudağını bulmadan, küt! kapı burnuna kapanır. Kızmak mı? Kızarsın elbet! Kızarsın da, ne yaparsın? Söv say tepin! Kılını oynatmaz vallahi, içeride ya süslenir, ya uyku çeker: Tınmaz bile! Başında şımartmamak vardı. Her istediğini yapmamak.

Borçlara girme pahasına, naylon çoraplar, dantelli külotlar almamak. Bir kere yüz buldu ya, şimdi istersen küplere bin, vız gelir Ayperi'ye! Kendini sahici Rita Hayworth mu sanıyor ne? Hiçbir tarafından varamıyoruz. İşin kötüsü tutkunuz da! Hem fena tutkunuz! Kızıl saçlarını suratımıza doğru bir boşaltışı, omzunun birini yukarı kaldırıp vücudunu bir dalgalandırışı var ki, nerede olsak, ne iş tutsak gözümüzün önünden gitmiyor. Bela be! Anam avradım olsun, bela! Hem de püsküllüsü.

Şu sıra bütün belalar, neredeymişsin gelip bizi buluyor. Şu gazetecinin öldürülmesi, az bela mı Allahını seversen? Önceleri, ulan, şöyle böyle bir cinayet olarak gözüküyordu; git git, öyle bir çapraşıklaştı çetrefilleşti ki, içinden çıkabilene aşkolsun! Tahkikatın yolu değişti bir kere; değişti ya, iyi mi kötü mü, orası belli değil: Katili arıyoruz diyerekten, birtakım ticari şirketlerin geçmiş muamelatına soktuk burnumuzu, şimdi çıkamıyoruz. Herkes birbirine bozuluyor, Şube Müdürü hepimize! O da ne yapsın, onu da sıkıştırıyorlar yukarıdan, içtiği kahvenin haddi hesabı yok, gözlerini devire devire ahlayıp poflaması, caba. Hele geçen akşam Emniyet Müdürü'nün makamından bir çıkışını gördük. Allah inandırsın, içimiz acıdı adamcağıza. Zeki'nin dediğine bakarsan, Müdür vaziyeti telefonla Ankara'ya, Genel Müdür'e arz edecek olmuş, iyice kalaylanmış; o da duruyor mu, çağırıyor bizim Şube Müdürü'nü, veriyor dumanı! Halbuki ne kabahatimiz var? Kolaylık Yapı İnşaat Şirketi'nin muamelatına el koyun denildi, koyduk. Ne yapıp etmişse kurcalayın denildi, kurcaladık. Mesul şahıslarını bir bir tespit edin denildi, ettik. Her şey de, bu yüzden çıktı. Şirket'in ruhu mesabesinde bir heriften bahsediliyor. Sezai Yazmacı adında biri; gazetecinin yazdığı gibi Şirket'in çevirdiği bir dolap varsa, bunu bilirse bu herif bilir, gerisi fasarya. Tabii derhal herifi kurcalıyoruz. Ara ki bulasın. İstanbul'dan gitmiştir filan diyorlar. Bir zamanlar, Demokrat Parti Eminönü İlçe Teşkilatı'nda, önemli bir mevki sahibi olduğu meydana çıkmıyor mu? Tut kelin perçeminden! Va-

ziyeti basından gizlemek için, iki gün, anamızdan emdiğimiz süt burnumuzdan geliyor. Ankara'dan topyekûn zılgıt yiyoruz. Sonunda besbelli Savcılığın kulağını büküyorlar. Bir karar, neşir yasağı! Sen sağ ben selamet! Emniyet Müdürü, Şube Müdürü, Kısım Şefi, ben; hepimiz canım, ancak bu sabah derin bir nefes alabildik. Şahsen gazeteci kısmına bir düşmanlık duymam, ikide bir ayaklarımıza dolaşmasalar iyi olur ya, dolaşmalarından da pek bozulmuyorum; ne var ki böyle bulaşık, pis ve kokusu sonradan çıkacak işlerde pek ileri gitmeseler, daha tatlı olmaz mı? Nasıl olsa katili bulacak olan biziz. Bunun için para alıyoruz. Bıraksınlar da, rahat rahat çalışalım. Her taşın altından çıkıp, huzurumuzu kaçırmasınlar. Onlara da yazık oluyor, bize de.

Havalar aynasız. Bu yıl kış esaslı olacak. Sabah sabah, Sirkeci'de kemiklerimizin titrediğini hissettim. Kim, Zeki mi? Boşver, Zeki'ye bakma sen, pehlivanlık iddiasında o, Zemheri'de bile sırası gelir bakarsın, ne palto, ne pardösü. Hödük. O da ayrı bir numara. Kafasına, Boğaz'daki gazinoda maktulle beraber olan siyahlı kızı takmış, işi gücü onunla uğraşmak. Dün günlerden ne, pazar. Seninki, belki diyor kız çıkar gelir gazinoya; kalkıp gidiyor ve bütün pazarı orada geçiriyor. Ne gelen var, ne giden! Ayrıca ısrarına uyup, gazetecinin pansiyonunu göz hapsine almış durumdayız? Niye? O 'esrarengiz siyahlı kız' bir gün çıkar gelir ümidiyle. Kısım Şefi'nin, cinayet günü, Matbaa'ya ısrarla telefon edip, maktulü soran meçhul şahsa takması, bunun başka bir çeşidi. Hayır çıkmaz diyorum, bu tertip saplantılardan. Cinayetin asıl sebebine, katilin kim olduğuna, bu şirket dümenlerini çözerek ulaşacağız ya; bu da çok dikenli, çok nankör bir iş. Şube Müdürü de, benim kafada. Gazetenin yazdığı inşaatları görmeye gittiğimiz gün, ne dedi:

— Orhan, demedi mi, herif haklı. Müteahhit firma taahhüdünü layıkıyla yerine getirmemiş, inşaat dökülüyor.

Ayrıca gazeteci, Kolaylık İnşaat Şirketi'nin, adamakıllı dibini karıştırmış; ıcığını cıcığını çıkarmış da öyle yazmış. Biz ne bulduysak, yazdıklarına uyuyor, hem de tıpatıp. Ge-

riye ne kalıyor? Cinayeti işleyenin, ya da işleyenlerin, bu kanun dışı Şirket'le alakalarını bulup çıkarmak, öyle mi? Öyle ama işin boku da orada. Çünkü bakıyorsun, ortada sır olmuş bir Sezai Yazmacı var ki, Demokrat Parti'de bilmem neymiş. Şirket'in kâtibi ve muhasebecisi gözüken bir Rıza Girgin var ki, cinayetten bir gün önce, sırra kadem basmış. Şirket'in sermayesinin menşei, iyice şüpheli. İlgili gibi gösterilen öbür şirket ve bankalardan kimisi yan çiziyor, kimisi kör kör parmağım gözüne "adem-i malûmat" beyan ediyor! İşler iyice sarpa sarıyor velhasıl; tabii o zaman gelsin gazinodaki siyahlar giyinmiş kesik saçlı kızın katil olması ihtimali, gelsin cinayet günü *Birlik* gazetesinden telefonla maktulü arayan meçhul şahıs. İş mi bunlar yahu?

Ne, telefondan mı arıyorlar? Kim beni mi? Allah Allah! Alo, ben Komiser Orhan, Cinayet Masası'ndan, buyurun! Ha, tuh Allah kahretsin, sen miydin be Zeki? Ee, hayrola, nereden icap etti telefon etmek? Ne diyorsun? Peki, evi gözetleyen kimdi? Ha, iyi! İyi ya dalgaya malgaya düşmüş olmasın; birisini benzetir, yakıştırır; tutar vaziyeti Müdür'e aksettiririz, biz rezil oluruz sonra. Yalan mı? Sen hilaf yok diyorsun, yani: Maktulün pansiyonuna gelen kız, gazinodaki garsonun bahsettiği kız: Eşkal uyuyor öyle mi? Vay canına, sonunda haklı çıkmayasın ulan? Yok yok deli misin, acele etme, ağır ol! Eve girdi, sonra? Haa çıkıyor, seninki de peşinden. Beyoğlu'nda bir eyyam dolaşıyorlar. Berbere filan giriyor. Şimdi Orman Birahanesi'nde. Tamam. Yok yahu, yok dediler a: Pansiyoncu Madam'a musallat olmakta fayda yok, sebepsiz ürkütüp kaçıracağız kuşu; Osman peşini bırakmasın, çaktırmadan ikametgâhını tespit etsin bakalım: Nasıl olsa evine dönmeyecek mi bu hatun, oradan neyin nesi olduğunu bulup çıkarmak, gayetle kolay! Bak, dediğim gibi, sakın Madam'a bir şey sorayım demeyin. Kızı kaybetmeyin, kâfi. Ben, vaziyeti, şimdi Kısım Şefi'ne rapor edeceğim. İcabını bilahara düşünürüz. Haydi haydi, yine yaptın numaranı pehlivan, işini ayarladın!

Hay anasını be! İster misin pehlivan hödüğü şaka maka

derken gazetecinin katilini yakalasın. İşte buna şaşarım. Çok şaşarım, hem. Bir kere pehlivan kısmının kafası işlemez... İkincisi bu andavallı bir bok bildiğinden değil, laf olsun diye garson Sotiri'nin ifadesindeki siyahlı kadına saplandı. Eşkal uyuyormuş. Ne malum? Üstelik insanoğlu birbirine benzer. Tatar Sulhiye'nin katilini ararken aynı eşkalde yirmi adam yakaladık, hiçbiri katil değildi. Bu da bakarsın ona benzer bir fiyaskodur. İyisi mi, Kısım Şefi'ne haber vermekte acele etmemek lazım. Gel gelelim, körün taşı, ister misin kırk yılda bir pehlivan Zeki doğru bir iz üstünde olsun, biz de işi ciddiye almadık diye mesul olalım? İşin kestirmesi, vaziyeti rapor etmek, ne derlerse onu yapmak. Halt karıştırmamak yani. Zati Ayperi dalgasına iflahımız kesilmiş; boğazımızdan lokma geçmez, kafamızın makineleri işlemez olmuş; böyle ince işlerden ahkâm çıkarmak bize düşmez. Yanlış mıyım ama, yanlış mı konuşuyorum? Ulan hepi topu bir bar kızı dersin değil mi, bak bir kere zokayı taktı mı ne türlü mazarratı dokunuyor adama. Aslında yüz vermeyeceksin. Katiyen. Hasta mı olmuş, gebersin! Çorabı mı kalmamış, çıplak ayakla gezsin kaltak! Sana ne? Suratına bakmayacaksın. Bak şimdi karar vermişim ki, zehir gibi, aramıyorum orospuyu, semtine uğramıyorum. Bize sökmez bu numaralar kızım! Çok geçmeden ayaklarıma düşersin. Ben olmadım mı ananı bellerler, namussuzum. Beyoğlu'nda Asmalımescit'de mümkünü yok barınamazsın. Komiser Orhan ne demek?

Ümid, kendi kendine yerleşiyor; yürürken, saçını yatırırken, gülümserken. Her hareketi, her sözü, her düşüncesiyle. Ökçesiz pabuçlarıyla, bir Beyoğlu'ndan öbürüne geçiyor. Saçlarını, başka bir berber aynasında kestirip, gelişigüzel tarıyor. Hanidir unuttuğu Fransızca fikir gazeteleri ve dergileri, şaşılacak bir isabetle gelip parmak uçlarını buluyorlar. Vitrin camlarında, siyah etekli, deri ceketli bir kız, yüzü ve gözleri büyük kararlara doğru uzamış, belirip kaybolu-

yor. Uykusu var ve yok. Karnı aç ve değil. Yorgun ve dinlenmiş. Ümid ve Ümid. Biraz biraz Halil'in türlü sapıklığa bulanmış paletinden, Turgut'un yapma ve çıkarına düşkün boheminden sıyrılıp; yaşamasını, biraz biraz kendi içine; sonra şu zor İstanbul'a yerleştiren. Ama hangisine? İşsiz aktörlerin, yarı fahişe salon kadınlarının, hilekâr sanayicilerin ve Balkanlı mültecilerin ötesinde; daha alçakgönüllü, daha yorgun, ama kim bilir daha ne kadar cesur ve sağlam, kim bilir daha ne kadar kendine güvenen bir İstanbul'a.

Kendisini, baba evinden ve çevresinden sıyrılmış düşününce, sorumluluk duygusu, işe yaramak isteği ve aksiyon ihtiyacı, hep birden işe karışıyor. Çok şeyi kısa zamanda duymak, düşünmek, onu dipdiri fakat yorucu, bir iç gerginliğine götürüyor. Birisini bulup konuşabilse açılacak. Bulamıyor ki: Çevresinin ahmakça meşguliyetleri dışında, Suzan, Gülümhan ve öbürleriyle, tek kelime konuşamayacak, tek kelime üstünde anlaşamayacak kadar, hepsinden aynı ve aykırı olduğunu, bir kere daha tespit ediyor. Kim anlayabilir onu? Mahmud'dan başka, kim? Gerda, belki. Gianna, muhakkak! Rasgele bir birahaneye giriyor. Duvardaki aynalarda binlerce defa çoğalarak, herhangi bir kâğıda eğilip, Gianna'ya yazıyor. Büyük yuvarlak ve seyrek yazısıyla.

Biraz ötesinde İbrahim ve Küçük Rıza, yüksek masalara tünemişler, birbirinin yüzüne bakmadan konuşuyor, dinlene dinlene bira içiyorlar. Garson, yağlanmış bıyıklarının üzerinden kayarak, onlara sık sık ve en büyük bardaklar halinde, siyah, anlaşılmaz ve serüvenci bir alkol taşıyor. Küçük Rıza güldükçe biraz daha küçülüp, İbrahim içtikçe biraz daha şişerek, konuştuklarını ve yaşadıklarını camların ötesindeki Beyoğlu'ndan ve berisindeki öğle müşterilerinden koparmışlar, üst üste katlanıp birbirlerini tamamlıyorlar. İbrahim bütün buldog suratıyla birasını aranıyor:

— ... bana bir ev, diyor. En kısa zamanda. Neresinde olursa olsun, kabulüm, yalnız Boğaz'da olacak. Emlakçı haşeratıyla uğraşmak istemiyorum. Sen hepsini tanırsın diye düşündüm.

Küçük Rıza: — Evet, diyor, ben hepsini tanırım.

Göğsünü karışlayıp, başını eğerek ilave ediyor:

— ... haddim olmayarak.

İbrahim: — En kısa zamanda! diye tekrarlıyor.

Beyazı çok ve yuvarlak gözlerini kısıp, hayalindeki evi görüyor. Camlarına yorgun bir güneş vurmuş. Balkonu sarmaşıklı. Bahçesinde ıhlamur ağaçları. Hatta pencerelerinden birinde, en eski haliyle, yeni Türkân'ı görüyor.

— Bahçesi olmalı, diyor. Bak, bu mühim.

Küçük Rıza güldü mü, rezillik. Suratı darmadağın. Hiçbir çizgisi yerinde durmuyor. Üstelik gizli gizli sürüp giden, o pis fıkırtılar. Kahırlı. Neşesiz. Can sıkıcı.

— ... geçen gün, diyor ve bir zaman kendi kendine kaynayıp birasını ısıtıyor: — ... Seyit Sabri'ye bir iş götürdüm. Senden konuştuk. İbrahim gibisi yoktur dedi. Ben de öyledir dedim. Onun ne adam olacağı, daha Mileston işinde belliydi, dedim. Fena mı söylemişim?

Yalan. Bir kere bildiğim Küçük Rıza, Seyit Sabri'ye iş konuşmaya gidip, beni övecek adam değildir. Yapamaz. Elinden gelmez. İkincisi, Mileston işi aklına geldikçe, ceddime cibilliyetime sövmesi, daha akla yakın bir şeydir. Kaldı ki Seyit Sabri konuşmaz onunla; benden konuşmaz, at yarışlarını sorar, keyfin nasıl der, fakat hiçbir şekilde benim sözümü etmez. Bu ihtiyar köpeğin bütün derdi, Şirket'le aramızın, açılıp açılmadığını öğrenmek! Onun için iki burnunu birden, üstüne lazım olmayan işlere sokuyor, etrafı mundarlayıp, ayrı ayrı, her şeyi kokluyor. Halbuki ne? Seyit Sabri ne kadar açık vermediyse, ben de o kadar açık vermeyeceğim; ve o nasıl her şeye rağmen Küçük Rıza'yı kullanmakta devam edecekse, ben de öyle edeceğim. Bana ev bulacak. Evimi döşerken yardım edecek. Hizmetçiler bulup getirecek. O kadar.

En öteki sesiyle, gecenin neresinde bıraktığını bilmediği iç yalnızlığını bulup, ilmik ilmik üretiyor:

— ... otellerden kurtulmak beni, belki paranın ve gangsterliğin kirli çarkından kurtaracak. Kararsızlıktan da.

Ev, başlı başına bir karar. Hayatımdan sürprizleri ayıklayıp, yerlerine dinlendirici, yüceltici şeyler koymalıyım. Evimin ve ev hayatımın yeknesaklığı, hakikatte benim, saadet ve huzurumun kesafeti olsun. Daldan dala yaşarken, belki ceplerime, bütün yasak fakat keyifli birtakım duyguları düşürmüşüm. Onları bulmalıyım. Mutlaka bulmalıyım. Kendimi kendimden itebilmem, başka ve evvelki adam şuuruna ulaşmama bağlı. Bu şuuru edinmek de, o kaybettiklerim sayesinde mümkün. Yoksa yüz kızartıcı bir göbeğin gerisinde, yeniden iç ve dış gerilimlerini yaşamaya döneceğim. İşin kötüsü bu defa, yaşadığımı sevmeden ve inanmadan, yapılması lazım gelenin bu olmadığını bile bile döneceğim. Bir nevi korku ve heyecan mümeyyizi, serüven bürokratı olarak.

Bunu içimizden en iyi Mordohay anlamıştı. Ben Roma yolculuğunu, oradaki işlerimizi *série noire* gibi aldıkça, Yahudi tırnaklarını kemire kemire, incecik güler ve o zamanlar anlamadığım –hatta niye saklamalı, hor gördüğüm– şuna benzer şeyler söylerdi:

— ... bu iş, öteki iş, hep birbirinin aynısı. Kanuna uysan da bir uymasan da. Hırsız da, kaçakçı da, kendine göre bir iş sahibidir, bankadaki memur da. Hepsi işlerini görürken, aynı şekilde yaşar, aynı şeyleri duyar. Üç aşağı beş yukarı, aynısıdır be kuzum. Biz şimdi değiştik mi? Ben hep o eski Mordohay, sen hep o eski İbrahim. Buraya geleli kendini bir filmde sanıyorsun ama, yanlış! On yıl sonra şimdi yüreğini oynatan şeylerin, gelişigüzel formaliteler olacağını göreceksin. Kılın kıpırdamayacak.

Olacağı bu mu? Ölüm korkusu ve kurt yaşamaları bana yetmedi, para beni kurtarmadıysa, son ümidini Türkân'a ve gelecekteki beraber hayatımıza bağlayıp, ıska geçtiysem; en çıkar yol oteldeki süt mavisi sarışına, dolar yeşiline ve milletlerarası tren uçak ve vapurların, o karmakarışık yalnızlığına dönmek mi? Hem ne için? Önemini zaten kaybedip orospulaşmış birkaç litre ölüm korkusu, her kambiyoda ayrıca ırzına geçilen birkaç deste para için mi? Evet, Mordohay doğru söylemişti. Bu geldiğim yere kendimi sımsıkı çi-

vileyip, öteki ve iç yaşantımı kuramazsam; irade noksanlığı, ne tutum tutacağını kestirememek sebeplerinden; ben İbrahim, büyük ve şişman, kendi ölümünü süfli, beş para etmez bir memuriyet halinde, yaşamaya mahkûm olacağım. Hayır. Hayır. Hayır!

Onun için bu kadar önemli, Türkân'ı bulmak. Dün geceden ve harami bir gitarın zımbırtılarından itibaren de, onu bulamasam bile, bu şansı akıllıca kullanmak! Nasıl olmuşsa olmuş, paranın rezil ışıltısı altında bir çizgi tutturmuşuz; git git bitmeyen, bitmedikçe alçalan bir çizgi. On yıl sonra bir bakıyoruz ki gerçekte hep, kendi kendimizi çizmişiz. Namusumuzu, vatandaş haysiyetimizi, insanlığımızı be, insanlığımızı! Tam o zehirli noktada, yeter diyebilen kim? Ben değil miyim? Hem de, Türkân'sız bir ben! Demek yeniliğimi kazanmaya, kendi kendime başlayacağım. Türkân bir yerinden girip, başladığımı en mükemmel hale getirmekle, beni bütünleyecek. Yoksa başlangıcı Türkân'la bir tutuşum, öteki ömrümü daha geciktirmeye yol açıyor. Zaten yanlış bir adamın gözündeyse, saniyelik gecikmelerin bile, elbet yüzyıllık tahribatı vardır. Şaşmaz bu. Onun için sabah sabah, Hüsnü Faik'in kızını ele geçirebilir miyim, diye, gazeteye telefon ettim ve kimseyi bulamadım. Onun için, ölümümü geviş getirmekten ibaret olacak, yeni ve eskisinden tatsız bir kurt yaşantısına dönmemek uğruna. Türkân'lı, Türkân'sız, bütün kapıları çalacağım, bütün kâğıtlarımı oynayacağım. Yine olmazsa, yine beceremezsem; yine talihsiz bir buldog gibi, her türlü mutluluğun dışında kalırsam, bak ne diyorum, gırtlağıma iki mermi sıkıp, bu kötü işi bitireceğim.

Küçük Rıza, iki burnuyla birden, bardağına eğilmişti:

— ... hiçbir şeyin tadı kalmadı, dedi. Yarışlara bile hile karıştırıyorlar. Zarar üstüne zarar ediyoruz. Buna can mı dayanır?

İbrahim kaskatı: — Bak, dedi, para mı istiyorsun?

— O ne demek? Aramızda teklif mi var? İsterim isterim, istemem istemem.

— Al şunu, kaporo filan için...

— Ayıp ettin yahu.

Gülecek oldu. Suratı çatladı, bütün sıvaları döküldü: — ... teşekkür ederim. Tekrar göğsünü karışladı: — ... haddimiz olmayarak?

İbrahim purosunu yakarken, birkaç masa ötede, durmaksızın bir şeyler yazan, deri ceketli kızı görüyor: Elinin birini alnı hizasında bükmüş, öylece bırakmış; oğlan biçimi saçları gelişigüzel taralı, gözleri büyük ve rengi belirsiz.

— Birahane'de, diye aklından geçiriyor, mektup yazan bir genç kız. Olacak şey değil. Ya yabancı, ya da uzun zaman dışarıda yaşamış biri.

Bekir, saat on ikide, iki sandviç alıp Marmara Sineması'na dalıyor. Film mi seyrediyor, başlı başına film mi çeviriyor, belli değil. Bir kuytuda, gözbebekleri elektrikli, tırnakları sivri ve hain Gilda. Başka bir köşede, başka bir Gilda. Bir ötekisinde Athena'nın dudakları. Ama yalnız dudakları. Sınırları menekşe rengi bir kalemle çizilmiş, ayrıca boyanmamış. Sımsıkı, etli ve fırlak. Hangi tarafına dönse Athena, hangi tarafına dönse Gilda. Bir ara kendini, bütün bütün, filmin içinde buluyor. İşte şu sarışın çocuk, serseri ve kavgacı. Gangsterlerin foyasını ortaya dökmek maksadıyla, aralarına girmiş. Ondan kuşkulanıyorlar. Başında daima ölüm tehlikesi. Bu çocuk benim. Kılçık ve Namık beni öldürmek istiyor. Onların bütün sırlarını biliyorum ben. Korkuyorlar tabii. Ben de korkuyorum.

Bu dövüşen kızların ikisi de, onu seviyorlar mı yoksa? Belki sırf onun yoluna dövüştüler, birbirlerini ince ince kırıp ufaladılar. O isterse bunu, isterse onu alacak. İkisini de alır, arzu ederse. Birisini bir cebine, birisini bir cebine koyup, alır başını başka bir şehre gider, başka bir şehrin gangsterlerini temizlemeye. Ben FBI'den Bekir. Siktir lan. Bekir olur mu? Ben Federal Büro'dan Müfettiş Burt Lawrence, sizi adam öldürmek ve kaçakçılık suçlarından dolayı

tevkif ediyorum. Bugüne kadar anlayamadınız, beni kendinizden sandınız. Öyle mi? Alın öyleyse, ödeyin bakalım borcunuzu. Kımıldama yakarım. Beş dakika sonra aziz dostum dedektif Durrell burada olur, sizleri böyle sosis gibi birbirinize bağlı bulunca, benim armağanım olduğunu hemen anlar. Yamandır Durrell!

Ben yalnız ötekini seviyorum. Athena'yı. Şey... Tina'yı demek istedim. Mavi Dalya Barı'nda çalışır. Dansözdür. Bu haydutların arasına kazara düşmüş. Onu kurtaracağım. Onu alıp başka bir şehre, San Francisco'ya, ya da Las Vegas'a götüreceğim. Artık buralarda duramayız. Kirlendi Chicago. Pis kokuyor. İyice ısındı buraları. Yarın öbür gün Namık çıkar gelir. Yani Nicky demek istiyorum. İşin yoksa uğraş. İyisi mi tüyeriz. Ben Burt Lawrence, benim üstüme yoktur. Bu filmde serüvenlerimin hepsini göremezsiniz. Bu kızlar, bana tutkun kızların, hepsi değil. Daha kimler var, kimler? Zehra var sözün gelişi, katran sesli şarkıcı Zabeth. Zengin, bankalarda parası dolu, zilzurna âşık. Bir çek yazacak, iki bilet alacak. Ben çeki ve biletleri yürütüp, pırr... Tina'yla tüyeceğim. İsterse ihbar etsin, vız gelir. Alo polis arabaları! Alo polis arabaları! 28. Cadde'de bir cinayet oldu. Katilin 51 Mercury yeşil bir arabayla kuzey istikametine kaçtığı sanılıyor. Öldürülen...

Mustafa Kemal, yakası kürklü, gri bir pardösü giymişti. Başı açıktı. Havada, korkak bir yağmur, gizli gizli geziniyordu. Karaoğlan Meydanı'ndaki eski İttihat ve Terakki Kulübü'ne gitmeden, eğilip yanındakilere:

"— ... hayat, dedi mücadeleden ibarettir. Bundan dolayı hayatta, yalnız iki şey vardır: Galip olmak..."

Sustu. Sarışın kurt gülümsemesiyle tamamladı:

"— ... ve mağlup olmamak."

Yüzü kararmış gibiydi. Hüsnü Faik biraz gerisinde duruyor; gözlerini eğmiş, onun burunları ince ayakkabılarını ve tozluklarını görüyordu. Kalpağı olmadığından hafifçe ıs-

lanmıştı. Bıyıklarını sıvazladıkça parmak uçları nemleniyor, herhangi bir asker gibi emir tekrarlıyordu:

— Evet Paşam, mağlup olmamak!

Daha başka, daha hızlı bir Mustafa Kemal ise, bunaltıcı bir bozkır sıcağını, ince uzun ve tehditkâr parmaklarıyla, enine boyuna yırtıyor. Anadolu içlerinden gelmiş birtakım gizli raporları, sözleriyle eze eze:

"— ... millet saydığım tahavvülat ve inkılabatın tabii ve zaruri icabı olarak, diyor, idare-i umumiyesinin ve bütün kanunların, ancak dünyevi ihtiyacattan mülhem ve ihtiyacın tebeddül ve tekâmülüyle tebeddül ve tekâmül etmesine müstenid, dünyevi ve zihniyet idareyi mabihülhayat addeylemiştir."

Hüsnü Faik evdeki çalışma odasında, elinde tuttuğu fotoğrafın içinde, Mahmud'un yorgun ve saklı gözlerini seçer gibi oluyor. Oysa Mahmud'u hatırlasa da resimdekiler, ince ayaklı hasır bir masayı çevrelemiş üç eski adam ve bir eski kadın. Yani kimler? Gazi Mustafa Kemal, Yunus Nâdi, Hüsnü Faik ve Halide Edip. Gazi'den ayrıldıktan sonra, o gece, Yunus Nâdi'yle sabahlara kadar konuşmuşlardı. Türkiye'nin geleceğiyle ilgili düşünceleri, karanlıkta, komitacı Darülfünün talebeleri gibi kımıldıyordu. Hüsnü Faik, günün birinde Gazi'nin cumhuriyeti ilan edeceğini, ilk defa o gece düşünmüştü.

Şimdi, ölü Mahmud gülümsemelerine karışmış, bu görgülü fotoğrafın bitişiğinde, biraz biraz, eski Kuva-yı Milliyeci öfkelerini ellemeye çalışıyor; biraz biraz da, dinlendirici ev sıcaklığını içine sindirip, ihtiyar gazeteci öğle sonunu yaşamaya. Tenha kahve fincanı. O günkü gazeteler. Gözlükleri. Neşir yasağı. Yarınki başyazısı. Üst üste birkaç 'serlevha', birkaç 'mevzu' tasarlıyor. Hepsini, daha o dakikada, eskimiş buluyor. Allah Allah! Bugünkü hey'et-i içtimaiyemizde, yoksa biz, herhangi bir tekâmül merhalesine, tekâbül etmiyor muyuz? İnkılaptan murat neydi? Evvelemirde, asgari bir demokrasinin, hukuki ve maddi şeraitini, teminatlı bir şekilde tahakkuk ettirmekse; ahiren ve nihai tahlilde, içtimai tekâmülün her safhasına kabil-i tatbik, tarihi ve

ilmi bir terakki ve teali metodu edinmek değil mi? Birinci şıkkı, kuvveden fiile, çıkaralım derken, ikinci şıkkı gözden kaybettik. Halihazır şartlara bakılırsa, ne biri oldu, ne öteki. Kusursuz demokrasiyi biz tesis edemezdik. Ayrıca yetişen nesillere "yeni şekil ve mahiyetimizin fikri esaslarını" nakledemedik. Onlar bizim ulaştığımız neticeyi beğenmiyorlar, biz topyekûn onları beğenmiyoruz. Şu halde evvela rabıta ve temasın tekrar teessüsü icap eder. Bahusus, yarı yarıya okumuş yazmış halk tabakalarıyla. Bilahara, siyasi partilerin, gündelik politika demagojisi içinde, taviz üstüne taviz vererek harcadıkları, bütün inkılapçı mefhumların, rabıtalı bir sistem halinde terkip edilerek...

Telefon. Selma açtı: — Evet, dedi, burası.

Babasına uzatırken: — ... İzmir, dedi, sizi arıyorlar.

— İzmir mi? Ver bakayım! Aloo, alo! İzmir! Ha, evet benim.

Hattın öbür ucundaki ses, elle tutulacak kadar pürüzsüz ve yakındı:

— ... efendim ben Ragıp, kusura bakmayın, doğrudan sizi rahatsız ettim. Yolsuzluk dosyasında, mühim bir ipucu bulduk. Cezmi bu ipucundan bir şeyler çıkaracak gibi. Kolaylık İnşaat Şirketi'yle, asıl sermayedar arasındaki mutavassıt olan, Sezai Yazmacı namındaki şahıs, burada Gazi Bulvarı'nda...

Hüsnü Faik, kaşları en uzak alınlarına kayıp gitmiş, bembeyaz bir sesle durmaksızın: — ... evet, evet, evet! diyor ve Ragıp'ın dediklerinden ilk defasında, hiçbir şey anlamıyordu. Yalnız kulaklarından beynine sızan, ince, dikenli bir ıslık. Bir de göğsünde, besbelli önemli bir yerinde, hızlıca bir çarpıntı.

İkinci defadan sonra: — Emin misiniz, diye sordu, adresten?

Ragıp dudaklarını ısırıyor: — Aşağı yukarı eminiz. Herifi ele geçirirsek, ne yapacağız? Bir soralım dedik. Ben diyorum ki, deyyusun ağzını burnunu iyice bir dağıtıp, ondan sonra ciğerlerini takımıyla göğsünden...

— Sakın ha! Siz adamı gözden kaçırmayın çocuğum. Biz vaziyetten Savcılığı haberdar ederiz. Bu arada ben Sadık Bey'le bir temas edeyim...

Biraz sustu. Ekledi: — ... bana bak Ragıp, iyice tahkik edin, o mu değil mi? Yanlış bir iş yapmayalım.

Ragıp, telefonun siyahlığı ellerine ve kulaklarına bulaşmış, kaç gecelik uykusuzluğuna ve bıyıklarının yüzündeki fazlalığına tahammül edemiyor; daha şimdiden İzmir'de ezik kuru üzüm, deniz tuzu ve tütün kokan karanlık sokak aralarında, Sezai Yazmacı denilen deyyusun ağzını burnunu, hem de birkaç kere, törenle dağıtıyor. Artık elini hangi cebine atsa, ağız ve burun. Ondan sonra, çok sonra hem, Ankara Palas'taki yatağında derinlemesine bir uyku. Mahmud'suz.

Avazı çıktığı kadar:

— Yanlışlık yok, diyor. Yanlışlık filan yok, dinime imanıma.

Hüsnü Faik telefonu kapatıyor. Selma'ya:

— Galiba, diyor, adamı bulmuşlar.

— Mahmud'un aradığını mı?

— Mahmud'un aradığını.

Selma gidip, pencerenin önünde duruyor. Solgun, güzel ve zarif. Babası onun yanına gelip duruyor. Konuşmuyorlar. Onların dışında bir haydut bir Bebek tramvayı, bütün Arnavutköyü'nü peşine takmış, paldır küldür Dolmabahçe'den, Fındıklı'ya aktarıyor. Saat Kulesi'ni tamamlayan birkaç martı. Selma hemen arkasında, babasının ihtiyar ihtiyar soluduğunu duyuyor:

— Mahmud! diyor, için için.

Emin Dede'nin bir peşrevine ait, darmadağınık seslerin, içisıra çırpındıklarını hissederek:

— Mahmud! diyor.

Hüsnü Faik, kızının omzunu tuttu. Birçok şeyler söylemiş gibi:

— Kendini, dedi, helak etmenin faydası ne?

Selma: — Onu ne kadar sevdiğimi, anlamamış olabilir mi? diye düşündü.

Bu ona, imkânsız görünüyordu. Yine hiçbir şey söylemedi. Bir damla gözyaşı, kumral kirpiklerinden kaydı, Emin Dede'nin peşrevine ait, o dağınık ve serseri seslerin ortasına düştü. Daha başka sesler de karıştılar. Tatyos Efendi'nin bir methalinden, Şevki Bey'in suzinak bir şarkısından ipini koparmış, serüvenci, baldırı çıplak sesler. Üstelik iç salonda Süleyman, büyük bir uçak olmuştu. Halıların, koltukların ve divanın üzerinde, çocuk ve uçak sesleriyle dört dönüyor; yükseklerde, ama çok yükseklerde, kötü niyetli ve siyah kanatlı düşman uçaklarıyla bir savaşa girmeyi düşünüyordu. Az sonra uçağının bütün mitralyözleri ölüm kekeleyecekti. Selma:

— Terleyecek yine, dedi. Bir dakika rahat durmuyor:

Hüsnü Faik: — Bırak oynasın! dedi.

Sonra elinde olmaksızın: — ... çocuklar büyüyor, diye aldı götürdü. Eski Ankara'nın üstünde, o korkak yağmur, hâlâ gidip gidip geliyordu. Hasır masanın gerisindeki Mustafa Kemal, beyaz esvaplar giymişti. Birazdan Franchet d'Esperey'in kumandasında İşgal Kuvvetleri, Türk sancağını selamlayarak, İstanbul'dan çekip gideceklerdi.

Hüsnü Faik, dışarı çıkmak için hazırlanırken, aynada çok yaşlı bir adama rastladı ve korktu. İhtiyarlık bir fikir olarak, bir kavram olarak belki o kadar yıldırmıyordu onu, fakat böyle ağarmış saç, sarkmış deri ve bükülmüş bel halinde karşısına çıktı mı, bütün dayanak noktalarını parçalıyor, üç dengesini tamamen bozuyordu. Sövdü düpedüz:

— İhtiyarladım be! dedi.

Zihninden, Anadolu Ajansı için, Şark Cephesi Kumandanı Karabekir Kâzım Paşa'dan bir beyanat alıyordu. Açık mavi kar, dört köşeyi kaplamıştı. Silah sesleri duyulur duyulmaz yassılıyor, soğuktan adeta emiliyordu. Büyük Anadolu servileri, gökyüzünü, bütün uçlarından tutmuşlardı. Kâzım Paşa, yorgundu. Hep başka taraflara bakarak konuşuyordu. Halbuki kravatını bağlarken, Hüsnü Faik:

— Hatıralarımı yazmalıyım, dedi.

Süleyman bu arada, terli kafasıyla, dedesinin avuçlarına sokuluyor:

— Dede be, baksana şu anneme.

— Ne var Süleyman? Oooo, bak bütün terlemişsin.

— Eee ama uçağım ben, uçaklay teyley.

Selma: — Terlemez, diye söze karıştı.

Çocuğun çamaşırlarını değiştirecekti. Babasını çıkmaya hazır görünce:

— ... çıkıyor musun baba? Hani bugün...

— İstirahat edecektim ama Ragıp'ın verdiği haber hayli mühimce kızım. Avukat Sadık Bey'le bir istişare edeyim diyorum. Oradan gazeteye uğrar, hemen dönerim.

Kapıdan çıkacağı sırada, kaşlarını bembeyaz kaldırıp soruyor:

— ... eve bir şey lazım mı?

Babası çıktıktan sonra Selma iki eliyle yüzünü kapadı:

— ... Mahmud lazım... dedi. Acele gelsin! Beraberinde biraz yaşama sevinci getirsin, direnme gücü ve hayal imkânı. Onunla birlikte, galiba bütün bunları kaybettim. Hiç de büyük yaşamıyordum oysa.

Selma'nın yıllardır, küçük bir yaşaması vardı. Daha doğrusu, yaşaması yoktu Selma'nın. Rejisör İhsan'dan ayrılalı, Dolmabahçe'deki apartman katında, oğlunu ve babasını büyütüyor. Kızkulesi'nin ümitli beyazlığına, her gün denizin rengini ve cinsini değiştiren, bitmez tükenmez gemilere ve bulutlara rağmen, durduğu yerde, beyaz bir zambak gibi eskiyordu. Annesi öldükten sonra, bir daha evlenmek fikrini, farkında olmadan aklından çıkarmıştı. Üstelik bir kere daha ve küstahça hakarete uğrayacaksa, ne diye evlenmeli? İhsan'ın onun yanındaki cüce ve tıkız çirkinliği, iç basitliği bir yana; hatta Selma'yı bırakıp gitmesi bir yana; asıl bunu, o ne olduğu pek bilinen kadınlar için yapması, katlanması güç bir hakaretti. Selma gibi bir kadını bırak, git Beyoğlu'nun çürümüş rakı ve eskimiş şehvet tüten batakhanelerinden, dirseklerine kadar bilezikli kenar mahalle fahişeleri bul, onları al, onlarla yaşa. İsterse Selma'nın yüzündeki duru ve dinlendirici aydınlık, biraz Mona Lisa'dan; isterse tavırlarındaki yorgun soyluluk, biraz Holbein'in çizgilerinden çıkıp gelsin! Kime ne? Hatta bel-

ki bu yüzden, kocası, Selma'nın yanında bunalıyor, kendini daha bir rahat hissettiği, o biçim kadınların havasını ve çevresini arıyordu. Bunu bilmek sanki, daha mı rahatlık verici? Ne münasebet! Üstelik bir de ilk yanılmanın ağırlığı, koca diye İhsan'ı seçmeye kalkmış olmanın utancı, arka sokaklarınıza kötü akşamlar halinde iniyor, ortalığı iyice karartıyorsa.

Ben yanıldım. Ben yaşamamı düzenlemeyi bilemedim. Evliliğim tam bir fiyasko oldu. Şimdi gülüşünde, yüzünün çizgilerinde, babasının hatlarını göreceğim diye, korka korka. Süleyman'ın yetişmesine çalışıyor; kendimi daha bugünden, onunla ilgili önemli hayal yıkıntılarına hazırlıyorum. Mahmud'dan öğrendim bunu. Yaşamanın, sürekli bir cephe almak demek olduğunu, Mahmud'dan öğrendim. Hiçbir şeyin bir dakikada olup bitmiş ve mükemmel olmadığını; her şeyin her dakika yeniden kurulması ve kurtarılması gerektiğini. Yoksa, dayanamazdım. Herkes nasıl, yaşamasının bir yerinde, olup bitmiş mutlak bir mutluluk umuyor ve ulaşamadan ölüyorsa, ben de öyle ümitler besliyordum. Şu kadar yıl ıstırap, şu kadar yıl zahmet çekeceğim; sonra mesut olacağım. Artık hep mesut. Devamlı ve sürekli olarak. Kesintisiz. Bu yanlış tutum, insanı çürütüyor. Dayanıksızlığın nedeni bu. Istırap uzuyor, genişliyor, yayılıyor; zahmetler oraya buraya bulaşıyor, yapışıyor. Saadet bir türlü gelmiyor. Kurulmuyor. Kurulamıyor. Halbuki insan hayal imkânlarını, direnme gücü ve yaşama sevinciyle orantılı olarak ayarlamalı. Yaşamasını bir mücadele dengesi haline getirmeli. O zaman yenilmek yok. Hiç olmazsa yenilginin bir bozguna, kan kusturucu bir paniğe dönmesi yok.

Süleyman halının üzerine oturmuştu. İşine düşkün bir makine ustası ciddiyetiyle, oyuncak otomobilini bozmaya çalışıyordu. Selma oğlunu, en çok bu yapma ciddiyetini yaşarken, sevmekteydi. Kendi kendine gülümsedi:

— Süleyman! dedi.

Süleyman işini bırakmadan karşılık verdi: — Efendim anne?

— Ne yapıyorsun, peki?

Gözleriyle, annesinin gözlerini arıyor:

— Hiç, bozuyorum.

Selma güldü. Gülebilmiş olmasına sevindi. Çünkü bütün iç düzenini, Mahmud'un varlığına göre tutmuş, her şeyi ona göre ve ondan dolayı değerlendirmeye alışmıştı; o ölür ölmez, o kadar güvendiği sistem tuz buz olup dağılmıştı sanki: Fikirler, kararlar, davranışlar, hayatla ilgili anlamlarından sıyrılıyor, boşlukta saçma sapan belirtiler olarak dolaşıyordu. Sistemin çivisi çıkmıştı. Ve bu çizi Mahmud'du.

İşte o anda, tekrar telefon: — ... evet efendim?

Yabancı bir erkek sesi: — ... affedersiniz, muharrir Hüsnü Faik Bey'in evi mi acaba efendim?

— Evet!

— Kendisi yoklar mı, Hanımefendi? Bir şey diyecektim de...

Selma ilgilendi: — ... yoklar efendim. Mamafih, bana söyleyin isterseniz; ben kızıyım, kendisi gelince...

İbrahim birdenbire, alnında biriken terin, kaşlarının arasından, gözlerinin içine aktığını hissetti. Yanlış olduğunu bile bile, konuştuğu kadının Türkân olduğunu sanıyordu. Başka bir ses bulmak, onu kullanmak ihtiyacı içindeydi:

— ... merhaba Selma Hanım, dedi. Aslında babanızdan sizi soracaktım. Çok mesut bir tesadüf oldu.

Selma büsbütün ilgilendi: — ... beni mi soracaktınız?

— Evet! Evet, sizi! Ben İbrahim... İbrahim Cura, bilmem hatırlayabilecek misiniz? Fakülte'deyken, bir arkadaşınız vardı sizin, Türkân diye... Ben onun arkadaşıydım. İktisata gidiyordum. Hatta bir kere sizinle...

Selma hop! tramvaydan iniyor. Kantine doğru giderken Türkân'la burun buruna geliyor. Türkân'ın yanında, trençkotunun yakasını kaldırmış, ağır, beyazları bol gözlü bir çocuk. Öyle ya, İbrahim. Hatta Türkân. Yabancı değil bunlar. Benim konservatuvar ve fakülte hayatımın, şimdi o kadar uzak ve yabancı, biraz da kayıp insanları. Bir günler konuştuğum, selamlaştığım, dertlerini dert edindiğim. Telefona:

— Evet! diyor. Bir tarafıyla da, nasıl davranması gerek-

tiğini bir türlü kestiremiyor: — ... Evet, İbrahim Bey, hatırlamaz mıyım? Türkân nasıl?

İbrahim ölü bir köpek hüznüyle: — Ben de, diyor, onu soracaktım size. Uzun zamandır burada yoktum. Adresini kaybetmişim. Dönünce düşündüm ki...

— Çok müteessirim İbrahim Bey, epey zaman var ki Türkân'la görüşemedik pek. Olmadı. Malum ya günlük meşguliyetler...

— Yaa!

— ... kesin bir şey söyleyemem size. Yalnız müşterek bir dostumuz vardır, Gönül, ona sorarsam belki öğrenebilirim nerede olduğunu.

— ... bilhassa rica etsem Selma Hanım.

— Ne demek? Memnuniyetle.

— Acaba neticeyi almak, ne zaman mümkün olabilir?

— Ben hemen bu gece Gönül'ü ararım. Eğer yarın...

İbrahim: — Yarın akşam, dedi, yediden itibaren sizi Park Otel'de beklesem. Tabii, zevcinizle beraber. Hem yemek yer, hem konuşurduk.

Biraz sustu. Selma'nın cevap vermediğini görünce ekledi:

— ... eğer mümkünse!

Yanlış, acayip ve budalaca olduğunu bile bile, hâlâ Türkân'la Selma'yı birbirine karıştırıyordu. Kablonun öbür ucundaki, bu biraz üzgün, fakat fazlasıyla genç ve yumuşak kadın sesinin, Türkân'dan başkasına ait olduğuna inanmak, o kadar zordu ki! İbrahim, genzinde kımıldanan tütün ihtiyacını, ağzına indirip çiğneyerek, hem Selma'nın cevabını bir buldog sabrıyla bekliyor, hem öteki sesiyle: — ... imkân var mı, diye çevirip duruyor, imkân var mı: Yarın belki, Türkân'ın adresi elime geçecek!

Selma davetini kabul etti. Kulağına fısıldar gibi:

— ... ama yalnız geleceğim, diyerek. Çünkü evli değilim.

Dürnev en çok, Adnan'ı bulamamışlığına takılıyor. Sen tut on gün, taa Ankaralarda: — İstanbul'a gider gitmez, ilk işim

Adnan'a uğrayıp, saçlarımı boyatmak olacak! diye hayal kur, kendini avut; gelince aradığını bulama, canın sıkılmaz mı? Dürnev bu Adnan'a, yıllardır öylesine alışmış, öylesine bağlanmıştır ki, ondan başka saçını kim yapsa beceremediğine inanır. Ankara'da, Eskişehir'de, şurada burada, saçlarını gönül rahatlığıyla boyatamayışının, sebebi bu değil mi? İşte şimdi, İstanbul'da aynı dert: Adnan kendi başına salon açacakmış, hazırlıklarıyla uğraştığından, çalışmıyormuş. Patron kıvırcık saçlı, elleri kıldan görünmeyen siyah bir Rum, kaşla göz arasında onun Büyük Kulübüne mavi bir ateş tutuyor:

— ... ma, diyor, yerine Ömer'i aldık Dürnev Hanım! Tokatlıyan'daki Ömer'i. Fevkalade bir çocuk. Memnun kalazaksiniz.

Orangutan elleriyle son iki kelimeyi bayrak gibi sallıyor:

— ... mutlaka memnun kalazaksiniz.

Oysa Ömer, saçlarını görülmedik bir ustalıkla boyasa, üzerine bir de kuş kondursa, nafile! Dürnev dudaklarını uzatıyor, gözlerini kısıyor; aynada kuyruklu bir adam, sakallı bir kadın seyredermiş gibi; kendini, saçlarının külrengi aydınlığını seyredip, edip:

— Ah, diyor, Adnan!

Dürnev'in elinde olmayan bu: Hayatının karmaşıklığına, geleceğinin belirsizliğine rağmen gün bu gün, saat bu saat, onu ilkin güzelliği ve dosta düşmana karşı güzel olmakta devam etmesi ilgilendiriyor. Ondan sonra, yine aynı şey ilgilendiriyor. Daha sonra, yine aynı şey. Başka bir şey de ilgilendirmiyor. Önce muhakkak, güzellik merakı gelir, arkasından erkek düşkünlüğü, paraya hoyrat sevgisi. Fakat önce güzellik! Onca her şeyin; geçmiş bir olayın, evvelce tanıştığı bir kimsenin; ancak giyimi kuşamı, süsü püsü, kısacası güzelliğiyle ilgili olursa önemi var, hatırlanmaya değer; yoksa püf! dakikasında aklından çıkmıştır.

— Zehra mı, aaa doğrusu tonton kızdı Zehra. Tabii tabii, o zaman kloş eteklerin modası yeni çıkmıştı; ben bir markizet yaptırmıştım, yeni; ikimiz, o ve ben, Altınkum Plajı'nda...

Daha daha: — Düşün bir kere: Sırtımda muare açık bir

tuvalet, elimde tek taş yüzük, saçlar "alagarson", kaşlar o zamanın modası tel gibi ince; hah hah, bu şimdi korkudan yanına varamadığımız Beygir Kâzım, beni öyle görünce eli ayağı tutmaz olurdu.

Yalnız yaşamasıyla ilgili şeyler mi? Yok canım, değer ölçüleri de, o. Falan adam iyi hoş, bir tane, çünkü güzel; filan adam namussuzun, dayanılmaz herifin biri, çünkü çirkin. Şu kadın, darda kalmış sürünüyor, sürünür elbet, yüzüne bakılır gibi mi haspa? Şu kadınsa, sınırsız servetlerin üstüne yatıyor, hakkı; Tanrı özenmiş de yaratmış çünkü onu. Dürnev'in hesaplarına göre, mutluluk, esenlik, rahatlık, her zaman ve her yerde güzellikle, hem de yüz ve vücut güzelliğiyle bir arada, yan yana ve beraber bulunmalı. Bunun içindir ki, güzelliğine olan inancı, herkesi kendisini saymaya mecbur tutuyor. Bu türlü, ihtirasını doyuracak yoğun bir lükse ve rahatlığa ulaşamadığı için de, içini yakan gizli bir hoşnutsuzluk, zaman zaman titizlenmesine sebep oluyor:

— ... Sen söyle şekerim ama, elini vicdanına koy da söyle: Ankara'da o çetele suratlı karıları gördün ya, hah; kimisi mebus karısıdır, kimisi sefir. Altlarında Cadillac araba, emirlerinde çifte çifte hizmetçiler... oh gel keyfim gel. Beri yanda benim gibi, senin gibi, yüzüne bakılır kadınlar...

Hem artık Dürnev'in yüzüne bakılır mı? Ellisine yaklaştı Dürnev. Yalnız bak, Allah için söylemeli, vücudu bozulmadı. Suratını, boyayla moyayla, onarmaya çalışıyor biraz. Bununla beraber, şu yaşındaki güzelliği hakkındaki fikirleri, adamakıllı iyimser sayılabilir. Arada sırada saf tarafına mı geliyor, yoksa gerçekleri göreceği mi tutuyor, ne? Aysel'e, ya da Dündar'a:

— Siz, diyor, gençsiniz; yaşamanıza bakın! Bizden geçti.

Ne geçmesi? Eti çürümeye, gözü bulanmaya başlamış olsa bile. Dürnev'den hiçbir şey geçmemiştir. Nereye düşse, hangi kapıyla pencere arasında dursa, sağdan soldan işine yarar bir erkek bulur, üzerine gider: Yaşı mutlaka kırktan aşağı olacak. Aşkta acemisi, daha makbul. Ankara'da sünger gibi ezdiği, Mülkiyeli. İstanbul'da, hani bir ara, Ar Sine-

ması'nda makinistlik yapan Erol vardı ya, o. Sonra Adnan. Kim Adnan olacak canım. Berber Adnan. Tabii ya, onu bulamadı diye sıkılıp durması, yalnız saçlarını düşündüğünden mi? Hele hele...

Berberden bir çıktı, Beyoğlu. O kadar çok oturmuştu ki, dışarıda akşam olduğunu, ışıkların yandığını sanıyordu. Halbuki vitrinlerde, hâlâ daha, gri beyaz bir kadife aydınlığı parlamaktaydı. Günler kısalıyor, diye düşündü. Saçlarını başında, yepyeni bir çelik miğfer taşıyormuş gibi ve yüzüne göre fazla ışıklı hissediyordu. Birbiri arkasından, birisi dal gibi ince bir kız, öbürü korsan bıyıklı bir erkek, onu gözlerinin çaprazına aldılar. Erkeğin yakası açıktı ve göğsünün kılları görünüyordu. Dürnev bir an, yasak ve ayıp zevklerin kumlu rüzgârına tutulur gibi oldu. Sonra Tepebaşı'nda, "Tilla" çay salonunda, Dündar'la buluştular.

Dündar tek başına oturmuş. Ne oturması? Bir köşede cıgaranın dumanları arkasına saklanmış, için için, Şeref Stadı'nda eski bir Beykoz maçını bir daha oynuyor ve gönderdiği bütün topları çarçur eden sağ açığına, ağız dolusu sövüyor. Bu yüzden Dürnev'in saçlarındaki değişikliği fark etmedi.

— Geciktin, dedi. Bir saat oldu.

Dürnev: — Önce, dedi, merhaba derler. Görüyorsun berberdeydim.

— Ovvvv! Yakışmış da, hani. Ne renkmiş bu?

Dürnev gözleri kısık, sesi yukarıdan:

— *Cendré*, diyor ve Fransızca ukalalığını fena halde seviyor.

Bunun üzerine Dündar da: — *Cendré* ha? diyor. Güzel olmuş.

Sağ açığına bu defa, tertemiz bir top gönderiyor. Kaval orada kazık gibi dikilip duracağına, birazcık koşsa yetişecek. Nerede onda o kabiliyet? Koşmuyor ve topu taça bırakıyor. Böylesini takıma koyanın!..

— Yaşamasını, diyor, Dürnev'e, bilirsin.

— Kendime göre, diyor Dürnev, elimden geldiği kadar,

Aysel'e de öğretmek istedim ama, olmadı. Yetişmesi kötü, şekerim. Sırtına bir entari geçirebilmek, dudağına bir tutam ruj sürdürebilmek, mesele. Allahın verdiği, böyle bir güzelliği harcamak, günah billahi.

Dündar, dişlerini sıktı. Dürnev'in olsun, Tevfik'in olsun, ağzını açar açmaz Aysel'i yermesi, her seferinde aklını tozutuyor, içindeki bütün ipleri koparıyordu.

— Sen Aysel'i bana bıraksana! Boya diye, saçlarının arasına doldurduğun külü silkele ve onu bana bırak.

Dürnev gözlerini kıstı. Dudakları uzadı.

— Mübarek olsun, dedi. Al.

Aysel'i umursamıyordu ama, Dündar'ın saçlarının yeni rengine hakaret etmesi, kanına dokunmuştu. Bir cıgara yakmayı denedi. Garson çayını getirdi. O, havayı yumuşatmak için:

— Hişt, dedi, Dündar...

— Ee?

— Bıyık bıraksana sen, şöyle aşağı aşağı, korsan bıyığı.

Dündar bütün dişleriyle gülüyor: — İyi. Bu da nesi?

— Hiç. Bir adamda gördüm. Pek yakışmıştı. Sana da yakışır.

— Dedik ya! Bilirsin yaşamasını.

— Aaa, elbet! Şey?.. Sahi beğenmedin mi saçlarımı?

Dündar yine de bozmadı:

— Değişik bir renk, dedi. Yakışmış da...

Arkasından haydi konuşsunlar mı? Konuşsunlar. Haydi, hem birbirinin gözünün içine gülümseyip, hem yılan dilleriyle bütün kurdukları hayalleri zehirleyiversinler mi? Dürnev bir cıgaranın kösülmüş ateşinden, öbür cıgaranın uyanık ateşine atlasın dursun; Dündar'ın çalılığına bir taş atıp, üç taş atıp, bir ya da birkaç tavşan çıkarsın, çıkarmayı umsun mu? Acaba Ankara'da Hacı'yla aralarında, bir dümen yaptılar mı? Ah! Ah! Yaparlar, yaparlar. Acaba Hacı'nın telgrafı doğru mu? Acaba Dündar paraları çoktan cebe indirdi de, başka bir dolap düşünerek mi etrafı oyalıyor. Ah! Ah! Bu Dündar! Ah Aysel'in aklını çelip, onu da beni de, ra-

hat ve garantili bir kazançtan ettiği yetmezmiş gibi; ister misin şimdi, hepimizi mandepsiye bastırıp, başkasıyla tüyüversin? Ah! Ah! Onda bir lokmacık akıl olsa, burnundan bağlanmış gibi dikine gidecek yerde, benimle uyuşmanın çaresini arardı. Ne de kolay yoluna koyardık işleri a canım, ne de kolay! Hepi topu bir apartman katı, biraz mobilya, eli ayağı düzgün, eti butu yerinde sekiz on piliç değil mi bunun?

Dündar da, on sekiz'in içinden zorla söktüğü topları, sağ açığına gönderip, gâvur ede ede, Dürnev'in iç hesaplarını silkelesin; sağını yoklayıp bir dalavere, solunu yoklayıp bir ihanet arasın mı? Acaba, içine rutubet gibi ince ince işleyip, Aysel'i bana karşı çeviren, bu kısık gözlü 'mama' mı? Acaba Ankara'da anlaşıp, bizi azot gibi açıkta bırakmaya mı karar verdiler? Bak şu da olur, olmasına: Asıl itliği Uysal düşünür, ama kendini kıyıya çekip, bu kuş beyinlileri öne sürer. Hatta benimle birlikmiş gibi görünür de, güya onlardan kuşkulanır. Ne bastıbacaktır, o! Kim bilir belki, vaziyeti daha orada iken düzenlemiş; Hacı'nın Kadri'nin yanına çıkmasını, parayı geciktirmesini o söylemiştir. Bunların mayası, Beyoğlu çamuruyla tutulmuş mu tutulmamış mı? Bırak! Kargalar gibi, hem birbirlerinin gözlerini oyacaklar, hem de bu arada bizim.

Dürnev'e doğru eğiliyor. Diş diş sırıtıyor:

— Burada biz bizeyiz, diyor.

Ya da geniş gönüllü bir adammış gibi: — ... bilirsin ağzının tadını, diyor. Aykut'la ne çabuk aranı yaptın? Körpe çocuk di mi, badem gibi.

Dürnev, yüzüne bakmadan: — Bilmediği de yok! diyor.

Ufak bir gölge düşüyor içine, ama belli etmiyor.

— Her tarafa casus mu koydun ne?

— Yok canım, anahtar delikleriyle anlaştım. Bu daha kolay bir usul, daha masrafsız. Yalnız dikkatli ol biraz, oğlan gevezenin biri. Uysal dersen, bilirsin bir kere taktı mı, illallah!

Tabağına bir pasta daha aldı. Dördüncü mü, beşinci mi, öyle bir şey. Tepeden tırnağa çikolataya bulanmış; ağır, du-

man duman krema ve reçel. Şekerin ve çikolatanın tadını, dilinin üstünde ve damağında duymaktan memnun, usul usul yön değiştirecek.

— ... geveze olan yalnız Aykut mu? Ben de gevezeyim. Hele bazı mevzularda, ağzımda bakla ıslanmaz.

— Canım herkes gevezedir sırasında.

— Helbet! Helbet ya! Gevezelikten gevezeliğe fark etmez mi?

Dürnev'in gözleri büsbütün kısıldı. Göz yerine usturanın ucuyla iki çizgi çekivermişler sanki. Kirpiklerinin tel tel aralığından, bir bakır kırmızılığı dışarıya uğramış. Gülmeye başlıyor. Daha doğrusu, eli kolu bağlanmış bir öfkeyi, çözülecek fırsat ve zaman bulamamış bir küfür zembereğini, gülerek; ama nasıl, kızgın kızgın gülerek boşaltıyor.

— Ah! Ah! diyor.

— Şantajcı, diyor.

— Domuz, diyor, domuz!

— Aysel'i aldın diyor. Şimdi elinden kaçıracağından korkuyorsun. Zorla köpek ava gitmez. Kıza va'dettiğin şeyleri yapabildin mi? Hani vizon kürk, hani altında araba?

Dündar: — Bana bak, diyor, sen burnunu benim işlerime sokma, yeter. Ötesini ben hallederim. Aysel'i rahat bırak.

— Rahat mı bırakayım? Diyeceğin bu muydu? Şaştım bu işe doğrusu. Ayol kızın kimseyi taktığı var mı?

Omuzlarını kaldırdı: — ... seni bile takmıyor.

— Peki, Uysal'ın gevelediği Hacı dalgası ne?

— Ne bileyim ben, söylüyor işte. Ona bakarsan, Ankara'da Hacı'yla paraları kırıştıran asıl senmişsin. Avcumuzu yaladık, diyor.

— Ne? Ne zaman? Yüzüme söylesin? Ben ha?.. Benim!..

Bu, bir kördövüşü: Gözleri bağlı dört kişi, bütün yüzeyleri elektrikli bir odada, birbirlerinden kaçmaya çalışıyorlar. Duvarlar, kapı ve pencere çizgileri, parmaklarını yakıyor. Her birisinin elinde, bir bıçak. Her biri elindeki bıçağı, ilk tutabildiğinin sırtına saplamaya hazır. Her birisinin sırtında, saplandı saplanacak, bir başka bıçak. Sonra bir açık

deniz sessizliği. Yalnız, kulaklarını ve yüreklerini çizen, bir elektrik ıslığı. Böyle, bir kördövüşünde, kim kiminle ve ne şekilde el ele verebilir? Ve kime karşı? Dürnev'le Dündar'ı yan yana getiren sebepler, aynı zamanda onları birbirine düşürüyor. İkisi de, ayrı ayrı, parayı ve Aysel'i istiyorlar. Ve yalnız kendileri için istiyorlar. Belki ikisi de Uysal'dan tiksiniyor, fakat birbirlerinden de en az o kadar tiksiniyor. Onun için kendi kör karanlıklarında, bir yandan oyalama lafları ederken, öbür yandan ellerindeki hançeri, karşılarındakilerin en öldürücü yerlerine dah edebilmek için fırsat kolluyorlar. Sevgiler, yalan. Sempatiler, yalan. Dostluklar ve uyuşmalar, yalan. Gerçek olan, sadece ve hınzırca gerçek olan, elektrikli yüzeyler arasında sürüp giden kördövüşü. Acı, umutsuz ve sonu gelmeyen kördövüşü.

Otobüste, Atatürk Müzesi'nden dönerken, İrfan: — Bana, diyor, yeni ve bambaşka bir mesele lazım. Bir hayal sukutunu yaşamaktan vazgeçmeliyim. Fakat, beni aşındıran yalnız bu mu?

Sonra, sabahları tıraş olduğu kenefteki el aynasında, daha bilmem hangi öbür aylarda, gözlüklerinden soyulmuş kemikli ve zayıf yüzünü, bir daha ve insafsız bir açıklıkla görüyor:

— Ben çirkinim, diyor. Basbayağı çirkin. Çocukken de çirkindim. Hele lisede okurken, büsbütün; suratım silme sivilce, saçlarım üç numara, dizleri çıkmış lacivert pantolonlar içerisinde, derinlemesine kayıp.

İşin kötüsü, bir yanımla bedliğime rahatça yerleşmiş, onu dert edinmekten kurtulmuş mu görünüyorum; yalan! Bir başka yanımla, onun beni mahkûm ettiği çizgilerden çıkmak, başka çerçeveler arasındaki, başka düzenlere ulaşmak isteğiyle kıvranıyorum. Beşeri bir kıvranma, bu; insanca bir zaaf! İnsanca olmayan, ya da aksine öldüresiye insanca olan, bunu gizlemek isteyişim. Bu yüzden, hiçbir zaman ortaya, çirkin bir erkeğin, çirkinliğinden sızlanması şeklinde çıkmıyor kıvranışım; olsa olsa, bir köşebaşında entelektüel

bir saldırganlık, bir ötekisinden sosyal bir öfke olarak beliriyor. Bir bakıma inkâr kesinliklerini, insanın kendinden adeta bağımsız bir hale geldiği, aksiyon hızını ve dehşetini seviyorum. Çünkü bir yerden itibaren yapılan işin, tamamlanan hareketin önemi, ona katılan kişinin maddi görüşünü siliyor, eritiyor; ne kalın camlı miyop gözlüklerinin arkasında yanlış çatılmış bir erkek suratı kalıyor, ne neticesiz iç tartışmalarından ve bayat çay kırmızılarından bozulmuş, yarı gazeteci yarı üniversiteli İrfan.

Onun için: — ... yeni ve bambaşka bir mesele lazım! diyor. Doğru ve haklı. Çarklarının vantilatör ışıltısında, görünmez olabileceği. Göz, burun, çene ve ağız halinde, ayrı ayrı, bu hıza katılıp, belli ve belirli bir İrfan olarak yoğunlaşıp durmaktan kurtulacağı. Fakat ne? En önemlisi: Nasıl?

Fakülte mi? Geç. Artık öğrenciliği küçümsüyor: Ne zaman, yanlış bir Divanyolu Kahvesi'nde, yağlı iskambillere eklenmiş, bir sınıf arkadaşına rastlasa, inadına ve bilhassa gazeteci: Mutlaka ajans bültenlerinden söz açıyor, ya da daha tuhafı ve anlaşılmazı. Evgeniya ile övünüyor.

— ... karı fena halde bana kesildi birader, git diyorum bırak diyorum yakamı! Nerede? Eh ne yaparsın, biz de idare ediyoruz.

Beride goşistler, onu ısrarla görmezlikten gelip, her karşılaşmalarında boş gözlerini üzerinden aşırıyor; dudak kenarlarında tükürük bulaşığı gibi sarkan kötü gülümsemeleri, ihanete uğramış büyük komitacı tavırlarıyla asabını bozuyorlar. Gittikçe İrfan onları iç tartışmalarından çıkarıyor. Öfkesiyle öfkeleri, yıkıcılığıyla yıkıcılıkları hiç birbirine benzemiyor ki! Onlar dışlarında başkalarınca ayarlanmış, düzenlenmiş, bir hiddet conformisme'inin uygulanmasında, kişiliklerini mi silmişler; İrfan, aşırı derecede önem verdiği kişiliğinden, bir hareket yaratmak istiyor; eğilimlerine uygun, beğenilerine paralel! Belki de içini, pratik sonuçlar haline gelecek aksiyonlar gibi dışarıya yansıtmak, bunu yaparken de maddi varlığını unutmak dileği, onunkisi. Böyle olunca, dışındaki hangi mesele, onu gerçekten ilgilendirebilir?

Çünkü dış dünyayla iç dünyasını birleştirecek bütün bağlantılar kopuk. Politika, insanların yaşamasıyla ilgili çetrefil problemler içine işlese de, bunun, davranışları ve yaşantısı üzerinde bir etkisi veya tepkisi olmuyor ki! Onun meselesi, asıl vazgeçilmez ve halledilmez meselesi, kendisi. Kendisinden başka, pek pek, gidip yarım Almancasıyla, Bakunin'den, Kropotkin ve Stirner'den, iki sayfa sökmeye çalışıyor; daha olmazsa, Atatürk Müzesi'ni dolaşıp geliyor. Bütün bir gece yumruklarıyla gözlerini ovuştura ovuştura, geleceğe yönelmiş hareket planları hazırlıyor. Sabah olur olmaz da, günlük hayatın ufalayıcı gelgitine pekâlâ yatkın, asabı ve haris, Babıâli adamı alışkanlıklarına yerleşiyor: İnce belli bardaklarda telgraf hızıyla soğuyan çay. Filan gazetenin falan gazeteyi atlatması. Patronun ihtiyarlığı ve hasisliği! Çemberi kıran ne? Vakit vakit, Mahmud'un bir sözünü hatırlayıp, böyle huzursuzlanmak mı? Yoksa olmayacağını bile bile, yüz bininci defa Evgeniya'yı terk etmeye karar vermek mi?

Otobüsten indi. Şehir şaşırtıcı bir çabuklukla, akşama doğru kayıyordu. Sokak lambaları şimdi yanacak, gizli memeleri ve siklamen rujlarıyla, banka kapılarından avuç avuç kadınlar fışkıracaktı. Gazeteye girerken, kapıdaki kürdanlı oğlan, merhabasını siyah bir paraşüt gibi saygıyla aldı; hemen telaşla katlamaya başladı:

— Patron, dedi, yukarıda: İrfan ağbiy!

İrfan: — ... ben, diye aldı gitti, kendimi bir başkası sanıyorum: Beş para etmez gündelik itiyatlarının esiri, evde kalmış bir küçük memurum halbuki. Her şeyden sorumluyum, yalnız boktankünet iç hesaplarımı düşündüğüm için, daima kaytarıyorum. Üstelik çirkinim. Çocukken de çirkindim. Hele lisede okurken...

Patron onu ürküttü. Odasının, çil gümüş lira aydınlığını tek başına kaplamış, tanımadığı bir ihtiyardı bu; yumruklarını kalbinin üzerine koyuyor, şimdiye kadar gizli cephaneliklerinde nasılsa sakladığı, büyük obüs sesleriyle durup durup:

— Herifi buldular İrfan, diyordu. Ragıp'la Cezmi herifi

buldular. Aferin. Şimdi Sadık Bey'in yazıhanesinden geliyorum: Durumu polise ne şekilde aksettireceğimizi kararlaştırdık. Ayrıca Sadık Bey, Necdet'in tahliyesinden ümitli.

Sonra, gözlüklerinin arkasında İrfan'ı, yeşilimsi sarı ve kükürt tadında bulur gibi oldu. Durakladı:

— ... bir şey mi var?

Ne olabilir? Atatürk Müzesi'nden geliyorum ve Atatürk'e inanmıyorum. İnanamıyorum demek belki daha doğrusu. Bir türlü onu, yaptıklarını inadına ve kurnazlığına borçlu, şarklı bir "Paşa" olarak görmekten kurtulamıyorum. Mahmud, çıkar bir yola ulaşmak için, bazı şeyleri zorluyordu sanki, olduğundan başka türlü görmeye, göstermeye uğraşıyordu. Bana ne demişti:

— ... her iki yöne gidemeyen bir noktada duruyor demektir. Sen bir noktada, ama dikkat et, ölü bir noktada duruyorsun İrfan!

Ve bunu beni itham ederek söylemişti. Oysa kendisi de, kıyamete kadar, ölü bir noktada duruyor artık. Ölüm onu da, kalkıştığı sentez denemelerini de, bir çırpıda, boşuna uğraşlar haline getirmedi mi? Evet, hangi kapıdan çıkılırsa çıkılsın, varılacak tek sonuç bu. Tek ve gerçek kumandan, ölüm. Gerisi hikâye. İstanbul'daki, Türkiye'deki; bırak bunları yahu, Dünya'daki varlığımız acı bir alay, kötü bir şaka. O yüzden ben, yalnız burada değil, her yerde yanlış ve yabancıyım. Ancak ölmeye ve ölümün yıkıcı kuvvetine inanabiliyorum. Yok etmek ve yok olmak. Kesin sonuçlu gibi görünen, tek aksiyon bu.

— Hiç, diyor bir kurukafa gülümsemesiyle sırıtarak, hiç! Mahmud öldü. Necdet hapiste. Ragıp İzmir'e gitti; aşağı yukarı her gece nöbetçi kalıyorum, uykusuzum.

Hüsnü Faik kaygılanıyor, fakat besbelli önemsemiyor bunu:

— Bu günler, diyor, fevkalade günler.

Ya da: — ... geçecek diyor, biraz daha sabret!

Mütareke'de, Büyükdere'de bir gece, ıstakozların, rakının ve Rumca şarkıların sarhoş kalabalığına, mehtabı tuz

parça edip, örümcek sarışını, parlak çizmeli ve eli kırbaçlı, bir Yüzbaşı Bennet katılıyor: İngiliz İşgal Kumandanlığı'nın Siyasi İrtibat Subayı C. Bennet! Kuva-yı Milliyecileri, Kroker Oteli'nin mahzeninde, nemli ve ıslak köpek kokulu bir karanlığa yatırıp; utancın, yalnızlığın ve öfkenin dalgalandığı tutsak bir şehirde, zalim bir kral gibi hüküm sürüyor. *Birlik* basılmadan önce, bir gün, Felah-ı Vatan Grubu'ndan, Serezli Yüzbaşı Şefik Bey gazeteye uğramış; çok bilmiş gülümsemesini, Osmanlı bıyıklarıyla gölgeleye gölgeleye:

— Bu günler, demişti, fevkalade günler. Neler olacak göreceksiniz.

Hüsnü Faik, bir gece yarısı, Maslak'ta, Kuva-yı Milliye çetelerinin, Yüzbaşı Bennet'i vurduklarını hatırlıyor. Kınalı sarı, yapışkan bir kan doluyor Yüzbaşı'nın çizmelerine. Arabasındaki muhafızlar, otomatik silahlarıyla karanlığı delikdeşik ediyorlar. Hacıosman Bayırı'ndan, zincirleme köpek havlamaları. Geceye dağılmış birkaç yürekli, avuçları ve nefesleri sıcak Mim Mim delikanlılarının, sabah ezanlarına doğru kayboluşu.

Avukat Sadık, biraz Genç Osmanlılar'dan, biraz İttihat ve Terakki Komitesi'nden tutup, son Osmanlı nesillerinin yaşadıklarını, başka bir gözle görmüyor mu? Hangi gözle?

— Bir aksiyon şuuru vardı üstat! Biz bile yarım yamalak yetiştik, fakat siz iyi bilirsiniz: Osmanlı aydınları, hem şaşılacak bir çalışkanlıkla kurtarıcı ideolojik terkipler aramışlar; hem de pek büyük riskleri göze alıp, bu terkipleri aksiyon planına intikal ettirmişler. Kuva-yı Milliye ve Müdafaa-i Hukuk şuurunun ve teşkilatlanmasının bile bu gelenek sayesinde gerçekleştiği söylenebilir sanırım.

Arkasından Mahmud'un bir sözü: — ... işte tek Parti diktası, Cumhuriyeti korumak isterken, bu geleneği de yıktı. Mustafa Kemal ve hareketi bile, asıl mahiyet ve muhtevasından koparılarak pohpohçu bir övgücülüğün yorumlamasına bırakıldı. Yenilerde Mustafa Kemal konusunda rastlayacağınız, her küçümsemenin ve umursamamanın kökünde bu yanlışlıklar var.

İrfan odasına dönüyor; kendi yanlışlığını, bir türlü içine yerleştiremediği bir dünya, mürekkebi kurumuş bir dolmakalem ve şimşek hızıyla birbirine eklenen deli çağrışımları olarak, bir defa ve bin defa daha yaşıyor: Evgeniya'nın mutlu işkembe gülüşü, parmak uçlarına bulaşmış. Üstüne başına ve gözlük camlarına. Yeni Camiin gizli bir yerinde infilake doğru giden saatli bir bombanın, ısrarlı tıkırtısı kulaklarında büyüyor. Necdet'i cezaevinde, küçük el baltalarıyla parça parça etmişler, kartallara yediriyorlar. Çirkinim, daha da çirkinleşiyorum. Bana bir çay getirin, demli olsun. Kurtulmak için ya yok olmalı, ya yok etmeli. Anlıyor musun eşek işkembesi, deve böbreği, keçi oğlu keçi? Ya yok olmalı diyorum, ya yok etmeli. Yani, yine ölümün kumandası altına girmeli. Başka çare yok. Gerisi palavra. Ulan size, çay getirin dedik! Soğuk harbin bu şiddetli yıllarında, müttefiklerimizle beraber, her ihtimali gözönünde bulundurmak mecburiyetindeyiz. Ha, ha, ha! Marylin Monroe'nun, evvelce, çıplak modellik ettiği anlaşıldı. Üçüncü sayfaya, çift sütuna. Üstelik ben çirkinim, kimseye de inanmıyorum. Ulan ayı, kaç kere söyleyeceğiz, çay getirin dedik size. Yeniden kulak kesiliyor, birazdan patlayacak, bütün Yeni Camii havaya uçuracak saatli bombanın, tıkırtısını dinlemeye başlıyor. Ne düzenli bir işleyiş bu, ne sağlam, ne işkilsiz! Ha, ha, ha! Eşek gözü gözü burnu eşek kulağı gözü eşeğin gözünden ayna yapmalı ayna eşeğin gözünden ayna binlerce ayna eşeğin...

İç telefonda radyo servisi: — Mısır olayları dolayısıyla atıp tutan Fransızca bir istasyon yakaladık, ne dersiniz?

İç telefonda mürettiphane: — ... İrfan Bey dünden kalan bir sütun magazinimiz var, bu sayıya girecek mi?

İç telefonda Hüsnü Faik: — ... İrfan, Mustafa Kemal'in söylev ve demeçlerinden, bugün için haizi ehemmiyet olanları neşre başlayacağız. Evet. Münasip bir şekilde ilan edilsin.

Hüsnü Faik sonra: — ... arkasından hatıralarımı neşrederim, diye düşündü. Yunus Nâdi'yle baş başa verip, uydurma Hint Hilafet Komitesi Başkanı Mustafa Sagir'in casus-

luğunu ve çevirmeye kalkıştığı fırıldakları konuştular. Mustafa Sagir, o akşam asılmıştı. Adeta bu sebepten şehrin havasında tozlu bir ağırlık, nefes almayı güçleştiren bir sıkışıklık vardı. Herkes bu hadise karşısında İngilizlerin ne şekilde davranacağını merak ediyordu.

Bu iç telaşı arasında, telefon.

— Evet, *Birlik* gazetesi.

Ciddi, biraz yorgunca, içerlek ve kalın bir kadın sesi:

— Başyazar Hüsnü Faik Bey'le konuşmak istiyorum.

— Buyurun efendim, benim.

Ümid bir an duraklıyor. Duraklaması, Hüsnü Faik'in bu kadar çabuk karşısına çıkacağını ummayışından.

— Ben, diyor, Mahmud Ersoy'un İzmir yolculuğu hakkında bir şeyler biliyorum. O akşam beraberdik. Onu vapura ben bıraktım.

— ... nasıl nasıl? Şey! Fakat siz kimsiniz?

— Mühim değil kim olduğum. Mahmud, İzmir'de Sezai adında bir adamı bulacaktı. Yolsuzluk tahkikatında bu adamın, kilit noktasını teşkil ettiğini söylemişti. Bilmiyorsanız diye düşünerek haber vermek istedim.

Hüsnü Faik birdenbire terlemişti.

— Teşekkür ederiz, dedi. Bunları biliyoruz zaten. Ama bize, başka malumat verebilirsiniz belki. Mahzur yoksa, gazeteye kadar zahmet etseniz. Hüviyetinizi mahfuz tutardık.

— İmkânsız Beyefendi. Özür dilerim.

— ... Mahmud'la alakanızın, mahiyetini olsun söyleseniz?

Ses ansızın kırıldı, yavaşladı: — ... nişanlısıydım, dedi.

— Nişanlısı mı? Allah Allah!..

Telefon kapandı.

Dündar, pastaneden bütün bütün kararmış, içi bütün bütün oyulmuş ayrıldı. Dürnev'le yapmayı tasarladığı gizli konuşma, umduğu gibi, şüphelerinin bir kısmını giderecek yerde, yeni yeni şüpheler edinmesine yol açmıştı. Kim ve nereden

itibaren yalan söylüyor, kim ve nereden itibaren doğru söylüyor, belli olmuyor ki! Nereye varacak bu işin sonu? Ulan kalkmışlar benden pireleniyorlar be! Keşke Hacı'yla bir kolpa yapsaydım da, bu ineklere bir ders verseydim. Dünyanın kaç köşe olduğunu, anlasalardı. Beni makasa alacaklar akıllarınca! Kim kim? Bir çaçayla bir pezevenk! Anadolu'dan karı toplayıp, Ankara'ya, İstanbul'a satan; İstanbul'dan fosili çıkmış bar karılarını 'artist' diye, taşra barlarına dağıtan iki haramzade.

Ulan, Allah benim belamı versin, en iyisi! Ne bok yemeye, bu çeşit aynasız heriflerle, böyle filmlere girerim; ne demeye, siktirik bir mahalle kulübünün olsun antrenörlüğünü, vazgeçtim antrenörlüğünden, kapıcılığını kabul edip ekmek paramı çıkarmam? Neme gerek benim 'Güzellik Kraliçesi' karı? Neme gerek, otel otel sürtüp 'büyük' hayatlara özenmek? Bırak Dürnev olacak çaça, Aysel'i, kapısı parolayla açılır karanlık bir apartmanda, ona buna kiralasın; bırak Aysel yıkıldığı yerde kalsın, bırak Uysal Tevfik sinsi sinsi koridor serüvenlerini, mahalle pazarlıklarını sürüp götürsün! Bana ne? Ben pazar günleri maçlar bitip de stad boşaldıktan sonra, uçurumlar gibi boş boş çınlayan tribünlerde gideyim eski gazete kâğıdı ve fıstık kabuğu rezilliğinin ortasında, arpacı kumrusu gibi bir başıma oturayım ve artık ölüp ölesiye hiç oynayamayacağım maçları düşüneyim.

Yapamıyorum ağbiy, yapamıyorum. Olmuyor. Yapmaya niyetlensem, bir kere ne tarafından tutacağımı, ilk hangi adımı atacağımı kestiremiyorum. Daha bismillah demeden içimi, yabancı orman korkuları basıyor. İkincisi alışmışım buna, Aysel'e ve onu bana getiren her şeye. Üçüncüsü böyle Dürnev gibi, Uysal gibi çirkefler karşısında yenilmek, ne yenilmesi, yenilmeyi düşünmek, tepemi attırıyor. Yok öyle şey! Zırnık koklatmayız biz adama! Aysel benimle kalacak. Hele bir ayrılmaya niyetlensin, ben bilirim yapacağımı. Vururum ağbiy, anam avradım olsun vururum, sol memesinin altına bir sustalı iteleyiveririm olur biter. Ayrılmaz ama Aysel, bunu bilir de ayrılmaz. Öbürleri de, bu işleri, ben olma-

sam bu derece usturuplu çeviremeyeceklerini bilirler. Yok baktım ki laf anlamıyorlar, sabrım taşıyor; ceplerim papelleri, Aysel'i kaptığım gibi pırr! Otelde, bu kavallar için, iki şişe madensuyu ısmarlamayı da unutmam. Soğuk soğuk.

Gilda, saçının telinden tırnaklarının ucuna kadar Rita Hayworth, ağızlığına bir cıgara ekledi, Rejisör'ün alevine eğildi:

— ... vallahi mi? dedi. Doğru söyleyin, bak.

Rejisör yeminler etti: — Vallahi billahi! Sabah erkenden Kılçık uğradı. Barut. Bir çocuk var ya sizin orada. Bekir mi ne? Parçalayacak.

Gilda omzunun birini kaldırdı.

— Parçalasın, dedi. Athena'yı da.

— Yok, onu yapamaz. Kız haklı, resmen işlettik.

— N'olur işlettiyseniz?

Rejisör İhsan, kafasını üzerine insan yüzü çizilmiş büyük bir balon gibi, iki eliyle avuçluyor. Dişlerinin ucuyla bir iki gülüp, lafı değiştiriyor. Adam sen de! Birbirlerini yesinler. O karıda iş yok. Üstelik yapışkan. Her gün, kapının ardında. Kapıyı açıyorsun, küt! ardında o! Şirket'e uğrayamaz olmuştum. İyi ki bu kavga patladı. Gilda harika! Bir kere aptal. Dünyadan haberi yok. Günde yüz elli, iki yüz kâğıt versem, beş senelik mukaveleye bağlasam; gazetelere, dergilere, resimlerini dağıtsak deli olur. Rüyasında mı görüyordu? Şimdi çabuk tarafından, bir senaryo şişirmeli. Yarı gang, yarı melo; piyasa işi bir şey. Neydi o, bir film oynamıştı vaktiyle, bir Fransız filmi; hani Amerikalılar da, bir düzine kopyasını çektiler, ne olur, bir kopyasını da biz çekeriz; Gilda, Mireille Balin'in rolünü oynar. Oynar mı oynayamaz mı, Allah bilir ya...

Güdük kolunu Gilda'nın beline sarıyor:

— ... bak, piyasada rejisör geçinenlerin hiçbiri sinemadan anlamaz. Üstelik hepsi hırsız. Bir şey düşünürsün, şıp çalar, filmlerine koyarlar. İt sürüsü. Halbuki biz, on senedir, bu sinemanın kahrını çekmişiz.

Dans ediyorlar. Gilda onun tepesinden bakıyor:

— Ben, diye soracak oluyor, yani...

— Seni bütün Ortaşark'a meşhur edeceğim. Günde yüz mektup alacaksın. Resimlerin gazetelerde çıkacak. Yok artık bar mar, kavga dövüş; yıldız dediğin gündelik meşguliyetlerin üstünde olmalı, ilahi bir varlık...

Oracıkta ona, yeni bir isim uydurur. İlk iki filminin senaryosunu, bu senaryolarda oynayacağı dehşetli rolleri çizer. Karanlıkta bir kapının kilidi, çırk! döner: Büyük plan, Gilda'nın korkuyla açılmış gözleri: Büyük plan. Sonra tekrar kapı. Bir revolver namlusu. Üç el ateş: Dan dan dan! Gilda vurulur: Orta plan. Fonda, çığlık çığlığa caz müziği, bir trompet solo: Taaa - tiii - taaa!

Gilda dediklerinden bir şey anlamıyor. Onun anlattıklarından çok kendisine; garip, rahatsız edici canlılığına, birbirini tutmayan sözlerine, hareketlerine kapılıyor. Dalıp dalıp gidiyor. Bir kulağında piyano: Tuş, tuş. Öbür kulağında saksafon. Burun deliklerinde büklüm büklüm cıgara dumanı. Kafasında kopuk kopuk düşünceler:

— ... sırtlarından çatlayacaklar, oh olsun! Ben yalnızmışım, bana kimse yüz vermezmiş, meteliksiz komiserlere kalmışım, hah hay güleyim bari! Gazetelere geçeceğim, tonla para kazanacağım. Hemen bir apartmana çıkarım. En aşağı dört odalı. Bir kürk manto alırım. Kılçık, Bekir'i yakaladı mı acaba? Dilerim Allahtan lokma lokma çiğnesin. Ama bana bu Zehra'nın ettiği iyiliği, ben var ya ben, ödeyemem taş çatlasa.

Gözleri lokma lokma, gözkapakları saydam bir adam, bir kuytuda eğilmiş avcuna bakıyor. Avucunda bir sinema. Sırtını dayadığı duvarda, bir sinema. İstanbul'un bütün duvarlarında, birer sinema. Mecidiyeköyü'nde, Şişli'de Nişantaşı'nda, kötü yağ, selüloit ve yağlı boya kokan stüdyolar. Tavanları yer yer çatlamış ve kararmış dublaj salonları. Köhne bir daktilo, tozlu bir ampul, birkaç afiş ve bir de, sabahtan akşama kadar, eşikte, burnunu karıştıra karıştıra bitiremeyen, tuluat artığı bir ihtiyardan ibaret film şirketleri. Ev-

lerinden, okullarından olmuş figüranların kaynaştığı köftecilerde, ezik ve bayat soğanların, kaymağı yara gibi simsiyah kabuk bağlamış yoğurt kâselerinin, yürek çarpıntısı. Gözleri lokma lokma, gözkapakları saydam, avcunda otuz kısımlık filmler gören adam, bunların üzerini dağınık bir bulut gölgesiyle örtüyor. En az kullanılmış martavallarından, dakikalık hayaller kesip biçiyor. Zemine ve zamana en uygun olan da bu.

Bazı insanlar boşlukta, eklenecek vücut bulamamış bir sancı gibi yaşar. Kör ve yalnız, bir sancı gibi. Bir sancı, ancak bir vücuda tutunabilirse anlam kazandığına göre, bu başlı başına bir anlamsızlıktır. Rejisör İhsan, işte öyle bir anlamsızlık. Boşlukta. Daima hareket halinde. Hiçbir vücuda bağlanmaksızın. Hatta sinemaya bağlanmaksızın. O, sinemayı, bir sancı olarak katılacağı vücut diye almıyor. Tersine, onun besin deposu sinema. Karnı mı aç? İki üç bayağı film yapar doyurur. Kadınsız mı kaldı? Figüranlar, yükselme heveslisi küçük orospular ne güne duruyor? Mesleği bütünlemiyor onu, boşaltıp eksiltiyor sanki. Ona karısını, çocuğunu terk ettiren tutku, nasıl olur da böyle soysuz ve boşlukta bir sancı haline düşebilir? Yoksa onu çeken sinemada bir şeyler yapmak arzusundan çok, o çevrede bulacağını pek iyi bildiği çürük ve bulanık yaşantılar mıydı?

— ... Servet var ya, Jön Servet; bana zaten borçlu. Sarışın, resim gibi çocuk. Al sana bedavadan jön. Gilda'nın yanına mükemmel gider. Nadi'yi dört beş aylık taksitle bağlarsak, kamera dalgasını hallederiz. Kâmuran, zaten beni kırmaz. Olacak bu iş, tereyağdan kıl çeker gibi.

Gilda'nın bardağını dolduruyor:

— Seneye kalmaz, diyor, görürsün.

Gilda kırılıp dökülüyor:

— Acıklı filmlere bayılırım, diye saçmalıyor. Ağlarım ağlarım, günlerce unutamam. Bilakis geçenlerde bir film görmüştüm.

Rejisör: — Bu altın dişi söktürmeli, diye kuruyor. Fazla esnaf işi. Yerine porselen bir diş, âlâsından. Trak! Tamam.

Talimat veriyor: — ... Rita Haywort'un bütün filmlerine git. Nerede bulursan hiç düşünme, hemen gir. Bak bakalım karı nasıl oynuyor, nasıl dans ediyor, nasıl yürüyor, nasıl cıgara içiyor. İyice bak, taklidini al. O kadar. Senin işin bu. Aynen onun gibi olacaksın. Zaten beceriyorsun biraz.

Saydam gözkapaklarını indiriyor:

— Bütün İstanbul, diyor, ayaklarına düşecek.

Neden düşmeyecekmiş? Aygır gibi karı. Avanak. Benziyor sonra ötekine. Yetmez mi? İki film yapalım, kâfi. İki filmcik. Sadece ortada dolaşsın, öpüşsün, kalçalarını oynatsın, saçlarını savurup cıgara içsin! Kim, Solakoğlu mu? Ne karışıyor bu işe? Bas, bas diyorum, uzatma, o kadar. Karıyı bulan kim? Ben. Senaryoyu bulan kim? Ben. Distribüsyonu şipşak yapan kim? Ben. Ne halt etmeye Solakoğlu'nu sokacakmışım araya? Karıyı adıma angaje ettim. Filmi hesabıma çekeceğim. Olmazsa Hadi'yle ortak yaparız. Bir amblem çizeriz, adına bilmem ne film deriz olur biter. Kodak'taki herif, bana on kutu negatif için söz verdi. Hadi'nin eski püskü bir kamerası yok mu, var! Daha ne?

Gilda, birasının köpüklerini üfleyip uçuruyor:

— Kalksak mı? diyor.

İnce, uzun ve kırmızı ağızlığını, cıgara paketini çantasına koyup:

— ... yoksa geç kalacağım Bar'a.

— Ne? Bu gece gitmiyorsun katiyen...

— Kızar ama, Beygir Kâzım.

— O da kim oluyormuş? Patron benim artık. Kavgadan beri hastasın, kendini iyi hissetmiyorsun, onun için gitmeyeceksin.

Telefonda Beygir'in sesi, inanılmayacak kadar tatlı ve yumuşaktı:

— Eee? diye sordu.

Gilda: — Kavgadan beri hastayım, diye aynen tekrarladı. Bu geceyi Rejisör İhsan'la geçirmeyi fevkalade buluyordu.

Kâzım güldü: — Bunun için mi telefon ettin, diye sordu, kız?

Sonra: — Kibarlık başa dert! dedi ve ilave etti: — ... benden ırak!

Gilda memnun: — ... senden ırak, dedi.

Beygir Kâzım: — ... cehenneme direk! diye tamamladı.

Telefonu kapadı.

Dürnev otele döndü mü, döndü: Bir kere hemen koşup aynaya düşecek, başında kurşun gibi ağırlığını duyduğu yeni saçlarını, bir daha gözden geçirecek; bir de aklında Dündar'ın imaları ve gizli tehditleri, Aykut'u çağıracak. Gelsin bakalım sinek bıyıklı, parlak gözlü Aykut! Nasıl gidip Dündar'lara, bilmem kimlere, öpüştük, möpüştük diye her şeyi anlatmış? Yeni erkekliğe sokulan çocukların, çapkınlık bahsindeki palavracılıkları yok mu, illallah! İki kere bakıştın, iki kere baş başa kalıp dudaklarını ısıttın mı, tamam; yeminlere, namus sözlerine rağmen olup biteni, git Sağır Sultan'dan dinle! Övünecekler artık. Çaresiz. Hele bu Aykut, ne oluyor ve bitiyor anlayıp dinlemeden, ne çabuk su koyverdi böyle? Bir şey değil, hem Dündar'ın eline biçimsiz bir koz geçmiş oluyor, hem Tevfik'in kelini kızdıracak mükemmel bir fırsat.

Aynanın önünde durmuştu. Akşam karanlığı, siyah bir su gibi, omuzlarından akıyordu. İç rahatsızlığı, yeni saçlarına alışmasına imkân vermiyor, onları başında peruka gibi hissettikçe, huzursuzluğu artıyordu. Kapıyı mahsus açık bırakmıştı. Salonda, sesleri dehşetli aşınmış iki adam, İngilizce ya da Almanca konuşuyorlardı. Daha doğrusu Dürnev, İngiliz ya da Almanca konuştuklarını sanıyordu. Bir cıgara yaktı. Aykut gecikmişti. Belki inat olsun diye gecikiyordu. Hemen kendisini, bir şey sanmaya başlamıştı maymun. Ömürlerini hayal aşklarıyla avunarak geçiriyorlar, sahici bir kadına rastladılar mı kıymetini bilseler ya, nerdeee? Kaz gibi şişiniyorlar. Ne olacak, erkek milleti!

Aykut düpedüz inkâr etti:

— Yalan! Namussuzum yalan! Ben kimseye hiçbir şey söylemedim. Ağzımı bile açmadım. Sırf iftira bu.

Ellerini ve gözlerini açıp, bitiştirdi:

— Çocuk muyuz yahu?

Dürnev yarı gözleri, yarı ağzıyla: — Sevsinler, dedi, erkeği sevsinler. Düşük pantolonunu ve ütüsüz gömleğini.

Aykut'un sinek bıyıklarını, ters türs hallerini, cana yakın buluyordu. Öfkesine değişik bir yol vermiş, farkında olmadan bambaşka bir yönde kurulup işlemeye başlamıştı.

— ... aman, Tevfik'e n'oluyor, Tevfik'e? Duyarsa duysun, ne çıkar? Nikâhlı kocam mı? Alıştıysa alıştı hem. Bu kadar zaman sonra, hıh, kimsenin davuluna oynayamam. Yaşadığım kadar mı yaşayacağım daha?

Aykut bilmeden bir taş sürdü ve bütün oyunu kazandı:

— Bu saçlar da hani! Kapıdan girince ulan dedim, bu gelen kim?

Dürnev yelkenlerini indiriyor. Hepsini indiriyor. Uydurma bir genç kız mahcupluğuyla, yarı gözleri aynada:

— Beğendin mi, diye soruyor, saçlarımı?

— Beğendim de laf mı, bittim.

Dürnev: — Üff, diyor, budala.

Artık saçlarının ağırlığını duymuyor. Her şey yerli yerinde. Bunlar benim saçlarım. Bunlar gözlerim. Bunlar dudaklarım. Güzelim ben. Bu genç beni çok güzel buluyor. Ona biraz büyük geliyorum galiba. Sık sık bana nasıl davranacağını kestiremediğini de fark ediyorum. Zararı ne? Güzel buluyor ya, beni. Güzelim ya. Saçlarımın yeni rengi bana gitmiş ya!

Kollarını Aykut'un beline sarıyor. Çocuğun dudakları, dişlerinin arasında, çilek gibi eziliyorlar. Odadaki, karanlık, sanki daha kalınlaşıyor. Ona öyle geliyor, belki de. Şehvetin bozduğu, yarı erkek sesiyle:

— ... pis çocuk, diyor, sen hiç izinli çıkmaz mısın?

Ya da: — Akşamlara kadar ne yapıyorsun sen bakayım?

Arkasından, birbirinin peşi sıra patlayan randevular: Yarın öğleden sonra, Aykut'la Güner'in Altınbakkal'daki evinde. Öbür gün öğleden sonra, yine Aykut'la, yine Güner'in evinde. Üçüncüsü, istediği gün, öğleden sonra, yine Güner'in

evinde. Aykut'a bu sonuncusu elverişli geliyor. Dudaklarını kurtarır kurtarmaz, kaçıyor. Merdivenlerden inerken, bilmediği bir evin, parfüm kokan bir odasında, kendini olduğu gibi Dürnev'in dişlerine ve dev anası iştahına kaptırıyor. İşte şimdi ben, bedava sirke bulmuş talihliyim. Her şeyi, beni bu sirkeyi baldan tatlı bulmaya mecbur ediyor. Ya ya, baldan tatlı bir sirke. Hem de nasıl tatlı!

Salona ayakları kanatlanmış olarak iniyor. Masalardan birinde Dündar'ı ve Uysal Tevfik'i enselerinden görüyor. Artık eğlenmiyor oralarda. Resepsiyona geçip Niko'yla kavgaya başlamadan önce dudaklarını yakalayıp gülerek.

— Yuh! be, diyor. Yuh be!

Alooo, kimsiniz efendim? Hah, Gülümhan sen misin? Ayol nerelerdesin. Üçüncü arayışım bugün, bu. Ben, Suzan! Şekerim, Ümid'i arıyorum, yok; seni arıyorum, yoksun; n'oldunuz, kayıplara mı karıştınız? Yooo hayır, bir şey olduğundan değil, çene çalmak için. Öğleye doğru bir ara, Ümid'lere uzandım; Maide'yi gördüm: — Erkenden çıkmış, dedi, yemeğe belki döner. Yok şekerim, dönmedi yemeğe filan. Hatta bir şey söyleyeyim mi ben sana, Ümid'in eve döneceğinden şüpheliyim. İçimden bir his böyle söylüyor. Şu gazetecinin ölümü var ya, basbayağı dokundu kıza. *Clark* çekip duruyordu ama, bal gibi seviyormuş. Nasıl? Aaa hatırlamaz mıyım şekerim, Alev'lerin partisinde konuşmuştuk, ben de senin fikrine katılmıştım. Ümid *originality* olsun diye, böyle şeyler yapar demiştim. Halbuki, şu Turgut mesela değil mi? Şair filan da...

Kim ben mi? Hah hah hay! Vallahi yanlışın var, billahi görmedim sizi. Görsem, bir selam olsun vermez miyim? Hem Freddy'yi tanımanı isterim doğrusu. Sen o kadar Amerika'da bulundun, onların içini dışını bilirsin. Freddy hakkında elbet, bana söyleyeceğin bazı şeyler olurdu. Çünkü... Ne yalan söyleyeyim, bazı hareketlerini, bazı sözlerini, pek manalandıramıyorum. Ya o alışmadığımız bir tip, ya ben pek

şarklı kalmışım. Ne mi? Susuyor mesela şekerim; bir saat, iki saat susuyor. Çipil çipil gözlerini kırpıştırıp, piposunu içiyor. Tek kelime yok. Sanki sfenks. Kendi kendime diyorum ki, boşver Suzan, umduğun gibi çıkmayacak, iş yok bu adamda! Ne senin işine yarar, ne babanın! Tam bu karara varacağım sırada, sarılıp öpüyor şekerim! Hem ne öpmek, nasıl öpmek! Eriyorum sanki. O zaman gel çık işin içinden bakalım. Yaaa, ondan diyorum seninle konuşmasını isterdim diye. Belki bir akıl verirdin bana, yardımın olurdu.

Daha burada, bir müddet. Bu akşam İzmir'e gitti uçakla; orada bir asker arkadaşı mı ne varmış, onu görmeye. Yarından sonra dönecek. Döner dönmez, bir punduna getirip, tanıştırayım sizi. Bir de sen anla dinle, gerçek niyetlerini öğrenmeye çalış. Tabii, *very important!* Ben evlenmeyi düşünüyorum şekerim. Babamın da bu mevzuda, bir sürü planları olduğu besbelli. Akıntıya kürek çekmeyelim. Yoook, *never, never, never!* Bizim erkeklere tahammül edemem; ne kadın kıymeti bilirler, ne doğru dürüst yaşamasını! Hem sonra ben, kendimi başka hayatlara hazırladım, bir bakıma: kendimi asıl burada, bu yaşama içinde yabancı hissediyorum. Aa, elbet, bu hepimiz için böyle biraz da. Senin için, daha zor olmalı şekerim. Çünkü sen gittin, üstelik gördün, yaşadın oraları. Aaaah ah! Neydi adı seninkinin? Jeff Porter! Çok güzel. Ama biliyor musun, Freddy de hiç fena değil, isim olarak. Ah Gülümhan, şu adamın zayıf tarafını bir bulabilsem yok mu, hayatım derhal değişecek, bambaşka bir mana kazanacak! Ayağıma kadar gelen bu fırsatı kaçırırsam yazık olur. Çok yazık olur.

Tabii bir tutulmam Ümid'le, onun burnu büyüktür, kendini akıllıyım zanneder; öyle zannettiği için de gidip böyle ne idüğü belirsiz birtakım Mahmud'lar bulur, sonra işin içinden çıkamaz. Turgut diyorsun bak! Şair. Kafalı çocukmuş. Avrupa görmüş. Daha ne istiyorsun? Nee? Ona da mı cevap vermiyor. Aa, delirmiş bu kız canım, ne kadar üzgün olursa olsun, onu şu anda bir şairden daha iyi kim teselli edebilir? Nasıl, evine mi gidecek? Turgut mu? Gitsin tabii,

zorla görsün Ümid'i, yalnız bırakmasın. Çünkü, az önce dedim ya, beğenmiyorum halini hiç; bir şeyler yapacak, hem de kötü bir şeyler yapacak gibime geliyor. Ne mi yapar? Çeker gider, şekerim. Ne kadar inatçıdır, bilmez misin? Kendi başına yaşamaya kalkışır? Neden diyorum ben, onunla bir tutulmam diye. Ben kadınım, kadınlığımı bilirim: Nasıl olsa bir koca bulacağım ve istikbalim için gerekli her şeyin sorumluluğunu ona yükleyeceğim. Tamam mı? Amerikalı erkekler, bunun için biçilmiş kaftan. Yoksa otururum evimde; yerim içerim, giyinirim, gezerim, küçük flörtlerim olur; ama kalkıp bir başıma hayat düzenlemek çılgınlığını, aklımdan bile geçirmem.

Haaaa bak, tam sırasında aklıma geldi; şekerim, hani bir adam gelip gidiyordu sana, PX'den Amerikan eşyası getiriyordu, kaçak; hah işte o geliyor mu yine? Yaa, bulamaz mıyım acaba? Hayır canım, giyim eşyasından çok, viski istiyorum; tabii, kaç şişe getirebilirse, o kadar! İzmir dönüşü Freddy'ye sürpriz yapmayı düşündüm, sen yardım edersen... Aaa o nasıl söz, elbet geleceksin: Şöyle partimsi bir şey olur, bu arada Freddy'yi benim hesabıma gözden geçiriverirsin. Sutyen mi? İstemem katiyen. Naylon kumaşları varsa, bak o olur. Geçen gün Alev'le Bazaar'da bir model gördük, bayıldık bayıldık; iyi naylon kumaşım olsa şöyle pembe, mavi gibi bir renkten, hiç durmaz hemen yaptırırdım. Evet, sen söyle bir kere. Yok şekerim Maksud'a filan diktirmem; geçen defa o kadar özendiğim gece elbisemi bozdu; şimdilerde Nusret diye bir çocuğu, öve öve bitiremiyorlar. Paris'ten yeni dönmüş; oradayken, galiba Dior'un yanında çalışmış... Bilmem ama belki ona diyorum, sahi, sen tweet kumaşı ne yaptın kuzum, hanidir soracağım her defasında unutuyorum...

— KARDEŞİM, bir dakika bakar mısın?

Adamakıllı kirli, partal bir erkek sesi. Gecenin bu vaktinde. Bekir durdu. Arkasına döneceği sırada, boynuna vurdular. Dizleri büküldü. Kapaklandı. Şimşek hızıyla:

— Namık, diye düşündü, garanti Namık?

Sonra hiçbir şey düşünmedi. Öbürü, Bekir'i kucakladı. Duvarları sıyırarak, köşebaşına kadar yürüdü. Adımlarını gayet geniş, ayaklarını lüzumundan fazla kaldırıp attığı halde, bir deve gibi ağır, sessiz ve hantal yürüyordu. Sırtına muşamba bir ceket, başına muşamba bir kasket giymişti. Yol ağzına varıncaya kadar, karanlıkta kıl kıpırdamadı. Sadece Kuledibi'nden, bir polis düdüğü işitildi. Limanda, bir vapur uğuldadı.

Kuytuda, ışıkları söndürülmüş bir taksi. Rengi anlaşılmıyor. Belki lacivert, belki siyah. Herif yaklaşır yaklaşmaz, içeriden sol arka kapıyı açtılar. Bekir'i içeri aldılar. Birisi örtülü örtülü:

— O mu, diye sordu, emin misin?

Kirli ve partal ses: — Kaçar mı? dedi.

Kılçık Nazım, şoförün omzuna dokundu, hafifçe:

— Uç, dedi. Biliyorsun.

Şoför uçtu. Sokakta, az önce yattıkları yerde, bir tutam yanık benzin kokusu, belli belirsiz tekerlek izleri ve iki cıgara izmariti bıraktılar. Gece, İstanbul'un üzerinde, bir kum saati düzeniyle, doğudan batıya akıyor; iskele ve gar saatleri, ufak ufak, dakika dakika sekiyordu. Dolmabahçe'den geçerken, şoför, Kule'nin saatine baktı. Yarım. Gaza bastı.

Beşiktaş'ı, Ortaköy'ü ektiler. Arnavutköy'e yaklaşırken, Bekir kımıldadı. Partal Sabri:

— Sabahlar hayrolsun, dedi. küçük paşa.

Kılçık, uykulu ve sıkkın: — O değilse, dedi, görürsün.

Partal: — Görürüm, dedi. Bizden kaçar mı?

Bekir'in kafası aydınlanır aydınlanmaz, içine Namık korkusu düşüyor: Otomobildeyim. Bir yerlere gidiyorum. Galiba, Boğaz'a gidiyoruz. Acaba Namık nerede? Karanlıktaki, siyah profillerine bakıp, bileklerini sımsıkı tutan, iki yanındaki iki heriften hangisinin Namık olduğunu kestirmeye çalışıyor.

— Belki hiçbiri. Namık, başka bir yerde bekliyor. Bıçağı elinde.

Arabanın camlarında, ince, hınzır, bir açık deniz yolculuğunda akla getiren, ıslıklı bir rüzgâr. Dışarıda: Deniz ve gökyüzü. Gümüşlü bulutlar, parça parça. Bir şeyler söylemek, içinden bazı şeyler sormak geliyor. Soramıyor. Karnında burucu bir sancı, adeta apandisit sancısı. Deli olacak. Kıvranıyor.

Sağındaki adam: — Ulan diyor, ne kımıldanıp duruyorsun?

Bu sesi tanıyor. Kılçık'ın sesi bu. Tanır tanımaz, bir yanıyla Namık'tan kurtulduğuna ne kadar seviniyorsa, bir başka yanıyla o kadar bozulup, kararıyor. Anneciğim, diyor, bu haydut herif, diyor, dün gece, kapıyı tekmeleye tekmeleye, nasıl ulumuştu: — Ben bunu sizin yanınıza bırakmam.

Arnavutköy'ü, Bebek'i geçiyorlar. Camlar, ıslık ıslık. Kilometre kadranı usulca parlıyor. Hiç kimse konuşmuyor. Deli mi bu herifler? Ne istiyorlar benden? Ben ne yaptım onlara? Hangi işlerine karıştım? Hani Athena söyleyecekti, kandıracaktı; hani beni rahat bırakacaklardı? Maksatları ne? Kızı mı istiyorlar? Alsınlar. Onların olsun. Üstüme varmasınlar benim. Ben yalnızım. Kimsesizim ben. Kimse bana acımıyor. Herkes bana kötülük etmek, beni vurmak için, anlaşılmaz bir inat, bezdirici bir ısrarla peşimde dolaşıyor.

Kılçık, bu defa daha nemrut: — Kımıldama dedik ya! diyor.

Solundaki derhal elini kaldırıyor. Bitmez tükenmez bir el, bitmez tükenmez bir tokat tehdidi. Vuracak, vuracak. Vurmuyor. Daha doğrusu, Kılçık işe karışıyor. Herifin elini incecik itiyor. Adeta tiksinerek:

— Çek, diye sövüyor, şu uğursuz elini.

Bekir'in sırtını sıvazlıyor: — ... korkma delikanlı, ne de olsa hayvan. Kafası işlemez. Ama ben ne desem dinler, bir kere vurma dedim mi gebertsen...

Bekir'in karnında, ucu ve dönemeçleri gayet keskin bir burgu:

— Bana ne yapacaklar? Bana ne yapacaklar? Allahım...

Kılçık güldü: — Ufak bir Boğaz gezmesi, dedi, arkadaşça.

Öbürlerine döndü: — ... öyle değil mi, diye gürledi, ulan?

Öbürleri, Haygaz ve Sabri, paldır küldür doğruladılar:

— Evet, dediler, ufacık bir gezmek.

Haygaz ayrıca: — Adamın asabatını teskin eder, he? dedi, güldü.

Bekir kuruyordu: Asabını yatıştıracak bir Boğaz gezmesi. Arabayla. Gecenin yarısında kafasına vurup, zorla arabaya alıyorlar. İki yanından, bileklerini kıstırıyorlar. Sıkı sıkı. Sağında bir gangster, solunda bir dev. Şoför, imansızın biri. Güya Boğaz'ı geziyoruz. Öldürecekler mi yoksa? Belki yolun en tenha bir yerinde göğsüme iki mermi, cesedimi denize...

Kılçık, pastırma ve anason kokusuyla, üstüne eğildi:

— ... mesela, diye eğildi, Athena ha? Ne karı değil mi? Ayağını sarmışsın, ne insanlık! Ha sarmadın mı yoksa?

Bekir ürperiyor: — Tabii, diyor, sardım.

Kılçık lafı uzatıyor, çiklet gibi, iki ucundan tutup cümlesini çekiyor, uzatıp inceltiyor: Yapış yapış parmaklarını yalıyor:

— ... bir karı buluyorsun, sürünen bir karı, gazetecilerin, şunun bunun elinde oyuncak, alıp adam ediyorsun: Kürk mü diyorsun, al ulan diyorsun; naylon elbise mi diyorsun, al di-

yorsun; fakat adam olmuyor hıyarlof! Bir fırsat geçirmesin eline, yandın; boynuzların kapılara sığmaz, alimallah...

Tekrar, anason ve pastırma kokusuyla, onu boğuyor:

— ... ha yanlış mı konuşuyorum?

— Haklısın Nazım ağbiy.

— ... bu bizim Sabri kontaktır biraz, yediği bokları bilsen... ohoo! Git lan dedim çağır şu delikanlıyı, dolaşalım biraz Boğaz'da temiz hava alalım. Yok, ben ona öyle dememişim, vur kafasına yumruğu demişim.

Burnuna giriyor: — ... kusura bakma! Maksat af dilemek! Şimdi ben af diliyorum. Ha oldu mu? Birazdan Sabri af dileyecek.

Sesinde iyi gizlenememiş bir öfke gıcırdıyor.

— ... söylesene ulan, af dileyeceğim desene, inek!

— Tabii ya, af dileyeceğim. Kaçar mı?

Kılçık tekrar Athena'ya döndü: — ... seni fevkalade beğenmiş. Altın gibi çocuk diyor. Haklı. Ben de görmedim böyle çocuk, ömrümde görmedim. Böyle kibar, böyle terbiyeli, böyle annıyor musun, namuslu çocuk. Siz gördünüz mü lan?

Paldır küldür: — ... Biz de görmedik, diyorlar. Ömrümüzde görmedik.

Emirgân'ı geçtik. nereye gidiyoruz? Kim bu muşamba ceketli, muşamba kasketli herif? Haydi anladık bu Kılçık, öteki Haygaz ama, o kim? Yoksa bunu, beni vursun diye, parayla mı tuttular? Allahım sen bana acı, sen beni kurtar. Neredesin Allahım sen, neden benim başıma böyle belalar getiriyorsun, neden yoluma ışık tutmuyorsun? Öleceğim, mutlaka öleceğim. Öldürecekler beni.

Otomobil İstinye'ye inmedi, yol ağzında sahil yolunu bırakıp, Hacıosman Bayırı'na saptı. Bir iki dakika tırmandılar. Sonra durdular. Haygaz arabayı bağladı. Önceden kararlaştırdığı üzere indi, motor kapaklarını açtı; arıza varmış da onarıyormuş gibi, ellerini büyüte büyüte, gölgesini iki sıralı ağaçlara çarpa çarpa, çalışmaya başladı. Öbürleri de indiler. Soğuk, açık açık parlıyordu. Ufukta, dağların sırtlarına ge-

len yerde, donuk yeşil bir aydınlık belirmişti. Sabri ve Kılçık, kollarına girip Bekir'i yamaca, fundalıkların arasına sürüklediler. Kimse konuşmuyordu. Bekir'in dizleri çözüldü:

— Bu son, diye titredi. Beni burada boğazlayacaklar. Kimse duymayacak.

Ağzına tuzlu sular geliyordu. Bir tükürebilse! Tüküremiyor. Yutkunuyor, bir daha, bir daha; o pis, ağzını kirleten tuzlu suyu, yutamıyor bir türlü. Gözlerinden ansızın gözyaşları fışkırıyor. Hızlı hızlı ve sık sık hıçkırarak ağlıyor:

— ... ağbimsiniz, diyor, kusuruma bakmayın, ağbimsiniz! diyor. Beni bağışlayın, diyor, ayaklarınızı öpeyim, köleniz olayım beni bağışlayın. Bir daha yapmam, diye hıçkırıyor, tövbeler tövbesi. Bir daha yanından bile geçmem o kızın, semtine bile uğramam, diyor, n'olur bu seferlik beni bağışlayın.

Sihir bundaymış, bu kelimeyi söylerse kâbus sona erecekmiş gibi, durup dinlenmeden tekrarlıyor:

— ... ağbimsiniz... ağbimsiniz...

Kılçık elini sürmedi. Alargada durdu. İlkin iki üç laf etti.

— Bu sana ders olsun, köpek! dedi. Aklını başına topla! Kemiği yutmadan bir kere kıçına ölç, annadın mı? Böyle karı gibi yalvaracağına...

Bekir, Partal'ın kolları arasında çırpınıyordu.

— Bırakın beni, diyordu, bırakın.

Kılçık korkunun onu nasıl çirkinleştirdiğini, yüzündeki melek güzelliğini nasıl bozduğunu, hayretle gördü. Zerre kadar acımıyordu. Yalnız otomobile dönmeden önce Sabri'ye:

— Göreyim seni, dedi, bunun da bokunu çıkar! Yarasız beresiz olacak, anlaşıldı mı?

Bekir'in kız yüzünü okşadı: — ... bu güzel yüzü bozmadan, dedi. Gitti.

Sabri Bekir'i, gayet ağır hareketlerle; tembel tembel, canı istemiyormuş da arkadaşlık belasına bu işe girmişçesine, dövdü. Ama dövdü. Yumruk vurmadı. Tokatlamadı. Kocaman ellerini iyice açıyor, geriyordu. Dikine dikine boynuna, ensesine, boğazına ve omuzlarına vuruyordu. Bekir, daha ilk defasında yere kapaklandı. Dizleri ve avuçları sıyrıldı.

Gözleri yuvalarından fırladı. Sabri eğildi, tutup kaldırdı. Fevkalade müşfik bir sesle:

— Bir yerin acıdı mı küçük paşa? diye sordu.

Bu defa ağır, daha sert olarak, gırtlağına vurdu. Bekir bir zaman nefes alamadı. Göğsü sıkıştı. Bağırmak istedi, avazı çıktığı kadar imdat! demek istedi. İmkânsız. Yine, hem bu defa dikenli bir fundalığın üzerine, kapaklanmıştı. İçi gittikçe kararıyordu. Sabri yine kulağının dibinde, partal ve kirli sesiyle, gayet ilgili ve yumuşak:

— Nefes alamıyor musun küçük paşa? diyordu, vah vah! Dur ben şimdi bunun bir çaresini bulurum.

Kuru, dağıtıcı, ağrıtıcı bir kuvvet: Acıtmıyor ağrıtıyor, yara yapmıyor, ufalıyor. Beynini sallıyor. Kalbini, midesini, ciğerlerini yerinden oynatıyor. Kafatası çatlamış, böbreklerinden biri kopmuş sanki. Bekir kaçamıyor. Kaçmayı düşünemiyor bile. Ağlamıyor bağırmıyor da. Hele ilk üç darbeden sonra, büsbütün sersemledi. Bütün organları: Elleri, ayakları, çenesi ve boynu, bağımsızlıklarını ilan ettiler. Sabri kendini, iyice oyuna kaptırmıştı. Tahammül edilmez bir yavaşlıkla Bekir'i yerden kaldırıyor; bir eliyle tutuyor, öteki eliyle vuruyordu. Sonra tekrar kaldırıyor, tekrar kulağına sokulup sokulup:

— Gözlerin mi karardı küçük paşa? diyor, bir daha vuruyordu.

Bu, Kılçık onu çağırıncaya kadar sürdü. Çağırmasaydı, böylece sabahı bulurdu. O, ayaklarını lüzumundan fazla yukarı kaldırarak, hantal hantal, arabaya sokuldu. Yerine oturunca cıgara paketine davrandı. Kılçık:

— Oldu mu? diye uykulu uykulu sordu.

Sabri bir avuç duman kustu. Sıkkın ve ağır, sadece:

— Eh, dedi.

Bırakıp gittiler.

Güner, beklemediği bir anda eğildi, dudaklarını uzattı: Hafif ıslak, yarı açık ve bol karanlıkta kırmızı. Alt dudağı biraz titriyor. Uzak bir titreme bu. Mahcup, şöyle bir gelip, bir gi-

den. Gözleri yok. Varsa bile, lacivert ve kıvrılmış kirpiklerinin gerilerinde, fena halde azalmış. Ne bakıyor ne görüyor. Oyunsa eğer, her gece başka başka erkeklerle oynadığı, yine de ustalıklı bir oyun. Ve Güner, kötü kötü sivrilen memeleri, uzadıkça uzayan boynu ve dalgalanan dişiliğiyle, usta bir oyuncu. Freddy Mills onun, nemli pembe ağız boşluğundan dağılan, Mentha ve Philip Morris tütünü kokusuna, Bataan'daki en erkek dudaklarıyla uzanıyor; ürkmüş, aç bir hayvan telaşıyla yıllardır denediği, bir tamamlanma edimini tekrarlamaya başlıyor. Yıllardır denediği ve her denemeden sonra, biraz tiksinti biraz da ümitsizlikle, çırpınmalarının boşuna olduğunu gördüğü: Kadınlar, ilk gençliğinde 41. Avenue'deki Jennifer, sonra Macao'daki melez şarkıcı, hepsini bırak, saçlarının köpek havlaması kızılını aynalara ve baş yastıklarına sığdıramayan Sue, göğüs çatısının basıncı altında birer birer yassılaşıyor, eriyor, dağılıyor; ama o hiçbir zaman ve hiçbir şekilde tamamlanamıyor. Ekşi, aykırı bir yorgunluğun, münasebetsiz bir uyumak isteğinin arasında, yine her zamanki kadar eksik, yine her zamanki kadar tenha.

Güner çırçıplak soyunmuştu. Bütün orospular gibi, vücudunun güzelliğine ahmakça inanıyordu. Odanın parıltılı karanlığında bu düzgünlüğe ayırdığı yer gittikçe dar geliyor; sağından bir avuç yastık, solundan bir karış çarşaf çalarak, sevişme alanını genişletiyor; bu büsbüyük Coni'nin, Camay sabunu kokuları, güzelce tıraş edilmiş göğsüyle içine iyice yerleşmesine imkân hazırlıyordu. Freddy Mills dudaklarıyla, etinin her tarafına dağılmıştı. Freddy Mills'in dudakları biraz fazla Amerikan, üstelik adamakıllı kalabalıktılar. Fakat Güner kendini, hâlâ şehevi gerginliğe kaptırmamıştı. Sokakta bir kedi miyavladı. Somya yine gıcırdıyordu. Apartmanın merdivenlerinden biri çıktı. O içisıra: — Üst kattaki Mühendis, diye düşündü, hep böyle geç geliyor.

Freddy Mills gözlerini yummuştu. Orada daha bildik, daha kendinin olan bir karanlık buluyordu. Gizli aydınlıkların, korka korka, şahane çizgilerini belirtmeye çalıştıkları, bir Jean Harlow'la beraber; Jean Harlow'un yok kaşları-

nı, lüks kalçalarını buluyordu. Bilmem hangi buhran yılları drug-store'unda, ceketleri akmış işsizlerin uzun suratları, görünmez birtakım camlara yapışıyorlar, birbiri ardında çarpılıyorlardı. Zencilere ayrılmış gizli bir randevu evinde, birbirine bitişik iki zenci kadına, bir sarmaşık gibi sarılmıştı. Uzun zaman dudaklarını aranıyor; kendini yeryüzü ve yaşamak korkusundan kurtarabilmek için, tek çarenin, mutlaka bu dudaklara ulaşabilmek olduğunu sanıyordu. Sonraları, şehvetin uyuşturucu özelliğini iyice benimsedi. Her başlayışta, bu defaki teşebbüsünün, tam bir başarıya varacağını umuyordu. Yani neye? Sevişmenin hızlı çalkantısında, köşeleri yumuşayan yaşama korkusunun, büsbütün kaybolmasına mı? Oysa her kadın, her sevişme, onu yankee şaşkınlığından ve mirasyedi sıkıntılarından, ancak küçük ve alelade zaman parçaları içerisinde, kurtarabiliyor; bu da sevişmelerin gerçek anlamları dışında, onun için bir çeşit tiryakilik halini almasına yol açıyordu. Her aşk denemesi, birkaç saat kendinden uzaklaşmak! Her kadın birkaç günlük başkası! Böyle olduğundan dolayı gözlerinde sahici kadın, sahici olmayan bir görüntü, yani Jean Harlow'un görüntüsü olarak beliriyor. Kollarının arasındakiler, yatağını paylaştıkları, onu adeta yeryüzü kirlerinden temizliyor, gerçek aşka hazırlıyorlar. Bu hazırlıktan sonra Jean Harlow.

Tuhaf, Güner'in varlığını silemiyor ama. Bir türlü onu da herhangi bir fahişe gibi kullanıp, arkası sıra, içinde bir vampir gibi kanını emdirerek beslediği, Jean Harlow hayaline yükselemiyor. Acaba Güner'in kişiliğinden mi, yoksa Jean Harlow'a benzemesinden mi? Burası, pek anlaşılamıyor. Yalnız Güner orada ve yanı başında. Parfümü, sırtını çizen tırnakları, yapışkan fahişe ağzı ve bütün bunları saran, kuşatan ve manalandıran kadın hüviyetiyle. Freddy Mills gözlerini yumunca, bir film kolaylığıyla bulduğu Jean Harlow görüntüsünü; onun bir soluyuşu, bir sokuluşu, bir dokunuşu sonunda, aynı film kolaylığıyla kaybediyor. Bir yerden sonra, hangisi Jean Harlow, hangisi Güner belli değil artık. Maddi benzerlik, değişe bozula, onun zihnine kadar

sızan, manevi ve hayali bir benzerliği getiriyor. Güner'in kaşları, alnında bir yerlerde, kalem çizgileri olarak incecik getiriyor. Güner'in kaşları, alnında bir yerlerde, kalem çizgileri olarak incecik beliriyor. Saçları hileli bir platin aydınlığını, ışıklı ve radyoaktif toz zerreleri gibi, omuzlarına ve yeryüzüne dağıtıyor. Gözlerindeki o hem gizli, hem ortalarda dolaşan şehevi buğulanma. Ağzının titrek kırmızılığı. Freddy Mills hayatında ilk defa, gerçek bir kadının içinde böyle yer ettiğini; yer etmek ne demek, uykularına ve gençliğine hükmeden hayal kadınını düpedüz sarstığını; bir miktar korku, bir miktar saygıyla tespit ediyor. Kulağını kadının çıplak memesi üzerine koyup, bir yanardağ dinlermişçesine, iç titreşimlerini dinleyerek, Bataan'da Yüzbaşı Fuzzy Horn'a, kendisine ve profilini marjuana dumanlarına veren Sue'ye soruyor:

— Yoksa tutuluyor muyum?

Güner, öteki elleriyle ve çaktırmadan, tekrar ve belki yüzüncü defa Freddy Mills'in ceplerini arıyor. Dış ceplerini, iç ceplerini, mendil cebini. Kılçık'ın istediği ikinci telgrafı bulacak. Mills'in Paris'e çektiği cevap telgrafını. Adama harıl harıl dudaklarını yediriyor; biraz sağ memesini yediriyor; kuyruk sokumunda rezil bir ter yumuşaklığı, üşümeye benzer ürpermeler duya duya, portföyün lira gözlerindeki onluk ve yüzlük dolarlar, iki adet Yunan Krallığı posta pulu, irili ufaklı tüccar kartvizitleri bulup çıkarıyor. Bu işe yaramaz. Bu da yaramaz. Şuradan, iki tane yüzlük alıversem, farkına varır mı? Ayy, nefesini boynumda duydum mu, fena oluyorum, fena oluyorum, fena oluyorum! *Kiss me Johnny kiss me, I am crazy about you!* Bir eli, parmak uçlarıyla, Freddy Mills'in kısacık kesilmiş sarı saçlarının, batıcı sertliğini yaşayadursun; öteki elleri, mendil cebinden iki yaprak cıgarası çalıyor, pantolonun arka cebinden dün Freddy Mills'in otel adresine Ankara'dan gelmiş davet mektubunu, şimşek hızıyla temize çekiyor. Hıh hıh hı! Asıl mühim olan bu mektup. Freddy Mills'e Amerikan Ticaret Ataşeliği'nden gelmiş. Ankara'ya, hükümetçe kurulması düşünülen bir trak-

tör fabrikası konusunda, müzakereler yapmaya çağırıyor. Kılçık Nazım açsın kesenin ağzını, böyle bir mektubu üçe beşe verene, enayi derler. Demek adamın yarın Ankara'ya gitmesi bundan. Ayyy, çek şu dudaklarını boynumdan Freddy, bağırırım yoksa! *Yes yes, I love you very much... but... very much, very... kiss me again, kiss me.* Hadi bakalım, şimdi ne tarafa dönse, Freddy'nin dudakları: Sırnaşık dudakları hem, köpek solumalarıyla uzadıkça uzayan; ona ait olmaktan çıkıp doğrudan doğruya, Güner'in çıtır çıtır çıtırdayan fahişe şehvetine ait, birtakım uyarıcı salyangozlar haline gelen dudakları. Güner burada bir çizgiden çıkıyor, ya da bir çizgiyi bozuyor. O andan itibaren, Freddy Mills'in gözünde, uğruna cinayetler işlenebilecek, film kadını kişiliğine yerleşiyor. Eski bir film kadını ama, 1930'lardan kalmış; gece yarılarından sonra boş sinema salonlarının beyaz perdelerinde, esrarlı bir hayalet gibi zaman zaman görünüp kaybolan. Halbuki onun içinin perdesinden, hiç mi hiç silinmeyen.

Freddy Mills'in, bugün, akşam uçağıyla gitmesi, daha doğru olacaktı. Gitmedi. Sadece bu geceyi yaşayabilmek arzusuyla, Ankara yolculuğunu yarın sabaha bıraktı. Oysa Asım Taga'ya ve müziç kızına çabucak bir yalan uydurmuş, birkaç gün için NATO'da görevli bir asker arkadaşını görmeye, İzmir'e gideceğini söyleyip, inandırmıştı. Türkiye'de bir Lehmann Traktör Fabrikası kurmak projesi, resmi bir katılma söz konusu olursa, gerçekleşmesi zor bir tasarı olmaktan çıkıyor, Freddy Mills'e ihtiyar J.A.L.'nin büsbütün gözüne girebilmek imkân ve fırsatlarını hazırlıyordu. Bu yüzden ilkin hemen yola çıkmaya karar vermişti. Fakat otelden uçakta yer ayırtmak maksadıyla telefon ederken, biraz akşam uçağında yer bulunmasının şüpheli oluşu, daha fazla da Güner'in dudaklarının dağıttığı kırmızı ve kıvılcımlı mıknatıs akımı, ansızın avuçlarının terlemesine ve hareketini, yarın sabaha geciktirmesine sebep olmuştu. Şimdi büyük terlemeler, kas gerilmeleri ve dudak temasları halinde, bir taraftan bu gecikmenin tadını çıkarıyor; bir taraftan da, ulaşılamaz, gerçekleşemez sandığı bir hayalin, şu kadar yıllık tirya-

kiliğiyle aynı anda ve aynı kadında kesişmesini yaşıyordu. Sue'nin kanlı profili, marijuana dumanlarıyla, Baudelaire'in ve Verlaine'in şiirleri arasında erimişti. Artık yoktu. Macao'daki melez şarkıcı Peggy Aloma, deniz piyadelerinin öfkesi altında ezilmişti. Artık yoktu. 41. Avenue'de Jennifer'i ise çoktan tımarhaneye kaldırmışlardı. Hatta belki Jean Harlow yoktu artık. Yalnız ona benzeyen, kaygan vücutlu bir İstanbullu orospu, Freddy Mills'in her tarafını süratle işgal ediyor; her işgal ettiği noktaya, derhal, saçları radyoaktif toz zerreleri olarak dağılan, yok kaşlı ve lacivert kirpikli, minyatür bir Güner'i nöbetçi diye dikiyordu.

Oysa Güner başka bir ayak sesine takılmıştı. Merdiven karanlığını ağır ağır doğrayan; yarıdan az yabancı, yarıdan çok fazla tanıdık bir ayak sesine. Tırnak uçlarıyla Freddy Mills'in göğüs çukurunu bulup kazıyor, kırmızılığı akmış önemli dudaklarını bir gizli duaya uzatıp içisıra:

— ... hayır, diyor, sakın ha! Sonra ne yaparım?

Güner'in duası kabul olunmuyor. Ayak sesleri belirli bir şekilde, kapısı önünde duruyorlar. Ağzını adamın dişleri arasında, toptan kaybettiği bir anda, sarışın erkek terine, dalga dalga açılan orospu iştahına bitişik olarak, kapının zilini duyar gibi oluyor. Bir yarı gece zili bu. İnatçı, küstah, insanın aklına beklenmedik olayları, cinayetleri getiren. Freddy'nin dudaklarından, yataktan sıyrılıyor. Naylon bir sabahlık ve birkaç bin soru işareti halinde, kapıya gidiyor. Kim olabilir? Postacı mı? Belki de telgraf, acele. Ama kimden? Postacı değilse, tanıdıklarından evi bilen birisi: İster misin, Dürnev ya da Kılçık Nazım olsun? Birden bastırılmış kalleş bir üşümeyle, titreye titreye:

— Sakın ha, diye tekrarlıyor, sonra ne yaparım?

Kapının gözünden baktı. Asıl o zaman şaşırdı. Dışarıda, genç veliaht profilini ne yapacağını bilemeyen dikine bir Akın, gözlerini kapıya saplamış, hem tekrar zile uzanıyor, hem kapı açılmadıkça saniyeden saniyeye çoğalıyordu. Akın! Şeytanın aklına gelmez! Milyoner Seyit Sabri'nin şımarık oğlu! Gecenin böyle az kullanılan bir saatinde?

Kapı açılır açılmaz Akın, onu çiğneyip geçen parlak bir sesle:

— Evden kaçtım, dedi. Usandım artık!

Gözleri, siyah salyalar gibi, kadının çıplak göğüslerine aktılar.

— ... param da var, istediğimiz gibi yaşarız ha?

Güner eşikte durmuştu. Kapıyı ardına kadar açmıyordu.

— Sen, dedi, delirmişsin. Gecenin yarısında...

— Ben delirdim, adamakıllı canım sıkılıyor.

Sonra en çocuk gözleriyle sordu: — ... girmeyecek miyim?

— Hayır!

— Hayır mı? Hoppala! Konuşmuştuk ama...

Merdivenin ışığı söndü. Karanlık ansızın Akın'ı boğdu. Kapının aralığında, sadece Güner'in platin beyazı aydınlığı. Bir de içeriden, İngilizce bir erkek sesi:

— ... *what is this, Jean?*

Güner: — ... bir dakika, dedi, geliyorum. Postacı.

Döndü. Karanlıkta Akın'ı aradı: — Anladın mı neden olmazmış?

Akın: — Anladım! dedi.

Tekrar ışığı yaktı. Haydi bakalım, şimdi de veliaht profili, ikide bir yüzünden kayıyordu. Gözleri kirlenmişti ansızın. Yanlış yerinden vurulmuş, bu yüzden ölmesi uzun müddet gecikecek bir idam mahkûmunun, gözlerine çalıyordu. Kör, kör, kadının boyasız yüzüne baktı. Bakışı, bu gece yarısının, en vazgeçilmez işi gibiydi. Sonra ağlamamak için dudaklarını ısırıp, en gangster sesiyle.

— ... kaltak, dedi.

Merdivenlerden inerken gittikçe küçülüyordu. En kötüsü, babasından yürüttüğü kral profilini kaybetmişti.

Güner yatağına, acele telgraf yalanını ve biraz üşümüş çıplaklığını götürüyor. Freddy ışığı yakmamış. Sırtüstü uzandığı cigarasının serüvenci ateşinden anlaşılıyor. Hah, cigara içmenin de, sırası? Bizimkilerden biri olmalıydı şimdi, görürdüm günümü: Sille, tokat, kıyamet! Kimmiş bu gelen, niye gelmiş, nasıl gelirmiş diye ucundan bir tuttu mu,

Allah vermesin, bıçaklamaya kadar giderdi. Yabancıların bir iyiliği de bu. Postacı gelmiş diyorsun, inanıyorlar. Gürültü çıkarmıyorlar, durup dururken. Akın'ın yaptığı, maşallah, evlere şenlik bir şey. Paranın bolluğundan ne halt edeceğini, hangi boyaya gireceğini bilemiyor. Bak şu edepsize! Sen kalk, gecenin yarısında, evimden kaçtım diyerek, elalemin kapısına dayan. Görülmüş iş mi? Birkaç kere gezip tozduk, iki kere baş başa radyo dinledikse, hemen rezilini mi çıkartmalı? Kabahat bende! Tabii canım! Hemen yüz göz oluyorum, bir kere! İkincisi, evi öğretmek ne demek? Ya bu adam yan gelip cıgara içecek yerde, erkeklik gururu cart curt deyip işi büyütseydi, işin içinden nasıl çıkardım?

Freddy Mills'in dudaklarından cıgarasını aldı. Bir nefes düğümledi. Onun vücudundaki bütün boşluklara, soğuk meme, oynak kalça, yapışkan ve yumuşak karın halinde yerleşirken:

— Beni öp Freddy, dedi, *kiss me again...*

Öpüştüler. Daha doğrusu, bir şeytan sihriyle Freddy Mills, aynı andı onu ve Jean Harlow'u ve bütün ötekileri, dinlene dinlene öptü. Her tarafında, kendine aitmiş gibi, vücudunun her parçasını bulup çıkardığı bu kadın, aslında yıllardır içinde biriktirdiği kadındı. O kapıda postacıyla konuşurken evlenmişlerdi. Freddy, balayını geçirmek için Paris'le Las Vegas arasında tereddüt ediyordu. Paris'te olursa Fuzzy ile beraber olmanın zevkini çıkaracaklardı. Las Vegas ise, hiç şüphesiz karısı bakımından ilgi çekici bir yerdi.

Ağzını, onun hizasından ayırmadan soruyor:

— ... Paris'e, diyor, gittin mi hiç?

Güner: — Paris'e mi? diyor. Hayır! Ya sen!

— Ben, diyor Freddy Mills, oradan geliyorum.

Sonra: — ... gitmek ister miydin? diyor.

— Elbet, diyor Güner, kim istemez?

Bir şeyler seziyor uzak uzak: — Niye sordun?

— Hiç! diyor Freddy Mills, dudaklarını önce çenesine

kaydırıyor, oradan boynuna; ufak ufak, birbirini tamamlayan zincirleme öpücükler: — ... Yüzbaşı Horn, diyor, orada yaşıyor; son harpte beraberdik.

Güner: — Hani filmlerde gördüğümüz? diyor.

— Evet! Onlardan daha acı ve daha kötü!

Ya da: — ... başka neler gördün, diyor, filmlerde?

— Miami'yi, New York'u... daha ne bileyim!..

— Las Vegas'ı gördün mü hiç?

— Bilmem, belki görmüşümdür.

— Gitmek ister miydin Las Vegas'a?

— İstemez miyim? Ama nerede? İmkânsız.

Freddy Mills başını, yine Güner'in göğsüne koymuştu. Yüzüne bakmadan konuşuyordu: — Neden? dedi ve sustu.

Güner: — Çünkü... diye başladı. O da sustu. Uzun boylu bir açıklamaya, İngilizcesi yetmeyecekti. Bir zaman susarak, karanlığı dinlediler. Güner bu konuştuklarına bir mana vermeye çalışıyor; uzak sezgilerine rağmen, nedense bir türlü, açık bir sonuca ulaşamıyordu. Freddy ise birkaç dakika öyle yatarak, onun kalbini dinledi. Sonra doğruldu. Kulağına eğilip, ıslak ve mahcup bir fısıltıyla:

— ... şey, dedi, benimle evlenir misin Jean?

Abduş sapsarı. Bütün gece, Zehra'nın oradan oraya çırpınışını seyretmiş. Ufak, birbirine yakın gözleri, büsbütün küçülmüşler. Ter, gözbebeklerini yakmış. Zehra, kolları ardına kadar açık, gözleri çığlık çığlık, şarkının birisinden ötekisine gittikçe, herkesin gözü önünde şarkının birini bağırta bağırta boğazlayıp bir başkasına sardırdıkça, Abduş'un sırtı, omuzları, saçlarının dibi, diken diken batmaya başlamış. Tepeden tırnağa acı. Bu kadın, durup dururken, böyle canavar şarkılara girmez. Parmaklarıyla ateş tutmaz. Muhakkak yine damarlarına, yemyeşil bir zehir yayılıyor. Genzine kan kokuları vuruyor. Onu böyle gözleri kapılarda, köşelerde, Bekir'i arar bulamaz görünce, Abduş'u bir dehşet sıtması tutmuş. Delikanlıyı, belki yüz bininci defa, bir kuytu-

da kıstırıyor. Bütün uzuvlarını, teker teker koparıyor. Kollarını, bacaklarını, kulaklarını.

Zehra, Abduş'un putu. Abduş; sağır, dilsiz ve çirkin, değer verilmeyen, kavgadan kavgaya akla gelen, iyi yürekli dev, ona tapıyor. Bakır çalığı geceler buluyor, hırsızlama yıldızlar buluyor, telli pullu rüyalar ediniyor; Zehra'nın kendisine gülmeyeceğini, yüzüne bile bakmayacağını bile bile, buhurdanlarla tütsüler tütsüleyip, tapınıyor. Sessiz bir tapınma onunkisi. Sessiz ve sözsüz. Küçük kafası, ufacık kuş gözleri ve dev yumruklarıyla susuyor. Tapınıyor.

Her geceki bar. Her geceki uğultu. Yeni atkısını bir yerlere koyamayan, gürültücü, hergele ve saldırgan, Beygir Kâzım. Oyuk sesini dalgalandırıp, kaynayan. Zehra, sonra: Müziğin duvarında, çarmıha gerili. Diken diken. Peki nerede kaldı Bekir? Sabahtan beri, acaba nerede dolaşıyor? Hangi uğursuz, esrarkeş yatağı kahvelerde, saç sakal ayaklanmış berduşlarla kâğıt oynuyor. Hani Athena'yı sabahleyin bırakıp gitmişti? Yoksa beni de mi bırakıp gitti? Artık hep Bekir'siz bir boşlukta mı yaşayacağım? Ölüm, ölüm! Dipsiz ve duvarsız. Gece yarıları bomboş evlere, buzdolabı odalara mı döneceğim? Uyumak? Haram. Gülmek? Günah. Şarkı söylemek, ya da ölmek. Ölmek, en iyisi. Bak kimler geliyor? Gece sarhoşları, bunlar: Balık gözleri testekerlek, bıyıkları estağfurullah, sakalları pırıl pırıl cam kırığı! Sen gelmiyorsun. Off! Neredesin Bekir? Neden her akşamki gibi boş masalardan birinde, elinde bir bardak, saçlarını üstümüze yıkmıyorsun?

Zehra'yı parça parça eden, bu: Hiç olmazsa beklemekten kurtulmak, beklemeyi unutmak istiyor. Unutamıyor ve kurtulamıyor. Büyük içiyor. Lüzumsuz sebepsiz şarkılar söylüyor. Yorgaki'nin müziğini herhangi bir yerinden yakalıyor. Çiğniyor. Eziyor. Duvarlara çarpıyor. Gözleri vahşi vahşi parlıyorlar. Körkütük olsa, olabilse, belki bu beklemek nöbetinden kurtulacak. Nerede? Yine kapı açılıyor. Yine gözleri ümitle kapıya uçuyorlar. Yine Bekir meydanlarda görünmüyor. Onun yerine birtakım saygıdeğer sarhoşlar gi-

riyor. Buzlu bir kavanozda yüzüyorlarmış gibi, ellerini ağır ağır kımıldatıp, havayı kulaçlayarak, adeta Bar'ın tavanına yükseliyorlar. Zehra bozuluyor. Çırpınması, kendini oradan oraya vurması boşuna. Yine de bekliyor. Beklemekten başka bir şey yapmıyor. Konuşuyor mu? Yalan. Dinliyor mu? Yalan. Ne dinliyor, ne söylüyor; bir çift göz, bir çift kulak kesilmiş, kapıyı kolluyor. Kendini, şöyle tepeden tırnağa tetikte yakaladı mı, büsbütün çıldırıyor. Haydi arkasından bir şarkı daha.

Kâzım dirseğiyle Şükrü'nün böğrünü dürttü:

— Nasıl, dedi, bu gece kara kız? Yirmi dört ayar mı?

Şükrü: — Yirmi dört ayar, dedi. Neme lazım. Yalnız...

Kâzım, gözlerinin akını çoğaltarak, ona döndü:

— ... bok atayım deme, dedi, suratını dağıtırım.

Geç vakit, uykudan ve beklemekten yorulmuş Zehra, yeni bir ümit ve yeni bir korku içindeydi. Şimdi eve gideceğim ve Bekir'i orada bulacağım ümidi. Ve hayır bulamayacağım, üstelik sabaha da gelmeyecek korkusu. Işıkları söndürdüler. Garsonlar iskemleleri topluyorlar. Lütfü akordeonunu yüklenip gidiyor. Yorgaki, ellerini ovuştura ovuştura gidiyor. Simon gidiyor. Arşavir gidiyor. Zehra gitmiyor. Gidemiyor ki. Sırtında mantosuyla bir iskemleye çökmüş; ellerini, bileklerinden kesilmiş gibi dizlerinin üzerine bırakıvermiş, bekliyor. Kâzım baktı, olmayacak:

— Kızlardan birini al, dedi. Seni götürsün.

Topuklarını yere vura vura, kapıya kadar gitti, döndü.

— ... istersen, dedi, Abduş götürsün ha?

Abduş götürdü. Sokaklar balgam ve ispirto kokuyordu. Elektrik bir sansar gibi, bir direkten ötekine atlayarak, vınlıya vınlıya akıyordu. Abduş onu gölgesiyle örtmüştü. Önüne geçilmez acısını fark ediyor, elinden hiçbir şey gelmediği için kahroluyordu. Halbuki o, Abduş'un farkında bile değildi.

— Şimdi eve gideceğim, kapıyı bir açacağım!..

Kapıyı bir açıyor, ardı ardına patlayan birkaç koku birden: Soğuk yanık gaz kokusu, kapalı ev kokusu, en bulaşık olanı da yalnızlık kokusu. Zehra yatağının kıyısına eğreti ili-

şiyor. Yabancı bir eve gelmiş gibi, şaşkın şaşkın, etrafına bakınıyor. Abduş bu buhran gecesine ait yanlış rüyada, boynuna borç saydığı şeyleri tamamlamak kaygısıyla, gaz sobasını tutuşturuyor, Zehra'ya kahve pişiriyor, ortalıkta daha bir vakit dolaştığı halde, varlığını kaybedebiliyor. Pencerelerin ardında daima boğuk, kirli ve bölük bölük bir İstanbul. Bir de Yahudi çocuğu: Uykusunda, kullanılmamış katalan ve İbrani okul şarkıları aranan, kırmızı Davi: do, re, mi fa, sol...

Güner, olmaz deyince, Akın'ın* gecesi amansız bir hızla genişlemiş, bitmez tükenmez bir hal almıştı. Evi terk etmek fikrinin, asıl şimdi, şu andan itibaren, bir serüven niteliği ve heyecanı kazandığını fark ediyor ve bundan, ister açıklasın, ister açıklamasın, yemyeşil padişah korkuları duyuyordu. Taksim'e çıkmadan, aşağılık bir sokak arası buldu; paltosunun cebinden, evden yürüttüğü White Horse şişesini çıkardı, birkaç yudum aldı. Tekrar aynı gangster sesini bulmaya çalışarak:

— Kaltak! dedi. Benimle karanlıkta radyo dinleyip ağlıyordu. Beraber kaçıp gidecektik. Halbuki...

Bir keresinde Sedat, kulağının dibinde ıslık ıslığa soluyup: — Sen, demişti, bu karıya inanıyor musun? Boşver! Orospunun biri: Senden ayrılır ayrılmaz, bir başkasının koynuna girmiyorsa, bileklerimi keserim.

Sedat, bir an içinde, Akın için vazgeçilmez, mutlaka bulunup yaşanılması gerekli, bir hayat adamı özelliği kazanıyor. Sarayından gizlice kaçmış şehzade gecesini, fakülteli sanatçı saflığını, ancak onunla paylaşabilir. Mademki göğüs kafesinde biriktirip durduğu bir boka yaramaz heyecanları, cebinde bin küsur lirası ve üç çeyreği tahtakurusu kokularıyla çalkalanan White Horse şişesi var, elbette ikisi burun buruna verip, bunaltılarının netameli bir yerinden, ertesi sabah çıkabilir. Fakat Sedat nerede?

* Akın için bkz.: *Sırtlan Payı.*

— Belki, diyor, Baküs'te bulabilirim, olmazsa Andon'a bakmalı.

Veliaht profili birbiri arkasına Büyük Parmakkapı Sokağı'nda, Galatasaray'da ve Asmalımescit'te parlıyor. 'Efendi'de yorgun birtakım ibneler, vişne rengi bir karanlığın dört köşesine dağılmış genç kız dudaklarını, limonlu votkalar, gitar sesleri ve ruj bulaşıklarıyla ıslatıyorlar. 'Pigalle'de, garsonlar dahil herkes sarhoş, caz Harmandalı'ya başlamış başlayacak, kızlar bilmem kaçıncı defa lavabolara gidip, gecelik kazançlarını kusacaklar. Sedat ikisinde de yok. Akın bu gece onu bulamazsa, sabaha çıkamayacağını sanıyor. Ne pahasına olursa olsun bulacak ve bardağına viskisini ve milyoner çocuğu küstahlığını dolduracak. Yine aynı gangster sesini arana arana:

— ... kaltak diye iki şamar patlattım, diyecek, başladı ağlamaya.

Sedat polis düdüğü gibi ötüyor:

— Boşversene sen, elini bile sürmemişsindir.

— Ne demek? Vurdum, hem iki kere vurdum.

Yalnız dudaklarıyla, beş paralık gülüyor. Gülmek değil sadaka:

— İyi iyi, diyor, vurdun. Paran var mı?

— Var. Viski de var.

Dakikasında kral profil, yüzünden kayıp yere düşerek, tuz parça oluyor: — Evden kaçtım, diyor. Bir daha dönmeyeceğim. Sen bir arkadaşın olduğunu söylemiştin ya, Almanya'da mı nerede?..

— Köln'de. N'olmuş?

— Var mısın?

Sedat büyük büyük bakıyor ona, bir elini uzatıp, tersiyle alnına dokunuyor: — Ateşin var galiba.

Sonra beklenmedik bir hızla ayağa kalkıp bağırıyor:

— Eyy çocuklar, Amerikan cıgarası olup da vermeyenin, başı bitten...

Hemen hepsi oradalar. Basketçi Coşkun ve yorgun sarı atkuyruğu, Nil. Berkay ve Ülkü. Olcay ve Oğuz. Daha başkaları da var. Tozlu keçe siyahı sakalı, ukala dudaklarıyla,

Londra'dan henüz dönmüş bir violonist. Şair Turgut. Durmaksızın birbirine söven, yine birbirlerinden ayrı yaşayamayan, genç karikatüristler. İçkisini içtikten sonra, bir bardağı törenle yere çarpıp kıran, aktris Seniha Algül ve iki jigolosu. Sonra herkesi, yumuşak solucan temaslarıyla elleyen, müzmin rutubet. Alkol asidi ve tütün gazı.

Nedense, birbirlerinin kulağına, avaz avaz haykırarak konuşuyor; karşılarındaki konuşmaya başlar başlamaz, ya Fransız şarkıcısı Mouloudji'nin, ya Juliette Gréco'nun bir şarkısına; ya toprak kaplarda ısıttıkları kötü şaraplarına uzayıp, sırroluyorlar. Fakat bu, camları titreştiren devamlı kovan uğultusunu azaltmıyor:

— ... peki, nasıl oynuyor Pauline'i gördün mü, bok gibi. Bir kere fizik onun fiziği değil, ikincisi o ketenhelvacı sesiyle düşünebiliyor musun?..

— Nil, Olcay'a bak Olcay'a, açıkçası *homo* pozlarında artık.

— ... iş yok bu şiirde; zaten başlangıcını Cummings'ten yürütmüş, sonu dersen... kime benziyor bil bakalım? Bilemezsin, imkân yok. Ahmed Haşim'e çünkü:

— ... bak ben kızım, sen de kızsın ama, bu göğüslerin var ya bunlar, içimi dehşetli karıştırıyor; onun için diyorum ki insanları kadın erkek diye ayırmak ve böylelikle...

— Yuuuu! Ulan burada viski içiyorlar.

— Bas burdan, bas diyorum yoksa!..

— ... içeride bir herif soruyor: *What is this?* Sen olsan n'aparsın? Sağlı sollu iki şamar, tamam. Zaten eve bozulmuşum.

Bir masaya, porselen dişlerini zengin bir sofra takımı gibi alabildiğine yaymış olan Oğuz, melankolik müziğin, iyice kudurmuş da artık ısıran alkolün etkisinde, bütün suratıyla terliyor:

— ... gidin başımdan, defolun! İstemiyorum hiçbirinizi!

Hıçkıra hıçkıra: — ... babamdan, diyor, babamdan af dilemeliyim. Adam olayım diye boğazından kesip bana gönderdi, ben bir bok olamadım. O da öldü.

Olcay, nereden bulmuşsa bulmuş. Yahudi kızılına çalan birkaç memeli bir kızı, gözlerinin mıknatıslı alanına yerleştirmişti. Kız iyice sarhoştu. Olcay'ın omuzlarına yıkılıyor, birbiri ardınca bir sürü memesini hem onun avuçlarında hissedip irkiliyor, hem de adeta, onun kendisini öpmesini bekliyordu. Olcay pantolon giymişti. Boyanmamıştı. Israrla genzinden konuşuyordu. Işıklar biraz daha az olsa, ya da dip masadan gözleri çakmak çakmak kanlanmış şair Turgut böyle masmavi bakmasa, kızı çoktan öpecekti.

Şair Turgut Deux Magots'da Rocky'nin kadehinden birkaç yudum Courvoisier içiyor:

— Üstünde, diyor, ısınmış bir metal kokusu var, Rocky.

Rocky'nin gülümsemesi düzenle çizilmiş, hafif rujlu:

— Saçlarımı, diyor, bu sabah boyattım.

Rocky'nin saçları omuzlarına dökülüyor. Kadın mı erkek mi belirsiz:

— ... böyle bakmasana, diyor, *goujat!*

Turgut: — İnsan, diye saçmalıyor, sana tutulabilir be Rocky.

— İnsan bir bastona da tutulabilir, yüksek topuklu bir iskarpine de.

Kirpiklerinin arasından bakıp tamamlıyor:

— Aşk, bir manasızlıktır *mon vieux!*

Bir içki bardağı daha, yerde tuz parça oldu. Aktrisin gözbebekleri çatlamıştı. Sarı, malarya ve atebrin sarısı bir ışık; ama nasıl, acınacak halde ve buna rağmen küstah bir pırıltı, dışarıya sızıyordu. Yanındaki adamlar, köpek burunlarıyla, kadının her yanını kokluyorlar, fırsat düşürdükçe orasını burasını öpüyorlardı. O farkına bile varmıyordu bunun. Bir rüya yumuşaklığı içinde, ansızın katılaşmış, yabancı bir cisim gibiydi. Bu yüzden öldürücü bir hızla eskiyordu. Daha şimdiden, yarı yarıya aşınmıştı:

— Siz adam mısınız be? Öööö! Siz köpeksiniz köpek! Senin adın Bobi, seninki Karabaş!

Alkolün pıhtılaştığı bir yerlere doğru dönüp, görünmez köpeklerini çağırıyor. Sahiden çağırıyor:

— Bobi, bobi, bobi!..

— Karabaş, karabaş, karabaş!

İki jigolo beter sesleriyle önce gülüyorlar, sonra hemen havlıyorlar. Daha başka birileri havlıyor. Münasebetsiz bir fino, mağrur bir çoban köpeği, heybetli bir St-Bernard havlıyor. Köpekliğini en çok seven, Oğuz. Masanın üstünde, gerçek bir köpek gibi durmuş, uluyor ve uğursuzluk getiriyor. Sedat'ın polis düdüğü sesiyle:

— Baskerviller'in köpeği! dediğini işitiyorlar.

Olcay, Yahudi kızılını, bu telaş arasında öptü. Kızın dudakları ıslak, ruju fazlaca yağlıydı. Memeleri kaşla göz arasında alabildiğine çoğalıyor; hafif, en küçük bir rüzgârla yer değiştiren kumullar gibi, Olcay'ın en uzak ufuklarına uzanıyordu. Rocky de, Quai des Orfevres'de bir gece, Turgut'un onu öpmesini istemişti. O gece öldüresiye kırmızıydı dudakları. Gözkapaklarına da, bir şeyler sürmüştü. Bakışları durduğu yerde duramıyor, ya nehir karanlığından gelen akordeon seslerine, ya rıhtımın tenhalığına dağılıyordu. Turgut Rocky'yi çabuk çabuk öptü ve dudaklarını hafif nemli bir kadifeye dokundurduğu duygusuna kapıldı. İçi, sonu gelmiş bir ateş hızıyla kararıyordu.

Akın'ın elindeki kibrit, iki defadır, ağzındaki cıgarayı bulamıyor. Gözlerinin önünde ya hiç cıgara yok, ya da birkaç cıgara birden var. Onunkisi hangisi? Üstelik durup dururken, gırtlağına bağlandığı yeri; karın boşluğunda, midesinin ve belinin arkasında, böbreklerinin varlığını, vücuduna ait olmayan aykırı cisimler gibi, kesinlikle tespit ediyor. Veliaht profili yüzünden ayrılıp bağımsızlığını ilan etmiş, bodrum meyhanesinin en akla gelmez köşelerinde, pis sırıtmalar, çingene somurtkanlıkları ve ciddiyeti silinmiş kızgınlıklar halinde, üst üste belirip kayboluyor.

— Ülkü, diyor. Kız orospu, dinlesene! Bu gece evden kaçmışım ki ağlarsın.

Kıza cıgara uzatıyor. Elleri birçok.

— Sarhoşum, diyor.

Ülkü füzen siyahı gözerini, Olcay'ın köşesine kaptırmış:

— Sarhoşsun ya! diyor.

Sonra: — ... bak, diye tamamlıyor, Olcay kızı öptü. Açıkça *homo* pozlarında.

— Siktir et Olcay'ı, bu gece benimle gelir misin?

Ülkü'nün gözleri, siyah siyah açılıyorlar:

— Nereye?

— Nereye olursa? Boğaz'a filan: Bir otele.

— İyi ama, ya Berkay?

Cıgaraların, toz duman içindeki sarhoşların arasında, Berkay'ı arıyor; Londra'dan henüz gelmiş, oraya buraya tozlu sakalını sokuşturan viyolonistle, bitmez tükenmez bir İngilizceye dalmış, yakalıyor. Arkasından, yine Olcay'ın oralarda. Bir daha öpüşürler mi?

Akın, Ülkü'yü bırakıp Oğuz'a bulaşacak. Bir cıgara da, ona:

— Oğuz, diyecek, biliyorsun: Evi terk ettim. Bu gece var mısın?

Oğuz dişlerini, yüzlerce fincan gibi, kucağına boşaltıyor:

— ... sen beni anlayamazsın. Kimse beni anlayamaz. Benim bunaltımın çok gizli nedenleri var. Oysa sen, ha ha, Seyit Sabri'nin oğlu.

Akın dişlerini sıkıyor. Midesi. Böbrekleri.

— Seyit Sabri'nin de, diyor, sülalesini...

Yine kibritiyle cıgarasını aranıyor. Yok, yok, yok. İçisıra, sarhoşluğun dirileştirdiği, yemyeşil padişah korkuları. Bir yandan durmaksızın cebindeki parayı hesapladığını fark ediyor, buna bozuluyor; bir yandan, bütün kabartma kabadayılığına ve asi çocuk hallerine rağmen, derin derin babasından korktuğunu seziyor, buna bozuluyor. Bu gece anlayamazlar, ama yarın sabah?

— ... babam, diyor, aklınca beni tüccar yetiştirecek. Halbuki para bilmem neremden aşağı. Ben aslında kendimi, bir şeye lüzumlu hissetmek istiyorum, anlıyor musun? Ama neye olursa olsun, bir şeye!

İçinden kendini kaptırdığı hesabı yürütüyor: — ... buraya yüz kâat versem, araba otel motel de yüz etse, iki yüz;

binden iki yüz düş, kalır cepte sekiz yüz paps... yetse yetse, bu bana kaç gün yeter ki?..

Tekrar Güner'e sövdü: — Kaltak, su koyvermeseydi, ne güzel olacaktı.

Bir zaman, öteki Akın oldu. Kim bilir hangisi? Yerde gökte yoktu. Hiçbir şeye lazım değildi. Fakat onsuz hiçbir şey olmuyordu. Cebinde parası binlerle çoğalıyor. Güner ve birkaç bin Güner, gelip gelip, Philip Morris kokularıyla, soluğuna karışıyordu. Cisimler, ardı ardına, durukluk yetilerini ve belirliliklerini kaybediyorlardı. Renkler korkunç bir yıldırım yalazına uğramış, eriyip akmıştı. Masalar eğrile büğrüle sandalyelere, sandalyeler yere doğru gevşiyorlardı. Bu toplu ve toptan eriyip akma sırasında, sadece içki bardakları ayakta duruyordu. Ama dev bardaklarıydı bunlar. Akın binlercesi arasında eriye eriye koşturuyor; sonunda bir kuytuda Güner'i ele geçirmek ümidiyle, katı ve sağlam kalmaya, renklerini kaptırmamaya uğraşıyordu. Ne mümkün? Alkol, kumandayı ele almıştı bir kere. Bundan sonra ancak, enine boyuna erimek ve ufalmak! Bir de olsa olsa, kara mayınlarına basmışçasına, tuz parça püskürtülmek olabilirdi. Yani, hiçlik halinde toza dönmek! Akın, viskilerin en güzel yüksekliğinden, güneşte pırıldayarak bir açık deniz enginliğine inen tozlarını, şaşırtıcı bir gerçeklik duygusuyla gördü. Sarhoşların o hayvan gülüşüyle güldü.

Artık caz dinliyorlar. Berkay Ülkü'ye, Coşkun Nil'e ulaşıyor. Hatta Olcay, yine o kendine bol gelen erkek halleriyle, Yahudi kızılını kaldırıyor. Gölgelerini, lüzumundan fazla Amerikan jestlerini, etraflarına çarpa çarpa, dans ediyorlar. Birisi bir kovboy çığlığı atıyor:

— Yyyypppeeeee!

Bir başkası: Gerry Mulligan'ı dinlesenize inekler! diye bağırıyor.

Gerry Mulligan pick-up'ta, onlar ter içinde ortalarda dönüyorlar. Köhne bodrumun yıllanmış rutubeti pembe, ahtapot yumuşağı elleriyle, ayrı ve başka bir özellikle dönüyor. Bobi ve karabaş yeniden havlıyorlar.

Turgut bıyık uçlarının diri diri, şarapta yüzdüğünü görüyor:

— ... iş mi bu, diyerek götürüyor, yarı Osmanlı yarı Bizanslı bir Beyoğlu bodrumundan, eski bir Fransız hanı uydurmuşlar. Biz de gelip, sabahlara kadar burada, köpekliğimizi havlıyor, kaçamak Fransa'mızı yaşıyoruz.

Ya da: — ... mademki onu kaybettik, diyor. Amerika ihtimali şimdilik suya düştü, ne yapalım, elimizdekiyle yetiniriz.

Burnunun dibinde kibritleri yakıp yakıp, işaret verir gibi ağzı hizasında dolaştıran, bir türlü cıgarasını bulamayan Akın'ı, bu arada görecek. Elini avcuna alıp doğrultarak, kibritine cıgarasını bulduracak.

Akın: — Mersi, diyecek. Her şey eriyor. Ben de toz halindeyim.

— Öyle mi? Çok enteresan. Ya ben?

Akın onu görmek için, insanüstü bir gayret sarf edip, yine göremeyecek:

— Sen mi? Kimsin sen?

— Şairim.

— Haydi oradan, şairmiş. Sen... sen viski şişesisin. Yüzlerce var senin gibi, binlerce. Anladın mı? Aranızda koşuyorum. Her şey eriyor.

Şair Turgut, derin bir mağaraya girmek duygularıyla, Akın'ın güzelliğine giriyordu. Akın'ın kirpikleri vardı. Gülümseyince yanağının biri çukurlaşıyordu. Sık sık, o eğreti profilini düşürmese, çok daha muhteşem bir şey olacaktı. Üzerine eğildi:

— Niye, dedi, bu kadar çok içtin. Burnunu görmüyorsun.

— Kim demiş? Her yer akıyor.

— Anladık, akıyor. Evin nerede?

— Yok. Kaçtım. O kaltağa inandım. Halbuki içeride bir herif vardı. Beni budala yerine koydular. Neymiş? Budala yerine koymuşlar...

Şair Turgut, gözlerinin mavisini değiştiriyor. Şimdi ona daha kalleş, daha çakal bir mavi lazım. İnce küçük kırmızılar, elif elif tirşelerle birlikte. Daha yaklaşarak:

— ... demek, diyor, evden kaçtın ha? Adın neydi senin?

Sedat'la Oğuz nihayet birbirlerine giriyorlar:

— ... Nietzche kim oluyor, ulan hırbo? Ayrıca dil bilmezsin, bok bilmezsin, ne diye utanmadan herifin adını ağzına alırsın? Sana lazım olan ne felsefe, ne edebiyat! Anlıyor musun inek arabası, önce birkaç kuruş kazanacak bir iş edin, sonra atlayacak bir karı, o kadar! Sülalene yeter, sülalene!

Sonra ayağa kalkıp, ortaya bağırıyor:

— ... Amerikan cıgarası olup da, vermeyenin...

Koyu, gittikçe koyulaşan ve katılaşan bir karanlık mı, yoksa dip dip uğuldayan, adamakıllı yoğunlaşmış belalı bir bataklık mı? Bekir hâlâ korkusunu yaşıyor. Artık Sabri gitti. Kılçık gitti. Yolda ne in, ne cin! Olsun! Bekir, için için, bir tahta karanlıkta, ya da kükürt kokulu bir bataklıkta, mütemadiyen dayak yiyor. Mütemadiyen ayağa kalkıyor ve kapaklanıyor. Sabri'yi görmüyor. Göremiyor. Kılçık'ı da görmüyor. Sadece, görünmez bir adamın yumrukları, başını, boynunu, omuzlarını yumrukluyorlar. Birisi gülüyor mu ne? Kim bu gülen? Nerede? Neden gülüyor?

Hem Zehra, hem Athena. İki yüzlü bir kadın. Sağından bakıyorsun, gözlerinde kahır tortuları, kaşları gergin, dişleri ışıl ışıl Zehra; solundan bakıyorsun, fırlak dudakları menekşe rengi bir kalemle sınırlanmış, gözleri dönük ve dönük yeşil, Athena. İkisi de gülüyorlar. Bekir yeniden nefes alamıyor. Yeniden tozlu, pis bir keçe boğazına tıkanıyor. Göğsü sıkışıyor. Çırpınıyor. O çırpındıkça, iki başlı güzel ve gebertici güzel kadın, Zehra ve aynı zamanda Athena, kurtlaşıyorlar. İki kadın başlı, dört ayaklı, kıllı ve haydut gibi bir kurt. Bekir korkuyor. Titreye titreye kaçıyor. Ayakları ansızın bir bataklığa gömülüyor. Usul usul, fakat devamlı olarak. Sonunda boğulacağını, gırtlağına ve ciğerlerine, kükürt kokulu bir çamurun akacağını düşünüyor. Çılgına dönüyor. Çırpınıyor. Avazı çıktığı kadar haykırıyor. Ayakları kayıp.

Çamur dizlerinde. Kasıklarında. Belinde. Tam on dakika sonra, sarışın bir mum gibi sönüp gidecek.

Hayır, sönmeyecek. Neden sönsün? Neden göz yuvalarında, bataklık yılanları, yuva yapsınlar? Sönmeyecek işte, inadına sönmeyecek! Tam çamur dudaklarının hizasına ulaştığı sırada; bulutlar eğilecekler. Bulutların arasından, bir melek eğilecek. Onu saçlarından kavrayıp, kurtaracak. Gayet kolay ve hafif. Yukarıda melekler, bu iş için yarışıyorlar zaten. Bekir'i kurtaranın, birbirine dolaşık, uzun ve kıvırcık kirpikleri var. Saçları var sonra, karga siyahı. Parıltılı, laciverte çalar bir siyah. Bekir bulutları elleriyle aralıyor. Athena'nın omzuna kapanıyor, çocukluğunda olduğu gibi dua ediyor:

Rabbiyesir-velâtiâsir...

Yalan yanlış dua ediyor. Sıralı sırasız. İçinden dua etmek, Allahına sığınmak geliyor: Allahın buralarda bir yerde olması gerektiğini tahmin ediyor. Fakat bir türlü arayamıyor onu, aramaya kalkışamıyor, boyundan büyük günahlar işlemekten korkuyor. Yalnız duasını tekrarlıyor ve sonuna gelince bir şarkı bitirir gibi uzatıyor: — ... *bilhayırrr!..*

Athena dudaklarını uzatmış. Neden uzatmış dudaklarını? Bekir, elişi beyazlığındaki elleriyle, onun saçlarını okşuyor. Saçlarının bir telini, tek bir telini tutup kaldırıyor. Athena'nın bütün saçları, hepsi birden, perukaymış gibi elinde kalıyorlar. Pırıl pırıl, çıplak bir kafa. Yusyuvarlak. Bekir bu defa kaşlarından bir tel yakalıyor. Çok uğraşıyor ama, nihayet yakalıyor. Kaşları da çıkıyor takmaymış gibi, arkasından kirpikleri de. Athena'nın yüzünde bir ışıltı, alışılmamış bir ışıltı ama. Gülüyor Athena, gülümsemesi makas gibi parlıyor. Sonra yeniden, Bekir'in ensesine vuruyorlar. Durup durup vuruyorlar. Kimin vurduğu anlaşılmıyor bir türlü. Sabri mi, Kılçık mı, Namık mı? Böbreklerinden birisi, tekrar kopuyor. Vücudunun içi bomboş. Sanki yalnız iskeleti ve derisi var, içi bir balon gibi boş ve havayla dolu. Kopuk bir böbrek; bir yoksul, bir zavallı böbrek, bu boşlukta oradan oraya yuvarlanıyor. Bekir kımıldadıkça içine bir nohut tanesi

atılmış, deriden köylü çıngırakları gibi: — Dın dın dın! ötüyor; — Dın dın dın, diye tıngırdıyor: — Dın dın dın!..

Niye üç kişi sanmak, Ümid, niye Mahmud'u öldüren, yarı gece kalleşlerini; her defasında, gözleri fötr şapkalarıyla örtülü, üç sinema gangsteri olarak düşünmek? Belki beş kişiydiler. Şapka giymemişlerdi. Denize denize tükürüyorlar, bakışlarını telaşla birbirlerinden saklıyorlardı. Belki bir tek adamdı bu, adamdan fazla bir şeydi. Mahmud senin aydınlığından çıkar çıkmaz, onun tehlikeli karanlığına girmiş, işte böyle bir daha çıkamamıştı. Biliyorum, sana üç kişiydiler gibi geliyor. Sen böylesin Ümid: Aslını bilmediğin bir konuda ilk kurduğun hayali, sonraları vazgeçilmez, olmuş bitmiş bir gerçek diye alırsın. Sen ince, zarif fakat daima böyle, bir miktar yanlışsın Ümid. Siyah, Kafkas biçimi pijamalarınla, harıl harıl geceye karışıyor; çakmağınla, her defasında uzak uzak yankılanan, eski yanlışlıklarını aydınlatıp; bir yandan iç çizgilerindeki eğrilikleri düzeltmeye; bir yandan, düpedüz kendini düzeltmeye çalışıyorsun.

Kolay olmayacak mı? Tabii, olmayacak. Yaşadığımız ve övündüğümüz rezillikleri, hayatımızdan silip atmak zor. Halil'in hain eflatunlarını, köpek neftilerini silip atmak zor; yumuşak adeta macun temaslarıyla genişleyip yayılan garip erkekliğini, ayrıldıktan sonra bile insanın içinde kımıldayıp duran, ressam gözlerini! Belki bütün ellerinle Gianna'ya tutunursan, koyu lacivert Brahms çalkantıları ve İtalyan Sosyalist Partisi yayınları arasında, kendini aşmak için muhtaç olduğun gücü; belki Gerda'nın gizlice ve Fransızca denediği, genç kız şiirlerini hatırladıkça, aranıp durduğun iç temizliğini bulabilirsin. Yalnız, duygularına kapılmaktan vazgeç. Hemen heyecanlanma. Mahmud ne demişti bir gün:

— Heyecan, demişti, her çeşit aksiyon için gerekli: İster şuurlu bir siyasi aksiyon olsun; ister tehlike dozu yüksek, sıradan bir serüven. Ama, aklın kontrolü altında ve örgütlü

olarak. Yoksa sadece heyecan, ilkin aksiyonun amacını, sonra aksiyonu, en sonunda da kendini tahrip eder.

Bunu Boğaz'daki deniz kahvesinde demişti. Puslu, sarıya yakın, müthiş kızgın bir temmuz göğü, başlarının üzerinde, çatır çatır çatlıyordu. Ağırtasıya soğutulmuş buğulu biraların, beyaz peynirin ve Rumca tangoların bir yerlerindeydiler. Yelkenliler geçiyordu. Belki, aynı yelkenli geçiyordu. Ümid kendini, Mahmud'un kocamanlığına ve akşamın viyolonsel titreşimleriyle derinleşen mutluluk duygularına bırakmış, için için, birtakım gizli öpüşmeler, anlatılmaz ten temasları ve dolu dolu kadınlıklar yaşıyordu. Oysa Mahmud, o günlerde, dehşetli bir hareket ihtiyacı içindeydi. Kendini başka bir şeye vermesine imkân yoktu. Baskının ve zorun, her türlü siyasi hareket istidadını ve şuurunu boğduğu bir ortamda, inkılabı tamamlamak; son neticelerine kadar götürmek için, bir şeyler yapmak lazımdır. Fakat ne yapmak lazımdır? Devrimci kadrolar hızını kaybetmiş; hele aydınlar, öğrenciler ve işçiler gibi, soydan devrimci olması gereken topluluklar, henüz uyanmamışsa?

Birasının sarışın aydınlığında, saklı saklı gülümsüyor:

— ... sadece yazmak! Başka bir şey yapabildiğimiz yok. O da, gerektiği kadar, düzenli ve sistemli değil. Babıâli'de çoğumuz, basın hürriyetiyle her şeyin halledilebileceğini umuyor ve aldanıyor. Bence basın hürriyeti, tartışmasını yapacağımız önemli konuların, ortaya konulabilmesi için gerekli imkânları yaratacak. Maksat inkılap şuurunu, halk yığınlarına yayabilmek: İnkılabı kaldığı yerden, ileri konaklarına götürebilmek için.

Ümid onun konuşmasında, çok uzak bir taşra şivesi hissediyor. Bunu o gün, ilk defa orada hissetmiş olmasına şaşıyor. Gülümseyerek:

— İnkılabın, diyor, ileri konakları?

Mahmud: — Evet, Ü! diyor. Önce demokrasi, sonra sosyal demokrasi.

Sonra bir çocuk iç çekişiyle ufalıyor:

— ... her ikisinin de, çok gerilerindeyiz.

Ümid onun dediklerini, Paris'te bir akşam, Gianna'dan dinlemişti:

— ... ne tek başına hürriyet, ne tek başına adalet! Topluma bireyi ezdirmeyecek bir hürriyet düzeniyle, bireyi bireye ezdirmeyecek bir adalet düzenini, aynı zamanda, aynı yerde gerçekleştirmek, yirminci yüzyılın asıl misyonu budur.

Mahmud halbuki, daima o köylümsü inadı ve sağlam bağlanışıyla, gidip gidip, en olmayacak yerlerde, Mustafa Kemal'e ekleniyordu. Beraber bir işe başlamışlardı. Bu, büyük bir işti: Bilim kılavuzluğunda, toplumu, çağdaş medeniyet hizasına ulaştırmak!

— ... belki senin, neydi o kızın adı, Gianna'nın söylediği yere geleceğiz. Önce fakat, ikinci bir tek parti diktasına gidenleri yıkmalıyız. Arkasından, klasik demokrasinin, hukuk düzeni. Yanı sıra endüstri devrimleri, ciddi bir toprak reformu.

Bardağını kaldırıyor, dudaklarına dokundurmadan, o günlerde kafasını en çok kurcalayan şeyi, bir daha tekrarlıyor:

— ... önce fakat, ikinci bir tek parti diktasına gidenleri yıkmalıyız.

Kendi kendine, bir cevap arıyor: — İyi ama nasıl? Devrimci kadrolar hızını kaybetmiş, hele aydınlar, öğrenciler ve işçiler henüz uyanmamışsa?

Mahmud yazıyordu. Demokrasi teşebbüsünün, büyük ve rezilce bir ticari vurgun şeklinde soysuzlaştığını; alınlarında banknot damgası taşıyan birtakım yüzü akmış kimselerin, akla hayale gelmeyecek fırıldaklar çevirerek, bu vurgundan akılları durduran kârlarla çıkmaya çalıştıklarını! Milletlerarası tröstlerle Bakanlar arasında, gizli ortaklıklar bulup çıkarmıştı. Her kurulun ticari şirketin, bir ucuyla siyasi nüfuza değdiğini söylemiş; banka, borsa, kredi faaliyetlerinin gerisinde, doymak bilmez bir sonradan görme oburluğunun, bütün ülkeyi çıkarına işletmek için, yeni düzenler kurduğunu, anlatmaya gayret etmişti. Anlatabilmiş miydi? Basına yöneltilmiş baskı, durmaksızın artıyordu. Yeniden cezaevlerinde ilk gazeteciler. İspat hakkı üzerindeki

tartışmalar. Niye? Çünkü rejim, adını kullanıp kirlettiği halk yığınlarını, tekrar gerici eğilimlerini uyararak avutuyor; gerçekte bu azınlığın, hem de çok küçük bir işadamı, toprak ağası ve politikacı azınlığının çıkarına işliyor.

Mahmud başka bir gün, adamakıllı sonbahar içlerinde ve omuzlarının genişliğinden rahatsız, küçük parmağındaki bakır yüzüğü önemli bir iş edinerek:

— Bu, demişti, bunu yazmak bir aksiyon elbet! Ne var ki etkisi sınırlı, üstelik entelektüel bir aksiyon! Gerektiği gibi yazamadığımız bir yana, yazdığımız millete dağıldıkça yoğunluğunu kaybediyor. Çünkü bu şuuru halka aktarıp, ondan gerekli kütle aksiyonunu sağlayacak teşkilat, yok gibi bir şey.

Ümid: — Ya, demişti, muhalefet partileri?

Mahmud: — Onları, demişti, saymıyorum. Muhalefet partilerinin, siyasi esnekliği ve mücadele metotları yok. Nereye gittiğimizi ya anlamıyorlar, ya anlamazlıktan geliyorlar. Mücadeleyi, ne olursa olsun, hukuki bir demokrasi düzleminde almak istemeleri, onları gerçek siyasi mücadelenin dışında bırakıyor. Pasif direnmeyle bir dikta gidişi önlenebilir mi sanıyorsun?

Şapkasının geniş kenarları, gözlerini gölgelemişti.

— Göreceksin, Ü! dedi. Şartlar çok daha ağırlaşacak. Yazmaktan başka, daha önemli ve etkili bir şeyler yapmak lazım.

Aslında bu, belki gizli, fakat mutlaka etkili ve aktif bir teşkilatlanmaya gitmek demekti. Ayvansaray'da, Ortaköy içlerinde, Kasımpaşa'larda kaybolmuş, eski İstanbul odalarından; yamyassı, ezik sendikacıları ve her şeye rağmen, büyük kalmış ellerini bulmak, Babıâli yorgunlarının kalemlerine bitiştirmek demekti. Üniversite kahvelerinde Birinci cıgaraları ve iskambil kâğıtlarının ortaklığıyla, kafaları gittikçe azalan delikanlıları, birer ikişer uyandırmak demekti. Mahmud, farkında olmaksızın, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti karakterinde, bir komita düşünüyordu. Sonraları bu komita, belki siyasi bir parti olacaktı: İnkılapçı, Halkçı, Cumhuriyetçi, fakat hangi

şart altında olursa olsun, siyasi kişiliği belirli ve manevra kabiliyeti yüksek bir parti. Mustafa Kemal'in ölümünden sonra kemikleşip katılaşarak, bıraktığı Parti'nin yapamadığını yapabilecek. Yani neyi? Köylülerin, işçilerin, dar gelirlilerin ve namuslu aydınların birliğini ve memleketin sosyal düzenini, bu birliğin tarihi ihtiyaçlarına göre düzenlemeyi.

Ümid gülümsemişti: — Yani önce demokrasi, demişti, sonra sosyal demokrasi.

Mahmut: — Mümkün olursa ikisi birden! diye cevap verdi. İkisi birden ve bir arada. Mümkün olduğu kadar çabuk ve garantili.

Ümid gökyüzüne baktı. Yağmurun, akşama doğru geleceğini düşündü:

— Sosyalizme çok yakın bir yerdesin Mahmud! dedi.

Oysa Mahmud, pörsük gözlerinin kuytularında şiddetli elektrik çakıntılarıyla, ağır ağır, okunması güç bir kitaptan okur gibi:

— Bilmem, dedi, öyle mi? Bir bakıma Mustafa Kemal'in yanı başındayım.

Mustafa Kemal, uzakta, rüzgârlı ağaçların arasındaydı. Çizmelerinin üzerinde bitip tükenmek bilmiyordu:

"— ... bu memleketi öyle mamure haline, cennet haline getirecek olan, esbab ve avamil-i iktisadiye ve faaliyeti-i iktisadiyedir. Binaenaleyh öyle bir iktisat devri lazımdır ki, artık milletimiz insanca yaşamasını bilsin, insanca yaşamanın neye mütevakkıf olduğunu öğrensin ve o esbaba tevessül etsin."

Mustafa Kemal'in sesi biraz yorgun, galiba biraz da üzgündü. Rüzgâr, ağzından çıkar çıkmaz kelimeleri dört tarafa dağıtıyor: Ümid, bütün gayretine ve dikkatine rağmen, söylediklerini duru ve açık olarak işitemiyordu:

"— ... bu memleketin efradı, ellerinde numuneleriyle, ziraatın, sanatın, sâyın, hayatın mümessili olsun... bu yeni Türkiye'nin adına çalışkanlar diyarı denilsin. İşte millet böyle bir devir içinde bulunuyor ve böyle bir devri ilan edecektir ve böyle bir devrin tarihini yazacaktır..."

Mahmud son cümlesini, Ümid iyice duysun diye bir kere daha söyledi:

"— ... ve böyle bir devirde, böyle bir tarihte en büyük makam, en büyük hak çalışkanlara ait olacaktır."

Sonra sustular. Sonra Mahmud, adeta fısıltıyla:

— Yanılmıyorsam, diye tamamladı, 1921'de söylemiştir bunları.

Ümid: — Ben daha doğmamıştım! diye düşündü. Utandı.

Bir başka yanıyla, o gün yaptıklarını hesaplıyordu. Mahmud'un pansiyonunu tutmuş, Hüsnü Faik'e telefon etmiş. Adamın sesi kulaklarından gitmiyordu:

— Sizce mahzur yoksa, gazeteye kadar zahmet etseniz! Hüviyetinizi mahfuz tutardık.

Ümid bu sözlere uygun bir cevap verememişti. Acaba neden verememişti? Gazeteye gitse, Hüsnü Faik'e Mahmud'la ilgisini, Mahmud hakkında bildiklerini anlatsa, ne çıkar? Ne zarar olabilir? Hiç! Hatta bu arada, onun öldürülmesiyle ilgili olarak, belki çok merak ettiği, bir türlü öğrenemediği şeyleri öğrenir, aydınlanır. Öyleyse neden, hayır dedi? Kötü bir iş yapmanın telaşı içinde, telefonu kapadı? Ümid, bu soruların doğru karşılığını, yemekte buldu.

— Babamdan korktum. Babamdan korkuyorum.

Zihni Keleşoğlu, lokmasını uzun uzun çiğniyordu. Karısıyla kavga etmişti. Kumar oynamasını önleyebilmek için, bu akşam evde kalmaya zorlamıştı. Şakaklarında, o uğursuz baş ağrısı. Akşamüzeri Kılçık, Amerikalı'nın birkaç gün için oteli bırakıp, Ankara'ya gittiğini haber verdi. Bu haberi, nasıl yorumlamalı? Taga'nin işi düzeliyor mu, yoksa bozuluyor mu? Aspirin olsa, Aspirin Bayer, iki tabletçik... ben bu müzmin baş ağrılarını, kökünden keserdim. Kumarbaz fahişe, bir de karşıma geçmiş, konuşuyor. Mülevves! Keleşoğlu, bifteğini, bıçağının ucuyla, küçük parçalara ayırıyor, her parçanın üzerine, adamakıllı hardal sürüyor. Bir bardak madensuyu içiyor. İki parmağıyla, kıskaç gibi, şakaklarını sıkıyor. Ümid, kırık kırık. Bir ucu Pelesenk Sokağı'nda, Madam Karanfilyan'ın, elektrik sobasıyla kıpkırmızı ısın-

mış yalnızlığında; bir ucu, *Birlik* gazetesi Sahip ve Başyazarı, Hüsnü Faik'in telefonunda: — ... hüviyetinizi mahfuz tutardık!..

Yemeğini bitirir bitirmez, odasına çekildi. Yalnız yazı lambasını yaktı. Sumenin üzerinde, o gün Gianna'dan gelmiş olan mektup duruyordu. Aslında kısa, çabuk yazılmış bir yolcu mektubuydu bu. Gianna, bundan bir müddet önce ona yazdığını, bir Basın Kongresi'ne katılmak amacıyla Frankfurt'a hareket edeceği akşam almış, cevabını Hava Meydanı'nda yazıp, acele postaya vermişti.

"... delirdin mi sen? Derhal gururunu işe karıştırmaktan vazgeç, pişmanlığını benimseyerek aklının dediğini yap! Git, gazeteciden af dile. Yapacağın bu çeşit teşebbüslerle, ancak düşüncelerini bir yaşama şekli haline sokabileceksin..."

Ümid okurken, elinin biri yine havada: Dirseğini cama dayamış, uzun artist parmaklarını, alnını gölgelemiş. Aralıksız, bir cıgara yakmayı kuruyor; Gianna'nın mektubunu bir yemek sonu cıgarasının sakinliğiyle paylaşmayı, nedense yakamıyor. Biraz mektupta, gecikerek de olsa, yapmaya kendiliğinden karar verdiği hareketlerin, salık verilmesinden; biraz da, artık ne yapılırsa yapılsın, bir manada boşuna yapılmış olacağından! Gianna ne diyor:

"... kişilik edinmek dediğimiz ne? Düşüncelerimiz, dileklerimiz ve şartlarımız arasında, dengeli ve kendimize göre bir senteze varmamız değil mi? O da, aynı yolun üzerinde..."

Arkasından kendisiyle ilgili, birkaç satır: "... Hiç sorma, yine birkaç kilo aldım. Çalışmaktan yaşamaya vakit bulamıyorum. Fırsat düşerse Frankfurt'dan Heidelberg'e geçmek niyetindeyim. Biliyorsun, Gerda'nın geçen ay bir oğlu oldu. Adını eskiden beri tasarlıyordu ya, onu koymuş tabii: Erich..."

Ümid halbuki, Gerda'nın doğurduğunu bilmiyordu. Çok şaştı. Sevindi galiba. Bir ara Gerda, Rue des Ecoles'deki odasında pick-up'a yeni bir plak koydu. Yüzünü ışığa döndüğü zaman, saçlarının saman sarısı, omuzlarından bütün çevresine sevinçli, görülmemiş bir iyimserlik halinde dağılı-

yordu. Durup durup gülümsüyor, her gülümseyişinde yanakları çukurlaşıyor; gözleri ya saydam çocuk mavilerine doğru hafifliyor, ya da büyük orman yeşilleri halinde ağırlaşıyordu. Ümid ağızlığı elinde, birkaç saniye daldı. Gerda'yı uzak ve güzel bir şarkı olarak hatırladı: *Auf wieder sehen...* Sonra:

— Ona yazmalıyım, dedi. En kısa zamanda.

Ve bilinmez neden, çocuğun adını, yüksek sesle tekrarladı:

— Erich.

Maide'nin sesini, hemen hemen aynı anda, duymuyor mu:

— Ümid hayatım, yine çok kısa kestirmişsin saçlarını.

Kuru, mavi mavi damarları belirmiş iki elinde; iki kokteyl bardağı, dosdoğru üzerine geliyor:

— ... bak yeni bir kokteyl hazırladım. Bir yudum, hatırım için, ama. Fevkalade bir şey.

Akşamın ilk saatlerinden itibaren, epeyce içmiş olmalı. Daha ilk kelimelerinde, söylemek istedikleri ağdalaşıyor. Heceler birbirine yapışıyor. Cümlelerin mantık bağlantısı, daima eksik. Daima rahatsız edici bir şikâyet çizgisi:

— ... bana birkaç bin lirayı çok görüyor... bana; saçını süpürge etmiş karısına! Kalkmış, yüz bin lira sarfedip, Isparta'da cami yaptırmaya! Şimdi sen söyle hayatım, şikâyet edersem haksız mıyım? Gençliğimi mahvetti, şimdi de...

İncecik ağzı, ustura yarasına benziyor. Üst dudağından, sarartılmış kıllar. İyice belirli, ışıkta yaldızlanmış. Bozuk cildi, pütür pütür. Ayrıca boyamadığından, kötü alınmış kaşları, seyrek ve dağınık. Bölük pörçük konuşmasıyla, sözü ne kadar dağıtırsa dağıtsın; ne kadar Sıtkı Ocakçılar'ın kur yaptığından bahsederse etsin, döndürüp dolaştırıp, nereye bağlayacağı belli.

— Ümid, hayatım! İkimiz de yalnızız, bu gece: Bezik oynar mıyız dersin?

Ümit çarçabuk bir yalan tasarlıyor. Kurtarıcı bir yalan:

— ... oynardık tabii. Fakat biliyor musun, Paris'te bir arkadaşım vardı: Gerda, hani sana bahsetmiştim, doğurmuş; ona mektup yazmalıyım.

İçisıra çirkin, rahatsız edici irilikte ve kanatları zehir yeşili parlayan bir karasineği kovalıyor adeta:

— ... git, git, git! Gecemi bana bırak! Gianna'nın dediklerini dinleyeceğim. Erich'i düşüneceğim bir zaman. Annesinin kolları arasına koyacağım, olmayacak; kollarıma alacağım, yine olmayacak. Olmazsa olmasın, ben yine bir ninni deneyeceğim Erich için. Belki de, Türkçe bir ninni. Uyumak kadar güzel.

— ... bugün Suzan telefon etti, seni sordu. Sonra şair mi ne, o ediyor ikide bir. Sen hep yoksun. Şaşmışım aklına. Yaşamana bak! Ben bile, babanın bütün zulmüne rağmen, hayattan elimi eteğimi çekmek istemiyorum. Sen haydi haydi...

Büyük, yeşil kanatlı, çirkin bir sinek. Geceleri kumar oynamazsa, ne yapacağını bilemeyen. Kokteyl sarhoşluklarını edinip, ne pahasına olursa olsun, iskambil kâğıtlarını elleyebilmek için etrafına asılan.

Ümid kaskatı sustu. Lüzumundan fazla büyümüş tenha gözleriyle, sanki bir boşluğa bakıyordu. Gözlerin rengini kestirmek, hele böyle gerilimler yaşarken, bütün bütün imkânsızdı. Bir sigorta atmış, Maide'yle arasındaki bağlantılar ansızın kesilmişti. Önünde kımıldayan, saçma sapan laflar söyleyen onu; sünger gibi maddi varlığına rağmen, kara bir çarpı işaretiyle, battal etmişti. Şimdi ağızlığının, dişlerinde ebonit katılığını, tekrar tekrar hissediyor; her seferinde bu hissini fevkalade buluyordu. Bir de iç uğraşı edindi bu sıra: — ... pansiyona yalnız lüzumlu eşyamı götürürüm. En sevdiğim birkaç kat elbiseyi. Bluzlarımı, eteklerimi, pantolonlarımı. Radyomu da götürürüm. O da, kitaplarım da, yüzde yüz benim. Paris'ten getirdiğime göre...

Maide, sonuç alamayacağını bildiği halde, gitmeden bir kere daha:

— ... demek, dedi, oynamıyoruz.

Ümid, dudaklarının ucuyla gülümsedi:

— Özür dilerim, Maide. Söyledim ya...

Ve sordu: — ... neden aşağı kata inmiyorsun, onlar oyunu seviyor.

Maide, işaret parmağını kaldırdı. Yasak bir söz edilmiş gibi:

— Sus, dedi. Benim de aklıma geldi, ama...

Başıyla içeride bir yeri gösteriyor: — ... ondan korkuyorum.

Ümid, o gider gitmez, bıraktığı noktadan, kaygılarına doğru uzaklaşsın mı? O da korkuyor, ben de korkuyorum. Bugün, korktuğum için, telefonda Hüsnü Faik'e, ters cevap verdim. Çocukluktan çıkalı, çok oldu. Yaşamanın zorluğunu, deneye deneye, biraz öğrendim sayılır. Öyleyse babamdan niye korkuyorum? Maide niye korkuyor? Bu korkudan kurtulmalıyım. Çabucak. Vakit kaybetmeden. Bunun için ilkin korkuyu çözümlemek gerekiyor, nedenlerine inebilmek! Arkasından da...

Fakat, eli ayağı buz kesildi. Korkusu şakağında, bir tabanca namlusu gibi soğuk ve simsiyah, duruyordu. Bir an: — Ya bu korku, diye içinden geçirdi, ayakbağı olur da, yapmak istediğim her şeyi bozarsa!..

Başka bir sonbahar İstanbul'unda, başka bir Mahmud, koruyucu ağabey tavırlarıyla, gözlerini gözlerinden ayırmaksızın:

— Korkmak? Hayır, Ü! dememiş miydi. Ama korkuyu, yoktur diye, düpedüz inkâr ederek değil. Ona kumanda edebilmek için, iyice çözümleyip, evcilleştirerek. Bilmezsin korku, bizim aydınların hayatında, ne önemli bir rol oynuyor. Hem...

Taksim'deki camlı kahvedeydiler. Harbiye yolundaki ağaçlar, yapraklarını döküyorlardı. Kahvenin bir köşesi, Balkanlı mültecilerle doluydu. İçlerinden birisi, alnında, kaşının birini boydan boya bölen, keskin ve derin bir yara izi olanı, gözlerinde ufaldıkça ufalan gülümsemeler:

— ... Enver Gradski'nin öldürülmesinde, diyor, asıl parmağı olanlar Yako Brankoviç'le Büyük İbrahimof'tur. Enver'in Tirana Tiyatrosu'nda bir aktris dostu vardı ya, birkaç bin İngiliz lirasına, işte onu elde etmişler...

Bir başkası: — Onu bunu bilmem, diye karışıyor. Gradski önemli adamdı.

Yüzleri, bir anlık komitacı ciddiyetiyle, ansızın birbirine benzeyen öbürleri de: — Evet diyorlar, önemli bir adamdı.

Birkaç cıgara soluğu susuyorlar. Harbiye yolundaki ağaçlar, yaprak yaprak azalıyor. Bir tazıyı andıran, sıska ve cılız, Beyaz Rus garson kadın, Ümid'in kahvesini getirdi. Şimdi bir cıgara ve Mahmud'un kıvırcık, kısa ve parlak siyah saçları. Enver Gradski banyosunda, mermerlerin üzerinde, çırılçıplak bulunuyor. Boğulmuş. Mahmud kendini, çok fazla sevdiği kıza bırakmış, göz içlerinde birbiri ardınca yüzlerce Ümid çiziyor: Kesik saçlı oğlan çocuğu profilini. Gözlerinin akında, yüz binlerce çoğalan, mavi damarcıkları. Elmacık kemiklerinin hafif yüksekliğini. Ağzını. Sırtındaki, bordo kadife ceketi. Ümid'i. Ümid'i. Ümid'i.

Ve: — Korku, diyor, biraz da: Çaresizlik. Engellere yenilmek.

Mustafa Kemal, rüzgârda savrulup giden, bir şeyler söylüyor:

"— ... ben, diyor, galiba, bir işte nasıl muvaffak olacağımı düşünmem. O işe neler mâni olur diye düşünürüm. Engelleri kaldırdım mı, iş kendi kendine yürür."

İşte böyle Ümid, sen de engelleri kaldıracaksın, iş kendi kendine yürüyecek. Korku, ürkütücü kalınlığını ve dehşet verici rengini kaybedecek. Nerede, hangi saat başında bir cesaret parlıyorsa, senin orada olman; en batık umutları, bilinçli iyimserliğinle beslemen, işini kolaylaştıracak. Fransız yapısı Blaupunkt radyonu, plastik kapaklı cep kitaplarını ve kararlı genç kız yüreğini bir kerede yüklenip, Keleşoğlu Apartmanı'nı nasıl terk edeceksen; *Birlik* gazetesi Sahip ve Başmuharriri Hüsnü Faik'in davetine öyle gideceksin. Mahmud'u yaşamakta direnişin; bir yandan, onun yarım bıraktığı, Mustafa Kemal'in devrim teorisi çalışmalarını tamamlamaya iterken seni; bir yandan da bu inşaat yolsuzluğunun ve diğer başka yolsuzlukların içyüzünü meydana çıkarmaya götürecek: Bunlar birbirini tamamlayan şeyler, Ümid: Farkında olmadan bir adam seviyorsun, sonunda sevdiğin adamla birlikte, heybetli bir vazifeyi benimsemiş

olduğunu görüyorsun. Bir yer ve bir zaman geliyor ki, ikisini birbirinden ayırmak imkânsızlaşıyor. Hatta seni onlardan ayırmak imkânsızlaşıyor.

Şimdi sen yalnızsın, Ümid: Yalnızsın ve incesin. Gururlu kuğu boynunla, uzadıkça uzuyorsun. Yarı gece öfkelerini aşmak üzeresin. Ökçesiz pijama terliklerinle, bembeyaz ağaran uyku saatlerine basa basa; biraz çakmak benzini ve cıgara dumanı harcayıp, biraz yorgunluk sütü biriktirip; hiçbir surette istemeyerek! Çünkü sen, ciddi bir sabah başlangıcısın Ümid. Olumlu olumsuz duygulanmalardan çok, hiç değilse onlarla beraber, düşünmelere muhtaçsın. Bak, salondaki saat yine çalıyor. Bir daha, birkaç defa daha çalıyor. Gece köpekleri, uğursuz solumalarıyla, bütün rüya boşluklarını ve yalnızlıkları zaptediyorlar. Sen onlara ve Mahmud'u öldürenlere karşısın. Bunu başka türlü bir Mustafa Kemal sorumluluğu olarak, uzunlamasına ve derinlemesine duyuyorsun. Mahmud yoksa, Keleşoğlu da yok. Mahmud'u sevmek bitmişse, Keleşoğlu'ndan korkmak da bitecek. Hiçbir şeyden korkun kalmayacak.

Işıkların hepsini söndürme, Ümid. Başucundaki abajur, kalsın. Yoksul ama iyi niyetli ışığıyla ciddi ve düşünceli alnını, siyah ve bol kaşlarını, içinde bir yeraltı ırmağı gibi kımıldanan, önemli kararlarını aydınlatsın. Uyuyamayacaksan, uyuma. Saat yarı geceyi çoktan geçti. Ümid; yarın, artık, bugündür...

SALI

ZEHRA kapının zilini, uykusunun arasında duydu. Gözlerini açtı. Geldi diye düşündü. Zihni apaydınlıktı. Sabahlığını giyerken, zil tekrar çaldı. Camlardan, bulanık bir ışık akıyordu. Işığı, uykudan ve gaz sobasından ağırlaşmış havayı, darmadağın ederek kapıyı buldu. Bekir, pervaza dayanmış titriyordu. Benzi mum gibiydi. Dudakları ve tırnakları morarmıştı. Zehra, onu bu halde görür görmez:

— Tamam, demişti. Namık'ın işi bu.

Sonra sustu. Hayır, susmadı. Bütün bir gün ve bir gece süren yorucu bir bekleyişten, bin bir ihtimal hesaplamaktan sonra, susmak, boğulmaktan farksız olduğu için gözleriyle, dudaklarının bükülüşüyle, alnındaki çizgilerle, bir şeyler dedi durdu:

— Peki, nerelerdeydin? Neden beni unuttun? Sensiz yapamadığımı, çok merak edeceğimi?

Ya da: — Bir yerine mi vurdular, diye sormak istedi, dövdüler mi seni yavrum? Namık mı dövdü yoksa?

Bekir, ilk rastladığı sandalyeye çöktü. Yüzü gergin. Daima mum gibi. Başını başka bir yerde; bir uyku karanlığının, bir kâbus bataklığının dibinde unutmuş sanki! Yarı geceden bu yana yaşadıklarının ne kadarının gerçek, ne kadarının düş olduğunu kestiremiyor. İki başlı, kurt ayaklı kadınlar mı gerçektir, yoksa muşamba ceketli dev mi? Boynu, gırtlağı, neden biber gibi yanıyor? Nasıl görünmez, kör ağızlı bıçaklar, dikine dikine ensesine iniyor, kafasını sarıp, genzinden ve burnundan, tuzlu ve jelatinli sular akıtıyor?

Zehra'nın avuçlarına kapanıyor, ağlıyor bir zaman. Kork-

muş. Sinirleri bozulmuş. İçini çeke çeke, yüksek sesli bir çocuk ağlamasıyla ağlıyor. Gözyaşları kadının ellerini ıslatıyorlar. Parmaklarının ucunda ışıl ışıl birikiyor, dirseklerine doğru akıp gidiyorlar. Zehra yanağını onun saçlarına sürüyor. Dudaklarını sürüyor. Yüzünde, bir ana acısı:

— Yavrum, diyor, yavrum!

Bekir ağlıyor. Bekir'in hıçkıra hıçkıra ağlaması, bir şeyleri kırıp eziyor, bir şeyleri değiştiriyor; yeniliyor adeta. Bu dakikadan itibaren, Zehra'nın rüyası, tekrar başlıyor. Bekir, ayrı ve çözük bir serseriliğin ta göbeğinden, böyle mum gibi bir beniz, mosmor morarmış dudaklarla gelmedi mi; başını yıkıp ağlamıyor mu; söylediklerime geliyor demek: Benimle birlikte taze, düzenli, yıkmayan ve yıprandırmayan bir hayatı, belki benimseyecektir.

Zehra, Abduş'u görünce şaşırdı. Onu tamamen unutmuştu. Dün geceyi unutmuştu bir kere. Abduş kollarını kavuşturmuş bekliyordu. Sabaha kadar gözünü kırpmamış, hem Zehra'yı, hem sobayı kollamıştı. Gün ışırken içi geçiverdi. Uyandığında Bekir, başını Zehra'nın avuçlarına eğmiş, iri iri ağlıyordu.

Çırpına çırpına, sabahlarını yaşamaya başlıyorlar. Bekir bu defa titriyor. İstinye sırtlarında, bir çalı dibinde sabahlamak! Soğukta!? Elbet üşüyüp titreyecek. Hatta midesi bulanacak. Adamakıllı midesi bulanacak. Kulaklarında birer çivi. Küçük dilinin gerisine sinmiş bir öğürtü. Öğürse, bir öğürebilse!.. Lavaboya yıkılıp bir kusabilse, midesini ve bağırsaklarını tıka basa doldurmuş korkudan, çıplak başlı ve kurt ayaklı kadınlardan, muşamba kasketli devden bir çırpıda kurtulacak. Zehra'ya dönüyor. Değişik, kırık bir sesle:

— Kusacağım! diyor.

Zehra, Abduş'u konyak almaya gönderir. Konyağı kaynatır, bir kibriti çakıp masmavi tutuşturur, içine büyük limonlar atar. Bekir'e getirir. Bekir bütün yüzüyle bardağa eğilir. Dişleri kenarlarına çarpa çarpa, içer. Kirpikleri sarı sarı yaldızlanır. Tam o sırada, uzaktan Davi'nin piyanosu. Ürkek ve tertemiz. Kötü bir sabah. Midesini ve safra kesesini

kusan, dövülmüş bir çocuk. Alacakaranlık elleri limon kolonyalarına bulanmış, saçı başı dağınık bir kadın. Bir de Abduş. Hayvan gibi hızlı hızlı soluyan.

Bekir birkaç kere kustu. Kustukça daha çok titriyordu. Zehra her şeye rağmen, ona konyağı içirdi. Alnını ve boynunu, kolonyayla ovdu. Sonra yatağına yatırdı. Sardı sarmaladı. Başucuna oturdu. Kâzım'a iki satırlık bir pusula yazmış, Abduş'la iletmişti. Abduş gitti ve gelmedi. Bekir, kesik kesik uyudu, uyandı.

— ... istemediğimi biliyorsun, diye sayıkladı. Sana böyle bir kazık atmayı hiç düşünmemiştim. Aklımdan bile geçmiyor. Beni affet n'olur?

Ya da: — ... Gülhane Parkı'ndaki bıçak mı? diye sordu.

Bir ara: — Athena! diye tutturdu. Athena, Athena, Athena! Her defasında biraz daha bağırıyordu. Sonunda sesiyle uyandı. Gözleri bomboştu. Kirpikleri dökülmüştü, akı mavisi akıp gitmişe benziyordu. Zehra'ya birkaç saniye, yabancı yabancı baktı. Adeta bir genç kız sesiyle sordu:

— ... bir ölürsem? Allah kahretsin, bir ölürsem!?

Zehra gülümsedi. Gülümsemesi karabiber kokularıyla yüklüydü.

— Ölmezsin, dedi. Niye ölesin? Hem hani beraberce kalkıp gidecektik? Başka bir şehre, başka bir hayata!

— Gidecek miydik?

Yüzükoyun kapandı. Zehra onu tanıdı tanıyalı ilk defa: — Anne! dediğini duydu. Ürperdi ve korktu... Herkes gibi Bekir'in de bir annesi olabileceği hiç aklına gelmemişti. Arkasından yine İzmir'deki parfümeri. O, koyu renk bir tayyör giymiş, gayet hafif boyanmış, kasada oturuyor. Bekir camlardan Anafartalar Caddesi'nin kalabalığını seyrediyor. Saçlarını düzgün taramış. Yüzünde bir deniz aydınlığı. Saat yedi der demez, dükkânı kapatıp, öteberi alarak evlerine gidecekler. Yalnız. Kendi kendimize. Yaşamamız bizi kirletmeyecek... En doğrusu bu: Yaşamamızdan tiksinmeyeceğiz. Ya da tiksintimizi saklamak için, işi ya hayasızlığa, ya edepsizliğe dökmeyeceğiz? Neden olmasın? Neden olmuyor? Ne-

den olmadı? Neden yıllar yılı hem kirlendim, hem bana dokunan herkesi kirlettim? Neden Bekir, hayatı boyunca, yaşadığı her dakikadan, yalnız bir çamur tadı, bir katran lezzeti alabilsin?

Bekir uyanır uyanmaz gülüyor:

— Karnım aç! diyor.

Zehra mutfağa giderken sordu:

— Şimdi nasılsın?

Dün gece olanları adamakıllı merak ediyor. Bekir'in başından geçenleri öğrenmek istiyor, bunu açıkça sormayı kendine yakıştıramıyordu. Sormadı da. Ona kahvaltı hazırladı. Peynir, ekmek ve Sana yağı koydu. Çay yaptı. Bekir çayını, çocuklar gibi, fincanını avuçlayıp, burnunu içine sokarak içti. Şaşırtıcı bir iştah ve çabuklukla, birkaç dilim ekmek yedi. Gözlerinin mavisi yeniden yoğunlaşıyor, yüzüne bir şafak pembeliği yayılıyordu.

— ... amma korktum be, öldüm sanki! Hele bir rüya görmüşüm ki bombok. Bu İstanbul'da senin gibi çay yapan yok vallahi. Acem macem, eline su dökemez senin. Saat kaç oldu? On bir mi? Vay canına! Ulan amma şişmişiz be! Hele bir rüya görmüşüm ki!.. Ee, sokağa çıkmıyor muyuz? Yok, yok, iyiyim: Yalnız boynum ağrıyor biraz. Bir de kafam! Kazan mübarek. Ne rüyaydı ama! Anlatırım tabii, yalnız... Bir çay daha koysana yahu, dört şeker at, hah şöyle... Dün akşamüzeri...

Zehra ona bir çay daha koyar. Yüzünde devamlı bir gülümseme; açılışını, kopuk, dağınık ve birbirini tutmaz sözlerden örülmüş gevezeliğini dinler. Bir yandan giyinir, boyanır, hazırlanır; çorabının kaçığını ojeyle tutturur, kaş kaleminin ucunu açar, mantosunun yakasını fırçalar. Dudaklarını boyarken aynada Bekir'i seyreder. İçinde en iyi saatlerinin umutlu iyimserliği.

Bekir daha bir vakit gevezelik etti. Olur olmaz şeyler anlattı. Tam çıkacakları sıra, başını Zehra'nın omzuna yasladı, sokuldu:

— ... hani, dedi, ikimiz buradan gidiyorduk?

Dündar lavaboda, gürültüyle dişlerini fırçalıyordu. Aysel, tuvaletin ve gardrobun karşılıklı aynaları arasında, binlerceydi. Saçları dağılmış, bacakları çıplaktı. Cildinin her yerinde gizli gizli parlayan ayışığı mavisi baldırlarında daha sıhhatli bir gök mavisine dönüyordu. Uyanır uyanmaz Dündar'ı görüp, gününe kötü bir film gibi başlamış; başlar başlamaz da daha kendine yakın, daha iç açıcı bir şeyler yaşamak için, onu, pırıltısız siyah gözlerinin camından adeta kazımıştı. İki aynada, kendisini binlerce çoğaltması, yoksa bundan mı? En küçük uzay, en küçük zaman parçasını bile, kendine ait bir görüntüyle tıka basa doldurmak; onu, hınzırca vuran ellerini, durmadan şüphelenen beynini çıkarıp atmak! Hatta, sırf onu duymamak amacıyla, pencereyi açarak; aşağıdan, Tepebaşı Caddesi'nden, kış sabahına ait, tramvay ve otobüs gürültüleri edinmek! Aysel, rüyasında, tanımadığı bir erkekle ilk yattığı geceyi görmüştü. Adam etrafında ceket, pantolon, ipek gömlek ve kravat halinde, alabildiğine çoğalıyor. Aysel'in neresini tutsa, terli parmaklarıyla adeta damgalıyordu. Bitmeyen bir geceydi bu: Bunalımdan bunalıma, öfkeden öfkeye aktarılan, Aysel'in içini ve böyle bazı sabahlarını haince parçalayan! Hele bir de, Dündar olursa! Diş fırçalıyorum diye lavaboya ıhmış, odanın yarısını suyla batırmış, artık ayaklarını dahi kullanamayan, eski futbolcu, yeni hergele Dündar.

Aysel* bir kere daha: — ... bu işin sonu yok, diye düşündü. Davranıp kurtulamazsam, çirkeflerinde boğulup gideceğim.

Sonra, bir başkasıymış gibi, kendini alaya alıyor: — ... davranıp kurtulmak! Ne kolay şey, senin için: Güzellik kraliçesi bilmem ne olmak, Telsiz Dürnev'in eline düşmek, randevu evlerine devam, vesaire, vesaire!.. kurtulmaya kalkıştığında, eskisinden beter, eskisinden çıkmaz bir yola düşmemiş misin şekerim?

Gövdesini boylu boyunca, yatağın üzerine bırakıyor:

* Aysel için bkz.: *Yaraya Tuz Basmak.*

— Bende, diyor, kafa yok.

Arkasından Dündar'a, o anda aklına gelmiş gibi: — ... bu böyle yürümez, diyor. İşi tamamen Hacı'nın keyfine bırakırsak, çok bekleriz. Birisi Ankara'ya dönüp, paraları almalı.

Dündar, havlusunun içinden, bozuk bir sesle sordu:

— Mesela, dedi, kim?

Aysel: — Mesela, sen! dedi.

Dündar havluyu kaldırıp attı. İki ayna arasına girip, bu defa o, binlerce çoğaldı: — Niye ben? dedi.

Aysel sırtüstü yatıyordu. Gözleri sonuna kadar açıktı. Sesini yükseltmeden: — Öyleyse ben! dedi.

Konuşma tehlikeli bir konuşmaydı, aslında; başladığından beri, Dündar'ı fena halde bozuyor, biriktiriyordu. Ne kadar gizli açık kuşkusu varsa, hepsini, birer birer ayaklandırıyor; en durgun iç sularına parlak ama şüpheli yağ lekeleri dağıtıyordu. Gerildikçe gerilmişti. Utanmasa, yumruklarını kesip atacaktı. Dişlerinin arasından:

— ... ne âlâ memleket, dedi: Ya ben gideceğim, ya sen! Kim giderse gitsin, neticede birbirimizden ayrılmış olacağız. Şimdi planınız anlaşılıyor: O parayı göndermeyecek, telgraf çekecek, sen almak bahanesiyle Ankara'ya dönüp, onu bulacaksın, sonra beraberce pırr!.. Değil mi ha, böyle değil mi?

Sesi gittikçe yükselmişti. Nihayet:

— ... söylesene kahpe! dedi ve vurdu.

Aysel daha dün geceden, düşündüklerine karşılık bir kavga kopacağını hesaplamış, göze almıştı; fakat, bunca tanımasına rağmen Dündar'ın, işi bu hızla buraya getireceğini kestirememişti. Boş bulundu. Yediği ilk yumruk onu, kendisini hazırladığı sabaha bağlayan bütün bağlantıları, müthiş bir sarsıntıyla kopardı; ondan ziyade Dündar'ın olan, kaypak düzenli bir çarkın dişlileri arasına düşürdü. Susuyordu. Susması dehşetli kalın, utandırıcı ve yoğundu. Yumrukların getirdiği acıdan çok, vuranın Dündar oluşuna kahroluyor; gururunu, kişiliğini ve haysiyetini kurtarabilmek için, ezilmemesi gerektiğine inanmış olması, dayak yedikçe yay gibi gerilmesini sağlıyordu. Buna rağmen her yumruk,

onu kütür kütür gerginliğinden koparıyor; birisi hâlâ sonuna kadar açık, öfkeli ve kindar gözlerini, karyolanın ayakucuna söküp saçıyorsa, bir başkası, kıvamlı sarı saçlarını, yerdeki eski püskü halıların üzerine dağıtıyordu. Yine de, hiçbir düşüşünde, yerde kalmadı. Her defasında daha büyüyen bir aşağı görme, direnme ve meydan okuma davranışıyla; bütün yüzü, düzgün burnu, çenesi ve güzellik kraliçesi ağzı ile, yeni yumrukların hizasına yükseldi. Bazı bazı, ısırırcasına dişlerini göstererek:

— ... ne duruyorsun, diyordu, vursana!

Dündar vuruyordu: — ... kabahat bende: Sizin kalleşliğinizi bilmezden gelip, namuslu namuslu, işe giriyorum. Ulan kim bunlar ha, kim? Orospu takımı! Pezevenk takımı! Helbet kaşkariko oynayacaklar sana...

Aysel, yumrukların bir yerinde, bir başkasının; başka, iri, biraz hantal, fakat ürkütecek kadar ciddi bir adamın, müdahalesini beklediğini fark ediyor. Tuhaf şey! Sanki kapı açılacak ve o, akı çok yuvarlak gözleri ve buldog yüzüyle içeriye girip, Dündar'a engel olacak. Halbuki kapı açılmıyor ve İbrahim girmiyordu. Dündar, yumrukları vurmaktan acımış, yüzü karmakarışık, çekip gidiyor yalnız. Üstelik Aysel'i yerde, kapıyı ve pencereyi açık bırakıp gidiyor. Ölmeklere mi, ağlamaklara mı, içmeklere mi belli değil! Dışarıdan kıyametler koparak, bir cankurtaran geçiyor. Sesi aşınmış. Yoksul biraz da. Bu arada, galiba koridorlarda birileri vazgeçilmez bir Rumca konuşuyorlar.

Aysel uzandığı yerden, darmadağın olmuş organlarını toplayabilse, kalkıp, ilk iş olarak komodinin üstündeki votka şişesini açacak, bir bardağı doldurabildiği kadar doldurup, içinin kuyusuna boşaltacak. Kalkabilse!.. Kalkamıyor ki! Ellerini bulamıyor. Kalçaları kayıp. Beli yok. Ayakları ve kolları işlemez halde, alnını bir yere vurmuş olmalı. İçeriden içeriden, bir şey kımıldamaya başladı ama, ne? Aşk mı, yoksa oyun mu?

Ne aşk, ne oyun bu. İnsana hayvanlığını, bir boka yaramazlığını en iyi hissettirip, ayrıca utandıran beşeri bir hal.

Aynı zamanda bir yenilme, aciz, çaresiz isyan ve ölümü isteme hali. Yaşamamızın en gerekli yerinde, çil bir gümüş lira gibi pırıl pırıl, lanetli bir çamura düşüyoruz, sonra ağzımızla bu çirkefi kurcalayıp, onu dişimizle ısırarak çıkarmaya kalkışıyoruz? Vuruyor bana, vurur. Sövüyor, sever. Aramazda geçen tiksintilere, öfkelere ve kavgalara rağmen; ben hangi gün, hangi şanslı saatte ona, bunları yapamayacağı insan olduğumu, a'dan z'ye kadar, inkâr kabul etmez bir şekilde ispat ettim? Hiçbir gün, hiçbir saat! Şimdi bile, çıkmazın gittikçe başa çıkılmaz güçlükler getirdiği şu günlerde, ne tehlikeli bir ihaneti göze alabiliyorum, ne tek başıma tasarlanmış bir kurtuluş teşebbüsünü! Birincisi beni ne kadar korkutuyorsa, ikincisi o kadar korkutuyor. Bu yüzden, bu kavgacı köpeğin etine düşkünlüğümü bahane edip; biri beni kurtarıncaya kadar, kahredici yenikliğimi ve utancımı yaşamaya devam ediyorum. Günde birkaç saatimi en mide bulandırıcı votka soluklarıyla kirleterek; birkaç saatimi öğürüp, birkaç saatimi ağlayarak! Kuru bir ağlamak benimkisi; gözyaşlarıyla, hıçkırıklara gelmeyen: Çarpıntısız, içimde bir yerimde geniş bir düzenin bozulması, önemli bir gelişmenin aksaması gibi. Hatta, belki ben ağlamıyorum; yorgun, sarışın ve beyaz güzelliğimi, bir zamandır boşuna dönen bir ihtiras çarkına tutmuş, bilene bilene azalıyorum. Şüphesiz bir yerde biteceğim. Hem de, ilk gençlik hırslarımın hemen hiçbirini, doğru dürüst yaşayamadan. Öyle ya? Hani nerede Cadillac arabalı Adanalı milyoner pamukçular? Hani nerede Giresunlu fındık kralıyla Paris seyahatleri? En lüks terzi, en pahalı kuaför, en zengin koca?

Aysel ağladı. Bunu, siyasi bir komplo hazırlamışçasına, gizli, korku içinde yaptı. Yumduğu zaman, gözkapaklarının üstü acı mavi parlıyor, ne kadar üzülürse üzülsün, düz ve kumral kirpiklerinin ucundan hiçbir şekilde, hiçbir damla gözyaşı görünmüyordu. Bir yanı harıl harıl, votka şişesini açmakla, elini yüzünü yıkamak arasında gidip geledursun; öbür ve asıl önemli yanı, onu da şaşırtan bir ısrar ve merakla, kapı komşusu o büyük buldoğu bekliyordu. Gürültüyü

duymamış olamazdı. Öyleyse niye gelmiyor? Gelip, Aysel'in darmadağın olmuş sarışınlığına, gelecekle ilgili, olumlu ve güvenilir hayal imkânları getirmiyor? Şaşılacak bir şey! Şaşılacak bir buldog!

Halbuki öteki, yani İbrahim, hâlâ uykusuz geçmiş ikinci gecesinin, uzak orglarını dinliyordu. Göğüs kafesine dayanılmaz bir basınçla çöken iri bir Bach mı, yeraltı sularına ait yankılı uğuldamalarla etrafını kuşatan bir Haendel mi ne, hâlâ inliyor, hâlâ sebepsiz, sebepsiz olduğu kadar büyük korkuların soğuk teri, alnından sel halinde, kaşlarına gözlerine akıyordu. Ortalık aydınlanalı kaç saat olduğu halde, sanki camlarda, geceki kusuk karanlıktan birtakım lekeler kalmıştı. Tekrar fötr şapkası tüylü, iyice şüpheli bir yabancının topuklarına eklendiğini, ayak izlerine basa basa, peşinden otele geldiğini sanıyordu. Adamı görmemişti. Otele gelip gelmediği hakkında hiçbir fikri yoktu. Yine de odasında, şakağına namlular dayanmış bir adam dehşetiyle, sabaha kadar kıvrandı durdu. Pencerelerden baktığında o bilinmez fötrlüyü, yukarıdan aşağı ve uydurma bir ışık altında, caddede bir saçağı siper edinmiş olarak, görür gibi oluyor; kapıya kulak verdiğinde, ıslak ayak seslerini açıkça duyuyordu. Soluması düzenini kaybetmiş, bir ıslık keskinliği kazanmıştı. O kadar ki, kendisi bile bundan rahatsız oluyordu. Belki yüz defa lavaboya devrilip, suratını yıkadı. Her defasında, akşamdan beri geçen birkaç gün saat süresince, sakallarının hemen hemen üç günlük uzamış olduğunu gördü ve ürktü. Daha sabahın ikisi olmadan, bütün purolarını bitirmişti.

En öteki sesiyle, durmaksızın: — ... olacak şey mi, diye içisıra sorup duruyordu, hale bak! Bunca uğraşmadan sonra, belki yarın Türkân'ı bulacağım ve gecemi sersemce uykusuz geçirip, suratımı büsbütün bakılmaz hale getiriyorum.

Zaten, Selma'nın telefonunu kapattığından bu yana, hep aynı soru:

— ... hayvan gibi şişmanladım. Acaba Türkân beni beğenecek mi?

Yalnız şişmanlamak mı? 48'de Viyana'da, Benetti'nin adamları, onu az kalsın öldüreceklerdi. Mordohay'la Napoli'ye ayak bastığı gün, Beyazıt'ta öğrenci kahvelerinde Türkân'la konuşan yakından tanıdığı birinin, ölüp ölesiye kaybolduğunu, kaskatı hissetmişti. Bu birisi bizzat o, yani Seyit Sabri'nin ve Mordohay'ın, transfer dalaveraları ve döviz kaçakçılığı işlerindeki vazgeçilmez adamı, İbrahim Cura'ydı. Kaderinden ve kazancından dolayı, hiç övünmüyordu. Şimdi, Mordohay'ın yazıhanesinde kirazlar, beyaz şarap bardağında, yine rujlu kadın gülümsemeleri mi acaba? Yoksa Gaetano'nun milletlerarası telefonları, bütün Ortadoğu tröstlerinde yarı gece zilleri ve para şıkırtıları mı? O da kalkmış, acaba diyor Türkân beğenecek mi beni?

En öteki sesiyle, balta gibi kendi üstüne iniyor:

— Türkân beğense ne çıkar? Ben beğenmedikçe...

Seyit Sabri herhangi bir pul için, en kral profilini veriyor.

— ... beğenmek beğenmemek, bunlar mücerret kıymet hükümleri! O kadar. Mademki bir para kazanmak istiyoruz, ancak müşahhas vakıalarla âlâkadar olacağız. Paranın kendisiyle yani, bir de bizim cebimizde bulunmasıyla.

Haydi oradan, operet kralı sen de! Cebim parayla dolu olacak, ben sadece bununla ilgileneceğim, öyle mi? O zaman İngiliz kumaşları giymiş, İtalyan kravatları takmış, besili ve semiz bir domuz olacağım; işime ve keyfime geldikçe, kadın yataklarında ve lüks otellerin keneflerinde homurdanarak eşineceğim. Bu aslında benim yabancım olmayan, daha doğrusu, benim olan bir düşünce: Bunun ve buna benzer, bunun kadar orospuca başkalarının peşine düşerek, o fakültedeki iktisat öğrencisi İbrahim'in, bakışları kırlangıçlar gibi dağılan sevgilisinin kanına girdim. Şimdi, yıllarca sonra, bir Tepebaşı otelinde, Bach'la Haendel mi, Vivaldi'yle Scarlatti mi ne arasında bir yerde sıkışmış, yamyassı eziliyorum: Sabaha kadar uyuyamayıp, bembeyaz saatlerimi, kirli ve ütüsüz çamaşırlar gibi, gelişigüzel üzerime geçirecek! Bir de, ne: Her zil sesinde, her kapı gıcırtısında, o peşimi bir türlü bırakmayan meçhul katili; balgamlar tükür-

meye hazır, dişsiz bir ağız gibi açılmış karanlık namlusuyla, ense kökümde hissederek!

Kim bilir belki boşuna bu çırpınışım, bu kendimi saçlarımdan yakalayıp, kurtarmak isteyişim. Belki bittim ben. Hiçbir şekilde, başka bir düzenin adamı olamam. Türkân dahil, beni hiç kimse kurtaramaz artık. Belki Seyit Sabri, bunu kurnazca hesapladığından, hiç tınmıyor. Nasıl olsa, bu başka türlü insanların yaşadığı, kararlı ve sert düzlemde tırnaklarımı kıracağımı, yine onların balta girmemiş ormanına, hem bu defa mahcup ve yenik bir goril olarak döneceğimi biliyor. Öyle mi? Asla, asla! Hiçbir zaman!

Aysel, bilerek ya da bilmeyerek, işte tam bunun üzerine gelecekti. Odasına sığmayacaktı bir kere; duvarların daraldığını, bakışların değdiği yerde eşyayı gizli gizli parlatan radyum ışıltısının piç olup bilindiğini görecek; hele votka şişesini açmak için gerekli açacağı arayıp da bulamayınca, zaten açık kapıdan koridora sızıp, vurmaksızın İbrahim'in odasına girecekti.

— Şu şişenin dilinden anlar mısınız, kuzum?

İbrahim içisıra öyle karanlık, öyle kötü ve sevimsiz bir yerdeydi ki, kapı birdenbire ardına kadar açılınca, beklediği mermiyi, adeta gerçekten kaba etlerine yedi. Kısa bir an gözlerini yumdu. Ter birkaç saniye içinde, pijamasının sırtına çıkmıştı. Koskocaman yutkundu, sanki bir pabuç yuttu. Ağır bir sesle:

— Her şeye, dedi, bir çare bulunur.

Aysel'in yüzüne bakmadan şişeyi alırken: — ... daha sakin ve medeni bir şekilde giremez miydiniz? diye ekledi: — ... korktum sayılır.

Aysel gülümsemek istedi. Olmadı.

— Siz mi? dedi.

İbrahim, bütün buldog yüzüyle ona dönerek, ilk defa baktı:

— Evet, ben! dedi. Bazı şeylerden korkmak için hayatımda çok sebep var.

Sonra başıyla yer gösteriyor: — ... oturmaz mısınız?

Daha sonra yoksul bir tanıtma: — ... adım İbrahim Cuma.

— ... benimki, Aysel. Eğer şişeyi...

Sustu. Ayağa kalktığı andan beri, uzak uzak başı dönüyordu. Dağılmış organlarını doğru dürüst yerleştirememiş; beliyle kalçaları, boynuyla çenesi arasında yalan yanlış boşluklar bırakmış gibi, devamlı bir sakatlanmış olmak duygusu içindeydi. Bir bakıma, öksürmekle öğürmek arasında bir yerde çırpınıyordu. Şişeyi almak maksadıyla elini uzatırken, gözleri karardı; devasa bir sıfır halinde bakakalan İbrahim'in, ayakları dibine, yere yığıldı. İbrahim, şişe hâlâ elinde, yukarıdan bir yerlerden, çok kısa bir an onu, yerde sarışın ve mavi bir ışık lekesi olarak gördü.

— Bayıldı, diye düşündü.

Bayılmış bir kadına ilk defa rastlamıyordu. Camlarda geceden kalma kötü bir karanlık olmasa, şüphesiz daha iyi olacaktı. Belki bu yüzden, önce tavandaki büyük ışığı yaktı. Yakar yakmaz duvarlar, adeta birbirlerine çarpa çarpa geriliediler. Aynalar, cıva kaypaklıklarıyla, odayı bir gümüş aydınlığına buladılar. Aysel bu ışık bolluğu altında, gittikçe yoksullaşıyordu. İbrahim birdenbire onu kucaklayıp kaldırmazsa, eriyip su olarak, görünmez birtakım deliklerden, akıp kaynayacağı zehabına kapıldı. Ve kaldırdı. Aysel'in, Jeanne d'Arc biçimi kesilmiş kıvamlı sarı saçları biraz uzamıştı. Tırnaklarından ikisinin ojesi düşmüştü. Gözlerini yumduğundan beri İbrahim'in aklına yine gözlerinin mavi olması ihtimali geliyordu. Biraz puslu, zaman zaman griye dönen, başka türlü bir mavi.

Ayılması uzun sürmeyecek. Birkaç dakika tıraş kolonyasıyla bileklerini ovmak, ağzına birkaç damla katıksız votka akıtmak! Belki alnını ıslatmak, biraz da; geniş, pürüzsüz ve aydınlık alnını. Derken kirpikleri kımıldayacak, dudakları kıpırdayacak. Yorgun sesiyle hafifçe:

— Ah! diyecek.

Bunu, insanı kahrından öldürebilecek bir acılık, bir çaresizlikle diyecek. Üstelik, biraz daha kendine gelerek, İbra-

him'in yanı başında olduğunu fark edince, ah dediğinden utanacak. Bakışlarını kaçıra kaçıra:

— Kusura bakmayın kendimi tutamadım, diye bitiştirecek, zahmet oldu.

İbrahim'se ısrarla bakışlarını arıyordu: — Hasta mısınız?

Yine, o acı gülümseme: — Hayır, geçer. İçkimi versenize!

— Sabah sabah içmeseniz?

Ansızın döndü. Bir sürü göz, ıslak siyah, ışıksız, başkaldırmış:

— Size ne? Çocuk muyum?

Bardağı eline alır almaz, şaşılacak bir çabuklukla hop! dudaklarına götürüyor. İçkisiyle kavuşması alabildiğine hızlı, kesin ve tartışmasız bir şey. Bunda hakarete yaklaşan bir cüret, bir küstahlık görmemek için kör olmalı. Aysel, içmiyor; kendini alkole katıp; düşünmek ve acı çekmek, en önemlisi hayal kırıklıklarını yaşamak kabiliyeti olmayan; belki acı ve kalabalık, ama mutlaka duygusuz, bir eriyik haline gelmeye çalışıyor.

— Bu ışık cümbüşü niye? Şehrayin mi var?

İbrahim, bir şey demeden, tavandaki abajuru söndürüyor.

— ... benim için bir şeyler yapamaz mısınız?

Gözgöze geliyorlar. Fakat, hayır! Aysel içkisine sığınıyor hemen.

— Ne gibi bir şeyler?

— Bilmem! Çok zor bir durumdayım. Yaşamak değil benimkisi, cehennem azabı. Başka bir yaşama şekli bulmalıyım. Bunu biliyorum ama zayıfım.

Başka bir ses buluyor, daha ciddi bir ses:

— ... biri, diye ilave ediyor, beni kurtarmalı. Yorgunum.

İbrahim manasızlığını bildiği halde:

— Para? diyor.

Dişlerinin ucunda, o acı gülümseme: — ... paradan mühim bir şey, bir adam belki; kuvvetli bir adam.

İbrahim terin, dizkapaklarından ayaklarına aktığını hissediyor. Dayanılmaz bir bütün ihtiyacını yutkunarak: — peki, diyor, ya o?

Aysel: — Beni, diyor, yine dövdü.

İçkisini bitirip kalkıyor: — Odama dönmeliyim. Şimdi gelirler.

Yanılmamıştı. Koridorda Uysal Tevfik'le burun buruna geldiler. Kalın kauçuk pabuçlarının üstünde, saydam ve lüzumsuzdu. Hiçbir şey söylemedi. Aysel'e bakmadı bile; yalnız, bir katil sırıtmasıyla İbrahim'i selamladı; arkasından geldiği yöne, yani merdivenlere doğru azaldı gitti. Kadın ortadan kaybolmuştu. İbrahim, koridorun loşluğuna direnemeyeceğini biliyordu. Aslında derhal bir duş yapması lazımdı. Tıraş olup temiz gömlekler giymesi. Başka bir yerde daha ağırbaşlı, daha içe işleyen bir Beethoven bulup, enine boyuna düşünmesi. Zira Türkân'a ulaşmak üzere olduğunu zannettiği günün sabahında, içinde harıl harıl çıkmaya uğraştığı bu cehennem lunaparkından, ayışığı mavisi bir sarışın, onu açıkça ve yeniden kurt hayatına çağırıyordu.

Kemal Rıfat, Ajans'daki bürosundan, Asım Taga'ya telefon etmeden önce, eliyle şakaklarındaki saçları yatırıyor; ince ve zarif köpekbalığı dişleriyle birkaç defa gülümsüyor. Zihninde, Tasvir gazetesinde çalışırken, vaktiyle Cihad Baban'ın ona söyledikleri:

— ... Kemal sen, bir muvaffakiyetsizlik adamısın; birinin işi aksadı mı, suratına adeta renk geliyor. Bunun sebebi ihtiras mı, yoksa haset mi? Kim bilir, belki ikisi birden.

Asım Taga, hattın öteki ucunda, boğuluyor sanki:

— ... ne diyorsun muhterem? Herif İzmir'e gitti yahu!

Kemal Rıfat pırıltılı siyah, yukarı yukarı ve dehşetli ukala bıyıklarıyla; ürkütücü beyaz gömleği ve kelebek kravatıyla, gittikçe keskinleşiyor; eskiden akılda kalmış bir bakış, telefondaki bir ses olarak, asap bozucu bir hal alıyor:

— ... uyutmuş sizi üstadını; evet evet, uyutmuş! Dün gece teleksle aldığımız haber önümde. Ayrıca ben Ankara'yı telefonla aradım ve konuştum. Hariciye iş kokusunu almış.

Lehmann Tractor's Company'nin mümessilini acele çağırtmışlar. Vekilin avantacılığı malum. Bilmem ama, işe onlar karışırsa...

İçinden, bir adam boğmak zevkleriyle, tamamlıyor: — ... sen şiştin demektir hacı ağa! Fabrikayı onlar kuracak, sen avcunu yalayacaksın.

Asım Taga, suratı karmakarışık, telefonu kapıyor. Yanı başında birisi varmış gibi, yüksek sesle: — Yok canım, diyor, olmaz böyle şey! Sonra derhal Suzan'a telefon ederek Freddy Mills'in aslında hangi cehenneme gitmiş olduğunu öğrenmeye çalışıyor: İzmir'e NATO Karargâhı'ndaki asker arkadaşını görmeye mi, yoksa Ankara'ya iş konuşmaya mı? Fakat Suzan kendinden emin:

— İzmir'e gitti babacığım: İki defa sordum, ikisinde de aynı şeyi söyledi.

— Hangi otelde kalacaktı, biliyor musun?

— Hayır, ama ne lüzum var? Başka nereye gidebilir ki?

Asım Taga: — ... Ah benim avanak kızım, diyor. Ve o anda, Suzan'ın bu iyimser saflığına çarpar çarpmaz, Kemal Rıfat'ın doğru söylemiş olduğunu apaçık anlıyor: — ... evet bizi uyuttu, herif, şek şüphe kalmadı.

Arkasından bir telefon daha: — Alo, Şehirlerarası mı? Ankara'da, Yüksel Palas'da, Balıkesir Milletvekili Recai Kurter'le görüşmek istiyorum. Çok acele. Burası Taga İthalat, numaramız...

Hemen bir yaprak cıgarası buluyor, üst üste birkaç defa yakıyor ve söndürüyor. Elleri, gözleri aynı anda birçok yere birden dağılıyorlar: İstanbul Ekonomi Bankası İdare Heyeti salonundaki masalara; Freddy Mills'in hiçbir şekilde elini sürmeden ve söndürmeden, piposunu dakikalarca dişlerinin arasında tutuşuna; sonra karısının, başına hâlâ köylü biçimi doladığı tülbente; Andoniça'nın biraz eğri, fakat fevkalade, sağlam ve beyaz dişlerine! İstanbul'da bir Coni'ye sahip olamıyoruz, ne o? Adımız büyük Şirket; en taşralı yanıyla isyan ediyor: Ne demek efendim? İşi bozan bizim saflığımız değil, başkalarının hinoğlu hinliği. Kimin aklına ge-

lir ki Hariciye Vekâleti'nden birileri çıkıp, avantası için işimizi bozacak? Sanki biz başka partideniz, sanki Adnan Bey, evet evet başkası değil bizzat o, Asım seni mebus yapalım demedi. Her şeyin bir yolu yordamı, her şeyin bir usturubu olmalı muhterem! Seçim zamanı para gerekti mi, keseye davranan kim? Asım Taga. Ticaret ve Sanayi Odası seçimlerinde, işe yarar bir netice alabilmek maksadıyla, Parti'yle tüccarlar arasında mekik dokuyup, kulis yapan kim? Asım Taga! Teşkilatın ihtiyacı var diye bankadan bir kalemde yetmiş bin...

Recai Kurter, uçsuz bucaksız ve kanarya sarısı mendiline alnı, yanakları, ensesi ve elleriyle yapışmış, alabildiğine terliyor:

— ... biraz irhatsızım, diyerek terliyor, üzerine afiyet! Tansiyon. Senin işle pek meşgul olamadım, iki gözüm kardaşım. Neymiş? Hariciye'den mi çağırtmışlar? Allah Allah! ben Umum Müdür Muavini'ni yoklayayım bir daha.

Telefonu kapatırken, damarları bütün vücudunda şemsiye telleri gibi gerilmiş, fikrini söylüyor ve Asım Taga'nın sabahını iyice berbat ediyor:

— ... Hariciye burnunu sokarsa kötü, bizim gücümüz yetmez gayrı. Ama sen hele umudunu kesme!

Laf mı bu? Ümitlenmekte devam edebilmek için, sağlam bir yerlere tutunmak şart. Oysa asım Taga'nın güvendiği bütün dağlara, şaşırtıcı bir hızla kar yağıyor; onu gücünden emin işadamı rahatlıklarından koparıp, ham bir armut gibi, kaskatı bir toprağa düşürüyor. Suzan, atlamış. Kemal Rıfat, öç alıyor adeta. Recai Kurter'in bir şey yapabileceği yok. Geriye ne kalır? Kala kala, 1946'dan beri şeytan tılsımı önemiyle taşıdığı, Demokrat Parti üyeliği mi? Teşkilata para vermiş olmak, seçimlerinde konuşmak!..

Ağzının içi, eksi bir tükürük kalabalığıyla dolu, en müthiş tükürmek istekleri içinde:

— Yaş bu iş, diye tekrarlayıp duruyor. Parti'ye kalırsa yaş bu iş; ağzımla kuş tutsam, kimseyi samimiyetime inandıramam, değil mi ki adımız Kenan Öner'in adamı diye çık-

mış, her defasında olduğu gibi, yüzüme gülecek arkamdan omuz silkecekler.

Asım Taga'yı, ufak ufak, fakat adamakıllı acıtarak kemiren dert bu. Gerçi daha ilk günlerinde, Parti'ye sokulmuş; İstanbul teşkilatının kuruluşunda, düpedüz çalışmıştı. Ne var ki bir ucuyla, müstakil demokratlar hizbinden Ahmet Tahtakılıç'a, öteki ucuyla Avukat Kenan Öner'e dayanıyordu. Bu iki politikacının ikisi de, 1948 başlarından itibaren, Yüksek İdare Kurulu'na karşı gelmişler, sonunda başka bir Parti'ye katılmışlardı. Asım Taga atılganlığı o kadar ileriye götürmedi ve Parti'de kaldı. Pratik mahalle bakkalı zekâsıyla, seçimleri kazanmak şansının, ancak Demokrat Parti'ye güleceğini seziyordu. Artık ona düşen, ne yapıp yapıp üst kademelere, bu şüpheli ve zararlı yakınlığı unutturmaktı. Öyle yapmaya çalıştı. Unutmadılar. Ne kadar içten, ne kadar karşılıksız fedakârlıklara giderse gitsin; ne kadar, en '46 demokratlarından biri olduğunu hatırlatırsa hatırlatsın, teşkilatın bütün kademeleri onunla arasında daima bir açıklık bırakıp, belirli bir mesafeyle konuştular. İşini büyütmedi mi? Büyüttü elbet. Döviz transferinde "tercihli muamele" görmedi mi? Gördü tabii! Fakat hiçbir zaman, bütün gayretine ve çalışmasına rağmen, onlardan biri olamadı. Bunu içisıra büyük bir sır olarak saklıyor; ağız kalabalıkları, şarlatanlıklar, kraldan fazla kralcı davranışlarla, etraftan gizlemeye uğraşıyordu: Tüccar arkadaşlarından, Şirket'den, Banka'dan! Bir manada, kendisinden!

Ofisine bitişik tuvalete geçti, lavaboya tükürdü. İçinde bir adam, yarı sihirbaz yarı esnaf biri, el çabukluğuyla tezgâhını kurmuş, yeni bir fikir üzerinde çalışmaya başlamıştı:

— ... Ankara'ya tesir edecek birini bulabilsem; doğrudan doğruya Zirai Donatım'a, ya da Hariciye'ye; belki vaziyeti kurtarırım. İtibarlı biri, nü...

Birden eliyle alnına vuruyor: — Tüü! Nasıl da unuttuk muhterem? Yapsa yapsa, Seyit Sabri yapar bunu: Hariciye Vekili'yle ortak gibi bir şey, çevirdikleri fırıldakları bilmeyen yok! Fakat harife nasıl sokulmalı? Belki Kemal Rıfat?..

Kemal Rıfat'la buluştular. Rahatsız edici vitrin mankeni şıklığını her gittiği yere götüren gazeteci, Sirkeci'deki kebapçıya, aşağılık bir bara girermiş gibi, çok yukarılardan, iyice küçümseyerek girdi. Birtakım dudakları ve bıyıkları taşralı adamlar, yağda kızartılmış bir kırmızı biber, sumak ve soğan kokusu üzerine dizilmişlerdi. Dövülmüş yoğurt parmak uçlarına bulaşıyor, çenelerinden akıyordu. Asım Taga, bu gibi yerlere alışkındı. Kaşla göz arasında birkaç iskemleyi birden zaptederek:

— Oğlum, dedi. İki lahmacun, iki de karışık, Bursa işi.

Kemal Rıfat'a döndü: — Ayran mı içeriz?

— Bilmem! Benim için madensuyu olsa...

Kendini hanidir ülserli sanıyordu. Belki, bu sanısını bozacaklarını bildiğinden, asla doktora gitmemişti. Şimdi, lahmacun tabağının önünde dehşetli rahatsız, bir eliyle şakağındaki saçları yatırıyor, ortalığı lafa boğarak yemekten kurtulmayı deniyor.

— ... evet, aralarından su sızmadığı doğru: Tütüncü ihsan bir, Paris'teki Selim Osman iki, Seyit Sabri, üç! Seyit Sabri'nin büyük ölçüdeki döviz kaçakçılığına, bu yüzden göz yumuluyor. Bütün bunlar doğru, doğru ama herife yanaşmak zor. Küçük çapta bir krallık kurmuş adeta. Etrafında adamları, ıvırı zıvırı...

Asım Taga: — Canım, diyor, sen gazetecisin. Gazeteciler açıkgöz olur, malum ya! Hem muhterem, ikimizin de menfaatına bu: İşi bir kere Ankara'ya kaptırdık mı, avcumuzu yalarız sonra.

Önündeki tabağı çabucak silip süpürüyor:

— Avcumuzu, diyor, yalarız.

Gözü bir kadına ilişmesin, iple bağlanmışçasına o yönde kalıyor artık. Kadınlarsa çoktu ve dışarıdaydı: Bayrak kırmızısı rujları, kedi gibi sokulgan göğüsleri ve kütürdeyen kalçalarıyla, birbirlerine ekleniyorlardı. Sonra Andoniça'ya ekleniyordu hepsi. O evin içinde, odadan odaya, sımsıkı gerilmiş saçlarını ve limonçiçeği kokusunu taşıyarak, erkek pantolonlarıyla dolaşıyor; öpüşecek oldular mı kati-

yen gözlerini yummuyordu. Andoniça gibi nerede bir daha? Kızlarla gönül eğliyormuş, varsın eğlesin, bu yüzden patırtı çıkarmak mı, lazım? Aksine uysal davranılsa, belki ikisine de...

— ... bir kere telefon ederiz, usulen: Bir randevu isteriz, yanaşırsa ne âlâ, konuşuruz gidip, derdimizi anlatırız; yok yanaşmazsa, o zaman...

Kemal Rıfat'ın dudak uçlarında, sivri köpek balığı gülümsemesi. İçisıra sürüp götürüyor: — ... yanaşmayacağı besbelli, hacı ağa? Ne kurttur o ne kurt! Zaten yanaşırsa bile, aslan payını nasıl olsa kendine ayıracak.

Asım Taga: — Sen, diyor, yalnız gitsen? Vaziyeti biliyorsun...

— Hiç olur mu azizim? İş sizin işiniz, benim hiçbir sıfatım yok ki.

— Sıfatın mı yok, hah hah, sıfat kolay muhterem! Sen neticeyi al, tavassut et, korkma! Bizim sayılırsın.

Yoğurtlarını dört tarafa saçıyor: — ... senin kredi işini yoluna koyuyorum. Ben şöyle bir çıtlattım, arkadaşlar müsait...

Akın Limited Şirketi'ne, yemekten sonra, Marmara Haber Ajansı'ndan telefon ediyorlar. Kebapçıdan, Kemal Rıfat'ın gri Citroen'iyle Ajansa gelip, sıcağı sıcağına ediyorlar. Şirket'in santralı, onları, Seyit Sabri'nin özel bürosuna bağlıyor, kendisine değil. Hattın öbür ucunda, Oktay'ın kuşkulu sesi:

— Buyurun efendim, kimi aradınız?

— Ha, burası Marmara Haber Ajansı, ben muharrir Kemal Rıfat! Mümkünse, Seyit Sabri Beyefendi'den randevu ricasında bulunacaktım. Önemli bir mevzu ile ilgili olarak. Esasen Beyefendi beni tanırlar...

— Bir dakika!

Sabahtan beri münasebetsiz telefonlar. Ziraat Bankası Umum Müdürü İstanbul'a gelmiş, Ticaret Odası'nda toplantı yapacakmış. Seyit Sabri'yi de çağırıyorlar. Perapalas'tan, kim olduğu anlaşılamayan, konuşması dehşetli kalabalık bir İtalyan'ın, ikinci arayışı. Her defasında, Gaetano'nun adını

veriyor. Şimdi de muharrir Kemal Rıfat, Marmara Haber Ajansı'ndan. Seyit Sabri, Oktay'ı, masasının başında ona hiç yakışmayan, yüzünde eğretiymiş gibi duran, dövülmüş köpek gözleriyle karşılıyor. Önce ümitle, ne olduğunu öğrenir öğrenmez, puflayarak dinliyor. Başını çevirip:

— Vaktim müsait değil, diyor. Başka zaman arasınlar.

Çünkü sabah kahvaltısından bu yana, ne olduysa olmuş, Seyit Sabri'nin o ezici kral pırıltısı kirlenivermiş. Gözleri yalan yanlış bakıyorlar, palas pandıras sararıp, yumuşuyorlar. Sakalı adeta siliniyor. Ağızlığı ukala ve küstah dikliğini, git git kaybederek, adeta ufalıyor ve eğriliyor. Seyit Sabri mi bu? Rastladığı camlarda gizli gizli profilini seyreden; milyoner, sermaye kasabı, gizli ve şaşılacak derecede düzgün işler, milletlerarası bir gangster bürokrasisi kurmuş iş adamı mı; yoksa eli ayağı titrek, öl desen ölecek, zavallı ve şaşkın bir ihtiyar mı? Mademki Akın ortalarda yok, gece eve gelmemiş, kimse nerede olduğunu bilmiyor; elbette o, içinde bir yerinde açılmış hınzır bir delikten, böyle paldır küldür boşalır gider. Akın, oğlu ve yaşama sevinci, övündüğü ve güvendiği tek şey.

Annesinden durumu öğrenir öğrenmez, beyninde bir saplantı:

— İbrahim! İbrahim yaptı bunu! Bir başkası yapamaz! Böyle kalleşçesine oğlumu kaçırıp, beni vuracak. İşe polis karıştırmayacağımı biliyor.

İbrahim mi? Evet, İbrahim!.. Akın söz konusu olunca, kendisini öylesine zayıf, silahsız ve tesirsiz hissediyordu ki; oğlunu kaçırmış, lüzumundan fazla Amerikan bir İbrahim, gözünde dakikadan dakikaya, ölçüsüz bir önem ve heybet kazandı. Bilhassa heybet! Artık eski adamını, iç karartan bir gölge halinde, İstanbul'a sığdıramıyordu. Her an Edirnekapı'da, Beykoz sırtlarında ve Bulgurlu'da onun tüyler ürpertici bir tembellikte Akın'ı boğduğunu kuruyor; bütün paralarını, gece yarılarından sonra, çantalar dolusu ona ulaştırdığı halde, oğlunun ancak cesedine kavuşabiliyordu. Fevkalade güzel bir cesetti bu, saçları düzgün taranmıştı; yalnız alnının

ortasında çıplak bir kurşun yarası, üçüncü bir göz gibi ısrarla bakıyordu Acıtıcı, merhametsiz ve korkunç.

En kötüsü de, yıkıntısının altından çıkamayışı. Bir asfalt ve siyah bira gorili, oğlumu kaçırmaya mı yeltenmiş, hah hah, ben şu kadar on yıllık Seyit Sabri'liğim ve el ulağı itlerimle hem onu kurtarırım, hem de o gorilin işkembesine beş çelik çekirdekli mermi gömüp, bira köpüklü pis kanını, yılan sırtı asfaltların üzerine dökerim, diyemiyor: Birbiri ardından kafasında parlayan çareler, tedbirler, hareket planları; olgunlaşıp, belirli bir biçim ve özellik kazanamadan, gök fişekleri gibi darmadağın oluyor, renk renk kıvılcımlarıyla, etrafına dökülüyorlar. Biri gidip İbrahim'i, otelinde kontrol etmeli. Saçma. Böyle bir halt eden goril, köhne otelinin mütareke karanlığında oturup, bonfileler ve spagetti'ler tıkınmakta devam eder mi? Saklanmıştır elbet, bir yerlere. Yeterince bekledikten sonra, ya telefon edecektir, ya iki satır, mektupla, şantajını yapacaktır. Peki, Akın'ın dün nerede olduğunu, araştırsak?..

Oktay suratında göz diye gezdirip durduğu, yeşil böcekleri kımıldatıp:

— İbrahim böyle şey yapmaz, dedi. Ama mademki istiyorsunuz araştıralım. Yılmaz otele gidip sorsun; Salih, küçük Rıza'yı bulur, ağzını arar. Güngör de...

Seyit Sabri daha o dakika, ilk cümleye takıldı:

— Nasıl yapmaz. Malımı bilmez miyim ben?

Oktay saygıyla önüne bakıyordu. Omuzlarını bulabilse adama benzeyecekti.

— Affedersiniz, dedi, ama onu en son gören benim.

Aslında Seyit Sabri, o kadar kendi kendisinin içindeydi ki, oğlunun evden kaçmasını da, gerçekte olduğu gibi değil, yaşadığı kâr ve zarar hesaplarının, rekabet ve düşmanlıkların çerçevesinden görüyordu. Bu defa yıkılmıştı fakat. Tartışmasız, iki kere iki dört, yıkılmıştı. Adamları bunu fark etmesin diye, yalnız kalır kalmaz, viski şişesine sarılıyor; kötü sarı bir alkolden, onu her şeyiyle, bir gün önceki, ne bir günü, birkaç saat önceki sürgündeki kral yaşamasına aktara-

cak, saklı ve sihirli bir güç arıyordu. Şehirler ve milletlerarası telefona küstahça fikirlerini tükürecek, ofisin camlarından Haliç'e sa majeste bakışlarıyla çok yukarıdan bakacak, hani o eski yaşamasına! Aksi gibi dilinin ucunda, yaşadığı son İbrahim'lerden birinin, sırtlan sözleri:

— ... insan hayatını beşeri şeyler üzerine kurmalı, çünkü gerçekte bize tesir eden onlar. Beşeri şeyler üzerine kurulmamış bir hayat, ne kadar büyük, ne kadar başarılı olursa olsun, akla hayale gelmedik bir sebepten, ama beşeri bir sebepten çökebilir.

Bardağını kıracakmış gibi avuçlarında sıkıyor:

— Bana bunu mu ispat etmek istedi?

Rıfat Solakoğlu, dudaklarının ucunda pırıldayan bir tiksinti, gayet ölçülü ve gayet hesaplı hareketlerle, çantasını yerleştiriyor. Kâğıtları, senaryo dosyalarını, mikroplu şeylermiş gibi parmaklarının ucuyla tutuyor; bazılarını çantasına sıralıyor, bazılarını çekmecelerine:

— ... kaç defa tebarüz ettirdik biz nokta-i nazarımızı; Yerli Film İmalatçıları olarak, Parti mahfillerine, Hükümet'e aksettirdik. Film sanayiimizin kalkınması, milli kalkınmamızın bölünmez bir parçasıdır, hükümetçe himayesi iktiza eder dedik. Yabancı film ithali böyle hesapsız kontrolsüz devam ederse, bizim sermaye imkânlarımızın mahdut oluşu vesaire yüzünden, korkulur ki...

Ya da iyice, Sulhi'nin burnuna giriyor. Kendinden emin, gururlu:

— Yaz, diyor, aynen yaz! Bu şahsi menfaat meselesi değildir, milli menfaat meselesidir. Gâvur filmlerini ithal edenler dünyanın parasını kazanmışlar. Efendim? Hâlâ kazanıyorlar. Sinemalar onların elinde. Biz koca Beyoğlu'nda, filmlerimizi geçecek tek sinema bulamıyoruz.

Rejisör İhsan koltuğunun yumuşaklığını yaşıyor. Patronunu dinlemiyor bile. Pencereden görünen, mavisi şüpheli bir gökyüzü parçasını gözlerine yapıştırıp, içisıra uğuldayan projeleri uygulamaya başlıyor. Şimdi bütün ağırlığı reklama vermeli. Uydurma bir biyografi. Yüzlerce resim. Rö-

portajlar. Hele şu kızı bir tanıtalım, adı duyulsun, her köşebaşında bir resmi görünsün, arkası kendiliğinden gelecek: Senaryo da, para da şirket de.*

Solakoğlu, olmadık bir yerinde, sözünü kesiyor: Kapıdakilere:

— Nerede kaldı bu herif? diye soruyor.

— Şimdi gelecek, diyorlar, çok sürmez.

Saatine bakıyor: — ... treni kaçırırsam! diyor.

Sonra Sulhi'ye: — ... Ankara'da, diye bir şeyler anlatmaya uğraşıyor, bir yandan tiksine tiksine kâğıtlarını yerleştiriyor, bir yandan anlatıyor: — ... Ankara'da bir mevzu ile meşgul olacağım. Bizim Cemiyet, filmcilerin hakkını korumak için, Hükümet nezdinde, vakıa bazı teşebbüsler yapmıştı. Hatta Başvekil Yardımcısı bir konuşmasında...

Rejisör, Sulhi'ye bir cıgara uzattı. Sulhi, dumanlı güneş gözlüklerinin arkasında, öksüre sarsıla Solakoğlu'nu dinliyordu. Cıgarasının dumanını eliyle kovaladı. İhsan'a gülümsedi. Sonra ikisi birden patrona gülümsediler: Rejisör:

— ... siz, diye için için sürüp götürüyordu, ithalcilerle uğraşadurun, biz de sizinle uğraşacağız elbet. Başka yolu yok bunun. Filmciliğin bütün kârını, büyük şirketler mi cebine indirecek? Küçükler ne halt etsin, peki? Negatif karaborsada. Stüdyolar ateş pahası. Sinemalar tutulmuş.

Sonra bir küfür kuruyor, yüzlerce zili olan, her saat başında çalıp, ortalığı ayağa kaldıran müthiş bir saat kurarmış gibi, heyecanlı, kan ter içinde, bir küfür kuruyor. İçine bir yerine, güzelce yerleştirip, saklıyor küfürünü. Mademki Solakoğlu henüz patronu, hâlâ iki film için mukavele var aralarında, bu küfrü boşaltamayacak. Hem ne diye boşaltsın? Sen patron oluncaya kadar, hatta o zaman bile, büyüklerine açıkça karşı çıkmayacaksın. Çıkarsan enayisin. Yaşatmazlar ki! Film vermezler, stüdyo vermezler... İki elin böğründe, kurdelelerin aç yılanlar gibi ıslık ıslık ortada, kalakalırsın.

* Rejisör İhsan için bkz.: *Bıçağın Ucu.*

Şafak Film'in kapısında, gözleri aşağı aşağı düşmüş, yoktan bir adam. Ellerini, teker teker, bütün ceplerine sokuyor, çıkarıyor:

— Duacıyız, diyor, İhsan ağbiy.

— Nasılsın Rıdvan?

— Allah ömürler versin.

Sonra dileniyor: — ... fakire bir iş olursa!..

Rejisör İhsan ve Sulhi, ona bir kemik atıp, yürüyorlar. Patronu, Ankara yolculuğuna uğurlayıp, Beyoğlu'na defoluyorlar. Her ikisi patrondan, patron her ikisinden, ayrıca ikisi birbirinden nefret ediyor. Her biri öbürünün türlü dalaverasını, dolapçılığını, kalleşliğini biliyor ve susuyor. Pek pek prodüktör toplantısında Rejisör İhsan'dan açıldı mı, Solakoğlu tiksine tiksine:

— ... esmayı, diyor, üzerimize sıçratmayalım. Efendim?

Sulhi kauçuk pabuçlarının tepesinde, devetüyü paltosunun kuytularında, eskimiş ve küflenmiş bir iskelet gibi, takır takır ırgalanıyor. Öksürdükçe, dökülüp dağılıyor. Bir figürana, Solakoğlu'nun kadın ticareti yaptığını fitliyor; artistliğe meraklı bir bar dansözüne, Rejisör İhsan'ın ne fırıldakçı olduğunu yetiştiriyor. İhsan halbuki, her fırsat bulduğu yerde Sulhi'nin gölgesine tükürür, cahilliğini ve şantajcılığını ipe dizer ama böyle yüz yüze gelince, hele gelecekle ilgili bir sürü projesi varsa, koluna girip omzunu okşar:

— ... ne âlemde gazete, ha? Satış nasıl gidiyor?

Hemen arkasından önemli bir soru: — Paranı aldın mı? Şafak Film'den?

— Yok be ağbiy! Üçüncü gelişim bu. İki sayıdır film için üçer sütun palavra kesiyoruz. Kuruş koklatan yok. Sanki bedavaya çıkıyor gazete. Ha? Biz ekmek yemecek miyiz? Tutmuş nutuk atıyor seninki, yok yerli filmlerin boku püsürü, yok bilmem nesi...

Beyoğlu'na çıkmadan, Rejisör ona, bir elli kâat tosladı. Köşe başında durdu, cüzdanından dört onluk iki beşlik çıkarıp, tosladı. Yüzü, zeytinyağı sürülmüş gibi, yeşil yeşil parlıyordu. Adeta fısıldayarak:

— Al, dedi. Al ama bu başka. Yeni bir bomba patlatacağım.

— Herkes patlatıyor yeni bir bomba, ağbiy.

— Ayıp ettin Sulhi! Birazdan bir yıldıza takdim edeceğim seni, süperklas. Türkiye'nin Rita'sı. Göreceksin ya gözlerinle... Saçlarını bir savuruyor...

Sulhi gülümsedi: — Haberimiz oldu, dedi, senin Rita'dan.

Rejisör İhsan, paltosunun etekleri rüzgârda, Beyoğlu'na tam bu anda girdi. Kısacık kollarıyla bütün bir öğle sonu kalabalığını iki yana iterek:

— ... esaslı, dedi, birkaç konuşma yaparsın, ha? İki üç fotoğraf, iri iri başlıklar. Sen işini bilirsin ya, ben de naçizane...

Galatasaray'da kuytu bir pastahanede, Gilda gelinceye kadar avuçlarıyla cam masayı kirlete kirlete, neler anlatmıyor ki? Usandım başkaları hesabına çalışmaktan. Yeni işler peşindeyim. Elimde bir senaryo var, dehşet! Tam iş senaryosu. Daha adını koymadık ama, belki "Gilda'nın intikamı" olacak, belki "Gilda İstanbul'da." Nasıl? Karı zaten Rita'nın tıpkısı. Jön, kolay. Servet'le konuştum. Borcu vardı bana, ister istemez kabul etti. Yalnız Hadi hergelelik edeyim diyor; yok şu ara sıkışıkmış, evinin taksitini bile verememiş, yok Kemal Film'e kontratla bağlıymış... Aslında numara bunlar, tepeden aşağı numara: Meramı filme ortak girmek. Para kokusu aldı mı, böyle yapar hep. 'Perili Köşk'ün tadı damağında kalmış keratanın. Tabii olmazsa, şirket kuracağız. Kâmuran'la geçen gece, Güneypark'da kafaları iyice tütsüledik. O mu? Ohoooo, o dünden hazır kardeşim. Şimdi sen bu sayıda, yeni bir film şirketi falan fıstık diye bir şeyler yakıştır, Gilda'nın röportajına komşu bir yerlere koyuver, oldu mu? Her ay elli kâadını alacaksın benden, temiz temiz. İşi büyütürsek, seni reklam şefi diye...

Sokaküstü camlara, tül perdeler çekilmiş. Hesap makinesinin arkasında, büyük ve beyaz bir saç kalabalığına yenilmiş, siyahlı, yaşlı bir kadın. Rum olmalı. Kucağında, bitmez tükenmez bir Van kedisi. Sulhi birdenbire Rejisör İhsan'dan kopuyor; kedinin gözlerini bulmak, biri ne renk,

öteki ne renk diye, bakmak istiyor. Bulamıyor. Kedi bıyıklarını, bir demet anten gibi açmış, gözlerini inadına saklamış. O da gülerken, dudaklarını uzatıp, dönük ve dönük yeşil gözlerini, inadına saklıyordu. Hah hah hah, sen daha bekle Athena! Hesaplar yap, hayaller kur: Rejisör İhsan hususi geldi, film için barda beni ve oyunumu seyretti diye övün, seni böyle biriyle tanıştırdığı için, o beş para etmez dostuna dört elle sarıl, Sulhi'ye yüz verme! Bak herifler seni nasıl harcıyor, bak gör!

Gözlüklerinin dumanlı siyahında, hastalıklı gözlerini dinlendiriyor.

— Hani, diyor, bir Athena var, dansöz. Beygir Kâzım'ın barında...

Rejisör gülmekten kırıldı: — ... ne çabuk duydunuz be? Sinek uçsa...

— ... biz duyarız. Sinekten önce duyarız hatta.

Bir cıgara yakıyor: — ... kızın aklı iyice yatmıştı ama, diye bitiştiriyor: Yıldız olacak sanıyordu.

İçin için, bir ağrı: — Daha çok bekler, bunlara inanan.

Bir de sevinç: — Bana mum olmazsa Athena, eh bak!

Rejisör ellerini yeniden camlara bulaştırdı:

— ... Kılçık Nazım'ın bok yemesi. Yoksa ben ne bilirim karının hevesini. Bir gece Miço'da oturuyoruz, küt! geldi... İyi oldu lakin, bu arada biz Gilda'yı ayarladık.

Gilda, yüksek omzunun üstünden, Sulhi'yi şöyle bir süzdü. Elini uzattı. Sulhi dudaklarını, parmaklarının ucuna dokundurdu: — Vay canına, diye düşündü, benziyor be! Gilda'nın eli, tırnak cilası, tütün ve ter kokuyordu. Rejisör:

— Bey, dedi, gazetecidir. Seninle konuşma yapacak.

Gilda boyalı kirpikleri ve altın dişiyle çakmağına eğildi:

— Öyle mi? dedi. Memnun oldum.

Arkasından, çabuk çabuk, başka bir laf: — ... bir kamyon birini ezmiş. Görseniz Yarabbi, içim kalktı. Şuracıkta hemen. Adamın gözleri akmış, öylece duruyor kaldırımda. İri iri bakıyor sanki. Aman Yarabbim!

Rejisör'ün elini tuttu. — Rüyama girecek, İhsan!

Elbet, İhsan. Artık sadece ve yalnızca İhsan. Aralarında yeni, daha sıcak daha içten bir ilgi yok mu? Birlikte lokanta lokanta, pavyon pavyon yaşadıkları; Rum şarkıcıları, İtalyan cambazları seyredip, Siirt battaniyeli kıl kıl bekâr odasının tenha yastığına baş koydukları bir gececik; ister istemez, ilk dakikaların resmiyetini, daha sonrakilerin acemiliğini ve çekingenliğini eritip siliyor. Bundan sonra daha yakın, daha bağlayıcı bir münasebet kurmalarına yol açmış oluyor.

Gilda ayrıca mesut. Sinema ve film işi olmasa da. Zaten sinema yıldızlığının, üne kavuşmanın asıl anlamını henüz pek kavramadı. Sanki bütün bu tasarılar onu değil, ona pek benzeyen başka birini ilgilendiriyor. Geleceğini tanıyamıyor sanki. Bu yüzden asıl mutluluğu, içisıra tartışmasız benimsediği güzelliğine rağmen, uzun zaman sarhoşlar arasında yalnız ve erk edilmiş sürünmesinin, böyle umulmadık bir şekilde bitivermesinden geliyor. Bir işadamı olarak, gözünde bir türlü elle tutulur bir hal alamayan Rejisör İhsan, onu gezmelere götüren, rakılar içiren, ter koktuğundan asla söz etmeyen bir erkek olarak dipdiri. Rejisör'ün işine gelen de bu. Onu daha görür görmez damar içlerinde kıvılcımlı bir rüzgâr esti mi esti. İlk düşüncesi, al bu kadını götür bir yerlere, avuçlarına köpüklü şaraplar doldurup iç, kulaklarına üfle ve kirpiklerinden öp, oldu mu oldu. Üstelik Gilda kendini esirgemeyen, cömert, şehveti bereketli bir kadın. Münasebetlerin bu taraflara kayması, şüphesiz Gilda'nın gözünde, mukavelelerin ve kontratların önemini azaltır; bu da onun çıkarına tıpatıp uyar. Ticaret için aşk, aşk için ticaret. Yaşasın Gilda.

Sulhi'yle bir buluşma kararlaştırıldı. Sorular hazırlayacak, ardına bir fotoğrafçı ekleyip, şu günlerde gelecek. Konuşacaklar. Resim çekecekler. Dedikodu yapacaklar. Gideceği sıra Sulhi, bir zaman tepelerine dikildi, öksürdü aksırdı: — ... şu ezilen adamı da, dedi, gidip bir göreyim. Gözleri kaldırımın üstünde demiştiniz, değil mi?

Ümid, göz gezdirirken, albümde bir fotoğrafa takılıyor.

Bir zaman, başından ayrılamıyor. Ufak bir resim bu. Eskimiş, biraz rengi atmış, bir gençlik resmi. Lisenin bahçesinde, Mahmud'la bir arkadaşı, yan yana durmuşlar. İkisi de izci kılığında ve gerektiğinden çok fazla ciddi. Ümid ilkin, bir anne gülümsemesiyle eğildi onların üzerine, şefkatle baktı; hemen arkasından, içinden yukarıya, başa çıkılmaz bir ağlamak isteğinin yükseldiğini duydu. Hayır! Bu duyguya yenilmek istemiyordu bugün. Yenilmeyecekti. Dudaklarını ısırarak, albümü dolduran öteki resimlere dağılmayı denedi. Mahmud ona bu albümü, hiç göstermemişti. Ne bu kasketli, saçları üç numara tıraşlı lise öğrencisi Mahmud'u tanıyordu; ne kim bilir ne zaman, çok bilmiş bir kasaba fotoğrafçısının kâğıda geçirdiği, şu yarı köylü çocuğu. İstanbul'dan geriye, Balıkesir'e ve Gönen'e doğru, aslında onun hiç tanımadığı, fakat tanıdığı kadarını yapan, bambaşka ve herhalde o derece önemli, bir Mahmud yaşamıştı. Cumhuriyet bayramlarında trampet çalarak caddelerden geçen, okul takımında voleybol oynayan, pörsük gözleri bir yanıyla içlerine, öbür yanıyla geleceğine açılmış, adamakıllı hızlı, iyice çalışkan bir Mahmud. Ümid, kulağında beraber günlerinden kalmış sözler, dudaklarında hep o yorgun, hep o biraz üzgün anne gülümsemesi Mahmud'un bu İstanbul öncesine uzanmaya, onu anlamaya çalışıyor.

— ... Gönen'den Balıkesir'e okumaya geldiğimde on üç yaşındaydım. Otobüsten iner inmez kaybolmuştum. Balıkesir o kadar kalabalık, o kadar büyüktü ki! Eniştemlerde oturdum bir vakit. Hem eniştemin Zaganos Paşa Camii civarındaki aşçı dükkânında ona çıraklık ediyor, hem ortaokula devam ediyordum. Bir gece eniştem sinemaya götürdü beni: Ayaz bir geceydi, o güne kadar hiç sinema görmemiştim, onun için...

Artık iyice yakınında onun saklı, fakat acılığı elle tutulabilecek kadar belirli gülümsemesi:

— ... ışıklar söner sönmez, dehşetli korktum.

Nerede bu Balıkesir. Eskimeyen buzlu bir sisin, tepeden ovalara doğru, mavi mavi uzattığı. Saat başlarının, Saat Ku-

lesi'nden kışlalara, Lise binasına, İstasyon'a ve Öğretmen Okulu'na, dalga dalga dağıldığı. Pazartesi günleri köylüler, bütün cami çevresini, sarı kestane boklu bodur hayvanları, çıldırmış renkleri hora tepen deli heybeleri ve insafsız bıyıklarıyla dolduruyor; sinekli ve pespembe leblebi şekerlerine, tozlu lamba şişelerine, kızgın yağ ve acı soğan kokan aşçı dükkânlarına, üçer beşer bölünüyor. Milli Kuvvetler Caddesi'nde paytonlara kurulmuş, ihtiyar ve çok boyalı inekler halinde, genelev kadınları. Etiketleri yırtılmış mavi kaplı harita defterleri ve birbirlerine hayasızca zincirlenen teoremler. Parasız yatılılardan İstanbullu bir çocuk var ki, mavi gözleriyle gökyüzünü iç ede iç ede, koridorlarda akordeon çalar, şarkı söyler, adı galiba Hüseyin:

... şen gönlün şen olsun
Boğaz'ın sarı kızı...

Bir resim daha: Üç dört adam, korkutucu adamakıllı elleri, yassı ve pırasa bıyıklarıyla, derme çatma bir aşçı dükkânının önünde durmuşlar. İri adamlar bunlar. Lacivert kasketleri, yasemin ağızlıkları ve iğde çekirdeği tespihleriyle, fena halde halk. İçlerinden birinin bacakları arasında, omuzları o zamandan göğsünün üzerinde duramayan, Mahmud. Gözleri, objektife alışmamış olmanın şaşkınlığından çok açılmış, saçları dipten tıraşlı, ütüsüz pantolonu boyuna kısa gelen, pabuçlarının ökçesi basık.

Sonra o fotoğraftan kalkıp, haydi dükkânı kapattıkları gece saatlerine çömeliyorlar. Ortalıkta keskin bir köfte ve karpuz kokusu. Enişteşi cıgarasını, kulağının arkasından alıp, ağızlığına iliştiriyor; yakmadan önce bıyıklarını sıvazlaya sıvazlaya:

— ... ağşam ezeni, diyor, eskerin içine bir laftır yayıldı: Yonan İzmir'i hataşa vermiş diye! Bak hinci şu işe! Bizim bölük gumandanı, Yüzbaşı Çopur deyola bi deleanlı kim, yavuz mu yavuz, hop demesiynen tekmilimiz at koparıp...

Mahmud'u, işini bırakmış, söylediklerini dinlerken yakalıyor:

— ... len Mahmud, len goca dana! Böyüklerin lafı diynenmez diye kaç kere tembeh ettik ya! Hinci varıp gulağını dutarsam...

Ümid yeniden, içten içe düğümleniyordu. Yeniden aynı başa çıkılmaz, ağlamak isteğini duydu. Hayır ağlamayacaktı. Sayfayı çevirdi. Fakat, hayret! Resim bütün diriliğiyle gözlerinin önünde kalmıştı. Farkında olmadan, oğlunu severmiş gibi: — Mahmud'um, dedi, Mahmud'um!

Sonra ona, ilk defa böyle dediğini hatırlayıp, daha çok ezildi. Utanıyordu da. Çünkü tam da bu sırada ona, beş yaşını kutlamak için, neredeyse boyuna ulaşan, gözleri açılır kapanır bir bebek armağan etmişlerdi. Beyaz, bitmez tükenmez bir masanın üzerinde, otomobil tekerleği iriliğinde bir pasta yatıyordu. Arkasından Ümid'i alıp, Galatasaray Lisesi'ndeki Çocuk Balosu'na götürdüler. Herhalde 23 Nisan Bayramı'ydı. Ufacık, saçları kocaman kurdelelerle örülmüş, beyaz tafta tuvaletli bir Ümid; ince uzun boynu ve kalabalık gözleriyle; fraklar giydirilmiş, tombul oğlan çocuklarının kolları arasında, dans ediyordu. Her tarafta krepon kâğıtlarından, türlü türlü süsler. Bin bir renkli Japon fenerleri ve konfetiler. O zaman annesi sağdı. Şişli'deki apartmanlarında, piyano çalıp dururken, kocasına dönüyor, bir şeye müthiş şaşmışçasına gözlerini açarak:

— ... benim kızımın, diyordu, öbürlerinden ne eksiği var, Zihni? Mazallah ya kaybolursa sokaklarda, ya başına bir kaza gelirse? İyisi mi otomobil her sabah onu mektebe bırakır, her akşamüstü kapıdan alıp eve getirir. Sen Şevki Efendi'ye söyle yarından itibaren...

Ümid albümü bıraktı. Çünkü radyoyu antene bağlamaya uğraşan elektrikçi çocuk, galiba bu işi becermişti. Odanın darlığına ve karanlığına epeyce büyük ve aydınlık gelen bir Balkan müziği, ansızın, önüne sandalye masa ne gelirse yıkıp devirerek süratle tavana yükseliyor. Ümid, yanına geliyor çocuğun:

— Oldu mu? diyor. Aferin.

Çocuk on altısında ya var ya yok. Fakat besbelli, büyü-

müş sayıyor kendini: — Oldu abla, diyor, olmaz mı? Yalnız toprak hattını, prizden aldık.

Ümid gülümsüyor: Aferin diye tekrarlıyor. Adın ne senin?

— Güngör.

— Haydi Güngör, git şimdi abajurlar için iki ampul al.

Çocuk, ellerini ayaklarını dört bir tarafa dağıtarak, savrulup gidiyor; Ümid'i orada, yani Mahmud'un odasında, korkutucu bir canlılıkla kımıldanıp duran eski fotoğrafların, Fransızca plakların ve plastik cep kitaplarının sevimli dağınıklığı ortasında, Point Bleu radyosuyla baş başa bırakıyor. Oda bir bakıma aynı oda. Aynı halı, aynı divan, aynı yazıhane ve aynı Mustafa Kemal. Yalnız sabahtan beri, Ümid'in gelecek yaşantısı için taşıyıp getirdiği radyosu, Mahmud'a ait herhangi bir köşebaşını tutmuş. Tarlabaşı'ndaki bir elektrikçiden uydurduğu iki ucuz masa abajuru, bir elektrik sobası, kendine göre birer yalnızlık kuytusuna yerleşmiş. Plakları, kitapları ise, gizli gizli uzayıp giden bir eski Beyoğlu evleri melankolisinin, ikisine birden aitliğini çoğaltıyor: Elbiselerinin çoğu da, Mahmud'un basit ve hantal dolabında, onun ceketleri ve pantolonlarıyla, bir arada. Taşınmış sayılabilir Ümid.

Kararını, Anahit olmasıydı, imkân yok gerçekleştiremezdi. Belki sadece radyosunu, pek pek pick-up'ını getirebilirdi, ama öbürlerini... imkânı yok! Radyo ve pick-up'ı onartmak, elbiseleri temizleyiciye götürmek bahanesiyle hazırladılar. Maide zaten çok ilgilenmedi. Babasını Şirket'e bırakıp dönünce, Ümid şoförden arabayı istedi ve eşyalarını bir kerede evine, daha doğrusu odasına taşıdı. Hemen döndü. Keleşoğlu arabayı istetir diye, hem yemekte bulunmak için. Oysa yemekte yalnızdılar. Maide ölü saçlarına bigudiler takmış, dallı budaklı damarlarının masmavi ağı içine gerilmiş; iki çatal rosto aldı, bir kaşık pilav; kaşla göz arasında üç bardak şarap yuvarladı ve defolup uyuz uyuz tüten bir Kulüp cigarasına tünedi. Ümid'in yemeğini her zamankinden başka, adeta çalışkan bir iştahla yediğini, oturduğu yerde fosfor yansımalarıyla sevinip durduğunu farketmemişti bile.

Daha iyi ya! O da kalktı, tekrar odasına geldi. Bu defa yanına, elleri ayakları kalabalık eden, Güngör'ü ekleyip geldi. Şimdi yerleşiyor. Ağır ağır, sindire sindire. Eski ve tortu bağlamış bir Benedictine likörünü tadarmış gibi kopkoyu. Radyosu, elektrik sobası, abajurları, şehir cereyanına bağlanacak. Bağlanıyor. Bağlandı işte. Kitapları, elbiseleri yerleşecek. Yerleşiyor. Yerleşti. Artık Madam Karanfilyan'ın Pelesenk Sokağı'ndaki pansiyonu, yarı yarıya Mahmud'la Ümid'inse; yarı yarıya, besbelli Bükreş'ten yürütme bir Balkan müziği, sütlü beyaz General Electric ampulleri ve yeni keşfedilmiş bir gezegen uydusu kızıllığıyla odaya mahcup sıcaklığını hohlayan elektrik sobasının. Ufacık bir mutluluk tutar gibi misin Ümid?

— Peki Güngör, borcum ne sana?

Boynunu büktü: — Ne verirsen abla?

— Olur mu öyle şey canım, belki az veririm.

Omuzlarını kaldırdı: — Eh, ver beş kâat!

Anlaşılan para lafı etmek, hele Ümid'in yanında, ağrına gidiyordu. Ümid on lirayı gözden çıkarmıştı. Bu yüzden sevindi ve yedi buçuk lira verdi. İki buçuk lira kâr ettiğini sanıyordu. Güngör parayı yelek cebine soktu. Gitmeden:

— Sağol abla! dedi. Bir emrin olursa dükkâna haber bırak, şipşak buradayım.

İlave etti: — ... Güngör de ama, sonra başkası gelir.

Güngör, elini ayağını sağa sola dağıtarak, sokak kapısından çıkıp, Tarlabaşı'na doğrulunca, Cinayet Masası'ndan Zeki, gözetlemek için sindiği yerde, bir an irkiliyor. Oğlanı konuştursam mı, çevirip? Belki bir şey öğrenirim. Niçin bu eve gelmiş, eşyaları niye taşımış filan? Fakat, derhal toparlıyor kendini: Sersemliğin âlemi yok! Etrafı kuşkulandırmak, uygun düşmez. Osman gibi, kaş yapayım derken göz çıkarır bu piç kurusuyla çene çalarken, kızı elden kaçırırım. Sonra ne demez, Komiser Orhan bana! Osman kızın izini, Orman Birahanesi'nden sonra kaybetti diye, az mı papara yedik. Allah var ama yukarıda, garip kuşun yuvasını yapan Allah! Nasıl olsa bizim kalbimiz temiz. Bak,

bugün kız yine tıpış tıpış geliyor. Hem de, o meşhur Buick arabasıyla.

İçin için, telefonun başına geçti, bugünkü raporunu aktardı Komiser'e.

— ... bir Buick vardı ya siyah, hani canım Garson Sotiri'nin ifadesinde adı geçen, öğle üzeri gözlerimle gördüm: Kız, gazetecinin evine onunla geldi, eşya meşya taşıdı. Efendim? Kimin miymiş? Ne bileyim ben? Bir ara kız tekrar atlayıp, çekip gitti, peşine düşecek oldum, sonra düşündüm lüzumsuz, arabanın numarasını aldığıma göre...

Nasıl afallayacak Komiser Orhan? Biz demedik mi daha işin başında, bu siyahlı kızda bir bit yeniği var diye? Hah hah hah, al bakalım, kız küt! herifin odasına düşüyor, üstelik beraber seyrana çıktığı arabayla. Tamam mı? Onlar hâlâ aranadursunlar, yok siyaset dalgası, yok ticaret dalgası, yok Şirket bilmem nesi diye; Pehlivan Zeki yer mi? Yemez arkadaş, yemez! Ben şimdi ne diyorum, arada garanti karı kolpası olmalı diyorum. Bir kere bu siyahlı dilberin hüviyetini tespit edip Müdüriyet'e aldık mı, Allah Allah, çorap söküğü gibi sökülür bu cinayetin sırrı. Biz de bu arada forsumuzu artırmış oluruz; hem Komiser Orhan'a karşı, hem Kısım Şefi'ne karşı.

En çok telefonda rapor verişini seviyor:

— ... bir Buick vardı ya siyah, hani canım Garson Sotiri'nin ifadesinde.

Oysa çepçevre, bir gizli soğuk. Sabahtan beri olduğu yerde dikilmekten, bu içten pazarlıklı soğuğa yeniliyor. Önce ayak parmakları, arkasından iki kulağı, ondan uzaklaşıyorlar. Soluğu, ağzından burnundan, dumanlar halinde sarktıkça, hep cıgara içiyorum duygusu. Artık bırakıp gitse olmaz mı? Olmasına olur. Bütün iş, siyahlı kızın kimliğini bulup çıkarmakta, değil miydi? Arabanın numarasını aldıktan sonra, geriye ne kalıyor? Trafik Müdürlüğü'nden 'aidiyeti'ni tespit etmek. Sonra kalk git, kızı elinle koymuş gibi, evinden kaldır götür. Fakat ayrılamıyor oralardan Zeki. Kızın pansiyonda kalıp kalmayacağını merak ediyor. Bekleyip

öğrenecek. Ne yapsın? Tekrar soyunup mindere çıkarak, büyük ışıkların, rüzgârlı bir Spor Sarayı uğultusunun altında, Fatih Güreş Kulübü'nden Hayvan Şükrü'yle güreş tutuyor. Bu Şükrü'ye zinhar kol kaptırmayacaksın. Kaptı mı yandın, dakikasında minderde bulursun sırtüstü kendini! Öyle acı bir herif! Ee, neden hayvan demişler?

Ötede Ümid, uzun parmaklarıyla kurdeleli çocukluğunu yakalayıp, Mahmud'un çocukluğuna yakın bir karanlığa çıkarmak istiyordu. Ya sırtına bozuntu basma elbiseler giydirerek, fakir bir Balıkesir mahallesine eklemeye; ya da düpedüz etsiz ekmeksiz geçmiş, savaş yıllarına katmaya uğraşıyordu. İpince, upuzun, teninde şüpheli bir sarılık, genzinde kavrulmuş soğan ve çökelek tatlarıyla! Mahmud'un yarı köylü sıcaklığı, onu çepeçevre sarmış, iyice ısıtmıştı. Evvelce üzerinde durmadığı bazı sözleri, şimdi nedense cızırdayarak beliriyor, iç kulağını adeta yakıyordu:

— ... bir sabah fizik dersinde, öğretmenin sorduğunu ne ben bilebilmiştim, ne yanımdaki çocuk; ama öğretmen neden çalışmadın diye beni dövdü. Çünkü o Kalfazade'nin küçük oğluydu, Ü; halbuki ben hiç kimseydim.

Arkasından bir suç itirafı gibi: — ... bir gün evvel pazardı, deyişi. Geç vakitlere kadar Eniştem'le dükkânı yıkamış, temizlemiştik.

Buna mukabil, okulda cıgara içtiği için, Ümid'i disiplin kurulana vereceğini söyleyen Okul Müdürü, elindeki gazeteyle yelpazelene yelpazelene üstüne eğiliyor; ona bir kötülük etmek, onun bir yerini acıtmak istercesine, eksik dişleriyle aynı şeyi tekrarlayıp duruyordu:

— ... ortaokul talebesi bir kızın cıgara içmesi yasaktır, ayıptır; babanın hatırı için, bu defalık affediyorum kızım! Yalnız unutma ki, Keleşoğlu Zihni Bey'in kerimesi olmak, üzerine ayrıca mesuliyetler yüklüyor; arkadaşlarına örnek olmalısın.

Çağrışımlarla sürüklenip bir cıgara yakmak. Cıgaranın ateşiyle beraber, adeta ondan habersiz usul usul işleyip duran, bir soru: Peki, ne zaman buraya temelli geçeceğim? Ke-

leşoğlu Apartmanı'yla ilgim, ne zaman kesilecek? Bu, devamlı bir iş bulmasına; az da olsa, belirli bir para kazanmasına bağlı. Mahmud'un yanında küçük düşmemek için, ilkin hiç kimse olmalıyım, sonra da kendi kendim. Nerede o gazeteler? Küçük ilanları için aldıklarım? Çorap makinesi için tecrübeli bir bayan aranıyor. Geç. Trikotaj işlerinde, eli yatkın bayanlara ihtiyaç vardır. Bunu da geç! Steno bilen bir daktilo alınacak. Ne steno biliyorum, ne daktilo. Bunu da geç! Lise mezunu, lisan bilen bir bayan için istikbali olan bir iş. Müracaat her gün 14-18 arası, 83,460. Ümid aynı ilanı bir kere daha okudu:

— Dur bakalım, dedi. Denemeye değer belki bu.

Derhal, çelik bir yazıhanede, hepsi birden çalan irili ufaklı telefonlara, ayrı ayrı eğilip, Fransızca cevap yetiştirmeye çalışıyor. Hiçbirine doğru dürüst bir şey söyleyemiyor. Ne kadar zor bir iş. Daha birisinin ne dediğini toparlayamadan, bir başkası ayaklanıyor çünkü. Bir patron var, geride bir yerde. Bıyıkları iyice ağzının içlerine akmış, kirpiksiz, eflatunla sarı arasında, çirkin bir adam. Pırlantalı kravat iğnesini, fena halde önemsiyor; acemi zampara gülümsemelerini, zehirli kelebekler gibi etrafına salıveriyor, sersem sersem.

Ümid cıgarasını ezdi. Korkuyorum galiba, diye düşündü. Aslında bunu bile kestiremeyecek bir durumdaydı. Hiç çalışmamıştı. Çalışmayı, kuramsal olarak sezebiliyordu ama, onu asıl etkileyecek gündelik gerçeğini bulup çıkaramıyordu. Hayal kurmaya sapıyordu daha çok. Hem de, en sevmediğini sandığı bir şeye kapılarak. Sinema çizgilerine tutunup, roman sayfalarına yerleşe yerleşe. Ne biçim Hollywood patronu, o eflatun sarı herif öyle? Ne biçim polis romanı telefonları onlar, birbirine eklenen?

Yine Mahmud'un sözleri mi:

— ... İstanbul sana hafif ve alaturka gelecekmiş. Laf! İstanbul sana ağır ve başa çıkılmaz bir vazife gibi geliyor. İçine bir türlü giremediğin, temas kuramadığın bir gerçekler düzenini küçümsemek kolay, yaşamak zordur. Önemli

olan elbet ikincisi. Değiştirmek amaçlarıyla bile olsa, önce yaşamak.

Birdenbire öpüşüyorlar. Mahmud'un dudakları. Birbiri üzerine dağılıp, çoğaldıkça çoğalan. Ağzının, yumuşak ıslaklığı; dişlerinin, dudaklarını içten içe kesen, bembeyaz sertliği; fark edince şaştığı saklı dişiliğini, yılan gibi alabildiğine ayaklandırıyor. Onun soluğunu istiyor artık, her tarafında istiyor. Burun deliklerinde uçuşan, ağzında sıcacık, boynunda nemli, göğüslerinde kışkırtıcı nefesini. Ellerini istiyor sonra, kalın ve sert parmaklar halinde gittikçe kalabalıklaşarak, belinden aşağılara doğru saygılı bir ihtirasla ilerleyen. Yine, pırıltılı bir gerilimin magnezyum aydınlığında, kim olduğunu, Pelikan dolmakalemini, filtreli siyah ebonit ağızlığını ve erkek saçlarını ansızın unutuşu. Dişlerinin arasında çıtır çıtır, Mahmud'un kıvırcık saçları ve siyah. Parmak uçlarında göğsünün kılları. Kendimden bu en ciddi uzaklaşmanın sonucunda; niye, ya ben büsbütün Mahmud olmuyorum, ya o iyice bana dönmüyor? İçiçe girip bir dakikalık kenetlenmeyi, tanrılara meydan okuyarak, yüzyıllar boyunca uzatamaz mıyız?

Oysa Ümid, Paris'e gidinceye kadar, sevişmek diye, yalnız öpüşmesini biliyordu. İrili ufaklı çocuk dudaklarıyla ve mahcup. İyice de, utansak. Birtakım eş dost partilerinin, akşama sarkmış nihayetlerine doğru, çıldırmış kravatları, alınlarına düşmüş kumral perçemleri yüzünden, artık foxtrot'lara filan sığamayan, Robert Kolej'li kibar çocuklarının kolları arasında. Üstelik o başka, bir bakıma daha hafif çeken ve hercai, bir bakıma çelimsiz ve fazla esmer bir Ümid'di; zevk almasa da, bu hırsızlama öpüşmeleri, genç kızlık onurunu kurtarmak için mübah sayıyordu. Üç dört kız bir araya geldiler mi bilmem kimlere ve bilmem kimlere, Erdoğan'ın yöneldiği öpüşmelerle övünmek. Bülent'in sert davranışlarını, aşk sahnelerindeki savruk ve sert Clark Gable'lere benzetmek! Dahası, her yeni öpüşmeden evvel ve sonra, ne erkek çocuklarının yüzüne doğru dürüst bakabilmek, ne aynalarda kendisiyle gözgöze gelebilmek! Genç

kızlıklar değil, belki çocukluklardı onlar! Paris öncelerinde öpüşmekle aşk, aşkla cinsi sevişme arasındaki yakın ve delirtici ilgiyi, uzaktan uzaktan, şöyle böyle sezmiş olsa bile; Ümid, bir et kemik ve sinir yakınlığı olarak, hiçbir vakit anlamamıştı. Utanıyordu bir kere. İkincisi kendini bırakamıyordu. İçinde bir şey, fışkırmaya hazır isteklenmeleri, sımsıkı kapalı tutuyor, bırakmıyordu. Çarpıla çarpıla bir öpmek, koparmak, ete ve ıslaklığa karışmak tutkusuna, inatçı bir köpek gibi, adeta direnmekteydi. Ama ne kadar? Daha doğrusu kime kadar?

Daima bir yanının, belki en sevmediği yanının, Halil'e kayması, bundan mı? Biraz yağlı boya ve terebentin kokan bir Paris yatağında; Ümid'e hem kadınlığı, hem erkekliği, hem cinsel sevişmenin sarsıcı çekiciliğini öğreten o olduğundan mı? Ümid o kadar hiçbir şey bilmiyordu. Halil ise o kadar çok şey denemişti ki, en masum, en edepli saydığı teşebbüslerinde bile, Ümid'in duygularında bir şeyleri tuz buz ediyor, onu bir yerlerden çatır çatır koparıp, daha daha aşağı bir yerlere aktarıyor. Dudaklarını ne yapacağını bilmezken, şimdi kişiliğine daha yerleşmiş bir Ümid olarak, aynı zamanda biraz dudak, epeyce meme, bir hayli kalça ve baldır olmasını beceriyor; en önemlisini, cinsiyetini kullanmasını, ondan faydalanmasını öğreniyordu. Her defasında, birleşik bir bütün halinde, o kirli oyunu oynuyorlardı. Ümid'in rengi belirsiz gözleri açılmıştı artık, ama birdenbire fazla ve yalnızca Halil'e açılmıştı. Gece ışıklarının bayat kırmızılığında, Halil'in tüyü az bacaklarını kucaklıyor, ağzının etrafında onun şeyi, ondan ve düpedüz dünyadan bağımsız, başka ve ayrı bir evrenin tek canlı ve belirli tanığı olarak dimdik geriliyordu. Halil çözük, bozuk ve *vicieux* bir adamdı. Ümid'e sevmeyi sevişmeyi öğretmekten çok, cinsel gerilimlerin ve aykırılıkların buruk tadını aşılamış, bilmeyerek genç kızın en ince camlarını kırmıştı. Kış karanlıkları arasında, onun beyaz beyaz ağaran vücuduna, neler eklemiyordu ki; batıcı dişler, sürüngen ve yapışkan bir dil kalabalığı, ısrarla açılıp örtülen kirpik temasları, bükülmüş

kaslar ve her defasında Ümid'e başka birine aitmiş, ya da 'bizzat' o başka biriymiş sanısını veren, o şey! Ümid, Halil'e olan bağlılığın ondan çok, onunla sevişmeleri sırasında peydahlanan bu üçüncü şahsa, bu şeye ait bir bağlılık olduğunu, çok sonraları birdenbire fark etmişti. Utanmıştı. Kızmıştı hatta. Ama yine boş anlarında, Halil'in desen kâğıtlarına, damarları boğum boğum, masmavi belirmiş: Ayakta birkaç yüz nesil kusmaya hazır, birtakım hayasız penisler çiziyor; onun, gözlerindeki kadife yeşilini koyulaştırarak, yorgun yorgun gülümseyip akmasına sebep oluyordu.

Halbuki Mahmud, ne kadar başka türlüydü. Daha Samsun Vapuru'nun güvertesinde, yıldızlı bir geceyi aralarında paylaşmaya çalışırlarken, yanılmıştı galiba Ümid. Bu adamın, gökyüzünü sırtlamış duygusunu uyandıran dehşetli omuzlarından, gizli gizli sürüp giden iç gülümsemesinden ve pörsük gözlerinden, iyice belirli, adeta elle tutulabilir bir erkeklik sızıyor sanmıştı. Sızmıyor muydu? Sızmasına sızıyordu ama, Mahmud, yaşantısının çemberine girilir girilmez, çekiciliği ve gücü, erkekliğinden çok düşünür adam olmasından, bir de belki, bitmez tükenmez aksiyon susamışlığından gelen değişik bir tipti. O Halil'in, bütün yaşama düzenini üzerine kurmaya kalkıştığı, cinsel isteklenmelerini ve eğilimlerini, kaskatı bir irade ve azim bıçağıyla kesip atmış, başka bir noktada ve anlamda, onları asıl ve önemli kişiliğinin, ikinci derecede özellikleri haline getirmişti. Üstelik dizginlerini her an elinde tuttuğu, istediği an hiç yokmuşlar gibi silkip attığı, evcil özellikler haline getirmişti. Ümid, Paris alışkanlıkları yüzünden, onun üzerine sinirli, tir tir titreyen ve basbayağı tepesi aşağı tutkularla vardıkça, şaşılacak bir acemilik hep boşa geliyor; bir taraftan yanında küçük düştüğü için kendine içerlerken; öbür taraftan, bu lüzumundan fazla Türk saydığı adamın, kadın erkek münasebetlerini, çok duygusal bir düzlemde almasına düpedüz tahammül edemiyordu. Ama Mahmud, her zaman Mahmud'du. Onun için sevişmeleri sırasında daima uysal ve yumuşak, fakat daima kendine ve isteklerine egemendi. Ayrıca Ümid'i, usul

usul, entelektüel denebilecek bir yaşama düzeyine çekip götürüyordu; günler geçip, münasebetleri ilerledikçe.

En çok seviştiği, Mahmud: Dudaklarını, boyun damarlarını; dilinin ucuyla, ağız içlerinde dişlerini en iyi tanıdığı. Fakat, bir kerecik olsun, tepeden tırnağa çırılçıplak göremediği. Gizlice, dağlar gibi heybetli. Küçük, kendiliğinden kaynayan vadi suları gibi mahcup. Ümid'in de soyunmasını istemiyordu. Oysa, Halil'in kılavuzluğuyla, bu çeşit arlanmaları Paris'te çarçur etmiş, kadın çıplaklığının ve erkek çıplaklığının; daha da önemlisi, ayrı ayrı bütün çıplak organların, serbest ve karmaşık yakınlaşmalarına, birbirini yoklayıp aramalarına alışmıştı. Alıştığını yaşamak istiyordu. Fakat, ne mümkün! Ne varsa, işte öyle bir şey var ki Mahmud'da, onun her ileri davranışını daha doğmadan önlüyor; tutkusal çırpınmalardan, birikip sıçrayarak, kendi kendini eksiltmelerden çok, elbirliğiyle ve büyük yaratmalara benzeyen karşılıklı ve eşzamanlı bir duygu ve sevgi alışverişine götürmeye savaşıyordu. Acaba bundan mı bıktı Ümid? Her şeyin dışında, acaba cinsel alışkanlıklarının rahatlığına, bir türlü girememekten mi yoruldu? Turgut'u, bu kötü Halil benzeri Paris yaşamışını ve çeşitli *vicieux* imalarını bulur bulmaz, acaba ondan mı utanıp sıkılmadan Mahmud'la ilgisini koparmaya kalkıştı?

Ayağa kalkıyor birden. Beklemediği bir darbe yemiş gibi, sersem sersem çevresine bakınıyor. Hiçbir şeyi, hiçbir şekilde tanıyamıyor. Bu düşünceden kaçması lazım, ne yapıp yapıp. Utandırıcı bir düşünce bu. Eğer gerçekse, kahredici bir gerçek. Öldüğü günden beri, pörsük gözleri ve gizli sesiyle, bir an gözlerinin önünden kaybolmayan Mahmud'u, şimdi soluğunu kesen bir boğulma telaşıyla, mutlaka ve derhal görmek istiyor. Göremiyor. Yok Mahmud. Gitmiş. Ansızın ve haber vermeksizin. Onu odasında kitapları, eski resimleri, dosyaları ve kalpaklı Mustafa Kemal'iyle yapayalnız bırakarak.

Ümid bir imdat çanına uzanır gibi Yenice paketine uzanıyor:

— Hayır, diyor, hayır! Böyle bir sebep aklımdan bile geçmedi.

Ressam Eşfak, asıl sarışındı: Alnı pek çok, saçı az ve düz, büyük bir sarışın; fakat onun sarışınlığına biraz burnu etrafındaki çiller, biraz gözlerinin yukarıdan griliği, hafif kınalı bir kızıllık katıyor, kalabalık bir esmer insanlar şehrinde bu onu, elbet değiştiriyordu.

Fransız Konsolusluğu'ndaki sergisine, kapanması yaklaştığı için geç geliyordu artık. Hepi topu, üç yağlıboya satmıştı. Başka satamayacağını biliyordu. Duvarlarda, tepeden tırnağa ona aitliği herkesçe kabul edilmiş, zenci siyahlarının, nar kızıllarının ve çam yeşillerinin ağır dalgalanışı içerisinden, birtakım adamlar; onun adamları, yani bir çeşit gözleri tuz parça, elleri fevkalade büyümüş yoksullar, denizi tüketmiş balıkçılar, cam üflemiş Paşabahçe camcıları ve bozuk göğüslü kundura tamircileri, birbirine ve kendilerini seyre gelenlere bakıyorlardı. Hain, aşağılık bir sarı, yorgun yüzlü bir kadını, vahşi ve yırtıcı bir güneş olarak çarpıyor; İstanbul grileri üzerine eklenen kalabalık şehir profilleri, gerisinde, birkaç yüz gökyüzünü birden kirletip boşalıyordu. Fakat ressam Eşfak sarışındı asıl, ona ayrılmış masanın bir ucunda, cıgarasının dizi dibine oturmuş, buraya gelmeden önce, Belediye'deki kahvede, gazeteci İrfanla çeneye dalmıştı.

İrfan halbuki, gözlük camlarını mı yoksa gözlerini mi değiştirmiş belli değil. Yanlış bir kocamanlığı var bu gözlerin, bugün; bir de acı, delip delip geçiveren küstah bir saldırganlığı. Yüzünün alt taraflarından bir yerlerden, ikide bir bulaşık, adeta çirkin bir kurukafa sırıtmasıyla onları destekliyor, fakat bir manada rezil ediyor.

Söyledikleri, ne: — ... güya Ragıp, Mahmud'un aradığı herifi bulmuş İzmir'de, telefonla haber verdi. Patron Savcılık'a aksettirdi vaziyeti. Şimdi herkes ne sanıyor bilir misin, hıh hıh hıh, bulunan herif vurdu sanıyor Mahmud'u.

Şekeri çoktan eridiği halde çayını karıştırıyor, hâlâ. Niye dikenli bu kadar bugün bu çocuk? İşte yine, o kurukafa sırıtması:

— ... işin esasını bilen yok. Hiçbir şeyin esasını bilen yok, azizim. Herkes kendi rahatlıklarına yan gelmiş, her şeye boş veriyor. Mesela ne malum benim işlemediğim bu cinayeti ha? Vapurda Mahmud'u vurmadığım?

Eşfak ona usulca baktı. Sesini değiştirmeden:

— Hasta mısın sen? dedi.

Öbürü gülmekten kırılıyordu. Ekşi, bölük pörçük, cam kırığı sürtünmeleriyle birbirine eklenen, gayet neşesiz bir gülmeydi bu. Gözbebekleri inanılmayacak kadar sabitti. İşte o vakit Eşfak, yıllarca önce, aynı gözbebeklerini, aynı gülüşü, bambaşka şartlar altında görmüş olduğunu buldu çıkardı. Halk Partisi diktasının son yıllarında, gizli bir gençlik teşkilatı kurdukları için, on-on beş kişi, Emniyet Müdürlüğü'nde nezaret altına alınmışlardı. Aylarca süren sorgu sırasında, İrfan biraz sorgunun insafsızlığından, biraz asabi zayıflığından, ciddi bir kriz geçirmiş; bu yüzden bir süre Bakırköy'e götürülerek, elektrik tedavisi görmüştü. O zaman da, suratı kirli sarıydı. Yine gözlük camlarının ardında büyümüş gözleri böyle tığ gibi dimdik, hiçbir şeyi görmeden, saplanmış saplanmış bakıyorlardı. Eşfak elinde olmaksızın:

— Acaba? diye düşündü. Mahmud'u çok seviyordu. Belki de?

Tekrar İrfan'a baktı. Oysa İrfan şimdi, siyasi tutuklu hücresinin, on beş ayaklık karanlığına sıkışmıştı. Yerde hamam böceklerinin yürüdüğünü sanıyordu. Günlerdir kendi kendisini göremediğinden, vücut birliğini kaybettiği duygusuna kapılıyor; saydam ve siyah bir varlık halinde, bütün organlarıyla çevresini saran karanlığa katılmış olmaktan korkuyordu. Omuzlarını elliyordu, o anda. Bacaklarını tutuyordu. Karanlık tartışmasız, siyah ve netti. Sürekliliği ve sessizliği, geceyle gündüzü ayırmasına imkân vermiyordu. Bu yüzden, ne kadar zamandır tutkulu olduğunu da bilmiyordu artık. Onu alıp getirmişlerdi. Üstünü aramışlar, paltosu-

nun kemerini, cüzdanını, hatta gözlüğünü almışlardı. Hücreye itildiği anda bu karanlığa toslamış, fakat o ilk anların şaşkınlığından, sırası gelince bu karanlıkta birleşeceğini, ona katılarak bir parçası haline geleceğini hiç ummamıştı. Yalnız, o kadar belli belirsiz, o akşam için aldığı tiyatro biletinin yandığını düşünebiliyordu. Ansızın yerde hamamböceklerini hissetmişti sonra. Hemen, ot minderin üzerine, toparlanıp oturmuştu. Belki gerçekte yoktular hamamböcekleri. Belki o boşuna evhamlanıyordu. Ne olursa olsun, tek başına bu kaygı, onun bu yepyeni ve alışılmadık maden kuyusunu yaşamasını piç edip çıkmıştı bir kere. Üstelik sakalları uzamaktaydı. Azar azar, ufak ufak, miskin miskin! Zamanın geçtiğini ona bildirecek, elinde başka bir ölçü de yoktu. Sadece, suratını saran bu çirkin kılların varlığıyla zamanı duyabiliyordu. Git git, karanlığın büyüyen egemenliği altında, fikir olarak bir o kalmıştı, bir de zaman. Karanlığa katıldığı gibi zamana da katılabilse, kurtulacaktı. O andan itibaren şimdiyi ve çıldırtıcı anı yaşamaktan azat olacak, sanki çağlararası bir ihtilal koparıp, geçmişlere ve geleceklere, aynı kolaylıkla ve rahatlıkla, koyup kopup gidecekti. On yıl önceki İrfan'ı yaşamak! Derken on yıl sonrakine sıçrayıvermek! O köşebaşında ilkokul arkadaşları, berikinde üniversitedekiler. Sonra, sonra, sonra. Herkes ve her şey. Geleceğin bütün hamamböcekleri. Hitler. Mussolini. Stalin. Bir de Napoléon. Teselya'da harp oluyor. Suriye'de hükümet darbesi. Hollywood'da bilmem kaç yüz erkeğe dağılmış bir sinema yıldızını, esrar içerken basıyorlar. Geleceğin bütün hamamböcekleri ve geçmişinkiler, Hadrianus devrini yaşamışlar. II. Ramses devrini yaşamışlar. En iri ve yağlıları. Ları, ları, ları. Kristof Kolomb'un gemisiyle Amerika'ya gidenler. Ler ler. Lar ler. Sonra ve son. Ra ve son. Ra rara, re rere, Gas'saray Gas'saray, cim bom bom! İptida kelam var idi. Allah ol dedi oldu. Ol! Ol ulan, ol diyorum, ol!

Eşfak: — Hey, dedi. Sen iyi değilsin.

İrfan, birdenbire, en uysal İrfan'lardan birine kaydı. Sesi

hafifçe titriyordu. Bu haliyle daha az çirkin, daha çok insana yakındı.

— Biliyor musun, dedi. Kararım karar, evden çıkıyorum.

— Bir yudum sustu. Ekledi: — ... seninle arkadaşlığımız bizim, öyle fasarya arkadaşlıklardan değil, ha! Birinci Şube'de hani...

Sonra tekrar o dikenli gerilim, o kurukafa sırıtması:

— ... belki ben öldürdüm Mahmud'u, ne biliyorlar: Sağlam, kuvvetli ve yakışıklıydı, gemi aslanı gibi etrafımda dolaşıyordu; ben çürük, zayıf ve çirkinim, cinayet sebebi bu işte, yetmez mi? Söylesene be, yetmez mi?

Gözleri fena halde boşalmıştı. Yine çayını karıştırıyordu.

— Mahmud'u ben öldürdüm, dedi. Adım Neçayef, Sergey Neçayef!

Eşfak: — Boşversene! dedi.

Bir yanıyla İrfan'ın, eski ve kötü günleri hatırlamasının, hayra alamet olmadığını düşündü. Yıllardır, bütün o olup bitenleri, hiç yaşamamış gibi silip atmıştı İrfan: Kimseyle konuşmaz, söz tesadüfen o konuya kaysa, kalkıp giderdi. Şimdiyse acayip bir ısrarla, sözü o açıyordu. Hem de nasıl, ayrıntılarını bir bir işaretleyerek, her birisinden ayıp bir zevk alırmış gibi, hain hain gülümseyerek:

— Hani biliyor musun, İsmail uyuz olmuştu, kirden. Polis refakatinde hamama gitmişti!..

Ya da bir başkası: — ... ya Rıfat'ın intiharı? Hatırlamıyor musun? Nasıl olur? Hani canım su şişesini kırıp, bilek damarlarını açmıştı da, arkasından hepimizin şişelerini toplamışlardı, işte o!

Aslında Rıfat'ın hücresi, İrfan'ın hücresine bitişikti. Duvarın ötesinden, bazı bazı, ağladığı işitilirdi. Bazı, bu gibi yerlerde sık görülen, sinir buhranlarından birine tutuluyor, iki eliyle duvarları yumrukluyordu. Duvarlar siyah ve acıydılar. Yoktular hatta. Bir kere hiç görünmüyorlardı. Sonra bütün vücudu ve ağırlığıyla, karanlığa dağılmış bir kimse için, önemli bir engel olmaktan çıkmışlardı. İrfan, hiç ummadığı gece boşluklarında, Bahçekapı'dan dönen bir tram-

vayın vınıltısını, limandan çıkan bir şilebin uğultusunu işitiyor; dışarıda her şeyin eskiden olduğu gibi yürüyüp gitmesine, dehşetli şaşıyordu.

Dayak yiyeceğini ilk anladığı an, elektrik yalamış gibi oldu. Bunun korku olduğuna inanmak istemedi. Mutlaka Sergey Neçayef olduğunu sanıyor; bu az aydınlık oda, karanlık yüzlü polisler ve çıplak tabanlarına inen sopalarla, iç gerçeği arasında anlaşılabilir bir bağıntı kuramıyordu. Sonunda oradakilere Sergey Neçayef olduğunu söyledi. Galiba bunun her şeyi halledeceğini ummuştu. Öbürleri güldüler. Resmen, üstüne güldüler. Dişleri yerlere kadar sarkıyordu. Gülmeleri, yırtılmaya benzer, tuhaf sıkıntılı bir şeydi.

Az sonra, ıslak ve sızılı tabanlarıyla soğuk zemin üzerinde dolaşırken, börekçi Peşkov'la birlikte eski Rusya'daydı. Bu defa, ne yapıp yapıp, Çar'ı ortadan kaldıracak bir suikast düşünüyordu. Hücresine götürüldüğü sırada Rıfat'ı yanından geçirdiler. Elleri kan içindeydi. Sakalları, yenilmiş çocuk yüzü, bütün anlam gücünü kaybetmiş, bir insan yüzü olmaktan çıkmıştı. İrfan hemen kustu. Başka hiçbir şey yapamayacağını biliyordu. Oraya, polislerin ve börekçi Peşkov'un ayakları dibine, tuzlu ve yeşil su çıkardı. Kim bilir niye, bütün hayatını rezil eden o müthiş soru, içinde yine binlerce defa ve üst üste düğümlenmeye başlamıştı:

— Sorumlu muyum? Sorumlu muyum? Sorumlu muyum? So...

Tutuklu günlerinde, o da intiharı düşünmemiş miydi sanki? İnsanın, istediği an ölümüne sahip olabilmesi, hoşuna gidiyordu. Ama o kadar işte! Ondan ötesine gitmeye ne gücü yetiyordu, ne de imkânları. Şişeleri toplamışlardı. Kravatları ve bel kemerlerini, zaten girerken alıyorlardı. O halde ölmek için, ya başını duvarlara vurup dağıtması lazımdı, ya ciddi ve uzun bir açlık grevini göze alması. Halbuki börekçi Peşkov, büyük tatar suratıyla, sakin sakin yanı başında gülümsüyor; Nijniy-Novgorod'da kalkışmış olduğu intiharının, nasıl utançtan ve eksiklenmelerden başka, hiçbir işe yaramadığını anlatıyordu. Peşkov'un parmak uçlarından kaypak, yu-

murta akı kıvamında eşek gözleri akıyorlardı. Birbirlerinden bağımsız, çok kirpikli, şaşılacak derecede güzel ve zengindiler. Hamamböcekleri ile aralarında muhakkak bir münasebet vardı. Bu münasebetin mahiyeti bir türlü anlaşılmıyordu. Anlaşılamıyordu.

İrfan, hâlâ vazgeçilmez bir vazifeymiş gibi karıştırıp durduğu çay bardağının başında; çenesi kilitlenmiş, bakışları dikenli olarak, o zaman börekçi Peşkov'a verdiği cevabı şimdi Eşfak'a tekrarladı:

— Sen, yumuşak yürekli bir ayısın Peşkov, bu meseleleri anlayamazsın.

Eşfak'ın kaygılı bakışlarıyla karşılaşınca, biraz toparlanıyor:

— ... biliyorsun, diyor, Peşkov'un kim olduğunu?

— Malum! Malum ama, alakası ne?

Öbürü yine bir yerlere kayıp gidiyor: — ... Alyoşa, diyor. Aleksiy Maksimiç Gorki! Derenkof'ların börekçi fırınında...

Sonra yine o gülüş: Ekşi, bölük pörçük, neşesiz:

— Nam-ı diğer Maksim Gorki!

Eşfak ondan ayrılır ayrılmaz, kendini, bir uçurum kenarından ayrılmış gibi sağlam ve emniyette hissediyor. Delirecek bu çocuk, yolu yok! Önünde sonunda, delirecek! Ben birçok noktalarda, onun üstündeyim galiba. Onu öldüresiye etkileyen birçok şey, benim yaşama sahama giremiyor bile. Müdüriyet'te öyle olmamış mıydı? Birkaç haftalık "münferit" hücre hayatı, İrfan'ın, Bakırköy yolunu tutmasına yetti de arttı. Oysa ben, saatler ve saatler boyunca, hayali bir palette boya karmaları yapıyor, bir taraftan da Türkiye Sosyalist Partisi'nin, goşistlerden hangi konularda ayrıldığını, ayrılması gerektiğini düşünüyordum. İşim zordu ve benden büyüktü. Belki bu yüzden yalnız hücresinin antrasit siyahlığına, gündüzle gecenin sınır çizgilerini kaybetmiş olmasına yenilmedim.

Dolmuşun camında sarışınlığına gizlice gülüyor. İçisıra:

— Börekçi Peşkov'u, diyor, okuyan kaldı mı?

İçinde, bilinmeyen bir yerinde, siyah, ama donuk siyah bir leke. Bu lekenin yanına, çalışkan yeşiller, her işe yatkın sarılar koyuyor. Olmuyor. Kazımak, imkânsız. Önce, yeni başlayacağı bir resimde, siyahın hâkim renk olacağını kuruyor. Sonra, şaştığı bir çağrışım zincirine takılarak, hayata da böyle büyük ve siyah bir lekenin hükmettiği fikrine ulaşıyor. Bunca uğraşına, paralanırcasına oradan oraya koşmasına rağmen, doğru dürüst karın doyuramaması, ne? Siyah! Resimlerin satılmaması, ne? Siyah! Sosyalist Partisi'nin mahkeme mahkeme sürünmesi, ne? Siyah! Mahmud'un öldürülmesi, Necdet'in tevkifi, İrfan'ın yarı çılgın hali... hep siyah birer leke bunlar. Görünmez ve devasa bir tuval üzerinde, önce benek benek beliriyor, arkasından hızla birleşip, büyük siyah bir leke meydana getiriyorlar: Eşfak:

— Yine, diyor, resim dalgasına düştük.

İki sene kadar önce, aynı Eşfak'ın başka bir kopyasına, Mahmud:

— Sanatçıların, diye sormuştu, hepsi böyle midir? Bütün gerçekçi düşüncelerine rağmen, sen bile, birçok meseleleri asıl özellikleriyle değil, içindeki bir renk düzenine göre ele alıyorsun.

Eşfak, Mahmud'un özür dileyen gülümsemesini, Gauguin çizgileri arasında gördü: — ... sanattan pek anlamadığımı bilirsin. Benimkisi ortalama aydın düşüncesi: Bir kere diyorum sanatçı, meselenin gerçek mahiyetini kavramalı, sonra onu...

Şair Turgut, Akın, Aktris Seniha Algül ve Aktör, tam bunun üzerine salona giriyor, dalgasını darmadağın ediyorlar. Dördü de sarhoş. Hele Aktör ve Seniha, adamakıllı. Ressam Eşfak'ın onları evvelden şöyle bir görmüşlüğü var ama, Akın'ı hiç tanımıyor.

— Bu genç, diyorlar, büyük ressam olacak.

— Babası milyoner, diyorlar, Sülaleni satın alır.

Aktris, su yeşili gözlerinin, boyaları bütün akmış:

— Amaannn! Sen de ressam mısın be, diyor, tarla kafalı herif.

Aktör: — Klee ile Kandinski arasında bir çizgi tutturabilirsen, diyor, ekselans, işte o zaman anlarım ressamlığını! Yoksa bu yaptığın bok püsür...

Eşfak, bir vakit hiçbir şey demiyor. Sonra sadece:

— Siz, diyor, dut gibisiniz.

— Karadut, gibi, diyor Aktör, ekselans! Seniha'yla ben, fasılasız dört gündür içiyoruz. Buraya Arnavutköyü'nden geldik. Yampiri Sotiri'nin oradan.

Aktris, sadece göz ve dudak halinde, söze karışıyor:

— Daha da dört gün içeceğiz. *Z'ave kompri?*

Dördü de, iyice çözük. Hareketleri birbirini tutmuyor. Ellerini, kollarını, bakışlarını, şurada burada unutuyorlar. Lafları, söylemek istediklerini anlatmaktan ziyade, içleri sıra taşıyıp götürdükleri huzursuzluğu dışarı vurmaya yarıyor. Peki, başka bir yer bulamamışlar mı gidecek? Burada, resimlerinden çıkıp dört duvar arasını kalabalık çığlıklar gibi dolduran balıkçıların, kundura tamircilerinin, bakırcı esnafının ve manavların yanında, bir tuhaf durmuyorlar mı? Küf yeşili bir ışık, ısrarla Eşfak'ın etrafında dolaşıyor: Keskin, iki ağızlı, saydam.

— Gidin başımdan, diyor.

Fakat sesini kendisi bile duymuyor.

Tekrar: — Gidin başımdan! diyor.

Nereye gitsinler? Akın profilini tamamen kaybetmiş, kirli sarı uykusuz suratıyla, harıl harıl nereye gideceğini arıyor, bulamıyor. Evden kaçtığı, hayal meyal aklında. Güner'i büsbütün unutmuş. Yalnız, başını sivri ve katı bir köşeye vurucasına, bir ara Aktris'in, kendisine memelerini ellettiğini hatırlıyor. Nerede olduğu belli değil ama, düpedüz gerçek. Ellerini o tutup götürüyor göğüslerine. Akın soluğunu kesen bir gerilime kaptırmış kendini; avuçlarının arasında tuttuğu yorgun, pörsük ve etsiz yuvarlakları sıkıverse, acayip birtakım klakson seslerinin çıkacağını tasarlayıp gülümsüyor. Yanlış yanlış. İşte asıl hayat bu diye düşünüyor, korkuyor. Sabahladıkları Beyoğlu otelini, Şair Turgut'un kırçıl bıyıklarını, Amerika yolculuğu üzerine anlattıklarını bir film-

de gördüğünü, bir romanda okunduğunu sanıyor ve bu duygusunu fevkalade beğeniyor. Bir de nereye gidebileceğini bilse. Bilebilse.

— Hey, nereye gideceğiz buradan?

Aktör, büyük Othello jestleriyle, salonun duvarlarını itiyor. Bir piyesin son ve en dokunaklı sözünü söylermiş gibi.

— Cehenneme, diyor, cehenneme ekselans.

Aktris: — Çişim var, diyor. Bu kaçıncı söyleyişim eşek herifler.

Ressam Eşfak birdenbire patladı:

— Defolun dedik ya size! Ne laf anlamaz mahluklarsınız be!

O anda her taraf simsiyahtı. Dört sarhoş, bulaşık suyu hırıltılarıyla, bu siyahlığın gizli bir deliğinden, zar zor akıp gittiler. İçlerinden yalnız birisi, yalnız Şair Turgut, gözlerinin diri ve küstah mavisini hilekâr, ışıldatarak, nereye gideceğini hesaplayabiliyordu. Elbette Seyit Sabri'ye gidecekti. Milyonerin, oğlunun kaybolmasından dolayı, kaygı içinde olacağını tahmin ediyordu. Fakat vereceği müjdenin, daha büyük, daha etkili olabilmesi için kayıplık süresinin, daha uzaması gerekliydi. Mademki bu çocuk, böyle avareliğe bayılıyor! Hah hah hah! Beyoğlu'nda meyhane mi yok, bar mı yok? Hem daha Amerika yolculuğundan, pek laf edemedik. Baksana azizim, New York'ta Harlem'de öyle zenci batakhaneleri varmış ki, Rocky anlatırdı, millet hem caz dinlermiş, hem de artık marijuana mı olur, ne olursa...

Öbür tarafta Eşfak hırsını alamamış, cigarasını çiğneyip duruyordu. Bu sırada içeriye ince uzun, kesik saçlı bir kız girdi.

İbrahim, üzerine çöken siyahlığı, neden sonra tanıdı. Geceydi bu: Adamakıllı İstanbul, yalnızlık heyecanı ve yaprak cigarası yorgun bir ışık sızıyordu. Arada bir, en eski Türkân'lardan birinin kaçak gözlerini, başlamadan dağılır üniversiteli gülümsemelerini yansıtan, çelimsiz bir iç aydınlığı.

İbrahim buldog suratını gri ve ölgün lavabo aynasına zar zor sığdırmış, elektrikli usturasını cızırdatarak tıraş oluyor; sabahın en olmadık saatinde odasına girip, kafasını altüst eden Aysel'i düşünüyor. Zor bir Aysel, ne de olsa! Değil mi ki, bunca güzel. Değil mi ki bilenmiş öfkesini, ümitsizliğini ve daima boş içki bardaklarını, tehlikeli ve sırlı ışıklarla sıvazlayıp, parlatıyor. Büsbütün zor. İçinden, en öteki sesiyle:

— ... bu karı, diye alıp başını gidiyor, benim önceki kurt hayatımdan iyice tanıdığım bir karı. İşi gücü bırakıp ona mı ekleneceğim?

İşi gücü bırakmak, bir bakıma kalkıştığı başka türlü yaşama denemesini, bir bakıma doğrudan doğruya Türkân'ı bırakmak! Oysa bu akşam... Ne bu akşamı? Oysa biraz sonra Park Otel'e gidecek, Hüsnü Faik'in kızıyla buluşup...

Selma Park Otel'e gitmeyeli, belki yüzyıl olmuştu. Camları, masalardan masalara devrilen garsonları, çok kravatlı. İskoç bıyıklı işadamlarını tamamen unuttum, artık hiç hatırlamam sanıyordu. Orası beyazdı. Genişti. İnsan ne başı, ne bakışlarıyla tavanlara değebilirdi. Su yoktu sonra. Gümüş bıçakların kibar parıltısı, tir tir titreyen şarap bardakları, insanın ellerine avuçlarına çiziliyordu. Üstelik Mahmud ölmüştü. Bu ölüm, beklenilmezliği ve çabukluğuyla, çarçabuk Park Otel'e de uzanıyor, şimdikini ve gelecekteki bütün buluşmaları, nobran bir saçmalığa indirgiyordu. Ama elbette en çok şaşırdığı, gitmek istediğini fark etmesi oldu. Bütün gün, buluşma saatinde bir telefon ederim yeter diye düşündüğü, giyim kuşam tasarlamadığı halde: Telefonu etti, fakat gitmemek için değil. İbrahim'in gelip gelmediğini anlamak için.

İbrahim telefonu, revolver gibi sımsıkı kavramıştı.

Göğsünde kalbinin yüzlerce çoğaldığını zannediyordu.

— ... bekliyordum, dedi, garsonlar sizi bana getirecek.

Selma: — Biraz, dedi, gecikeceğim de.

Aslında gideceğini, o anda anlamıştı. Belki boyasız, fevkalade sade ve zarif, biraz yumuşak ve mahzun, fakat mutlaka güzel olarak gidecekti. Öte yandan İbrahim, her şeyi yi-

ne birbirine karıştırmış, telefonda işittiği sesin Türkân'ın sesi olduğuna inanmaktan, kendini bir türlü kurtaramıyordu. Beyaz bir garson buldu. Yanakları çok, gözleri biraz gökyüzü, biraz Alman bir garson...

— Şimdi bir hanım gelecek, dedi, beni arayacak.

Garson başını eğdi: — Başüstüne İbrahim Bey.

— ... o gelinceye kadar bana da...

Garson belli belirsiz gülümsedi:

— ... bira, dedi, biraz da cips.

İbrahim bütün yüzüyle ona döndü:

— Seni, diye sordu, nereden tanıyorum?

— Çardaş'tan İbrahim Bey, ama eski Çardaş'tan. Sık sık gelirdiniz.

İbrahim bu gece, büsbütün unutmak istediği vurguncu şişmanlığını, yaprak cıgarasıyla bira dublesi arasında en rahat boşluğa yerleştirince, çok kısa bir an, Park Otel'den ve az sonra gelecek olan kadından koptu.

— ... Çardaş, diye düşündü, hani sık sık gittiğim. Peşteli bir kız çalışıyordu o sıra. Islık çalar gibi dişlerinin ucuyla konuşan bir kız.

Sonra daha başka bir şey tasarladı:

— Bu gece Aysel'le olabilirdim.

Birasını bir kere yarıladı. Köpüklerin kofluğunu ve kalabalığını, damağında bıraktığı uzak sulfato lezzetini mükemmel bulmaya çalıştı. Olmadı. Kıymık gibi Selma'ya saplanmıştı. Gözlerini kapıdan ayıramıyordu. Kendi kendine kızdı.

— Ben ha! Bir kadın beklerken, böyle ürkek bir it gibi titreyen adam?

Selma'yı ikinci duble birayla getiriyorlar. Siyahlar giymiş, beyaz, yorgun ve bütün çizgileri yumuşak, tenha bir kadın halinde. Solgun gülümsemesi bir hayli anlayışlı, konuştuğu zaman sesi, sustuğu zaman gözleri acılı yalnızlıklar, büyük hayallerle yüklü. Hem de o, beyaz garson getiriyor. İbrahim, Selma'yı görür görmez, bu defa hem de öldüresiye, onun kendisini bir domuza benzetmiş olabileceğini düşündü. Eskimiş, yaşlı ve hantal bir domuza.

Gözlerini kaçıra kaçıra davrandı:

— Hoş geldiniz, dedi. Buyurmaz mısınız?

Hemen arkasından, iç telaşını örtmek için budalaca laflar:

— ... şu garson var ya, sizi getiren; Çardaş'tan tanırmışım, öyle diyor. Ama eski Çardaş'tan. Siz gelmeden az önce onu hesaplıyordum, şöyle böyle altı yedi yıl olmuş. Tuhaf günlerdi, parayla her şeyi yapabileceğime inanırdım.

Sonra Selma'nın konuşmasına fırsat bırakmaksızın:

— ... ne içersiniz? Votka, Martini, Cin-Fiss? Ben sadece bira içiyorum. Fil gibi şişmanlamam, galiba bu yüzden.

Selma gözleriyle gülümsedi: — Utanıyor bu adam! diye düşündü.

İbrahim yaprak cıgarasını, tombul elleri, buldog suratı ve kanundışı gözleriyle, katiyen huzursuzdu. Olduğu yerde adeta eksiliyordu: Selma:

— Teşekkür ederim, dedi. İçmiyorum ben.

İbrahim: — Hiç mi? diye sordu.

— Hiç! diye cevap verdi Selma.

İbrahim: — Bira da mı? diye sordu.

Selma: — Bira da! dedi.

— Bunun hayatı kolaylaştırdığını mı sanıyorsunuz?

— Yoo! Zorlaştırmıyor da.

İbrahim yüksek bir mahkemede su götürür bir idam hükmü verir gibi:

— Hayatımızı zorlaştıran biziz, dedi. Üstelik bunu her defasında bazı müşkülleri hallettiğimize, bazı düğümleri çözdüğümüze inanarak yapıyoruz.

Öteki sesiyle, elinde olmadan başladığı, doğrudan doğruya Selma ile ilgili, bir kurt pazarlığını üretip geliştiriyor:

— ... bu Selma düpedüz güzel bir kadın. Çizgi olarak güzelliği bir yana, dinlendirici güzel. Daha az yıpranmış bir Türkân, en az onun yarısı kadar güzel olsa, ben bu şehir ayısı halimle...

Fakat bir türlü Türkân'ın sözünü etmiyorlar. Park Otel'de bir akşam yemeği; iki kişi üzerine ayarlanmış bir yalnızlık ve iç kurguları bol bir gece, bütün boşluklarını ve duygu aralık-

larını, süratle işgal ediyor. Ara sıra varlığını belirten bir müzik. Şişenin ısrarla bardağa dokunmasından çıkan ses. İçtikçe kibarlıklarından ve korkularından soyunan yarım yamalak adamlar. Namusları, başkalarına olan saygıları azalmış, adeta yok, borsa haydutları. Uçuk uçuk boyalı prenses ağızlarını yapıştıracak, bıyıklı bıyıksız erkek dudakları kestiren, technicolor salon kadınları: Amerikan Pall-Mall cıgaraları ve Fransız "Ma Griffe" kokularıyla. İbrahim, bunların ortasında hepsini tükürüğüyle boğabilecek kadar tiksinmiş; biranın siyahlığına ve uzak sulfato lezzetine yığıldıkça yığılıyor; Selma'ysa bir rahatlık, bir kolaylık edinmek istiyor konuşabilmek için, bir türlü edinemiyor. Acaba içki istese miydi?

— Türkân... diyecek oluyor.

— Evet!

— Şey... Size söylemiştim ya telefonda... Birbirimizi kaybedeli epeyce oluyor. Takdir edersiniz, günlük hayatın bin bir meşguliyeti...

İbrahim, bütün kurt yaşamasına rağmen, ciğeri beş para etmez bir üniversiteli kalmış olduğunu, adeta boğularak kabul ediyor:

— ... bir arkadaşınızdan diyor, bahsetmiştiniz...

— Gönül'den. Ona sordum. Biliyorsunuz, Mecidiyeköyü'nde oturuyorlardı Türkân'lar. Babası ölünce...

İbrahim'in gözleri önünde, aynı film parçası mı: İşte otobüsten iniyor. İşte yapraklar dökülüyor. Acı esmerlikleri ve delimsirek neşeleriyle, çingeneler geçiyorlar. Savaş yıllarına ait, herhangi bir Mecidiyeköyü tramvayı, yağmur durağından kalkıyor; yemyeşil bir gözyaşı gibi akıp gidiyor, uzadıkça derinleşen bir karanlığa. Viyana'da Bentti'nin adamları, ellerinde otomatik Amerikan silahları, bütün şüpheli otelleri bir bir dolaşıyor, onu arıyorlar. Mordohay, omuzlarına dökülmüş kepekleri silkeleyerek, dindar Yahudi ağızlarıyla:

— ... Nasıl derler ona, diyor, Türkçede bir laf olacak: Tez koşan çabuk...

Selma sustu. Başka, daha içerilerden bir sesle:

— Beni dinlemiyorsunuz, dedi.

— Evet, bir Yahudiyi dinliyordum. Pis bir Yahudi. Kusura bakmayın.

Sonra birdenbire sordu: — Evlenmiş mi Türkân?

Selma: — Evet! dedi. Gönül'den öğrendiğim bu. Üç yıl kadar olmuş. Çocuk mühendismiş galiba. Sevişerek evlendiler diyor. Bir de çocukları varmış. Beşiktaş'ta oturuyorlar, dedi. Köyiçi'nde bir yerlerde.

Söylediklerinin İbrahim'e, dehşetli ıstırap verdiğini sanıyordu Selma. Onun için, elinden geldiği kadar yüzüne bakmadan konuşuyor; sesinin ahengine bir kayıtsızlık verip, durumun ağırlığını azaltmak istiyordu. Oysa İbrahim sadece terlemişti. Büyük terlemişti ama. Tuzlu su, kaşlarının arasından, suratına sel gibi iniyordu. Ters türs güldü. Kendini eşsiz bir enayi, muazzam bir ahmak buluyordu şimdi. Onun en balta girmemiş ormanlarında yaşayan yoktu. Olamazdı da. Mühendisin biriyle sevişerek evlenen, senesine kısrak gibi yavrulayan, bir Türkân! Ona yalan söylüyorlardı. Epeyce bir zamandır, zaten her şeyde bir yalan eğretiliği, bir dolap sahteliği görmüyor muydu? Seyit Sabri sahte bir kral, Gaetano sahte bir gangster değil mi? O hatta, beli kalmamış, öküzden beter şişmanlayan İbrahim, sahte bir kurt değil mi? Lafı ansızın değiştiriyor, bunu yapar yapmaz da, Selma'nın, onun gerçekten ıstırap çektiğini anlamasına fırsat vermiş oluyor.

— Adı neydi Çardaş'taki kızın? Bir türlü hatırlayamıyorum?

Ya da bardakları, tabakları yumruklayıp, masayı altüst etmemek için, ellerinin üzerine oturarak, dişlerini sıkıp:

— Demek, diyor, Beşiktaş'ta oturuyorlar. Acaba...

Selma: — İsterseniz, adresini almaya çalışayım, diyor.

— Yok yok!

Arkasından, yine Seyit Sabri. Yeşilköy'de onu karşıladığı gece. Yepyeni bilenmiş profilini, arabanın camlarında parıldatarak: — ... kadınlar, diyor, bizim hayatımıza dahil değillerdir. Buna rağmen tesir ederler. Bu tesirlerini sıfıra irca edebiliyor musun? Mükemmel!

Selma, adeta korkarak, soruyor:

— Yine o mu? diyor. O Yahudi mi?

— Hayır, diyor İbrahim, bu başkası. Beni Yeşilköy'de karşıladı. İstanbul'a gelirken işten konuşacağını sanıyordum. Halbuki kadınları çekiştirdi durdu.

— Ne iş yapıyorsunuz, siz?

İbrahim, bütün buldog suratıyla ona döndü:

— Emekli bir döviz kaçakçısıyım, dedi.

Özür diler gibi ilave etti: — ... çabuk zengin olmak istiyordum.

— Oldunuz mu?

— Evet! Fakat ben artık yokum.

Selma uzun zamandır, bir erkekle, böyle bir yerde bulunmamıştı. Hele İbrahim gibi doğrudan ziyade eğri, durmaksızın kendini mahkûm edip duran, kanundışı bir adamla. Bu bakımdan belki biraz korkması, hiç değilse heyecanlanması gerekiyordu. Oysa içi bir dağ gölü kadar rüzgârsız ve duruydu. Her an, her saniye, bira köpüklerinin gerisinde, kocaman yaprak cıgaralarının bitiminde, onun büyük ve terli suratını görüyor; bu geceki bu iki kişilik yalnızlığının, ancak o olduğu için, bulamadan yaşanabilir bir yalnızlık olduğunu kabul ediyordu.

İbrahim bir ara mendiliyle alnını kuruladı:

— Sizi, diye sordu, korkutuyor muyum yoksa?

— Yooo, hayır, aksine...

İbrahim öteki sesiyle öğrenmek istedi: — Ne demek aksine?

Selma gözleriyle cevap verdi: — ... sizin yanınızda kendimi, tamamen emniyette hissediyorum ve galiba en çok buna şaşıyorum. Çünkü ben bir Mahmud'un yanında duymuşumdur bu hissi, o da sizden başka bir tipti.

Konuşmaları bir türlü kıvam tutmuyor. Başladıkları her cümleyi askıda bırakıyor, ya da için için gizli hesaplar, üç aşağı beş yukarı tahminler halinde yürütüyorlar. Selma, ne yapsa etse, karşısındaki bu çok adamı, yaralı bir gergedan olarak görmekten kurtulamıyor. Ona ya ıssız sazlıklarda

rahat ölümler hazırlıyor, ya da en kadın ve en anne elleriyle üzerine eğilip, pansumanlar yapıyor. Yanlış bir bataklığa gömülmüş, belki de iyi huylu bir gergedan! Türkân'ın anlamak istemediği. Fakat acaba Türkân kendi kendini anlamış, kesin ve düzeni doğru tutulmuş bir çizgi gibi, çizilmiş miydi? Gönül, mesut olmadığını söylemişti. Bu adam da mesut değil. Acaba daha o zaman evlenmiş olsalardı?..

İbrahim avuçlarıyla o zamanlara ait hayalleri eziyor:

— ... güneşte bir yer edinebilmek için, ben paranın önemini çok büyütüyordum, o hiç anlamıyordu. Daima en küçük yaşama hayallerine sadık kal'dı. Halbuki ben her bakımdan...

Susuyor. Sonra doğrudan doğruya Türkân'a:

— ... halbuki ben, diyor, altımda son model bir araba olmazsa, yaşamamış olacağımı sanıyordum.

Selma: — Galiba, dedi, lüzumundan fazla yaşamışsınız. Şimdi yorgunsunuz. Eminim ki Türkân da sizin kadar yorgun. Halbuki o hiç yaşamadı.

Tam o anda Türkân'ı değil kendisini düşünüyordu.

İbrahim: — Öyle mi? dedi. Hâlâ bira içmiyor musunuz?

— Hayır, teşekkür ederim.

— ... mümkünse bu gece pavyona bir yere gitsek!..

— Nasıl olur? Oğlum bekliyor, evde.

İbrahim en öteki sesiyle sordu: — Oğlunuz mu? Kocanız olmadığına göre?

Selma gözleriyle cevap verdi: — Kocamdan ayrıldım. Oğlumla beraber, babamın evinde yaşıyorum. Bir gazeteciye gizli bir yakınlığım vardı, öldü. Aslında yaşamamış olan, Türkân'dan daha fazla benim.

İşte o zaman İbrahim, biranın karanlığını parmak uçlarıyla dağıtarak:

— ... telefonda, dedi, sesinizi hep Türkân'ın sesi sanıyordum.

İlave etti: — ... beni böyle yapayalnız bırakıp gidecek misiniz.

— Özür dilerim.

Çıktılar. İbrahim, Selma'yı taksiye bindirirken:

— Sizi, dedi; tekrar arayacağımı tahmin ediyorum. Türkân'ın adresini almak için...

Sonra caddenin ortasında durdu. Tam karşısına düşen bir seyahat acentasının reklam ışıkları, gecenin ayazını renk renk dağıtıyordu. Birdenbire yanılmış olduğunu fark etti. Üzerine çöken bu siyahlık gece değildi. Geceden fazla ve melun bir şeydi. Bu onun giderilmez yalnızlığıydı.

Gilda, Rejisör İhsan'ı Beyoğlu'nun köşesinde bırakıp, akşamın kanatları altında, Tünel'e doğru yürürken; her zamankine göre kendini, iyice hayata bağlı, iyice sağlam ve güçlü hissediyor. Ne adamlar var hayatta? Mesela İhsan, değil mi? Ne herif? Konuşmaya başladı mı, yolu yok, ağzın bir karış açık, dinleyeceksin. Laf. Laf. Neler bilmiyor, neler konuşmuyor ki? Her şeye istedi mi, nasıl bir kulp takıyor; nasıl en kötü, en çirkin şeyleri, iki satır laf ederek, en güzel, en mükemmel şeyler haline sokuveriyor. Büyük adam, büyük! İşte böyle kızım, biz böyle durur durur, aylarca boş masalarda, siftinir, ama bir bulduk mu, Allah için pir buluruz.

Yorgaki, eski püskü bir Lakonga'yla uğraşıyor. Yalnız o mu? Lütfü, Arşavir, Simon hepsi. Birileri, kesik kesik dans ediyorlar. Gilda, emin ve gururlu, tezgâhın önünden akıp gidiyor. Merdivenaltında, Şükrü: Ağzını yüzünü biraz toplamış. Üstünde başında, bir henüz silinmişlik hali.

— Hop! diyor. Patronu göreceksin, öyle dedi.

— Niyeymiş o? Niye görecekmişim patronu?

— Ne bilirim ben? Emir bu kadar.

Çenesini kaldırıyor: — Nereye peki?

Şükrü gözleriyle Beygir Kâzım'ı mimledi. Kuytu masalardan birisinde oturmuş, içiyor. Yanı başında koskoca bir atsineği gibi Kürt İlyas.

— Olur, dedi Gilda, görürüz.

Lakonga saçına başına bulaşmış, soyunma odasına girdi. Aynanın önünde Zehra, elinde kalem, gözlerine kuyruk

çekiyordu. Aydınlık bir Zehra bu. Gözlerinin içi gülen. Kötümser filan değil. Onu görür görmez, pembe avuçlarını Allaha açıyor, bütün beyaz dişleriyle gülümseyerek:

— İşte böyle, diyor, gidiyoruz Gilda. Bekir'le gidiyoruz. Ah, neler neler bilsen!.. Sonra konuşuruz seninle. Bilmem, İzmir'e galiba. Yooo, hiç gitmedim ben. Beyrut'tan gelirken, vapur uğramıştı da, pek beğenmiştim.

Gilda onun için yalancıktan sevindi:

— Aman ne iyi? Ne vakit yolculuk?

— Daha konuşmadık orasını, ama çok sürmez.

Çıkarken bileklerini tuttu: — ... seni, diye ekledi, Kâzım görmek istiyordu. Bir diyeceği mi varmış ne, bir görün.

Gilda'nın kafasında bir burgu:

— Bana ne diyecek?

Beygir'in suratı adamakıllı kararmış. Besbelli içinden kan gidiyor. Dalgın. Ona da, yabancı yabancı bakıyor. Canı mı sıkkın, öfkeli mi? Karga sesiyle:

— Eee? diyor.

Gilda: — Beni, diyor, istemişsin?

Beygir: — Seni mi? diyor, ha?

Arkasından: — Otur, diyor.

Fakat Gilda'ya hiç yüz vermiyorlar. Yüzüne bakmıyorlar bile. Beygir, İlyas ve konyak, aralarında üç kişilik bir oyun kurmuş, iyice kendilerini kaptırmışlar. Kâzım, Gilda'yı oturtturuyor ve saniyesinde unutuyor. İlyas:

— Çakır'ı, diyor, bildin mi Boşnak Çakır'ı?

İlyas'ın ölesek bıyıkları alkolden ıslak. Gözlerinin akı çürük. Yorgaki'nin bir başka havasını, barın içinde bir sağanak öncesi serinliği getiren bir Luna Lunera'sını ve daha bilmem nesini bir silkinişte devirip atıyor. Kendisi ve karanlık ahbabı Beygir Kâzım için bir boşluk, bir deli sessizliği arayıp buluyor:

— Bildim, diyor Beygir Kâzım, Bahariye'deki di mi?

— ... üstüne bastın kaldır ayağını, kirve. Ortalığı karıştıran asıl o. Şaşmaz'ın üzerine geliyor ki, vallah olmaz. Bak hele, tam seninki paraları destelemiş basıp gidecek, öbürü küt! üstüne geliyor. Haydi saldırmalar fora...

Gilda, bütün bütün yabancı. Kim bu?

— İşiniz varsa, diye kekeliyor, sonra gelirim ben.

Duymuyorlar ki. Konyak bardaklarının kan kırmızı aydınlığına bitişik, öyle susuyorlar. İlyas bir elini kaldırıyor, parmakları iyice açık, havada tutuyor. Nasıl titriyor eli? Hayret! Beygir Kâzım bu iri ve kara, bu alkolden ve yorgunluktan; belki gizli bir hastalık yüzünden, belki sinirden; belki sadece büyük bir yoksulluk yaşamış olduğundan titreyen ele, büyük ve utandırıcı bir hayranlıkla bakıyor: — Çöktün, diyor, kirve ha?

Ya da sadece: — Öyle mi? diyor.

Gilda ansızın karar verdi ve kalktı. Aynı anda Kâzım bileğinden sımsıkı kavradı. Kanlı gözlerini devirip:

— Orospu, dedi, patlamadın ya!

Ve konuştular. Bu defa yanı başlarında, ölesek bıyıkları ve titreyen elleriyle Kürt İlyas yokmuş gibi, düpedüz, kaskatı iş konuştular. Kâzım bir teklif yaptı. Sinema dalgasını duymuştu. Kızın gittikçe ün kazanacağını, meşhur olacağını tahmin ediyordu. Eh kimse suratına bakmaz, elini tutmazken sen yanında tut, karnını doyur, sonra bırak elin oğlu alsın, sırtından oluk gibi para kazansın! Olur mu ya? Biz, ne de olsa senin ailen sayılırız, şöyle bir yekûn tutsak, dünya kadar borçlu çıkarsın. Yok yani, onu demek istemiyorum, yanlış anlama ama; hem film artistliği yapsan, hem de geceleri yine gelip burada bir numara çevirsen, striptiz filan fena mı? Ne şiş yanar ne kebap! Hem kendine reklam olur, hem bize. Hayır hayır, hemen cevap verme! Düşün taşın! Ne de olsa baba ocağın burası, öyle mi? Bak mesela, bu son üç ay, konsomasyon yok diye borca yatıp durmuşsun, dünyanın parası!.. Şimdi gidiyorsun diye senden istemem...

Gilda sersemledi. Bir cıgara içmesi lazımdı. Şimdi mutlaka bir cıgara içmesi lazımdı. Sonra İhsan'la konuşması. Yarın sabah. Hatta bu gece. Beygir Kâzım, arkasından iri iri güldü. Seslendi:

— Athena, iyi olsun, dedi, hele! Sözümü unutmadım. Bir gece kafaları iyice çekeceğiz, ha! Hazırlıklı bulun!

Keleşoğlu, uzak beyaz bir camiin, narin minaresine dalıyor. Yerli yersiz dalıyor, işte. Vakitli vakitsiz. Dilinin ucunda, camiin ismi: "Keleşoğulları Cami-i Kebiri". Eskimiş sakallı, başı çıplak bir müezzin, olur olmaz şerefelerde peydahlanıyor; yorgun, zor anlaşılır bir ezana başlıyor. Çarpık Anadolu bulutlarından, camiin kurşun kubbesine, etrafını çepeçevre sarmış kavaklara, durmaksızın kargalar dökülüyor. Şamatacı, din iman tanımaz ve siyah kargalar. Keleşoğlu kendini, ansızın, başında sarığı, sırtında cüppesiyle camiin minberinde görüyor. Mümin, vakur bir Keleşoğlu olarak:

— Eyy cemaat-ı müslimin!.. diye vaaza başlayan.

Sonra yine kargalar, yanıltıcı telaşları ve kavakları lekeleyen, oynak ve değişken karanlıklarıyla, içini dolduruyorlar. Bir kere daha, hem bu defa neredeyse yüksek sesle tekrarlıyor:

— Keleşoğulları Cami-i Kebiri.

Daktilo Nursen'e, takma dişleriyle bir ip kesermiş gibi:

— ... eve telefon ediniz, yemeğe gitmeyeceğim. Sıtkı Bey'le Kemal Bey, beni Abdullah'da bekliyorlar. Çoktan orada bulunmalıydım, fakat biliyorsunuz ki bu...

Daktilo Nursen "Soir du Paris" kokusunu bir kapı gibi açıyor:

— Biliyorum efendim, diyor, Isparta'daki hayır işiniz için...

Hemen arkasından: — ... yarın sabah dokuz buçukta randevunuz var, diye ilave ediyor, gecikirseniz bekleteyim mi?

Keleşoğlu başında sarığı, sırtında cüppesiyle büyüdükçe büyümüş:

— Eyy cemaat-ı müslimin, diye tekrar başlıyor. Yeri göğü halk eden Cenab-ı Rabb-ül-alemin buyurdu ki, bilerek bilmeyerek günah işleyen her kulun...

Sesini tanımıyor, yalnız: Her zamanki sesine göre bu daha tok, daha kaypak, biraz daha yağlı bir ses. Kendisi inanmış olmaktan çok, başkalarını inanmaya çağırıyor. Başkalarıysa, adsız ve sınırsız bir saç sakal göz kaş kalabalığı halinde, dip dalgası uğultularıyla ona doğru yükseliyor:

— Amiiinnn!

Otomobilde, lokantaya kadar işin hesap tarafı:

— ... inşaat şirketi zamanından kalma, hayli malzememiz olacak. Usulen bir cami yaptırma derneği teşkil eder, şöyle elli altmış bin lirayı gözden çıkarırsak...

Sahibi belirsiz bir itiraza karşılık verir gibi:

— ... karımın beş yıldır kumarda kaybettiğini hesaplasam, daha mı az tutar yani? Yarın iki elimiz yanımıza gelecek, efalimizin hesabı soruldukta, bu gibi hayır ve hasenatımızla belki günahlarımız...

Beyler afiyet olsun! Filhakika geciktim biraz, artık kusura bakmazsınız. Yok yok, rahatsız olmayın rica ederim. Esasen akşamları pek ağır yemiyorum ben. Ne de olsa, yaş! Efendim yazıhaneden çıkıyordum, bizim Ispartalılar sökün etmesin mi, bir hayır işimiz var onlarla, mecburen biz oyalandık. Hayır Sıtkı Bey, bira olamaz; madensuyu getirsin bana, madensuyu ama Kuzuluk olacak, başkasını istemem: Izgara bir şey, iki kalem pirzola, biraz yoğurt... Dedim önce ya, az önce, akşamları hafif yiyorum.

Ee, nasıl gidiyor ajans meselesi, Kemal Bey? Çoktan beri üzerinde duramadık layıkıyla. Resmi muamelat, ikmal edildi gibi bir şey. Bizim İlancılık Şirketi'nin, bürolarından istifade edeceğimize göre, bugün yarın işe başlayabiliriz. Çok âlâ, çok güzel! Nasıl, personel mi? Ben Babıâli'de, birkaç tecrübeli eleman alınmasına taraftarım, taraftarım ama bakın Sıtkı Bey ne diyor; kısmen İlancılık Şirketi'ndeki memurlardan, kısmen Banka Neşriyat Müdürlüğü'ndeki çocuklardan, istifade mümkün imiş. Bilhassa Rüştü'den. İcab-ı halinde size, ben de Nursen'i verebilirim. Yeni sene hesaplarına kadar, böylece idare ederiz. Bilahara...

Sıtkı Ocakçılar, fazla düzgün kesilmiş siyah bıyıklarının kömür tozunu, bembeyaz peçetelerin üzerine dağıtıyor:

— ... fevkalade olur efendim, ben Rüştü'yle konuştum, can atıyor o. Eğer Meclis-i İdare'nin tasvibini alabilirseniz...

Zihni Keleşoğlu, manalı: — ... Meclis-i İdare'nin tavsibi mi? dedi.

Aslında: — Ben münasip gördükten sonra? demek istiyordu.

Garsondan biri, grandük suratı ve nezaketiyle geldi.

— Zihni Bey, dedi, zat-ı âlinizi telefondan istiyorlar.

Keleşoğlu, hattın öbür ucundan, Kılçık Nazım'ın hırıltılı sesini duyar duymaz, baş ağrısının, düğmesine basılmış gibi, alnındaki yerine yerleştiğini tespit etti. Kılçık keyifli, fakat saldırgan bir sesle konuşuyordu. Bu gece onu, mutlak görmeliydi. Yeni haberler verecekti. Keleşoğlu, bütün dinlediklerine rağmen, memnun olmadı. Şu günlerde Kılçık Nazım'ın varlığını, onunla ilgisini, ona gördürdüğü karanlık ve öğürtücü işleri unutmak ihtiyacındaydı. Çok gerekli olmadıkça aramamasını, kaç kere söylemişti. Fakat o, başka göz arasında bir punduna getiriyor, onu böyle akşam yemeklerinde telefonla avlıyordu. Keleşoğlu, parmak uçlarıyla alnını kıskaçlayarak:

— Peki peki, dedi. Şimdi neredesiniz siz?

— Evdeyim.

— Hangi evde?

— Sizin evde.

— ... iyi ama, ne demiştim ben size: Hani bize gelmeyecektiniz?

— Dışarıda buluşmak, daha mı doğru? Telefonla anlatılır şey değil, bu bakımdan yani. Yoksa biz de ölmüyoruz.

Keleşoğlu masasına döndü. Öteki iki adam birdenbire bütün köşe çizgilerini kaybetmişler, oldukları yerde adeta saydamlaşmışlardı. Belki Keleşoğlu, onları artık görmüyordu. Yalnız bir ara onlara mı, yoksa grandük kılıklı garsona mı olduğu anlaşılmaksızın:

— Bir aspirin, dedi, bulabilseydik...

Bunu, yorgun bir ihtiyar sesiyle dedi. Sıtkı Ocakçılar'ın dudakları, çiğ biftek kırmızısıydı. Köşelerinde, tükürük birikmiş:

— ... Hamfendi miydi? diye sordu?

Amerikan bardaki içki şişelerinin arasında, Maide'yi, ince, kaygan, mavili sarılı dişi bir yılan olarak tekrar görüyor-

du. Kemikli ellerindeki, iri damarları. Bakışlarını iyice yumuşatarak: — Beyefendi! deyişini.

Keleşoğlu halbuki, dehşetli bir karga kalabalığını cüppesinin etekleriyle dağıtarak, camiin avlusunu ansızın geçmiş, içeriye girmişti. Cemaat nakışlı Isparta halıları üzerine, Arap harfleriyle yazılmış, kirli, anlaşılmaz ve ters bir cemaattı. Ya küstah elifler halinde sivrildikçe sivriliyordu, ya da ayınlar gayınlar halinde birbirine dolaşıyor, kargacık burgacık bir uğultu kıvamında örülüyordu. Keleşoğlu, bütün heybetiyle mindere çıktı ve inandırıcı sesini arayarak, masasına oturduğu iki adama:

— ... beyler, dedi, eve gitmeliyim. Müstacel bir iş.

Sıtkı Ocakçılar, Maide'nin yüzündeki sarartılmış kılları, şaşılacak bir açıklıkla, bir kere daha gördü:

— Aman efendim, dedi, rica ederim.

Kemal Bey de: — Devletle Beyfendi! dedi.

Kılçık Nazım geldiğinde, Ümid yemeğini yemiş, odasına çekilmişti. Maide, kocasının gelmeyeceğini öğrenince, yarım yamalak kaşlar çizinmiş, bıçak sırtı dudaklarını parlak kırmızı bir rujla belirterek; başka bir İstanbul'daki, yeşil çuhalı bir masaya çözülüp gitmişti. Kılçık'ı Anahit karşıladı. Onu koltuklara sığdıramadı; salondan birer ikişer bütün odalara, banyoya ve mutfağa dağıttı, zar zor topladı. Kılçık'ın beyaz kaşkolu, ay ışığı gibi halıların üzerine akıyordu. Gözleri uykuluydu. Her girdiği odanın ışıklarını üşenmeden yakıyor, o çıkar çıkmaz Anahit, üşenmeden hepsini söndürüyordu.

— ... ha, n'apıyor senin hıyarlof, kız? Neydi onun adı, Kegam mıydı?

— Aram, Nazım Bey.

— Öyle ya, Aram. Hâlâ amatör takımlarda ineklemesin, bir boka yarasın. İster misin transfer edelim onu, şöyle esaslı bir takıma, haaaaaak...

Lavaboya eğilip, ağız dolusu tükürüyor.

— ... tuuuu!

Tekrar ağır, yumuşak ve kaypak bir şeyler akıyor genzine.

— Karnım aç! diyor.

Ve Keleşoğlu gelinceye kadar, mutfağın pembe fayansları arasında, resmen Anahit'le dalga geçerek, iki büyük salamlı sandviçle bir şişe birayı deviriyor. İçi, adamakıllı bozuk. Hep, sunturlu sunturlu, patlamaya hazır küfürler. Birtakım, dayak ihtimalleri. Sapa, dolaşık, açıklanması zor, belki de tehlikeli konular.

— Nereye gitti Maide? Kumara di mi? Ah kaltak! O da olsaydı kocasıyla konuşurken, fena mı olurdu? Evde durmaz ki.

Ya da, büyük iş çeviren hergele hesapları: — ... Güner için temiz bir binlik istemeli. Versin pezevenk. Onun için bu kadar uğraşıyoruz. Yarısını karıya toslasak, yarısı bize kalsa, eh bir şeye benzer biraz. Fakat Güner de, az mal değilmiş hani? Coni'yi bir kafese koymuş ki, ağlarsın. Öbür iş dersen kötü.

Tekrar Anahit'e takılıyor:

— Boşver sen Aram'ı, Anahit! İneğin biri Aram, hâlâ birinci takıma geçemedi. Vazgeç Aram'dan, vazgeç, seni ben alayım: İyi kötü bir garajım, birkaç arabam var, ha? Gül gibi geçinip gideriz kız...

Anahit dalga dalga kızarıyor:

— ... aman Nazım Bey, beni maytaba alıyorsunuz?

Sonra ansızın ciddileşti: — Geldi, dedi, Beyfendi.

Dosdoğru çalışma odasına geçiyorlar. Abajurun ışıklı dairesini ortalarına alarak, karşılıklı oturdukları andan itibaren, şehrin yaşayıp götürdüğü geceden adeta koptular. Masanın üzerinde kristal bir bardakta su, yanı başında iki aspirin. Masanın gerisinde, başlı başına ve bağımsız bir gece yaşaması için merkez olmayı deneyen, iğne çekirdeği kuruluğu ve katılığındaki görünüşüyle, Zihni Keleşoğlu. Kıskaç olarak şakaklarından ayırmadığı ihtiyar ve uzun parmakları, daima bir ıslığı andıran kesin ve köşeli konuşması:

— Neymiş bu kadar mühim olan, söyleyiniz bakalım. Sizi dinliyorum.

Kılçık işte bu söz üzerine, bütün İstanbul'un en çok bil-

miş, en rahatsız edici gülümsemesini, yelek ceplerinin birinde bulup, çıkarıyor:

— Freddy Mills'ten diyor, n'aber? Tüydüğünü duydunuz mu?

— Gitmiş mi? Ne zaman gitmiş? Nereye?

Kılçık gülümsemesini yeniliyor, biraz daha kirletiyor:

— ... bu sabah tüydü tüymesine ama, nereye? Mesele burada. Bunu bilmek, işimize gelir mi gelmez mi?

Keleşoğlu, kelimelerin üzerine basa basa:

— Sözü, diyor, uzatmayınız Nazım. Sadede geliniz.

Nazım sözü uzatmıyor: — ... bugün Güner orospusu garajda arıyor beni, tamam mı? Coni gitti, diyor. Bir mektubu geldi, okudu, kalktı gitti. Eh biz de çaktırmadan iskandil ediyor, karının ağzından laf almak istiyoruz. Yemiyor, karı. Kelimesi kelimesine, seninle böyle mi konuşmuştuk; iki taraflı avanta mı, değil mi? Nereye gittiğini de biliyorum diyor, mektup da bende; eğer sahiden meraklısıysan, açacaksın ağzını kesenin.

Kılçık, âdeti üzere, yüksek sesle konuşuyordu. Yalnız son cümleyi, fısıldayarak tekrarladı:

— ... açacaksın ağzını kesenin.

Keleşoğlu, gözlerinin önünde beyaz beyaz uçuşan yüzlerce aspirin, kendi kendisine soruyordu:

— Nereye gitmiş olabilir? Bu ani seyahatin manası ne? Taga'nın leyhine mi tefsir etmeli bunu, aleyhine mi acaba?

Kılçık'a döndü: — Belli bir para vaat etmediniz ya?

— Yoo.

Cebinden tabakasını çıkardı: — Cıgara içebilir miyim?

Oda, bütün Keleşoğlu Apartmanı, sessizdi ve İstanbul'a ait olmamakta devam ediyordu. Keleşoğlu, aspirinlerden birisini, dilinin üzerine koydu. Suyunu içti. Suyla beraber, Kılçık'ın uykulu gözlerinden fevkalade alaycı bir bakış, camideki kalabalıktan bir hayli lam, cam ve dal, paldır küldür midesine indiler. Asım Taga ile Lehmann münasebetlerinin, ne merkezde olduğunu iyice öğrenebilmek için bir miktar parayı gözden çıkarmak gerektiğini hem biliyor, hem de buna

mecbur olmak asabını bozuyordu. Asıl işin püf noktası, Kılçık'dan emin değildi. O, karşısında, gecesini yapmaktan çok bozmaya elverişli, kötü ve şüpheli bir rüya malzemesi halinde duruyor; gülümseme diye kullandığı ölü başlı kelebeğin kanatlarını oynatıp oynatıp:

— ... en azından, diyordu, bir binlik atmak lazım önüne. Bu karıları bilmezsiniz siz, ne açgözlü olurlar.

— Bin lira mı, siz çıldırmışsınız Nazım.

Nazım, gangster halleriyle gözlerini kıstı:

— Yok, dedi, ileride çıldırmayalım diye böyle söylüyorum. Karı gidip her şeyi Coni'ye anlatsın, daha mı iyi?

Sustu: — Mesela! diye ilave etti.

Keleşoğlu, yine takma dişleriyle bir ip kesermiş gibi sordu:

— Şantaj mı?

— Adını koymaya meraklı değilim. İşin ucunda para oldu mu, belli olmaz. Üstelik karı, herif benimle evlenecek filan diye partallıyor. Bilirsiniz evlenecek bir inek buldular mı, akılları başlarından gider karıların.

Kılçık, bu kadarla da kalmadı. İçindeki sapa, dolaşık, açıklanması zor, belki de tehlikeli korkuları, göğüs boşluğundan ağzına ağzına yükselen zehirli dumanlar halinde hissediyordu. Küfürleri ısınmış, taze ve sıcaktı. Odanın ışığını aslında adamakıllı az buluyor, fakat bir türlü söylemeye dili varmıyordu. Ayağa kalktı. Avuçlarını masaya dayayıp eğildi. Aşağıdan yukarıya aydınlanan suratı, kötü bir sinema resmine benzemişti.

— Gelişimin esas sebebi, dedi, başka.

Bunu, esrarengiz bir tavırla söylemişti. Sustu. Ötekinin sormasını bekledi. Keleşoğlu ona bakmıyordu bile. Cemaate vereceği vaazı düşünüyordu.

— ... öteki işle alakalı: Gazetecinin ölümüyle.

Keleşoğlu hâlâ susuyordu. Camiin çevresindeki kargalar kaybolmuştu.

— ... tahkikat aynasız gidiyor. İşin ucu bize dayanacağa benzer. Bu sabah Sezai, İzmir'den telefon açıyor, garaja, onu Savcılık'tan çağırmışlar. Sorgu sual filan. Kolaylık Yapı

İnşaat dalgası üzerine. Ölen gazeteciyi tanır mıymış, estek köstek. O da hıyarlof, şıpın işi can telaşına düşüyor. Orada gazeteciler takımıyla peşine takılmış...

Keleşoğlu onun yüzüne bakmaksızın, kısaca:

— Oturunuz! dedi.

Aspirinler, yakın bir iç boşluğunda, hem dönüyor hem çoğalıyor; geceden yürütülmüş ne kadar hırsızlama karanlık varsa, hepsini, beyaz beyaz, yuvarlak yuvarlak, damgalıyordu. Öldürücü bir gayret sarf ederek, içlerinden bir tanesini ve en sahicisini yakaladı. Bin bir zorlukla dilinin üzerine yerleştirdi. Müthiş bir halsizlik duyuyordu. Bardağa uzanırken bu defa bir değil, yüzlerce aspirin yutacağı kaygısındaydı. Sonunda hepi topu bir "yerli" aspirin, fakat yanı sıra, epeyce karga çığlığı, Kılçık Nazım ve Sezai Yazmacı yuttu.

— ... ne demek bu? İşlerin tam yoluna gireceği sırada. Allah Allah! Yoksa Kılçık Nazım, bu gece iti ve Beyoğlu köpeği, kendi hesabına yeni bir dümen mi çevirmek istiyor? Olur mu olur! Her şey sadır olur bundan.

Sesini yükseltmeden: — Ne olmuş Sezai'ye, diye sordu. Bir kere daha anlatır mısınız? İzmir'den telefon ederek...

Sonuna kadar sımsıkı dinledi. Sonra sulfato tadında bir ses tonuyla:

— Onların, dedi, bütün mesuliyeti size raci. Doğrudan doğruya size raci. Eğer gazeteciyi öldürmeseydiniz, mesele bu derece etraflı bir tahkikat mevzuu olmayacaktı. Lakin mutat beceriksizliğinizle...

Kılçık bir anda kararmıştı:

— Annamadım, dedi. Niye biz mesul oluyormuşuz? Sezai'yle iş çeviren ben miyim, siz misiniz? Gazeteciye gelince...

Yüksek sesle konuşuyor; konuştukça, içindeki korkuların, renkli ve pis kokulu dumanlar şeklinde, ağzından, burun deliklerinden çıktığını sanıyordu:

— ... ölümüne sebep olan ben miyim? Tanımam görmem herifi. On beş gün önce, böyle konuşmuyordunuz ama; o zaman itibarımız sultanlarda yoktu. Aman Nazım Bey, şu gazeteci rezilini susturun! Aman Nazım Bey, Sezai'yi bul-

masına engel olun! Aman Nazım Bey, sakın Rıza'yla temas etmesin! Eh, elbet kokuyor şimdi. Kokar kokar. İşin içinde bu kadar bokluk olursa, hiç şaşmaz, günün birinde mutlaka kokar. Sen de tedbirini ona göre alacaksın, adamsan...

Ne diyor bu küstah. Mülevves! Kimin hakkını, kime karşı koruyor? Vaziyet, vahim olmasına vahim! Sezai'yi hakikaten Müddeiumumiliğe celp ettilerse, daha da vahamet kesbedecek demektir. Her hal-ü-kârda biz, itidalimizi muhafazaya çalışalım. Vakıa her şey kaybolmuş değildir. Hatta hiçbir şey kaybolmuş değildir, bile demek hakikatin bir ifadesidir. Ellerinde delail-i subutiye olsaydı, böyle kolları bağlı beklemezlerdi şüphesiz. Elan Sezai'yi, Sabri olacak o yezidi, tevkif etmediklerine göre, belki bir şeyler yapabiliriz. Mamafih, tahkikat tevkif safhasına dökülürse, evvelemirde kepazeliğin bize sirayetine mâni olmalı. Yoksa mahvoluruz. Mahv-ü perişan oluruz. İki paralık itibarımız kalmayacağı gibi, kimse dönüp suratımıza bakmaz. Keleşoğlu yolsuzlukla itham edilsin, hırsızlık yapmış olmakla; hatta ve hatta, cinayetle itham edilsin; aklın, havsalanın alacağı şey mi bu? Şu kadar senelik mesaimin, ticaret hayatımdaki bunca titizlik ve ihtiyatımın, tam meyvelerini devşireceğim sırada; iki serserinin, mesuliyetsiz hareketleri sebebiyle, her şeyin berhava olmasına göz mu yumacağım? Asla! Asla ve kata! Her şey, her şey mümkündür piyasada; yalnız Keleşoğlu firmasının, ticari haysiyeti lekelenemez. Lekelenmemelidir. Bu vadide, icap eden her türlü tedbire tevessül etmekte, tereddüt dahi etmemeliyim. Evvela, karşımda elini kolunu sallayarak, haşa huzurdan anırıp duran, şu merkep susmalı. Saniyen, tevkifat başladığı takdirde, alt kademelerde sökülse bile, şu merkepten yukarısına katiyen geçmemeli, mutlaka onda kalmalı. Salisen, tahkikatla vazifeli memur ve hâkimlerin, derakap ahval-i hususiyesinin ve evveliyatının taharrisine başlanmalı. Malum olduğu üzere namus-u mücessem telakki edilen birçoklarının, şu veya bu şekilde...

Sonra Kılçık'ı susturmak isteyecek:

— Nazım, susar mısınız biraz? Elbette bir çare-i hal bu-

lunacak. Hin-i hacette hepimiz üzerimize düşeni yaparsak, muhakkak ki...

Fakat ne mümkün! Kılçık Nazım boşalıyor: Saklayıp durduğu mıymıntı kuşkularını, pis korkularını; gangsterliğini tamamlamak için, polis filmlerinden bulup buluşturup benimsediği fiyakalı hallerini, birbirine çarpa çarpa, boşalıyor. Bozuk insan ve kıstırılmış köpek seslerini çıkararak. Aynı anda sanki odanın her tarafında. Kitapları birer birer oradan alıp oraya aktarıyor. Perdeleri çekip soğuktan buğulanmış camları yeniyle siliyor. Çevresini oburca kuşatan cinayet loşluğunu yumruklarıyla darmadağın ederek:

— ... üzerimize düşeni yaparsak mı? diyor. Vay babam vay? Yapa yapa, anamız bellendi zaten. Beygir gibi verdik dizginleri eline. Şöyle yap Nazım! Başüstüne beyim! Böyle yap Nazım! Başüstüne paşam. Taga'ya göz kulak ol Nazım, emir başüstüne beyim! Gazeteciyi kaçırma Nazım...

Olmadı mı, Keleşoğlu'nun adeta üzerine yürüyor. Dik dik:

— Yağma yok, diyerek, yağma yok! Yutturamazsın artık.

Keleşoğlu farkına varmamış görünüyor:

— Neyi? diyor.

— Pekâlâ biliyorsun neyi olduğunu. O kadar da çakar almaz değiliz ağbiysi; gözlerinden anlıyoruz, kazığın ucunun kime dayandığını.

Keleşoğlu sesini yükseltiyor. Kendisi de şaşırıyor buna:

— Söyleyiniz! Söyleyiniz haydi! Kime dayanıyormuş, biz de öğrenelim.

Kılçık: — Bana, diye ulumaya başlıyor, ansızın: Elinin ayasıyla, üst üste ve inatla, alnına vuruyor: — ... bana! diyor. İşler boka sardıkça, okkanın altına gidecek olan benim, ben! Kimmiş? Kimmiş, ha? Benim, ben: Kılçık Nazım hıyarlofu. Ha hay! Sen elbet itibarım diyeceksin, ailenin itibarı diyeceksin, bacın diyeceksin, diyeceksin oğlu diyeceksin; palavra mı yok sende, sıkacaksın hepsini, sonunda kodese biz gideceğiz. Paralar senden, yatması benden di mi? Neymiş, üzerimize düşeni yapacakmışız. Yağma yok.

Keleşoğlu, başka bir ses arıyor. Daha kalın, daha keskin

ve sert, acıtıcı bir ses. Ağzından çıkar çıkmaz Kılçık'ı çarpsın, serseme çevirsin. Bulamıyor bir türlü. Ağzına, zorladıkça, hiçbir işe yaramaz sivri sivri elifler, kargacık, burgacık gayınlar ve karga çığlıkları geliyor. Biraz da aspirin ekşiliği. Başındaki ağrı dağılıp gitmiş. Yalnız dizlerinde, ısrarla gizlemeye çalıştığı, acayip bir titreme.

— Unutmayınız ki, diyor, bugün eğer ortalıkta adamım diye dolaşıyorsanız benim sayemde dolaşıyorsunuz. Ben olmasaydım...

Ya da onu şimdiden ağır hapislere mahkûm edermiş gibi işaret parmağını dimdik uzatıp:

— Haddinizi biliniz, haddinizi!

— Bilmiyorum ulan haddimi, n'aparsın yani? Sen Keleşoğlu'ysan, ben de Kılçık Nazım'ım. Senin ne kadar itibarın varsa, benim de o kadar itibarım var. Üstelik madem ikimiz de aynı tongaya bastık, aynı kabağa üflüyoruz demektir. Yalnız ne var, ben yüz üzerinden hesap çıkarıyorum, sen bin üzerinden. Bu kadarı da, bir at bir deve değil. Biz yolumuzu sayesinde bulmuşuz. Bak şu işe! Ulan Maide'yi boşuna mı attık koynuna? Kızın yerindeydi be! Ona yumulurken, niye hiç haddimizden hududumuzdan söz etmedin, ha, anlatsana biraz! Senin yaptığına kalleşlik derler, kalleşlik! Bakıyorsun işler aynasızlaşıyor, harcayacak adam arıyorsun. Erkeklik öldü mü be! Göstersene sen de erkekliğini, böyle ileri geri laf konuşacağına, adam gibi sen de kodesi göze alsana! Yok ben seni adam ettim, yok haddini bil, yok üstümüze düşeni yapalım!.. Laf mı ulan bunlar, laf mı?

Az önce açtığı perdeleri bu defa hışımla kapatıyor:

— ... enayiyiz dediysek, o kadar da enayi değiliz. Bir kere gazeteciyi öldüren Sabri, ölmesini isteyen de sen, benim ne alakam var o cinayetle? Hergelelik senin başının altından çıkıyor. Sabri andavallısı da çekip vuruyor.

— Yalan! Ben böyle bir söz sarf etmedim.

— Ettin işte.

— Asla ve kata! Bunu siz uyduruyorsunuz.

— Ne uydurması be, ne uydurması. Ne yap yap, gazete-

cinin Sezai'yi bulmasını önle, diyorsun. Ne yap yap, ne demek? İcap ederse vur demek. O inek de lam cim dinlemeden indiriyor herifi.

— Kaç defa söyledim size gayri kanuni müdahale istemediğimi.

— Yok canım? Sen onu külahıma anlat! Herif öldü, bir bayram etmediğin kaldı. Bu moruk ağızlarını Müdüriyet'e gidince yaparsın sen, bak bakalım tava girecek kaval bulabilecek misin? Sen istedin madem, iş çuvallayınca, ceremesini de sen çek...

Gittikçe keskinleşen yırtıcı bir öfkeyle birbirlerini her taraflarından çiziyorlar. Gündelik yaşamalarında, iş olsun diye kullanıp durdukları kibarlıklar, efendilik süsleri, özentiler; birbiri ardınca üstlerinden, başlarından sıyrılıyor. Soyunuyorlar sanki. En derindeki çirkef çıplaklıklarını ortaya dökmek; bu yoldan ulaşılacak edepsizlikle, cinayet loşluğuna ve ötüp duran somut rezilliğe el koyabilmek için; giriştikleri, bir melun soyunması bu. Namusu çiz! Gururu parçala! Haysiyeti bir kenara at! Kişiliği sayma! İnsanlığı unut! Hileli muhasebe hesaplarını, dudak uçlarından çalınmış lokmaları, rüşvetleri, şantajları, ölü ve diri cesetleri basamak yapa yapa, işte bu cinayet loşluğuna gel; paraların, cami-i kebir hayallerin ve iğde çekirdeği varlığınla avun! Elinden gelirse eğer! Kılçık'ın, iyice tıkanan genzini açabilmek için hırıldaya hırıldaya suratına tükürdüğü küfürleri, vergiden kaçırılmış ince ve gizli kazançlar lezzetiyle sineye çekerek.

Bir yerden sonra, avaz avaz bağırmaya başladılar. Birbirlerini dinlemiyorlardı. İğrenç çıplaklıkları üzerinde, hakaretler, büyük şamarlar halinde şaklıyordu. Gece, kendine uygun yosun neftiliği ve dil yumuşaklığıyla, cidden İstanbul'a ait olmaktan çıkmış, yoğunlaştıkça yoğunlaşan, bağımsız bir rezillik haline gelmişti. Keleşoğulları Cami-i Kebiri'ne, Abdullah Efendi Lokantası'na ve bütün iyi niyetlerine rağmen, Zihni Keleşoğlu, Kılçık Nazım'ın kendisiyle ve getirdiği haberlerle, başka türlü bir gece ayarlayamayacağını önceden biliyordu. Şimdi bağıra bağıra, içinde her an biraz daha sı-

kıştıkları bu çirkin karanlıktan kurtulmanın çarelerini arıyorlardı. Sesleri birbirine ve ulu rezilliklerine çarptıkça, safra yeşili ve ışık çizgisi beliriyor; her seferinde ve şaşılacak bir isabetle, gözbebeklerini ve dudaklarını kirletiyordu.

Bir ara ansızın sustular. Birisi onlara bakıyordu. İkisi de, kapının eşiğinden asılmış bir insan gibi bembeyaz duran Ümid'i, aynı anda gördüler. Ümid, her şeyi duymuştu.

SALI / ÇARŞAMBA

TAKVİMİ, iki gündür koparmadım. Elim varmadı. Ama ne fark eder? Biliyorum ki bu arada, iki gün daha geçti. Biliyorum ki bugün dünden bir, evvelsi günden iki gün sonrasıdır. Birkaç güne kadar sen çıkıp geleceksin. Beni arayacaksın. Zilli'nin kahvesinde, buğulu, ıslak kumaş, tömbeki ve acı çay kokan kalabalığın arasında; Yüksekkaldırım'ı Yüksekkaldırım eden cırlak seslerin, bücür Yahudilerin, umumi kadınların, bileyici, tornacı ve hattat çıraklarının içinde, beni arayacaksın. Kaşların bütün bütün gözlerine bulaşacak. Dudaklarında o yorgun, o insanın içine işleyen kahır, simsiyah, kaldırımlara damlayacak. Beni arayacaksın. Bulamayacaksın. Öldürmek, sana yaptığımı canımla ödetmek istesen, ben yoğum artık. Ya da hayır, öldürmek istemesem, aklından geçmese; Zilli'nin, Lütfullah'ın, Rıdvan'ın söyledikleri, tüm yalan olsa, sadece gelip masama yıkılmak, bıraktığımız yerden başlamak istesen, yine ben yoğum. Ben buralarda değilim artık. Gidiyorum.

Yine soğuk. Olsun. Yine dumanlı bir kurt soğuğu, ilikle-rimize işliyor. İşlesin. İstanbul ne kadar rezil, ne kadar aşağılık, ah bilebilsen! Nasıl insanı en umulmadık köşebaşında, en umulmadık yerinden yakalayıp, serüvenlere itiyor, görebilsen. Hesapça birkaç gün sonra bu şehre inip, bıçağını ısırarak, peşime düşeceksin. Zilli'ye uğrayacaksın. Kahırlı bir gülümsemeyle, kapıdan girip:

— Soğuktan, diyeceksin, insanın dudakları yapışacak neredeyse!

Cümbür cemaat ayaklanıp, seni kucaklayacaklar. Bana sövecekler. Ceddime cibiliyetime sövecekler.

Ya da, bara düşeceksin dosdoğru. Sessiz sedasız, aradan bunca zaman geçmemiş gibi, düşeceksin. İki gece evvel vestiyerden, şapkanı, atkını ve trençkotunu yüklenip gitmişsin gibi, tanıdık ve bildik, içeriye sızıvereceksin. Kâzım, o bet sesiyle, camları sarsacak. Kızların bazıları, tanıyacak seni. Şükrü tanıyacak. Sen, saçların diken diken, hepsine sırıtacak, beni soracaksın. Ben olmayacağım. Bir gün, bilemedin iki gün önce, trene binmiş; sarışın bir mekik gibi, Ankara'ya atılmış olacağım.

Şimdi daha çok korkuyorum. İçim daha darlaşıyor. Geçen gün beni dövdüler. İyice dövdüler. Boynum, omuzlarım hâlâ tutuk. Gece vakti eve gelirken, sokağın başında, hâlâ irkiliyorum. Sanki gölgelerin en koyu yerinden, tozlu bir erkek sesi beni çağıracak, demir bir yumruk enseme inecek. Athena yüzünden hep. Athena her şeye karışıyor. Fırlak bir çift dudak olup, yukarı yukarı bir çift göğüs olup, karışıyor. Her şeyin tadını değiştiriyor. Odasında bir gece kaldım. Kulağımı kalbine koydum. Ağladım. Beni öptü. Artık gideceğiz. Kararımız böyle. Zehra'nın parasını alıp, kendisini bırakacağım. Ve gideceğiz. Başka çaremiz yok. Athena'yı bırakıp, Zehra'ya gidemem. Sen geleceksin, burada kalamam. Onun için, boynuna sarılacağım tek yılan, Zehra'yı simsiyah ekip, Ankara'ya tüymektir. Bak, hayatıma öylesine girmiş ki Zehra, ondan kurtulmak için bile, ona muhtacım.

Nasıl seviniyor, nasıl bütün pencerelerini temiz ışıklara açıyor, ellerini dizlerinin üzerine koyup, bütün yüzüyle nasıl gülümsüyor, görmelisin. Ayrıntılar üzerinde duruyor; vapur biletlerine, İzmir'deki ev kiralarına, buradaki ev sahibiyle ne yolda uyuşulacağına dair bitmez tükenmez hikâyeler anlatıyor. Her tarafında, herkesin görebileceği bir değişiklik. Sanki o yenik, o çarpıntılı sesi içimize akıp, bizi boğan ölümlü Zehra, değişiyor, yenileniyor: Gözbebeklerinin dibinde sivri ümit parıltıları, avuçlarında bilinmedik sıcaklıklar. İzmir'e gidecekmişiz, ışıklı bir pasajda kolonyacılık yapacakmışız, komşularımız olacakmış, kimsenin yanında eksikli, kimsenin yanında kirli olmayacakmışız. Evden dük-

kâna, dükkândan eve. Haftada iki kere sinema. Her akşam *Hürriyet* gazetesi, paşa paşa. Beni gebertecek. Beni, İstanbul'un ve serüvenlerin koynundan söküp alacak; küçük esnaf sıkıntılarına, ev babası kaygılarına tıkayacak. Kendi yaşamış, o başka! Dünyanın ipliğini pazara çıkarmış. Becerememiş, kıvıramamış, serüvenler onu yemiş. Şimdi ayakta kalmış, ne yapıp edip bir mezar edinememiş, bir ceset gibi; pis kollarını boynuma doluyor, hayalinde hazırladığı mezara, beni de götürmek istiyor. O kaybettiyse, bakalım ben de edecek miyim? Neden onunla gömüleyim? Yaşamak ve dövüşmek, benim işim. Ben serüvenlere kul olmayacağım, serüvenler bana kul olacaklar.

Haklısın! Sen söyledin bunları, bana sen öğrettin; cıgaranın dumanını öğüte öğüte, bana bütün bunların sonsuz bir serüven olduğunu sen anlattın. Şimdi sen de bu serüvenin içindesin. İkimiz, ayrı ayrı, kendi hesabımıza aynı serüveni yaşıyoruz. Ben kendim için senden kaçıyorum. Sen kendin için beni kovalıyorsun. Her şey kendimiz için. Artık her şey benim için, benim işime yaradığı kadarıyla var. Serüvene böyle giriyorum. Kazanacağım. Aşk, para ve şöhret benim olacak. Zehra ne anlar? Aptalın biri. İşin içine daima kalbini karıştırıyor; sevgilerini, dostluklarını, bilmem nelerini karıştırıyor. Ne gereği var? Sen dememiş miydin bana, kendinden başkasını düşünme diye. Düşünmüyorum. Zehra dımdızlak ortada kalacak. Bana ne? Aklını başına toplasın. Sen gelip beni bulamayacaksın. Bulmamalısın. Aslolan bu. Cebimde param olmalı, olacak. Hoşuma giden bir kızla beraber olmalıyım. Olacağız. Boş laflara kulak vermiyorum ben. Ben Müfettiş Burt Lawrence! Daha doğrusu Robert Mc Lane! Gemisini yürüten kaptan. Fırtına demeyen, Ahmed, Mehmed dinlemeyen. Seni ve Zehra'yı ekip, hatta Kılçık Nazım'ı ekip Athena'yla ipi kıracağım. Sahici bir film bu: Senin, benim, Athena ve Zehra'nın ve hepimizin, çarpına çarpına çevirdiğimiz bir film. Ben Robert Mc Lane, bir film yaşıyorum. Bundan dolayı adamakıllı memnunum.

Kılçık beni dövdürdü, öyle mi? Aklınca büyük dersler verdiğini sanıyor, inek. Kasılıyor. Düşün oysam, bir haftaya kalmadan, Athena'yı kıl gibi elinden çekiyorum. O zaman göreceğiz Kılçık'ı! Adamı gecenin yarısında, arkasından vurmak ne demekmiş anlayacak mı, anlamayacak mı? Şunun şurasında, ne kadarcık zaman kaldı ki? Zehra parasını bankadan çekti çekecek. Yarın, ilk fırsatta, tren saatlerini öğreneceğim. Birazdan barda, kolpasını bulabilirsem, Athena'yı bir kenara çeker, iki satır konuşurum. Ne gün gidelim, sorarım. Kararımızı veririz. Ondan sonrası sırf serüven. Athena'nın yarı aydınlık sahnelerde, fırıl fırıl dönüşü. Benim mavi gözlerim. Şurada burada birikip, el çabukluğuyla cebimize akıveren paralar.

Sen neler kuruyorsun, şimdi kim bilir? Korkmasına, hâlâ korkuyorum. Ama galiba daha az. İsteyerek yapmamıştım, beni affet. Beni affetmeni isterim. Bana çok şeyler öğrettin. Onun için affet. Affetmeyeceksin, biliyorum. Bıçağını okşasan da okşamasan da; beni öldürmeyi düşünsen de, düşünmesen de, affetmeyeceksin. Sen bilirsin. Bu soğuklar geçer, bu kara kışlar, kapı eşiklerinden ustura gibi içerilere sızan ayazlar akıp gider; İstanbul ellerini kulaklarına kaldırıp, sabah ezanları, yatsı ezanları okur, ben kaybolurum. Athena kaybolur, biz kayboluruz: Uzak ve sisli şehirlerde, dudak dudağa rüyalarımızı yaşarız. Sen gelir, beni bulamazsın. Kaşların büsbütün kararır, üzgün gözlerine yıkılır, ağzını bir vakit bıçak açmaz. Sonra belki yine İstanbul'u metres edinir, dört tarafı haraca keser, bildiğince yaşarsın. Belki Zehra, ya da Kılçık olmadığın, onlar gibi eksik, yarım ve ezik olmadığın için, ardım sıra yollara dökülür, kaldırımlarda katranlı topuklarının kara kara izlerini bırakarak, gölgemi kovalarsın.

İşte asıl film o zaman başlar.

İbrahim ürkütücü yalnızlığını, siyah bir at ölüsü gibi sürükleyerek, önce Taksim Meydanı'na geldi. Gecenin gizli bir

aralığından, ortalığa ince bir sis sızıyordu. İzinli izinsiz, göze çarpan bütün boşluklara, neon lambaları sahip çıkmışlardı. Yıldızlar ve gökyüzü, katiyen iddialı değil. İbrahim üst üste solumasına takılıyor; elişi beyazı gözleri, ağır ve hantal kibarlığı ve ceplerinde yüzen tombul elleriyle; Taksim Meydanı'nın, bu geceyle ilgili bütün çerçevelerini, haydutça dağıtıyordu. Dişlerinin arasında purosu, çoktan sönmüştü. Fakat asıl o, içindeki küçük, ama yüksek titreşimli bir ışığın söndüğünü biliyordu. Işık küçüktü ama, besbelli bir önemi vardı. Bu yüzden, ummadığı bir zamanda, habersiz sönüvermesi, inanılmayacak kadar acı veriyordu.

Şimdi kulaklarına ve burun deliklerine bulaşan sisin, peşi sıra sürükleyip durduğu beygir leşinin arasında; her şeyi, ama her şeyi, yeni baştan tartışması gerektiğini apaçık görüyor; bu ise sinir sistemini düzenleyen iri ufaklı bütün liflerin, lüzumundan fazla gerilmiş keman telleri gibi, birbiri ardınca atmasına sebep oluyordu. İşin kötüsü Mordohay, 1947'deki bürosunda, Napoli'de, yayvan şarap bardağındaki kirazlara eğilmişti: Mahcup, çekingen Yahudi gülümsemesini, Venedik storlarından üzerine parça parça düşen, İtalyan güneşine tutup pırıldatarak:

— ... karar vermek ne? diyordu. İnsan bir kere karar verdi mi, yapmak istediğini yapmış bitirmiş görüyor kendini, ne zaman ki bakıyor; na: Her şey aynı, her şey eskisi gibi, eskisinden beter; hem kararına içerliyor, hem var olmakta devam etmesine! Yalan mı?

Daha gerilerde, bir telefon kulaklığının ıslıklarına karışmış sesi:

— ... haydi diyelim ki beş bin olsun; ayda beş bin, temiz para. Her türlü masarif bizden. Çocuk olma be!

Başka bir telefonda, Seyit Sabri'nin Gaetano'ya söyledikleri mi:

— ... siz hiç elinde file, çarşıda alışverişe çıkan goril gördünüz mü? Her goril gibi, o da bir gün ormanına dönecektir.

Halbuki İbrahim, ormanından kaçmış goril, en öteki se-

siyle, hâlâ Selma'yla konuşuyordu. Hayır konuşmuyordu, kıllı parmaklarını yüzü yok birinin boğazına geçirmiş, sakin sakin, telaşsız telaşsız, fakat iyice kararlı, onu boğuyordu:

— ... ben neyi düşünüyordum? Belki en iğrenci ama en heyecanlıyı; belki kanundışını, ama en fevkaladeyi yaşayarak, derimin altında İbrahim diye ne varsa, bombok oldu diye Türkân'la yenilenmeyi, arınmayı. O, Türkân, kendini durduğu yerde eskitip, yok ediyor. Hale bak, hale! Herhangi bir taşra kızı gibi, elinin altındaki ilk mühendisin koynuna giren bir Türkân mıydı, o benim sarmaşıklı evin balkonunda, Vivaldi dinleyecek olan? Gülerim buna. Ben belki kirliyim, belki balçık içindeyim, dakikalık ve günlük gerilimlerin sürekliliği belki bütün sigortalarımı yakmış; olsun varsın, bunlara rağmen benim büyük dönüşüm, gerçekte, aleladenin çok üstünde bir günah çıkarma denemesidir. Aleladeye dönmek teşebbüsü değil.

Ya da: — ... evet Türkân'ı istiyorum. Türkân'la evlenmeyi, onunla yaşayacağım aile hayatını istiyorum. Yalnız, bu istediklerim, yıllarca önce İktisat talebesi İbrahim'le sevgilisi Türkân'ın her şeyi çizerek, elbirliğiyle kurdukları hayallerden geliyor: Ben on yıl önceki hayallerimize dönerek, temizlenmeyi kuruyorum; oysa o, on yıl sonrasının, alelade ve benim için katlanılması imkânsız gerçeğini yaşıyor: Beşiktaş'ta, Köyiçi'nde bir yerlerde oturuyormuş, çocukla sevişerek evlenmiş, senesine yavrulamış. Türkân değil ki bu! Bu herkes! Benim yaşamayı düşündüğüm Türkân ise, sokakta, çarşıda, kahvede, sinemada, sinek kâğıdı gibi elimize yüzümüze ısrarla yapışan bayağılıkların ötesinde; bakışları kırlangıç kırlangıç dağılan, benimle ilgili, hatta belki benimle var olan bir kadın. Eğer Türkân'da yanıldıysam, bütün öbür hesaplarım...

Sık sık aynı şeye dönüyor: — ... çocukla sevişerek evlenmiş.

Galatasaray Lisesi'nin önünde, küstah bir herif, yüksek sesle yüzüne karşı: — Bok yemiş! diyor.

İbrahim bu herifin bizzat kendisi olduğunu, ancak ote-

lin merdivenlerinde kestirebildi. Yaprak cıgarasını tükürdü. Benetti'nin adamları, bütün Viyana'da onu arıyorlardı. Çardaş'daki, ıslık çalar gibi konuşan Macar kızının adı Lilian'dı. Tepebaşı'nda birtakım aceleci adamlar, gecelerini paldır küldür, civar sokaklardaki karanlık otellere; ışıkları durduğu yerde ağaran, votkaları limonlu barlara, kabarelere taşıyorlardı. İbrahim, salona girmeden, derin bir soluk aldı. Eğildi. Ardındaki o siyah beygir leşini, bütün ağırlığıyla omuzlarına yüklendi. Camlı kapıyı ondan sonra itti.

O adımını atar atmaz, otel daha birkaç saniye öncesine kadar yaşayıp durduğu, miskinlikten silkiniyor. Köşebaşları Seyit Sabri'nin ve Gaetano'nun silahlı itleri tarafından tutulmuş, cehennemi bir kurt yaşamasındaki yerini alıyor. Hem de nasıl? Salonunda, birbirleri üzerine ve gittikçe soğuyan gecenin sabahına katlanarak, eskiyen turistleri; barında, iki konyak kadehinin arkasına sinmiş Uysal Tevfik'i ve Telsiz Dürnev'iyle. Niko, anahtar gözlerinin altındaki masada, simsiyah bir çay karıştırıyor. Kirpiksiz gözleriyle İbrahim'i, yukarıdan aşağıya Rumca selamlıyor:

— *Kalinihkta* İbrahim Bey!

İbrahim: — *Kalinihkta!* diyor, Niko şu benim odanın anahtarını!..

Odasında halbuki, noksansız çıldırabilirdi: Yağlı boyası geçmiş duvarlar, soğuktan puslu camlar, bütün eşya yüzeyleri, gizli titreşimlerle titreşip duruyordu. Bir davulun içindeydi sanki; çingene bıyıklı lacivert bir davulcu, görünmez tokmağıyla dışarıdan vuruyor; birbiri üzerine eklenen darbelerin, içeriye dalga dalga dağıttığı titreşimler, cisimlerin kenar çizgilerini, her zamanki ve kaskatı kesinliğinden, değişmezliğinden uzaklaştırıyordu. Her bakımdan bu, o kadar yoğun, o kadar gerçeğe yakın ve huzur kaçırıcı bir sanrıydı ki, İbrahim, sertlik ve sağlamlıklarından iyice emin olmak için, biraz lavaboya, biraz komodine dokunmak ihtiyacını hissetti. Boşuna! Ne yaparsa yapsın, neyi denerse denesin, o ince zar titreşimlerinin, gözlerinin çakıldığı her şeye yayılmasına engel olamıyor; belki bu sebepten, arı vızıl-

tısını andıran birtakım vızıltılar, iki kulağından hınzırca girip, beyninin içinde düğümleniyordu. Baktı ki olmayacak, ışıkları söndürdü. Aradığı, beklediği lekesiz ve silme karanlığa yine ulaşamadı. Tepebaşı'na ve Beyoğlu'na dönen tramvayların, tellerden kopardığı elektrik yeşilleri, camları pütür pütür asitleriyle eritiyorlar, eşitsiz yansımalar halinde, odasını ve karanlığını piç ediyorlardı.

O zaman öteki, en öteki sesiyle:

— Hayır! dedi.

Aslında bu, çırılçıplak verilmiş bir karardı: İblisin biri, bildik bir yaşantının, kontakt düğmesine basıvermişti. Sıhhati bozuk, çarpıntılı bir karanlıkta, alışılmış, defalarca tekrarlanmış çeşitli hareketler birbirini tamamladı. El yordamıyla önce valizini, sonra valizin içinden tabancasını buldu. Arka cebine yerleştirdi. Parmak uçlarının soğuk demire değdiği anda, içisıra yürüyüp giden deprem kesilmiş, eşyaya musallat olan titreşimler durmuştu.

Koridora çıktı. Yirmi iki numaralı odanın, kapısı aralıktı yine. Salyalı, kirli bir ışık bulaşığı, koridordaki keçe yollukların üzerine sızıyordu. İbrahim kapının aralığından dikkatle içerisini dinledi. Yalnız musluğun ıslığını duydu. Aysel sırtında pembe pijamalar, saçları yüzüne dağılmış, lavabonun başında çoraplarını yıkamaya dalmıştı. Onu yanı başında görünce muhakkak şaşırması lazımdı, Aysel olduğu için şaşırmadı. Siyah siyah baktı.

İbrahim iki eli ceplerinde, iki balyoz gibi ağır, alnı terden sırsıklam:

— Bu gece, dedi, biraz dolaşsaydık diye düşündüm.

Aysel tek kelime söylemeden arkasını döndü. Ampulün salyaları, cildinin süt mavisini anlaşılmaz bir şekilde çoğaltıyor; şakaklarından, alnındaki ve boynundaki kılcal damarlardan, hemen hemen bütün vücuduna dağıtıyordu. İbrahim pembe pijamasının omzundaki yırtığı, yıkadığı çorapları radyatörün üzerine serişini, ayaklarındaki ponponlu terlikleri aynı anda gördü.

— O nerede peki? diye sordu.

— Kim? Dündar mı?

— Evet.

— Bilmem. Bugün bütün gün görünmedi hiç.

İbrahim kesin olarak aynaya bakmıyordu. Baksa, kendisini görecekti. Gecesini kurtarabilmek içinse, ona hiç şüphesiz, buldog suratından başka şeyler lazımdı.

— Şimdi geliyor musunuz, gelmiyor musunuz?

Aysel: — Bu kılıkla mı? diye sordu.

— Çok sürer mi?

— Hepiniz niye böylesiniz? Ya kaybolursunuz büsbütün, ya bir saniye bile gözden kaybetmek istemezsiniz.

İbrahim öteki sesiyle: — Beni kim sanıyor, diye aldı götürdü. Ben öbürlerine benzemem. Ben başkasıyım. Dereleri görmeden paçaları sıvıyorum, sonra hiçbir surette, dereyi göremiyorum.

Aysel elinde saç fırçasıyla, aynanın karşısına geçiyor:

— Siz, diyor, aşağıda bekleyin. Çok sürmez, hemen giyinip gelirim.

Ondan sonrası, kıvamlı sarışın bir gece olarak gelişiyor: Gözkapakları uzak yeşil, biçimli dudakları inadına boyasız, içki bardakları yanlış telaşlarıyla ağzına bitişen. Daha Tepebaşı'nda bindikleri taksinin maroken kokulu yarı aydınlığında, Aysel'in düzgün güzelliği, İbrahim'i fena halde tamamlamaya başlıyor; sokuldukları ilk pavyonun, en kuytu masasına çevrelenir çevrelenmez ise, vazgeçilmez bir şey haline geliyor. Hiç de kötü giyinmemişti Aysel. Anlayışlı, handiyse zeki bir gülümsemeyle uzun uzun susmasını; bu sessizliğe rağmen, insanın yanı başında, yine de var olmasını biliyor. İbrahim, purosunun ateşli ucuyla, bunu baş baş tespit ettikten sonra, asıl ve en önemli İbrahim'in, büyük beyaz bakışları ve bütün buldog suratıyla garsona dönüp, içkileri ısmarlıyor:

— Hanımefendi için, diyor, viski bulacaksınız. Mutlaka bulacaksınız. İtiraz istemem. Black and White olacak, hem de.

Garson kravatının yukarı ucundan bir çift bıyık, gözlerini açа açа:

— Emredersiniz! diyor.

— ... benim içinse bira. Bu geceye mahsus bir tertip; her dublesine, bir duble cin ilavesiyle.

Çıplak omuzlarının üzerine, cazın fevkalade kötü Güney Amerika müziği dağılınca; Aysel, iddiasız geriye taranmış Jeanne d'Arc saçları, daima ıslak fakat daima parıltısız siyah gözleriyle, İbrahim'in içinde ayrı bir Viyana önemi kazanıyor. Bardağında viskisi azalıp bittiği halde, anlayışlı ve zeki gülümsemesi, hiçbir şekilde kirlenmiyor; o yayvan ve sarkık fahişe sırıtmalarına benzemiyor. Hep kendinden emin, büsbütün kapalı, biraz da küçümser! İbrahim, pavyonun basık ve ışıkları gizli kalabalığı arasında, yanındaki kadının, yalnız bu gülümsemesiyle bile, başlı başına bir yer tuttuğunu, ayrıca fark ediyor.

Bardağını kavrayıp: — Böylece, diyor, demek bir gün daha eskimiş oluyoruz.

Aysel cevap vermiyor. Hiçbir şey demeksizin bardağını kaldırıyor. Kısa bir an, saatli bir bomba tıkırtısına kulak verirmişçesine, içkisini dinliyor, sonra bir hamlede içip bitiriyor. İbrahim, purosunu çiğnemeye başlamış.

— ... isteseydi, diye düşünüyor, bu gece bunun yerinde öbürü olabilirdi. Gazetecinin kızı, Selma. Acaba daha mı rahat olurdum? Belki de! Anladığım kadarıyla, bir pavyonda üst üste dördüncü bardak viskiyi midesine boşaltıp, kanatları yanmış melek gözleriyle yüzüme bakacak takımından değil o; daha çok, aklı başında bir erkeğe, elverişli bir karı olabilecekmiş duygusunu uyandırıyor. Gerçekte bana lazım olansa...

Düşüncesini bir ihanet fısıltısıyla tamamlıyor:

— ... onun gibi bir kadın.

Aysel, daha sonra açılmayı denedi. Konuşmasında, içmeden öncesiyle sonrası arasında, herhangi bir değişiklik hissedilmiyordu. Yalnız burnunun üstü incecik terlemişti:

— ... eskiden çok sık gelirdim böyle yerlere. Gelmeyeli basbayağı yaşama ustalığımı kaybettim. Kendime olan güvenimi de. Halbuki kraliçe seçildiğim sıralarda, bütün gece

kulüplerinde beni anons ederlerdi, alkışlanırdım. Önce Dürnev, sonra Dündar derken...

Şaşırtıcı el çabukluğuyla, bardağını hop! dudaklarına bitiştiriyor:

— ... birisi beni kurtarmalı, diyor, yoksa mahvolacağım.

— Neden? Anlatsanıza bana, artık yabancı sayılmam.

— Aslında hep yabancıyız. Dündar'la bu kadar zamandır beraberiz, hâlâ birbirimizi layıkıyla anlayamadık. Karşımıza çıkan her yeni mesele, ne kadar yabancı kaldığımızı bir kere daha gösteriyor. Hem siz bir insanın, başka bir insanı anlayabileceğine inanıyor musunuz? Ben inanmıyorum. Yoksa şu Dündar öküzü, aklımdan bile geçirmediğim şeyleri bana yakıştırmaz, elin yaşlı pezevenklerinden kıskanıp günde üç öğün dövmezdi.

İbrahim karardı: — Bunlar, dedi, bu gecenin lafları değil.

— Bu gecenin öbürlerinden farkı ne? Ben leyleğin attığı yavruyum. Güzeldim, bunu çok daha önemsiyordum. Çok çok paralar, Cadillac arabalar, minik kürkler içinde geçecek, şahane bir hayat tasarlıyordum. Hiçbiri olmadı, anlıyor musunuz, hiçbiri! İşte sonunda, randevucu Telsiz Dürnev'le, işi kadın tüccarlığına dökmüş eski bir futbolcunun elindeyim.

Bu arada İbrahim, tehlikeli bir şekilde, su almaya başlamıyor mu? Gövdesi, aşağı yukarı her kesiminden, adamakıllı su yapıyor. Üstelik o yaşlı, direnci çok düşük bir tekne olduğunu, bu gidişle büsbütün kaynamasının gecikmeyeceğini, acıtıcı bir açıklıkla kestiriyor. Batmak! Hem de böyle sığ, derinliği ve anaforu olmayan, serüvensiz sularda batmak! Ne ayıp, ne ayıp!

Aysel'in usulca eline dokunuyor:

— ... sizinle, diyerek, dokunuyor, on yıl kadar önce buluşmalıymışız. O zamanlar ben de lüks otomobiller, pahalı giyimler havasındaydım. Şimdiyse...

Şimdiyse? Sözünü, gözlerini Aysel'den kaçırarak, öteki sesiyle bağlamaya uğraşıyor: — ... şimdiyse her tarafından su alan, yorgun bir şilebim; bu gidişle hiçbir limana sığına-

mayacak, bu kıyı sularında batıp, kendime ve yaşantımın gelmiş geçmiş bütün hergelelerine rezil olacağım.

Ya da, çok ağır bir yargılama: — ... ben de bunları istiyordum, sen de! O zaman aramızda fark yoktu. Sonra sen beceremedin, ağzına yüzüne bulaştırdın! Ben kalbimi ve ellerimi kirletmek pahasına becerdim. Şu anda istediğin arabayı istediğin yerden alabilirim; istediğin lüksü, hem de en yüksek imkânlarıyla gerçekleştirebilirim. Yalnız şunu bilmelisin ki, bu hiçbir şeyi değiştirmez. İkimizin arasında, şimdi de fark yok gibi bir şey.

Yaprak cıgarasının dumanlarını kusarak, yüksek sesle tekrarladı:

— İkimizin arasında, şimdi de fark yok gibi bir şey. Şerefinize!

İçtikten sonra sordu: — ... bu berbat caza nasıl tahammül edebiliyoruz? İster misiniz sizi daha sakin ve samimi bir yere götüreyim. Bir harami gitar var ki...

Ümid odasına döner dönmez; belki babası da arkasından gelir kaygısından, belki karanlığı ansızın üzerinde hissettiği bir ölüm korkusundan, kapısını kilitleyecek. Filtreli ağızlığına, bir başkasının elleriymiş gibi uzak uzak elleriyle bir Yenice iliştirip, yine ve kesinlikle farkına varmaksızın, yakacak: Sanki bir yabancının cıgarasını yakıyor. Tütünün tadı onun değil. Oda bir yabancının odası. Ona ait olan sadece, Kılçık'ın kulaklarında yer alan hergele sesiyle, bağıra çağıra söyledikleri:

— ... yok canım, sen onu külahıma anlat! herif öldü, bir bayram etmediğin kaldı... — Ne yap yap, gazetecinin Sezai'yi bulmasını, önle, diyorsun. Ne yap yap, ne demek? İcap ederse vur demek!

Bir de belki, kafasının içinde itişip kakışan, birbirine karşıt, birbiriyle çelişik, iki ayrı fikir: Derhal, ama derhal bu evi terk etmeliyim. Kaldığım her dakika, Mahmud'un öldürülmesine, benim de katılmakta devam etmem demek. Derhal son

valizimi, son paçavralarımla doldurup, defolup gitmeliyim. Evime gitmeliyim, onun yanına. Evimize. Hatta küçük el valizini, bu düşünceyle gardırobun altından çıkarıyor, yere açıyor. Ne var ki, en ufak bir harekete gücü yetmeksizin, ne yapacağını kestiremeden, sarı esmer bir ölü yüzüyle, bir totem gibi kalakalıyor, başında; bırakılmış, ihanete uğramış, zavallı bir totem gibi.

Omuzlarının üzerinde öteki fikir, aynı anda, ikinci bir baş olarak peydahlanıyor:

— ... başka hiç çaresi yok; o dehşeti yaşayacaksın. Şuurla. Aklın ererek. Kendini kaybetmeden. Gianna nasıl yaşadıysa...

Sonra bir vakit Gianna: — ... babam faşistti. Ortalık karışır karışmaz İsviçre'ye kaçmak istedi. Ya İtalya, ya babam diye düşündüm, onu ben ihbar ettim çetecilere.

Bembeyaz yüzü bulutlanıyor:

— ... bu dehşeti yaşadım ve bambaşka bir insan oldum.

Ümid: — Ya benim yaşadığım, diyor, daha yetmedi mi? Bunu dişlerinin arasından, kıpkızıl bir hınçla söylüyor: — ... Mahmud'un ölmesi, diyor, yetmedi mi? Şimdi onu öldürenin, babam olduğunu öğreniyorum.

Haydi, bir mektup yazmaya başlayacak. İlkin zihninden, kâğıtsız ve kalemsiz; kendini daha fazla tutamayıp yazı masasına atınca da, her zamanki iri ve yuvarlak yazısıyla, karmakarışık bir mektup: Gianna'ya yazdığını, Fransızca yazdığını zannediyor ama, aslı yok. Ya bazı cümlelerine Fransızca başlıyor, Türkçe bitiriyor; ya da söylemek istedikleri, ani ve ürkütücü elektrik sızmaları gibi, içisıra sarsıntıyla belirip, kâğıdın üzerine aktarılmadan kayboluyor:

"... Halbuki bugün odamı yerleştirmiş, bir de iş bulur gibi olmuştum: Küçük İlanlar'dan çıkardığım bir telefon numarasını arayınca, karşıma bir Seyahat Acentası çıktı. Beni işe almaları pekâlâ mümkün. Bürolarına çağırdılar. Gecemi bunun sevinciyle aydınlatmayı düşünürken, bu müthiş şeyi öğrendim. Onlar, babam ve öteki eşkıya, şiddetli bir tartışmaya girmişlerdi. Uzun zaman beni ne duydular, ne de gördüler..."

Mahmud'a söyledikleri ne: — ... ölümün, insanı en çok yıkan taraflarından birisi de, bütün özür dileme ve affedilme imkânlarını, ortadan kaldırması değil mi? Sana son yaptığım kabalığın özrünü dileyememek, beni zaten yıkıyordu. Peki, ya şimdi ne yapacağım? Şimdi, her şeyi olanca çıplaklığı ve çirkinliğiyle öğrendikten sonra? Muhakkak ki, ölümünü hazırlayanlardan birisi olduğumu düşünerek, dilimde iğrenç bir cinayet tadı, parmak uçlarımda taze kan bulaşıkları varmışçasına, kendimden her gün biraz daha tiksinip, her gün biraz daha affedilemeyecek olmanın azabını çekeceğim. Büsbütün yıkım olacak bu.

Yüzündeki sarı esmerlik, usul usul safra yeşiline mi dönüyor; yoksa bu hüküm gecesinin fosfor çakıntılı karanlıkları, onu böyle şüpheli yeşil, öğürtücü, ne tarafından tutsan beş para etmez, bir vicdan azabı anaforuna mı sürüklüyor? Üzerinde o kadar tehlikeli bir gerginlik hali, öyle müthiş yaylanma belirtileri var ki; siyah pelikan dolmakalemine bitişik olduğu yerden, dehşetli bir hızla kopup, her an, karşısındaki dümdüz ve kaskatı duvara çarparak, yamyassı olacağı duygusunu uyandırıyor. Eğer Gianna, Milano'dan mı nereden, hiç değilse Frankfurt'tan uzanıp ona birkaç iyi söz söyleyebilse, belki biraz gevşeyecek, çözülecek ama; bu düşüncenin gerçekleşemezliği, onu tam tersine, büyük bir zemberek gibi, hem de boşanmasına kıl kalıncaya kadar kuruyor:

"... babamla aramızda, hiçbir zaman içten bir yakınlık olmadı. Bana, bir kere olsun, yavrum dediğini hatırlamıyorum. Hele annemin ölümünden sonra, birbirinin varlığını unutmaya çalışan, iki düşman gibiydik. O bana güçlükle, nefsine cebrederek tahammül ediyordu, ben onu ısrarla görmezlikten geliyordum. Sinsi, içinden pazarlıklı, hatta hilekâr bir adam olduğunu daima düşünürdüm. Fakat menfaatlarına bu derece bağlı, bu derece aşağılık kombinezonlar yapabilecek tıynette olabileceği, aklıma hiç gelmemişti. Taslayıp övündüğü kasabalı dindarlığının, onu hiç olmazsa, iptidai bir namus telakkisinden yoksun bırakmadığına

inanıyorum. Meğerse o, en çirkin şekliyle Şarklı dindarlığını benimsemiş. İki yüzlü ve..."

Bu arada kendisini, satırları birbirine karışmış, yarı Türkçe yarı Fransızca bir mektup müsveddesinin önünde, gözleri sonuna kadar açık, kapıyı dinlerken yakaladı. Babasını bekliyordu. Onu en çok huzursuz eden, babasıyla tekrar karşılaşması ihtimaliydi. Bu yüzden, masasının başında oturdu oturalı, asıl kulağını ve en önemli dikkatini, bir türlü kapıdan ayıramıyordu. Geldi mi? Geliyor mu? Gelecek mi?

Olduğu yerde tükenmemek, bu yürek törpüsü bekleyişten kurtulmak için, bu defa kendini dışarıya atıyor. Soğuk bir karanlığa parmaklık parmaklık çizilmiş balkonda, gözlerini mümkün mertebe uzak Boğaziçi ışıklarına dağıtarak, durgunlaşmayı deniyor. Olmayacak şey! Bir kere zihninde, acayip bir direnmeyle, üst üste belirip kaybolan annesi. Henüz bitirdiği ve etkisinden sıyrılamadığı bir romandan, aklında kalmış önemli bir tip çabukluğuyla, bütün köşelerini tutmuş; Ümid'inki kadar büyük, Ümid'inki kadar rengi belirsiz gözleriyle, aralıksız çoğalıyor. Ama yine de yeterince somutlaşıp, ciddi, elle tutulabilir bir teselli, bir dayanak noktası halini alamıyor. Üstelik, aşağıdan yukarıya yankılanıp boğuklaşan Mahmud'un bazı sözleri, kurulmuş kurulacak bütün iç dengelerini, hatta denge ihtimallerini bozup atıyor:

— ... mesele sandığımdan çapraşık. Büyük şirketler karışıyor işin içine. Öbürleri, gazetede açıkladıklarımız, paravana, perde. Asıl bunların iplerini çekenler kim? İşte bunu bulmak lazım. Bunun için de...

Ümid haydi, titremeye başlıyor. Bunu önce soğuktan sanıyor. Derisinin üzerinde beliren, şaşılacak derecede ince, mahiyetleri şüpheli ürpermeler, birbiri ardınca, ense kökünden sırt aşağılarına, ayak bileklerinden kalçalarına dağılıyorlar. Hiç boşluk bırakmadan. Birbirlerini çabuk çabuk tamamlayarak. Tenine dokunuveren her şey, pijamasının ipeği, sutyenin lastiği vs. kuyruk sokumundan başlayıp, parmak uçlarına kadar dalga dalga uzanıp giden, yıkıcı sarsıntılara sebep oluyor. Onun için, ona ait bu bunalım gecesi

için hazırlanmış, özel bir deprem sanki! Ümitsiz bir savunma çabasıyla içeriye döndüğü, balkonun kapılarını kapatmaya uğraştığı sırada, belkemiğini meydana getiren omurların, eklem eklem birbirlerinden ayrıldıkları, iskelet takırtılarıyla dört bir tarafa dökülüp saçıldıkları kaygısına düşüyor. Yatağına kadar gidebilse! Ah yatağına kadar gidip, yorganına sımsıkı sarınabilse!..

Titremesi, yine de kolay kolay geçmeyecek. Tortop büzüldüğü, irade gücüyle önlemeye çabaladığı halde daha birçok sinekkaydı saniyeleri ve telaşlı dakikaları, yıldırıcı ürpermesiyle serseme çevirip kovalayacak. Yatağındaki en küçük kımıldanışı, yastığındaki en hafif yer değiştirme teşebbüsü, iç organlarını ve üzerine yazıldığı gece saatlerini, yeni yeni sarsıntılarla piç etmekten başka bir şeye yaramıyor. Eklemlerinin çözülüp çarpıldığı, iskelet düzeninin temelinden bozulduğu sanrılarıyla hem de! İç kulaklarıyla, elinde olmaksızın, içindeki depremi dinliyor. Dinledikçe ürküyor. En sağlam saydığı, sağlamlığına en çok güvendiği yerlerinden, bir sürü yıkıntı sesleri işitiyor. Sarsıla sarsıla. Birbirine çarpmasını önlemek için, çenelerini kilitlemeye savaşarak. Ellerini, bacaklarının arasına saklamış. İki büklüm. İçi bozuk. Dehşetli bozuk.

— ... yıkılıyorum. Tepeden tırnağa, taş taş üstünde kalmamacasına, yıkılıyorum. Yaşamak zorunda kaldığım şartlar, aşıyor beni. Mahmud öldü. Mahmud'u bir bakıma, burnumun dibinde öldürdüler. Biraz etrafımı görseydim, dikkatli davransaydım, kurtarabilirdim belki. Belki değil, muhakkak. Kurtaramadım.

Tekrar Gianna'ya uzanmak istiyor:

— ... başka hiç çaresi yok. O dehşeti yaşayacaksın.

Daha sonra, birbirleriyle doğrudan ilgisi olmayan, nitelikleri belirsiz sıra sıra sözler, sıra sıra görüntüler: Fötr şapkalarını gözlerine eğmiş üç it Kuledibi'nde peydahlanıyor, kötü bir akordeon eşliğinde Mahmud'un cesedini sarı bir taksinin bagajına taşıyor. Üç itin birincisi, Zihni Keleşoğlu, diğer ikisi de Kılçık Nazım. Utangaç, ha var ha yok bir yağ-

mur serpintisi altında, Şair Turgut'un diri mavi gözleri, lüzumundan fazla sıkıştırılmış iki fincan gökyüzü; sarı bıyıkları, edepsiz ve kırçıl, her tarafında. Kim o, Gerda mı, buğday aydınlığını Luxembourg Bahçesi'ne dağıta dağıta, ona deri ciltli bir kitap gösteren?

— ... bak, Seine kitapçılarında ne buldum? Reverdy'nin şiirleri. Üstelik ne kadar ucuz, bilsen!..

Büyük havuzun fıskıyelerinden, müthiş çevik, alabildiğine neşeli, bembeyaz sular fışkırıyor. Köpük köpük sular. Çok sular.

Biz Ümid, yarıda bırakılmış bir inkılabın çocuklarıyız. Yaşamak bir şuur işidir, şuur. İnsan varlığını, tarihi ve siyasi olarak tayin etmeli, bilmeli. *Historiquement et politiquement!* Beyazıt Camii'nin arkasındaki kahvede, çınarın altında oturuyorlar. O ve Mahmud. Güvercinler bir elden ve bir anda havaya dağılıyor. Çay, bardaklarında ağır kırmızı, dudaklarında sıcak ve güven verici.

"— ... henüz kurtulmuş değiliz. Atılan hatveler, bundan sonra atılması gereken hatvelerin mebdeidir..."

Yo, yooo şekerim! Vallahi öyle billahi öyle. Dün gece Gülümhan'la konuştuk telefonla, o da böyle diyor. Hatta ne diyor biliyor musun, sen Mahmud'u terslemiştin ya, ister misin kaldırıp kendini denize atsın, intihar etsin diyor. Sana adamakıllı tutkundu Mahmud. Sana adamakıllı tutkundu Mahmud. Sana adamakıllı, tutkundu Mahmud.

Mahmud ona aldırış bile etmiyor. Unutmuş adeta. Pörsük gözleri büyümüş; kara, kıvırcık ve erkek saçları kıvılcımlanmış:

— ... yalnızlığın saadeti diye bir şey yoktur, diyor. Olamaz. Saadet bir dengedir. Onun için kalabalığa ihtiyacı vardır.

Sonra, koskocaman bir ceviz ağacının kanatları altına sığınmış, Ümid'i uzun uzun ağzından öpüyor:

— Yıldırımların ceviz ağaçlarına düştüğünü bilir misin Ü.?

Aynı anda birkaç yüz yıldırım, çirkin elektrik kokuları ve merih mavileriyle, birkaç yüz ceviz ağacına birden düşüyor-

lar. Tarrakaları, neden sonra, şehrin ufuklarını altüst ediyor. Yeniden güvercinler! Yeniden ve bütün melankolik dalgınlıklarıyla güvercinler! İri puntolarla dizilmiş bir gazete başlığı: "Devrimci neşriyatımızı Mahmud Ersoy'la ödedik". Gazetenin arkasında bir yerde, fötr şapkalarını gözlerine eğmiş üç it, Mahmud'un cesedini, aynı sarı taksinin bagajından çıkarıp, denize atıyorlar. Başı yok. Başını unutmuşlar. O başka bir yerde, çatlayarak dökülen bir çağlayanın dibinde. Ümid'in iki avcu arasında, mücessem bir küre gibi duruyor. Gizli sesini duyurmaya çalışarak:

— Seni, diyor, yaygın ve eskitilmiş kadın tarifinin dışında alıyorum, Ü. Aramızdaki münasebet, ona göre olmalı. Kendime tanıdığım bütün hakları, sana da tanıyorum. Çünkü seni önemsiyorum.

Peki, bu sular ne? Dakikanın başı yeşil yosunlu kaygan duvarlardan, terleyip duran; rüzgârı çok bir balkona, incecik su tozları halinde, serpilen sular? Belleğin sapa bir köşesine sıkışmış, eski bir korsan filminden, haşarı dalgaların yalçın bir kayalığı heyecanla dövdükleri, birkaç yüz metre? Zardan ince, yok gibi saydam, pırıl pırıl bir cam bardağa, buğulu sürahilerden buzlu suyun dökülüşü? Sular ve sular, hep: Yangın hortumlarından, musluklardan, nehir dönemeçlerinden, artezyen kuyularından: Çeşit çeşit, boy boy, kalabalık sular. Ümid şiddetle susadığını, dudaklarının kupkuru kurumasından; ateşinin yükseldiğini ise, susamasından anlayacak. Ürpermeden sonra titreme, titremeden sonra ateş. Hastayım galiba ben. Avuçlarımdan, koltuk altlarımdan ve kasıklarımdan ateş çıkıyor. Nefes alışımı beğenmiyorum. Nabzım hızlanmış olmalı. Bir bardak su, suyla beraber bir tablet Pyramidon içebilseydim, hem bu çöl susuzluğunu mümkün mertebe giderirdim, hem de ateşimi düşürürdüm. Bunu yapabilmek başlı başına bir mesele. Sürahi komodinin üstünde, Pyramidon tüpü ya içeride büfenin gözünde, ya banyoda ecza dolabında. Kalkmam gerekiyor. Anahit'i olsun, çağırabilsem! Yine de kalkmam gerekiyor. Kalkamam mı? Neden kalkamayayım? Ya yeniden, o müthiş titremeye

tutulursam. Kulağımın arkasında bir yerde, tilki gibi gizlendiğini, fırsat kolladığını hissediyorum çünkü. İyisi mi, vazgeç. Belki geçer, nasıl geçer? Ateşim çok yükselmiş: Otuz dokuz buçuk filan, en azından otuz dokuz! Ne yap yap, gazeteciyle konuşmasına engel ol ne demek, icap ederse vur demek. Herif ölünce bir bayram etmediğin kaldı. Anahit şu buzdolabını açsa, süt şişesini alıp getirse! Kocaları öldü mü, Hindistan'da karıları da beraber yakarlarmış. Mahmud benim kocam değil. Mahmud neden benim kocam değildi? Hastalandım galiba, nefes alışımı beğenmiyorum. Şakaklarım zonkluyor. Bir bardak su olsaydı, bir tablet Pyramidon...

Ateşinin dolambaçlı kuytularında, onu asıl meşgul eden ölüm kalım problemini buluyor. Ne yapması lazım? Gazeteci Mahmud Ersoy'un içyüzü bir türlü aydınlanamayan öldürülmesindeki bütün sırları biliyor. Hatta meşhur inşaat yolsuzluğundaki, kanuna aykırı işlerin, asıl ve gerçek faillerini biliyor. Peki, bildiği halde susacak mı? Susabilir mi? Ona, Mahmud'u bir kere daha öldürmek gibi geliyor bu. Üstelik, çok daha kalleşçe. Ya her şeyi açıklarsa, bu defa babasını, birçok düzlemlerde birden ve zincirleme olarak mahvetmeyecek mi? Aransa bulunmaz bir skandal: İnşaat yolsuzluğunun ve Mahmud Ersoy cinayetinin "esrarengiz faili" Zihni Keleşoğlu: Piyasanın en muteber işadamlarından: Efendiliği, ticari dürüstlüğüyle tanınmış! Firmasını kurtarabilmek için böyle adi Fantoma fırıldakları çeviriyor; fırıldaklarını örtbas edebilmek içinse, cinayete başvurmaktan çekinmiyor.

Ben Ümid, onun kızı, her şeyi biliyorum. En basit bir hesapla haysiyetimi, piç edilmiş sevgimin ve sevgilimin hatırasını yüksek tutabileyim diye, başımı, mahkeme kalemlerinin ve savcılıkların, sağır dilsiz kapılarına vuracak mıyım?

Belki de! Görünmez parmaklarıyla daktilo kızlar, kulaklarımın çevresinde dört dönüp, talihsizliğimi ve yanlış hesaplarımı noktalayacak. Mübaşirin biri başını sırmalarının arasına alıp, ezan talim eder gibi, adımı koridorlara çarpın-

ca, jandarmaların ortasında elleri kelepçeli, ince uzun bir ihtiyar getirecekler. Babam. Ne demek babam? Birisi, kim olursa olsun, bir başkasının yaşamasına set çeker, ellerini onun kanında yıkarsa, o, herkesin gözünde, Allahın ve insanların kendisine verdiği sıfatları toptan kaybeder. Babam olmaz artık benim. Hiçbir şeyim olmaz. Bu yüzden susamam. Susmamalıyım. Susmayacağım.

Yine haydi, Gianna'ya yazıyor. Yazıyor mu, kendisinin de yadırgadığı fevkalade düzgün bir Fransızcayla konuşuyor mu, şüpheli:

"... benim yerimde olsaydın sen aynı şeyi yapmaz mıydın Gianna? Bunu içimden sorup duruyorum. Binlerce defa. Artık çok bilinmeyenli bir denklemde, çözüm yolları ve çareleri aramıyorum. Durum değişti. Her şeyi biliyorum şimdi. Çözüm yolunu da biliyorum. Vereceğim, vermek zorunda olduğum karar, bu çözüm yoluna katılıp, son neticelerine kadar uzanarak, onurumu kurtarıp kurtarmamak kararı. Mademki susarsam, ölüp ölesiye, artık hiçbir kişilik iddiasında bulunamam; olsam olsam, etini, midesini, bir de güzel güzel boyanmış rengi belirsiz gözlerini, çaylarda dolaştıran bir leş olurum; bu böyle! Ya meselesini halletmiş düpedüz bir insan olmak; ya da sevgilisini babasına boğazlatmış; babasının hazırladığı kalorifer, ruj, rimel, naylon külot ve naylon koca rahatlıklarından vazgeçememiş; bütün konser ve tiyatro galalarında, kibar ağızlıkları, fevkalade ince yüksek topuklu iskarpinleriyle, insanım diye geçinen bir leş!"

Karnında beklenmedik bir sancı, iki büklüm itiraz ediyor:

"... yok yok! Ben bu muyum? Bu olabilir miyim? Mahmud'u yaşamak, Mahmud gibi yaşamak kararım, bana çoktan Keleşoğlu Apartmanı'nı ve onun yaşantısını karalatmadı mı? Daha doğrusu, çok pahalıya mal olan tereddütlerime rağmen, birkaç yıldır, yavaş yavaş, başka limanlara doğru açılmayı denemiyor muydum? Galiba şimdi kesin bir jest yapacağım. Bu jest, başka bir düzlemde, asıl kişiliğimi meydana getirecek aksiyonların hareket düğmesine basa-

cak. Evet, bir jest! Kesin bir jest! Ama ne kadar zor, ne kadar müthiş bir jest! Zorluğunu ve müthişliğini, senden başka bir insanın anlayabileceğini havsalam almıyor Gianna. Sen ki..."

Karnında rezil bir öğürme istidadı olarak dolaşıp duran sancı; git git, şiddetli bir ishal sancısı halinde soysuzlaştı. Keskin, her an yer ve yön değiştiren, küçük düşürücü bir sancı hem de! Sapsız bir balta, olanca hainliği ve laf anlamaz katılığıyla, karnına gömülmüş sanki. O kımıldadıkça dönüyor; midesini, bağırsaklarını, rasgele parçalayıp koparıyor. Genzinde, dilinin altında, bilenmiş demirin o çirkin tadı. Karnındaki, uzun parmaklarıyla, rüzgâr gibi yer değiştiren, ağrısını kovalıyor bir vakit; daha sonra, dudaklarını ısırarak, kısa saçları terden alnına yapışmış, kendini zorla yatağından söküp, tuvalete atıyor. Küvetin lekesiz beyazı, tenine soğuk soğuk dokunur dokunmaz, haydi yine o bozgun titremesi. İç ve dış sancılarının dişli çarklarına sıkışmış, yenilgisinin uçsuz bucaksız tenhalığı ortasında, terk edilmiş ıslak bir köpek yavrusu gibi, titreye titreye, ufaldıkça ufalıyor Ümid.

Ağlamıyor.

Athena bileğini çabucak unutmuş, bardaki hayatına, bıraktığı yerden başlamıştı. Onu hırçın kahkahalar, deli çığlıklarla karşılayıp, bir dakika sonra unuttular. Bir dakika sonra Yorgaki, miskin miskin uyuklayan bir tangoyu, uyandırmak derdine düştü; Lütfü akordeonuna girip, kayboldu; kontrbas çalan eğri burunlu Arşavir, ağır ve bulanık bir can sıkıntısını, damla damla dökmeye başladı. Athena gergin bacaklarıyla yaylana yaylana tezgâha, oradan merdivenaltına gitmişti. Aynanın önünde, gözkapaklarını yaldızladı, gözlerine kuyruklar çekti. Zehra'ya, bileğindeki arıza hakkında, kimseyi ilgilendirmeyen, saçma sapan şeyler anlattı. Zehra üzerine eğildi, avuçlarıyla çıplak omuzlarını okşadı, beyaz beyaz gülümsedi. Athena:

— Dur bakalım, dedi içinden, hep böyle gülecek misin?

Ya da, bütün i'lerin üzerine noktalarını koyarak:

— ... Bekir'le kaçarsak, dedi, görürüm seni.

Bekir'le gidecek mi? Gitsin mi? Kılçık gibi bir yalancının, bir hoyratın oyuncağı olacağına, birkaç bin liraya güvenip, şansını bir kere de Bekir'le denesin mi? Bekir artık bir başka. O geceden beri. Kaçamak kaçamak bakıp susan, başını hep yerlere eğen mahcup çocuk. Gar otelleri, yabancı rıhtımlar, serüvenler mi kuruyor, ne? Athena kalsın, gitmesin, ne olacak? Yine Beygir Kâzım'ın barı değil mi? Üstelik, Gilda tarafından yenilmiş olarak, bu barda sürüklenmek! Kılçık'ın yeni dalaveraları ve hoyratlığı. Bunların gerisinde, gözlerini kısmış, dişleri çıtır çıtır, Madam Agavni ve Telsiz Dürnev.

Athena dönüp dolaşıyor, çeşitli kapıları yokluyor, gitmesiyle gitmemesi arasında, belli başlı, kesin ve inandırıcı, bir fark bulamıyor. İstanbul, ya da Kıbrıs; Ankara, ya da Halep, ne fark eder? Hayatını kirletmiş bir kadın için, her uzak şehir, yeni bir ümit kapısıdır. Oraya gidersin, belki karşına biri çıkar: Parası bol, kolu her yere uzanabilen biri; elinden tutar: Bir bakarsın, ayağının altında, sağlam, güven verici bir köprü; köprünün karşı kıyısında, tükürüksüz, çamursuz, haklı ve doğru bir yaşamak! İyi ama, orası neresi? Neden, Bekir'le kaçacağı yeni bir şehir olmasın?

Kılçık, tekrar üstüne varmamıştı. Kim bilir nerelerde, kim bilir kimlerle beraber, burnunu soktuğu kirli işler yüzünden, epeyce keyifsizdi. Gecenin orta yerinden yorgun, sakalları kıl kıl uzamış, fırlayıp çıkıyor; sabaha kadar sağına dönüyor, sövüyor; soluna dönüyor, sövüyordu. Ara sıra, kabahatli kabahatli, okşuyordu onu:

— *Pedimu*, diyordu, *elâ pedimu!*

İki kere mi ne, evine gidiyorlar. O içeriye girdi mi, teker teker bütün ışıkları yakıyor. Athena uyuyacak. Ses çıkarmıyor. Gidelim, gidelim; gitmeyelim gitmeyelim! Kılçık'ın elini her uzattığı yerde, hazır; uysal, itaatlı, yumuşak. Ne var ki bozulmuşluk duygusu, paçavra gibi yanıp tütüyor. Arala-

rındaki havayı zehirliyor. Kılçık, aklı yolunda gitmeyen dalaveralarına takılmış, göğsüne damlatıp, hışıldayarak suyunu içiyor:

— O kadar bozulma be, diyor, bir kolpasını buluruz.

Athena: — Dertlenmiyorum, diyor, umrumda değil!

İçin için: — ... göreceksin, diye tamamlıyor, dünya kaç köşe.

Kılçık lavaboya devriliyor:

— Uzatma, canım sıkkın! Haaaak-tu!

Sonra uykulu uykulu, Athena'ya bakıyor. Onun:

— Canın neden sıkılıyor? diye sormasını bekliyor.

Sormuyor Athena. Saçları, karga siyahı, ışıldıyorlar. Kirpikleri, birbirine dolaşık ayak ayak üstüne atmış. Abajurun düğmesine bir basıyor, bir daha basıyor: Küçük, renkli abajur bir yanıyor, bir sönüyor. Her seferinde, duvarda elinin gölgesi; siyah, hareketli.

O da, Kılçık'ın üstüne varmayacak. Neticede, değişen ne? Iska geçtiği, bir artistlik teşebbüsü daha. Yoksa, bardaki işi, yine bardaki işi; Kılçık'la münasebeti, yine Kılçık'la münasebeti. Bu arada, Bekir'le çıkılacak bir serüven yolculuğunun, heyecanlı rüzgârı. Olur ki Bekir beceremez, meteliksiz kalakalır, öteki herif, yani Namık gelir ve işini görür. Olur ki Zehra, vaziyeti anlar ve bozar. İyisi mi, Kılçık'ın üstüne varmamalı. Varmadı da. Üstü başı, yaşaması, pansiyon kirası, Beyoğlu ve İstanbul, kolay mı? Kâzım'ın ne mıhsıçtı olduğu malum!

Kılçık'n geliş saatleri, son günlerde, eski düzenini kaybetmişti. Onun için Bekir, istediği kadar elleri ceplerinde, saçları gözlerinde, dolaşıp dursun; istediği kadar Zehra'yla, Birsen'le, Nebahat'la çene çalsın; Athena'ya bakmayacak bile! Yalnız, hırsızlama hırsızlama, birinin rüzgârı ötekine, ötekinin rüzgârı berikine, bulaşıverecek. Bekir tezgâhın oralardan bir yerlerden, yanağını bardağına dayamış, masmavi gözleriyle ona eğilecek. Athena, bütün kirpikleriyle Bekir'in dudaklarına ansızın saplanacak. Bunların dışında, eskiden nasıl yaşıyorlarsa, yine öyle yaşayacaklar.

Barda herkes aynı şeyi konuşuyor. Zehra gidiyormuş. Hem de Bekir'le gidiyormuş. Zehra çevresini alanlara, basbayağı bir anne gülümsemesiyle:

— Yoruldum! diyor.

Kısaca, boynunu büküp, ilave ediyor: — Eh, yetmez mi?

Bazen, daha da kapanık: — ... Herkesinkine benzer bir hayat, diyor. Geceleri saat onda, radyoyu kapatıp yatmak. Sütçünün parasını, kasabın borcunu düşünmek. İlkbaharda, morsalkımlar açtı mı, balkonda oturup iş işlemek.

Birsen, şişman ve yufka yürekli ağlıyor:

— Ablacığım, diyor, biz sensiz olamayız.

— Olursunuz, diyor Zehra, kılınız bile kıpırdamaz.

Kendi kendine: — Allah yardımcınız olsun! diyor.

Duasının kabul olunacağına inanmıyor. Birsen'in sırtını sıvazlıyor. Gözleriyle tek tek hepsini okşuyor. Nebahat'ı, Koyun Sabiha'yı, Ayla'yı, Nevzat'ı, Abduş'u, hepsini. Müzik, ağzından burnundan, kulaklarından, kanlar fışkıran yaralı bir canavar gibi, doğrulmaya uğraşıyor. Gücü yetmeyip, takati kesiliyor. Olanca ağırlığıyla seriliyor yere. Garsonlardan her biri onun bir parçasını, zehirli kadehlere doldurup, müşterilere taşıyarak, genizlerine akıtıyorlar.

Zehra'nın sesi aynı anda birdenbire yükseliyor:

... beeee-ni hiç mi sevvv-medinnn
hiç mer-haaaaaaamet etme-dinnnnn...

Bekir, gözleri hilekâr ışıklarla dolu, aynı şeyi düşünüyor yine:

— ... Zehra'nın sesi, Athena'da olacaktı ki.

Sonra, para dalgasını hallettiğini, Athena'ya söyleyebilmek için fırsat aranıyor. Yok. Her an, her yerde Zehra. Gözleriyle Zehra, dudaklarıyla ve elleriyle Zehra. Sesiyle Zehra. Bir türlü Zehra'dan kurtulamıyor. Bir türlü Athena'yı yalnız yakalayamıyor. Ne yapmalı?

Athena, havadisi Şükrü'den duydu. Herif diyeceklerini, önceden gazoz gibi çalkalıyor, adeta köpürtüyordu:

— Gidecekler. Karı sonunda oğlanı tavladı. O gece... ha-

ni canım kavga gecesi, hepimiz sanmıştık ki... Ama yaş! Karının mangizi var, mangizi. Malını biliyor helbet.

Omuzlarını kaldırdı, ellerini kalbinin üstüne koydu:

— Neden uydurayım? Allah Allah! Nah Patron'un yüzü: Yeni şarkıcı arıyor adam. Program kökünden değişecek. Hani Zuhal var Londra Bar'da, hah işte o, bir de belki bilirsin, hani...

Sözünü bir tehditle düğümledi: — ... bereket Abduş dalgayı çakallamıyor. Bir fark etse yok mu ya, Bekir hergelesini iki parmağıyla boğar. Nasıl? Bana kaç kere söyledi. İstersen çağırıp soralım.

Athena, Bekir'in parayı elde etmek için neye güvendiğini, işte asıl o zaman anladı. Yüreğine sindirdi. Gideceklerdi. Ankara Garı'nın mı, İskenderun Limanı'nın mı civarında bir yerde, duvarları benek benek tahtakurusu, çarşafları kirli ve yamalı, camlarına güneş yağan bir otelde, öteki ve asıl büyük serüvenlerini yaşayacaklardı. Bu Bekir yok mu bu Bekir, liseli bir genç kız gibi gülen, narin ellerini kımıldata kımıldata olmayacak filmler, yaşaması imkânsız serüvenler sıralayan bu çocuk, insanı hem öldürür hem kurtarır. Eğer kurtarmaksa.

Bu arada Gilda çıkıp geliyor. Bütün bütün gururlu. Cıgarasının dumanı burun deliklerinde, ılık mavi. Masadan masaya dalgalanıyor. Garsonlar, atılmış bıçaklar gibi, iki yanından savrulup geçiyorlar. Artık ter kokulu, kuytu masalarda unutulmuş, uydurma ve dertli Gilda mı o? Kendisinden, güzelliğinden ve Rita Hayworth'a benzerliğinden, adamakıllı emin. Sahte prenses halleriyle oturuyor. Ellerini, lüzumlu lüzumsuz havalarda gezdiriyor. Yerli yersiz cıgara yakıyor.

— ... ben sana, diyor, küsüm Bekir. Bilirsin ya...

Bekir: — Bilirim, diyor, biz zaten hep küs değil miyiz?

Sonra: — ... nereden geliyorsun? diye soruyor.

— Randevum vardı, gazetecilerle. Sualler sordular, resimlerimi çektiler. Basacaklarmış. Size gösteririm çıkınca.

Zehra'nın anne gülümsemesi: — Gösteremezsin kızım, biz gidiyoruz.

— Ha sahi! Filmlerimi görünce hatırlarsınız beni. Gilda dersiniz...

— Kâzım'la uyuşabilirsek aybaşından önce, pek bilemedin aybaşında yola çıkmış olacağız. Bekir'e baksana şimdiden telaşlanıyor. Hele ben? Çarpıntı içindeyim.

— ... İhsan, çok parlayacaksın diyor. Garip. Yine de burada çalışacağım. Beygir'e borçluyum ya! İhsan çalış diyor, fena mı daha çok kazanırsın, diyor. Burada dans edeceğim galiba. İhsan bu işlerin kurdu, ben daha ağzımı açmadan...

Bekir onları yüzlerine bakmadan dinledi. Başını eğmişti. Zaten hiç kimsenin yüzüne bakmıyor, herkesi dayanılmaz derecede budala buluyordu. Al sana Gilda! Rejisör olacak herif, ineği düpedüz işletiyor, farkında değil. Kâzım, başka bir yanından işletecek. Zehra'yı ben işletiyorum. O da inek, fark etmiyor. Neden? Bilmem kaç yıldır, hayal gözlerini kör etmiş. Bana bakıyor, yalnız hayalini görüyor. Nasıl ki ben ona bakıyorum, yalnız hayalimi görüyorum.

Gilda'yla Zehra, daha birkaç basamak konuştular. Gilda iki cigara içti. Yeniden dudaklarını boyadı. Geriden, dolu masalardan, şaşı şaşı bakan üniversitelilere öpücükler gönderdi. Sonunda kalktı, yanlarına gitti. Çocuklar, bir at sürüsü gibi, ağız birliğiyle kişnediler. Athena bara tünemiş, sandviçlerini öğütüyor, yeşil gözlerinde sarı çakıntılarla, onu seyrediyordu. Öfkesi dağılmıştı. Kızmıyor artık ona. Kulaklarında bulutlar, bulutlar. Koyu gölgeli bir sokak arasında, klarnetle Reginella'yı çalıp dilenen, topal ve Ermeni bir dilenci. Gilda'ya neden kızayım, mademki gidiyorum? Onun kabahati ne? Kabahatlı olan Kılçık, bir de ben. Ona hemen inandığım için.

Küt! Beygir Kâzım. Yanakları alev alev kızarmış, kafası çıplak, pençesinde küçük bir kesekâğıdı. İçinden üç beş kestane çıkarıp, kızın eline tutuşturuyor: — Kebap kestane, diye gürlüyor sıcak sıcak.

Kestane demiyor, mutlaka kebap kestane diyor ve sıcak sıcak.

Arkasından: — Kılçık, diye soruyor, gelecek mi bu gece?

— Belli olmaz.

— Boşver, gitme, öyleyse. Size bir sözümüz yok mu? Hah ha hah! Gilda'yla sana canım. Biz sözümüzü tutarız be.

Çinli'ye bir balgam atıyor:

— ... Zehra'nın masasına acele bir duble gönder, herif.

Oradan aynı oyun: — Kebap kestane, sıcak sıcak.

Zehra gülümsüyor: — Dinledin mi kızı?

— Neymiş?

— Zuhal'i diyorum, dinledin mi?

Zuhal, Londra Bar'daki şarkıcı kız. Beygir, Zehra'nın yerine onu getirecek. Zehra bunu kendisi istedi. Şimdiyse içinde yeni bir duygu, ufak ufak kımıldıyor: Kâzım beğenmemiş olsa şu kızı, dudak bükse!.. Beygir inadına oralı bile olmuyor. Bekir'e kestane üzerine söylev veriyor. Her defasında kestane demiyor, kebap kestane diyor.

— ... içkiyi fazla kaçırdın mı Bekir çocuk, derhal kebap kestane yiyeceksin. Dehşetli haysiyeti vardır bunun, sünger gibi emer zehiri, şıp diye gözün açarsın...

Karga sesiyle gaklıyor: — Öyle mi?

Neden sonra, dengine getirip Zehra'ya döndü:

— ... kızla konuştuk, dedi. Gözüm pek tutmadı ya, neyse! Sen gittikten sonra, başlayacak. Günü gününe.

Sahici bir beygir gibi aksırdı:

— Dünyanın parası! dedi.

Zehra'nın içinde deminki karıncalanma:

— Dinledin mi sesini?

Beygir birdenbire ona baktı. Gözleri adeta boşaldılar. Sesi karardı:

— Şu namussuz Beyoğlu'na, dedi, ikinci bir Arap Zehra gelir mi sanıyorsun be sen? Bir kere nasılsa gelmiş işte...

Kaskatı sustular. Bekir esniyordu.

Gitarcı sanki yerinden hiç kımıldamamıştı. Hüviyeti şüpheli yeşil ışık, pahalı bir kefen gibi, yine her tarafını sarıyordu. Zaten pek geniş, pek yüksek olmayan salonda, her şey: Yani alçak masalar ve iskemleler, bardaki Fetanet ve patır-

tıcı müşterileri, ona yakınlıkları nispetinde vardılar. Ayrıca, su götürür bir var olmaktı onlarınkisi. Çünkü gitar, her tarafa hâkim olan dokunaklı sesiyle, her köşeyi kaplamakta, doğru dürüst hiç kimseye yer bırakmamaktaydı. İbrahim ve Aysel, salonun insanca boşluğuna, bu yüzden güçlükle sığıştılar. Fetanet, çenesi iki kat, memeleri yerlerde, İbrahim'i tanıdı; uzman gözleriyle Aysel'i süze süze, değişik, daha yakın bir ilgi gösterdi:

— Aa hiç unutur muyum, bira içiyorsunuz. Hanımefendiye de, viski bulacağız mutlaka!..

İbrahim işaret parmağıyla adeta tehdit etti:

— ... Black and White! dedi.

Fetanet çenesini katlayıp gülümsüyor:

— ... bir şişemiz kalmıştı galiba.

İbrahim içtiği her dublede, Aysel'i yenilemekteydi. Otomobildekine, hele oteldekine kıyasla, yanındaki çok farklı bir Aysel'di: Kolayca ellerini avuçlarına alıp sevdiği, siz yerine sen dediği, parıltısız siyahlarına manalı manalı baktığı, bambaşka bir Aysel. Kadının yanı sıra, kendinin de değişip değişmediğinden, bir türlü emin olamıyor; günlerdir Türkân'lı bir hayata dönebilmek azmiyle zar zor attığı ağırlıkları, her duble birayla tekrar yüklendiğini sezinleyip kahroluyordu. Bunu unutmak istedi. Ne pahasına olursa olsun, unutmak! Gecesini, hayata yön ve değer veren bütün enlem ve boylamlardan dışarıda, henüz ırzına geçilmemiş bir hava boşluğu gibi yaşamak istiyordu. Aysel bu boşluğun içindeydi. Belki Aysel bu boşluktu.

— Gitar nasıl, dinlesene!

Dinliyor ama bomboş: — Güzel!

— Yalnız güzel mi? İyi dinle! Harami bir gitar bu, insanı soyan, şaşkına çeviren!..

Tekrar dinliyor, Aysel. Fakat onunla gitar arasında, herhangi bir duygu bağlantısı olmadığı apaçık meydanda. Düzgün profilini İbrahim'e vermiş, daha çok, Amerikan bardaki gürültücü grupla ilgileniyor. Orada gözleri su yeşili Aktris, Aktör, şair Turgut ve Akın, artık basbayağı salyalı bir

kuduz sarhoşluğunun harmanını dövüyorlar. Aktris bir ara ötekilerini zorla susturuyor; düpedüz ağlayarak Gitarcı'ya:

— N'olur Vasili, diye yalvarıyor, Mozart Kahvesi'ni çalsana...

Sonra sarhoşluğunun pırıltılı caddesinde, mükemmel bir Mozart Kahvesi dokuyor: Seramik, üstü kapalı bira dubleleri, gotik yazılı vitrinleriyle, muhteşem bir Mozart Kahvesi. Sonra aynı kahvede, palas pandıras Akın'ın boynuna sarılıyor: Ensesini öpüyor. Kulak memelerini ısırıyor:

— ... o kadar yaşlıyım ki ben, diyor, ninen sayılırım senin: Oyundan bile ıskarta ediliyorum, baksana. Elimizden kız gibi rolü alıyorlar, hem de kime vermek için, ağzı emzikli beşik orospularına! Sözüm yabana onlar...

Yine biraz genizden, kelimelerin yarısını yiyerek, çabuk çabuk gelişigüzel konuşuyor. O, yine Akın'la beraber, Mozart Kahvesi'nde, halbuki sesi, başka yerlerde:

— ... bak canikom, ben... ben dublajla geçinecek karı mıyım, ha? Söyle ama, Allah aşkına söyle! Tek başına kukumav gibi evde oturup, dublaj telefonu bekleyecek karı mıyım ben?

Avazı çıktığı kadar bağırıyor: — ... ben tiyatro hayvanıyım, tiyatro! Onu bunu anlamam. Hiç kimse beni sahneden atamaz. Hele o puşt kılıklı cici bey, asla!

Akın'ın filmi kopuk. Babasından yürüttüğü kral profiline, geçkin Aktrisle şair Turgut, yarı yarıya el koymuşlar; birinin eksildiği yerde öbürü çoğalarak, büsbütün çürüyüp akmasına engel oluyorlar. Gitarın sesi, Seniha Algül'ün burnunun dibinde söyledikleriyle karışarak, sanki çok yüksek ve çok derin bir kilise tavanında yankılanıyor, tersyüz olduktan sonra, onun kulaklarına yansıyor. Biraz da, deniz dibine inmiş olmak duygusu içinde: Fevkalade ince işlemeli, o derece korkunç dip balıkları, iki yanından ağır ağır süzülüyorlar. Birisinin ısırgan mavi, diri ve fırlak gözleri dikkatini çekiyor, bu şair Turgut; bir başkası solungaçlarını ardsız aralıksız kımıldatarak, şiddetli bir nefes darlığından kurtulmaya çalışıyor, bu da olsa olsa Aktör.

— ... İhtiyarlık ekselans, kokusuz bir zehirli gazı andırır demişler, farkına varır gibi olduğunuz anda çoktan zehirlemiştir sizi. Bize gelince ekselans, biz ihtiyar doğduk; yedi yaşında cıgaraya başladım ben, on iki yaşımda rakıya...

Aktris bu defa, Akın'ın biçimli çenesini, usulca dişleri arasına alıyor:

— Fetanet, diye başlıyor, hani benim cin-fiss?

Aysel dikkat kesilmişti. Gözlerini onlardan ayıramıyordu. İbrahim'e:

— Şu kadını görüyor musun, dedi alçak sesle, kaç piyeste seyretmiştim.

İbrahim: — Görmüyorum, dedi. Deminden beri gitarın getirdikleriyle, Aysel'in kıvamlı sarışın önemini taşıyordu. Purosunu hakem tayin etmişti.

— ... mademki sen gitarı duymuyorsun, ben ne diye onları görecekmişim?

Aysel halbuki, bambaşka bir telaş içindeydi; yalnız gitarı değil, yanı başında soluyup duran, yorgun gorili de duymuyor; işi gücü bırakmış, Seniha Algül'ü, Yıldız dergilerindeki yerine yerleştirmeye çabalıyordu: Boyaları akmış, üç renkli kapaklara sığdıramıyor; orta sayfalardaki kötü baskılı film resimleriyle, şu geçkin ve dut gibi sarhoş kadın arasında kurduğu bağlantılar, çarpılmasına sebep oluyordu. İşte Seniha Algül buydu. Bir zamanlar hayatını, aşklarını ve oyunlarını ezbere bildiği; hiçbir piyesini, hiçbir filmini kaçırmadığı, müstesna artist. Aysel güzellik kraliçesi seçilince, Yeni Yıldız dergisi onun mayolu bir resmini de kapak yapmıştı ve genç kız, o gün için, en azından Seniha Algül kadar önemli bir kadın olduğunu düşünerek sevinmişti. Derginin o sayısını, uzun uzun sakladı. Gaziantep'de mi, Urfa'da mı bir yerde, bavullarıyla beraber, o da kayboldu gitti. Ayrıca, ikide bir bardaklarının üzerine devrilen, öteki adamı da gözü ısırıyor. Adını doğru dürüst çıkaramıyor ama, taşra sinemalarında, aleyhinde elbirliğiyle beddua edilen üvey baba rollerinde gördüğünü hatırlıyor. İçinde kırkayak gibi kımıldanan, olmayacak bir de istek: Kalkıp yanlarına gitse,

dese ki onlara: — Acaba unuttunuz mu, ben İstanbul Güzeli Aysel...

Öyle demiyor ama, gözlerini ve sesini başka türlü yumuşatıp, yanındakine eğiliyor: — Kızma! diyor.

— Kızmak mı? Yok canım. Bir merdivende ayağımı boşa gelmiş sayıyorum.

— Hangi merdivenlerde?

— Beraber inmeye başladığımız.

Öteki sesiyle sürüp götürüyor: — ... bunun yerine Türkân olsaydı, bu gitar dalgasına, en az benim kadar girecekti; uzun uzadıya dinleyip, beraberliğimizi geliştirecek; kim bilir daha ne kadar, birbirimize yakınlaşmış olacaktık.

Biraz da bozuluyor: — Türkân'ı değil, Selma'yı tasarlıyorum.

Yine mi, durup dinlenmeksizin yer değiştiren, kaypak ve eğri düzlemler üzerinde, ayakta durmaya çalışmak cambazlığı? Yine Türkân'dan Selma'ya, Selma'dan Aysel'e, çarpıla çarpıla, kırılıp dökülerek; ölüm hızındaki bir Dolar, Frank, Liret anaforuna serpilmek? Bir serüven imkânı olmaktan çıkıp, düpedüz bir serüven gerçeği olur olmaz; oteldeki sarışın da, ne kadar yaldızı varsa hepsini kaybedip, yine ölü bir noktada, bir mahalle kızı yavanlığına mı dönecek? Fakat, hayır! Bu gece İbrahim, aynı harami gitarin eşliğinde, ne pazar gecesi düşündüklerini düşünmek istiyor, ne de bataklığının saltanatını ve bu saltanattan kurtulma çarelerini! Boşluğunu yaşıyor sadece. Yuvarlak beyaz gözlerini Aysel'e doğru büyüte büyüte; kendini, her şeye rağmen iç tartışmalarına kapılmış yakaladıkça, tekrar o burnunun ucu incecik terlemiş güzel boşluğuna ite ite!

Küçük parmağını usulca uzatarak, o incecik pırıltıyı saygıyla almak istiyor. Ellerinin tombulluğunu hatırlayıp utanıyor, vazgeçiyor. Masaları, bardakları yumruklayıp, toz etmesin diye, eski su aygırı hışıltısıyla, yumruklarının üstüne çöküyor. Aynı anda gitar sesinin, beklenmedik bir şekilde, beklenmedik bir yerinden çatladığını hissediyor. Küçük, zorca fark edilebilen bir çatlak ama, ne de olsa çatlak! İçki bar-

daklarında, kulak içlerinde ve burun deliklerinde, yosunlu yosunlu tortulanan yeşil ışığı, saniyesinde ayrıştırıp bulandıran! Sanki bir büyü bozuluyor. Salonda artık, herkes bir başkası.

Aysel başını İbrahim'in omzuna yasladı. Saçları şampuan kokuyordu. Boyanması geciktiğinden, asıl rengi diplerinden ufak ufak görünmüştü. İçini çekti:

— Bu gitar, dedi, bizi bir deniz kıyısına götüremez mi?

İbrahim güldü: — Götürebilir, dedi. Dünyanın öbür ucuna bile.

Aysel, onun yüzünü görmek için, hafifçe döndü. Solukları ansızın birbirine düğümlenmişti. Dudaklarını adeta kımıldatmadan, fısıldadı:

— ... hâlâ aynı merdiveni iniyor muyuz, beraber?

— ... düşen olmadığına göre.

— ... nereye varacağız acaba?

— ... en yakın Belediye Mezarlığı'na. Başladığımız yere desek de olur. Ölülerin, doğmamış çocukların yanına gittiğini bilir misin?

— ... hayır, ölmek istemediğimi biliyorum.

İbrahim: — Ölmek, dedi, yaşamaktan çok daha zor.

Artık hiçbir haramiliği kalmamış olan gitarı, belki bu yüzden, içerideki şamatacı sarhoşlara üçer beşer dağıtıp, kendilerini Emirgân'a atıyorlar. Şişli'den çıkar çıkmaz, taksinin ön ve arka camları, birbiri arkasına buğulanıyor. Motorun düzenli uğultusu, uykuyla uyanıklığı ayıran bütün sedleri, çarçabuk aşındırıyor ve ikisini, düşüncelerden duygulardan, epeyce uzak, daha çok içgüdülerin kımıldadığı bir ısınma eyleminde, birbirine ekliyor. İbrahim'in kolunun bittiği en uç noktada, Aysel'in hafifçe nemli parmakları, Aysel'in saçlarının ensesine değdiği noktada, tam o noktada, İbrahim'in büyüdükçe büyüyen soluğu. Alkolün ve arzunun, kıldan ince kıvılcım iplikleri halinde atladığı; görünmez, sivri sivri birtakım uçları olmalı, bunların.

Levend'i, birbirlerinin içine, kıpır kıpır yerleşmiş olarak geçiyorlar. Arabanın sürati yükseliyor. İstinye'ye yaklaşır-

ken, İbrahim'in eli, sinsi ve besili acayip bir yengeç gibi, Aysel'in eteklerinden; ıslak, yapışkan ve yasak bir karanlığa titreye titreye kayıyor. Alnının kirli suyu, kekremsi tuzuyla, fena halde gözlerinde. Daima gözlerinde. Üstelik yıllarca önceki bir Beyoğlu sinemasında, gözlüklerini takmaya utanan üniversiteli bir kızı, katlanması güç, hatta belki imkânsız bir irade zoruyla, belleğinin sapa bir köşesinden, bir salyangoz gibi iki parmağıyla tutup, atmaya savaşıyor. Atmak ve kurtulmak! Parmak uçlarındaki bu çirkin yapışkanlık, yoksa o yapışkanlık mı? Hangi kadına uzansan, bir salyangoz mu elliyorsun İbrahim?

Öteki sesiyle yine aralıksız kurt yargılamaları:

— ... ayrıca kolay bir kadın bu, şehvetin ıslıklı çağrısına karşı, kayda değer bir direnme gücü olmayan! Etine etine ve malum davetlerle dokunduğun anda, bütün vücuduyla tartışmasız geliyor. Oyunu çok tekrarladığı, daha daha tekrarlamaktan hoşlandığı meydanda.

Hain, bir de soru işareti: — ... birkaç günde bana tutulmayacağına göre?

Denizin üzerindeki karanlık, Emirgân'da, siyah bir jelatini andırıyor; yıldızlı, yumuşak pırıltılarla, enine boyuna yoğunlaşıyordu. Arabanın burnunu, en tenha kahvelerden birinin önünde, rıhtıma verdiler. İbrahim şoförü, çay içmeye gönderdi. O gider gitmez, Aysel'i öptü. Öpüşmeleri, birisi Aysel biri İbrahim olduğundan mı nedir, ne fazla heyecanlı, ne gerektiği kadar duyguluydu. İştahlı, çalışkan, biraz telaşlı bir öpüşmeydi. Zaten derhal, birçok küçük öpüşmelere bölündü; boyunlarına, şakaklarına ve ellerine dağıldı. Kadın denizden vuran vahşi bir gece aydınlığının altında, her tarafıyla ay ışığı mavisiydi. Kendini tutmasına, önümüzdeki günlerde üzerine oynamayı düşündüğü bu buldog köpeğine, fazla tecrübeli ve zayıf görünmek istememesine rağmen, pedalları kaybetmişti. Bir daha da bulamıyordu. Göğüslerini onun avuçlarına birer nar gibi dolduruyor, kütürdetmesi için elinden geleni ardına koymuyordu. Dudakları, adamın ağzındaki puro tütünü, bira ve tuz tadını iyice

sevmiş; suaygırı solumalarını, aşırı bir oburlukla yemiş bitirmişti.

Ne var ki, başlangıç zevklerini başıboş bırakıp uzatmak için, ikisi de lüzumundan fazla görmüş geçirmiş, bu çeşit oyunları yeterince kanıksamıştı. Nitekim, siyah jelatin pırıltısının münasip bir yerinde, yavaş yavaş durularak, düşüncelere ve duygulara ait alışkanlıklarını yeniden edindiler. Aysel, ay ışığı mavisini, iyiden iyiye zenginleştirmişti. Bir yandan da eski bir çekişmeyi, içisıra tazeliyordu:

— ... bu aşk mı yoksa oyun mu? Bu adamın büyük patron hallerini, muhtemel zenginliğini sevmiş mi olabilirim, erkekliğine mi yeniliyorum? İkisinden hangisi doğru çıkarsa çıksın, benim nasibime utanmak düşecek. Daha ilk seferinde kendimi bu kadar salıvermemeliydim. Neler düşünecek kim bilir? Eğer bu kadar çok içmeseydim...

Bu sözlerin altında, gizli bir samanaltı suyu gibi, yaman bir korku:

— ... Acaba Dündar otele döndü mü? Benim İbrahim'le çıktığımı duyunca ne yaptı? Şimdi biz gider miyiz, ister misin bu iki adam...

Oysa İbrahim, Boğaz'ı, Karadeniz'den Marmara'ya geçen, büyük bir gemiye dalmıştı. Beyaz bir şilepti bu. Kıyıya çok yakından geçiyor, gecenin sakinliği içinde makinelerin düzenli çalışması, açıkça işitiliyordu. İbrahim o ara verilmiş kararlarını, Aysel'i ve Türkân'ı bir kalemde çizip, başka bir şehirde olmak istediğini mertçe kabul etti. Gemi onu Napoli'ye bırakmıştı, Mordohay bir açıkhava kahvesinde, tereyağı beyazı bir şarap yudumluyor, Yahudi parmaklarını çıtlatarak:

— ... itiyatlarımız, diyordu, aklımız başımıza gelmeden teşekkül eder, daha çocuklukta, gençlikte, kafada kavak yelleri eserken. Sonra aklın başına gelir, gelir ya, itiyatların kafesinden çıkamazsın artık.

Havada elleriyle bir şeyler biçer gibi ilave ediyor:

— ... kaputt!

Geminin arkasından, ümitsizliğini buruşturup attı. Atmayı denedi hiç olmazsa. Öteki sesiyle Mordohay'a:

— Ben, dedi, kurt hayatıma ait ihtiyatları değiştirmeye hazırım. Fakat vereceklerimin mukabilinde aşınmış ve çiğnenmiş aleladelikler, her gün insanların bokunu çıkardığı yavanlıklar istemiyorum. Her şey yıllarca önce tasarladığımız gibi olmalı.

Son cümlesini simsiyah bir hüzünle düzeltiyor:

— ... her şey Türkân'ın, yıllarca önce tasarladığı gibi olmalı. Türkân'ın kendisi olmasa bile. Yoksa, eskiden nasıl yapıyorsam öyle, ölümümü taksit taksit yaşamayı, mahalle aralarında bakkal kasap çıraklarıyla çürümeye tercih ederim.

Dönüş yolu boyunca, ikisi de, bir yerden düşecek, bir yarışa başlayacakmışçasına gergindiler. Bir eksiklik, bir yarım kalmışlık duygusu, içlerini oyuyordu. Yarı yarıya, biraz önceki sevişmelerini askıda bırakmalarından ileriye geliyordu bu; yarı yarıya da, Dündar'ın davranışlarıyla ilgili ihtimal hesaplarından. Aysel, sözünü etmediği halde, Dündar'dan çekindiğini, İbrahim'e anlatıyordu. İbrahim, saltanatını iliklerine kadar hissettiği bu en berbat gecesinde, yeni ve diğerlerinden önemli bir puroya asılmış, küçük nefeslerle hınzırlığını boşaltıyor; gelmiş gelecek bütün Dündar'ları bilmem neresine bile sallamadığını, herkese ve her şeye, fakat bilhassa yanı başındaki mavi sarışına ispat etmeye çalışıyordu. Az konuştular. Önemsiz şeylerden konuştular. Aysel mesela:

— Sen, dedi, ne iş yapıyorsun?

İbrahim bir zaman sustu. Sonra: — Zenginim! dedi.

Ya da o sordu: — Cıgara içmez misin sen?

— Hayır, hiç!

Aysel bir şeyi daha merak ediyordu: — Hep otellerde mi yaşıyorsun?

— ... yaşıyordum. Şimdi bir ev peşindeyim, buralarda.

— İçine bir merdivenle mi inilen?

İbrahim bütün buldog yüzüyle ona döndü. Purosunu ısırarak:

— Kim bilir? dedi. Yalnız, içinde ölmek istediğim, muhakkak.

Otelin antresindeki ışıkları söndürmüşler. Ortalarda hiç kimse gözükmüyor. Ne ters türs halleriyle Aykut, ne kayıp sesiyle Niko. Herhangi bir polis romanındaki, yanlış ve yabancı bir otele inmişler gibi; dışarıdakine, hele Emirgân'dakine kıyasla, çok daha parıltısız olan karanlığı, hırsızlama çiğneyerek anahtarlarını alırken, yirmi iki numaralı gözün boş olduğunu, bir zabıta vakası olarak kaybediyor; bıçak sırtı bir an, koskocaman bakışıyorlar.

Aysel, belli belirsiz mırıldanıyor:

— Yukarıda!

Besbelli bunu, yalnız kendisine diyor. İçinde kırmızı bir şey, yörüngesini başdöndürücü bir hızla genişleterek, dönmeye başlamış. Bu, biraz Dürnev'in ağzı, Uysal'ın gözlükleri, fakat en fazla Dündar'ın öfkesi.

İbrahim, Waldorf Astoria jestleriyle, kadının koluna giriyor. Merdivenleri çıkıyorlar. Bir basamak. Bir basamak daha. Birkaç basamak daha. Yukarı katların birinde, bir sifon çekiliyor. On bir numaralı odanın kapısı ardında, uykulu uykulu, İngilizce konuşmalar. Basamağın birisi, basınca gıcırdayacak. Tekrar koskocaman bakışıp, bu rezil sessizlikle, hâlâ yan yana ve kol kola olmalarına şaşacaklar. İbrahim, ancak odalarının, yani hem yirmi bir, hem yirmi iki numaralı odaların bulunduğu koridora döndükleri sırada, hafifçe gülümseyip, sağ eliyle arka cebini yoklayacak. Evet, her şey aynı. Aynı ve eskisi gibi. Gerginliğin vızıltısı, kaslarındaki seğirme, korkunun tadı ve karanlık!

Dündar kapının arkasına sinmişti, onları bekliyordu. Hizasına gelir gelmez, sustalı bıçağının sapına eklenmiş olarak üstlerine, asıl Aysel'in üstüne boşandı. Saldırması o kadar sessiz, o kadar birden olmuştu ki, eğer İbrahim itmeseydi, bıçağının ucu, şaşmaz bir isabetle, kadının sol memesine girecekti. Fakat İbrahim, gevşek şişmanlığının yumuşak çizgilerinden, adeta ışık hızıyla çıkarak, onu öteye, odasının kapısına doğru itti; aynı saniye aralığında, pabucunun burnuyla Dündar'ı çelip, düşürdü, Dündar kendini böyle bir mücadeleye hazırlamamıştı. Boylu boyunca koridora uzan-

dı. Şaşırdı. Bıçağı, birkaç adım ilerisine saplanmış titriyordu. O ve İbrahim, ayrı ayrı noktalardan, fakat aynı anda, bıçağa yöneldiler. Çabuk davranan, İbrahim oldu. Dündar'ın parmak uçları, sustalının sapına dokunacağı sırada, usturuplu bir tekmeyle, hesaplarını altüst etti. Yediği darbenin şiddetinden, bıçak, koridorun taa öteki ucuna kayıp gitmişti. O zaman İbrahim, hâlâ kapıya yaslanmış duran Aysel'e anahtarını uzattı:

— Sen, dedi, odaya gir. Bizim biraz işimiz var.

Aysel'in gözleri, yüzünde birdenbire, önemli bir karanlık olmuşlardı.

— Fakat!.. diyecek oldu.

İbrahim gözleriyle, Dündar'ın hareketlerini kollaya kollaya, başını çevirmeden: — Sana gir, diyorum! dedi. İşimizi zorlaştırma!

Kadın gitti. Onlar, iki mahzun gece köpeği, ıssız ıssız dövüştüler. Hareketlerinin parlayıp sönüşü, zincirleme yer değiştirişleri, sessiz bir acıyla boşlukta çengellenen parmakları, koridordaki bulanık karanlığı dört tarafından yırtıyor, parça parça ediyordu. İbrahim karşısındakinin, fevkalade çevik, ama o derece akılsız bir dövüşçü olduğunu anlamakta gecikmemişti. Bu bakımdan, kavganın uzamaması gerektiğini düşünüyor, şişmanlığına yenilmeden onu alt etmek istiyordu. Bunun gerçekleşmesi, oyunun yere indirilmesine bağlıydı.

Dündar halbuki, her teşebbüsünde, ya önceden kestiremediği gayet sert yumruklarla ağzını burnunu eziyordu; ya da, bunu önlemeyi başarırsa, okyılanı gibi, kollarının arasından akıp kurtuluyordu. Bir defasında, İbrahim doğruluncaya kadar, koridorun öteki ucuna yaylandı geldi. Sustalısını ele geçirmişti. Suratında donuk bir gülümseme, paytak paytak ilerliyor; karşısındakinin, deminden beri tasarladığı bir şeyi, nihayet yapmasına fırsat hazırladığını anlamıyordu. İbrahim kavganın, yirmi iki numaralı odaya aktarılması taraflısıydı. Dündar üzerine geldikçe, o adım adım çekildi. Odaya girdi. Öyle ki bıçak, sapındaki öfkeli enayi ile birlik-

te hamlesini yapınca; o bir punduna getirip, bıçağı baş yastığıyla, adamı ise, boş böğrüne koyduğu, acı bir diz vuruşuyla karşılamak imkânını buldu. Dündar buruşup ikiye katlanınca, derhal tabancasını çekti, kabzasıyla kafasına vurdu. Katı çeliğin kemiğe çarpmasından, kof bir gürültü çıktı. Bir daha vurdu. Dündar ağlamaya benzer bir sesle inledi.

— Vurma, dedi. Seninle görülecek hesabım yok benim.

İbrahim, gergedan ağırlığıyla çöktü onun göğsüne. Bir daha vurdu.

— ... kadınları döver misin? dedi.

Dündar'ın kaşı patlamıştı. Uslu uslu kanıyordu.

— ... vurma, diye tekrarladı, vurma! Anladık!

İbrahim odasına döndüğü zaman, Aysel'i karanlıkta buluyor. Onu, kapının önünde bıraktığından beri, yıllar geçmiş sanki. Kusuk siyah camların dibinde ışığı, ürkek baykuş gözleriyle karşılayan bu otel sarışını, bir yabancı. Başka bir yabancı, lavabonun loş aynasından, büyük beyaz gözleriyle İbrahim'e bakıyor. Şakağı ipince sıyrılmış, kulak tozu derhal morarmış, buldog suratlı bir herif. Aysel, o ancak yüzünü yıkadıktan sonra, titrek bir sesle sorabiliyor:

— Ne oldu?

— Ne olsun istiyordun? Gitti. Artık bizi rahatsız etmez.

Aysel yanlış yanlış gülümsüyor:

— ... ne kadar korktum. İçecek bir şey bulsak!..

İbrahim, öteki sesiyle: — ... Beşiktaş'da, Köyiçi'nde bir yerlerde oturuyormuş, diye tekrarlıyor, çocukla sevişerek evlenmiş, senesine yavrulamış. İyi bok yemiş!

Başını yastığına koymadan önce, iyice kararark:

— Benim hayatım bu mu? diyor.

Barda herkes birbirini, daha doğrusu kendi kendisini, aramaya başlamıştı. Kâzım, elektrik sandalyesine oturmadan bir önceki saniyesini yaşıyor; yürek çarpıntıları arasında, kıyıları köşeleri karıştırıp, masaların iskemlelerin altına eğilip, kendisini arıyordu. Zehra, az önce bu karşıdaki masa-

da, Clara ile, ya da onun arkadaşı Telsiz Dürnev'le oturduğunu zannediyordu. Bekir, bir Athena'ya tutunup, geleceğin bilinmezliğini tadıyor; bir Mavi Dalya Barı'nın, korkusuna ve heyecanına saplanıyordu. Bağıra bağıra konuşuyorlardı. Kahkahalarını, eski ampuller gibi piste vurup, patlatıyorlardı. Yine de, herkes susuyordu. Harıl harıl kendisini aranıyor; bulur gibi olduğu anda, ya tanıyamadığından, ya tanıdığı halde sevemediğinden; görmezlikten gelerek, öldüresiye arayışına devam ediyordu.

Gilda'yla Athena barıştılar. İkisi de nazlanmadı. Gilda köpüre taşa ötekine sarıldı, öptü. Athena sadece gülümsedi. Kâzım:

— Açın ulan şişeleri, diye göğsüne vurdu, açsanıza ulan!..

İçmeden, önemli bir laf etmek istedi:

— Biz, dedi, burada hepimiz kardeşiz.

Gilda: — Sen, diye dalga geçti, babamızsın.

— Yuuu! dediler.

Bazıları gargaraya getirip: — ... anamızı ağlatan! dediler.

Beygir, içkisini bir çizgide devirdi. Bardağını yere vurup kırdı. Alnındaki damarlar atıyordu. Şimdi adamakıllı sarhoş olacaktı. İçkiyi sevmiyordu. Onu ilgilendiren, içtikten sonra ulaştığı özgürlük duygusuydu. Zaman ve uzay içindeki özgürlük! İstediği elbette, geçmiş yıllara uzanmak, çok eski yıllara. Orada belki aydınlık saçları, Japon kaşlarıyla Clara, borulu bir gramofona bir İtalyan şarkısı koymuş, dinlemektedir. Dudaklarında bir kupa işareti kırmızılığı, göğüslerinde bir kumru yumuşaklığı. Clara.

— ... ben ağbiy, Denizyolları'nda çalışırken, bir Dursun vardı, Rizeli: Yok, böyle nalet çocuk hayatta! Laf olsun diye annıyor musun, onun bunun dalgasına taş atar, çıngar çıkarırdı. Onun hesabına, kaç kere marizlendik, Allah bilir. Hele bir seferinde...

Yorgaki: — Kim, diye soruyor, dayak yemiş vre Şukru?

— Biz yedik, biz. N'olmuş yani?

Öbürü iki eliyle yüzünü örtüyor: — ... ah vre, diyor; sizi

öldürmemişler, büyük günah yapmışlar. Hele senin gibi bir namussuzu.

Zehra'ya açılıyor sonra: — ... başka çare var mı? Çekilir mi bu çile, çekilmez. Bak sen aldın başını gidiyorsun. Ben de gitmeliyim. Burada hep kendimden harcıyorum. Yine de anlamıyor kereste herifler. Olmazsa bir mektup daha yazacağım Brezilya'ya, sağlam bir adres verip.

Zehra en ciddi sesiyle onu doğruladı:

— En doğrusu bu, dedi, Yorgaki. Sen öyle yap.

Abduş, Zehra'nın üç adım gerisinde, simsiyah duruyordu. Zehra'nın gideceğini, hem de şu yanı başında kırılıp dökülen, Bekir'le gideceğini öğrenmişti. Ne yapması lazım geldiğini, hiçbir şekilde kestiremiyor; Zehra'sızlığın onulmaz acısına şimdiden uğramış, olduğu yerde çürüyor, çürüyüp dökülüyordu.

— ... bu bizim Dursun, şıpın işi, muştaya davranmaz mı sonra?

Gilda, ağırlığı bir gaga gibi upuzun, eğiliyor:

— Ateşini versene, Şükrü.

Yorgaki, kemikleri bir bir çıkarılmış, iskeletsiz, dağınık ve gevşek bir et yığını halinde:

— Ver, diyor Çinliye, ver şuna Dursun'un muştasını, vresi!

Gilda, kızıl yelesini, gururlu gururlu silkeliyor. Omuzlarından birisi, çenesinin ucu, daima yukarıda. Cıgarasını böceğini, oradan oraya uçuruyor. Aralıksız çene çalıyor. Yeni hayatına, Rejisör İhsan'a, gazeteci Sulhi'ye ait, incir çekirdeğini doldurmaz şeyler anlatıyor. Bir ara çıkarıyor iskarpinlerini, çoraplarını, yalınayak dans ediyor. Daha doğrusu, savura savura, tek omzunu oynatıp, eğreti oyunculuğunun eğreti şarkısını söylüyor:

... chic chic boom chic, booom chic!

Beygir iri, tüylü pençesiyle suratını avuçluyor. Gözleri biraz daha dışarı uğramış. Burun delikleri şiş. Usturayla kazınmış kafası, parıl parıl. Üstüne başına, döke saça içiyor.

Bundan şu kadar yıl öncesini ve bunu, aynı çizgi üzerinde yaşamak yok mu, ölüm! Zehra'nın gideceğini biliyor. İstemiyor bunu. Katiyen! Zehra buradayken, burun buruna mı yaşıyorlar? Hayır! Her dakika oturup, eski günlerden mi bahsediyorlar? Yoo! Fakat onun sadece var olması, her gece zehir zıkkım şarkılar söylemesi; bunların hepsi bir yana, yıllarca ve yıllarca evvel, bu rezil İstanbul şehrinde, Clara'yla birlikte yaşamış olması, yetiyor. Sanki Zehra gidecek, böylelikle Beygir Kâzım'ı, Clara dolu gençlik yıllarına bağlayan, son bağlar da kopacak. Yumruğuyla ağzını kuruluyor:

— ... hani bir akşam, siz Küçüksu'ya gitmiştiniz. Ben hayvanlar gibi, saatlerce, güneş altında beklemiştim sizi.

Burnuyla Bekir'i gösteriyor:

— ... bu oğlan tek durmaz. Sözüme mim koy. Vazgeç bu sevdadan.

Zehra: — Yok, diyor, Kâzım ağbiy.

— ... peki, bizi aramayacak mısın kız? Bu kadar sene!.. Mesela ha? Aramayacak mısın? Alışmadın mı bu hayata, bara, bizlere? Bizim yaşamamız yok mu, adamın iliklerine işler bak, onun için diyorum ki...

Zehra yeniden içkisine eğiliyor:

— Deneyeceğim, diyor, Kâzım ağbiy. Delileri bile iyi ediyorlar.

Beygir elinin tersiyle bardağını deviriyor: — ... Ham hom şaralop, diyerek kesip atıyor, ham hom şaralop! Kendini aldatıyorsun sen. Yarı yolda ip kopacak, küt! kuyunun dibindesin.

Bir ara, Gilda'nın sesinden rahatsız oluyor:

— Kim bu anıran? diye soruyor.

Bekir, saçlarını avuçlarına döküyor. Dudakları ıslak, sesi donuk:

— ... O, diye rüyasını dokumaya girişiyor, o, diyor, Tamara, Billy Bones'in sevgilisi.

Kâzım: — Yaşa, diyor, Bekir çocuk!

Bekir'in artık elinde değil. Artık gerçeğin bütün katılığı, kesin ve insafsız çizgileri, eğilip bükülüyor. Cisimler ve in-

sanlar birbirine karışıyor, dumanlı ve bulanık bir magma halinde, çevresini sarıyor: Billy Bones, siyah bir bezle örtülü kör gözünü bir mağara gibi ışığa tutuyor. Yanı sıra bütün Hint Denizi korsanları: Tahtabacak Ustinov, Kaptan Kull, Karasakallı Pietro. Tahta kupalarla Malaga şarabı içiyor, lanetli bir türkü çağırıyorlar.

Bekir, bardağını kaldırıyor: — ... Madagaskar burası. Madagaskar'da, azılı korsanların uğradığı, Siyah Yengeç Barı. Barı kim işletiyor? Eski namlı korsanlardan Beygir Martin. Civardaki yollar, ormanın kıyısını köşesini, zenciler çevirmiş. Barut yok. Kumanya yok. Onlar bizden çok kalabalık ama, olsun. Dövüşeceğiz!

Kâzım bir anda, birkaç misli daha gençleşmiş bağırıyor:

— ... dövüşeceğiz!

Zehra, tanımadığı birisini seyreder gibi, Bekir'i seyrediyordu. Bu uyanık rüya gören çocuk mu, onun alıp götüreceği? Sonra, Athena!.. Dönük yeşil gözlerinde, kimseye hissettirmeden Bekir'e kayıveren, çizgi çizgi gülümsemelerle, dediklerini yaşıyor gibi. Olmuş gibi bunlar. Olacakmış gibi. Onun saçmaları, Athena'nın yerini yadırgamasına, kendini ve hayatını değiştirmek istemesine sebep olabiliyor. Tuhaf!

— ... İşte! Saat yarı geceyi geçti. Tamtamları dinleyin. Malgaşlar, şimdi köyün meydanında, cenk ateşini yakıyorlar. Sabaha kadar, sihirbazla birlikte savaş duaları edecek; gün doğarken, bize saldıracaklar. Tamtamları dinleyin.

Herkes kulak kabartıyor. Su koyveren yalnız Şükrü:

— Yu, amma matrak be!

Yorgaki, davulun önünde, suratına cenk boyaları çekilmiş bir Madagaskar yerlisi olup çıktı. Titrek, tekdüze, fakat soluğu kesilmeyen bir tempoyla, ormanı inletiyordu. Tamtamları, böyle gerçekten burunları dibinde duymak, içlerinde kıpırdayan heyecanı ve korkuyu taşırdı. Dağınık dağınık bakıştılar. Siyah Yengeç Barı, hücuma uğrayacaktı. Muhakkak. Tamtamlar, yapışkan ekvator gecesinin derinliklerinde, kanat çırpıyorlardı. Korsanlar susmuştu. Kâzım durmadan

suratını avuçlayıp, buruşturuyor; uçucu bir tik, muziç bir sinek ısrarıyla, Bekir'in dudağına konup kalkıyordu. Çünkü bir yandan da, cenk ateşinin alevlerine girmiş, boğuk boğuk dua eden sihirbazı yaşıyor o. Dilinin ucunda hiçbir anlamı olmayan, dünyanın hiçbir dilinde bulunmayan, filmlerden kapma kelimeler. Birdenbire, tamtamların çalkantısına uyup, uydurma şarkısını şahlandırıyor:

terra-moloa-ucon-dao
terra-moloa-ucon-dao!

Kâzım iskemlesini devirip fırladı. Heyecandan titriyordu:

— Kalkın ulan, diye tepindi. Yuh be! Kalkın ulan! Nasıldı o, *terra-moloa...*

Zehra kalkmıyor. Bunlar, diyor kendi kendine, böyle nefes nefese bir şeylerden kaçıyorlar, ama nelerden? Başta Bekir, yüzündeki altın beyazlığı kirli bir şarap pembesine dönmüş, yumrukları sıkılı, çenesi kilitli. Kâzım sonra, en eski hayvan. Şükrü, Lütfü, Abduş. Hatta Gilda ve Athena. En çok da Athena. Kaba rüzgârlı bir davul fırtınasına girmiş, gölgesini duvarlardan yere, yerden duvarlara çarpa çarpa dans ediyor. Sarhoş. İntikamcı. Dudakları fırlak. Evet evet! Bir şeylerden kaçıyorlar bunlar, böyle nefes nefese.

İlkin kimse farkına varmadı. Duymadılar. İşin garibi, Beygir Kâzım da, bağırdığından emin değildi. Belki sadece kulağı ağrımaya başlamış, o an için — Susun ulan, susun be! diye bağırmayı düşünmüştü. Oysa müthiş bir hızla Siyah Yengeç Barı'ndan kendi cehennemine, yani Clara'ya dönüyordu. Gürültü, eski kâbusunun yerli yerince çatılıp kurulmasına engel olmuştu. Bir de şu ağrı! İki iğrenç solucanı, kulaklarından, kafasının içine salıvermişler.

— ... yeter be! Ne anırıp duruyorsunuz, ulan? Burası babanızın ahırı mı? Başımızın üzerinde yeriniz var dedikse, ha, tepemizde davul çalın demedik. Ayıp be! Ayıptır be!

Bu defa duydular. Yoğunluğu ölüm gibi yüksek bir sessizlik, neredeymişsin çıktı geldi, hepsinin ağzını burnunu tıkadı. Taş kesildiler. Tamtamların, Bekir'in, Athena ve Yor-

gaki'nin kurdukları büyük hayal; bu tıkayıcı sessizliğin, boğucu sıkletine dayanamadı, parçalandı. Artık yalnız Beygir Kâzım:

— Benim değil mi bar ha? Değil mi? Siz kim oluyorsunuz ulan?

Yarık, delik deşik sesiyle, kelimeleri yoğuruyor. Her kelimeden sonra, bir avuç katranla kocaman bir nokta koyuyormuş gibi, ilave ediyor: — ... be!

Kulaklarında boğum boğum, iki solucan. Kafasında aynı düşünce:

— ... birisi Yarabbi, birisi kımıldasa, iki laf etse, terslense... ah ne olur birisi, bir tek kişi...

Hiç kimse ağzını açıp, tek kelime söylemiyor. Yalnız Çinli durduğu, daha doğrusu sindiği yerde ayak değiştirecek oluyor. Dakikasında Kâzım'ın tüylü, iri ve heybetli yumruğu suratında. Ötekiler, gözlerini bile kaldırmıyorlar. Çinli, bir kova çamurlu su gibi döşemeye yayılmış, yüzünü elleriyle saklamış. Ondan sonra bir vakit, hep Beygir Kâzım!

Bekir, Zehra'ya baktı: — Şimdi, diye düşündü, Zehra onu yukarıya çıkaracak. Ben de bu arada Athena'yla konuşabileceğim.

Gerçekten Kâzım, yorgun ve ihtiyar bir beygir gibi soluk soluğa, Zehra'nın yanı sıra merdivenaltına yürüyor. Daha merdivenleri çıkmadan, bir yerine tığ saplanmışçasına, bağırdığını işitiyorlar:

— ... sen hâlâ geleceksin, Clara. İhtiyarladım be! Çöktüm. Gücüm kuvvetim kalmadı. Yine de bekliyorum, geleceksin diye.

Sonra daha yukarıdan, daha boğuk:

— ... laa - raa!

O gider gitmez Gilda, Abduş, Yorgaki ve Lütfü, Çinli'nin başına üşüştüler. Bekir bir köşede, Athena'yı buldu. Gözlerine bakamıyordu. Döşemelerde, duvarlarda bir şeyler aranıyor, genç kızdan çok daha fazla utanıyordu. Athena'nın gözleri neftiye dönmüştü. Mat, kadife tüylü bir yosunla kaplanmış gibiydi.

— Eee? diye sordu.

Bekir: — İyi, dedi. Sesi yumuşak ve sıcaktı: — ... öbür gün akşam, diye devam etti, saat dokuzda köprüdeki Kadıköy İskelesi'nde ol.

Athena durmaksızın onun gözlerini arıyordu:

— Para?

— Tamam.

Athena uykuda gibi tekrarladı:

— Öbür gün akşam, saat dokuzda Kadıköy İskelesi'nde.

— Kimseye söyleme sakın. Eşya da alma. Öylece. Paramız var.

Gilda'nın sesini duyuyorlar.

— Çenesini yukarı kaldırın, evvela kanı durduralım, baksanıza...

Yukarıda, uzak ve karık, Beygir Kâzım: — ... Beni unuttun Clara! Beni defterden sildin, büsbütün sildin.

Athena usulca Bekir'in çenesini tutuyor:

— Yüzüme niye bakmıyorsun, diyor, hiç.

— Sonra! Yüzünden başka hiçbir şeye bakmayacağım.

Abduş'un ufacık ve soğuk gözlerini, kertenkele gözleri gibi, boyunlarında hissediyorlar. Dev oracıkta parmaklarını oynatıyor ve burnundan soluyor. Korkuyorlar. Herkes korkuyor zaten. Korku, onun hemen bitişiğindeki yalnızlık duygusu, herkesi ötekisinden işkillenmeye, en önemlisi kendisinden, kendi tutumunun doğruluğundan işkillenmeye itiyor. Sanki günlerini geçirebilmek için, dehşet verecek derecede manasız, uydurma bir hayat müsveddesi karalamışlar.

Sanki bu müsveddeyi başka bir zaman, başka bir yerde, tertemiz ve bembeyaz bir deftere temize çekecekler. Belki, Bekir'le Athena'nın çılgınlığı da, bununla ilgili bir şey. Ne var ki Abduş'un karşısında ürperiyorlar. Bekir, Athena'yı bırakıyor.

— Sakın, diyor, unutma.

Yukarıda Beygir Kâzım, tırnakları tehlikeli bir şekilde morarmış, suratı darmadağın, hâlâ bağırıp duruyordu. Kullanılmış, bayat bir ışık, gözlerinin çevresindeki bütün çizgileri, dehşetli bir açıklıkla meydana çıkarmıştı. Zehra:

— Kâzım ağbiy, diye düşündü, artık bitmiş.

Bir kere de, Beyrut dönüşünde onu görür görmez, buna benzer şeyler düşündüğünü hatırlıyordu. Tuttuğunu koparan, şamatacı ve tulumbacı Beygir Kâzım'dan, kala kala, yüzü çentik bu ağır yaralı dev mi kalmıştı?

Biraz sonra, aşağıdan bir şişe cin ve bir bardak alıp, Abduş'la ona gönderiyor. İçinde, kıl kıl titreyen, bir ateş örgüsü. Clara durup durup, el aynasına eğiliyor, parmaklarının ucuyla saçlarını düzeltiyor. 1928'de Büyükada'da kenarları lüzumundan fazla bilenmiş bir çeşit pırıltı bulutlar, gökyüzünü güneye doğru kesiyor. İki tane de martı.

Gilda bir cıgara da ona uzatıyor:

— Clara'yı, diye soruyor, sahiden çok mu severdi seninki?

Zehra tek kelimeyle cevap veriyor:

— Çok!

— ... kız da bunu seviyor muydu abla?

Zehra yine tek kelimeyle, aynı cevabı veriyor:

— Çok!

Gilda'nın anlamadığı şu: — ... neden bırakıp gitti öyleyse, yazık değil mi buna da?

Zehra, bileklerinden kesilmiş gibi, ellerini dizlerinin üstüne bırakıyor: — ... asıl ötekine yazıktı, diyor. Ve gözlerinde çok eski bir korkunun, ansızın beliren gölgesiyle tamamlıyor: — ... sinemadan çıkıyorduk. Masique sineması vardı o zaman Beyoğlu'nda, oradan. Kâzım ağbiy kıskançlıktan gözü dönmüş, önümüzü kesti. Clara'yı kendi eliyle vurdu. Yıllarca evvel. Ya?

ÇARŞAMBA

ALOOO!.. Buyurun! Evet efendim, Asım Bey'in evi, ben Suzan! Aa Gülümhan, sen misin şekerim, sesini birden alamadım da... Yabancı biri sanmıştım. Zaten aklım başımda değil. Gece, hemen hemen, hiç uyuyamadım. Ağladım hep. Şöyle böyle ağlamak zannetme sakın, hıçkıra hıçkıra! Neden mi? Nedeni var mı şekerim. Sorma, hiç sorma daha iyi. Yalnız, olup bitenlerden sonra, bir kere daha inandım ki, dünyanın en talihsiz kızı benim. Her zaman söylemez miyim bunu? Söylerim ya, ara sıra şansım gülecek gibi oluyor, ben de kanıyorum, her şey değişti zannediyorum. Ama nerdee? Arkasından yetişiyor bir aksilik.

Gülümhan çok bedbahtım, çok, *Do you hear me?* Freddy'nin yüzünden tabii, başka neden olacak? Sen de biliyorsun, onu ne kadar mühimsedim, işi gücü bıraktım günlerdir, ona adadım kendimi. İstanbul dedi, her yanını gezdirdim; aşk dedi, kedi gibi sokuldum. Neticesi bu mu olmalıydı? Beni bırakıp gitmesi bir yana, üstelik aldattı. Evet evet, kelimesi bu, aldattı. Yalan söyledi. Oyaladı. Budala yerine koydu. Hepsinden acısı, babamın yanında, iki paralık etti. Hiç olmazsa *corretly* söyleseydi bana, açılsaydı biraz, belki bir şeyler yapar, durumu kurtarırdım. Söylemedi ki!.. Ağzını bile açmadı. Ben onun sessizliğini, piposuna dalıp düşünmesini, savaş görmüşlüğüne verirken, ohooo, onun meğerse başka planları varmış. Son derece iğrenç, son derece bayağı planlar. Ne kadar nefret ettiğimi, ne kadar tiksindiğimi bilemezsin. Şu anda karşıma çıksa, mutlaka öldürürdüm. Bitti. Her şey bitti. Düşüncesizce mahvetti her şeyi.

Excuse me, şekerim. Çok affedersin! Hepsini anlatacağım, anlatacağım ya kafam karmakarışık, ne tarafından başlayacağımı bir türlü... hah, evet! Sana söylemiştim galiba, NATO'da bir arkadaşını görmek için İzmir'e... Tabii ya! Asıl dram orada: Ne aslı var, ne esası. Hayır, İzmir'e filan gitmiyor. İş konuşmak maksadıyla, Ankara'ya gidiyor. Ben de bunu kimden öğreniyorum, bil bakalım: Babamdan. Kim, babam mı? Ne bileyim, öğrenmiş işte. O başka sebepten ilgileniyor aslında, onun da hesapları karıştı şimdi. Dün gece görmelisin, bir gelişi var... *terrible*. Böyle geldi mi, mutlaka annemle kavga ediyorlar, sevişmezler zaten... Ne o susar, ne öteki. Birbirlerine girdiler yine. Bir şey değil, diğer katlardan duyacaklar, büsbütün rezil olacağız. Hele annemi susturmanın imkânı ihtimali yok, söylüyor da söylüyor. Nasıl? Beni mi? Hayır şekerim, kimsenin benim talihsizliğimle ilgilendiği yok, kendi kozlarını paylaşıyorlar sözüm ona. Asıl sebep Freddy'nin yalancılığı: Hem onu, hem beni atlatarak Ankara'ya gitmesi. Nasıl yaptı bunu, nasıl, anlamıyorum. Halbuki ben ona... *oh, I am very unhappy darling, very unhappy now!* Hayır ağlamıyorum. Niye ağlayayım. Ağlasam da...

Yerden göğe haklısın söylediklerinde, çabucak kötümser olmamalı, insan aşkı için mücadele etmesini bilmeli. Hatta gerekirse, göze almalı her şeyi. Doğru. Doğru ama, böyle açık bir ihanetle karşılaşınca, toparlanmak biraz güç oluyor. Karar vermekte, acele etmemeli miyim diyorsun? Bunu ben de düşündüm şekerim, o kadar ki bir aralık, dönünce onu, hiçbir şey olmamış gibi karşılamayı göze aldım. Evet. İyi mi? Ha... bir sırasını düşürür, maksadını açıklamasını isterim diyordum. Neyi açıklayacak ki? Beni beğenmediyse, gözü tutmadıysa söyler mi hiç, nasıl öbür yalanları düzenlediyse, bu defa başka yalanlar bulur, onları söyler! Onun için her şey bitti diyorum, bir rüyaydı bu, güzel bir rüya... onunla evlenişim, New York'a gidişim, hepsi hepsi!.. Ah şekerim, kendimi ne kadar kimsesiz hissediyorum, tarif edemem. Ümid'in durumunu şimdi anlar gibiyim. *Poor girl!* An-

cak onunla, birbirimizi gereğince teselli edebiliriz diyorum, iki talihsiz kız... Onun sevgilisi ölmüş, benim sevgilim...

Hayır, hayır ağlamıyorum. Çok neşeliyim aksine. Eğlenmek, çılgınca eğlenmek istiyorum. Hayattan intikam alacağım. Bütün erkeklerden. Neredeydiniz dün gece? Toma'da mı? Kim kim!.. Alev de mi, hayret! O yine geceleri çıkmaya başladı mı? Turgut yok muydu, şair Turgut? Hani Ümid'e kur yapan? Yaaa? Evine gidecekti Ümid'in, gitmiş mi? Gitmemiş. Ee elbet, çok naz âşık usandırır, halbuki kırık bir kalbi bir şair, ne de olsa herkesten iyi avutabilir. Onlar Boğaz'daymışlar demek? Keşke ben de evde oturup, acıdan bunalacağıma, ya onlarla olsaydım, ya da sizinle. İyi eğlendiniz mi bari? Bu gece mi, gelirim tabii. Turgut da olacak, başka? Oooo iyiymiş. Sana hayranım vallahi, ne güzel yaşıyorsun, ne ustalıkla kullanıyorsun şu erkek milletini? Ah ben de yapabilsem...

Sen niye aramıştın beni, şekerim? Haa şu mesele, PX'deki adam viskileri getirecek, getirecek ama artık onları içecek kimse yok! Acı bir tesadüf!.. Ne renk bluzlar? Hakiki naylon mu, sonra? Jüpon da var mı? Çok güzel! Perlon da!.. Fevkalade! Aa hakkın var şekerim görmeden olmaz, hele benim için!.. Sorma, su içsem kilo alıyorum, bütün rejimleri denedim, netice sıfır... boyum uzun olmadığından mı nedir, büsbütün toplu gösteriyorum. Masaj diyorlar, ama bilmem ki...

İnce tozlu bir kar mı; dağınık, yeri yurdu belirsiz, oradan oraya savrulan, kötü bir rüzgâr karı. Şehir bütünlemiyor, sarmıyor, kucaklamıyor. Küçümseyen bir hali var. Sessiz değil gıcırtılı, yumuşak değil cam kırığı gibi uç uç batıcı. Sokakların, cadde ve meydanların, katı ve ayarlı dengesi, ufak ufak bozuluyor. Her şeyde ve her yerde, içten içe bir eksilme, bir kıpırdama. Sanki şehir, tramvay ve otobüs, abide ve rıhtım, apartman ve cami, sinsi bir rüzgâra karşı duramıyor; zerre zerre, toz toz dağılıyor, uçuşuyor. Ayrıca net bir

soğuk! Bu dağınıklığın, birbirini tutmazlığın arasında, inatçı bir sağlamlık, eşine az rastlanır bir tamlık halinde, kanat kanat açılan. Elbirliğiyle üşünüyor. Kocamustafapaşa, Mecidiyeköyü, Kuruçeşme, tir tir titriyorlar. Samatya'nın gözleri yaşarmış, burnu ıslak. Kül rengi bir hüzün, soğumaya başlayan bir yaranın ilk sancıları gibi, gizli gizli, bütün şehre yayılıyor. En çok da Yüksekkaldırım'a. Ölecek bu Yüksekkaldırım.

Zehra bunu, böylece görüyor. Sinemanın önünde durup bir yukarıya bakıyor, bir aşağıya. Tamam. Bu sokak çoktan ölmüş bir devin, nasılsa hâlâ atıp duran, şaşkın bir damarı. Dev öldü, o yaşıyor. O da ölecek, ama! Yüzleri iskambil kâğıtları gibi, gelip geçenler var ya, yakında yürüyüşlerini ağırlaştıracaklar, yavaşlayıp duracaklar. Suratlarındaki iskambil kâğıdı parlaklığı solacak. Peki, ben neden seviniyorum? Bu tozlu karın altında sokağın can çekişmesine bakıp, yıkılan ve çürüyen bir ıssızlıktan, ışıklı bir tazeliğe gideceğimden mi? Herhalde. Değil mi ki çevremde neye dokunsam kir ve küf, neye elimi sürsem tiksindirici bir tozla örtülü, neyi düşünsem eski ve bayat; yakın ve uyandırıcı bir yolculuğu hatırlamak beni elbet sevindirir. Şehrin üzerinde gıcırdayan bu kar, bu oyucu soğuk, eşyadaki ve gökteki pas rengi karanlık, içimi karartamaz artık.

Haygaz Karaköy'e sabah sabah, bir müşteri atmıştı: "Dolmuş" yaparak, tekrar Taksim'e dönecekti. Müşteri, ama ne müşteri: Saat lafını filan etmek yok; tak; barbunyayı avcuna tosluyor, suratına bile bakmadan, alıyor voltayı! Her gün bu tertip sekiz on müşteri egavlasak, dünyalığı düzeriz, he? Pencereye uzanıp, tramvay durağında dikine dikine bekleşen şemsiye, muşamba, manto ve pardösü kalabalığının ortasına:

— ... Taksim! Taksim! diye bağırıyor. Haydi beklemeden!

Arkaya, palas pandıras, üç "ördek" desteler destelemez,

gazladı. Düdüğü sipsivri uzanan trafik polisinden, ucu ucuna kurtulmuş oluyordu. Yağlı kasketini kulaklarına kadar iyice geçirdi, başını sağa eğerek, Bankalar virajında, karın pis tükürüğünü yiye yiye bekleşen, iki trençkotluyu gördü:

— Şu inekleri de alalım, dedi. İkinci Şube'nin malları bunlar.

Araba ayaklarının dibinde durdu: — ... Taksim'e mi Orhan Bey?

Komiser Orhan, şoförü nereden tanıdığını, birden çıkaramadı:

— Evet, dedi, Taksim'e.

— Tamam, atlayın öyleyse!

Onlar, Komiser Orhan ve Zeki, taze soğukları ve yağlı trençkot hışırtılarıyla yanı başına yerleşince, genişlemesine sırıtıp içinden tamamladı:

— ... sevaptır he!

Şoförlerin çoğu nasıl tanırsa, o da "sivilleri" öylece tanıyordu. Hele Cinayet Masası'ndan, Komiser Orhan'ı? Boynundan kanar gibi kucağına akıttığı kırmızı kravatı, havada tosun gibi dinlendirdiği yumruklarıyla, istersen tanıma!

Komiser Orhan, daha arabaya binmemişti. Gökyüzünden ufalanan ince çekilmiş karı, kulak içlerinde, kaşlarında ve bıyıklarında beyaz beyaz biriktirmiş, Kısım Şefi'nin petek gözlerinden aldığı talimatı Pehlivan Zeki'ye aktarıyordu:

— ... Sen Tarlabaşı'ndaki pansiyona bakacaksın, ben Ayazpaşa'daki apartmana: Hangimiz bulabilirse, o götürecek. Hüviyeti tespit edildi. Ümid Keleşoğlu adında bir kızmış. Babası milyoner, anla! Ona göre davranacaksın; efendi efendi, kibar kibar. Müdüriyet'e kadar teşrifinizi rica ediyoruz, yollu. Anlaşıldı mı? Sebebini sorarsa, susacaksın. Gazeteciden hiç bahis yok. Laf aramızda herifçioğlu nasıl bulmuş bal alacak çiçeği? Ya kızı bulamazsan mı? Bulamazsak, Kısım Şefi'ne telefon edip durumu rapor edeceğiz, yeni talimat verecek.

Biraz daha önce, Şube Müdürü'nü dinlemişti. Belirli bir şekilde yaşlanmış, yüz bilmem kaçıncı kahvesini, fincanın-

dan soğuk soğuk içmeden unutan, yarı kulağı Savcılık'ta, yarısı Vilayet'te, sıfıra çok yakın bir Müdür'dü bu. Önüne çektiği mavi pelür kâğıtlarına, yağlı kırmızı bir kalemle, alabildiğine soru işareti çiziyor, söylediklerinden düpedüz kuşkulu, kof bir sesle konuşuyordu:

— ... gazeteciler, anlaşıldığına göre, bulmuşlar İzmir'deki adamı. Neydi adı onun? Sezai mi? Evet! Adamın Kolaylık Yapı Şirketi'yle münasebeti malum. Cinayette, bu Şirket'e ait bazı sırları gazetecinin bilmesinin de rol oynadığı malum. İş böyle olunca, katili Sezai Yazmacı vasıtasıyla ele geçirebileceğimizi umsak da, bazı bakımlardan...

Hangi bakımlardan olduğu belli: Bir kere adam Demokrat Partili, bu kuyruğumuzu fena halde sıkıştırıyor. Sonra Sezai Yazmacı'yla, Kolaylık Yapı Şirketi'yle hiçbir ilgisini tespit edemediğimiz, iki başka ihtimal mevcut: Hadise günü, Mahmud Ersoy'u ısrarla gazeteden arayan meçhul şahıs, katil olamaz mı? Ya da günlerdir peşinde dolaştığımız, sonunda izini ve hüviyetini elde ettiğimiz, şu siyahlı kız? Eğer bu iki ihtimalden biri gerçekleşmezse, İzmir'deki paçayı kurtarır. Allah bilir, biz de kurtarırız. Yok gerçekleşmez de, sonu fos çıkarsa, başımıza çorap örüleceği muhakkak. Onun için demiyor mu Kısım Şefi:

— ... efendim, başından beri tahkikatı İstanbul'da geliştirmek icap ettiğini söylüyorum. Hassaten, telefon mevzuunda. Bakarsınız, Mahmud Ersoy'u telefonla arayanın, milyonerin kızı olduğunu meydana çıkarırız. Bu takdirde muamma, aşağı yukarı halledilmiş olur. Soruşturmaları bankalara şirketlere yaymakla, belki de gayemizden uzaklaşmış olduk. Esasen faaliyet sahamızın, münhasıran vukuat-ı adiye dediğimiz...

Petek gözlerini büyüte büyüte cıgara dumanlarına dalıyor:

— Arap saçına döndü, diyor, bu iş! Başımıza dert açmasa bari.

Zeki'ye bakılırsa, Ankara durmaksızın bizi sıkıştırıyormuş. Sıkıştırır elbet. Milli Emniyet tahkikata başlamış. Baş-

lamaz mı? Maktul kim? Tophane makulesinden Altındiş Kerami değil ki? Adam gazetesinde vermiş dumanı, vermiş dumanı; dünyanın kepazeliğini ortaya dökmüş, tam son sözünü söyleyecek, öldürmüşler. Ayrıca, bir milyoner kızı tavlamış ki...

Ee tabii, elin oğlu, bizim gibi boktankünet bar orospularına tenezzül etmiyor, biliyor kendini ağır satmasını. Biz varız yalnız hayatta, onların zokasına düşen. Orospu ki ne orospu. Cebi delik, metelik şinanay mı dolaşıyor, var mı Komiser Orhan, yok mu Komiser Orhan! Talihi döndü de, daha kalın bir enayi mi buldu? Kapılar hep suratımıza, iyi mi? Kimdi peki, ateş içinde yatarken ona ilaç taşıyan, portakal taşıyan, iplikçi karga gibi, ha? Ah bu kafa, ah!

Gilda, ağzında alaycı bir gülümseme, yeni baştan, odasındaki bütün delikleri birer birer yoklayıp, ya uzun, ince ve kırmızı ağızlığını aranıyor, ya da Yenicami'de bıraktığı çocuğunun gözbebeklerini: — *pa-pat-ya gi-bi-sin,* diyerek aranıyor *be-yaz ve ince!* Komiser Orhan'ın tosun gibi yumruklarını odasının kapısından, bıyıklarını dudaklarından iyice kazımış. Halbuki Orhan, yüz vermemek kararlarını, birkaç gün içinde çarçur etmiş; şimdi hangi tarafa dönse, onun kıpkızıl tırnaklarının, sivri sivri, alnına saplandığı duygusuna kapılıyor; boş cıgaraların, yalnızlık kahvelerinin üstüne üstüne yıkılıp:

— Tutulduk be, diyor içisıra, vay anasını!

Haygaz, Şişhane'den itibaren, bej rengi bir Mercedes'in peşine takıldı: Yabancı plakalı, iki kapılı bir arabaydı bu... Direksiyonda deri ceketli, eldivenleri ve gözlükleri siyah bir kadın seçer gibi olmuştu. Şimdi ne yapıp yapıp onu yakalamak, kadını yakından görmek istiyordu. Onunki de böylesi işte: Herhangi bir direksiyon yuvarlağının gerisinde, herhangi güzel bir kadın gözüne ilişmesin, ağzı yüzü çarpılıyor, elinin ayağının bağı çözülüyor. Artık bir vakit, kadının sürdüğü arabanın, manyetik alanından çıkamıyor. Yine de öyle oldu. Tarlabaşı asfaltına döndüklerinde o, kafası tamamı tamamına sağa yatmış, kulaklarına kadar inen yağlı kasketinin altın-

da, hâlâ daha bej rengi Mercedes'e saplı, hergele bir Ermeni olmakta devam ediyordu. Yanındakileri, kardan pütür pütür yolların kaydığını, sol arka lastiğin inikliğini unutmuş:

— ... Plymouth'u solladım sollamadım, aramızda bir Chevrolet kalır, diye namussuzca hesaplara giriyordu, onu da ektim mi, tamamdır.

Fakat olmadı. Çünkü daha Haygaz Plymouth'u sollamaya niyetlenirken, Zeki, üç altın dişini üst üste parlatarak, iki laf edip, her şeyin altını üstüne; onu da, sunturlu ama beyaz, ölüp ölesiye ağzından çıkaramayacağı bir küfürün son sınırına getirdi:

— Sağa yanaş da, diyerek, beni şurada silkeleyiver.

Çığlık çığlığa durdular. Haygaz'a birisini çiğnedim gibi geliyordu. Zeki usulen davrandı:

— ... borcumuz ne?

Haygaz, her şeye rağmen gülümsedi: — Ayıp ettin ağbiy.

Komiser Orhan'la Zeki, ayrılmadan iki kelime daha konuştular:

— Unutma, nezaketi elden bırakmak yok.

— Tamam, tamam!

— ... yoksa telefon edeceksin.

— Anladık.

Zeki, arabanın arkasından ip gibi tükürdü. En çok Orhan'ın, "komiserlik" taslaması bozuyordu onu. Her zaman bozuyordu gerçi, ne var ki bu sefer en çok kanına dokunuyor, en çok dalgasını dağıtıyordu. Neden mi? Gayet basit! Daha tahkikat başlar başlamaz, Garson Sotiri'nin ifadesindeki siyahlı kıza, kancayı takan kim? Kısım Şefi mi, Komiser Orhan mı? Ne o, ne bu, sadece Zeki. Kancayı takmakla kalmayıp, kızın izini kovalayan, cinayeti belki de onun işlemiş olabileceğini kestiren kim? Yine Zeki. Ne zaman ki iş ciddileşiyor, milyonerin kızı gazetecinin pansiyonuna gidip tespit ediliyor; bunlar Kısım Şefi, Komiser Orhan filan, anca ayılıyorlar. Sonra da, burunları kaf dağında, maval okumaya kalkışıyorlar ona: Neymiş de nezaketi elden bırakmamalıymış; kızı bulamazsa telefon edecekmiş, zartmış zurtmuş!

Üstelik, ne taraftan bak, tuz parça bir Tarlabaşı. Acemi bir rüzgâr, aşağıdakilerden çok daha hızlı anaforlar çeviriyor, karın yerden yukarıya püskürtüldüğü gibi, acayip bir izlenimin doğmasına sebep oluyor. Pencerelerden, karınca dizgisi Apoyevmatini ve Jamanak gazetelerinin, arkasına saklanmış Hıristiyan ihtiyarların, asfalta sızıp, ortalığı büsbütün karartan, yalnız karanlığı: Boş kilise, eskimiş İncil ve İstanbul'un işgal günlerinden kalmış bir kokuyla beslenmiş bir karanlık! Zeki, arabaların aralıksız akışını ve karın iğnelerini, bu karanlığa aldırmayarak, karşı kaldırıma geçmek için iç aydınlığıyla durduruyor. Ve Pelesenk Sokağı'nın köşesini dönmeden, Ümid'i orada bulmak için dua ediyor:

— ... bu iş sabahtan bitmeli ki, öğleden sonra antrenman için izin alıp...

Ya da: — Şu kızı Müdüriyet'e götürmeyi, bana nasip et Allahım! Bırak ben götüreyim. Komiser Orhan götüremesin!

Komiser Orhan, Taksim'de iniyor arabadan: Ayazı ve kar tozunu suratına yiyince, büyük çıkmazını çözümlemek için, tek hal şeklinin, Gilda'yla evlenmek olduğunu düşünüyor. Bunu, aylarca söyleyip durmadı mı, Ayperi? Evlenmek uğruna, türlü dolap çevirmedi mi? Mademki şimdi kasılıyor, yola getirmek için, en çok arzuladığı şeyi teklif edeceksin. Bu akşamdan tezi yok, gitmeli söylemeli. Ulan ister misin ağırdan alsın yine, işte o zaman ne gururumuz kalır, ne haysiyetimiz: Bar kapılarında kral dedesinin düdüğü gibi dikilir, gece itlerine ve sarhoşlara rezil rüsva oluruz. Ama!.. haddine mi düşmüş, hayır demek? Şaka mı bu, adımızla, sanımızla, komiserliğimizle ayağına düşüp izdivaç teklif ediyoruz. Elleri cebinde, rüzgâra rüzgâra yürüyor; oturduğu koltuklardan kıpkızıl taşan, parfüm, ter ve tütün kokulu birkaç yüz Gilda'ya, evleneceklerini söylüyor. Her Gilda'nın davranışı, başka. Bazıları, soğuk kahkahalarla gülüyorlar. Bazıları, kaşlarını çatıp, azarlıyor onu. Komiser Orhan, tokatlamaya kalkışan birisini, garajın orada saçlarından yakalayıp yere seriyor, dişlerinin arasından tığ gibi:

— Ah bu kafa, diyor, ah!

Oğlum Orhan, kaç defa söyledim sana, adam olmazsın diye: Elbet bir şeyler biliyorum da söylüyorum: Bu karı, seni afsunlanmış! Böyle titrek ve nokta nokta bir Taksim Meydanı'ndan, vazifeye giderken; değil mi ki, kapıları suratına çarpan bir kadınla evlenmeyi kuruyorsun, tamamsın sen. Aylıkları naylon çoraplara döküp, aybaşlarına kadar işkembe çorbalarına yatmak filan, hiç bunun yanında. Haydi, tut ki evlendin haspayla, kaç para alıyorsun ki onun içkisiyle, tütünüyle, esansıyla başedeceksin? Yoksa Cinayet Masası'ndan Komiser Orhan'ın karısı Ayperi, Gilda adıyla barlarda konsomatris olarak çalışmakta devam mı edecek? Tabii olmaz böyle şey! Olmaz ya, sen de başka türlü, iki yakanı bir araya getiremezsin. Rüşvete, haraca, her türlü haram paraya, bugüne kadar el sürmedin; ister misin bu karı, ter kokulu memelerini ağzına tıkayıp, seni de şehvetin ve hırsın köşebaşında boğsun! Aman dikkatli ol. Denk al ayağını!

Komiser Orhan, Keleşoğlu Apartmanı'nın camlı giriş kapısı önünde durdu. Muazzam bir kapıydı bu: Akvaryuma benzeyen dört tarafı camlı bir asansörün, siyah mermer merdivenlerin, duvar dipleri kaktüs saksılarıyla süslü geniş antrenin yolunu kesmişti. Eşiğinden atlar atlamaz, evcil bir kalorifer sıcaklığı adamı kuşatıyor; cinayet ve evlenme ihtimallerinin dışında, uykulu, rahat ve değişme yetisi sıfır bir evrene aktarıyordu. Biraz itiyatlarına aykırı bir şey olduğundan, biraz da apartmanın heybeti ve lüksü karşısında eksiklendiğinden, Komiser Orhan asansöre binmeyi aklından bile geçirmedi. Merdivenleri çıkarken, içisıra durmaksızın nezaket cümleleri sıralıyor, tekrar tekrar şapkasını ve kravatını düzeltiyordu.

Kapıyı, önlüğü işlemeli bir hizmetçi açtı:

— Kimi aradınız?

Komiser Orhan: — ... mümkünse, dedi. Ümid Hanım'ı rica edecektim.

Hizmetçi dehşetli şaşırdı: — Ümid Hanım'ı mı?

— Evet!

Kapının ardında kaybolmadan önce sordu:

Komiser Orhan, bir an kendini, en kibar olarak nasıl takdim edebileceğini düşündü:

— Cinayet Masası'ndan, Komiser Orhan dersiniz!

Az sonra, başka bir kadın görünüyor. İncecik dudaklarını, telaşla kımıldatarak: — ... Komiser bey, diyor, Ümid'i niçin aradığınızı bilmiyorum. Ben onun annesiyim. Üvey annesi gerçi, fakat gerçek annesinden çok daha fazla yakını. Diyeceğim şu ki tam üzerine geldiniz, biz de telaş içindeyiz, zira Ümid evde yok. Sabahleyin babası da aradı, odasına baktık; boş. Halbuki dün gece erkenden yatmıştı. Daha fenası elbiselerinin, kitaplarının bir kısmı da ortalarda görünmüyor. Ne yapacağımızı şaşırdık. Siz niçin aramıştınız onu.

Komiser Orhan, yumruklarını dinlendirmek için, boşluktaki yerlerine güzelce yerleştirdi:

— Önemli bir şey değil Hanımefendi, dedi. Biz meşgul oluruz, müsterih olsun siz.

Merdivenleri inerken, kendi kendine: — ... Zeki galiba haklı, diyordu. Kız toparlanıp kaçmış. Eğer pansiyondaysa, mesele kalmaz. Fakat ya değilse?

Nitekim, en yakın telefondan uzandığı Kısım Şefi, gayet keyifsizdi.

— Sen misin Orhan, dedi. Buldun mu kızı?

— Hayır şef! Eşyaları toplayıp, evden kaçmış: Öbür tarafta olacak.

Kısım Şefi telefona adeta kustu:

— İki dakika evvel, dedi. Zeki telefon etti: Kız orada da yok.

Uykusu bir yerde, gökkuşağı renkleriyle aralanacak. Rocky gözükecek. Bacaklarını sımsıkı sarmış daracık mavi bir pantolonla, pırıltılı ve kumral kadın saçları arasında, tatlı bir Rocky! Arkasından gök sarıları, önünden olanca hınzırlıklarıyla ezik eflatunlar geçiyor. Nereden nereye, bir de zil. Belirli aralıklarla renkleri dağıtan, birbirine karıştıran aceleci bir telefon zili. Şair Turgut, dibine kadar ısınmış ve ku-

rumuş bir karanlıkta, yarı uyur yarı uyanık, Rocky'le telefonun, ne kadarıyla rüya, ne kadarıyla gerçek olduğunu çıkarmaya çalışıyor. Belki sahiden şair, belki de hâlâ sarhoş olduğundan, beceremiyor. Bir yanlışlık olmalı, ama ne?

Rocky, zarif bir baş hareketiyle, saçlarını sağa sola çoğaltıyor:

— Aşk, diyor, bir manasızlıktır. Bunu her zamanki hem kadın, hem erkek sesiyle diyor: — Cinsel yakınlaşmayı, içler acısı duygu örgüleriyle örmek, aslında aristokratların hüneriydi. Bu çeşit saplantılardan kurtulmak içinse, başka bir aristokratı okumak yeter de, artar bile. Marquis de Sade, bunları yazalı, neredeyse iki yüz yıl oluyor. Kilise ahlakını yıkabildik mi? Yooo.

Parmak uçlarını, Turgut'un bıyıklarını sürüyor:

— ... *c'est bien dommage!* diyor. Doğrusu yazık.

Burnu tıkalı olduğu, uykusunda hayvan gibi ağzından soluduğu için mi ne, Turgut iki damağının arasında ağaç köküne benzeyen, pis, adamakıllı topraklı, kaskatı bir dil buluyor. Kımıldar kımıldamaz da, şair kafasıyla, bomboş ve koskocaman bir yük vagonu yer değiştiriyorlar. Saat kaç acaba?

Rocky, kirpiklerini devirerek, bileğinde olmayan bir saate bakıyor:

— ... Bütün trenlerin, diyor, kalktığı saat. Bütün gemilerin ve uçakların. Zaman, diyor, saçma bir şey. *C'est absurde, mon vieux!* Bunu sana söylemiş miydim?

Şair Turgut, kaybolmuş gecesine ait yaşanmış gerçekleri bulup, Rocky'den kurtulmak istiyor. Zor da olsa, ümitsiz bir çaba değil. Vasili'nin gitarı sustuğu anda, demek ki saat dörttü. Ben vardım. Seniha vardı, bir de Akın. Biri daha olacak. Hayır sen değilsin Rocky, bizden biri. Neden sonra Aktör'ü kanı çekilmiş çiçek bozuğu bir lacivertin kıyısında, Aktedron peşinde ektiklerini hatırlıyor, bu yüzden ağlamaklı oluyor. Onlar üçü: Seniha, Akın ve o, parmak uçlarına bastıklarını zannedip, aslında bir çöp kamyonu kadar patırdı ederek, Aktris'in Taksim'deki apartmanına dalıyor-

lar. Kapıyı açtıkları anda, belalı bir karanlık, baş ağrıtan bir "Femme" kokusu. Ve yoğun.

Burada evvelce de gecelemiş olduğu halde, odanın içinde kuru siyah bir sünger gibi kurban karanlığın nedenini, zorlukla bulabildi. Zemin katında olmaları, bitişik kalorifer dairesinin boğucu hararetini olduğu gibi emmelerine; sokak aydınlığınıysa, kaldırım hizasında genişçe, fakat alçak bir pencereden edinmelerine sebep oluyordu. Üstelik güneşten bir baykuş gibi tiksinen Aktris, camlarla yaşantısı arasına, lacivert kadife perdeler germişti.

Turgut el yordamıyla, gece lambasının düğmesini aradı. Buldu. Yaktı. Koyu kırmızı, şuruplu bir ışık bekliyordu. Oysa karanlığı daha da ağırlaştıran, çelimsiz bir gök mavisi ortalığa yayıldı. Gerekli sarhoşlukları, karman çorman elbiseler, çorap ve iskarpinler olarak, dört tarafa serpilmişti. Yarı çıplak üç insan halinde, bitmez tükenmez bir yatağın orta yerinde, düğüm olmuştu: Gözlerini yumduğu andan itibaren, kaç karış derinliği varsa toptan kaybettiği için, kötü ve ensiz bir mukavvadan kesilmişe benzeyen, incecik Seniha. Alnına eğilen bir saç virgülü ve çocuk uykusunun ihtişamıyla, bambaşka bir eski Yunan güzelliğine ulaşmış olan, Akın. Ve hâlâ sarhoş. İçisıra birdenbire düzenlenen iki mısranın şaşkınlığına çarpılmış, o: Şair Turgut.

kırmızı tadındaki üçgenlerin dikey çirkinliği
siyah beyaz parkındaki benek benek...

Bir kerede, her şeyi yerli yerine oturmuş, iki mısra birden çıkarmak! Ne başarı! Aslında o gayet seyrek, adamakıllı güç, çapraz bulmaca çözermiş gibi, kelime kelime yazıyordu. Hiçbir şiiri on mısrayı, şimdiye kadar bütün yazdıkları, taş çatlasa iki yüz mısrayı geçmezdi. Orhan Veli'nin getirdiği bir suale uyarak, bu şiirlerin bazılarını, beşer onar sayfalık birkaç broşürde toplayıp yayınlamış, satılmayıp kitapçılarda küflenmelerini, en modern şiirlerini yazmış olmasının, en keskin ve çürütülmez kanıtı diye, tartışmalarda öne sürmüştü.

Şimdi delimsirek bir sarhoşluk ertesinde, böyle bir seferde, çürüksüz çarıksız, iki mısra birden çıkarmak! İnanılmayacak şey! Müthiş bir şey! Suratını gece lambasının çelimsiz mavisine çevirdiği zaman, gözlerinin adeta beyaza dönen mavisini, Rocky'nin krem kokan pembe avuçlarında araya araya:

— ... Rocky, diyor, bu mısraları şu çocuğa borçlu sayılmam mı, Rocky? Adonis güzelliğiyle, çevresinde ne varsa, silip süpürüyor. Yıldırıcı kuvvetinin büyüklüğünden habersiz, Seniha'ya sığınmış bir çocuk-İsa gibi, usulca uyuyor.

Kravatını düğümlerken, başka bir şey düşündü:

— ... Allah Allah! Keleşoğlu'nun kızıyla o kadar ilgilenmem, yoksa onun, bir oğlan çocuğunu andırmasından mı ileri geliyordu?

Rocky dudaklarını ona doğru uzatarak, gülümsüyor:

— Ah, diyor, *goujat!*

Turgut sifonu çekti. İnsaf merhamet dinlemeden Rocky'yi, sarımsı, şamatacı bir suya verip, cehennemin dibine gönderdi:

— ... Akın'a rastlamış olmam, diye aldı götürdü, olağanüstü bir şey! Babası sırtını iktidara dayamış; para içinde yüzüyor adam, dövizle oynuyor. Eh, Keleşoğlu olmazsa, Seyit Sabri olur, biz de New York'umuzu böylelikle aradan çıkarmış oluruz.

Yatak odasındaki tuvaletin aynasına eğilmiş kalmıştı. Kafasının içindeki, asfaltlarında kâğıtlar uçuşan, Yahudileri ve zencileri Tevrat'tan çıkma Henry Miller New York'unu, ışığı kötü ayarlanmış bir film gibi orada seyrediyordu. Çok sürmüyor gerçi bu. Gitmeden Seniha ve Akın'a iki satırlık bir not bırakmak amacıyla kâğıt ve kalem aranıyor. İkisini de bulamıyor. Ne yapsın? Tuvaletin camlı gözünden; rujların, parfümlerin, Creme-puff'ların ve makyaj kalemlerinin gelişigüzel sergisinden, yağlı siyah bir kaş kalemi alıp, aynanın, yani New York'un üzerine, bir başçavuş yazısıyla çiziktiriyor: "Önemli bir iş için çıkıyorum. Çabuk döneceğim." Arkasından, unutmasın diye, az önce bir çırpıda çı-

kardığı iki mısrayı cıgara paketinin arkasına, aynı kalemle yazıyor:

kırmızı tadındaki üçgenlerin...

Sokağa çıkınca, içerisi gerektiğinden fazla ısınmış olduğundan mı ne, havanın kötülüğünü birden anlayamadı. Apartman, Gezi'nin arkasına düşen apartmanlardan birisiydi. İlk tasarısına uygun olarak Nisuaz'a gidebilmesi, bu yüzden, epeyce yol yürümesini gerektiriyordu. Taksim Meydanı'nı, tipinin soluk aldırmayan çalışkanlığı altında bulur bulmaz, tamamen ayıldı ve korktu. Nisuaz'dan vazgeçip, kahvaltısını Cumhuriyet'te yapmayı kararlaştırdı. Daha yakın, daha tenha, daha sıcak bir yerdi orası. Büyük fincanlarında Fransız kahvesi, camlarında kışın duman, masalarında yaz kış Balkanlı mülteciler bulunurdu. Bir gazete aldı. Girdi.

Halbuki hem içinde, yeni bir şiir bitirmek hevesi, guguklu bir saat gibi çalışıyordu; hem de bir yandan, sevimli ve güven verici bir adam görünebilmesi için, Seyit Sabri'ye neler söylemesi icap ettiğini araştırıyordu. Sonunda gazeteden ona, ondan gazeteye hiçbir akım geçmedi. Biri, beyaz örtülerin üstünde, DP Grubu'ndaki kaynaşmalara ait havadisleri, cinayet ve spor resimleriyle, ayrı; öteki, sandalyesinde, kahvesinin hafif ekşi ve siyah tadıyla ayrı, yaşamakta devam etti.

Birkaç masa ötesinde iki mülteci, yarısı Türkçe yarısı Arnavutça başka bir gazetenin üzerine devrilmişlerdi. Burunlarının iki yanındaki ve alınlarındaki ıstırap çizgilerini yerlere döke saça, eski püskü bir yığın evrak gibi ellerinde kalan geçmişlerini kuyruğuna ekleyecek bir gelecek aranıyorlar, tartışıyorlardı. Bakışları kuşkulu ve kaçak, sesleri yavaş. Alnında, kaşının birini ortadan kesmiş, derin bir yara izi olanı, içip bitirdiği fincanını, sık ve küçük yudumlarla, hâlâ yudumlayıp duruyor:

— ... Vreskala mı, diyor, hah! Bak neler yazmış, bak oku! Enver Gradski'yi anarken, ne iyi şeyler söylediğini, sen

de duydun. Burada duydun hem, kendi kulaklarınla. Gidiyor sonra, iğrenç sözlerle hatırasına sövüyor. Eğer sen Vreskala'yı hâlâ şerefli bir adam sayıyorsan...

Ya da: — Kapağı, diyor, İngiltere'ye atabilsem!..

Öbürü, Şair Turgut'un ağzına düşen bol ve kırçıl bıyıklarına; ince ince, örümcek örümcek kanlanmış diri mavi gözlerine dalmış, onun da bir mülteci olup olamayacağını kendi kendine soruyor. Bu arada, önüne geçilmez bir içgüdüyle, önlerindeki gazeteyi, başlığını onun da görebileceği bir yöne çeviriyor. Gazetenin adı, kırmızı harflerle basılmış: *Besa.*

Turgut kendini, ilkbahara doğru yayınlamak istediği bir şiir kitabı hayaliyle avutuyordu, kaç zamandır. Haftada üç dört defa, kitabının adını, içki törenleriyle yeniden koyuyor: Her sarhoşluğunun en saltanatlı anında, etrafındakiler kim olursa olsun, onlara birkaç mısrasını okuyarak, adeta bahşiş dağıtıyordu: Başlangıçta, *Gökyüzünün Yaprakları* adı ona pek cazip görünmüştü. Vazgeçti nedense. Son günlerde daha değişik, daha şaşırtıcı bir başkasında karar kıldı: *Katı Su.* Kapağını, geceleri aynı masa etrafında buluştuğu ressamlardan birine çizdirecekti. Şüphesiz şiirlerine uygun düşen, onları çizgi ve renk olarak değerlendiren bir kapak olacaktı bu. Aslına bakılırsa, öncekileri satılmadığından, kitabını, zar zor ayakta duran yeni editörlerin kabul etmesi imkânsızdı. Onun, aşağılık çeviriler yaparak, Babıâli'den metelik metelik söktüğü üç beş kuruşsa; savruk, alkolün ve tütünün at koşturduğu aylak yaşamasının kızgınlığına dokunur dokunmaz, cısıldayarak buhar oluyordu. Peki öyleyse, nasıl çıkacak *Katı Su*? Amerika'nın yolu nasıl açılacak? Nasıl ve ne zaman?

Telefonda, Akın Limited Şirketi'nin numarasını düzenlerken, heyecanlanması yoksa bundan mı:

— Aloo, Seyit Sabri Beyefendi'yle konuşmak istiyorum.

Santral onu Seyit Sabri'nin özel bürosuna bağladı. Oktay:

— İmkânsız efendim, diye kesti attı. Bugün imkânsız, çok meşguller.

Turgut kozunun kuvvetini biliyordu. Denedi:

— Takdir ediyorum efendim meşguliyetlerinizi, dedi. Fakat öyle sanıyorum ki bana ayıracak birkaç dakikaları olacaktır. Zira Akın'la ilgili bazı şeyler söyleyecektim.

Oktay durakladı. Omuzları âdet üzere basıp gitmişti. Telefonla konuşan bir dolmakaleme benziyordu. İhtiyatı elden bırakmayarak:

— ... bir saniye, dedi, ayrılmayın lütfen.

Birkaç dakika sonra: — Buyurun, dedi, sizi bekliyoruz.

Seyit Sabri, soğuk beyaz bir geceyi zar zor tamamladıktan sonra, bir gün önce aklına getirmek bile istemediği müthiş kararı vermiş, kendini buna hazırlamıştı. Akın'ın kaybolduğunu ve İbrahim'den kuşkulandığını polise bildirecekti. Dışarıda, uğursuz ihtimallerle yüklü bir gece, yatak odasının camlarında patlayıp, toz halinde dağılıyor; içeride o, cebi kral pijaması gibi armalı pijamasının yumuşak derinliğine mosmor sarkmış, kötü bir senaryo cümlesini yüz birinci defa tekrarlıyor:

— Hassas bir baba yüreği, diyor, nasıl dayanabilir buna?

Çocukluk yıllarından seçtiği bir sürü Akın'ı, aynı anda dizlerinin üzerine oturtarak, uzun uzun saçlarını okşuyor. Gözyaşlarını salıvermekten utandığından mı nedir, bakışlarını ısrarla tavan süslerinde dolaştırıyor:

— Oğlum! Oğlum! Oğlum!

Karısının olayı, hemen hiç önemsememesi, ayrı bir konu:

— ... niye telaş ediyorsun? Her çocuk böyle çılgınlıklar yapmaz mı canım? Çantamda bin lira kadar para vardı, almış gitmiş. Biraz fazlaca üstüne düşüyorsun, o da keyfince yaşamak istedi anlaşılan. Hem hiç merak etme...

Cilalı oje, ışığı, tırnak uçlarında yansıtıyor:

— ... parası bitince gelir.

Seyit Sabri onun, uyurken yastığına dağılmış uzun saçlarına, gece kreminden pırıl pırıl ince yüzüne, açık bir tiksintiyle bakıyor. Zaten, İngilizce bir kadın ve moda dergisi kadar, soğuk ve duygusuz olduğunu sandığı karısının, gerçekten İngilizce bir kadın ve moda dergisi kadar, soğuk ve duygusuz olduğuna inanıyor. Biricik oğlun kaybolsun da, İbra-

him çapında milletlerarası bir kurdun, sinsi sinsi peşinde dolaştığını bile bile, sen böyle yat uyu! Akıl alır mı? Arkasından aynı iğrenç cümle:

— ... hassas bir baba yüreği nasıl dayanabilir buna? Allaha karşı nasıl bir suç işledim ki, beni böyle ağır bir cezayla cezalandırmaya müstahak gördü?

Fahir Bergamalı, daha sabaha karşı, beyaz keten mendilinin arkasında, dudaklarını kımıldatıyor:

— Sen kuralları bozuyorsun Sabri Bey! Para kazanmak herkesin hakkı, evet ama bu oyunun kuralları var; ahlaka ve akla en uygun, bu kurallara uyarak kazanmak! Sen kuralları bozuyorsun, böylelikle derhal beşeri olmaktan çıkıyorsun; zira bu kuralları yüzyıllardan süzerek getiren, insanlardır.

— Ben, diyor Seyit Sabri, keskin profilini aynalarda, camlarda, araya araya: — Ben, diyor, ancak kendi kuralarıma inanırım.

Karşısındaki sanki özür dileyerek:

— Bu, diyor, bir hal şekli olamaz. Ödersin bunu sırası gelir, kim bilir ne kadar pahalı ödersin.

— Vız gelir, diyor Seyit Sabri, öderim.

Sonra, birdenbire kararıyor: — ... yoksa oğlumla mı? Hayır, katiyen!

Bunu Fahir Bergamalı, gerçekten karşısındaymış gibi, yüksek sesle söylüyor; farkına varınca, karısı uyandı mı diye ürkerek, o yana bakıyor. Hayır, kadının engin ve rahat uykusu kremli yüzünün üstünde, ince ince buğulanıyor. Ana mı bu? Akın şu anda nerelerde geceliyor acaba? Belki bir ahırda, ağzı burnu tıkalı, titreyerek! Belki de, çoktan vurulmuş.

Polise haber vermek, fakat nasıl? Oyuncak, kar yağan bir şişe içindeymiş gibi, ofisinin camlarından Haliç'i seyrediyor, bu işi nasıl düzenleyeceğini hesaplıyordu. Oktay, göz niyetine suratında taşıdığı, yeşil böcekleri heyecanla oynatarak, o sırada geldi. Birisinin, Akın konusunda konuşmak istediğini haber verdi. Nasıl nasıl, birisi Akın konusunda konuşmak mı istiyor? Evet, mümkünse, hemen şimdi. Seyit

Sabri, paslanmış profilinin, tekrar ve eskisinden çok daha şiddetli bir şekilde, ışıldamaya koyulduğunu duya duya, dişlerini sıkıp: — Nihayet! dedi.

Adamın, İbrahim'in göndermesi olduğundan, aşağı yukarı fiyat konuşmaya geldiğinden o derece emindi ki, gelmesini beklerken ağızlığına cıgara üstüne cıgara ekleyerek, pazarlık imkânlarının darlığını, daha doğrusu yokluğunu, ezici bir yürek sıkışması olarak duydu. Akın'a karşılık, ne isterlerse alabileceklerdi. Bu bir Kur'an gerçeği kesinliğiyle, alnına yazılmıştı. Fakat en çok, İbrahim'in bunu bilecek durumda olmasıydı, yüreğini sıkıştıran! Olsun, yenik görünmek istemiyordu. Bir bardak viski doldurdu, yazıhane camında yüzünü arayıp, yakalarına çekidüzen verdi. Ve Turgut henüz tıraş olmuş, teni soğuktan ve ustura yalamasından, kırmızı, karşısına oturur oturmaz, damdan düşercesine sordu:

— İbrahim tarafından geliyorsunuz tabii.

Turgut anlamadı: — Nasıl, efendim?

— Sizi, diyorum, İbrahim gönderdi değil mi? Mevzua girmeden şunu söylemek isterim ki, bu yaptığını en kısa zamanda faiziyle ödeteceğim.

— Bir yanlışlık olmasın!.. Bendeniz sizi, sadece Akın'la ilgili bazı hususları görüşmek için rahatsız etmeye cüret ettim. Bahsettiğiniz zatı tanımıyorum efendim.

Seyit Sabri'nin içisıra, bir soru işareti çengelleniyor:

— Acaba onun, bir oyunu mu?

Ancak Şair Turgut, Akın'a ne zaman ve nerede rastladığını, o günden beri neler yaptıklarını –şüphesiz onun hoşlanacağı bir düzende– anlattıktan sonra, ilk eline geçirdiği dakika boşluğundan, bürosundaki gündelik yaşamasına giriyor. Biraz biraz sürgündeki kral gururunu kullanmanın çarelerini araştırırken, biraz biraz da, iki gündür çektiklerini bir çizgi çekip unutmuş, tanınmış işadamı Seyit Sabri'liğine yerleşiyor. Ama, Akın'ın babası Seyit Sabri'liğine:

— ... kaçıp gitmesindeki sırrı anlayamıyorum. İstediği her şeyi, evde kalarak da elde edebilirdi. Hatta daha kolay elde edebilirdi. Ona araba almayı düşünüyordum.

Ya da; Turgut'un, Akın'ın yaşantısına katacak birtakım güçlükler arayabileceği yolundaki açıklamalarını dinleyerek:

— ... güçlükler mi? Güçlükler araması güzel: Nihayet benim oğlum olduğunu gösterir. Ama habersiz kaçması niye? Bana söyleseydi, onun hiçbir yerde bulamayacağı güçlükleri, ona bu Şirket'in içinde sağlayabilirdim. Daha yaşı ne, başı ne?

Turgut'a viski ikram etti:

— ... size zahmet oldu. Neyle meşgulüm demiştiniz?

— Muharririm efendim! dedi, Turgut.

Şairim diyecekti. Korktu, diyemedi. Seyit Sabri'nin gözünde, bütün önemini kaybedebilirdi. Gerek şirketi, gerekse Akın'ın babasını, en iyimser tahminlerinin üstünde bir yerde, umduğundan çok daha lüks, beklediğinden çok daha alafranga bulmuştu. Seyit Sabri Hıristiyan sakalı ve artık ışıltısı odayı dolduran kral profiliyle, viskisine, işadamı rolüne çıkmış bir Fransız aktörü gibi, birbirine tamamlayan çeşitli pozlarla eğiliyor; bu ve gittikçe daha çok kendine ve servetine güvenen konuşması, Turgut'u etkiliyordu. Biraz gözümü açarsam, kafamı kullanmayı becerebilirsem, bu defa muhakkak şeytanın bacağını kıracağım. Bu adam hiçbir şeyi göremeyecek kadar Akın'a, Akın her şeyi iyice görerek bana düşkün. Ama dikkatli olmalı, emniyet telkin etmeli!

— ... sizce Turgut Bey, ne zaman eve dönecek Akın?

— Ne zaman isterseniz? Buradan çıkıp onu öğle yemeğine eve getirebilirim, fakat...

Başka, daha ciddi bir ses aradı: — ... fakat, bence üstüne düşmemek daha iyi. Bırakalım göreceği ne varsa görsün, hevesini alsın. Benim kanatlarım altında serüvenini yaşasın. Sırası gelince, sizin vaziyetten haberdar olduğunuzu ona söyler, eve dönmesini hazırlarım.

Seyit Sabri en çok benzetmeyi sevmişti. Gülümseyerek:

— Evet, dedi. Sizin kanatlarınızın altında.

Sonra bir çek yazdı. Şair Turgut'a verirken:

— ... beni, dedi, ölüm kâbusundan kurtardınız. Size borcumu ödeyemem. Bunu, çocuğun masraflarını karşılamak

için lütfen kabul ediniz. Bundan böyle irtibatımızı kaybetmeyelim.

Turgut iki gündür, böyle bir şeyi kurduğundan mı, yoksa paraya hiçbir şekilde direnemeyecek kadar parasızlık çektiğinden mi nedir, usulen dahi itiraz etmeden, birkaç sıfırla yüklü kâğıdı, Seyit Sabri'nin parmakları arasından çekip alıyor. Ufacık bir an, gözlerinin diri mavisine, acı bir şimşek yeşili karışıyor, yanakları daha kızarıyor:

— ... mahcup ettiniz Beyefendi, diyor. Ben Akın'ın ağbiysi gibi...

Seyit Sabri onu uğurladıktan sonra, gitti pencerelerden, yine Haliç'i aradı. Rüzgâr minarelerin ve gemi direklerinin arasından, açık deniz ıslıklarıyla geçiyor; karın hızlı ve düzensiz dağılışı, katı cisimlerden edinilmiş sağlamlık duygularını incitiyordu. Akın'ın nerede olduğunu, ne yapmak istediğini biliyordu artık. Düğme çevrilmiş, ışıklar yanmıştı. Oktay'a:

— İbrahim'in, dedi, günahını aldık.

Oktay: — Ben size söylememiş miydim? demedi. O anlamda bakıp, sustu.

Seyit Sabri: — Yılmaz'a söyle, dedi, derhal şu yanımdan çıkan adamın ardına düşsün. Dürüst bir adama benziyor gerçi, yine de belli olmaz.

— Şimdi.

İki kartvizit uzatıp ilave etti: — Sizi bekliyorlar. Gelsinler mi?

Seyit Sabri yazıhanesine dönerken, kartları gözden geçiriyor. Asım Taga, İthalat vs. Yaaa, acaba neymiş Taga'nın derdi? Öbürü, Kemal Rıfat, Marmara Haber Ajansı sahibi.

Koltuğuna, bir tahta oturur gibi, törenle oturuyor. Çıkmak üzere olan Oktay'a: — Peki, diyor, gelsinler.

Hüsnü Faik pencereden gökyüzüne doğru yumruklarını sıktı. Kendi kendine: — Beni, dedi, yıldıramazlar. Ne korkutabilirler, ne sindirebilirler. Asker bir babanın oğluyum ben, hürriyetperver bir zabitin.

Gökyüzü yumruklarının yukarısında, esmer beyaz bir balkan gökyüzü olarak, ansızın değişiyor. Altında lapa lapa, bereketli ve bol bir kara boğulmuş, İştip kasabası. Ufacık Otina Çayı, dondu donacak. Yılların gerisinden, kristal gibi parlıyor. Kaba tüylü, kısa burunlu çomarların uğultusu. Menlik, ya da Pirlepe doğrultusundan parlayıveren beygir kişnemeleri, ya Makedonya'yı o sıralarda altüst eden Bulgar çetelerinin, ya da onların ardına düşmüş Nizamiye Süvari Bölüğü'nün, karanlığı çiğnediğine işaret. Hüsnü Faik'in babası. Süvari Kaymakamı Pirlepeli Faik Bey, bir eşkıya öfkesiyle parlayan ocak ateşine çizmelerini verip karlarını eritirken, takipten beraber döndüğü İstanbullu genç Mülazıma:

— ... bu baskın, diyor, mademki Krivalak İstasyonu'nda olmuş, mutlaka Efremçuşka'nın düzenidir. Çentrelis'tir bunlar, Bağımsız Makedonya için dağa çıkmışlardı. Sandanski adını hiç duymadınız mı? Duydunuz. Hah, bunların başı işte o. Efremçuşka da birinci adamı.

Bazı da, dik bıyıklarından kıvılcımlar uçurarak:

— ... Yıldız Sarayı'ndaki Müstebidi alaşağı edip, Kanun-u Esasi'yi ilan edebilmek, her şeyden evvel ordudaki genç zabitlerle, Paris'teki hürriyetperver münevverlerin teşrik-i mesai etmelerine bağlıdır.

Kaymakam Faik Bey, Selanik'teki gizli İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girmiş; Eyüp Sabri Bey'le, Atıf Bey'le münasebet kurmuştu. Büyük don geceleri, ocağın çevresindeki yer minderlerine, öteki zabitlerle bağdaş kuruyorlar, çay üstüne çay demleyip, saraya karşı silahlı bir ayaklanmanın, ne türlü yapılması gerektiğini konuşuyorlardı. Otina'nın buzları üzerinde kurtlar dolaşıyor, çıtırtılı kuşkulu bir gece İştip'i eziyordu. Hüsnü Faik acıya çalan çok demli çay tadını, Hürriyet ve Kanun-u Esasi kelimelerinin saygılı anılışını, üzerine yemin edilmiş Kur'an'ın yaldızlı işlemelerini ve tabancaların silah aydınlığını hiç unutamıyor. Bir gün Niyazi Bey'in bir avuç hürriyet fedaisiyle Resne Dağları'na çekildiğini ve sultana meydan okuduğunu işitiyorlar. Onun üzerine, onu

öldürmek göreviyle gönderilen, Ferik Şemsi Paşa, bir temmuz sabahı, cemiyet üyelerinden Mülazım-ı Evvel Atıf Bey'in eliyle vuruluyor: İlkin süvari borazanlarının hazır ol! emri. Sonra telgrafhaneden çıkan sarışın, astragan siyah kalpaklı, kordonlu ve nişanlı Şemsi Paşa'nın faytona binişi. Kalabalıktan hançer gibi sıyrılan genç zabit, birden ateş ediyor. Büyük bir at, insan, silah, fes ve borazan anaforu. Faytona yığılmış, kanlar içinde Ferik Şemsi Paşa. Çabuk çabuk yırtılan çığlıklar ve emirler:

— Tutun! Kaçırmayın! Yakalayın!

Bir başka aydınlıkta, Otina'nın suları köpüre köpüre yükseliyor. Dağların karı erimiş. İştip'de herkes Süvari Kaymakamı Faik Bey ve oğlu Hüsnü, hınzır bir sel tehdidi altında ilkbaharı karşılıyor. Ne yanına dönsen çiçekleri, yenilenmiş yaprakları ve zengin yeşilleriyle ağaçlar: Dut ağaçları, erik ağaçları, kiraz ve vişne ağaçları. Hüsnü Faik, böyle selin iki parmak berisindeki bir bahar gecesi, İstanbul'a gitmek üzere babasından son ayrılışını, en küçük ayrıntılarıyla hatırlıyor. Kulağında hâlâ onun söyledikleri:

— ... seni, oğlum Hüsnü, muharrirlik vadisinde istidatlı görüyorum. Asker bir babanın oğlusun, günün birinde sahib-i kalem bir şahsiyet olursan, babanın hürriyetperver bir zabit olduğunu unutma! Rumeli Dağları buna şahittir.

Hüsnü Faik'in bu sabah, yazı masasının başından; *Birlik*'te yayınlamak amacıyla, içinden seçmeler yaptığı, Mustafa Kemal'in söylev ve demeçlerinden; kopup kopup, sıkılmış yumrukları ve alnına yükselmiş beyaz kaşlarıyla, yıllar öncesine akması boşuna mı? Avukat Sadık, alışılmış konuşmasına göre tane tane sayılabilecek, düz ve ağır bir konuşmayla, telefonda demin ne diyordu:

— ... Üstadım size bir haber vereceğim. Çocuklar söylemeye cesaret edememişler, dün akşam bana havale ettiler bu işi. Bütün gece düşündüm, sonunda vaziyeti olduğu gibi size nakletmenin, en doğru hal şekli olduğuna karar verdim.

Sesi nedense ara sıra zayıflıyor, bir ıslıkla adeta çiziliyordu:

— ... dün bir celpname gelmiş, sizin adınıza. Buna gö-

re, cuma sabahı on buçukta Basın Savcılığı'na gideceksiniz. Mahmud'un öldürülmesini müteakip, yazdığınız başmakale, anlaşılan dava mevzuu olacak.

Avukat Sadık sonra susmuş, son bir cümle eklemişti. Müthiş bir cümleydi bu, çok şeyler saklıyordu:

— ... müsterih olun, elimizden geleni yapacağız.

Hüsnü Faik haberi temkinle karşıladı. Hatta güldü. Necdet'in başına gelenlerin, onun başına gelmesi çok mümkündü. Daha şimdiden kendisini elinde zeytin çekirdeği bir tespihle, cezaevi avlusunda üç aşağı beş yukarı, volta vururken görüyordu. Daha daha, gazetenin ilanlarını kestikleri gibi, kâğıdını keserler, çıldırtıcı vergi borçları çıkarırlardı. Bütün siyah ihtimalleri, yırtıcı ve tok sesiyle darmadağın ederek, Sadık Bey'e:

— Bak hele şu işe, dedi, ben de kendimi ihtiyarlamış sanıyordum. Meğerse ne kadar gençmişim?

Telefonu kapadıktan sonra, Yazı İşleri Müdürü, Mahmud'a:

— Haklıymışsın! dedi.

Mahmud, pencerenin önündeki koltuğa oturmuştu. Kucağındaki kalın maroken ciltli kitabın sayfalarını bir sağa aktarıyordu, bir sola. Saklı saklı sürüp götürdüğü sesinde, uğrayacağı belaları sezen, yine de yürüdüğü yolun geleceğine inancı sarsılmayan kimselerin iç aydınlığı vardı:

— Çarpışan kuvvetler arasında değiliz, üstadım. Çarpışan kuvvetlerden biriyiz. Çarpışan, memleketin alınyazısında söz sahibi olan kuvvetlerden biri. Öteki ölünceye kadar Mustafa Kemal'in ezdiğiydi; bir zamandır iktidarı ele geçirmiş, bizi ezmeye çalışıyor.

Halbuki, henüz muhalefet milletvekiliyken, Adnan Menderes'le Hüsnü Faik, bir gece Tarabya'dan, Tokatlıyan Oteli'nde buluşmuşlardı. Rakı ve su, bardaklarda çatlayacak kadar soğuktu. Karadeniz'den sökün eden bir yıldız kalabalığı, sel gibi dört tarafı basıyor; bundan mı nedir, ortalığa, gizli bir yanmış kibrit kokusu yayılıyordu. Neyi konuşuyorlar? İnsan hakları ve ana hürriyetler uğruna mücadele

ettiğini söyleyen Demokrat muhalefeti, *Birlik*'in daha fazla desteklenmesini. Adnan Bey, gözünde siyah güneş gözlükleri, geniş yüzü ve düzgün taranmış saçlarıyla, gülümseye gülümseye içkisini yudumluyor, eskimiş kadife sesiyle:

— ... Sizin, diyor, karşı taraftan olmanız mevzuunda, şartlar hazır olduğu halde, olmadınız; binaenaleyh ideallerimiz birdir ve aynıdır Hüsnü Faik Bey: Sizi ve gazetenizi fiilen olduğu kadar hukuken de partimize kazanırsak, bu hakikatte, memleketin bir kazancı olacaktır.

Birkaç yıl sonra, Köprülü Fuad'la, bir Ankara yolculuğunda rastlaşıyorlar. Köprülü gözleri çipil çipil, üstbaşı savruk, dudaklarında vazgeçilmez cıgarası; yemekte, etle pilav arasında, onun kulağına eğiliyor:

— ... eşeklik etme Hüsnü, diyor. Başına dert açarsın!

Başıma dert açarmışım!.. Açarım, ihtimal! Zümre hakimiyeti ve tazyik bu mertebeye geldikten sonra, eğer ciddi bir adamsam, başıma dert açmak vazifemdir benim. Vazife-i asliyemdir, hem de! Ben muharrir Hüsnü Faik, daima demokrasinin ve teceddütün taraftarı oldum. Bunun icabat-ı tabiiyesinden olarak, her türlü kahr-u mihnete göğüs gerdim. İşgalde, Ankara'yı desteklemiş olmam keyfiyeti, daha az mı tehlikeydi rica ederim, binnetice başıma daha az mı dert açıldı: Münif Sabri'nin* alçakça katledilmesi nedir? İngiliz makamları ve Saltanat Polisi'nce, gazetemin baskına uğratılması nedir? Mustafa Kemal'in ufulüne müteakip, inkılapçı hareket, kaskatı bir tek parti diktası kılığına girince, her akıbeti göze alarak, karşısına kim çıktı? Bu yüzden, az mı tatil-i neşir kararına uğradım, az mı mahkemelere düştüm? Yılmadım ama! Yıldıramadılar! Ne daha öncekiler yıldırabildi, ne daha sonrakiler. Bunlar da yıldıramazlar. Sakarya harbine tekaddüm eden o buhranlı günlerde, ne demişti Gazi?..

Gazi Mustafa Kemal, bir cephe dönüşü yorgunluğuna, tozlu gri bir pelerin gibi sarınmış, çizgilerle dolu alnında, çentikli bir çelik parıltısıyla:

* Münif Sabri için bkz.: *Dersaadet'de Sabah Ezanları.*

"— ... düşmanın, demişti, hakikaten mükemmel ve kuvvetli ordularını mağlup etmek için, kendimizde bulduğumuz kuvvet ve kudret, davamızın meşruiyetindendir."

Günlerden beri, pirinç sarısı gökyüzünden hiç durmamacasına bozkıra sızan kupkuru sıcak, toprağa büyük çatlaklar çizmişti. Hava, gözle görünmeyen, yalnız parmak uçlarıyla kulak içlerinde hissedilen, incecik kum zerreleriyle doluydu. Hüsnü Faik, dişlerinin arasında çıtırdadıklarını duyuyordu. Mustafa Kemal, düşmanın ağır kayıplar verdiği, Yıldızdağı ufuklarında yankılanan, top seslerine kulak kabartarak, yaverinin uzattığı ateşe eğildi, cıgarasını yaktı:

"— ... size, dedi, erk ve tevdi ettiğimiz vedia-i vicdaniye, yalnız ve daima galip olmaktır. Ve eminim daima galip olacaksınız. Milletin esbab ve şerait-i tealisi için yapılacak hatvelerde katiyen tereddüt etmeyin. Milleti o merhale-i tealiye götürmek için dikilecek hailelere, hep birlikte mâni olacağız."

Hüsnü Faik, kalpağının altında, terden ıslanmıştı. Başını eğip:

— Evet Paşam, diyordu, tereddüt etmeyeceğiz.

Olmadı mı, uyandığından beri süregiden bu zincirleme çağrışmaların, etki ve karşıt etkilerinden bunalmış, elleriyle yüzünü örtüyor:

— Bu sabah da, diyor, bir tuhafım.

Tuhaflığının sebebi ne? Avukat Sadık'ın az önce, gazetenin ve başyazarının, mahkemeye verildiğini söylemesi mi? Pencerelerden tozlu gri bir sütun gibi göğsüne çöküp, onu acayip bir nefes darlığına uğratan, kar karanlığı mı? Belki, ikisi de. Belki ne biri, ne öbürü. Sadece son günlerin çarpıntılı yaşaması. Sadece bu heyecan onu, zaten bir türlü kıvam tutmayan ihtiyar uykularından, sabah karanlıklarından uyandırıyor; Sakarya suyuyla Otina suyu arasında, Süvari Kaymakamı Pirlepeli Faik Bey'le Müşir Gazi Mustafa Kemal Paşa arasında, böyle çarmıha geriyor. Çalışabilse açılacak. Ayrıca gereği de var çalışmasının: *Birlik*'te kaç gündür, Atatürk'ün söylevinden ve demeçlerinden, sadeleştirilmiş ör-

nekler vereceklerini ilan etmiyorlar mı? Hayli eski, bir hayli ağdalı bir dille söylenmiş o devrim sözlerini, bugünkü dile aktaracak olan kim? O! Hatta Kuva-yı Milliye Hareketi ve Müdafaa-i Hukuk Doktrini konusunda, kısa fakat derli toplu bir sıra makale yazmayı; o günlerin tutumu ile, ezilmiş doğulu ulusların bugünlerde giriştikleri bağımsızlık kavgaları arasındaki benzerliklere işaret etmeyi tasarlıyor. Bu çeşit kıyaslamalar, halkın derinliklerinde uyuyan, hürriyet sevgisini...

Kapı top gibi patlayarak açıldı. İçeriye Süleyman adında sarışın, mavi gözlü, ufacık bir uçak girdi. Dehşetli gürültü yapıyor, odanın her köşesine ayrı ayrı yetişerek; divanın, koltukların, yazı masasının yukarılarında, sanki gerçekten uçuyordu. Yeni uyanmıştı ve bu sabah, uçak olarak uyanmıştı. Dedesi gülümseyerek, bir süre seyretti.

— Süleyman, dedi, günaydın yok mu?

Çocuk, halının desenleri arasında, bombalanacak bir şehir arıyordu.

— Uçaklay, dedi yine de, konuşmaz.

Hüsnü Faik: — Eyvahlar olsun, dedi. Şimdi ne yapmalı? Uçaklar geldi.

Koridordan, Selma'nın sesi işitiliyor; önce:

— ... Dedesi, sevme sakın Süleyman'ı sen, sırtına bir şey giymiyor; yatağından yeni kalktı, üşüyecek.

Sonra, kendisi: Saçlarını yumuşak bir topuz halinde toplamış, gözlerinin balta girmemiş derinliklerinde, solgun bir gülümseme:

— ... telefon neydi, baba?

Hüsnü Faik: — Söylemeyeyim, diye düşündü.

— Hiç, dedi, gazetenin işleri bitmiyor ki!

Selma kahvaltı tepsisini alırken, Gönül'ün telefon numarasını hatırlamaya çalışıyordu. Babasının, sadece çay içmiş, başka hiçbir şeye el sürmemiş olduğunu fark etti:

— Bir şey yememişsin, dedi.

— Ben mi? Bilmem, acıkmamış olacağım.

Sonra, epeyce yapma bir neşeyle kızına:

— ... sen işine bak, dedi. Biz Süleyman'la oynayacağız.

Onlar Süleyman'la oynadılar. Selma, Gönül'ü derhal telefonla arayıp bulmak ihtiyacını, dün geceden beri, kim bilir kaçıncı defa olarak, başka bir şeyle avutmak için, kahvaltı tepsisini mutfağa götürdü. Orada, hizmetçiyle hiç yoktan bir iş icat ederek oyalanacağını, yemek hazırlığı, bardakların kurulanması derken, daha İbrahim'siz ve Türkân'sız, çok daha kendinin bir ortama yerleşeceğini umuyordu. Muhtaçtı buna. Park Otel'in kapısında bıraktığı yaralı gergedan, bütün gecesini ve sabahının şu ana kadarki bölümünü piç edip bir kenara atmış. Selma bir erkeğin ıstırap çektiğini düşündü mü, oldum bittim bozulur, kendisini suçlu hisseder, eksiklenirdi. Hele bu erkeğin, İbrahim gibi aslında güçlü ve adamakıllı gururlu olması, onu bütün bütün yıkıyordu.

Mutfak karanlıktı düpedüz. Elektriği yaktı. Bardakların, çatal ve kaşıkların gümüşlü zenginliği, sihirli bir çabuklukla meydana çıktılar. Musluk ve ağzından akıttığı su, hastalıklı halinden kurtuldu. Buzdolabı, köşede bir yerde, önemli bir kuzey ülkesi gibi bembeyaz belirmişti. Selma, yumuşak ve soylu güzelliğini, mavi sabahlığıyla yarı yarıya örtmüş, harıl harıl meşguliyetini üretiyor; hiçbir çatal sapından, ya da tabak beyazlığından, tavanları yüksek herhangi bir Park Otel salonunu, hatırlamak istemiyordu. İç çabalarının boşunalığını anlamasına, her seferinde yine İbrahim'in bir sözü yetmiyor mu?

— Bunun hayatınızı kolaylaştıracağını mı sanıyorsunuz?

Geceleyin, bir bardak bira olsun içmediğine, İbrahim'in pavyona gitmek teklifini kabul etmediğine, sonradan üzülmüştü. İnsan hayatını, istemeyerek, böyle böyle zorlaştırıyordu demek! Gönül'ü aramak isteğine set çekip durması, İbrahim onu aradığı zaman, tekrar üzülmesine yol açmayacak mı? İbrahim onu aradığı zaman! Arayacak mı bakalım! Elbette arayacak, ayrılırken ne dedi:

— Sizi tekrar arayacağımı tahmin ediyorum. Türkân'ın adresi için.

Türkân'ın adresini Selma da bilmiyor, ancak Gönül'e so-

rabilir öğrenmek için. Artık mutfakta oyalanmıyor. Her şeyi hizmetçiye bırakıp, salondaki ahizeden Gönül'ü aramaya gidiyor.

İyi ki aramış. Aramasaymış, Gönül arayacakmış onu zaten. Türkân'a konuşmuşlar da, dün söz arasında ona, İbrahim'in İstanbul'da olduğundan, hâlâ kendisiyle ilgilendiğinden bahsetmiş. Türkân çarpılmış basbayağı. Doğrusu ya, bu kadar yıl sonra, erkeği de kadını da, böylesine altüst eden aşk, ender görülürmüş dünyada. Hem Türkân, mesut sayılmazmış ki canım. Kocası beceriksiz biriymiş; bir iş yapmaya kalkışmış kırk yılda bir, tutturamamış. Boğazına kadar borca batmış. Oturdukları evin eşyalarını, hacizden zor kurtarmışlar. Böyle oldu mu, talihsiz bir kadının, bir zamanlar çok sevdiği, çok da güvendiği bir erkeği, görmek istemesinden daha normal, ne olurmuş?

Selma hayretle sordu: — İbrahim'i görmek mi istiyor Türkân?

Gönül, ağzı her zamankinden kalabalık:

— ... haklı değil mi kar'şim, dedi. Nereden görebileceğini sordu; ayol ben bilsem söylemez miyim, dedim, İbrahim'le konuşan Selma, ona başvurayım bir kere, bilse bilse o bilir...

— Ben de bilmiyorum.

— ... İşte! Ben söylemedim ki kar'şim ona, o da bilmez diye.

Söylemiş söylemesine ya, dinletememiş; mutlaka bir sonuca, hemen gidilebilecek bir buluşmaya bağlamak istiyormuş konuşmayı Türkân. Onun için randevu vermiş. Yarın öğleden sonra ikide, Tepebaşı'ndaki, Tilla Pastanesi'nde olacakmış. Hani Dram Tiyatrosu'nun karşısında, şık bir yer var ya, hah işte orada; İbrahim ararsa, Selma bunu kendisine derhal bildirmeliymiş. Her ihtimali hesaplamış, olur ya belki şu ara aramaz diye de düşünmüşler. Haftaya aynı gün, aynı saat için, aynı yerde bir randevu daha kararlaştırmışlar. Ya yarın kar'şim, ya haftaya perşembeye. Biri tutmazsa öbürü.

Telefondan sonra, Selma'nın içinde bir kapı kapandı. Salon, durduğu yerde, daralmıştı sanki. Hiç sırası değilken, gitti geyikli aynada, kendini görmeden saçlarını düzeltti. Beyaz ve siyah tuşların parlak sertliğini, parmak uçlarında hissederek, mevcut olmayan bir piyanoda, III. Selim'in Suz-i-dil-ara Saz Semaisi'nden, yarım notların ağ gibi örüldüğü, fevkalade hareketli bir kısmı tekrarladı. Mustafa Kemal'in, Hüsnü Faik'e imzaladığı resim, duvardaki yerinde çarpılmıştı. Doğrulttu. Dedesinin yanından kaçan Süleyman'ı yakalayıp, bağırta çağırta ceketini giydirdi. Sonunda yeniden, büyülenmiş gibi, telefonun başına dikildi. Adeta bekliyordu.

Öbür odada Mahmud, Hüsnü Faik'le beraber, yazı masasına eğilmişti. Omuzlarıyla büyük apartmanı ayakta tutuyordu. Dudak uçlarında, birazdan başlayacak gizli bir gülümsemenin ilk belirtileri, çizgi çizgi uyanmıştı. Hüsnü Faik'le ne zaman bu masanın başına çökseler, ne zaman ellerine Mustafa Kemal'in Cumhuriyet'in ilk yıllarında söylemiş bir demeci geçse, mutlaka Mütareke'de Kuva-yı Milliyeci bir İstanbul Telgrafhanesi atmosferine giriyorlar; Ankara'nın vereceği zafer haberlerini beklerken, kendilerini hem ümitli hem korkulu, gelecek tartışmalarına kaptırıyorlardı. Mahmud, devrimin sürekliliğine inanmıştı. Bunu, geliştiği müddetçe, yürüttüğü aksiyon eğrisinin, daima yükselmiş olmasından çıkarmaktaydı. Bir de Mustafa Kemal'in, inkılaba hedef diye gösterdiği ilerideki konağın, devamlı değişkenliğinden.

Parmağındaki bakır yüzüğü, uslu uslu çevirerek:

— ... amacımız, diyordu, Türkiye'yi "muasir medeniyet" seviyesine çıkarmaktır; metodumuz, ilimlerin kılavuzluğu. Muasır medeniyet seviyesi, sabit bir şey değil ki! Yerinde durmuyor ki! Siyasi ve sosyal sahada olsun, teknik sahada olsun, durmaksızın gelişiyor, değişiyor. Şu halde inkılapçıların da, sürekli bir aksiyon üzerinde bulunması, şart.

Hüsnü Faik, başka bir çizgiden sokuluyor konuya:

— ... evet, diyerek sokuluyor, evet! O öyle bir adamdı. Her an bir aksiyon üzerindeydi. Yaşadığı müddetçe, klasik

demokrasiyi hedef ittihaz etmişti kendine. Fakat yapamadık. Yapamadılar. İkinci Harb-i Umumi senelerinde rejim, tek parti diktasına doğru soysuzlaştı. Bizim gibi eski inkılapçılar, tehlikeli eşhas meyanına girmişti. Peşimizde adamlar dolaştırıyorlardı. Bereket versin, harp ertesinde, bambaşka münasebetler, biraz da sağdan soldan bizim itişimiz, şöyle böyle bir demokrasi düzenine intikalimizi zaruri kıldı. Yoksa gerçek inkılapçılar için, daha sittin sene hedef, faşizan bir diktayı devirmek olacaktı.

Mahmud suçlu suçlu gülümsüyor. Aslında herkesin bildiği bir gerçeği, herkese açıklamaktan utanıyor, sanki:

— Şimdi, diyor, hedef aynı değil mi?

Birden ayağa kalkıyor Hüsnü Faik; yırtıcı ve tok sesiyle, suratına çizilmiş yaşlılık çizgilerinin hepsini bir anda silerek, pencereyle kapı arasında gidip geliyor: — Evet, aynı hedefin peşindeyiz. Ya bu zevatın bir şahıs ve zümre tehakkümü kurmalarına fırsat vermeyeceğiz, ya da bunu başaramazsak, kurdukları diktatörlüğü yıkacağız.

Mahmud'u her defasında, yoğun bir üzüntüye götüren soru işareti, yine insafsızca kıvrılıyor:

— İyi ama nasıl? Devrimci kadrolar hızını kaybetmiş, hele işçiler ve aydınlar, henüz uyunmamışsa?

Hüsnü Faik, çok eski bir İştip kasabasından, yepyeni bir Süvari Kaymakamı Pirlepeli Faik Bey bulup çıkarıyor. Ellerini kalbine koyup:

— ... askerler, diyor. Bu memlekette meşrutiyeti de, cumhuriyeti de tahakkuk ettiren, askerlerdir. Bu adamlar diktatörlük temayüllerini millete cebren kabul ettirmekte ısrar ederlerse, hiç şüphesiz demokrasiyi de askerler tahakkuk ettirecektir. Çünkü askerler zadegân sınıfından seçilmemiştir bizde, halk çocuklarıdır, Ordu'muz bir halk ordusudur, Mustafa Kemal bir gümrük memurunun oğluydu. Hatırlasana!

— Ne de olsa, diyor Mahmud, ne de olsa! Aydınların da bu sorumluluğu duymaları, mücadeleye katılmaları gerekir. İşçilerin, köylülerin de hatta.

Hüsnü Faik, Mahmud'u, birdenbire gözden kaybediyor. Odasının ihtiyar aydınlığı ve her zamanki düzeni içinde, gölgesini bulabilse razı. Hemen o gölgenin yanı başına oturacak, sözlerine cevaplar verecek. Fakat yok. Yine de o, kim bilir hangi tartışma gecesinden kulağında kalmış, sorulara karşılıklar hazırlıyor. Her an biraz daha şiddetlenen bir hareket ihtiyacıyla, duvarların ve pencerelerin içinde kalmış boşluğunu, bütün doğrultularda kesip biçerek, kendisini yoruyor:

— ... onları uyandırmak matbuatın vazifesidir, işte o kadar! Asıl biz, münevverle amele, gençlikle asker ve bunların her birisi arasındaki irtibatları, tesis etmekle mükellefiz. Zor elbet bunu yapmak, üstelik belalı: Ama büyük feda-yı nefsler zamanı geldi. Bunlar fevkalade günler artık.

Bu arada telaşla beyaz bir kâğıt çekip, yeni bir başyazının başlığını yazıyor, ayaküzeri: "Memleketin İstikbali". Zihninde, birbirinin üstünden atlaya atlaya, ezici bir kalabalık, hareketli ve güçlü bir akım halinde dolaşan fikirlerini, zar zor kelime ve cümle düzenine sokarak, alt alta karalıyor:

"... Hedefimiz birinci planda, klasik demokrasi düzeninin, her türlü hukuki ve içtimai garantilerine bağlanarak, tahakkuk ettirilmesidir. Fakat iş bununla bitmeyecektir. Zira muasır medeniyet seviyesi, eski yerinde kalmamıştır. Klasik demokrasiler, tarihi ve içtimai inkişaflarının neticesi olarak, gittikçe sosyal hususiyetler kazanmışlardır. Bu, ferdi hak ve hürriyetlere halel getirmeden, ferdlerin her nokta-i nazardan, içtimai garantiler altına alınmaları; tabir-i diğerle, hukuk sahasındaki garantilerin, iktisat sahasında da takviye edilmesi demektir."

Daha aşağıda, iki satırla bir plan çiziyor: "... Bir yandan milli geliri artıracak, planla bir iktisadi inkişaf programı tanzim edip, tatbikatına geçerken; öbür taraftan bu gelirin, içtimai adalet prensiplerine uygun olarak, dağılmasını temin etmek; hem de hâlâ daha büyük ekseriyeti okuma yazma bilmeyen, geniş işçi ve köylü muhitlerinin aydınlatılmasını gaye edinmiş, esaslı bir eğitim faaliyetini teşkilatlan-

dırıp, tahakkukuna imkân hazırlamak. Bu da bizi dışta barışçı fakat irtica ve istibdata karşı, köylüsünü kentlisini okutmuş, toprak reformunu ve endüstri inkılabını başarmış bir Türkiye'ye götürecektir."

Sonra başka bir şey oldu. Başka, daha bozuk daha ağır bir şey. Hüsnü Faik, fevkalade kötü aydınlatılmış bir Toplu Basın Mahkemesi'nde, savunmasını yapmaya başladı. İnsanın etine, çamur gibi yağlı yağlı bulaşan yarım karanlığa rağmen, Hâkim'in burnundaki mosmor et benini, Savcı'nın kendinden emin köse gülümsemesini, rahatsız edici bir açıklıkla görüyordu. Mahkeme gizli görülüyor olmalıydı. Salon boştu. Bu yüzden konuşmasının, yüksek duvarlardan, adeta kimsenin göremediği süslü tavandan, yankılandığını işitiyordu. İki jandarma süngüsü arasında, öfkeli bir okyanus kadar yalnız, o kadar bitmez tükenmezdi. Çok ağır bir hüküm giyeceğini biliyor; bunu hiç umursamadan, bir asker sertliği, bir Kaymakam Faik Bey cesaretiyle konuşuyordu:

— ... benim sahib-i mesuliyet bir vatandaş olarak, ifasına çalıştığım vazife tahakkukuna, fiilen ve Gazi Mustafa Kemal'in yanı başında iştirak ettiğim, gâye-i aslinin, müdafaa ve muhafazasından ibarettir. Bundan dolayı, belki suçluyum. Fakat suç bu kadarını yaptığımdan değil, bu kadarıyla iktifa ettiğimden neşet etmektedir. Filhakika, Kuva-yı Milliye ruhu taşıyan bir kalem sahibinin, yaşadığımız bu buhranlı günlerde, çok daha mukavim olması; inkılabı müdafaa ve muhafazayla iştigali kâfi görmeyip, onu inkişaf ettirmek çarelerini araştırması icap ederdi. Evet, belki suçluyum: Suçum dikta emarelerini ilk gördüğüm dakikada, hissiyat ve fikriyatımı millete bildirerek, çok daha geniş vüsatte bir mücadeleye girecek yerde; bir zaman için, sükûtu tercih etmek; kim bilir belki de bu sebepten, Mahmud Ersoy, gibi güzide bir inkılapçının kaybına sebep olmaktır. İddia makamı bendenizi, milli menfaatlara aykırı hareket etmek, halkı heyecana vermek vs. vs. gibi töhmetler altında tutuyor. Yüksek mahkemenizin...

Kapının zilini işitmek, gergin bir hayal oyunu olan mahkemeyi, tuz buz edip dağıttı. Evinde randevusuz ziyaret kabul etmediğini, herkes bilirdi. Öyleyse kimdi bu gelen? Kapıyı açan Selma, şaşırdı: İnce, uzun bir genç kızdı bu. Saçları kısacık kesilmişti. Yüzü acı sarıydı. Siyah bir duffel-coat'ın içinde, gizli gizli titriyordu.

— Hüsnü Faik Bey'i mutlaka görmeliyim, dedi. Mühim bir şey için.

Selma: — Buyurun! diyerek onu salona aldı.

Aynı anda odasından, Hüsnü Faik'in sesini işittiler:

— Kimmiş o gelen, Selma?

Selma, Ümid'e döndü. Ümid, onun gözlerinin içine bakarak, kırık bir sesle:

— Mahmud'un nişanlısı, dersiniz! dedi. Mahmud'un nişanlısı, Ümid.

Zehra, bilmem kaçıncı defa, sormayı düşünüyor:

— Kimdi o geceki adam, seni döven?

Yine soramıyor. Namık olmadığını öğrendi. Namık'ın, aybaşından önce, buralara düşemeyeceğini herkes biliyor. Bilmese de, bu meydanda. Mademki Bekir bir an önce tüymek, başka bir yerde olmak için; bu kadar çırpınıyor, iki ayağını bir pabuca sokuyor, besbelli değil mi? Namık'la hesaplaşmış olsa, neden kaçmak istesin? Bunda bir sır var. Yoksa bu çocuk, ondan gizli, Tophane kahvelerinde, Galata'larda, başka haltlar mı karıştırıyor; yoksa bu yüzden mi onu, bir gece yarısı bir köşede sıkıştırıyor, ağzını yüzünü bir güzel benzetiyorlar? Sır.

Bekir fincanını, iki eliyle avuçluyor:

— Ev meselesi, diyor, n'olacak?

Zehra, pencerenin önünde dalgın.

— Kâzım'la konuşacağım. Başka çaremiz kalmadı.

İçinden: — Şimdi, diye kuruyor, Davi piyanosuna başlayacak. Benim burada, pencerenin arkasında durduğum, onu dinlediğimi biliyormuş gibi.

Davi, bir türlü başlamıyor. Camlarda, tozutan incecik kar. Ev meselesi, ayakta. Eşyalar meselesi, ayakta. Kaç gündür, iki uyuşmaz şeyi uyuşturmaya, iki ucu birbirine değdirmeye çalışıyor. Bekir, Namık'tan kaçabilmek için, en geç öbür gün yola çıkmış olmalı. Tabii, Zehra da beraber. İyi ama bu evi, eşyaları ne yapsın? Ev sahibi, burada yok bir kere, çekmiş bilmem hangi cehennemin bucağına gitmiş. Bıraktığı vekil, biz bu işe karışmayız diyor. Eşyaları satılığa çıkarsa, ha deyince satılır mı? Satılsa bile, yok pahasına gitmez mi? Hem, eğer orada bir ev açacaksak, ne diye yeni masraflara girelim, eşya alalım; en iyisi bunları bir ambara verip, İzmir'e göndermek! Vaktimiz yok, ama. Evet vaktimiz yok. Götüremeyiz. Satamayız. Vazgeçemeyiz. Bırakamayız da.

— Kâzım ağbiye rica edeceğim: Bizim arkamızdan, bi zahmet göndersin.

Bekir'in gözlerinde kaypak bir ışıltı:

— Değil mi ya?

Zehra bütün yüzünü hatta vücudunu, pencereye vermiş, Davi'nin piyanosunu bekliyor. Artık gönül rahatıyla dinleyebilir. Alt tarafı çilli, kıpkırmızı bir Yahudi çocuğunun, tekdüze, uslu ve kendi halinde melodisi. Olsun! Zehra, do'dan si'ye, tek parmakla çalınan, bir piyano gamı duyacak; bunca yıl, bunca barda, bunca orkestranın önünde, zincire vurup boğduğu bunca şarkıyı, bir rüzgâr anaforu, bir hava boşluğu gibi, gırtlağının düğüm yerinde hissedecek. Şarkılar, ne kadar da eskilere uzanıyorlar? Her yılın, her ayın, oturulmuş her evin, her otelin, her sokağın ve her şehrin şarkısı ayrı. Uzak fakat onmaz ağrılar gibi, usul usul haber veriyor. Ne kadar kalabalık bir şarkı ormanı. Zehra Davi'yi işitir işitmez, sanki bu ormanı, bir köşebaşından kibritle tutuşturup, ateşe verecek. Davi'yi işitemiyor yalnız. Neredesin Davi?

Ya da birdenbire soruyor:

— Namık değildi, öyle mi?

— Kim?

— Hani o geceki?

Bekir sımsıcak koynuna sokuluyor:

— ... değildi, diyor. Namık, aybaşından önce gelemezmiş. Rıdvan'ı gördüm. Yemin billah ediyor.

Rıdvan, pis köpek, düşük yanaklarında kömür karası bir sakal bulaşığı; avurtları, gözlerinin altı çökmüş; elleri durmadan bir üst cebinde, bir yan cebinde, bir iç cebinde; önüne gelenden cıgara dileniyor:

— İşler, diyor, aynasız. Film suya düştü. Çalışamıyoruz.

Hemen arkasından: — ... Zilli'den duydum. Seninki aybaşında burada. Şaşmaz.

— N'olmuş?

— Hiç, yani!

— Antalya'ya gitsene sen, film çekmeye! Daha iyi ölsene sen?

İçinde, yine o bulantı: — Ben sanki bilmiyor muyum: Aybaşında buradaymış.

Korku dalgasına düşmemeye çabalıyor. Yoksa düşünemeyecek. Korku başına buyruk, her şeyi gönlünce asıp kesecek. Bu arada o, Bekir; öteki Athena, beriki Zehra ufalanıp gidecekler. Korku saçları diken diken, kaşları simsiyah gözlerine bulaşmış, fena halde acılı bakan, muşambalı, atkılı, iç cebinde sipsivri bıçaklar gizlemiş bir adam! Bütün köşebaşlarında duruyor. Hangi uykunun, hangi saatinden bir kapak açsan, arkasında o!

Oysa, her şeyden önce hesap. Zehra boşuna evini bozmamalı, nasıl olsa gidemeyecek. İşi Kâzım'a bıraktırmak, akla en uygunu. Paraların gizlendiği yeri biliyoruz. Athena'ya randevuyu verdik. Yarın akşam bunu bara göndeririz, gider nasıl olsa, cumadan önce yola çıkacağımızı sanmıyor, onun için gider; arkasından biz Kadıköy İskelesi'ne uçarız. Gerisi kendiliğinden yürür. İşte yine kan uğultuları, polis düdükleri, tamtamlar, gemi selamlarıyla beslenmiş; tuzlu, kaldırıcı ve götürücü bir dip dalgası, derinlerden bir yerlerden, ağır ağır sökülüp geliyor.

Zehra gitti, Kâzım'la konuştu. Kâzım, tezgâhın arkasın-

da, kulağına ilaç damlatıyordu. Başını sola eğmişti. Ona eğri baktı. Güldü. Söylediklerini, sonuna kadar, ses çıkarmadan dinledi. Barda hiç kimse yoktu. Zehra'nın en çok garibine giden, bu boşlukta, sesini ne kadar kısarsa kıssın, yine de yüksek sesle konuştuğu duygusundan kurtulamamasıydı. Öyle ki, sözlerini adeta fısıltıyla bitirdi, Beygir Kâzım ilaç şişesini yerine koydu. Nedense lafı çevirdi.

— Bu gece, dedi, gözümü kırpmadım yine. Üçüncü gece oluyor.

İki avcuyla kulaklarını bastırdı:

— ... böyle bir ağrı, görülmemiş be!

Sonra işlerin, şu sıralarda, epeyce durgunlaştığını, böyle giderse, müşterilerini kaybedeceklerini söyledi:

— ... yenilikler yapmalı, reklam filan. Böyle yürümez bu. Yürür mü kız, yürürse yürür de, söylesene, yürür desene! Sen de gidiyorsun, oh ne âlâ! Zuhal, bir. Gilda, iki. Athena, üç. Dün akşam Behçet, iki Macar cambazından bahsediyordu, dehşet karılarmış, lastik gibi, kemiksiz adeta... eh onları da uydurabilirsek...

Zehra gitmek üzere kalkınca:

— Ev için merak etme, dedi. Eşyalar için de. Çaresine bakarız.

Zehra, boş, soğuk soğuk nefes alan salonda, onu ağaç kütüğünden, kaba ve manasız bir put gibi yapayalnız bırakıp, çıktı. Kıyılarda köşelerde birikmiş kar, topuklarının altında eziliyordu. Paltolarını, ikinci birer adam gibi yüklenmiş, çarpık çurpuk birileri, Tünel'e yetişmek için koşuşuyorlardı. Otobüs durağında, matem elbiseli ihtiyar Rum kadınları, sırayla dizilmiş terbiyeli fokları andırıyorlardı. Rüzgâr, karı acı acı tozutuyor; çok yakın, kötü bir orospu mendili kadar buruşuk ve damga damga lekeli bir gökyüzünden, bir havagazı harıltısıyla, insanların suratına suratına saldırıyordu.

Zehra'nın içindeki bütün şenliği, ne bardaki Beygir Kâzım adındaki put dağıtabilir artık, ne de şehrin namus ve haysiyetini çiğneyip, iki paralık eden köpek havası. Bar, pek pek, daha iki üç gece uğrayıp, kıvamlı sesini kanatlandıraca-

ğı fena bir rüya artığı. Beygir Kâzım dersen, Clara gibi, Dürnev gibi, Madam Kalustyan gibi eski bir hatıra.

Madam Kalustyan pencerelerini sıkı sıkı örtmüş ihtiyar bir balina gibi kederli ve yorgun, elleriyle odasında salınan dumanları dağıtıyor:

— ... ah, diyor, Zehra *chérie*. Senin yüreğindeki kan, temiz bir kan. Belki bugün değil yarın, belki yarın değil öbür gün, fakat mutlaka... mutlaka bir gün sen mesut olacaksın. Adamakıllı mesut olacaksın!

— Mahmud'un ölümüne sebep olduğunu kendi ağzından duyduktan sonra, babamla tekrar karşılaşmak ihtimali yok mu, işte beni bu öldürüyor. Korkudan mı, nefretten mi, kestiremiyorum. Siz nasıl isterseniz, öyle yorumlayın. Fakat gece, ateşin ve sancının, iki taraflı ağırlığı altında ezildiğim kadar, onun kapıdan girivereceği kaygısından da eziliyordum. Benimle konuşmak isteyeceği muhakkaktı. Belki tehdit etmek, belki mecbur etmek, belki razı etmek için isteyecekti, fakat isteyecekti. Bense bundan kurtulmak istiyordum. O kadar ki, sabah olurken, bir dakika daha evde kalamayacağımı anladım. Babam, âdeti üzere, benimle konuşmayı sabaha bırakmış, üzerinden biraz zaman geçmesini faydalı görmüştü. O halde ben, ancak apartmanda hiç kimse uyanmadan çıkabilirsem, kurtulacaktım. Halsizdim. Başım dönüyordu. Hâlâ sancılıydım. Ne var ki, hiçbirisini katmıyordum hesaba; aklımda bir şey, tek bir şey vardı: Bir an önce bu evden, bu havadan kurtulmak! Sonra ya Savcılık'a, ya Emniyet Müdürlüğü'ne başvurup, duyduklarımı anlatmayı düşünüyordum. Müthiş zor, o ölçüde kahredici bir şeydi ama, eğer Mahmud'a olan sevgim sahici bir sevgi idiyse, hayatımdaki yeri cidden önemli idiyse, bunu yapmam, hem de gözlerimi dahi kırpmadan yapmam gerekiyordu. Beni anlayacağınızdan eminim.

Ortalığın ağarmaya başladığını görünce, büyük bir korkuya kapıldım. Ölüp ölesiye oradan çıkamayacağımı; ba-

bamın, sahte namusunun ve yalancı dürüstlüğünün basıncı altında yaşamak zorunda kalacağımı sanıyordum. Altüst ediyordu beni bu. Babam her an kapıdan girebilirdi. Öyle ki, sonunda sırtıma yarım yamalak bir şey geçirip, kendimi dışarıya attım. Çok erkendi. Bilmem, belki bana öyle geliyordu. Rüzgârlı bir kar şehri kaplamıştı. İlk taksiyi çevirdim, titreye titreye, Eminönü'ne kadar geldim. Bu arada doğrudan resmi makamlara başvurmanın doğru olmayacağını, daha önce sizinle görüşmenin uygun düşeceğini düşündüm. Nihayet, içine benim de her bakımdan karıştığım bu mesele, Mahmud'un ve *Birlik* gazetesinin meselesiydi. Onları siz temsil ediyordunuz. O saatte gazetede bulunmayacağınızı hesaplayarak, Çemberlitaş'da taksiden indim. Henüz açılmış bir sütçüye girip, sıcak bir şeyler içtim. Her şey dayanılmayacak kadar hazindi. Kirli camlara gelip giden rüzgâr, insanın suratına üflenen kar tozu, dükkânın eskimiş soba sıcaklığı, masalarda oturan iki başörtülü kadın ve birkaç memur! Buna rağmen, içimi sağlam tutmaktan vazgeçmiyordum. Olan olmuştu. Mahmud'un başlangıçtan beri haklı olduğu, açıkça anlaşılmıştı. Bana düşen, uğradığım dehşetli yıkıntıyı, iki insan gibi yaşayarak gidermekti. Bununla avunuyor, ardsız aralıksız süt içerek, hem de sıcak sıcak içerek, yeni bir ürpermenin bastırmasını önlemeye çalışıyordum. Vaktin geldiğine kani olunca çıktım, tekrar bir arabaya atlayıp, gazeteye giderek sizi görmek istediğimi söyledim; ancak bu vesileyle, gazetede her zaman bulunmadığınızı, bulunduğunuz zamanların da belirli olmadığını öğrendim. Yapılacak bir tek iş kalıyordu: Müracaat'daki çocuktan adresinizi alıp, sizi evinizde rahatsız etmek! Her şeyi önce sizinle konuşmak, kafama öylesine yerleşmişti ki, hiç düşünmeden bunu yaptım, kalkıp geldim.

Ümid sustu. Başını hafifçe öne eğdi:

— ... şimdi, dedi, artık her şeyi biliyorsunuz.

Divanın kenarına saygıyla oturmuştu. Kaybolmuşa benziyordu. Gözleri yüzünde her zamankinden büyük duruyorlardı. Yazıhane abajurunun ışığı, gözlerinden aşağısını ay-

dınlatmıştı. Dudakları hâlâ belli belirsiz titriyordu. Ağzında Çemberlitaş'tan beri getirdiği şekerli süt tadı, acayip bir tentürdiyot tadına dönüşmüştü. Biraz da sıkılarak, nedense sormak lüzumunu hissetti:

— Cıgara içebilir miyim?

Onu dinledikçe ihtiyarlayan Hüsnü Faik, o sırada bin yaşındaydı.

— Rica ederim, dedi.

İçinden aldı götürdü: — ... Mahmud'un hayatına girecek kadının, böyle nevi şahsına münhasır, fevkalade asri bir kadın olacağını, hangimiz tahmin edebilirdik? Hiçbirimiz! Ben mesela, belki hislerimin taht-ı tesirinde kalarak, ona daima Selma ayarında bir zevce yakıştırmıştım. Halbuki o, Keleşoğlu Zihni'nin alafranga kızına uzanarak, adeta zıddiyetleri uzlaştırmak istemiş. Her vakit kendinden emin olmayan bir tarafı vardı, bunu tatmin etmek için de, her vakit imkânlarını tecavüz eden işlere girişir, gücünü kendine ispata uğraşırdı. İlahi çocuk! Demek kadın intihabında da, macerayla aksiyon arasındaki hududu, layıkıyla tespit edememiş. Bu kız, bir macera! Buruk, değişik, nevi şahsına münhasır bir macera!

Sonra Ümid'in elini gördü. Işığa çok yakın duruyordu. Tırnakları bakımlıydı, fakat yuvarlak kesilmiş, renksiz bir ojeyle boyanmıştı. İnce ve uzun artist parmaklarıyla, filtreli siyah ağızlığını zerafetle tutuyordu. Başka bir şey düşündü Hüsnü Faik:

— ... Mahmud bir köylü çocuğuydu, tahteşşuurundaki izahı müşkül his ve sevk-i tabii düğümlerinin tesirinde, mümkündür ki içtimai menşeine en uzak telakki edilebilecek bir muhitten, böyle bir kıza...

Bir taraftan konuşuyorlar. Ona:

— ... hareketiniz, diyor, her nokta-i nazardan şayan-ı takdir bir harekettir. Biliyor musunuz, siz gelmeden az evvel, kendi kendime feda-yı nefsler zamanının geldiğini söylüyordum. Mahmud bunun ibret alınacak bir misali oldu. Siz, onunkinden aşağı kalmayacak bir jest yapıyorsunuz.

Kısa bir an sustu. Daha tok, daha az yüksek bir sesle düzeltti:

— Hayır jest diyemeyiz buna, bu bir aksiyondur.

Ümid, sabaha kadar ısrarla sarsıla sarsıla çiğneyip durduğu sözleri bir kerede söylemiş; büyük bir sırrı, yalnız başına taşımak sorumluluğundan kurtulmuş olmanın yorgunluğunu çıkarıyor. Kendini tutmasa, esneyecek. Üst üste, kim bilir kaç defa esneyecek. Vücuduyla, vücuduna en yakın eşyalar arasındaki havanın, gittikçe yoğunlaştığı; pelte kıvamında, donuk ve titrek bir sıvıya döndüğü duygusuna kapılıyor. Yer yer gri, yer yer bej, ya da kahverengi, hatta bazen jelatinli izlenimini uyandıran, bulaşık bir şey. Karşısında, kalabalık beyaz kaşları, ikide bir alnına yükselerek konuşan ihtiyarı, sıvının yoğunluğu ve kıvamı arttıkça, daha zor seçebiliyor. Salona açılan kapı kapalı olsa, boğulabilirler.

İçisıra bir soru: — Uykusuzluktan mı acaba?

Kuşkulu da: — Hâlâ hasta mıyım?

Bir de, en garibi, bu evin eşiğinden atlar atlamaz, bir çağdan başka bir çağa, bir yaşantıdan başka bir yaşantıya atlamış olması. Kalpaklı, yorgun bıyıklı 'zabit' fotoğrafları. Sevres taksimini gösteren, eski harflerle bir Türkiye haritası; yazı masasına dağılmış, Mustafa Kemal'in söylev ve demeçleri; hatta yıllanmışlıkları ve beraber yaşanmışlıklarıyla, Hüsnü Faik'ten birer parça haline gelmiş eşyaların, odanın içindeki düzenlenişi, onu, geç kalıp heyecanına yetişemediği bir kavganın, hâlâ etkili büyüsüne götürüyor. Mahmud'la iki yıl sözünü ettiği gerçekler, Hüsnü Faik'in çevresinde, elle tutulur bir somutluk kazanıyor. Hele o, Kuva-yı Milliye dosyalarına ve resimlerine gömülmüş ihtiyar komitacı halleriyle, kendiliğinden beliren bu kuvvetli izlenime, apayrı bir canlılık veriyor. Ümid kafasını iyice toplayabilse, rengi ve niceliği her an biraz daha bozulan, şu bulaşık sıvıyı aradan çıkarıp, Hüsnü Faik'e, asıl bu yönden yaklaşacak. Fakat yüz kaslarını geren, bu şiddetli esneme arzusu! Bu, baktığı her yönde uçuşan, aralıklı siyah noktalar? Nasıl yapmalı?

Hüsnü Faik gülümsüyor:

— ... vaziyetten, diyor, resmi makamları haberdar etmek mevzuunda, istical etmeyelim. Görülüyor ki göçmen evleri inşaatı yolsuzluğu Mahmud'un katli, Keleşoğlu'nun itirafları, istisnasız hepsi birbiriyle rabıtalı. Gazetenin ve benim mahkemeye verilmemiz, başka bir cihetten, aynı sebeplere bağlanabilir. Onun için, hukuki bakımdan, en muhkem hareket tarzını tayin etmeli, bilahara faaliyete geçmeliyiz. Hem de, bütün cephelerde.

Yumruğunu uzatarak tekrarlıyor:

— ... hem de, bütün cephelerde.

Ümid: — Şu halde, diye soruyor, şimdi ne yapayım ben?

— Siz mi? Evvelemirde istirahat etmelisiniz. Bu arada ben meseleyi, Avukat Sadık Bey'le, ariz amik müzakere etmek istiyorum.

Ümid, bu evde kalmak fikrini, nasıl karşılayacağını bilemiyor:

— ... tabii, diyor, oraya dönemeyeceğim artık. Yalnız bir Seyahat Acentası'na uğramalıyım. Bana iş vermeleri muhtemel. Zaten, Mahmud'un pansiyonunu tutmuştum, ben. Bu hadise olmasaydı da, babamın evinden ayrılacaktım. Onun için müsaadenizle...

Hüsnü Faik, düpedüz kızdı. Kalktı yanına geldi. Ellerini onun omuzlarına koydu. Daha yumuşak bir sesle:

— Sizi, dedi, bir yere göndermem. Şimdi yemek yiyeceğiz. Sonra ben gideceğim, siz istirahat edeceksiniz. Yalnız kalmanız doğru değil.

Odadan çıkarken, camlatılmış, çerçeveletilmiş, eski harflerle bir gazete sayfası önünde durdu. Ümid'e göstererek:

— Bu, dedi, nedir tahmin edersiniz?

Cevabını yine kendisi verdi:

— ... *Birlik*'in tarihi bir nüshası, dedi. Manşetini size okuyayım: "Şanlı Ordumuz dün İzmir'i istirdad etti."

Ümid dudaklarını ısırıyordu. Mustafa Kemal'in süvarisi, tan yeri yemyeşil ağarırken, dört nala İzmir'e girmişti. Rum mahallelerinden, tüfek sesleri geliyordu. Denizin dümdüzlüğü üzerinde, ebem kuşağı gibi renk renk yansıyan petrol

lekeleri bir görünüyor, bir kayboluyorlardı. Mahmud, Beyazıt Camii'nin ardındaki kahvede, bir el işaretiyle bütün güvercinleri dağıtıyor, omuzlarını çınarlara destek etmiş, ona bir kere daha, hiç bilmediği eski İzmir'i anlatıyordu.

Hüsnü Faik konuşmayınca, palas pandıras, tekrar bin yaşında oldu. Kaşığı tutan eli, bazı da alnının derisi titriyordu. Ümid böyle bir evde hiç yaşamamıştı. Ekşili ve baharlı bir çorbanın sıcaklığına tutuna tutuna, içine dönüp durduğu o kıvamlı sıvıdan çıkmak niyetindeydi. Yemek odasındaki, yüksek arkalıklı iskemlesinde olduğunu duymak. Her tarafın, tertemizliğini görmek. Solgun solgun gülümseyen Selma'nın yüzüne teşekkürle bakmak. O geldiğinden beri, uzaktan uzaktan, koltukların, masaların arkasından, kocaman mavi gözleriyle her hareketini kollayan Süleyman'ı okşamak. Fakat Keleşoğlu, kelimelerini ıslak ve cerahatli pamuklar gibi yüzüne atarak, ne diyor:

— ... melun! Mülevves! Bana bunu da mı yapacaktın?

Selma'nın, önce irkilmesinden, daha tabii ne olabilir? Mahmud'un nişanlısı diye kedi saçlı, olduğu yerde siyah bir dantel zerafetiyle kımıldayan, gözlerinin rengi belirsiz, yabancı bir kız! Kalın, içerlek sesinin mi, yoksa yüzünde baktıkça çoğalan gözlerinin mi getirip yığdığı bir ağırlığı var ki, altında ezilmemek için, ne yapmalı bilinmez! Demek Mahmud, Selma'nın piyanosu dibinde, Nikoğos Ağa'nın yanı başına bağdaş kurup halıya oturuyor, içisıra, bu ince ve siyah kızın, filtreli ağızlığına ateş tutuyormuş! Demek Selma'ya hem dışarıda bir şeyini, hem de önemli bir şeyini unutmuşçasına, dalgın ve kapalı durmasının sebebi: Eğer biraz doğuştan mahcupluğuysa, çok daha fazla, bütün iç sokaklarını, Ümid'in sımsıkı tutmasıymış! Fakat Selma'nın irkilmişliği, kibar ama yabancı davranışı, git git yumuşuyor, ana çekirdeği sertliğini kaybediyor, dağılıyor. Bu şüphesiz, genç kızın da, Mahmud'un ölümüyle giderilmez bir boşluğa düşmüş olduğunu sezebilmesinden. Hele Ümid'le Mahmud'un bağlantısının iki taraflı olduğu düşünülürse, Ümid'in bu ölümle kaybettiğinin, herkesin aynı sebeple kaybettiklerinin toplamın-

dan yüksek olduğu görülmez mi? Ayrıca Hüsnü Faik, bir ara, Ümid'in asıl dramını anlatıyor. Babasının durumunu ve genç kızın yapmaya kararlı olduğu şeyi. Kızının saçlarını okşuyor:

— Sen, diyor, onun ablası sayılırsın.

Ya da yemekten sonra, yün atkısıyla kulaklarını sarıp, holde paltosunu giyerken:

— ... biraz uyumalı, diyor, gece hiç uyuyamamış.

Dolmabahçe saatinin etrafında dönen tipiyle bir göz atıyor:

— Kara kış geldi ha!

Sonra tekrar kızına: — ... arayan olursa, diyor, Sadık Bey'deyim.

Öbür tarafta Ümid, küçük elleri ve ayaklarıyla, nihayet sokulmaya cesaret edebilen Süleyman'ı, ansızın yakalamış; aile hayatına ve küçük çocuklara alışkın olmayanların, biraz sert, pek yerini bulmayan hareketleriyle, sevmeye başlamıştı. Çocuk, dizlerinin arasında, hareketsiz duruyor, fakat başını kaldırmıyordu. Buna rağmen sorularını cevaplandırdı.

— Adın ne bakayım, senin?

— Süleyman.

— Süleyman, ne güzel çocuksun sen böyle?

— Ben çocuk deyiyim ki, uçayım!

Ümid, elinde olmaksızın güldü. Selma onları hole açılan kapıdan, arkalarından seyrediyordu. Kalın kumaştan, mavi gri üzerine siyah kumlu bir etek giymiş; üstüne, kalın yünden örülmüş, geniş ve hayli yüksek yakalı, füme bir kazak geçirmişti Ümid. Böyle geriden ve çocukla oynarken, çok daha çelimsiz, çok daha yalnız ve savunmaya muhtaç görülüyordu. Selma için için:

— Onun, dedi, ablası sayılır mıyım? Muhakkak. En az iki üç yaş küçük gösteriyor benden.

Yanlarına geldi. Süleyman'ı elinden tutup: — ... Süleyman, dedi, şimdi yatacak teyzesi, sizi öpecek ve paşa paşa gidip yatacak.

Her gün öğle uykularına, büyük meydan savaşlarından sonra, kan ter içinde giden Süleyman, bugün yabancılığını

hâlâ sindiremediği, bu annesine hiç benzemeyen misafirin kollarından sıyrılıp, dakikasında ulaşıyor: Ümid'in yanaklarında dudaklarının ıslaklığını, avuçlarında sarışın aydınlığını bırakarak!

Ümid kendi başına gülümsüyor, daha bir vakit; gözlerini pencerelere kaydırıyor, Beşiktaş'tan tipinin üzerine yürüyen tramvayları, saat kulesinin çevresinde çırpınan üşümüş martıları görmeyerek, gülümsüyor. Beraber yenmiş dostça bir öğle yemeğinden sonra, geceden beri kendi bildiklerince yaşayan ellerinin, kollarına yeniden bitiştiklerini, ayaklarının yere eskisi kadar sağlam bastıklarını tespit ediyor. Vücuduyla, vücudunu çevreleyen eşyalar arasındaki kıvamlı sıvıysa, çorbanın baharlı sıcaklığından bu yana, erimiş. Şimdi hem kahvesini içiyor, hem karşısındaki koltukta solgun solgun gülümseyen Selma'yı, soylu güzelliği ve *perfect Lady* haliyle, eski yaşamasından birtakım insanlara bağlamaya çabalıyor:

— ... yumuşaklığı ve güzelliğinin cinsi Gianna ise, fevkalade hanımlığı, Gerda! Kocasının övünmek hakkı.

Selma: — Kocamla, diyor, anlaşamadık: Ayrıldık.

Sözü değiştirmek için de: — ... kazağınız, diye ekliyor, ne kadar güzel.

— Öyle mi? Eski bir kazak halbuki; bir arkadaşım örmüştü, Alman.

Gülümsüyor: — ... sizi, diyor Ümid, bazı hallerinizle ona benzetiyorum. O da sizin gibi müthiş tertipli ve düzenliydi.

Ellerini çaresizlikle iki yanına açıp, sözünü tamamlıyor:

— ... ben beceremiyorum, o kadar. Kötü yetiştirilmişim. Bundan sonra yalnız yaşayacağıma göre, ne yapıp yapmalı, öğrenmeliyim.

Telefon araya girecek. Ahizeyi alırken, Selma'nın gözlerinden, ümitli bir aydınlık geçiyor. Sesinde belirli bir heyecan. Fakat hayır, İbrahim değil. Gazeteden Hüsnü Faik'i arıyorlar. Ragıp İzmir'den gelmiş de! Nerede bulabileceklerini söyleyip, kapatıyor. Ümid:

— Başka birini mi? diyor, bekliyordunuz?

— Bilmem, diyor Selma, galiba.

— Derhal siz onu arayın. En iyisi budur sanıyorum.
— Arayamam, diyor Selma, imkânsız.
— Gurur meselesi mi?
Selma utanıyor: — ... yoo, diyor, nerede olduğunu bilmiyorum.
Ümid, kocaman gözleri ıslak, bir kule halinde paldır küldür kendi içine devriliyor.
— Ben, diyerek devriliyor, nerede olduğunu biliyorum. Derhal ve yüz bin kere aramaya hazırım. Ama cevap veremez ki, Mahmud.
Bir süre sonra Selma, Ümid'i uyusun diye, temizliği bütün bir odayı aydınlatan, sabun kokusu sinmiş bir yatağa götürdü. Karyola, eski pirinç karyolalardandı. Yüksek ve rahat somyalıydı. Ayak ucuna dantelli bir gecelik bırakılmıştı. Sola düşen pencereden, ne yapacağını şaşırmış dumanlı bir deniz parçası ve gittikçe esmerleşen, tozlu, soğuk bir gök görünüyor, rüzgârın ıslığı Ümid'in içini, Dame de Sion'dayken, evde geçirdiği hafta sonlarında, yatağına girerken duyduğu, o yarı mutluluğa, yarı hüzne benzeyen duygularla dolduruyordu; kirpiklerinden akan uykuya, cildinden çok tuzlu bir ter halinde sızan ölüm yorgunluğuna rağmen, yatar yatmaz uyuyamadı. İçinde dışında bir şeyler değişmişti. Keleşoğlu Apartmanı'nı ve getirdiği yaşantıyı, yüzyıllarca önceki bir başka dünya yaşamasına aitmiş gibi, yarım yamalak hatırlıyordu. Uyku neden sonra, fakat birdenbire geldi. Beneksiz, siyah bir yağmur gibi, ansızın bastırdı. Hâlâ daha tek bir şey, Hüsnü Faik'in yemekten evvel söyledikleri, içisıra çalışmakta devam ediyordu:
— ... kendi kendime feda-yı nefsler zamanının geldiğini söylüyordum. Mahmud, bunun ibret alınacak bir misali oldu. Siz de onunkinden aşağı kalmayan bir jest yapıyorsunuz. Hayır, jest diyemeyiz buna; bu, bir aksiyondur.

İrfan, Sirkeci'deki Mardin Oteli'ne, buğulanmış bir taş gözlük ve paltosuz, çok saçlı bir can sıkıntısı olarak girdiği za-

man, Gar'ın saati yarımı göstermekteydi. Bakırköy treninden salıverilmiş yolcular, parmaklarını ısıra ısıra meydana çıkıyor; rüzgârın soluk aldırmayan hızına kapılıp, eski Halk otobüsleri, Edirnekapı tramvaylarıyla aynı anda, toz halinde savruluyordu. İrfan, Evgeniya'nın sırıtkan suratını, iyi temizlenmemiş bir işkembe gibi, herhangi bir çiviye asarak, evden, elinde çantası boynunda atkısıyla, saat ona doğru çıkmıştı. Bir daha dönmeyecekti. Yaptığını Necdet'e anlatıp öğünmek için, dört paket Bafra cıgarası ile silahlanarak, Sultanahmet Cezaevi'ne gitti. Günü değilmiş, bırakmadılar. Cıgaralara, iki satır ekleyip gönderdi: "Dalgamı çok dağınık. Evi bıraktım. Her şeyin, her an, eskisinden daha berbat olduğuna eminim. Eski ölümler bile artık kalmadı." İmzasını az kalsın Neçayef diye atacaktı. Bozuk deli gülüşü parladı söndü. Tipinin altından, boyunlarının üstünde esaslı birer eşek kafası, göz çukurlarında buğulu kahverengi ve siyah kirpikli eşek gözleri taşıyan insanlar geçiyorlardı.

Gülhane Parkı'nda yok bir Mahmud'la resmen atıştılar:

— ... haydi oradan sen de! dedi. Biz mahvolmuş bir nesiliz, anlıyor musun, mahvolmuş! Bize batılı olun dediler, olduk; onlar doğulu kaldı! Bize öğrenin dediler, büyük fikirlere heveslendik, kitaplarımızı yasak ettiler, okutmadılar. Şaka maka otuz yıldır faşizm yaşadığımızın farkında mısın sen? Üstelik hiçbir direnme imkânının da bulunmadığının. Onun için şiddete başvuracaksın. O kadar. Göze göz, dişe diş.

Elindeki çantada iki üç gömleğinden, birkaç çift çorabından başka, hiçbir şey yoktu. Bunu bildiği halde, dinamitle doluymuş duygusu içindeydi. Harıl harıl bir yerleri uçurmayı tasarlıyordu. Babıâli mi olur, Köprü mü olur, Tünel mi olur; öyle kalabalık, önemli bir yerleri! Belki bu yüzden otele, çizgileri aşağı akan çekilmiş bir suratla ve kuşkulu gözlerle girdi. Çabucak Sarı Kartını verip, anahtarını aldı. Zira yukarıda, odasında, Börekçi Peşkov'la ihtiyar İbsen, dün geceden, ne dün gecesi, üç bin beş yüz geceden beri, muazzam semaverlerden çay üstüne çay içerek, onu bekliyorlardı. Biraz sonra Rıfat gelecekti. Kim bilir, belli olmaz,

Mahmud da belki gelirdi. Hatta İrfan en çok onun gelmesini; ihtiyar İbsen ezik sesiyle son yazdığı şiiri okurken, Peşkov'un ve Rıfat'ın yanında, başsız vücuduyla onun da bulunmasını istiyordu.

... oh, bu işi daha dürüst yapmak mümkün olsa
size yardım etmekten çekinmezdim
siz bir tufan için uğraşıyorsunuz
ben Nuh'un gemisini seve seve torpillerdim.

PERŞEMBE

DÜNDAR ortalarda mı yok, iki gündür sesi soluğu mu çıkmadı, bırak kaybolsun! Bu berbat oyunda, kartını geri alan her oyuncu, ne kadar metelik etmez bir oyuncu, demekse; o kadar, üzerinde domuzlar gibi eşindiğimiz bu sofradan, eksilmiş bir boğaz demektir. Eksilen her boğazın, eksilmeyenlerin payını artıracağını bilmeyen kaldı mı? O sebepten, bırak kaybolsun Dündar; ne Otele uğrasın, ne Aysel'i arasın, ne de bizi! Böylesi, çok daha elverişlidir, ziyadesiyle işimize gelir. Zaten sağı solu belirsiz, lüzumundan fazla asabi bir oğlandı. Hiç yoktan mesele çıkarıyor, hem işlerimizi aksatıyor hem tadımızı kaçırıyordu. Yalan mı? Ankara'da neler yaptı, hatırlasana! Bırak Ankara'yı, buraya geldik geleli, başımıza çıkardığı dertleri hatırla, yeter. Yok Aysel onu seviyormuş, haydi kıza dayak. Yok, bir komplo kuruyormuşuz, bize beş karış surat! Başa çıkar mı canım? Ne demişler hem, kuduran köpek başını yer; eh o da son günlerde pek azmıştı, gözüne bir görünecek varmış! O şişko herifin bakışlarını, daha ilk gördüğüm gün beğenmemiştim ben, kendi kendime bu adam malın gözüne benzer, tetik bulunmalı demiştim. Anlaşılan bizim deli, damarına bastı, o da bir güzel dersini verdi. Eline sağlık! Aysel'in öcünü almış oldu. Bizim de. Üstelik Dündar, o külhanbeyi sporcu etvarıyla aramıza yakışmıyordu ki! Gitsin varsın! Yalnız Ankara'ya çıkıp, Hacı'nın başına tebelleş olmasın da, ne halt ederse etsin! Onun da kolayı var, bugünden tezi yok, Kadri'nin adresine tafsilatlı bir ELT telgrafı sallarız, vaziyetten onu haberdar ederiz, bu iş biter.

Dürnev, gözlerini kısmıştı. Kirpiklerinin arasından dışarıya, bir bakır aydınlığı sızıyordu. Otelin salonunda, Tevfik'le karşılıklı olarak işgal ettikleri masayı, biraz bu garip pembelik; bira da onun, sabah sabah fazla lüks görünen, makyajı fevkalade itinalı geçkin fahişe yüzü, diğerlerinden ayırıyordu. İçi içine sığmıyor. Uğraşa uğraşa, nihayet, bugün öğleden sonrası için, Aykut'dan randevu kopardı. Birazdan gidip Nisuaz'a, Güner'e haber bırakması gerekiyor. Fakat Tevfik lafı uzatırsa...

Uysal Tevfik lafı uzatıyor: — ... ayrıca sen, Aysel'den iş çıkaracağını sanıyorsan, aldanıyorsun: Gün geçtikçe daha çok içkiye düşüyor, içkiye düştükçe kendini ihmal ediyor. Sonu yok bu kızın. Keşke bu adamı sıkı tutabilse de, o da gitse! Niye şaşırıyorsun? Hâlâ daha, Aysel'den para çıkarmayı umman, budalalık sayılır bence. Kraliçeliğini herkes unutmuş, pek elle tutulur bir güzelliği de kalmamış. Bırak gitsin! Yenisini buluruz: Daha taze, daha söz dinler, daha az ukala kızları! Sen de görüyorsun, neler var ortalıkta, ne piliçler. Hem ne dedim az önce, çekilen her kişi geriye kalanların payını çoğaltır. O da giderse...

Tevfik, inatçı bir musluk sızıntısı gibi, tekdüze, hiçbir hecesi öbürlerinden sesce ve ifadece farklı olmayan mırıltısını, kızarmış ekmek dilimine tereyağıyla beraber sürüyor. Bıçağının ucunu dokundurarak. Aşırı bir dikkat, büyük bir ihtiyatla. Aylardır süregelen sinsi çalışmasının beklediği sonuca ulaştığını, Dündar'ın devamlı kışkırtmalara dayanamayıp, parlayarak elendiğini; o gidince, Aysel'in de gitmekte gecikmeyeceğini, açıkça görüyor. Ne kadar sevinse, sevincini zehirli bir sürü mantar gibi ortalığa boşaltsa, haklı. Hacı'dan gelecek parayı beş yerine üç kişi paylaşmak, böylelikle kadın saçlarından örülmüş manyak hayaline birkaç bin lira önce varmak var.

Çünkü otel tahtakurusu ve bar kenefleri arasında gidip gelerek, yıllardır bu yanındaki köpeklerle ne yaşamış olursa olsun; o, yani Uysal Tevfik, hiçbir şekilde, genç yıllarında kaptığı kadın berberliği mikrobundan kurtulamıyor. Mu-

hakkak, hem de Beyoğlu'nda fevkalade zarif ve muhteşem döşenmiş bir kuaför salonu olacak. İstanbul'un en kibar, en namlı kadınları oraya gelecekler. Renk renk, çeşit çeşit saçlarını, çok daha başka, çok daha operatöre benzeyen bir Uysal Tevfik'in, avuçlarına bırakacaklar. Gümüş beyazı bukleler titreyecek. Antrasit siyahı, küstah ve ısırıcı topuzlar, top gibi patlayıp dağılacak. Hiçbir fildişi tarağın ayıramayacağı, ölesiye düğümlenmiş kıvırcık kızıl perçemler ve fırça kıllarından akı akıveren Viyana kumralı kâküller. Saç tutkusu onu öyle ters bir yerinden yakalamış ki, bir kadın berberi açmak arzusu, düpedüz mal sahibi olup, para kazanmak arzusu olmaktan çıkıyor; gizli okşamalara, parmak ucu dokunmalarına fırsat hazırlayacak, aykırı bir cinsel zevk haline geliyor. Bankanın birinde, üst üste koyabildiği kaç parası varsa, yeniden bir şeyler ekleyip, bir an önce hayalini gerçekleştirmek istemesi bundan. Hele İstanbul'a geldiler mi, gözü hiçbir şey görmez oluyor. Hepsi gitseler, ölseler, parça parça olsalar da, Ankara'dan gelecek para bütünüyle ona kalsa. Belki böylece daha birkaç Anadolu seferine çıkmadan, saç panayırını bir kerede Beyoğlu'na kurabilir.

Dürnev, dudaklarının ucuyla iki laf edip, onu ansızın söndürüyor.

— ... Dündar'ı bilmem ama, sen Aysel'den kork. Adama metelik kaptırmaz. Kiminle olursa olsun, nereye giderse gitsin, mutlaka gelir payını ister. Hem Dündar'ın, suyu başından kesmek için, Ankara'ya gitmediği ne malum?

Alaycı bir gülümsemeyle karalıyor:

— ... payımız çoğalacak derken, ister misin?..

Otel koridorlarında sızlayan sabah zilleri. Odaları şaşıran uykulu garsonlar. Niko kayıp sesini tamamen yutmuş, parmaklarına hohlaya hohlaya, az sonra gidecek iki yolcunun faturasını çıkarıyor ve yanlış çıkarıyor. Antre'de yan yana duruşları ve etiketleriyle adamakıllı yabancı, irili ufaklı valizler. Kızarmış ekmek ve sütlü kakao kokusu. Yalnızlık diye birisi, bütün boş masalarda oturmuş, kaç bin

yıldır yaşadığını hesaplıyor. Cam köşelerinde, dokuması seyrek, hayli kaba bir kar. Bu ne soğuk, yahu?

Uysal'ın, Hacı'yı ikaz etmesine lüzum kalmadı. Gri, dudakları buz tutmuş bir müvezzi, Hacı'dan bir telgraf getirdi: "Emaneti Banka havalesiyle telledik Hacı." Aynı anda Uysal Tevfik'le Telsiz Dürnev, çarçabuk ve kendilerinden emin, birer kaz gülümsemesi edindiler. Yıllardan beri zaten çok iyi anlaştıklarını, aslına bakılırsa dünyanın güzel olduğunu ve pekâlâ uyuşup gittiklerini, bir kere daha keşfettiler. Otel, Niko, İbrahim ve İstanbul, belirli bir şekilde küçülmüştü. Karın beyazlığı daha az göz kamaştırıcı, soğuğun şehre dağılışı çok daha önemsizdi. Dürnev dudaklarını yalayarak Aykut'a giderken, içisıra, işlemeli bir dağcı kazağı götürüyordu. Uysal Tevfik, kalın ve sessiz kauçukların tepesinde, arkadan ilikli beyaz ve kısa kollu gömlekler giymiş, dükkânında yumuşak, varla yok arası ve açık mavi kadın saçları tarıyordu. Gürültüyle, öksürüp güldüler. Dündar her bakımdan oyunu kaybetmişti. Hacı'dan gelen bu son telgraftan Aysel'e tek kelime bahsetmeyeceklerdi. Dürnev kuaför salonunu perde ederek, pekâlâ lüks bir "ev" işletebileceğini, ellerine en az kullanılmış ve en seçkin malların düşeceğini kurmaya başlamıştı.

— Ah, ah! diyordu, sen nesin ne? Boşuna Uysal Tevfik dememişler.

Ya da: — Bakma, diyordu, atışırız matışırız ama aramızdan su sızmaz.

Uysal Tevfik: — Eski dostlar, diyordu, düşman olur mu?

Halbuki bir yandan hilekâr tilki pazarlığını yürütüyor; geniş ve düz alnına yeni yansımalar aranıp:

— ... Aysel'den yakayı sıyırmak mademki zor, bu işi becerene kadar, Dürnev'in yardımına muhtacım! diyor. Bir kere Aysel'i kündeden atayım, sıra buna gelir. Ağzı yüzü boyalı bir leş, esans kokan bir orospu ölüsü, neme gerek benim?

Dürnev başını sallıyor:

— Ah, ah! diyor. Fitne-i fücur! diyor. Fesat kumkuması. Defolup gitsene artık. Bıktım mızmız sesinden, otomobil tekerleği gözlerinden.

Uysal Tevfik, daha birkaç dakika, ihtiyatla sağı solu elledikten sonra, kalkıp gitti. Urfa'daki, Şen İstanbul Barı'nın istediği konsomatris kızlar için, Beygir Kâzım'la görüşecekti.

Arkasından, mantosunu giymek üzere odasına çıkan Dürnev, merdivenlerde Aysel'e rastladı. Aysel, tozu alınmış buzlu bir ampul gibi, pırıl pırıldı. Bütün sivri köşeleri yumuşamıştı. Pürüzsüz güzelliği, o saldırgan küstahlığından sıyrılarak, gururlu ve kendinden emin bir rahatlığa kavuşmuştu. Ancak olağanüstü hallerde giydiği, leopar mantosu üzerinde olduğuna göre, Otel'in sabah merdivenlerinden, İbrahim'in yanı sıra önemli bir yere gidiyor demekti. İbrahim, bir deniz kaplumbağası hışırtısıyla Dürnev'in yanından geçti. Onları, konuşsunlar diye, merdiven sahanlığında askıda bırakıp, aşağıda ilk rastladığı telefona sarıldı. Dünden beri kafasını burgulayan bir şeyi yapacak, Hüsnü Faik'in kızı Selma'yı arayacaktı.

Dürnev Aysel'in kolunu tutsun, sorsun mu: — Nereye kız?

— Ev bakmaya gidiyoruz, Boğaz'a.

— Ev bakmaya mı? Ayol aceleniz ne, daha dün bir, bugün iki.

Aysel mantosunun yakalarını kaldırıyor: — ... acele eden ben değilim, diyor, o! Parasının çok olduğu kadar aklı da çok mu, orası pek anlaşılmıyor. Hem yerleşmek istiyor, hem bundan korkuyor gibi bir hali var.

Bir basamak inip gitmeden sözünü tamamlıyor:

— ... talihim hep böylelerinden açılmış. Ne dersin?

Ne mi der? Bir kere İbrahim'i güzel bulmuyor, güzel bulmuyor demek lafın gelişi, suratına bakılmayacak kadar çirkin buluyor: Şişman, iri, hantal! Üstelik, beyefendi hali de olmayan şişmanlık onunkisi. Genç de sayılmaz. Doğrusu ya, onun yanında Dündar, filinta gibi delikanlı. Fakat Aysel'in güzelliğine ne demeli? Tevfik gelsin görsün, kızda iş kalmış mı, bana söylesin. Ne de olsa İstanbul Güzeli Aysel bu: Öyle hemen pörsüyüverir mi? Kendini ihmal etmesine ediyordu ama; bak, yanında adam akıllı, laftan anlar birini

bulunca, nasıl hemencecik toparlandı? Çok mu zengin acaba herif? Kızla konuşamadık ki şöyle iki satır, anlayayım, dinleyeyim. Anlamam da lazım, zira bakarsın ev bulmak filan derken Tevfik'in dediği çıkar, Aysel de herife eklenip... Aysel de değil mi? Ona gelinceye kadar, kaç kız başgöz oldu, benim elimden.

Gözlerinden bir karaltı geçiriyor:

— ... hey gidi günler, hey! O sene Azeriler gelmişlerdi, Maksim'e. Bir Kazbek Murat vardı içlerinde, levent gibi delikanlı; boyda boy, bosta bos! Clara'yı görür görmez, abayı yakmıştı. Felek yâr olmadı ama... Yoksa Clara da bu Aysel gibi, Benli Nedret gibi, Eleni gibi, bir münasibini elbet bulacaktı. Eğer Kâzım olacak, o karasevdalı...

Bu eski insanların içinden kurtulup, aynada kendini görebilmesi bayağı zor. Her biri köşeden, başını uzatıyor. Hepsi, korkunç bir şekilde, genç kalmış. Üstünden birkaç gün geçtiği halde, saçının yeni rengiyle, hâlâ kendini yadırgıyor. Her zaman olduğu gibi, bir bakışta eksiğini fazlasını seçemiyor. Göğüsleri sarkmış galiba biraz: Sutyeni gevşemiş olacak. Germeli. İyice germeli. Yanağının kırmızısı, biraz fazla. Olsun. Tazelik verir kırmızı. Aysel, şişkosunun koluna girmiş, ev bakmaya gidiyor. O da, öğleden sonra Aykut'una gidecek. Biblo gibi çocuk ayol, soyununca kim bilir daha ne kadar incelir: Göğsünde iki mavi benek, memeleri; daracık kalçaları, pespembe poposu...

Nisuaz'a ağır ağır gitti. Acelesi yoktu. Kalabalık bir kar yağıyor, rüzgârsız hamaratlığına, büyük çalışkanlığına rağmen, Beyoğlu'nda yine azınlıkta kalıyordu. Ekşi bir linyit kokusu, sokak aralarını tutmuştu. Tramvaylar delik deşik olmuşlardı. Tepebaşı'ndan Galatasaray'a çıktığı sırada, bir vitrinde, tam Aykut'a göre, işlemeli bir yün kazak gördü. Dehşetli pahalı bir kazaktı bu. Dönüşte almayı kararlaştırdı. Postahane'nin oralarda, kara ve soğuğa metelik vermeyen, eşkıya bıyıklı iki üniversiteli, ona birkaç dakika Aykut'u unutturdular. Bir de, daha aşağıda, fark eder etmez adeta çarpıldığı, tayyörlük yünlü kumaş!

Garson Mariça, bir müşteriye kahve götürüyordu. Ona:

— *Kalimera*, dedi. *Kalimera* Mariça.

Körlüğü iyice ilerlemiş olmalı ki, Mariça onu güçlükle tanıdı:

— Ah, dedi. Madam Dürnev! *Kalimera!*

Dürnev: — Nasıl gidiyor? diye sordu.

— İyidir Madam Dürnev, iyidir çok şükür.

— ... Güner için, haber bırakacaktım da.

Mariça, pastaların bulunduğu vitrin üzerindeki bir paketi göstererek:

— ... paketi burada duruyor, dedi. Çarşıda gitti, şimdi gelecek.

Ona bir sandalye çekti:

— Buyurun Madam Dürnev, bir kafe-viyenuaz içersiniz?

Dürnev, Mariça'nın, Tatavlalı Rum hovardalarını kırıp geçirdiği günleri gayet iyi hatırlıyordu. Mariça'yı, bazılarına göre, kokain mahvetmişti, bazılarına göre Kirye Pekmezidis! Hani, Talimhane'ye doğru, Pekmezidis apartmanları var ya!.. Dürnev bir cıgara yakacak oldu, görünmez bir tarafından 1925 senesini tutuşturdu. Kar hâlâ, bu defa geçmiş yılların üzerine de, olanca ağırlığıyla bembeyaz abanıyordu. Kendi kendine mırıldandı.

— ... nerede kaldı Güner orospusu?

Güner ne yapsın? Saçlarının platin tozunu sağına döküyor, olmuyor; soluna döküyor, olmuyor; kendisini, alnında incecik gerilmiş kalem çizgisi kaşları, tek tek ayrılmış lacivert rimelli kirpikleriyle; hangi hayal kurma anında, Freddy Mills'in karısı yerine koysa, yerleştiği yerleşeceği bütün Amerikan evlerinin, renkli Amerikan filmlerinde kullanılmış olduğunu görüp şaşırıyor. Yeni ışıklar düşünüyor, durup dinlenmeksizin: Kaşlarını, Freddy'nin hoşlandığı gibi daha sivri uçlu, daha ince kalemlerle, daha kavisli çizmeyi; kauçuk sutyen kullanmayı, takma kirpik edinmeyi! Sabahları, bir türlü kopamıyor aynalardan. Her saat başında, yeni bir elbise diktirmeye başlıyor. Kar yağıyor, öyle mi? Kalın, nefti yünlüden bir pantolon giyiyor ayağına; Amerikan

botlarını geçiriyor; sırtına kürk dökarını, başına yeşil başlığını, bir de yapma incili siyah kar gözlüklerini takındı mı, oldu artık. Beyoğlu'nda onu kim görse:

— ... aaa, diyecek, Güner mi o? Ayol, ne şık?

Şık tabii ya! Madam Atina'ya gidiyor. Madam Atina, işten anlar gözleri ile, dalgalanıp duran kalçalarına bakıp bakıp:

— ... bu ne sıklık bole, diyor, Güner?

O, buğulu dudaklarının olgun kızıllığını, aynalara uzatıyor:

— ... Bir Amerikalı'yla, diyor, sevişiyoruz da.

Sonra dün, sabahtan akşama kadar, Kılçık Nazım'a belki yüz kere telefon ediyor; yüzünde de, onun hırıltılı hergele sesini, hattın öbür ucunda, ele geçiremiyor. Yok. Kılçık Nazım. Yok, yok! Oysa Freddy'ye Ankara'dan gelen mektubu verip, karşılığında ondan para çekmeyi kurmuştu. Hakkı zaten bu para onun. Freddy Mills ile ilgili bütün sorularına, başlangıçtan beri, tıkır tıkır cevap vermedi mi? Ayrıca Kılçık Nazım'ın bizzat kendisi, daha işin başında, iki taraflı avantadan bahsetmedi mi? Avantanın birinci tarafı, şükür Allaha, belki Güner'i Amerika'lara kadar götürecek. Ama ikinci tarafı, neden aksıyor?

Baktı ki meseleyi telefonla halledemeyecek, bu sabah, Beyoğlu'nda alışverişi bitirir bitirmez, paketlerini Mariça'ya emanet edip, ilk rastladığı taksiyle doğru Nazım'ın garajına gitti. Gitti de, ne oldu? Yine hiç! Orada suratı silme sivilceli bir oğlan, onu müthiş şıklığıyla karşısında görünce lafını şaşıra şaşıra, Nazım Bey'in üç gündür Garaj'a uğramadığını söyledi. Allah Allah, nereye gider bu adam? Parayı vermemek için numara yapıyor desem, daha iş bitmedi ki! Mektup bende, Freddy Ankara'da.

— ... peki, diye soruyor, nerede olduğunu biliyor musunuz?

— ... bilmiyoruz, diyor çocuk.

— ... evinde yok mu? diye soruyor. Uçmadı ya.

— ... bilmiyoruz, diyor çocuk. Malumatımız yok.

Nisuaz'a döndüğünde, Dürnev kalkmak üzereydi. Salo-

nun rutubetli loşluğu, kirpiklerinin arasından, her zaman her yerde sızan bakır aydınlığını emip bitirmişti. Her şey bir yana, az önce gördüğü kazağı, o gidinceye kadar başkalarının alacağını tasarlayıp, telaşlanıyordu. Güner tam bunun üzerine, toz toz parlayan beyaz yaldızı, gözlüklerinin çok yukarısında bir yerde, uçacakmış gibi kımıldayan incecik kaşları ve öpüşmeye hazır ağzıyla, çıkageldi. Hemen Philip Morris dumanlarına sarındı. Sedef yansımalı dişleriyle, küçük kahkahalar doğradı.

— ... aa darılırım abla, dedi. Hemen gitmek olur mu? O kadar beklemişsin.

Dürnev, gözlerini kısarak süzdü onu: — Çok şıksın, dedi. Artist gibisin.

Güner gözlüklerini çıkardı:

— ... Amerikalı dostu olan, dedi. Değil mi ablacığım.

Arkasından: — Aysel nasıl? diye sordu.

— İyi maşallah. Yüklüce bir iş tutacak gibi ya, dur bakalım. Seninki ne âlemde görmeyeli?

— Ankara'da. Bugün dönecekti ama, dönemiyor, bu sabah telgrafını aldım. İşi uzamış biraz, belki *week-end*'e yetişirim diyor.

Dürnev iç hesabını yürütmeye koyulmuştu: — ... Coni'nin burada olmaması daha iyi. Öyle ya, dostu burada oldu mu, ev her an kıza lazım olabilir. O zaman verse bir türlü, vermese bir türlü. Şimdi rahat! Fakat lafı nasıl açmalı?

Utanıyordu galiba. Bunu gizleyebilmek için. Philip Morris paketine uzandı. Dumanların arasında:

— ... şey, dedi, bugün öğleden sonra evde değilsen...

Güner, için için: — ... elli yaşında yok mu bu karı, dedi. Güldü.

— Maşallahın var, dedi, abla! Ev senin.

Kendisi nasıl olsa, Madam Atina'nın bulduğu "işe" gitmeyecek mi? Gece eve döneceği şüpheli. Dışarıdan gelince, burası basbayağı sıcak. Gümüş saplı Mütareke bardaklarında, tatlısu frengi bir çay, durduğu yerde, daha başka bir kırmızılık ediniyor. Mariça ön tarafa, Şark Sineması'na ba-

kan büyük vitrinin arkasına oturup, sabah gazetelerini ezberlemeye başlamış, ihtiyar zenginlerin ve geveze emeklilerin, yalnızlıktan çatlayan masalarını, el yordamı, kör yürüyüşü ve aşınmış fahişe gülümsemesiyle, birer ikişer birbirine bağlıyor. Sonra hepsi birden, buğulanmış camın ötesini seyre dalıyorlar. Yepyeni bir kar, bu defa mutlaka kazanmak üzere, parça parça Beyoğlu'na saldırıyor. Sıhhatli, taptaze gülüşü, ağzında bir diş macunu kokusu gibi uçuşan genç bir kız, kendi yaşlarında bir oğlanın koluna giriyor. Karın altında kolkola uzaklaşıyorlar. Sanki bir film bitti. Şimdi birdenbire fon müziği yükselecek. Camın üzerinde "son" yazısı. Kalkacaklar.

Nisuaz.

İbrahim, saat bir! Vay canına, o kadar oldu mu? Oldu ya, üstelik kar yağmıyor artık. Şehri, bembeyaz bir boşluk halinde, Boğaz'ın ve Haliç'in iki yakasındaki yerine yerleştirip, ansızın durdu. Fakat sen, sen herhangi bir pasaj birahanesinde, sadece bir duble bira içeceğim deyip kendi kendini aldatarak, böyle Suudi Arabistan kadar bir bonfilenin karşısına oturdun mu; her şeyi ve bu arada, sabahını rezil rüsva eden rüzgârsız karı; ve bizzat İstanbul şehrini unutuyorsun.

Etin üzerinde tereyağı, esrarlı bir ışıltıyla eriyor. Bıçağının ucunda lif lif açılan, yeterince pişmiş, yeterince kanlı ve şaraplı, krallara layık bir sığır dokuması. Islak sarı buğulanan, patates püresi. Yanı başında kimyasal bir eriyik renk ve kıvamındaki o anlaşılmaz pancar salatasından, gözlerine çığlıklı bir çift göz gibi dikilmiş, pırıl pırıl zeytinler. Bira, büyük bardağında, bir Siyam kedisi gibi kabarıyor. Ve sen, Benetti'nin ve Seyit Sabri'nin ele geçiremediği, pabuçlarının içinde ayakları, göğüs kafesinde yüreği ve suratında gözlerinin beyazı büyük adam; oturduğun andan itibaren, işte bunların tutsağısın! İçi hiçbir şekilde rahat olmayan, aklı fikri, şişmanlıyorum, hani bugün de yemek yemeyecektim, kaygılarında bir tutsak hem de!

Haklısın. Yine de, üstüme varma. Şişmanlıyorum. Bu düzende tıkınırsam, kim bilir daha ne kadar şişmanlayacağım. Bunu bilmek bana yetiyor, onun için üsteleme! Adamın belsiz dolaşması, önünde, her şeye burnundan önce giren, bir hörgüç taşıması ne demek? Ben işte buyum. İbrahim'im ve şişmanım. Boynumdan göğsüme çizilen çizgi, düzgün bir erkekte olduğu gibi, göğüsten karına geçerken çukurlaşmıyor bende, aksine acayip bir şekilde kamburlaşıyor. Böylece beni, herkesten çok kendi gözümde, aşağılık bir tanker haline sokuyor. Fakat şarapta bekletilmiş etin tadını bilir misin sen? Dilinin üzerinde genzine yayılan ürpertici lezzeti? Hayır mı? Konuşma öyleyse.

Kaldı ki benim için yemek yemek, yarı yarıya intihar etmek demek. Belki tuhaf bunu söylemek ama, doğru. Nasıl başkaları, ümitsizliklerin sonunda kendilerini, herhangi bir zehire salıveriyorlarsa, ben yemeğe salıveriyorum. Geleceğimden, kurmayı tasarladığım emekliye ayrılmış kurt mutluluğumdan emin oldum mu, bozulmuş çizgilerimi kurtarabilmek amacıyla, domuz irademi işin içine karıştırır, yine de perhiz yapabilirim. Yapmıyor muyum? Yapıyorum da. İş, emin olayım. Ne zaman ki böyle tökezliyorum, beklemediğim bir yerde yeni bir hayal kırıklığı tokmak gibi kafama iniyor, kendimi içkiye vermiyorum ben, asmıyorum da; işte böyle Suudi Arabistan kadar bonfilelerin, İsviçre kadar suböreklerinin başındayım: Yiyip, kendimi büsbütün bozuyorum.

Dün akşam Rıza aradı, Küçük Rıza. Telefonda, aşağılık gülüşüyle, pis bir çaydanlık gibi fıkırdıyordu. Boyacıköy'le Emirgân arasında, bir ev bulmuş. Yukarıda, bahçe içinde. Onu haber verdi. Komisyoncu alışkanlığıyla, övmek için, bir kitaplık laf etti. Ben bu Küçük Rıza'yı, günahım kadar sevmem: Mebusların, vekillerin, partici esnafının, şunun bunun maşasıdır, adamı dakikasında satar. Nitekim ev aradığımı, çoktan Seyit Sabri'ye yetiştirmiştir. O da beni sevmez. Bu karşılıklı tiksintiyi sebep sayıp, herifin canını cehenneme göndermektense, ev aratmak kabilinden bazı iş-

lerde kullanmayı, daha pratik buluyorum. O da, üç beş kuruş eline geçirdikten sonra, babasını vursan tınmayacak bir tıynette olduğundan, işimiz aksamıyor.

Ev gerçekten hoşuma gitti gitmesine; pencerelerinden bakıp bakıp bitiremeyeceğim Boğaz'ı, bahçesindeki siyah çamları, dört küçük odası ve sürgün şehzade yalnızlığıyla, içime sımsıkı yerleşti. Onu, bakışları kırlangıçlar gibi dağılan bir Türkân'la tamamlayamayacağımı, tamamlamama imkân olmadığını bildiğim halde. Yazlık diye oturanlar çıkalı, birkaç ay olmuştu. Ev sahibi, bir yıllık peşin kira istediğinden, başkaları tutmamıştı. Ben, o anda tutabilirdim. Nihayet yirmi günde döşenir dayanır, yirmi birinci gün, perdelerin ötesinden ayaklı bir abajurun durgun aydınlığında, hassas bir elektrofonun, Mozart'ın, ya da Rameau'nun, çok az bilinen bir parçasını çaldığı işitilebilirdi. Ben, şüphesiz başımı koyacak, kuş tüyü yastıklar aranırdım. Derin bir akvaryum sessizliğinde, ellerimi, ağzımı ve gözbebeklerimi, ayrı ayrı, uzun uzun dinlendirir; yılların biriktirdiği beyaz öğürmelerin, sarı iç bulantılarının kirli sarsıntısını, böyle kar altında bir ahiret görünüşü kazanmış. Boğaz sırtlarını seyrederek giderirdim. Ne para lafı, ne pul! Ne Noter yoluyla protesto edilen senetler, ne Borsalar'da tahvillerin akşamdan sabaha kadar değer değiştirmesi. Bono'dan bahsedeni, çek lafını ağzına alanı, çekip bir kerede vurursam şaşmamalı. Uykularıma, İtalyan gazetelerinin, Borsa sayfaları girmeyecek. Sabaha karşı, kan ter içinde uyanıp, tabancamın yastığımın altında durup durmadığını yoklamayacağım.

Benim ne istediğimi, daha ben bilmezken, Mordohay sezmişti, o zaman. Anadolu'nun bilmem hangi kıracında inşa edilecek bir barajın ihalesini, al takke ver külah, üzerine yaptırdığımız Alfieri di Fiorentina kumpanyasının, milyonlarca liret tutan komisyonunu kasasına kilitledikten sonra, Yahudi elleriyle yazıhanesinin bir köşesindeki içki bardağına uzanıp:

— ... değiştir bu kafayı, demişti bana, neden işlerine başka bir İbrahim daha karıştırıyorsun anlamıyorum. Sen

de herkes gibi yapsana: Dışarıda kurt gibi yaşa, evinde melek gibi. İkisini birbirine karıştırdın mı sonu gelmez.

Ben, epeyce zamandır, her şeyi birbirine karıştırıyorum. Bach'tan bir şeylere kulak verip, Beethoven sandığım oluyor; Schumann'la Mendelsohn'u karıştırdığım! Selma'nın sesini telefonda ne gün işitsem, Türkân'ı dinlediğime eminim. Bu evi görmek, gelecek hayatımda tutabileceği gerçek yeri tespit edip, erkekçe ve kadınca değerlendirebilmek için, buraya Selma'yla gelmem gerekirken; alıp Aysel'i, bu kraliçeliğini otellerde votka şişelerinde çalkalaya çalkalaya ufalamış, otel sarışınını getirdim. Hiçbir bok anlamadığı, malûm. Ömründe, buna benzer bir evde oturmadığı halde, evvela semtini beğenmedi. Arkasından küçük buldu. Sonunda kaloriferinin noksanlığını, Garaj'ının yokluğunu, parti vermek için salonunun, salonunda Amerikan barının olmadığını bahane etti. Ne hizmetçi odası varmış ne misafirleri için birkaç yatak odası. Ayrıca dönerken, elimi bir kedi yavrusu gibi avuçlarına alıp, okşaya okşaya:

— ... hem, diyor, ne diye Emirgân? Nişantaşı'nda, Şişli'de, ne güzel apartmanlar yapılmış. Senin gibi bir adamın oturacağı. Burası ihtiyarlamış biri için, bir de belki yazlık olarak tutulabilir. Yoksa sosyetik yaşamak isteyen...

İbrahim, saat bir buçuk oldu, farkında mısın? Farkındayım: Birkaç dakika da geçiyor. Her öğleyin, Pasaj'ı yalayıp geçen öğle sarhoşlarının, midelerini, naylon torbalar gibi fıçı birası, kokoreç ve turşuyla doldurup, yanlarına alarak sıvışmalarından belli. Birazdan ben de, günahım neyse ödeyip, kalkacağım. Saat ikide, Tilla'da olmam gerekiyor. Orada, par par yaşanmış, kurukafa işaretli on yılımın her dakikasından söktüğüm, yaşantı diye neyim varsa hepsini, yukarıda bir şapkayla, aşağıda bir çift ayakkabı arasına, yusyuvarlak sıkıştırıp, on yıl sonraki İbrahim olarak, on yıl sonraki Türkân'ı göreceğim.

Sabah, Hüsnü Faik'in kızı bunu söylediği zaman, sersemlemiştim. Benim Türkân'ı görmek isteyişimi, şu şu ve şu sudan sebebe bağlayıp açıklamak, mümkün görünüyordu

da bana, onun beni görmek isteyişi için, akla yakın hiçbir sebep bulamıyordum. Evvelce bulamamıştım. Bir mühendisle, hem de sevişerek evlendiğini öğrendikten sonra, büsbütün bulamayacağımı söylemek gerekli mi? Hayır, ümitlenmiyorum. Daha doğrusu ümitlenmenin, yeni yeni kanat alıştırdığım bu yaşama düzleminde, alçakça bir şey sayılması icap ettiğini seziyorum. Kaldı ki Türkân'ın evlendiğini işitmek, temizlik ve sağlamlık konusunda ona bağlandığım hal şekillerini, zaten ve bir saniye içinde, tuzla buz etti. Etmedi mi? Öyleyse birazdan oraya, kendi kendine gelin güvey olmuş tombul bir enayiyi götürüp, vardığı ölüm çizgisinden, başladığı hayat noktasını göstereceğim. A'sı da bu, B'si de. Bir de ne olabilir? Hanidir, içinde Türkân'la yaşayacağımı tasarlaya tasarlaya geberdiğim evi gördüğüm gün, bu eve adım atamayacak yabancı bir Türkân'ı görecek olmanın, acı alayı! Viyana'da, o dehşetli günlerde, Benetti'nin adamlarından kurtulmanın, hiçbir işe yaramayabileceğini düşünmeliydim. İnsan kendini eskittikçe, ne olmak istediğiyle ne olabildiğini, ne yapmak istediğiyle ne yapabildiğini; ve bunların arasındaki, ışık hızıyla ölçülebilir uzaklığı, daha açıkça, daha çırılçıplak görüyor. Eğer dakikasında ölmüyorsa, kim bilir belki bu, ya zaten senelerce evvel ölmüş olduğundandır, ya da bundan böyle ölümünü yaşayacak olduğundan.

Saat iki der demez kalktı. Az sonra müthiş bir matador karşısına çıkacak ihtiyar ve sarhoş bir boğanın korkunç yalnızlığı ve önüne geçilmez kötümserliği, bütün ufuklarını kaplamıştı. Aynalı Pasaj'dan Galatasaray'a geçerken, karşılıklı her iki aynanın arasında, en az iki yüz İbrahim'di. Kalabalığını sevmiyor, o ana kadar tanımadığı bir korkunun, yeni bir nabız halinde, içinde bir yerinde atmaya başladığını hissediyordu. Pasaj'ın çıkış kapısında durdu. Purosunu yaktı. Saçlarını taramak istiyordu galiba. Bunu yaparsa, kendini hiçbir zaman ciddiye alamayacağını ve affetmeyeceğini düşünerek, taramadı. Hava daha soğmuş. Kar yok. İngiliz Sarayı'nın üzerinde, hızla yer değiştiren donuk pırıltılar. Görünmez bir ustura bileniyor sanki. İbrahim'in derisinde bileniyor.

Tilla'ya birdenbire girdi. Fevkalade resmi giyinmiş yaşlı bir garson, dipte bir köşeye sokulmuş, kuşkulu hafiye gözleriyle iki yalnız müşterisini gözetliyor, gizlice cıgara içiyordu. Üçü birden İbrahim'e baktılar. Öbür ikisi, İngilizce bir spor dergisine yığılmış iri bir adamla, gözlüklü herhangi bir kadındı. İkisi de İbrahim'i ilgilendirmiyordu. Türkân gelmemişti demek. Birkaç saniye ne yapacağını kestiremeyerek, sıfırla sonsuz arasında, belirsiz ve kaypak bir yerde; beyazı ağır yuvarlak gözleri, paltosunun cebinde yumrukları, ağzında purosuyla bekledi. Camlı kapıdan çıkacağı sırada, yıldırımla vurulmuş gibi durdu. Bütün buldog suratıyla, gözlüklü bir kadına döndü: Bu, Türkân'dı.

Nasıl bir Türkân? Daha doğrusu, ne kadar Türkân? Oturduğu koltuğun maddi varlığına, hiçbir beşeri derinlik katmayan; bu şıklığı yanlış, jestleri küçük memur, sesi çatlamış kadınla; bale dersinden savrulup çıkan, bakışları dağınık o üniversiteli kız arasında, hiçbir bağlantı kurulamaz. O, çağının ve çevresinin bir özelliğiydi. Belki herkesten süzdüğü, ayırdığı bir beğeni sentezini gerçekleştiriyor; bunu herkese karşı kullanarak, kendini onların yavanlığından kurtardığı kadar, hepsine örnek oluyordu. Buysa, çağın ve çevrenin genelliğinden bir parça. Açık renk çerçeveli, yuvarlak miyop gözlükleri. Dudağında yarısı yenmiş, eğreti bir ruj. İhmal edilmiş dişler. Durup durup, inatla gözlerini aralayarak, İbrahim'e siz deyişi.

— ... siz haklıydınız! Babamın ölümünden itibaren, size daima hak verdim. Ben çalışmayı mühimsiyor, çalışmanın karşılığı olan parayı ciddiye almıyordum. Halbuki siz parayı mühimsiyordunuz. Bu aslında, bütün çalışmalara sahip olmak demekti.

Ya da: — ... siz, diyor, Fakülte'yi bitiremediniz. Kötü talebeydiniz. Şimdi istediğiniz yerde, istediğiniz hayatı yaşamak imkânlarınız var. Fazlasıyla var. Ben iki Fakülte okudum. Kocam daima sınıfın birincisiydi. Üç çocuğumuzla sokakta kalmamak için, büyük borçlara girip, evimizi güçlükle hacizden kurtarabildik.

İbrahim bir nehir gibi terliyor.

— ... üç çocuğunuzla! diye tekrarlıyor.

Öteki sesiyle yanıp sönen aynı soru: — ... bu kadın Türkân mı? Bu ka...

Türkân yanmış kâğıt kokusuyla pis pis tüten cıgaralar içiyor. Masanın üzerinde ezilmiş, kenarları tiftiklenmiş, zavallı bir Birinci paketi. Ayyıldızının kenarlarından, dolmakalemle geçilmiş, bir kutu kibrit.

— ... kocam mühendis gerçi, fakat sanatkâr ruhlu çok, onun için mesleğinde muvaffak olamadı. Nerede mi? Nafıa'da çalışıyor şimdi. Daha önce, serbest bir işe teşebbüs edecek oldu, başımızda on iki bin lira borçla... bunun ne demek olduğunu bilemezsiniz? Çocukları anneme bırakıp, ben de çalışmaya mecbur kaldım.

İbrahim, 'mecbur kaldım'ı sindirmeye uğraşırken, bir yenisi:

— ... Yapı Kredi'de çalışıyorum. Beşiktaş Şubesi'nde...

Söylediklerini o kadar çok düşünmüş, zaman zaman o kadar çok tekrarlamış ki, on yıl önce haklı olduğuna tartışmasız inandığı eski İktisat öğrencisini, böyle eskisinden birkaç misli fazla yer kaplayan bir adam halinde karşısında görünce, şaşılacak bir rahatlıkla boşalıyor. Hatta onu görmüyor gibi. Söylediklerinin tadını çıkarıyor ve bu galiba ona yetiyor. Halbuki İbrahim bütün kesimlerinden, en tehlikeli şekilde, su almaya başlamıştı. Aralıksız purosunu çiğniyor; sokağa fırlayıp, İstanbul'un suratına birkaç el ateş etmemek için, kendini zor zapt ediyordu.

Öteki sesiyle yanıp sönen hep aynı soru: — Türkân olabilir mi bu kadın.

Daha korkunç bir şey: — ... yanılıyorsun sen, tüyler ürpertici bir yanlışlığa düşüyorsun; on yıl önce yanılan bendim, anlıyor musun, ben: Büyük işadamı ağızlarım ve paranın radyum ışıltısına karşi koyamayışını, beni yıllarca sonra, kötü bir mutsuzluk kafesine; eli, ayağı ve kalbi kirlenmiş, emekli bir döviz kaçakçısı olarak yerleştirmekten başka işe yaramayacaktı. O zaman sen haklıydın, ben haksız, şimdi...

Türkân, tırnağının ucuyla, dudağında kalmış bir tütün kırıntısını alıp:

— Siz, diyor, haklıydınız. Yanıldığımı hayatım göstermiyor mu benim?

İbrahim: — Ya benim hayatım, diyor, neyi gösteriyor?

Tüylü bir kumaş ısırmanın sapa duygularını, kulak içlerinde, çene kemiklerinden kovalaya kovalaya, en öteki sesiyle, karanlık bir uçurum boşluğuna:

— ... ikimiz birden, diyor, haklı olamayız. Aynı zamanda hem siyah, hem beyaz olmak gibi bir şey bu.

Sustular. İbrahim sessizliğin ince tozu altında, giderilmez yalnızlığını, siyah bir at ölüsü olarak gördü. Türkân, savaştan hemen sonraki yıllara ait eski bir takvim gibi, karşısında duruyordu. Eski bir takvim, kullanılmamış da olsa, bir işe yaramazdı. İşin kötüsü Türkân, yarı yarıya kullanılmıştı. Üstelik kötü kullanılmıştı. İbrahim'in yumrukları dayanması güç bir acıyla çürüyor; gözlerinin camından, şimdi eski bir takvim diye suratına baktığı kadınla, uzak yakın hiçbir ilgisi olmayan resimler geçiyordu. İşte yine Mecidiyeköyü'nde tramvaydan iniyorum. Yine sonbahar. Yine yapraklar dökülüyor. Ve ben, İbrahim, bu deliler ve İblisler Corridası'nın en yaralı öküzü, bastığım her taşı kana bulayarak, dizi dibinde ölmek için, artık var olmayan asıl Türkân'ımı arıyorum.

Pastanenin içini, ağır ve yapışkan, erimiş çikolata kokusu dolduruyor. Türkân, Küçük Cari Hesaplar'dan, ya da faiz hadlerinden bahsedermişçesine, önemli ve resmi olmaya çalışan bir sesle:

— ... sizi daima hatırlarım, diyor. Hele felaketli günlerimizde, hemen her gece aklıma gelirdiniz. Kocama da söylemiştim. Fevkalade anlayışlı kocam. Oğlumun adını İbrahim koydum, olgunlukla karşıladı.

Ben bu kadını nasıl tokatlamadım, hâlâ şaşıyorum. Önümde durduğu her fazla saniyede, benim olmuş, benim tarafımdan yepyeni bir anlam kazanmış asıl Türkân'ı, rezil ediyordu. Beni neden dolayı görmek istediği belli değildi.

Bazen, borçlarını bir kerede ödeyebilmek için, para isteyeceğini sanıyordum; bazen, kocasına rağmen aramızda bir şeyler olabileceğini ima etmek istediğini! Her ikisi de karın boşluğumu, iğrenç bir gazla dolduruyor; kendimi yanlış bir masaya mecburi iniş yapmış andavallı bir zeplin gibi hissetmeme; dizlerimden, kuyruk sokumumdan ve ensemden aşağı, petrol kokulu bir ter boşaltmama sebep oluyordu.

Ondan tiksiniyordum. Gelip görmeyi kabul ettiğim için, kendimi hiç affetmeyeceğim. Pekâlâ bu öğleden sonramı da, Aysel'in yanı sıra, bir sinema locasında, kar suyu kokan rutubetli bir karanlığı soluyarak, film seyretmekle geçirebilirdim. Tiksintim daha az olurdu. Bunu bırak, kafamdaki Türkân kızıl pırıltılı kestane rengi saçları, çabuk yürüyüşü ve bir kırlangıç sürüsü gibi dağılan aceleci gözleriyle, bozulmamış halde bana kalırdı. Pastaneden yanımda onun yerine, tatsız tuzsuz, soluk griyle kirli sarı arası, bir kadınla çıktım. Üstüme başıma bulaşan bu hastalıklı sarı ve yorgun griden kurtulmam, ancak onu bir taksiye atıp, çalıştığı Banka Şubesi'nin önüne bırakmakla oldu. Ayrılacağımız sırada, elimi nedense daha biraz yükseğe kaldırıp, sıkarak:

— Çok memnun oldum, dedi. Tekrar görüşeceğiz değil mi?

Hayvanın biri olduğumu biliyorum:

— Tabii, dedim. Ne zaman istersen.

— Siz, dedi, hiç bozulmamışsınız.

— Öyle mi, dedim, hayret.

— Sokakta görsem tanıyamazdım, dedi.

— Ben de sizi tanıyamazdım.

Gözleri kaçışır gibi oldular. Biraz Türkân'a benzedi.

— Ben, dedi, çok bozuldum.

Hayvanın biri olduğumu biliyorum:

— Hayır, diye itiraz ettim, hep eski Türkân'sın.

— Hep eski Türkân mı? diye hayretle sordu.

— Hep! dedim.

İkimiz de bunun böyle olmadığını biliyorduk. Daha müthişi, ben, bu böyle olmadığı için ondan tiksiniyordum. Kur-

tulur kurtulmaz elimi ağzımı birayla yıkayacak, hatta belki çakmak alevine tutup dağlayacaktım. Yine de ayrılma sahnesinin, kitaplardaki ve filmlerdeki gibi olmasına dikkat ettik. Sonra o defoldu, hassas kocasına ve bilmem kaç küsur bin liralık borcuna gitti; ben hep kumaş çiğnemişim gibi ağzımda tüyler ürpertici çekilmelerle, cehennemime gittim. Havada hep çamurlu, yürekler acısı, yer değiştiren donuk lekeler. Görünmez bir ustura bileniyor sanki.

Kötü bir akşam oldu. İlk karanlıklarla beraber, İbrahim bir iç paniğine uğradı. Düpedüz korkuyor; düpedüz saklanmak, başka bir yerlere kaçmak ihtiyacını duyuyordu. Bir anda, şu fötr şapkası tüylü gölgenin, deminden beri, dünden beri, kim bilir belki yıllardan beri peşini kovaladığına hükmetmişti. İşte bak, yalan mı? İbrahim nereye giderse, o da oraya! Nerede olursa, o da orada! Geniş kenarlı neftiye çalan alelade bir fötr şapka, şeridi yanı başında boyalı ufacık bir tüy. İbrahim vitrin aynalarında, köşelerde yarım dönerek bu şapkayı, altındaki çarpık adamı kollayıp duruyor.

Baktı olmayacak, Beyoğlu'nda henüz ölmemiş bir telefon buldu.

— Ben İbrahim, dedi. Selma Hanım'ı arıyorum.

Selma, Süleyman'ı uyandırırım korkusuyla sesini alçaltıp: — Benim, dedi.

İbrahim telefonda, gerçek Türkân'ın sesini tanıdı ve:

— ... size, dedi, ihtiyacım var; gelebilir misiniz?

PERŞEMBE / CUMA

O GÜN akşama kadar evden çıkmadılar. Akşama kadar Bekir, Zehra'nın dizi dibinden ayrılmadı. Güldü. Güldürdü. İnanılmayacak şeyler anlattı. Artık pislikten bıktığını, tertemiz bir çocuk olmaya karar verdiğini söyledi. Öğle yemeğini, burun buruna yediler. Şarap hafif küf kokuyordu. Yine de hınzır, kızdırıcıydı. Zehra'nın içinde bir şeyler sivrildi, avuçları ve dudakları ısındı; elektrik yüklü mosmor bir bulut kümesi ağırlığıyla, Bekir'in üzerine boşandı. Sevmesi belki yaradılışından, belki yaşantısından dolayı, dolambaçlı, alçaltıcı bir sevmeydi. Bekir onun ısrarından, mübalağalı ve çirkin şehvetinden elinde olmaksızın irkiliyordu. Bununla beraber, öğleden sonralarını, her zaman boşluğunu, her dakika aralığını dikkatle doldurarak, sımsıkı yaşadılar. Ve Bekir durmadan, bir yolcu gemisinin rıhtımından ayrılışını düşündü; palamarları çözdüler. Kılavuz geldi. Demir alınıyor. Burunda çan sesleri. Güvertede yolcular. Yolcuların arasında Bekir.

Geceye doğru, kar sulanıyor ve gevşiyor. Zehra bara gitmeden, pencerenin önüne dikiliyor. Kirli çelik rengi göklerden, tek tük uyanmaya başlayan yıldızlardan bir şey bekliyor. Hiç olmazsa, içindeki parıltıyı, bu gevşek ve tükürüklü İstanbul gecesine dağıtmak; caddeleri ve sokakları, onunla gündüze çevirmek istiyor. Bekir, onunla Bar'a gitmeyecek. Miskin miskin yatağına bulaşıyor. Vücudunu, yüzünü, yastıklara yorganlara bitiştirerek:

— Sen, diyor, git! Ben geç vakit gelirim.

— Neden, diye soruyor Zehra, neden geç vakit?

— İşte öyle! Uykum var. İki saat uyuyayım. Oradayım sonra, sabaha kadar.

Zehra gülümsüyor: — Tembel. Evimizde de hep böyle şişecek misin?

Bekir'in gözleri uçuşuyor. İçin için:

— ... dünyanın, diyor, her yerinde böyle şişeceğim. Keyfime dokunanın, anasını avradını.

Zehra yalnız gitti. Kapıda tir tir titreyen bir dilenciye para verdi. Vestiyerde yeni bir süveter örmeye başlamış, obur ve şişman Nevzat'la, örgüsünü nereden itibaren eksiltmeye başlayacağını konuştular. Salonda Yorgaki ve adamları, çalgılarının tepesine binmişlerdi. Kalabalık, dumanlı bir can sıkıntısı halinde, sandalyelere devrilmişti.

Gilda, gerilerden bir yerden, koptu geldi:

— Hiç sorma, dedi, bak!

Elinde küçük boyda, kötü basılmış bir gazete. Birinci sayfasında, üç sütun üzerine bir resim. Üstünde iri harflerle bir yazı: "Türkiye'nin Gilda'sı."

Zehra: — İyisin, dedi. Haydi yine.

Kız, avuç avuç duman püskürdü: — ... hep İhsan'ın marifetleri bunlar. Şimdi dans dersi alıyorum. Hani Rita'nın bir dansı vardı ya, filminde?

Zehra: — Evet, dedi ve güldü: — ... yıldız olacaksın sen, büyük.

— ... niye olmayacakmışım! Eksiğim ne?

Kırmızı ibiği iyice kabarmıştı. Etrafına iç bulandırıcı bir parfümle, büsbütün ağırlaşmış bir ter kokusu dağıtıyordu. Geldiği gibi ansızın, savruldu gitti. Çinli Şükrü işini gücünü bıraktı, tezgâha boylu boyunca uzanarak, Zehra'ya laf yetiştirdi:

— ... neyi tamam? Ha, ter kokusu dersen, o başka!

Sonra Zehra. Sonra yine şarkılar. Ömrünce söyledikleri: Beyrut'da, Kahire'de, Atina'da söyledikleri. İstanbul barlarından İstanbul sokaklarına, siyah siyah salıverdikleri. Bu gece Yorgaki alıyor onu, eski şarkıların akla sığmaz evrenine götürüyor. Hangi köşeye el uzatsa, ıslak kirpikleri kap-

lan gözleriyle, eski şarkılardan birisi, orada hazır. Yanı başında bir başkası. Onun gerisinde bir ötekisi. Piste, cazın önüne, bir mızrak gibi saplanıyor. Bir kere daha, gururlu ve yüksek sesini dalgalandırıyor.

Beygir Kâzım içkisini içemiyor. Tuhaf! Eli ve bardağı, havada kalakalıyor. Çıplak kafası, bir anda tere boğulmuş. Burun delikleri kabarmış. Dinliyor. Gilda ağızlığını unutuyor. Omzunun birini kaldırmayı unutuyor. Yanındaki sarhoşları unutuyor. Dinliyor. Sabiha, Nebahat, Birsen, Ayla, dinliyorlar. Garsonlar dinliyor. Sarhoşun biri gözlerini yummuş. Sol yumruğunu hafif hafif, fakat öldürücü bir düzenle yüreğinin üstüne indiriyor. Belli belirsiz mırıldanıyor:

— ... bilemedim, bilemedim, bilemedim!

Bekir gelmedi. Athena da gelmedi. Gelmesi, dans etmesi lazımdı. Gelmedi. Sorup soruşturdular. Kimsenin bir şeyden haberi yok. Kâzım, komilerden birisini gönderip, evinde arattı. Çocuk, eli boş döndü. Çıkmış, o kadar. İyi ama, nereye gider bu kız? Madem çıkmış, doğru buraya gelmesi gerekmez mi? Gerekir ama ağbiy, karı kısmı biliyorsun! Uzatma, git Yorgaki'yi çağır bana. Gilda'yı çağır. Sen de gel Zehra. Ha ne yapalım, bari Gilda'yı çıkaralım, bir şeyler çevirsin ortada. Olmaz mı? Olduğu kadar canım, sürpriz filan der yuttururuz. Sen boyanmasına, giyinmesine göz kulak ol! Sen, ha geldin mi Yorgo, bana bak: Athena gelmedi, yerine Gilda'yı çıkaracağız; hazır değil mi? Kes ulan, hazır olduğu kadarı bize yeter, yarışa girmiyoruz ya! Denemiş oluruz hem, fena mı?

Gilda'yı boyayacakmış. Giyinmesine yardım edecekmiş. Athena gelmemiş de. Neden gelmiyor? Neden birbirine dolaşık kirpiklerini projektörün ışığına tutup, vücudunu çağlayan gibi yukarıdan aşağıya salıvermiyor? Neden gecikti? Neden gecikebilir? Zehra'yı sarsan asıl bu. Zira onun gelmeyişini, ister istemez, vakit ilerlediği halde Bekir'in çıkıp gelmeyişiyle birleştiriyor. Ve o birleşme anında, bütün eski şarkılar, donuk donuk yansıyan, bir kasatura ormanına dönüyorlar. Athena gelmedi, yerine Gilda çıkıyor. *Chic chic bo-*

om chic boom chic! Bekir gelmedi. Kim gelecek, Bekir'in yerine? Sımsıcak, buğday rengi saçlarını, kim getirip avuçlarına doldurabilir? Saçma! Nereden çıkarıyorum bunları? Her şeyi kararlaştırdık. Gidiyoruz. Athena nerelerde sürtüyor kim bilir? Bekir, belki uyudu kaldı. *Chic chic boom...* Aferin Gilda! Pekâlâ oluyor işte. Sen bu işi becereceksin kızım, öyle görüyorum.

Ne Bekir geldi, ne Athena. Gelmediler. Gilda, kan köpüğü saçlarını, sağına soluna döke döke, oyununu oynadı. Büyük alkışladılar. Beygir Kâzım kişneyerek, büyük alkışlar tuttu. Zehra neyi tutacağını bilemedi. Zehra'nın tutacak hiçbir şeyi kalmamıştı. Kendini zorla dışarıya attı. Gece su içindeydi. Gözlerinden tuzlu yaşlar akıyordu. Gökyüzünde diken diken yıldızlar belirmişti. Bekir'i evde de bulamayacağını biliyordu. Daha şimdiden, ondan sonrasını tartışıyor, hareket tarzının ne olacağını, ne olması gerektiğini araştırıyordu. Yanı başında, nereden nereye, göğsü bağrı açık bir Binbaşı Cesbron yürümeye başlamıştı. Kötümser sarhoşluğunu ve sulu Yüksekkaldırım gecesini kardeşçe paylaşıyordu Zehra:

— Git, diyordu, Louis! Beyrut'a git, beni Continental'de bekle!

Binbaşı Cesbron gitmeyecek. Onunla birlikte anahtarı kilide sokacak, yüreği yırtıla yırtıla içeriye girecek. Onunla birlikte ışıkları yanık, gaz sobasını tüter ve çaydanlığı kaynar bulacak. Bekir'i bulamayacak. Bekir gitmiş olacak çoktan. Zehra işte o vakit, simsiyah, bir kenara ilişecek. Mantosunu bile çıkarmayacak sırtından. Suratı her günkünden daha siyah, çizgileri her zamankinden daha zenci ve daha vahşi, birkaç basamak susup, kendisini Bekir'i, Athena'yı ve Binbaşı Cesbron'u, zaman içindeki yerine koymaya uğraşacak.

Çocukluk etme, Louis! Bak beni ne kadar kolay avladılar. Ne çabuk tuzaklarına düştüm. Kendi kuyuma inecek, onu da indirecektim. O ipimi çaldı, Athena'yla beraber, kendi kuyusuna indi. Ve ben iki üç gün mutluluktan gözleri

kör olmuş budala, elini ayağını şaşırmış Arap Zehra; tecrübeme, baldıranlar gibi, hayatım boyunca, koparıp koparıp attığım bunca kahıra rağmen, aldandım! Onların ayaklarına eşik, parmaklarının ucuna maşa oldum. Yoksa bunu, bir çocuk bile görebilirdi. Davi görebilirdi mesela. Piyanosunun başına oturur; içiçe geçmiş sesler bulup, birkaç gam dokuyarak, bu iki yılanın, sonunda beni mutlaka zehirleyeceklerini anlayabilirdi. Sen dersen, sen zaten anlamıştın Louis!

Bir de paralarını sakladığı çekmeceye bakıyor. Kilit kırılmış. Çanta boş. Yalnız oralarda bir yerde, Toros tünellerini zehir zemberek geçip giden, çarpıntılı bir eski zaman treni. Üçüncü mevki tahta bir kompartıman. Vagonun pencerelerinde, çizik çizik kıvılcımlar. Birbiri ardınca yuvarlanan, birbiri ardınca çıkıp gelen, Beygir Kâzım'ın dedikleri:

— Bu oğlana güven olmaz ki! Bak ne diyorum, bu lafıma mim koy.

Ya da daha oyuk, daha karanlık bir ses:

— ... Seni ekip paralarla tüymezse, adam değilim.

Zehra kendisini, simsiyah bir balık gibi kaldırıp, gecenin içine atıyor. Islak ve gevşek, kış gecesi. Ne kadar da uzun. Kulaklarında o yoksul Toros treni çırpınıp duruyor. *Ö-le-cek-sin! Ö-le-ceksin! Ö-le-cek-siin!* Bir gözünde Magique Sineması'nın kapısı. Clara can çekişiyor; bir gözünde dudak dudağa Athena ve Bekir, bir gar saatinin altında öpüşüyorlar. Athena'nın fırlak, sadece sınırları mor renkli bir kalemle çizilmiş dudakları. İzmir'deki bir pasajda mı nerede, camı çerçevesi parça parça edilmiş bir parfümeri. *Ö-le-cek-sin! Ö-le-cek-sin! Ö-le-cek...*

Haydi, Madam Kalustyan! Üst dudağını fırçayla köpürtüyor, bıyıklarını kazıyor. Sırtına bol, onu üç misli büyük ve enli gösteren bir sabahlık giymiş. Sesinden çirkin cızırtılar:

— ... biz bu hayatı kirletmek için gelmedik. Bakma sürünüyoruz. Günün birinde beklenmedik bir devlet kuşu gelecek, başımıza konacak.

Beygir Kâzım, yumruklarını ısıra ısıra gülüyor:

— ... burnumuza, diyor, burnumuza!

Ö-le-cek-sin! Ö-le-cek-sin! Ö-le-cek-sin! Dağlar eğri büğrü, kambur ve kel, vagonun pencerelerine yapışıyor. Şurada bir yerde Beyrut, şurada bir yerde İstanbul! Magique Sineması'nın holünde, Clara'nın cesedi. Elleri kelepçeli götürülen Kâzım ağbiy. Ya da bir deniz kenarına oturmuş, birbirinin omzuna kapanmış Athena'yla Bekir. En fazla bu, en çok böylesi, Zehra'nın içindeki çırpınmayı hızlandırıyor. En çok aklına, onların burada, günlerce arkasından pis pis güldükleri gelince, ayağının altında yer oynuyor. Kirpikleri, kızgın iğneler halinde, avuçlarına saplanıyorlar. Kalk diyor şeytan, derhal polise haber ver; böyle böyle bir çocuk, paramı ve mutluluk ümitlerimi çalıp gitti, de. Yakalayın hırsızı, bana getirin, de. Yaşadığı gurbetler, yalnızlıklar, ihanetler üstüne yıkılıyor. İçi boşalıyor, içi. Hayata bağlı olduğu köşeler, şaşılacak bir çabuklukla aşınıyor; eğilip büğrülüyor, nihayet yok oluyor. Kötü bir gecenin ortasında, odasını ve yatağını yadırgayan bir Zehra:

Madam Kalustyan, inatçı ve görkemli:

— ... senin yüreğindeki kan, diyor, temiz bir kan Zehra *chérie*, sen çok mesut olacaksın, şöyle böyle değil.

Binbaşı Cesbron, şişenin mantarını dişleriyle çıkarıyor:

— ... bu, diyor, uyku. Biz, diyor, uyuyoruz. Asıl öldüğümüz zaman uyanacağız. Asıl ondan sonra yaşayacağız. Kalbimiz olmayacak artık. Acı çekme kabiliyetimiz olmayacak. Yiyip içip mesut yaşayacağız.

Zehra bir pencereden öbürüne savruluyor. Allahım! İstanbul'un üstünde, gittikçe çürüyen ve kokan, kirli bir gece. Öleceğim. Ölmeliyim artık. Elimde avcumda ne kaldı! Her şeyimi kaybettim. Yalnızım ve karanlığım. Gücüm yok. Ölmeliyim. Ölmek bir şeyi halletmez. Biliyorum. Hiçbir şeyi, hiç kimseyi kurtaramaz. Biliyorum. Hele insanın kendisini öldürmesi, sersemlik. Dünya, her şeye rağmen güzel. Birkaç ay sonra bahar gelecek. Mor salkım kokuları, ayaklanacaklar. Parklara çocuklar dolacak. Şarkılar ve kuşlar. ölümü düşünmek budalalık. Günah da. İnsan neyini kaybederse kay-

betsin, yaşamasına her an sıfırdan başlayabilir. Ben kalbimi, mutluluk ümitlerimi ve paramı da kaybetmiş olsam, hepsinin üzerine kalın bir çizgi çizer, yine sıfırdan başlayabilirim. Başlayabilmeliyim. Madem Davi, yine her sabah, do'dan si'ye çocuk gamları sıralayacak. Mademki ben, bunca sene ölümün ve zehirin, acı alkolün ve sarı tütünün tadını tatmış Arap Zehra'yım. Ölüm düşüncesi, benden uzak olmalı. Yirmisinde bir çocuk, beni kandırmış. Hırsız. Yalancı. Saçlarını uçura uçura, parmaklarımın ucundan, paralarımı çalmış. Ne çıkar? Ben bu kadar güçsüz müyüm? Kirlenmiş hayatımın son aydınlığı üflendi diye, ölümün kucağına atılacak kadın mıyım ben?

Aman ne kadar çok şarkı! Türkçe, Fransızca, Rumca ve Almanca. Keskin ağızlı, adamın ellerini paralayan, eski ve ağır tangolar. Unutulmuş foxtrot'lar. Herhangi bir gitarın, çırılçıplak soyuverdiği, Güney Amerika havaları. Yüz otuz beş Fransız şarkısı. Yalnız elli sekiz vals. Bilmem kaç napolitano. Gerilere gizlenmiş, saygılı ve dokunaklı Alman şarkıları: *Einmal wirt auch du mich verlassen!* Ya da hayır: *Bekledim de gelmedin!* O da değil: *Yıldızların altında!* Evet evet, bilhassa bu: *Yıldızların altında! Sendeki o siyah gözler. Paris, je t'aime, J'ai peur de coucher tout seul!* Öleceğim. Ölmeliyim artık! İhtiyarladım, eskidim ben, tozlandım ve yoruldum. Şarkıların ağırlığı, göğsümü daraltıyor. Yeniden, kim bilir daha kaç yıl, alkol çiğnemek, yeniden kim bilir daha kaç yıl, soğuk ve bomboş evler, upuzun ve ıpıssız yalnızlık yatakları. Dayanamayacağım. Ben asıl herkesin hayatını yaşamalıydım. Ellerimde mesela kumaş dokumalıydım, dikiş dikmeliydim; bir şehrin yedi mahallesinde, herkesin başeğdiği bir terzi olmalıydım: En düzgün biçilmiş tayyörler, en hafif bluzlar, en ağır gelinlikler, en ışıklı tuvaletler benim elimden çıkmalıydı. *Hiç mi beeeee-ni sevvvmedinnnn!* Hiç mi? İzmir'deki pasajda, o açılmadan yıkılan parfümeriye, hiç mi inanmadın? Tekrar, vampirler gibi, geceler boyunca başkalarının ve kendimin kanını içerek mi yaşamalıyım? Yapamam! Asla! Elimden gelmez! *Quand j'eta-*

is petit petit!.. Dur şimdi Louis, varma üstüme, Beyrut'a dön, Continental'a dön, saat tam dokuzda geleceğim. Ölüm, ne ölüm. Ölüm neyi halleder? Hiçbir şeyi. Yaşamam lazım biliyorum. Sıfırdan başlamam lazım. Barı terk etmem; şarkıcılığı, içkiyi, Kâzım ağbiyi ve her şeyi terk etmem; bu yaştan, bunca serüvenden sonra hiçbir şey olmamış, hiçbir şey geçmemiş gibi, terziliğe, tezgâhtarlığa, temiz ve namuslu şeylere heveslenip, başlamam lazım. Ancak o zaman kurtulurum. Yoksa ölüm ne? Gülünç. Artık nefes almıyorsun, dolaşmıyorsun, yemiyor, içmiyorsun. En önemlisi düşünmüyorsun, yani ıstırap çekmiyorsun. *Maavi nurdaaaaaan biir uuurmak, gölgede bir sa-luuun-caaaaak!* Çalışmalı, çalışmalı, çalışıp kurtulmalı. Yok canım sen de! *Ö-le-cek-sin! Ö-le-cek-sin!* Hayır, ölmeyeceğim. Benim yüreğimdeki kan, tertemiz bir kan. Madam Kalustyan yıllarca önce falıma baktı, günün birinde, adamakıllı mesut olacağımı söyledi.

Banyonun aynasından suratı, soluk siyah bir tokat gibi, gözlerine çarptı. Kesilmiş bileklerinden sızan kan, lavabodaki sıcak suyu, bulut bulut kırmızıya döndürüyordu. Jilet meydanlarda yoktu.

Mahiyeti iyice şüpheli bir lodos, havadaki soğuk gerginliğin belkemiğini çoktan kırmıştı. Şehrin el değmemiş yerlerinde tutunabilen karın, içi hızla boşalıyor; marazi bir şekilde yumuşamış, karanlığı kof kış gecesinin, görünür görünmez bütün saçaklarından, iştahlı sular damlıyordu. Virajlarda farların önüne, korkunç bir rüyadan fırlamış ağaçlar, ferahfeza bir şarkıdan sarmaşıklı bir yalı çıkıyor; ışığın ve sesin etkisinden yakasını kurtarır kurtarmaz, bir perili aşk masalındaki yeni, beş para etmez yerine yerleşmeye gidiyordu. Zihni Keleşoğlu görüyordu bunları. Sanki İstanbul'da değildi. Nasıl olduğunu anlayamadan, bu şehirde, bir saat düzeniyle tıkır tıkır yürütüp götürdüğü, yaşamasından kopmuş, kontrol imkânlarını toptan kaybetmişti.

— ... karaborsa fiyatına nazaran, dolar başına dört buçuk lira fark! Ben, göz göre göre, bu kazığı yer miydim? Dört liradan hesaplasak, iki bin dolar, üst üste ne eder? Sekiz bin lira! Bin lira da buçukları. Dokuz bin! İki binin yüz dolar da fazlasını ilave et! Vaziyetin vehametinden bilistifade, demek oluyor ki bizi, on bin lira zarara soktular. Mukadderat! Kapağı bir kere Münih'e atabilseydik, para pul mühim değil, ötesi kolay ama, daha bunun Yunanistan'ı var. Sırbistan'ı var. İhtiyatlı hareket etmek icap eder.

Otomobilin camında, belli belirsiz, kendisini gördü. İki günlük seyrek bir sakal, tilki suratını hafifçe ağartmıştı. Bir dua gibi tekrarladı:

— ... mukadderat!

Bu tarafta, ilmikleri gittikçe sökülen kar, daha daha yumuşuyor. Rumeli Sahili'nin ıslak ışıkları, elle tutulabilecek kadar yakın. Yukarıda, yıldızları birdenbire boğan, fevkalade kaba bulutlar. Sonra Beyoğlu'nun, o ölümsüz yangın kızıllığı. Fakat o, ayak uçlarına basa basa, nereden ve nasılsa, savaş yıllarına ait bir karartma İstanbul'unda, ecza kokan bir yatak odasına giriyor. Soluk gece lambasının kötü aydınlığında, yere düşmüş Kur'an-ı Kerim'i; yastığın üzerinde ilk karısının, ağzı dehşet verici bir çığlık ifadesiyle açılmış, ölü suratını görüyor. Acaba niye? Başına gelen felaketlerin asıl sebebi, yoksa o uzun ince Saraylı kızının, beddualeri mi? Çünkü Keleşoğlu ikinci karısını, daha birincisinin sağlığında tanımış, metres edinmişti. Ümid'in annesi bunu bildiği halde, ağzını açıp, ona tek kelime olsun sitem etmedi. Belki de gizli gizli, en müthiş beddualeri...

Başı filan ağrımıyor... Yine de iki parmağıyla alnını kıskaçlayarak:

— ... asgari, diyor, yirmi dört saat kaybettik. Bu gecikmemizi, Allah vere de, pahalı ödemesek! Mamafih, yanımdaki bu şoför bozuntusuyla, uçak seyahatine kalkışamazdım. Dolarların, pasaportların temini, çok vaktimizi yedi. Asgari yirmi dört saat rötar! Yoksa şimdiye, çoktan Selanik'teydik: Artık oradan tren mi olur, uçak mı olur...

Keleşoğlu her şeyin mahvolduğunu, o sabah eve polislerin geldiğini karısından öğrendiği an, anlamıştı. Soruşturmanın, hatta kovuşturmanın üzerine sıçrayacağını açıkça görüyor; mahkeme salonlarını, bu yaştan sonra cezaevini ve gazetelerin yaygarasını göze alamıyordu. Ümid'in ona karşı alacağı davranışından belli olmuştu. Önce gizlenmeyi, hemen arkasından yurtdışına kaçmayı düşündü. III. Reich'ın çöktüğü günlerde Tauber und Kleist'in sorumlu direktörü Doktor Ludwig Thomas-Tauber'e az mı iyiliği dokunmuştu; ona, Zurich'de kaçak yaşadığı müddetçe, az mı yardım etmişti? Mukadderatın bu kötü oyunu karşısında, Doktor Thomas-Tauber de şüphesiz ona, elini uzatacaktı, Münih'ten.

Tek başına kaçamayacağını fark etmesi, uzun sürmedi. Kılçık Nazım'ın yardımına muhtaçtı. Kılçık Nazım işin içine girer girmez de, hem uçak yolculuğu imkânsızlaşıyor; hem de, en az yirmi dört saatlik bir gecikme, önüne geçilmez bir olupbitti haline geliyordu. Yirmi dört saati yirmi dört baykuş gibi, Maide'nin Beykoz'daki sütannesinin evinde geçirdiler. Bu arada Nazım, güvendiği bir adamı araya koyarak, Küçük Rıza'yı buldu: Dolar, kaçak pasaport, rüşvet vesaire dedin mi, Küçük Rıza'nın üstüne...

— ... bir başkasını temin edebilseydik, elbet çok daha iyi olurdu. Küçük Rıza'nın esasında, Seyit Sabri'nin uşaklığını ettiği malum. Üstelik aramız da yok. Dolarların, pasaportların, benim için olduğunu hissettiyse, bizi satmıştır bile. Böyle mülevves, böyle müstekreh bir herif, başka bir yerde var mıdır bilmem?

Yine bir dua gibi tekrarladı: — ... mukadderat.

Sonra Asım Taga'nın, bitmez tükenmez bir Havana purosunun gerisinde, kavun sırıtmasıyla, sarı sarı aydınlanan suratını görüyor. Cercle d'Orient'da, camlı masanın çevresinde oturmuşlar, briç oynuyorlardı. Boy boy, çeşit çeşit tüccar, sanayici, bilmem neci. Taga, durup durup ellerini ovuşturuyor, dudaklarını büzüp:

— ... muhterem, diyor, Keleşoğlu'nun tevkifinden ha-

berin var mı? Yaaa, muazzam bir rezalet! Vakıa ben onun, göçmen evleri ihalesine, uydurma bir inşaat firmasıyla iştirak ettiğini, daha o zaman sezinlemiştim. Hatta, asıl Şirketi'nin iflasını önleyebilmek maksadıyla, bazı yolsuzluklara tevessül ettiği, kulağıma çalınmıştı. Lakin bu kadarını tahmin edemezdim. Yalnız ben değil, kimse edemezdi. İşi örtbas etmek için, cinayete kadar gitmek?

Keleşoğlu: — ... hayır, diye itiraz etmek istedi, ben cinayet düşünmedim. Buna Tanrı şahittir. Başıma gelen, ayaktakımıyla iş yapmanın seyyiatı...

Üsküdar'a yaklaşıyorlar. Arabanın karanlığını, bazı bazı, ıslanarak sönmüş bir cıgaranın, acı kokusu bozuyor; bazı bazı, direksiyona oturmuş Kılçık Nazım'ın, yerli yersiz küfürleri. Kadranlar gizli iç ışıklarıyla, peri pencereleri gibi aydınlık. Camlarda bir yarı gece sonrası vapurunun, hesapları birden altüst eden mavi projektörü, biraz çini mürekkep tozu, epeyce de İstanbul. Kılçık Nazım'ın genzine, ığıl ığıl, çamurlu bir korku akıyor. O yüzden mi ikide bir camı indirip, dışarıya tükürmesi:

— Haaaaaak-tu!

Ya da küfretmesi: — ... senin gibi hıyarloflar padişahının, Kâbe yolunda bakire bacısını...

Zihni Keleşoğlu, yüzünün önemini ve ciddiliğini yapan kesin çizgilerin, heyecan ve üzüntüden, iki gündür çabuk çabuk soysuzlaşarak, eğrildiğini biliyordu. Sesi, ıslığını kaybetmişti. Bulamıyordu. Başı filan ağırmadığı halde, iki parmağıyla alnını kıskaçlayarak, korka korka:

— Acaba, diye kendi kendine sordu, söylesem durur mu?

Kendi kendine itiraz etti:

— Hayır durmaz! Beykoz'dan beri, bu kaçıncı?

Durmaksızın çişi geliyordu. Kasıkları tef gibi gerilmişti. Çatlayacak. Söyleyeceklerini bağışlatabilecek bir özür aradı:

— ... araba vapuruna kadar sabredebilirim filhakika! Edebilirim, ama vapurda otomobilden çıkmamızın, doğru olmayacağı muhakkak. Bir gören eden olur. İşin yoksa uğraş! Onun için Üsküdar'a girmeden, bir kıyıda durup...

Sonra yarı korkarak, yarı utanarak:

— ... Nazım, dedi, biraz dursanız!..

— Niyeymiş o?

— ... asabi bir hal olacak, böbreklerim...

Kılçık Nazım yanık benzin kokusundan, lastiklerin viraj ıslıklarından, bir şeyler kaptıkça değişiyor; yıllarca önceki Şoför Nazım'lığına, gittikçe daha çok yerleşiyordu. Fren pedalına basıp, edepsizlendi:

— ... sıktın ama, daha şimdiden çişini tutamazsan, ohooo...

Sonra, yolun kenarındaki ilk ağaç gölgesinin dibine, tek dizinin üzerine çöken ihtiyara bakıp, bıçak gibi tükürdü:

— Keleşoğlu mu bu, dedi. Allah'ın işine akıl sır ermez. Daha iki gün önce ahkâm kesen...

Kılçık Nazım, bulaştığı serüvenin, başına getirdiği ve getireceği değişiklikleri henüz seçemiyor. Aşağı İstanbul'da ve kötü Beyoğlu'nda, yıllar yılı uğraşarak zar zor kurabildiği o küçük haraç ve keyif şebekesini nasıl bozacağını göremiyor. Onun tasarı gücünü aşıyor bu. Her şeyin, nefes aldırmayacak kadar üst üste gelmesi ve hiç düşünce payı bırakmaması da, şimdilik bir ustura ağzında yaşamak telaşıyla yetinmesini hazırlıyor. Bu kadarla da kalıyor. Onun üzerine oynanmıyor bu kumar sanki. O bu çılgınlık yarışına, hiçbir surette, son konağına kadar katılmayacak. Aslında, sınırı kolaylıkla aşıp aşamayacaklarını etraflıca düşünmediği gibi, yurtdışına çıkmak meselesine, herhangi bir çözüm yolu aramış da değil. Kaptırmış kendini gidiyor. Daha çok, yakın ve tehlikeli ihtimaller üzerinde birikip, heyecanlanarak:

— ... Küçük Rıza deyyusu, vaziyeti çakallayıp çivilediyse, aynasızlar bizi nerede posta edebilirler? Ya Üsküdar İskelesi'nde, ya Kabataş'da. Ona göre tetik bulunmalı. Tekerleği zincirlemedik, enayilik ettik. Surların dışında, ister misin diz boyu kar olsun! Athena'ya bir haber uçurabilseydim, iyi olacaktı. Kız bekleyecek bekleyecek, Nazım yok: Meraklanacak. Keleşoğlu'nun kızı da, kızmış ha! Pardon doğrusu? İnsan babasını yakar mı yahu!

Üsküdar Meydanı, karanlığın lodostan yumuşamış bir köşesine, büyükçe bir cami yalnızlığı, tozlu ışıklar ve yüksek konuşmaları bu saatte garip garip yankılanan, gece börekçileri olarak oyulmuştu. İskele'de, Anadolu içlerinden gelmiş, tepeden tırnağa çamur, birkaç kamyon bekliyordu. Onların arkasından girdiler. Kimse yakalarına yapışmadı. Uykusunu börekçilere dağıtan, kahverengi bir bekçi sayılmazsa, hiçbir üniforma göze çarpmıyordu. Yandan çarklı vapurun titremesini etlerinde hissedinceye kadar, yine de arabanın camlarından, kuşkulu gözlerle, geminin köşe bucağını ve iskele civarını yol yol taradılar. Sonra deniz işe karıştı. Yumuşak lodos. İnce çekilmiş bir sis halinde, aşağıdan yukarıya büyüyen, nemli tuzluluk. Zihni Keleşoğlu burnuyla bu sisi aralamış, her an biraz daha yaklaşan apartman ışıkları arasında, kendininkini seçmeye çabalıyor, bundan ayrıca ve her bakımdan mahzun oluyor. Gecenin bu saatinde yatağında olacak yerde, polis korkuları öğüterek, sonu belirsiz bir serüvenin eşiğinde olmak!

Dişlerini sıkıyor. Bu defa ıslığını da ekleyerek:

— Ah, diyor, mukadderat!

Ya da: — ... kızım diye bir yılan beslemişim, diyor. Sabaha kadar sabredemeyeceğini, tahmin edebilir miydim? Hemen o anda çekip, hesaplaşmak varmış. Hiç değilse, odasını kilitlemek. Tahsiline terbiyesine bu kadar masraf ettim, yıllarca Avrupa'da okuttum. Bunun için miydi? Daima her şeyin en muzır, en mülevves tarafına iltifat eti. Bir kerecik olsun acaba babam haklı mıdır, demedi. Biz münakaşanın harareti içinde türlü şeyler söylemiş bulunabiliriz; lakin bunların ne kadarı hilaf-ı hakikat anlayıp dinlemek yok mu? Bana gelse, baba dese...

İçinde başka bir kaygı uyanıyor: — Anasının öcünü mü alıyor yoksa?

Yeniden, bu defa tir tir titreyerek, ecza kokan bir yatak odasına, ayak uçlarına basa basa giriyor. Yeniden soluk gece lambasının kötü aydınlığında, yere düşmüş Kur'an-ı Kerim'i ve yastığın üzerinde ilk karısının, ağzı dehşet verici bir çığlık

ifadesiyle açık kalmış, ölü suratını görüyor. Korkunç bir şey! İki fatiha okuyor, bir ihlas. Başka dualar bulup okuyarak, iyice Allaha sığınmayı düşünüyor. Fakat daha başlarken:

— ... Şirket'in bütün mesuliyeti, Sıtkı'nın sırtına yüklenecek. Hem de, gayr-ı muayyen bir zaman için. Vakıa temiz çocuktur Sıtkı; akranlarına nazaran, bilgili, görgülüdür de; fakat bizim Şirket gibi, faaliyet sahası fevkalade geniş, muamelatı fevkalade girift bir Şirket'in çalışmasını, iktizası gereğince ihata edip edemeyeceği hususu, mucib-i endişedir. Bu bakımdan ilk fırsatta, bazı noktalarda kendisine direktifler yazmalıyım. Esasen umumi vekâletimi...

Derken salondaki saatin, gecenin herhangi bir buçuğunu çaldığını duydu. Şaştı. Maide, Amerikan bardaki likörleri, birbirine karıştırıyor; inceldikçe incelmiş dudaklarını uzatarak, şişe yeşili, büyülü bir içki içiyor. Işık vurdukça parlayan, yüzündeki sarartılmış kıllar ve öğürmeye çok yakın, sarhoş gülümsemesi:

— Canım siz bakmayın Zihni'ye! Alkolsüz bir hayatın adamıdır o, alkolsüz ve kumarsız.

Rezil! Asım Taga, birkaç dakika içinde, Lehmann Şirketi'yle ve daha bilmem kaç şirketle anlaşıyor. Keleşoğlu'nu iflasa sürüklemek için, Ankara'daki ve Konya'daki fabrikalarından, dakikada bir traktör çıkarıyorlar. Ben muhtekir değilim. Harp zengini değilim. Taga gibi türedilerin hakkından gelmesini, bilemez miyim sanki? Şu Partal Sabri dedikleri hane-i ber-duş, cinayet töhmetini gönüllü olarak hele bir yüklensin; Savcılık'da, Emniyet Müdürlüğü'nde ifade verip, bu işi kendiliğinden yaptığını itiraf etsin; nasıl olsa inşaat yolsuzluğunu örtbas etmenin çaresini bulurum. Ankara'yla temas temin ederim. Araya adam koyarım, olmazsa. Siz ne dersiniz Nazım, Sabri verdiğimiz paraların üzerine oturmaz değil mi? Daha da alacak. Hapiste kaldığı müddetçe bakacağız. Ümid'in aleyhte şahitliği olmasaydı, gitmeme lüzum bile kalmayacaktı belki. Lakin, o! Yazık benim emeklerime! Sen git koskoca İstanbul'da, erkek kıtlığına kıran girmiş gibi, bizim can düşmanımız olan bir gazeteciyle münasebet te-

sis et! Gelmiş geçmiş Keleşoğulları'ndan, bu kadar haysiyetsiz bir mahluk daha çıkmış mıdır? Eyvah, ben gidince Keleşoğulları Camii Kebiri ne olacak? O anda, caminin tuğla tuğla yıkıldığını; minaresinin dengesini kaybedip, şaşılacak bir yavaşlıkla, kavakların üzerinde devrildiğini, adeta görüyor. Asla! Asla! Asla! Münih'den Şeyh Nusret Kadiri Efendi'ye yazarım. Keleşoğulları Camii İnşaat Derneği, ihtiyacı olan parayı, bankaya başvurarak alır, döndüğüm zaman...

Kılçık Nazım'ın korktukları gerçekleşmedi. Kabataş İskelesi'ne, kazasız belasız çıktılar. Arayan soran olmadı. Yumrukları kendilerinden ağır iki üç Tophane adamı, oralarda bir yerde, karanlığın tuzağına düşmüşlerdi. Eriyip bitmek üzereydiler. Terkos, aşağılık yılan ıslıklarıyla musluklardan çekiliyordu. Kılçık Karaköy'e doğru bir cıgara yaktı:

— Bu vartayı da atlattık, dedi. Talihimiz yaver giderse...

Keleşoğlu onu duymuyordu bile. Düşünce ve kurgularının ıslak dağınıklığından bir türlü çıkamıyordu. Yeniden çişi gelmişti. Sıcak, sarı ve köpüklü sıvının, sidik yolunda lüzumundan fazla biriktiğini hissediyor; sıkışıp kıvrandığı halde, Kılçık Nazım'a tek kelime söyleyemiyordu. Üst üste birkaç defa:

— ... *la-rahate-fid-dünya*, diye mırıldandı. *La-rahate-fid-dünya!*

Neden sonra otomobil surları geçince, yarı utanarak, yarı korkarak:

— ... Nazım, dedi, biraz dursanız!..

Bekir'i, bir öksürük uyandırıyor. Gıcırtılı, merdiven merdiven, bir öksürük. Birkaç saniye, gözlerine çöken karanlığı sökemeyip, sınırsız bir boşlukta çırpınıyor. Sonra can havliyle, elini yastığının altına daldırarak, yatmadan önce çıkarıp koyduğu cüzdanını arıyor. Yok! Uyku sersemi, eli dolaşıyor, bir türlü bulamıyor. Yok! Ölecek Bekir. Gözleri karanlıkta, açık mavi, gayet soğuk. Duvarın arkasında ötekinin, bitmez tükenmez öksürüğü. Boğulup, sussa! Parmakla-

rının ucu nihayet, cüzdanın soğukluğuna dokunuyor. Yastığın taa öbür ucuna kaymış, rezil! Bekir, paralarını koynuna alıyor. Birdenbire, merak ve heyecandan, su gibi terlemiş olduğunu fark ediyor. Allah belasını versin, kim bu öksüren böyle, gecenin bu saatinde? Doğru dürüst bir uyku uyuyamayacak mıyız?

Evet, Galata'da bir oteldeyim. Tekirdağlı Nasuh'un Oteli'nde. Beni buraya, ilk defa, sen getirmiştin. Hatırlıyorum. Kansız, içi geçmiş bir yağmur yağıyordu. Üşüyordum galiba. Neden olduğunu bilmiyordum, ama üşüyordum. Nasuh bize, çay bardaklarıyla, kepaze bir şarap içirmişti. Bu defa da beni görür görmez, eğri suratı, halka halka açıldı. Seni sordu. Gelecek dedim. Karaköy'den börek alıp gelecek. Yok canım, dedi, hapiste diye duymuştum. Sana yalan söylemişler Nasuh, dalga geçmişler, işletmişler seni dedim. Namık dedim burada, hiçbir gün hiçbir yere gitmedi, bir yıl boyunca bir dakika peşimden ayrılmadı. Hayvanın biri bu senin Nasuh, ortaya yine camsız çerçevesiz bir şarap çıkardı; ilkin bu dedi Tekirdağ'ın en has şarabı, arkasından Namık gibi arkadaş yoktur dedi. Bir şey bilmiyor, enayi! Bir yıldır, öbür dünyada mı yaşıyor, ne? Oysa sen yarın gece çıkıp geleceksin ve ben artık İstanbul'da olmayacağım.

İstersen, kusuruma bakmazsın; bu çocukla biz, yirmi dört ayar akşamlar, cinli perili sabahlar yaşamıştık; İstanbul kaldırımlarını sıkmış, birlikte suyunu çıkarmıştık diye düşünür, beni affedersin! İstersen, affetmezsin: Adımı andıkça simsiyah tükürür, arkam sıra çeşit çeşit, taze taze küfürler uydurursun! Senin bileceğin bir şey bu. Benimle bir ilgisi kalmadı. Affetsen de vız geliyor, etmesen de. Anlaşılan bunu gözümde büyüten, senin karşında kendimi güçsüz sayışımmış. Yalnızdım. İşsizdim. Parasızdım. Kaçamıyordum. Üstelik geleceğini, bir kara bulut gibi masama çökeceğini biliyordum. Korku orada başlıyordu. Şimdi umrumda değil artık. Ne yaparsan yap, ne dersen de. Maçı ben kazanıyorum. Tamamını demesek bile, birinci haftaymını. Elbette bu; sulu, çürük ve çok gevşek dokunmuş İstanbul gecesinin ya-

pışık salyalarına rağmen, bana bir cesaret, aydınlık bir küstahlık veriyor. Sabah olsun hayır olsun! Yolcuyum.

Bekir evden çıkınca, yokuşun başında, Yüksekkaldırım'ın karanlığına ve soğuğuna, bir avuç sarı tütün gibi savrulmuştu. On dakika hiçbir şey düşünmeden, hiçbir şey düşünmemeye çalışarak, burnunun doğrusuna yürüdü. Oralarda önüne çıkan camları dumanlı, yanık yağ, soğan ve sirke kokan bir şarapçıya dalıp afyonlu şarabından üst üste iki bardak devirdi. Gözlerini bile kırpmadı. Bir bardak daha devirdi. Böylece, saçlarından yüzüne dökülen mavi beyaz sarışınlığı, birden paslandı, kirlendi. Dudaklarına kötü bir titreme geldi çöktü. Yanı başında sinirli sinirli öksüren, uzun boylu ve paytak bir adam duruyordu. Onun bardağını da, taşıra taşıra doldurdu:

— İç ağbiy, dedi. Bu şarap afyonlu ve sinekli ama olsun, sen yine iç!

Öteki tınmadı. Boğulmuş bir köpek suratıyla yaşıyordu.

— Boşver! dedi.

Bekir: — İçsene ağbiy, diye üstüne bastı. Adam ölüyor olsa, kırmaz.

Öbürü telaşla sözü ağzından kaparak: — ... yok, dedi, yok. Ölmek bok boklavat! Yiğidin esaslısı bıçağı çekti mi belli olur; ortalığı pisleten bunca köpeği...

Sözünü yarıda bırakıp, kendini tanıtıyor:

— ... Dündar, eski İstanbulspor santrafı. Yakında belki Selimiye'ye antrenör olacağım. Selimiye mi? Dördüncü Küme kulüplerinden. Hamle yapacaklarmış. İdareciler vardır, Kevkep Rıza derler, dün görüştük...

Bekir gülümsedi:

— Beni de takımına alsana, dedi. Kaleci oynarım ben.

Dündar topu dikti. Onun ne belalı şutlar çektiğini, önceki maçlarından bilen Beykozlular, kalenin önüne sımsıkı bir baraj halinde dizildiler. Kaleci yerinde duramıyordu. Rüzgâr karşıdan olmasa, böyle on sekiz civarından frikikleri affetmezdi Dündar. Hem de doksanlık zaviyeden ağları bulurdu, direklerin örümceğini alarak.

— Kaleci mi? Tüy gibisin be, seni topla sokarlar kaleye.

Bekir: — Sen onu affetmişsin, ağbiy, dedi.

Sonra gözleri kayboldular. Bir müddet kör kör bakındı. Soluk alsa, midesine doldurduğu onca şarap, kulaklarından ve burun deliklerinden fışkıracak gibisine geliyordu. Nihayet, Dündar'dan çok kendisine:

— Beni, dedi, bir kız bekliyor. Güzel bir dansöz. Kadıköy İskelesi'nde. Saat dokuzdan beri bekliyor.

Dündar'ın burnuna girdi:

— Gitmeyeceğim ağbiy, dedi.

Dündar, aynı ürkütücü telaşla, lafı ağzından kapıyor:

— ... gitme sakın! Hiçbir karıya verdiğin sözü tutma. Mademki onlar tutmuyor. Kadın milleti kalleş olur, yalancı. Ayaküstü yüz yalan kıvırır, insanın kanına girer. Bak mesela, bir tanesi benim başımdaydı, öyle kahpece bir oynadı ki...

Sonra iyice üzgün, ağır bir hüküm giyermiş gibi, başı eğik:

— ... beni, diyor, aldattı. İster istemez, onu öldüreceğim.

Athena'yı ekmek fikri, Bekir'in içinde, gizli gizli tutunmuş bir fikir. Belki daha randevuyu verirken, ekeceğini biliyordu. Belki bilmiyordu. O da farkına varmamıştı bunun. Meydana çıkmamış bir kanser, gözle görünmez bir ur gibi, içinde taşıyordu. Her şeyi yoluna koyup, paraları cebine indirdikten sonra, tam yola düşeceği sırada, bir şey koptu sanki, bir şeyler çözüldü. Ve gitmedi. Yolunu değiştirip, böyle camları dumanlı bir Bizans şarapçısından, yanık yağ, soğan ve sirke kokuları içinde, içmeye geldi.

Basit bir hesap, bu. Neden kuyruğuma, Athena'yı takayım? Neden cebimdeki parayı, onunla paylaşayım? Neden başka türlü boyanmış gökler, kaldırımları başka türlü döşenmiş şehirlerde, heyecanlı serüvenlerimi yaşarken, ayağıma dolaşsın dursun? Karı bu! Elbette dolaşır, elbet buradan değilse öteden, öteden değilse beriden bir şey bulup çıkarır, beni yer ve boğar. Ya da şöyle diyelim: Athena gibi bir kız, ayrıca para döküp, bir heybe gibi taşınmaya değer mi? Ben şimdi nereye gidiyorum? Antakya'ya mı, Adana'ya mı? Bu para cebimde olduktan sonra, hangi sokağa sapsam, hangi barın kapısını

çalsam, ondan daha çalkantılısını bulur çıkarırım. Üstelik yol parası, boğazı, üstü başı için yapacağım masraf, cebime kalır. Başıma buyruk olurum. Baktım pis gagalarını, kanlı dudaklarını dalgama karıştırıyorlar; kendilerini, üstüme yamamaya çalışıyorlar; çözerim iplerini, kıçlarına bir tekme, yallah! Ben kendim için varım, herkes benim için var. Adana barlarında, dev memelerini, köpürte köpürte, esrar çeken karılar; Şam'da silah ve beyaz kadın kaçıran, Ermeni kırması Arap, dal boylu köçekler benim için var. Ben içlerinden beğendiğimi seçeceğim. O kadar. Ben Mc Lane, sırtıma lüzumsuz bir karı ekleyip, dünyalığımın yarısını çarçur eder miyim?

Dündar, barajın en gevşek köşesini şavulladı, gerildi ve vuruşu yaptı. Vurduğu anda İbrahim'in buldog suratını ve Aysel'in ay ışığı mavisi sarışınlığını orada, sahanın içinde gördü. Beykoz defansı direkten dönen topu, on sekiz dışına çıkarmaya uğraşıyordu. İbrahim tabancasının kabzasını, Dündar'ın alnına indirmek üzereydi. Hantal hantal, isteksiz ve kesin.

Bekir artık içmek istemiyor. Şarabı sadece görmek, bir başkası içerken yanında bulunmak, bulantı veriyor içine.

— ... bir kadın bulmak, diyor, kolay.

Dündar: — ... döveceksin, diyor. Niye? Her dakika seni kazıklamaya hazır, çünkü. Bak mesela, şu benim Aysel'i ele alalım. Bir hafta önce, yemin billah ediyor beni sevdiğine; bir hafta sonra, ne görüyorum. Ayıdan bozma bir herif... İyi mi?

Sonra yine üzgün, ağır bir hüküm giyermiş gibi, başını eğiyor:

— Beni, diyor, aldattı. Yalnız kıstırıp, öldüreceğim. Yolu yok.

Bir punduna getirip lafı değiştiriyor:

— ... ne iş yaparsın sen, delikanlı?

Bekir içinden bir pencere açmış. Bir omuz vurup aynı anda, hem Mavi Dalya Barı'na, hem Siyah Yengeç Barı'na giriyor: Ben Burt Lawrance, FBI'dan. Hey, kimse yok mu, orada? Allah bilir neden, tekrar omuz vuruyor, tekrar bara giriyor. Bu giren başkası: Ben Mc Lane, Big Mc Lane, *hallo baby!*

— Ben mi? diyor. Ne iş olursa?

Dündar, ağır ve manalı bir sesle: — Haa, diyor. O biçim.

Yine o öksürük. Merdiven merdiven. Gıcırtılı. Kim öksürüyor böyle?

Bekir şarapçıdan, Dündar'ı ardına ekleyip, Tekirdağlı Nasuh'un Oteli'ne getirdiğini, paldır küldür yanı başındaki odaya devirdiğini, katiyen hatırlamıyordu. Burnu ve kulakları, yorganın dışında kaldığı için, soğuktan uyuşmuştu. Kafatası çatlamış gibi uğulduyordu. Dudakları birbirine yapışmış, ağzı kupkuru kurumuştu. Kayıp kayıp, o müthiş dayak gecesine gidiyor, Sabri'nin partal sesiyle, Beygir yüzlü Martin'in kişnemesini, Tina ve Zabeth'le, Athena ve Zehra'yı, içinden çıkılmaz bir şekilde karıştırıyordu.

Athena'yı seviyorum ben. Onu alacak, onunla birlikte, serüvenlerin cehennemine gidecektim. Görünmez kapılar çalacaktık. Yağlı siyah asfaltlardan, kertenkele gibi kayan son model arabalarla, akıp gidecek; unutulmuş bir deniz kıyısında, yıldızları teker teker yerine çivileyecektik. Athena'yı seviyorum ben. Seviyor muyum? Ne demek bu? Neden seviyorum? O burada, bu Allahın belası işsizlik, parasızlık ve korku İstanbul'unda, bu kış gecelerimi aydınlatan ışıktı. Artık işsizlik bitti, parasızlık bitti, korku da bitiyor; öyleyse, başka ışıklar aydınlatacak gecelerimi. Çünkü ilkin ben varım, Athena ve bütün dünya arkadan geliyor. Gelmiyor bile. Ben varım ve yürüyorum. Onlar ayaklarımın altında. Bugün Athena, yarın Nurten, öbür gün Leyla! Aşk ve hayat, yalnız bana mahsus, yalnız benim içimde. Aşkımı, hayatımı ve hiçbir şeyimi, hiç kimseyle hiçbir zaman paylaşmıyorum. Paylaşamayacağım. Hayat benim, para benim, aşk benim. Her şey, dünyanın düzeni, yasalar ve kurallar, bana hak vermeli, beni kutlamalı. Ya, Allah mı? Allah mı dedin? Boşver, o nasılsa affeder.

Ragıp oturduğu yerden, sekreter yardımcılarının çalıştığı odaya seslendi: — ... Salih, bak bakalım sporculardan içe-

ride kim var? Galatasaray Kulübü'nden biri arıyor: İdareci miymiş neymiş?

Hemen arkasından iç telefonda patron:

— ... Ragıp, Ankara'dan ne haber evladım?

— Teleks çalışıyor efendim. Haberlerin tamamını alamadım henüz.

— Pekâlâ! Not alıver de, Ankara Bürosu'na bildir. İspat hakkı mevzuu Grup'da konuşulmadan önce Fevzi Lütfü'den yahut Çelikbaş'dan bir beyanat almaya çalışsınlar. Adamlar Parti içinde, bir çıkış yapacak gibi görünüyor: Boş bırakmayalım.

— ... derhal yazdırıyorum. Sizin makale...

Hüsnü Faik: — ... Bak, diyerek sözünü kesti, ben sana bir haber vereyim: Ankara'da bir gazete ve bir mecmua hakkında daha, takibata geçilmesi için Savcılığa talimat verilmiş.

Ragıp, telefon elinde, bir müddet düşündü: — ... dinime imanıma, dedi. Hem çok hızlı, hem çok fena gidiyoruz. 46, bunun yanında, çocuk oyuncağı.

Anadolu Ajansı'nın, gece bültenlerini dağıtan çocuk, uykulu tazı gözleriyle, kapıdan giriyor. Üzerindeki dağınık zamk şişeleri, renkli kalemler, katrat cetvelleri ve prova kâğıtlarıyla, rüzgârdan çıkmışa benzeyen masanın bir kenarına, bültenini bırakıp gidiyor. Kapının her açılıp kapanışında, muhabirlerin odasından, gecikmiş bir daktilonun telaşlı konuşması. Ragıp yeni bir şey işitti mi, bunu mutlaka bir başkasıyla paylaşacak. Ardına Spor Sekreteri'ni eklemiş, telefona getiren Salih'i, bir kenara çekiyor:

— ... duydun mu, Ankara'da bir gazete ve bir mecmua daha...

Salih bilinmez bir cebinden, parmaklarının ucuyla bir tek cıgara çıkarıyor: — ... yok be!

Fakat konuşamıyorlar. İç telefonda, Mürettiphane.

— ... Ragıp Bey, ben İhsan, magazin için gelecek klişe, enli mi dik mi diye soracaktım. Sonra, sayfayı bağlarken, sıkışıyoruz da...

Ragıp'ın durgunluğunu, İzmir'de, Birinci ve İkinci Bey-

ler Sokağı'nda ve Gazi Bulvarı'nda, Sezai Yazmacı'yı ele geçirmeye uğraştığı sırada, içinden çıkarıp attığı, o korkuya benzer anafor, yeniden bulandırıyor. El alışkanlığı ile bültenleri ayırır, gözucuyla haberleri sınıflandırırken, bıyıklarını üst dudağında, kaşlarını alnında ve saçlarını kafasında rahatsız edici bir siyahlık, huzur kaçırıcı bir ağırlık halinde hissediyor. Ana avrat demeyip, basıyor kalayı. Daha Necdet tevkif edilmeden, ne dedik biz? Bu işin dedik, şakası yok: Bugün Necdet, yarın Hasan, öbür gün Ragıp! Bir İzmir'e gidip geliyorum, sanki harp: Mahmud'un ölümünden vazgeçtim, üç gazete hakkında takibat. Yeni kısıtlama tasarıları, falan filan. Ne oluyoruz yahu! Doğru, benim çetrefil siyasete aklım ermez. Gazeteciyim ben. O kadar. O kadar ama, olup bitenlerin siyasetle ilgisi yok ki! Doğrudan doğruya, adamın haysiyetine, namusuna dokunuyor. Lafı gargaraya getirip, açıkça enayi yerine koymak istiyorlar bizi. Mahmud, rahmetli, söylüyordu da, oğlanla dalga geçiyorduk. Dayanalım, direnelim desek, kolay değil ki birader, herifler kuvvetli: Her şey ellerinde. Görünüşe bakılırsa her şeyi deneyecek, her çareye başvuracaklar; doğru söyleyenleri, susturmak için. Hele adamın çoluğu çocuğu olursa...

Mahmud, ufacık bir tespihin tanelerini, birer birer ayırıyor:

— ... Yok be Ragıp, diyor. Mücadele sahanı, neden bu kadar daraltıyorsun?

Ya da Rumeli Köftecisi'nde, tabağının üzerine tuğla kırmızısı bir biber harmanı savurup, karşısındaki aynalarda gözüne iliştikçe, omuzlarının nasıl olup da bu kadar çok yer tuttuğuna, kendisi de şaşarak:

— ... basını diyor, parayla soysuzlaştırmak istiyorlar. Çünkü yalnız paranın kuvvetine inanıyorlar. Ahlak ölçülerini de yapan bu, saadet ölçülerini de. Daha çok kazanmak, daha kolay zengin olmak için, iktidara gelmediler mi? Bunu açıklamaya kalkışanı, ya besleyip evcilleştirecekler, ya da kaba kuvvete başvurup, dize getirmeye çalışacaklar. Onla-

rın karşısında, her şeyden çok, halka ve fikirlere tutunmak gerekli. Halka ve devrimci fikirlere.

Ragıp: — Bırak yahu, diyecek oluyor, halk onları seçiyor, görmüyor musun?

— ... seçiyor, çünkü onların, bir önceki diktanın karşıtı olduğunu sanıyor. Öyle takdim ettiler kendilerini. Onları bırak, yıllarca halka biz öyle takdim ettik. Gerçeği gösterebilmek, uzun ve zahmetli olacak. Ama olacak.

Ragıp'ın gözü, bir ara, demin karaladığı kâğıda ilişir gibi oldu:

— Tüh, dedi. Az kalsın unutuyorduk. Gidip telekscilere söylemeli. "İspat Hakkı" mevzuunda. Fevzi Lütfü'den, Çelikbaş'dan beyanat almak, bal gibi gazetecilik. Eli biraz sıkıdır ama, patronun kurt gazeteciliğine, kimse bir şey diyemez doğrusu.

Teleks odasının kapısında, bıyıklarını sıvazlayarak:

— ... ne tehlikeli şartlar altında çalışıyoruz, dedi. Maaşımıza beş on kuruş zam yapsa ya! Yapar mı hiç? Katiyen.

İçeride Ergun, elinde kırmızı bir kalem, beyaz rulo kâğıdının üstüne eğilmiş, cihazın şifre yazdığı yerleri tespit ediyordu. Onu görünce manalı manalı başını salladı:

— Ankara'da hava gergin. Parti Grubu'nda dehşetli kulis faaliyeti oluyormuş. Sonunda bir şey çıkacak ama, dur bakalım.

Ragıp elindeki notu çocuğa uzattı:

— Biz, dedi, çok gördük böyle kulis faaliyetini.

Koridorda, İrfan'la burun buruna geliyorlar. Saçlarını ıslatarak mı taramış, briyantin mi sürmüş ne, kafası olduğundan küçük, gözlükleri olduğundan büyük görünüyor. Dudakları yine, dişlerinin arasında. Etrafında ufak, bir berber kolonyası serinliği. İşi ne burada, bunun? Bu gece, izin yapmıyor muydu? İrfan onunla birlikte, sekreterlik odasına geldi. Bültenin birkaç sayfasını alıp, masanın öteki ucuna yerleşti. Çalışmaya niyetli basbayağı. Ragıp:

— Eee? dedi.

İrfan, bir kirpi gibi diken diken, cevap verdi:

— Birkaç başlık açayım sana, iki çift laf ederiz.

Önemli bir açıklamada bulunacakmış gibi, fısıldayarak:

— ... çay da söyledim, dedi, şimdi gelir.

Ragıp bunlardan hiçbir şey anlamamıştı: — ... senin, diye ucundan bir tuttu, ötekinin tepesine dikilerek aldı götürdü, senin başka sıkıntın yok mu be İrfan? Günlerdir sırtısıra çalışan ben miyim, sen misin? Bu gece için, daha dün akşam, ne diyordun bana? Bağlasalar durmam, zart zurt! Şimdi gelmiş başlık açıyorsun. Git evine be adam, rahatına bak!

İrfan onu ses çıkarmadan dinledi. Birdenbire çok uysal, uzlaşmaya hazır bir sesle, müthiş bir şey söyledi.

— Sen bilmiyorsun Ragıp, ben evden çıktım. Otel'deyim.

Ragıp, böyle bir şey beklemiyordu: — Otel'de misin? O da niye?

— ... dün gece gazetedeydim, sabaha yakın Otel'e döndüm, anlamadım. Ama bugün!.. Ne yapacağımı bilemiyorum bir türlü. Yadırgıyorum. Bombok bir haldeyim, senin anlayacağın. Sırf otelde kalmayayım diye, kalktım, sıcağa gittim, Belediye'deki berberde oyalandım; olmuyor, olmuyor! Baktım ki esaslı bir çare bulamazsam, vaziyet berbat, iyisi mi dedim gidip çalışayım. Yoksa...

Kısa bir an sustu. Gözlerini Ragıp'a kaldırdı:

— ... yoksa, diye tekrarladı, eve döneceğim.

Söze başladığı andan beri, ağzına bir gülümseme eklemeye çalışıyor, fakat iç dağınıklığının büyüklüğünden, en bozuk deli gülüşünü bile, koyduğu yerde bulamıyordu. Acı sustu. Ragıp da sustu. Uzak bir yolculuğa bir yakınını uğurlamış olmanın, birden bastıran yalnızlığı ve şaşkınlığı içindeydi. İrfan, ikisinin arasında dokunan bu sevimsiz sessizliği, elinden geldiği kadar, porselen eşek gözleri, Necdet'in aydınlık bakışları, durup durup uzayan sakallar, börekçi Peşkov ve Max Stirner, üzerinde üç kıl bulunan bir et beni ve mutlu bir işkembe gülüşüyle doldurmaya çalıştı. Gözlük camlarına, Gedikpaşa'daki odası, renkli bir çıkartma gibi, sanki yapıştırılmış. Ne yapsa, ne tarafa dönse, köşede yığılmış tozlu kitaplarından ve duvardaki çıplak kadın resimlerinden başka bir şey göremiyordu.

Sonunda Ragıp, bambaşka bir yerden, tekrar yaşamaya başlıyor:

— ... sen boşver başlık açmaya! Onları bana ver, hah, şunu al: Avrupa Birliği konusunda İngiliz Dışişleri Bakanı'nın demeci. Önemli ama çok uzun, özetleyiver hayrına! Salih'e versem, ağzına yüzüne bulaştıracak. Tamam mı?

Puflayarak iki yanına bakınıp, ekledi:

— ... nerede kaldı bu çaylar yahu?

İrfan onu çoktan unutmuştu. Büyük, zamklı bir damla halinde, yanlış bir düzleme sarkıyordu. Örümceklerin çelik tellerle çevirdikleri; biraz zırnık, biraz tuvalet sabunu kokan, ama mutlaka loş ve nemli bir düzleme. Orada Rıfat bir kenara oturmuş, yüzünü iflah olmaz bir yara gibi ona uzatmıştı. İnce kan sızıntılarıyla gelen, ağrılı bir utanç. Şiddetli vurmalardan doğmuş, elektrik morluğu niteliğinde, yol yol yürüdüler. Başka bir kenarda, dev bir dolmakalemin altın ucunu, boğazına bir mızrak gibi yemiş Necdet, piyano tuşu dişleri ve iyiniyet reklamı gözleriyle can çekişiyor. Görünmeyen bir cezaevinde ağır hükümlü mahkûmlar, ağır sakallarından taşıra taşıra türkü söylüyorlar: Daima aynı türkü:

... eşeğin gözünden ayna yapmalı
eşeğin gözünden ayna yapmalı
ayna gibi dağlar, ayna gibi...

Ragıp onun gittikçe koyulaşan dalgınlığını, kaygıyla takip ediyordu. Havayı biraz dağıtmak istedi. Bıyıklarının altından, erkekçe gülerek:

— ... içeride, dedi, kim var? Bil bakalım.

Yine kendisi cevap verdi: — ... Mahmud'un sevgilisi.

İrfan işittiği kelimelerle, bu kelimelerin gerçekte taşıdıkları anlamları, bir türlü birbirine birleştiremiyor; anlamların kelimelerden, kelimelerin anlamlardan bağımsız ve soyunuk yaşadıkları, soyut bir ortamda çırpınıyordu.

— ... öyle mi? dedi.

Ya da daha korkuncu: — Kim, diye sordu, kim Mahmud? Halbuki sen neredesin Ümid? Hüsnü Faik'in yanı başın-

daki Babıâli koltuğunu siyah kuğu inceliğinde tamamlamış, inşaat yolsuzluğu dosyasının son izahlarını yapan Avukat Sadık'ı mı dinliyorsun? Yoksa öğleüstü, Savcılık'ta verdiğin ifadeyi, bilmem kaç kopya olarak kâğıtlara geçiren daktilo, hâlâ iki kulağının ortasında tıkırdayıp duruyor, gördüğün her şeyin titremesine mi sebep oluyor? Yoksa Selma'nın piyanosundan, Mahmud'un sevdiğini ve sık sık çaldırttığını işittiğin, bir Sultan-i yegâh şarkıyı dinleyerek, hayretlere mi düşüyorsun?

Esmer cildinin, kara kalem gölgesi inceliğinin altından, iri kemiklerin, ince uzun artist elleri, heykel ayakları olarak sivriliyorlar. Çevrende beliren yeni insanlara baktıkça, bir başkasının hayatını yaşamaktan, hayatını yaşamaya geçtiğini görür gibisin. Aslında, pabucunun burnuyla, bu gazetenin eşiğine basar basmaz, aksiyon halindeki Mahmud'un, gerçekte ne demek olduğunu ve neyi temsil ettiğini anlamadın mı? Herkese dağılmış, herkes olarak yaşayan bir adam. Şimşekli, direkleri kırık bir karanlıkta, namuslu telsiz ıslıklarıyla, hem alıcı hem verici bir anten gibi çalışarak, insan ve memleket uzaklarından, en önemli, en gerilimli yaşamaları alıp yansıtan. Senin bir ara düştüğün yanlış, onu çevresinde ve göreviyle ilgili bir planda yargılamayı bilemeyip; sorumsuz, zaafların ve snoplukların hüküm sürdüğü, çok eğreti ve çok yüzeyden bir planda değerlendirmeyi düşünmendi.

Şimdi burada, daha önce Sirkeci'deki o alçak tavanlı lokantada, daha önce Savcılık'ta, Yenice paketine her uzandığın anda, Avukat Sadık'ın çakmağı, ufacık neşeli aleviyle ağızlığına yaklaşıyor; Hüsnü Faik, eski Yazı İşleri Müdürü'nün adı geçtikçe, elleriyle yüzünü örtüp:

— ... sizin ikinizi, diyor, yan yana görmek isterdim.

Olmadı mı, meseleyi değişik bir şekilde koyup: — ... bu ifadenizden sonra, diyor, vaziyet tam manasıyla tavazzuh etmiştir. Belki bundan dolayı, aleyhimize ikame ettikleri dava düşecektir. Fakat suret-i katiyede, hayale kapılmamak icap eder. Zira neşriyatımız aynı istikamette devam ettikçe, hiç şüphesiz...

Avukat Sadık; donanmış bir gemi gibi muhteşem çantası dizlerinin üzerinde, gözlerinin içi yaramaz bir çocuk gibi gülerek, kıvrıntılı ve çabuk konuşmasını:

— ... vakıa, diyerek sürdürüyor. Sezai Yazmacı'nın ifadesini, henüz dosyada görmedim. Mamafih görmeden de iddia edebilirim ki bu davanın, üzerinde en çok durulması gereken sanığı, bu şahıstır. Demokrat Parti'ye mensubiyetinden bilistifade, ihalenin gerek yapanlara, gerekse üzerine yapılanlara, gayr-i kanuni menfaat sağlayacak bir şekilde...

Yemekte, Hüsnü Faik'e tuzluğu uzatırken, Ümid'e:

— ... Mahmud, diyor, hiçbirimize sizden bahsetmemişti. Onunla uzun uzun konuşur, aynı şeyleri istediğimiz halde, bir türlü anlaşamazdık. Bana kalırsa, bir tarafıyla fazla ameliydi. Bu yetmezmiş gibi, hareket ihtiyacının, onu ifratlara götürdüğü oluyordu. Nitekim...

Koyu bir şarap, temiz bir bardakta, kıpkırmızı dinleniyordu. Ekmek dilimleri, kalın kalın kesilmişti. Sarsıntısından kaçıp buraya sığındığımız lodos, dışarıda, İstanbul'a ve Bizans'a ait ne bulursa eritmek, mahalle arası oluklarından ve han saçaklarından, deli şakırtılarla yere indirmek temayülündeydi. Sen şarabın getirdiği sıcaklığı, çok yakın bir alev yalaması halinde, yüzünde duyuyor; nefes nefese yaşadığın son birkaç günün yorgunluğunu, ayak bileklerinde ince bir sızı, alnında bir yarım baş ağrısı istidadı olarak, üzüntüyle tespit ediyordun.

Yarın, artık asıl hayatına başlayacaksın. Bu gece de, Hüsnü Faik'in seni bırakmayacağı, muhakkak. Hatta bundan sonraki hayatın boyunca, bırakmak niyetinde olmadığını, belli ediyor. Fakat sen hayatını kendi gücün ve imkânlarınla yapmalısın. Öyleyse, yarın sabahtan tezi yok. Madam Karanfilyan'ın pansiyonuna dönecek, telefon numarasını hâlâ muhafaza ettiğin Seyahat Acentası'ndan mı olur, yoksa orada olmaz da başka bir yerde mi olur, nerede olursa olsun, bir iş bulacaksın. Ancak çalışarak var olabiliriz. Hatta Mahmud bir gün...

Ne diyor, bu Avukat Sadık: — ... çok değil, daha on beş

gün evvel yine burada, hadiselerin tahlilini ve münakaşasını yapmıştık; bence daha o gün zarlar atılmış, taraflar belli olmuştu; Mahmud zaten bilfiil mücadele halindeydi; üstat, belki tecrübenin verdiği bir ihtiyatkârlıkla, *angagé* olmaktan çok, şuurlu bir objektifliğe meyyal görünüyordu. O gece, sabaha kadar uyuyamadım, zira...

Hüsnü Faik, bembeyaz kaşlarını gözlerine indiriyor. Bu gibi şeylerin sözünü ederken, hemen daima kavgacı ve tok olan sesi, bu defa nedense yumuşuyor. Daha yorgun, daha ölüme yakın bir özellik kazanıyor:

— ... Gazi, diyor, bana bir gün "mesuliyet yüklü her şeyden, ölümden de ağırdır" demişti. Bunu sonraları sık sık hatırladım. On beş yirmi gün önceki hatt-ı hareketimin, izahı sadedinde, faydalı olabilir belki bu söz.

Yemekten sonra çıktılar. Karanlığın, parçalanmış siyah bayraklar gibi, rüzgârda dalgalandığını görüyorlardı. Eriyen karın uyandırdığı şıkırtılardan, görünmeyen, esrarlı bir yağmurun yağdığı hissine kapılmışlardı. Hem ağır ağır gazeteye doğru yürüyorlar, hem de gecelerini, ölümlü kişilerin sıra gecelerinden biri olmaktan çıkardıklarını; içinde Gazi Mustafa Kemal'in ve Ankara'da İstasyon civarındaki Umumi Karargâhı'nın, Cumhuriyet'in ilanını haber veren ilk gazetelerin bulunduğu, tarihi ve yaşanmış bir geceyle değiştirdiklerini biliyorlardı. Hüsnü Faik tam gazetesinin kapısı önünde durdu:

— ... bugün, dedi, aynı mesuliyet yükü, bize mücadeleyi tevsi etmek mükellefiyetini yüklüyor. Filhakika, yine Gazi'den şuna benzer bazı sözler duymuş olduğumu hatırlıyorum: "Eğer bu millet, bu memleket parçalanacak olursa, umumi şerefsizliğin enkazı altında, şunun bunun şahsi şerefi de parça parça olur."

Merdivenlerden *Birlik*'in, Milli Mücadele yıllarında Ankara'daki İdarehanesine çıktılar. Hüsnü Faik, içisıra, yine Sakarya öncesini yaşamaya başlamıştı.

— Evet Paşam, diye bir emir tekrarlıyordu, biz o umumi şerefi kurtarabilmek için, mücadelemize mâni olacak her şeyi, feda etmeye hazırız. Her şeyi ve herkesi. Bilaistisna.

İkide bir durup durup: — Ben, diyor, eski Kuva-yı Milliyeciyim.

Ya da şöylesi: — ... büyük feda-yı nefsler zamanı geldi. Fevkalade günler yaşıyoruz.

Bu arada Ümid, yanı başına Mahmud'u alıyor. Aşağı yukarı bir ay önceki bir Şile yolculuğunu, olanca yoğunluğuyla, yeniden yaşıyor. Alacakaranlık bir sonbahar göğüne karşı, çelik ve mıknatıs yansımalarıyla dimdik yükselen kayalıklara, büyük ve büyük dalgalar, hoyratça, omuz omuza yükleniyorlar. Her seferinde, pırıltılı ve tuzlu, incecik su tozu, bitmez tükenmez serpintiler halinde, etrafa dağılıyor. Vahşi bir deniz feneri; açıktan, sonu belirsiz serüvenlere giden gemiler, rüzgâra çarptıkça, acı çığlıklar koparan, iri kanatlı martılar, yerli yerinde. Yoksa bir rüya mı? Yoksa Mahmud, kayaların bıçak keskinliği arasında, uzak bir rüyadan mı çıkıp, tuzlu dudaklarıyla Ümid'i öpüyor? Nasıl olur? Çünkü Ümid, ağzında açık deniz tadını, burnunda ezilmiş yosun kokusunu, hiçbir zaman bu kadar kesin olarak, bu derece acıtıcı bir sertlikle duymamıştı. Mahmud, onun eliyle seçip aldığı, kalın yün kazağın içinde kıvırcık ve sağlam bir esmerlik olarak beliriyor; rüzgâr, deniz ve martı çılgınlığı yüzünden, iyice gizlenmiş o yeraltı ırmağı sesiyle, devamlı uykusuzluğundan şikâyet ediyordu:

— ... uyuyamıyorum. Ü! Gazeteden sabaha yakın ve dehşetli yorgun döndüğüm halde, uyuyamıyorum. İçimden bir şey geriliyor, başımda sanki.

Sonra nedense dişlerini sıkıp, kaşlarını çatarak açık deniz ufkuna baktı. Bulutlar orada, suya dokunacak kadar alçalmıştı. Deniz ve gök, insanların yaratılmasından önceki, evrensel yalnızlıklarını ve heybetli saflıklarını yaşamakta devam ediyordu.

— ... bu böyle yürümez, Ümid! dedi. Bir şeyler yapmayı düşünmek yeter, artık bir şeyler yapmak lazım. Gerekirse tehlikeli, hatta ümitsiz, fakat sonrakilere örneklik edebilecek, elle tutulur, gözle görülür hareketler! Onlar duruyorlar mı, baksana! Çatal dişleri, çamurlu burunlarıyla, kurtlar gi-

bi her şeyi göze alarak, saldırıyorlar. Ete, ekmeğe ve suya. Her şey onların pençeleri arasında kalıyor ve kirleniyor. Memleket, bir kurtlar sofrasına döndü. Bu vaziyet karşısında, senin, benim, yapabileceğimiz...

Fakat asıl, en önemli sözünü, Ümid'i usulca öptükten sonra, dudaklarını kulağına yaklaştırıp, gizli bir aşk sözü gibi, fısıltıyla söylemişti:

— ... memleket bir kurtlar sofrasına döndü mü, isyan haktır.

Sonra, siyah köpüklü bir dalganın arkasından, geceleyin, Haliç'te gizlice silah ve mühimmat yüklemiş küçük yelkenlilerin, İnebolu'ya geçtiği görüldü. Nablus Karargâhı'nda, ikinci defa olarak 7. Ordu Kumandanlığı'nı üzerine alan Mustafa Kemal Paşa, Suriye Cephesi'nde önüne geçilmez bir bozgunu önleyebilmek için, emrindeki bütün Silahlı Kuvvetleri'nin kuzeye çekilmelerini emretti. Mahmud'un yüzüne denizden siyah bir parıltı vurmuştu. Başka başka devirler arasında bir yerde duruyor, aynı anda başka başka devirleri yaşıyor gibiydi. Ümid o gün daha çok nemli tuz serpintilerinin, haşarı bulut yığınlarının ve vakit ilerledikçe kayalıkları örteceğe benzeyen alçak bir sisin heyecanı içindeydi. Bunu anlayamadı. Anadolu'ya iltihak ettikten sonra bir gün, Hüsnü Faik'e, Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelişini haber veren *Ankara* gazetesinin, bir nüshasını göstermişlerdi. Yoksul, zavallı bir taşra gazetesiydi bu: "Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Temsiliyesi" başlıklı haberinde: "... bir haftadan beri Ankara'yı teşrifine intizar olunan Sıvas Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Temsiliyesi aza-yı kiramı, 27 Kânun-u evvel 1335 cumartesi günü akşamüzeri, merkez-i vilayete muvasalat buyurdular" denilmekteydi. Fakat Hüsnü Faik asıl, haberin yanı başındaki ayyıldız damgalı makaleyi görünce çarpılmıştı: "Mukaddeme-i arıza-i huşamedi: Zulmün topu var, güllesi var, kal'ası varsa...". Ümid, dalgaların süregiden hışıltısından yoruldu. Dönmek üzere ayağa kalktı. Akşam karanlığı çöktükçe, kayalıkların gri fon üstüne çizilmiş bıçak keskinliği kayboluyor; bulutlardan ara sıra sızan

bir rüzgâr ıslığı, yaşadıkları dakikayı daha tüyler ürpertici bir an haline sokuyordu. O arada beklenmedik bir şey oldu. Deniz feneri ansızın yandı. Eski Ticaret Vekili Ali Cenani Bey, Katma İstasyonu'nda, Mustafa Kemal Paşa'ya rastladı. Suriye çekilmesinin buhranlı günleriydi. Havada bir yangın kokusu vardı. Asker, yolu üzerindeki bütün istasyonları yakarak, geri çekiliyordu. Ali Cenani Bey, düşman işgali altında kalacak olan Antep'ten, çocuklarını başka bir tarafa nakletmek maksadıyla yola çıktığını söyleyince, acıtıcı bir sesle Mustafa Kemal ona:

"— ... memlekette, diye sordu, adam mı kalmadı? Kendinizi müdafaa etmeyi düşünmüyor musunuz?"

Öteki gözlerini eğdi: — Ne yapabiliriz Paşam?

Mustafa Kemal, gözlerinden ateş saçarak:

"— ... celadet gösteriniz, dedi. Teşkilat yapınız! Milli bir kuvvet meydana getiriniz..."

Ragıp sayfa düzenini ve manşeti birkaç defa değiştirdikten sonra, alışılmış bir biçimde karar kılıyor. Mürettiphane'ye vereceği mizanpaj krokisini, prova kâğıdına, çabuk çabuk çiziyor. Sağdan beş sütuna manşet, yanına üç sütuna bir manşet daha: Şüphesiz bu ikincisi, ince ve ensiz harflerle olacak. Ona bıraksalar "kar altındaki İstanbul" klişesini sayfanın sağ üst yukarısına atıp, beş sütuna tek manşet çekecek, üç sütunluk haberi de resmin altına kaydıracak ama, ona bırakmazlar. Hüsnü Faik eski gazetecilerden. Zaten birinci sayfada çok klişe sevmiyor, sayfanın zirvesinde asla! Onun için ister istemez, değişik karakterli harflerle, çift manşet yapacaksın. Az önce *Dünya*'dan Yekta telefon etti, ağzını aradı: Anlaşılan, manşetlerde benzerlik var mı yok mu, merak ediyor.

Ragıp pencerenin iki kanadını birden açmış, içine bıyıklarını dağıtacak, uysal bir karanlık bulmuştu. İrfan, bir resim kadar hareketsiz, ilk oturduğu yerde duruyor; yanı başında kim bilir kaçıncı çay bardağı, önünde özetleyeceği haber, dudaklarını yiyip bitirerek, Sergey Neçayef'in kafasındaki, iskelet sırıtkanlığını edinmeye çabalıyordu. Kapıdan

Zabıta Muhabiri Şevki'nin, önce sesi duyuldu. İçeride galiba nöbetçi muhabire, avazı çıktığı kadar bağırarak, bir şeyler anlatıyordu.

— ... tamam yahu, toparlan sen hele: Makineyi flaşı al, ben şimdi Ragıp'a gidiyorum, oturun mu diyecek o, elimize böyle bir haber geçmiş, atlatma...

Ragıp onu çekmiş, içeri aldı. Şevki aşağı büyüyen yağlı burnu, hiçbir vakit yatmayan dimdik saçlarıyla, kendisini tehlikede hisseden, çok korkmuş bir kirpiyi andırıyordu. Her cümlenin sonunda, ısrarla burnunu çekerek, durumu aydınlattı: Akşamın sekizinden beri, yemeğe çıkmayı bile aklına getirmeden, yine pinekliyormuş o Müdüriyet'te, elbet bir koku almış. Bir Komiser var, Cinayet Masası'ndan, dalgacının biri, hani kırmızı kravat takar, laf arasında, cinayetle ilgili bir ihbar yapıldığını, ağzından kaçırmış çünkü. Sabaha neticeyi alırsın diyor. Onun sabaha dediğini, sen bu geceye anla, tamam mı? Zaten on buçuğa doğru, Nöbetçi Amiri'nden, işin esasını öğreniyorum. İhbar, katilin yurtdışına kaçacağına dair. Meğerse bütün İkinci Şube seferber olmuş. Trafik Polisi'ni de ayaklandırmışlar, hepsi katilin peşindeymiş. Doğrusu hiç çaktırmadılar, hakçasını söylemeli. Ama biz, ne de olsa...

Ragıp parladı: — Uzatma be, dedi. Yakaladılar mı, çabuk söyle.

Sayfa düzenini, kafasında, şimdiden değiştirmişti. Kalın, iri ve heyecan verici harfler büyük klişelerin üzerinde, yeni boyanmış gibi parlıyordu. Şevki burnunu çekti:

— ... Çorlu'ya, dedi, birkaç kilometre kala. Buraya, Emniyet Telsizi'yle bildirildi. Getiriyorlar. Zihni Keleşoğlu, bir de cinayet zanlısı Kılçık Nazım.

Ragıp, şaşırtıcı bir hızla çoğalıp, gazetenin her tarafına dağılıyor. Bir eliyle onları; Şevki'yi, nöbetçi muhabiri ve fotoğrafçıyı, palas pandıras toparlıyor, öbür eliyle, bağıra çağıra, söylediklerini kulaklarından içlerine tıkıyor:

— ... pire gibi olacaksınız ama, pire gibi. Polisten resmi beyanat isterim. Kız gibi fotoğraflar olmalı. Sanıkları mutlaka konuşturun. Gecikmesine gecikeceğiz elbet. Bereket mat-

risler dökülmemişti ulan! Bak, size bağlıyız artık, anlaşıldı mı: Pire gibi olacaksınız, pire...

Kapıları açıp kapıyor. Çöp sepetlerini tekmeliyor:

— ... dinime imanıma, diyor.

Onları gönderdikten sonra, iç telefonla Mürettiphane'yi buldu:

— ... İhsan baba sayfayı bağladınız mı? Ağır olun biraz. Değiştireceğiz. Dur be adam, bozulma hemen, niye diye sorsana bir kere. Mahmud'un katilleri yakalandı. Yaaa! Şimdi geliyorum yanına, beraber bir şeyler düşünelim.

Haberi patrona duyurmak gerekiyordu ama, Hüsnü Faik, Ümid ve Avukat Sadık, yirmi dakika önce çıkmışlardı. Avukat Sadık, Fatih'e gideceğinden, yokuşun daha başında, öbürlerinden ayrıldı. Ümid arkasından bakınca, kısa bir an, onun çantasını alıp götürdüğü duygusuna kapıldı. Babıâli civarında gece, rüzgârın da yardımıyla, bir plastik esnekliği kazanmıştı. Taksi bulmak için, Sirkeci'ye yürüdüler: Karanlık, ayak seslerinden ürküp, siyah tüylü bir hayvan gibi, önlerinden bina kuytularına, sokak içlerine kaçıyordu. Hüsnü Faik, hâlâ Ankara'dan dönmemişti. Başındaki kalpağın ağırlığını yumuşacık duyuyor; yanı başında dal gibi yürüyen, gözlerinin rengi belirsiz bu İstanbul kızını, Hilal-i Ahmer Merkez-i Umumisi'ne götürüp, hemşire yazdırmayı düşünüyordu. Sonra gidip Gazi'yi görecekti. Rüzgâr, Kuva-yı Milliye telgrafhanelerinden, kulaklarına telgraf işaretleri taşıyordu. Ümid, Sirkeci Garı'nın ışıklı saatine baktı. Yarıgeceyi çoktan geçmişti. Otomobile binerken Mahmud'un sözlerini, çelik çekirdekli bir mermi dizisi gibi, gözleriyle gördü:

— ... memleket bir kurtlar sofrasına döndü mü, isyan haktır.

Mayıs 1954 / Ekim 1956 (İstanbul)
Mayıs 1957 / Şubat 1958 (Erzincan)
Mayıs 1957 / Eylül 1961 (İzmir)

Dizgi : Pano, 28 15 90
Kapak Baskı : Uzmen Ofset Ltd. Şti., 20 74 72
İç Baskı : ide Ajans Ticaret Ltd. Şti., 26 54 60

Attila İlhan

KURTLAR SOFRASI

roman

"Gerek tarihin yeniden değerlendirilişi, gerek, toplumsal ve ekonomik olayların kapitalistleşme süreci çevresinde verilmesi, teknik olarak her türlü bireysel etkileşim ve hatta sapıklıkları kapsayacak bir örüntü içinde, adeta bir Marx ile Freud bireşiminin arayışını andırır biçimde işlenir.

"Attila İlhan'ın bu yaklaşımının ilk temelleri, sağlam bir biçimde, olumlu bir gazeteci olarak çizdiği Mahmud'un kişiliğinde, bu kişilik çevresinde, Kurtlar Sofrası'nda atılır."

— Emre Kongar

Kurtlar Sofrası Attila İlhan'ın "Aynanın İçindekiler" dizisi olarak anılan romanlarının kaynağı sayılabilecek bir başyapıttır. Toplumsal ilişkiler ve sorunlar bağlamında ele aldığı kişileri yazar derinliğine işlemiş, 27 Mayıs öncesinde Türkiye'deki iş çevrelerini, basın ve eğlence endüstrisini, gençlik kesimini büyük bir başarıyla yansıtmıştır.

Attila İlhan (d. 1925, Menemen) Işık Lisesi'ni bitirdikten sonra bir süre İstanbul Hukuk Fakültesi'nde okudu, ama bu işin üstüne düşmedi. Askerliğinden önce ve sonra üç kez Paris'e gitti, 1949-1965 yılları arasında aralıklı olarak aşağı yukarı altı yılını orada geçirdi. Yurda döndükten sonra senaryo yazarlığı, gazete yayın müdürlüğü, başyazarlık, köşe yazarlığı, yayınevi danışmanlığı gibi işlerde çalıştı. Şiir, roman, deneme, inceleme, anı kitaplarıyla her zaman canlı, ele avuca sığmaz, dostu düşmanı çok okunur bir yazar olarak göründü.

ADAM

adam 25